

درسنامه

حقوق اساسی

شامل:

سوالات تألیفی و مجموعه سوالات آزمونهای سالهای گذشته

دکتری، کارشناسی ارشد و کارشناسی

(دانشگاههای سراسری، آزاد اسلامی و پیام نور)

تألیف: محسن امامی قشلاق

عضو هیأت علمی دانشگاه آزاد اسلامی واحد ارومیه

«اللَّهُمَّ أَخْرِجْنِي مِنْ ظُلُمَاتِ الْوَهْمِ وَ أَكْرَمْنِي بِنُورِ الْفَهْمِ. اللَّهُمَّ افْتَحْ عَلَيْنَا أَبْوَابَ رَحْمَتِكَ
وَ أَنْشُرْ عَلَيْنَا خَزَائِنَ عُلُومِكَ. بِرَحْمَتِكَ يَا أَرْحَمَ الرَّاحِمِينَ.»

ترجمه: «خدایا در آور مرا از تاریکی های وهم و گرامی ام دار به نور فهم. خدایا بگشا بر ما
درهای رحمتت را و نشر کن بر ما خزینه های دانشت را، به رحمت تو ای ارحم راحمین.
آمین.»

تقدیم به روانهای پاک انسانهای عاشق،
تقدیم به خدمتگذاران عالم و عادل،

تقدیم به:

پدران و مادران:

باشد تا فرزندان شایسته و قدردانی برای آنها بوده باشیم.

جامعه حقوقی:

باشد تا قدمی در جهت اعتلای حق و عدالت برداشته باشیم.

محققین و اساتید:

باشد تا از خودگذشتگی و ایثارشان را قدر داشته باشیم.

ملت شریف ایران:

باشد تا نمایانگر جزئی از عظمتشان بوده باشیم.

وبالآخره:

تقدیم به دانش آموختگان لایق.

فهرست مطالب

پیشگفتار ۸

فصل اول: مبانی و بایسته‌های حقوق اساسی

گفتار اول: درسنامه ویژگی‌های حقوق اساسی و جامعه سیاسی	۱۱
سوالات طبقه‌بندی شده	۱۶
گفتار دوم: درسنامه قانون اساسی و اقسام آن	۳۱
سوالات طبقه‌بندی شده	۳۶
بند اول: بایسته‌های مبانی و مفاهیم قانون اساسی	۳۶
بند دوم: بایسته‌های قانون اساسی جمهوری اسلامی ایران	۵۲
گفتار سوم: درسنامه دولت - کشور و اشکال آن	۶۶
بند اول: دولت - کشور	۶۶
بند دوم: اشکال دولت - کشور	۷۰
سوالات طبقه‌بندی شده	۷۶
گفتار چهارم: درسنامه رژیم‌های سیاسی	۱۰۶
سوالات طبقه‌بندی شده	۱۱۲
گفتار پنجم: درسنامه تفکیک قوا و اثرات متقابل قوای مجریه و مقننه	۱۲۷
بند اول: تفکیک قوا	۱۲۷
بند دوم: اثرات متقابل قوای مجریه و مقننه	۱۳۲
سوالات طبقه‌بندی شده	۱۳۴
گفتار ششم: پارلمان (دستگاه قانونگذاری)	۱۵۶
سوالات طبقه‌بندی شده	۱۶۹

۶ □ درسنامه حقوق اساسی

- گفتار هفتم: درسنامه قوه مجریه ۱۸۲
- سؤالات طبقه‌بندی شده ۱۸۸
- گفتار هشتم: درسنامه قوه قضائیه (دستگاه عدالت) ۱۹۷
- سؤالات طبقه‌بندی شده ۲۰۱
- گفتار نهم: درسنامه حقوق بشر و آزادی‌های عمومی ۲۰۳
- سؤالات طبقه‌بندی شده ۲۰۷
- گفتار دهم: درسنامه انتخابات ۲۲۴
- سؤالات طبقه‌بندی شده ۲۳۰

فصل دوم: حقوق اساسی جمهوری اسلامی ایران

- گفتار اول: درسنامه قوه مجریه (دولت) ۲۳۹
- سؤالات طبقه‌بندی شده ۲۴۷
- گفتار دوم: درسنامه قوه مقننه (قانون‌گذاری و نظارت) ۲۶۹
- بند اول: مجلس شورای اسلامی (وظایف و اختیارات) ۲۶۹
- بند دوم: مجلس شورای اسلامی (نظارت) ۲۷۶
- بند سوم: شورای نگهبان ۲۸۴
- سؤالات طبقه‌بندی شده ۲۸۸
- بند اول: مجلس شورای اسلامی ۲۸۸
- بند دوم: شورای نگهبان ۳۲۴
- گفتار سوم: درسنامه قوه قضائیه (دستگاه عدالت) ۳۳۴
- سؤالات طبقه‌بندی شده ۳۴۱
- گفتار چهارم: درسنامه رهبری در ایران ۳۵۷
- سؤالات طبقه‌بندی شده ۳۶۱
- گفتار پنجم: درسنامه نهادهای اساسی و حکومتی خاص ۳۷۲
- بند اول: شوراها ۳۷۲
- سؤالات طبقه‌بندی شده ۳۷۳
- بند دوم: صدا و سیما ۳۷۸

فهرست مطالب □ ۷

۳۷۹.....سوالات طبقه بندی شده

۳۸۱.....بند سوم: شورای عالی امنیت ملی

۳۸۲.....سوالات طبقه بندی شده

۳۸۵.....بند چهارم: مجمع تشخیص مصلحت نظام

۳۸۷.....سوالات طبقه بندی شده

۳۹۲.....فهرست منابع و مآخذ

۳۹۲.....الف - کتب

۳۹۲.....ب - قوانین و مقررات

بسم الله الرحمن الرحيم

پیشگفتار

حمد و سپاس فراوان خدای عزوجل را که طاعتش موجب رحمت است و به شکرانه اش، مزید نعمت.

و نیز شکر و سپاس به درگاه منان که این توفیق را در حق بنده حقیر خود نصیب فرمود و راقم سطور را به تهیه و تدارک مطالب و نگارش آن، قدرت و توانایی عطاء نمود.

همانطور که عزیزان مستحضر می‌باشند حقوق اساسی یکی از رشته‌های حقوق عمومی داخلی بوده که با پرداخت به ساختار و اصول بنیادین حکومت از سایر منابع و رشته‌های حقوقی متفاوت می‌باشد. از همه مهمتر یکی از دروس پایه‌ای و اصلی رشته‌های حقوق و علوم قضایی در مقطع کارشناسی بوده و در دوره‌های تحصیلات تکمیلی نیز یکی از دروس اصلی و تخصصی رشته‌های حقوق عمومی و حقوق بین‌الملل محسوب می‌شود.

بر همین مبنا در راستای تسهیل در امر موفقیت دانشجویان رشته‌های حقوق و علوم سیاسی مقطع کارشناسی پیام نور و موفقیت داوطلبین آزمونهای سراسری و آزاد مقاطع کارشناسی ارشد و دکتری حقوق عمومی و حقوق بین‌الملل اقدام به تهیه و تنظیم این مجموعه مفید و کامل نمودم تا گامی هر چند کوچک بر حسب وظیفه در جهت توفیق دانشجویان و داوطلبین آزمونهای مقاطع مذکور برداشته باشم.

لذا مجموعه حاضر را جهت تسهیل در مطالعه و یادگیری از دو بخش مجزا تشکیل، که بخش اول اختصاص به درسنامه داشته و در بخش دوم به مجموعه سؤالات طبقه بندی شده پرداخت نموده ایم، توقیراً نحوه پلان بندی و تسلسل فصول و مطالب در بخش‌ها به صورت موضوعی می‌باشد که در فهرست مطالب زیرمجموعه هر یک از بخش‌ها مشخص گردیده است.

پیشگفتار □ ۹

در پایان از دانش پژوهان ارجمند استدعا دارد که بر اینجانب منت نهاده و از ارشادات و رهنمودهای ارزشمند خویش، در راستای رفع نقایص و اشتباهات احتمالی برای هر چه غنی تر شدن این اثر مرا مورد لطف و عنایت خویش قرار دهند. همچنین بر خود وظیفه می دانم از مساعدت‌ها و زحمات مدیریت و کارکنان محترم بنیاد حقوقی میزان قدردانی و سپاسگذاری نمایم.

صادقانه بر حق باشید

محسن امامی

Karshenasiarshad86@yahoo.com

فصل اول

مبانی و بایسته‌های حقوق اساسی

درسنامه

گفتار اول: ویژگی‌های حقوق اساسی و جامعه سیاسی

- ۱- حقوق مجموعه‌ای از قواعد و دستورهای رفتاری الزام آور است که هدف اساسی آن حکومت نظم و عدل در روابط اجتماعی است.
- ۲- ساوینی: نسج حقوق دست بافت گذشته‌ی یک ملت است.
- ۳- فلسفه از حیث تاریخی مقدم بر علم حقوق است.
- ۴- موضوع اصلی حقوق اساسی: مطالعه شکل‌گیری حقوقی برخی پدیده‌های سیاسی است. بنابراین سازمان عمومی دولت، رژیم سیاسی، ساختار حکومت، روابط قوا، انتخابات و حقوق و آزادی‌های عمومی مورد توجه حقوق اساسی است.
- ۵- درخصوص موضوع حقوق اساسی نظریات ذیل مطرح شده که بر همه آن‌ها اشکالاتی وارد است: ۱- حقوق اساسی، شاخه‌ای از حقوق است که قواعد مندرج در قانون اساسی را بررسی می‌کند. ۲- حقوق اساسی به روابط مربوط به دولت می‌پردازد. ۳- حقوق اساسی نهادهای سیاسی را بررسی می‌کند.
- ۶- حقوق اساسی دارای سرشت دوگانه حقوقی و سیاسی است.
- ۷- حقوق اساسی به عنوان یکی از شاخه‌های مهم حقوق، اختصاصاً به روابط سیاسی بین فرمانروایان و فرمانبران می‌پردازد.
- ۸- حقوق اساسی از ثمرات ارزنده قرن هجدهم است.
- ۹- حقوق اساسی را در گذشته حقوق سیاسی نیز می‌گفته‌اند.
- ۱۰- آندره هوریو: موضوع حقوق اساسی را چهارچوب بندی حقوقی پدیده‌های سیاسی دانسته است.
- ۱۱- مارسل پرلو حقوق اساسی را علم قواعد حقوقی دانسته که به وسیله آن قدرت سیاسی، مستقر، اجرا و منتقل می‌گردد.
- ۱۲- رشته حقوق اساسی، نخستین بار در جمهوری‌های ایتالیایی فراره، پاوی، و بولونی در حدود سال ۱۷۹۷ مصطلح گردید.
- ۱۳- در سال ۱۸۳۴ کرسی حقوق اساسی توسط فرانسواگیزو در دانشکده حقوق پاریس تأسیس گردید.

۱۲ □ درسامه حقوق اساسی

- ۱۴- شعبه دیگر حقوق اساسی، حقوق اساسی تطبیقی است که موضوع آن مقایسه و ارزیابی نهادهای سیاسی کشورهای مختلف است.
- ۱۵- حقوق اساسی از زمره‌ی حقوق داخلی است.
- ۱۶- حقوق اساسی جزئی از حقوق عمومی است.
- ۱۷- موضوع حقوق خصوصی در درجه‌ی نخست فرد است و موضوع حقوق عمومی کلیت جامعه. (نظریه‌ی موضوعی).
- ۱۸- حقوق عمومی روابط بین فرمانبران و فرمانروایان را مورد توجه قرار می‌دهد و حقوق خصوصی روابط بین فرمانبران را انتظام می‌بخشد. (نظریه‌ی اندامی).
- ۱۹- در حقوق عمومی سود عموم و مصلحت اجتماع دارای اهمیت نخستین است در حالیکه در حقوق خصوصی سود فردی و امور خصوصی از اهمیت اول برخوردار است. (نظریه‌ی مادی).
- ۲۰- حقوق عمومی بیشتر متشکل از قواعد آمره است و عامل اجبار و یک سویگی از طرف قوای عمومی، در آن نقش اول را بازی می‌کند در صورتی که در حقوق خصوصی، روابط حقوقی بر مبنای اراده‌ی آزاد و تساوی طرفین قرارداد بنا نهاده شده است. (نظریه‌ی شکلی).
- ۲۱- حقوق عمومی از حیث اولویت پیش‌تر از حقوق خصوصی قرار می‌گیرد و در پناه حقوق عمومی است که حقوق خصوصی به وجود می‌آید و توسعه می‌پذیرد. (نظریه‌ی سلسله مراتب)
- ۲۲- قواعد حقوقی عمومی پویایی و تحرک بیشتری از قواعد حقوق خصوصی دارند. (نظریه پویایی).
- ۲۳- منابع حقوقی اساسی عبارتند از:
 - ۱- منابع نوشته
 - ۲- منابع عرفی
 - ۳- مددگیری از سایر علوم اجتماعی
- ۲۴- منابع نوشته بر اساس درجه‌ی اهمیت عبارتند از:
 - ۱- قانون اساسی.
 - ۲- قوانین ارگانیک که دنباله موسع متن قانون اساسی به شمار می‌آیند.
 - ۳- قوانین عادی مصوب دستگاه‌های قانون گذار.
 - ۴- اعمال قوه مجریه.

مبانی و بایسته‌های حقوق اساسی □ ۱۳

- ۵- آراء دستگاه‌های کنترل کننده مانند شورای قانون اساسی در فرانسه و شورای نگهبان در ایران.
- ۶- مذاکرات مجالس قانون گذار نظیر سؤال‌ها، استیضاح و ...
- ۷- سایر اسناد و مدارک نظیر آثار مهم علمای حقوق اساسی و...
- ۲۵- شکل‌گیری قواعد عرفی در زمینه سیاسی مانند سایر قلمروها نیاز به گذشت ایام و الزام‌آور شدن این قواعد در اثر عملکرد مداوم و مستمر آن‌ها دارد.
- ۲۶- در حقوق اساسی کشور انگلستان، نقش عرف در شکل‌گیری و حتی نحوه‌ی اجرای رژیم پارلمانی موجد مقرراتی شده است که به آن کنوانسیون‌های حقوق اساسی می‌گویند.
- ۲۷- هدف علم سیاست بررسی پدیده‌های مربوط به قدرت است و حقوق اساسی نیز با چهارچوب بندی حقوقی برخی از این پدیده‌ها عملاً از زاویه دیگری به سیاست می‌نگرند وجود اصطلاح حقوق سیاسی که اکنون متروک شده است، ارتباط نزدیک حقوق اساسی و سیاست را آشکار می‌کند.
- ۲۸- به دنبال گردهمایی اجتناب ناپذیر افراد و گروه‌ها و ایجاد ارتباط از نوع اجتماعی آن جامعه متولد می‌شود و به سبب متفاوت بودن روابط، از خلال جامعه چهره قدرت ظاهر می‌شود و این قدرت به وسیله فرمانروایان اعمال می‌گردد.
- ۲۹- مفهوم جامعه، زمانی واقعیت و مصداق خارجی می‌یابد که بین افراد و گروه‌های تشکیل دهنده، در گروه بندی انسانی روابطی از نوع اجتماعی آن محقق شود.
- ۳۰- جامعه، سریر قدرت است. قدرت در جامعه پا به عرصه وجود می‌نهد و عواملی نظیر نظم عمومی، مصلحت اجتماعی و سود عام، قدرت را در قالب حقوق صورت بندی می‌کند و به تدریج از حالت شخصی در می‌آورد و به نهادهای سیاسی می‌سپارد.
- ۳۱- شرایط تحقق جامعه‌ی سیاسی:
- ۱- جامعه‌ی سیاسی فراگیر و کلی است.
 - ۲- جامعه‌ی سیاسی خصلت الزامی دارد.
 - ۳- قدرت در جامعه‌ی سیاسی قاهرانه عمل می‌کند.
- ۳۲- در شکل‌گیری یک جامعه سیاسی باید نظم هنجاری مستقر از خصلت حقوقی برخوردار باشد.
- ۳۳- جامعه‌ی سیاسی از فرمانروایان و فرمانبران ترکیب شده است. (نظریه لئون دوگی).
- ۳۴- جامعه سیاسی خاستگاه و مقر قدرت سیاسی است.

۱۴ □ درسنامه حقوق اساسی

- ۳۵- جامعه‌ی سیاسی متکامل‌ترین و پیشرفته‌ترین جوامع است، که وجه مشخصه آن وجود قدرت ناب سیاسی است.
- ۳۶- قدرت یعنی در اختیار داشتن وسایل و ابزارهایی که به وسیله آنها بتوان بر شخص یا چیزی تأثیر گذاشت و یا اراده‌ای را به فرد یا گروهی تحمیل کرد و یا تصمیمی اتخاذ کرد و آن را به مرحله اجرا درآورد.
- ۳۷- منشاء قدرت سیاسی در تشکیل دولت، ناشی از نیاز جامعه است.
- ۳۸- جامعه‌ی تکامل یافته همان جامعه‌ی سیاسی است و قدرت تکامل یافته همان قدرت سیاسی است.
- ۳۹- جامعه‌ی سیاسی و قدرت سیاسی دو مفهوم توأم‌اند.
- ۴۰- قدرت موجود در درون جامعه‌ی سیاسی از نوع سیاسی است.
- ۴۱- جامعه سیاسی مجموعه فعالیت‌های انسانی را در برمی‌گیرد یعنی فراگیر و کلی است.
- ۴۲- عضویت در جامعه سیاسی ارادی نیست پس جامعه سیاسی خصلت الزامی دارد.
- ۴۳- قدرت سیاسی هیچ قدرتی را که بخواهد شأن و یا برخلاف او عمل کند نمی‌پذیرد پس قدرت در جامعه سیاسی قاهرانه عمل می‌کند.
- ۴۴- قدرت سیاسی، نوع ویژه‌ای از قدرت است که نهادبندی شده و از خلال دستگاه‌ها و سازمانها تجلی می‌یابد.
- ۴۵- حوزه فعالیت قدرت سیاسی، دولت - کشور است و تشکیل دهنده آن نظام حقوقی حاکم.
- ۴۶- حقوق مستلزم الزام، اقتدار و سازمان بندی ضمانت اجرا است، این خود نشانگر این است که حقوق از قدرت غیرقابل تفکیک است.
- ۴۷- قدرت زمانی به صورت نهایی استقرار می‌یابد که بتواند برای خود حقانیت یا پذیرش اجتماعی ایجاد نماید و برای حقانیت باید قدرت در قالب حقوق شکل بگیرد.
- ۴۸- نهاد به سبب نیازهای اجتماعی شکل مادی و ساختی به خود می‌گیرد و در صورت انطباق با نظام‌های ارزشی، صورت حقانی می‌پذیرد. (حقوق، قدرت را حقانی می‌کند).
- ۴۹- چون واضح اصلی قوانین و مقررات قدرت سیاسی است، پس حقوق نیز وسیله‌ای در اختیار قدرت است.
- ۵۰- حقوق تضمینی علیه قدرت نیز به شمار می‌رود که از وجوه مهم این تضمین درج حقوق و آزادی‌های فردی در اعلامیه‌های حقوق و قوانین اساسی است.
- ۵۱- حقوق قدرت را نهادبندی می‌کند و سازمان می‌بخشد. قانون اساسی هر کشور نمونه عالی نهادین شدن حقوق است.

مبانی و بایسته‌های حقوق اساسی □ ۱۵

۵۲- آن دسته از قدرت‌های نهادین موجود در جوامع سیاسی که هدف آن‌ها اعمال نوع ویژه‌ای از قدرت نظیر حکومت و تمشیت امور سیاسی جامعه باشد، قدرت سیاسی به معنای واقعی به شمار می‌آیند.

۵۳- اقتدارگرایی، ویژگی چشم‌گیری است که قدرت سیاسی را از سایر قدرت‌ها متمایز می‌کند.

۵۴- بنابراین از دیگر تأثیرات متقابل قدرت و حقوق بر یکدیگر:

۱- حقوق بر اثر الزام اجتماعی به وجود می‌آید.

۲- قواعد عمومی توسط اقتدار عمومی بر افراد و گروه‌های اجتماعی تحمیل می‌شود.

۳- ضمانت اجرای این قواعد توسط قدرت، سازمان بندی می‌شود.

۵۵- بین قانونی بودن و حقانی بودن قدرت تفاوت است. قانونی بودن حکومت به معنای تطابق آن با موازین و مقررات واحکام حقوقی است (مثل حکومت ویشی در فرانسه) ولی حقانیت حکومت، زمانی مورد پذیرش واقع می‌شود که اساس رژیم با قدرت فرد زمامدار، سازگار با نظریه‌ی قدرتی باشد که اکثریت مردم به درستی آن ایمان دارند. (مثل حکومت در تبعید ژنرال دوگل).

حقوق اساسی هم جواز اعمال قدرت بر پایه اصول و قواعد قانونی است و هم مانع عملکردهای بی‌بند و بار آن است.

سوالات طبقه‌بندی شده

گفتار اول: ویژگیهای حقوق اساسی و جامعه سیاسی

۱- حقوق اساسی موضوع مطالعه چه رشته‌ای است؟

- (۱) علوم سیاسی (۲) حقوق عمومی (۳) حقوق خصوصی (۴) حقوق سازمانی
* گزینه ۲ صحیح است.

۲- حقوق اساسی چه نوع روابطی را در جامعه سیاسی مورد مطالعه قرار می‌دهد؟

- (۱) به روابط اجتماعی در جامعه می‌پردازد.
(۲) به روابط سیاسی بین فرمانروایان و فرمانبران می‌پردازد.
(۳) به روابط سیاسی بین فرمانروایان می‌پردازد.
(۴) به کلیه روابط بین فرمانروایان و فرمانبران می‌پردازد.
* گزینه ۲ صحیح است.

۳- جامعه به معنای اعم به چه جامعه‌ای گفته می‌شود؟

- (۱) کلیه گروه بندی‌های بشری
(۲) جامعه سیاسی
(۳) گروه‌های انسانی موجود در شهرها و روستاها
(۴) دولت - کشور
* گزینه ۱ صحیح است.

۴- متکامل‌ترین نوع جامعه، چه جامعه‌ای است؟

- (۱) جامعه مدنی
(۲) جامعه سیاسی
(۳) جامعه به معنای اعم
(۴) جامعه‌ای که در آن روابط بین انسان‌ها از نوع متقابل و متفاوت باشد.
* گزینه ۲ صحیح است.

۵- قدرت سیاسی چه نوع قدرتی است؟

- (۱) قدرتی است که هدف آن اعمال نوع ویژه‌ای از قدرت است.
(۲) قدرتی است که به تمشیت امور سیاسی و حکومتی می‌پردازد.

مبانی و بایسته‌های حقوق اساسی □ ۱۷

۳) قدرتی است که صرفاً توسط سیاستمداران اعمال می‌شود.

۴) موارد ۱ و ۲.

* گزینه ۴ صحیح است.

۶- قدرت یعنی:

۱) در اختیار داشتن وسائل و ابزارهایی که به وسیله آن بتوان بر شخص یا چیزی تأثیر گذاشت.

۲) اعمال اراده‌ای بر اراده دیگری یا دیگران.

۳) اعمال زور خام.

۴) موارد ۱ و ۲.

* گزینه ۴ صحیح است.

۷- قدرت تکامل یافته، چه نوع قدرتی است؟

۱) قدرتی اقتداری است.

۲) قدرت سیاسی - اقتصادی است.

۳) قدرت سیاسی است.

۴) قدرت سیاسی - اقتصادی و اقتداری است.

* گزینه ۳ صحیح است.

۸ - جامعه سیاسی و قدرت:

۱) دو مفهوم مجزا هستند.

۲) دو مفهوم متقابل هستند.

۳) دو مفهوم متباین هستند.

۴) دو مفهوم توأمانند.

* گزینه ۴ صحیح است.

۹- کدام گزینه از شرایط شکل‌گیری جامعه سیاسی محسوب می‌شود؟

۱) احساس تعلق افراد نسبت به جامعه سیاسی - سازمان بندی اجتماعی به مردم و انسجام و تکامل رسیده باشد.

۲) استقلال و دارای شخصیت حقوقی مستقل بودن - سازمان بندی اجتماعی از حالت شخصی خارج شده باشد.

۳) قدرت در جامعه از نوع سیاسی باشد و جامعه به استقلال رسیده باشد.

۴) کلیه موارد.

* گزینه ۴ صحیح است.

۱۰- جمله «جامعه سیاسی فراگیر و کلی است» بر چه مفهومی تأکید دارد؟

۱) کلیه امور سیاسی در جامعه را در بر می‌گیرد.

۲) فعالیت‌های سیاسی افراد و حکومت را مورد بررسی قرار می‌دهد.

۱۸ □ درسنامه حقوق اساسی

- ۳) جامعه سیاسی مجموعه فعالیت‌های انسان‌ها را در برمی‌گیرد.
۴) جامعه سیاسی اهداف جزئی جوامع را در قالب کلی و فراگیر قرار می‌دهد.
* گزینه ۳ صحیح است.

۱۱- جامعه سیاسی، خصلت الزامی دارد به چه معنا است؟

- ۱) جامعه سیاسی بر انسان الزاماً تحمیل می‌شود.
۲) موازین و مقررات جامعه بر افراد در جامعه سیاسی الزاماً تحمیل می‌شود.
۳) عضویت در یک جامعه سیاسی ارادی نیست.
۴) کلیه موارد.
* گزینه ۴ صحیح است.

۱۲- حقوق تنظیم بخش چه نوع روابطی است؟

- ۱) روابط اجتماعی، روابط سیاسی.
۲) روابط سیاسی، مرز گذاری بین سود فردی و اجتماعی.
۳) روابط اجتماعی، تعیین رفتارهای منطبق با اهداف جامعه و روابط سیاسی.
۴) تعیین رفتارهای منطبق با اهداف جامعه، روابط اجتماعی و مرز گذاری بین سود فردی و اجتماعی.
* گزینه ۴ صحیح است.

۱۳- قدرت زمانی استقرار نهایی می‌یابد که:

- ۱) ابزارهای فرمانروایی را بدست آورد.
۲) توسط دولت و حکومت اعمال شود.
۳) برای خود حقانیت یا پذیرش اجتماعی بدست آورد.
۴) در جامعه سیاسی نمود پیدا کند.
* گزینه ۳ صحیح است.

۱۴- کدامیک از قوانین زیر نمونه عالی نهادین شدن حقوق و تحدید قدرت سیاسی است؟

- ۱) کلیه قوانین و مقررات
۲) قانون اساسی
۳) قانون عادی
۴) قانون عادی و مقررات عمومی
* گزینه ۲ صحیح است.

مبانی و بایسته‌های حقوق اساسی □ ۱۹

۱۵- موضوع حقوق اساسی چیست؟

- ۱) تحدید قدرت سیاسی و بررسی نهادهای سیاسی.
- ۲) تضمین آزادی‌های عمومی - بررسی پدیده‌های نهادین شده سیاسی با شیوه‌های حقوقی.
- ۳) بررسی نهادهای سیاسی - نحوه اعمال قدرت.
- ۴) تحدید قدرت سیاسی - تضمین حقوق و آزادی‌های مردم - بررسی پدیده‌های نهادین شده سیاسی با شیوه‌های حقوقی.

* گزینه ۴ صحیح است.

۱۶- قدرت حقانی، قدرتی است که:

- ۱) منطبق با اخلاق باشد.
- ۲) منطبق با نظام‌های ارزشی جامعه باشد.
- ۳) منطبق با مقررات شرعی و دینی باشد.
- ۴) منطبق با عرف و قانون باشد.

* گزینه ۲ صحیح است.

۱۷- موضوع حقوق اساسی از دیدگاه آندره هوریو است.

- ۱) نهادهای سیاسی
- ۲) پدیده‌های سیاسی
- ۳) چهارچوب بندی حقوقی پدیده‌های سیاسی
- ۴) هیچ کدام

* گزینه ۳ صحیح است.

۱۸- مبانی فکری اصل برابری سیاسی چیست؟

- ۱) برابری دولت و شهروندان
- ۲) کرامت انسانی
- ۳) برتری جامعه بر فرد
- ۴) مصلحت زیست جمعی

* گزینه ۲ صحیح است.

۱۹- در نظام دمکراتیک، اشخاص از چه خصلتی برخوردارند؟

- ۱) عدم تبعیض
- ۲) برابری ذاتی
- ۳) برابری ماهوی
- ۴) همه موارد

* گزینه ۴ صحیح است.

۲۰- ریشه شناسایی اصل تعیین سرنوشت در منشور ملل متحد به کدام سند زیر برمی گردد؟

- ۱) منشور آتلانتیک
- ۲) اعلامیه استقلال آمریکا
- ۳) منشور کبیر بریتانیا
- ۴) اعلامیه حقوق بشر فرانسه

* گزینه ۱ صحیح است.

۲۰ □ درسنامه حقوق اساسی

۲۱- در نظام مبتنی بر حاکمیت قانون، حاکم است.

- (۱) فرد بر جامعه
(۲) قانون بر جامعه و امور عمومی
(۳) جامعه بر افراد
(۴) حاکمان بر افراد
- * گزینه ۲ صحیح است.

۲۲- تئوری قرارداد اجتماعی در راستای چه امری ایجاد شده است؟

- (۱) تبعیت اجباری شهروندان از حاکمان.
(۲) انتقال قدرت از حاکمان به طبقات خاص.
(۳) توجهی برای چگونگی تشکیل دولت.
(۴) انحصاری شدن حق اعمال حاکمیت مردم توسط دولت.
- * گزینه ۳ صحیح است.

۲۳- آیه شریفه «و لقد کرّمنا بنی آدم ...» (اسراء/۷۰) نمایانگر کدام مبنای حقوق اساسی است؟

- (۱) استقلال
(۲) آزادی
(۳) کرامت انسانی
(۴) خودمختاری
- * گزینه ۳ صحیح است.

۲۴- بر اساس اعلامیه جهانی حقوق بشر، افراد در برابر هم از چه خصیلتی برخوردار می‌باشند؟

- (۱) برادری
(۲) برابری
(۳) عقلانیت و برادری
(۴) برادری، برابری و آزادی
- * گزینه ۴ صحیح است.

۲۵- اصل عدم تبعیض در بحث حقوق از چه امری مستفاد می‌گردد؟

- (۱) برابری ذاتی
(۲) برابری ذاتی و سیاسی
(۳) شفافیت
(۴) کارآمدی
- * گزینه ۲ صحیح است.

۲۶- واژه «rule - self» برابر است با:

- (۱) برابری
(۲) آزادی
(۳) احساس گرایی
(۴) خود حاکمی
- * گزینه ۴ صحیح است.

۲۷- اصل حاکمیت قانون در چه ادبیاتی بیشتر مطرح می‌شود؟

- (۱) فلسفه دین
(۲) فلسفه سیاسی و حقوق

مبانی و بایسته‌های حقوق اساسی □ ۲۱

۴) اقتصاد سیاسی و جامعه‌شناسی سیاسی

۳) جامعه‌شناسی سیاسی

* گزینه ۲ صحیح است.

۲۸- در اصل حاکمیت قانون چه امری بر شهروندان حکومت می‌کند؟

۲) اشخاص

۱) قانون با محتوای ارزشی

۴) حاکمان بر اشخاص

۳) قانون با ظواهر اجتماعی

* گزینه ۱ صحیح است.

۲۹- وجهه مشخصه جامعه سیاسی چیست؟

۱) قدرت نهادینه شده است.

۲) قدرت ناب سیاسی است.

۳) قدرت اقتصادی.

۴) قدرت بمعنای اخص کلمه است.

* گزینه ۲ صحیح است.

۳۰- کدا میک جامعه سیاسی فراگیر است؟

۱) جامعه تجار و بازرگانان.

۲) جامعه ورزش.

۳) مجموعه‌ای از جوامع اختصاصی.

۴) جامعه‌ای که مجموعه فعالیت‌های انسانی را در برگیرد.

* گزینه ۴ صحیح است.

۳۱- عضویت در کدا میک از جوامع زیر ارادی نیست؟

۱) جامعه اصناف.

۲) انجمن خیریه.

۳) حزب.

۴) جامعه سیاسی.

* گزینه ۴ صحیح است.

۳۲- جمله «مجموعه قواعد الزام آوری که هدف آن حکومت نظم و عدل در روابط اجتماعی

است» در کدام مقوله قرار می‌گیرد؟

۱) حقوق اساسی.

۲) حقوق.

۳) خیر عام و سود همگانی.

۴) هیچ کدام.

* گزینه ۲ صحیح است.

۳۳- لازمه تداوم و ثبات قدرت چیست؟

۱) سخت‌گیری

۲) ملایمت

۳) مشروعیت یافتن

۴) تسلط

* گزینه ۳ صحیح است.

۲۲ □ درسنامه حقوق اساسی

۳۴- در حقوق خصوصی روابط حقوقی بر مبنای نهاده شده است.

- (۱) منافع افراد
(۲) سود عام
(۳) اراده آزاد طرفین قرارداد
(۴) اعمال قوای عمومی
- * گزینه ۳ صحیح است.

۳۵- نظریه‌های تفکیک قوا، قرارداد اجتماعی، آراء مربوط به دولت - ملت چگونه نضج گرفته‌اند؟

- (۱) به عنوان زیر بنای حکومت حقانی
(۲) در قالب اندیشه‌های دمکراتیک
(۳) در قالب فلسفه لیبرال
(۴) هر سه مورد
- * گزینه ۴ صحیح است.

۳۶- مارسل پرلو حقوق اساسی را چگونه معرفی می‌کند؟

- (۱) حکومت نظم و عدل
(۲) علم قواعد حقوقی
(۳) تنظیم کننده روابط اجتماعی
(۴) چارچوب بندی حقوقی پدیده‌های سیاسی
- * گزینه ۲ صحیح است.

۳۷- کدامیک از آثار و اسناد زیر جزء منابع حقوق اساسی نیست؟

- (۱) آثار مهم علمای حقوق اساسی
(۲) آثار مهم سایر علمای حقوق
(۳) اساسنامه و مرامنامه احزاب سیاسی
(۴) قطعنامه‌های پایان اجتماعات سیاسی
- * گزینه ۲ صحیح است.

۳۸- تقسیم جامعه به فرمانروایان و فرمانبران مرهون کدام حقوقدان نامدار است؟

- (۱) لئون دوگی
(۲) ساوینی
(۳) ژرژسل
(۴) منتسکیو
- * گزینه ۱ صحیح است.

۳۹- بارزترین مصداق حکومت قانونی و غیر حقانی است.

- (۱) حکومت جمهوری اسلامی ایران
(۲) حکومت ویشی در فرانسه
(۳) حکومت سطلنتی بریتانیا
(۴) حکومت در تبعید ژنرال دوگل
- * گزینه ۲ صحیح است.

۴۰- طبق کدام نظریه در حقوق عمومی و به طور اخص در حقوق اساسی سود عام بر سود فرد مقدم است؟

- (۱) نظریه‌ی موضوعی
(۲) نظریه‌ی پویایی

مبانی و بایسته‌های حقوق اساسی □ ۲۳

(۴) نظریه‌ی مادی

(۳) نظریه‌ی سلسله مراتب

* گزینه ۴ صحیح است.

۴۱- طبق کدام نظریه، حقوق عمومی از حیث اولویت، پیش‌تر از حقوق خصوصی قرار می‌گیرد؟

(۲) نظریه‌ی سلسله مراتب

(۱) نظریه‌ی پویایی

(۴) نظریه‌ی مادی

(۳) نظریه‌ی شکلی

* گزینه ۲ صحیح است.

۴۲- کدام خصوصیت زیر، جامعه‌ی سیاسی را از سایر جوامع متمایز می‌کند؟

(۲) فراگیر و کلی بودن آن.

(۱) الزامی و غیر ارادی بودن.

(۴) هر سه مورد.

(۳) قاهرانه عمل کردن قدرت.

* گزینه ۴ صحیح است.

۴۳- در مقایسه بین جامعه‌ی سیاسی و قدرت سیاسی می‌توان فهمید که:

(۱) جامعه‌ی سیاسی خاستگاه و مقرر قدرت سیاسی است.

(۲) جامعه‌ی سیاسی و قدرت سیاسی دو مفهوم توأم‌اند.

(۳) جامعه‌ی سیاسی متکامل‌ترین جوامع است که وجه مشخصه آن وجود قدرت ناب سیاسی است.

(۴) همه موارد.

* گزینه ۴ صحیح است.

۴۴- خاستگاه قدرت است.

(۲) دستگاه‌ها و سازمان‌های حکومتی

(۱) رئیس کشور

(۴) جامعه‌ی انسانی

(۳) جامعه‌ی سیاسی

* گزینه ۳ صحیح است.

۴۵- عظیم‌ترین و مجهزترین سازمان سیاسی و اجتماعی کدام است؟

(۴) شوراها

(۳) حزب

(۲) دولت

(۱) مجلس

* گزینه ۲ صحیح است.

۴۶- پدر فرضیه «حاکمیت» کدامیک از اندیشمندان سیاسی می‌باشد؟

(۴) ژان بدن

(۳) افلاطون

(۲) ماکیاوول

(۱) جان لاک

* گزینه ۴ صحیح است.

۲۴ □ درسنامه حقوق اساسی

۴۷- کتاب جمهوریت اثر مشهور کدامیک از اندیشمندان است؟

- (۱) افلاطون (۲) ارسطو (۳) روسو (۴) منتسکیو
* گزینه ۱ صحیح است.

۴۸- تقسیم حکومتها براساس تعداد زمامداران (موناشری - آریستوکراسی - ریپابلیک) از کیست؟

- (۱) افلاطون (۲) ارسطو (۳) منتسکیو (۴) فارابی
* گزینه ۲ صحیح است.

۴۹- کتاب سیاست از آثار کدام اندیشمند است؟

- (۱) ارسطو (۲) افلاطون (۳) مورسی دوورژه (۴) امام محمد غزالی
* گزینه ۱ صحیح است.

۵۰- عبارت قدرت، قدرت را مهار می کند از کیست؟

- (۱) ژان ژاک روسو (۲) ماکیاول (۳) ژان بدن (۴) منتسکیو
* گزینه ۴ صحیح است.

۵۱- روح القوانین، اثر پرآوازه کدام متفکر و فیلسوف نامدار است؟

- (۱) شارل دومنتسکیو (۲) ارسطو (۳) ژان ژاک روسو (۴) ژان بدن
* گزینه ۱ صحیح است.

۵۲- قهرمان استقلال امریکا کدام شخصیت است؟

- (۱) توماس جفرسون (۲) ابراهام لینکلن (۳) واشنگتن (۴) ویلسون
* گزینه ۳ صحیح است.

۵۳- اندیشه قرارداد اجتماعی محصول تفکرات کدام اندیشمند می باشد؟

- (۱) منتسکیو (۲) جان لاک (۳) روسو (۴) ژان بدن
* گزینه ۳ صحیح است.

۵۴- حقوق اساسی چگونه حقوقی است؟

- (۱) حقوق سیاسی است (۲) حقوق مربوط به دولت است.
(۳) حقوق مربوط به قدرت است (۴) حقوق روابط فرمانروایان و فرمانبران است.
(ارشد سراسری ۷۲)
* گزینه ۴ صحیح است.

مبانی و بایسته‌های حقوق اساسی □ ۲۵

۵۵ - در تکوین قواعد حقوق عمومی کدامیک از موارد زیر مهمترین مشخصه مادی آن است؟

(ارشد سراسری ۷۲)

- (۱) سود فردی
(۲) منافع اجتماعی
(۳) امری بودن قواعد
(۴) تسلط منافع عمومی
- * گزینه ۱ صحیح است.

۵۶ - منشاء قدرت سیاسی چیست؟

(ارشد سراسری ۷۲)

- (۱) نیاز جامعه
(۲) زور خالص
(۳) حقوق
(۴) حقانیت
- * گزینه ۳ صحیح است.

۵۷ - در ارزشیابی رابطه حقوق و قدرت کدام صحیح است؟

(ارشد سراسری ۷۴)

- (۱) حقوق تابعی از قدرت است.
(۲) حقوق قدرت را به وجود می‌آورد.
(۳) حقوق ابزاری در اختیار قدرت است.
(۴) قدرت موجب شکل‌گیری حقوق و حقوق موجب استقرار نهایی قدرت می‌شود.
- * گزینه ۳ صحیح است.

۵۸ - حقوق اساسی عبارت است از:

(ارشد سراسری ۷۴)

- (۱) حقوق افراد و آزادی‌های عمومی.
(۲) تفسیر قانون اساسی.
(۳) چهار چوب بندی حقوقی پدیده‌های نهادینه شده سیاسی.
(۴) جامعه شناسی نهادهای سیاسی.
- * گزینه ۱ صحیح است.

۵۹ - قدرت مشروع (حقانی) قدرتی است که:

(ارشد سراسری ۷۴ و کارشناسی پیام نور ۸۴ - ۸۵)

- (۱) منطبق بر نظام‌های ارزشی جامعه باشد.
(۲) منطبق با قانون باشد.
(۳) بر اساس اخلاق شکل گرفته باشد.
(۴) مطابق با موازین و اعتقادات دینی باشد.
- * گزینه ۴ صحیح است.

۲۶ □ درسنامه حقوق اساسی

۶۰- جامعه سیاسی از دیدگاه حقوق اساسی جامعه‌ای است که)

(ارشد سراسری ۷۴)

- ۱) احزاب و تشکیلات سیاسی در آن فعالیت دارند.
 - ۲) در آن سیاست رواج داشته باشد.
 - ۳) در آن سیاست‌گری نقش دست اول ایفا کند.
 - ۴) در آن رابطه فرمانروایی و فرمانبری از نوع سیاسی آن توسط تشکیلات حکومتی برقرار شده باشد.
- * گزینه ۲ صحیح است.

(ارشد آزاد ۷۴ و سراسری ۷۹)

۶۱- حقوق اساسی در اساس

- ۱) تضمین‌کننده قدرت دولت است.
 - ۲) تنظیم‌کننده قدرت دولت و آزادی مردم است.
 - ۳) تنظیم‌کننده شیوه زمامداری است.
 - ۴) معرف هویت ملت و اساس تکوین کشور است.
- * گزینه ۱ صحیح است.

(ارشد آزاد ۷۸ و ۸۸ و ۸۹ و سراسری ۷۹ و ۸۶)

۶۲- موضوع اصلی حقوق اساسی:

- ۱) تنظیم و تعیین محدوده قدرت حکومت و تضمین آزادی مردم است.
 - ۲) بیان شرح وظایف حکومت و تفکیک قوای سه‌گانه و تنظیم روابط آنهاست.
 - ۳) تحلیل حقوق قدرت حاکم است.
 - ۴) تحلیل حقوقی - سیاسی جامعه است.
- * گزینه ۴ صحیح است.

(ارشد آزاد ۷۴ و ۸۱ و سراسری ۸۰)

۶۳- عنصر قدرت سیاسی در تشکیل دولت:

- ۱) ناشی از زور زمامداران است.
 - ۲) ناشی از وجود تحمل در جامعه است.
 - ۳) ناشی از یک سنت کهن است.
 - ۴) ناشی از نیاز جامعه است.
- * گزینه ۴ صحیح است

۶۴- از جمله ویژگی‌های حقوق اساسی به عنوان رشته‌ای از حقوق این است که:

(ارشد سراسری ۸۱)

- ۱) صرفاً به روابط دولت با مردم می‌پردازد.
- ۲) تنظیم‌کننده روابط بین فرمانروایان است.

مبانی و بایسته‌های حقوق اساسی □ ۲۷

- ۳) کلیه روابط افراد را در یک جامعه‌ی سیاسی نظم می‌بخشد.
۴) به تعیین روابط سیاسی بین فرمانروایان و فرمانبران می‌پردازد.
* گزینه ۳ صحیح است.

۶۵- موضوع اصلی حقوق اساسی عبارت است از ... (ارشد سراسری ۸۲)

- ۱) اقتدارات و اختیارات زمامداری را تعیین می‌کند.
۲) قدرت زمامداران را توجیه و تکالیف مردم را تعیین می‌نماید.
۳) تنظیم و تعیین محدوده قدرت حاکم و تضمین آزادی‌های مردم.
۴) حقوق مردم را در چهار چوب قدرت زمامدار تنظیم می‌کند.
* گزینه ۴ صحیح است.

۶۶- پدیداری حقوق اساسی: (ارشد سراسری ۸۳)

- ۱) برای بیان آزادی و مطلق انگاری قدرت است.
۲) رهایی آزادی، را از هر گونه قید و بندی به همراه داشته است.
۳) زمینه تقویت قدرت در استیلا بر آزادی را فراهم کرده است.
۴) همراه با بازیافت آزادی و حاکمیت مردم و محدودیت قدرت بوده است.
* گزینه ۴ صحیح است.

۶۷- عنصر قدرت سیاسی در حقوق اساسی: (ارشد سراسری ۸۴)

- ۱) ناشی از آداب و سنت است.
۲) ضرورت سلطه زمامدار مطلق است.
۳) ناشی از حاکمیت مطلق گروه‌های ذی نفوذ است.
۴) ضرورت و ضمانت اجرای نظام حقوقی در جامعه‌ی سیاسی است.
* گزینه ۳ صحیح است.

۶۸- در شکل‌گیری یک جامعه‌ی سیاسی باید نظم هنجاری مستقر در جامعه از خصلت برخوردار باشد. (ارشد سراسری ۸۴)

- ۱) اجتماعی ۲) اقتصادی ۳) حقوقی ۴) سیاسی
* گزینه ۱ صحیح است.

۶۹- حقوق اساسی معیار حاکم بر نظام سیاسی است که در آن:

(ارشد سراسری ۸۵)

- ۱) قدرت زمامداری «تنظیم» و حقوق مردم «تضمین» می‌شود.
- ۲) نهادهای حاکم «مشخص» و تفکیک قوا «تضمین» می‌شود.
- ۳) قدرت زمامداری «تضمین» و حقوق مردم «تنظیم» می‌شود.
- ۴) «حقوق مردم» در محدوده «اقتدار حکومت» مردمی تعیین می‌شود.

* گزینه ۳ صحیح است.

۷۰- کدامیک از گزینه‌های ذیل جزء خصایص جامعه سیاسی نمی‌باشد؟

(کارشناسی پیام نور، نیمسال دوم ۸۴ - ۸۳)

- ۱) جامعه سیاسی متکامل‌ترین و پیشرفته‌ترین جوامع است.
- ۲) قدرت موجود در جامعه سیاسی به طریقه پیچیده و بغرنجی سازمان یافته است.
- ۳) قدرت موجود در جامعه سیاسی، قدرت ناب حقوقی است.
- ۴) قدرت موجود در جامعه سیاسی بر همه افراد و اعضای جامعه و همچنین کلیه جوامع جزء و خاص که در بطن جامعه کل قرار گرفته اند، اعمال می‌شود.

* گزینه ۱ صحیح است.

۷۱- آثار علمای حقوق و آراء دستگاه‌های کنترل کننده به ترتیب جزو کدامیک از منابع

(کارشناسی پیام نور، نیمسال دوم ۸۵ - ۸۴)

حقوق اساسی محسوب می‌شوند؟

- ۱) نوشته - نوشته
- ۲) عرفی - نوشته
- ۳) عرفی - اجتماعی
- ۴) نوشته - عرفی

* گزینه ۳ صحیح است.

۷۲- محور اصلی نظام سیاسی یک کشور را چه قانونی مشخص می‌نماید؟

(کارشناسی پیام نور، نیمسال دوم ۸۶ - ۸۵)

- ۱) قانون عادی
- ۲) قانون اساسی
- ۳) قانون مصوب مجلس
- ۴) مصوبات همه پرسی

* گزینه ۲ صحیح است.

۷۳- نظریه قرارداد اجتماعی از آن کدام متفکر است؟

(کارشناسی پیام نور، نیمسال اول ۸۷ - ۸۶)

- ۱) مارکس
- ۲) هیوم
- ۳) واتل
- ۴) روسو

* گزینه ۴ صحیح است.

مبانی و بایسته‌های حقوق اساسی □ ۲۹

۷۴- حقانی بودن قدرت به چه معناست؟

(کارشناسی پیام نور، علوم سیاسی، نیمسال اول ۸۷ - ۸۶)

- (۱) تطابق آن با موازین حقوقی
(۲) ایمان مردم به درستی اساس رژیم
(۳) کارآمدی رژیم سیاسی
(۴) هیچکدام
- * گزینه ۲ صحیح است.

۷۵- کدام گزینه جزء موضوعات حقوق اساسی نیست؟

(کارشناسی پیام نور، نیمسال دوم ۸۷ - ۸۶)

- (۱) قوای عالی کشور (۲) حکومت
(۳) آزادی‌های عمومی (۴) اعمال اداری
- * گزینه ۴ صحیح است.

۷۶- کدام گزینه مهمترین منبع حقوق اساسی به شمار می‌آید؟

(کارشناسی پیام نور، نیمسال دوم ۸۷ - ۸۶)

- (۱) دکترین (۲) قانون اساسی (۳) رویه قضایی (۴) انصاف
- * گزینه ۲ صحیح است.

۷۷- رشته حقوق اساسی، قبلاً چه نامیده می‌شد؟

(کارشناسی پیام نور، نیمسال اول، ۸۸ - ۸۷)

- (۱) حقوق سازمانی
(۲) علوم سیاسی
(۳) حقوق سیاسی
(۴) جامعه‌شناسی سیاسی
- * گزینه ۳ صحیح است.

۷۸- بر اساس اعتقاد سقراط، مبنای اداره امور کشور چه قوانینی است؟

(کارشناسی پیام نور، نیمسال اول ۸۸ - ۸۷)

- (۱) قواعد قراردادی (۲) قوانین موضوعه (۳) قوانین طبیعت (۴) قوانین الهی
- * گزینه ۳ صحیح است.

(ارشد سراسری، ۸۷)

۷۹- اقتدار دولت در نظام حقوقی عبارت است از:

- (۱) قدرت سازمان یافته قانونی
(۲) اعمال قدرت قوای حاکم
(۳) اعمال قدرت قوه مجریه
(۴) قدرت سیاسی که فقط از سوی دولت اعمال می‌شود.
- * گزینه ۱ صحیح است.

۳۰ □ درسنامه حقوق اساسی

۸۰ - کدام عبارت در خصوص قدرت سیاسی در یک حکومت صحیح می باشد؟

(ارشد سراسری ۹۰)

- (۱) هر قدرتی حقانی است.
 - (۲) قدرت در نظام سیاسی قانونی است.
 - (۳) قانونی بودن قدرت به معنی حقانی بودن آن است.
 - (۴) قانونی بودن قدرت لزوماً به معنی حقانی بودن آن نیست.
- * گزینه ۴ صحیح است.

۸۱ - در حقوق عمومی چهره اصلی اقتدار از چه طریقی بروز می کند؟

(دکتری سراسری ۹۱)

- (۱) امتیاز گسترده
 - (۲) زور
 - (۳) برتری شهروندان
 - (۴) الزام به پاسخگویی
- * گزینه ۳ صحیح است.

۸۲ - کدامیک از اصول حقوق عمومی خود به خود دارای ارزش ذاتی نمی باشد؟

(دکتری سراسری ۹۱)

- (۱) آزادی عمومی
 - (۲) برابری
 - (۳) حاکمیت مردم
 - (۴) تفکیک قوا
- * گزینه ۴ صحیح است.

۸۳ - مبنای اصلی حقوق عمومی کدام است؟

(دکتری سراسری ۹۱)

- (۱) قدرت عمومی
 - (۲) صلاحیت
 - (۳) قدرت شخصی
 - (۴) قانون اساسی
- * گزینه ۱ صحیح است.

درسنامه

گفتار دوم: قانون اساسی و اقسام آن

- ۱- قانون اساسی به معنای عام به کلیه‌ی قوانین و مقررات موضوعه یا عرفی، مدون یا پراکنده‌ای گفته می‌شود که مربوط به قدرت و انتقال و اجرای آن است.
- ۲- قانون اساسی از یک سو حد و مرز آزادی فرد را در برابر عملکردهای قدرت (نهادهای فرمانروا) و از سوی دیگر حدود اعمال قوای عمومی را در برخورد با حوزه‌ی حقوق فردی رسم می‌کند.
- ۳- قانون اساسی از دو دیدگاه قابل بررسی است:
 - ۱- از لحاظ مادی و محتوایی.
 - ۲- از حیث شکل ظاهری آن.
- ۴- در مفهوم مادی، قانون اساسی مربوط به ساختار سیاسی، بنیان و استخوان بندی دولت - کشور است.
- ۵- در مفهوم شکلی، قانون اساسی مجموعه‌ای است متضمن اصول و قواعد رفتاری یا سازمانی که در یک متن رسمی و تشریفاتی به وسیله‌ی مقامات صالح به تصویب رسیده و بر افراد و سازمان‌ها و متصدیان امور و قوانین عادی حاکم است.
- ۶- بعبارت دیگر در قانون اساسی به مفهوم شکلی، توجه، معطوف به شکل قانون است نه محتوا و ماهیت آن، یعنی با این دید، قانون اساسی مجموعه قواعد مدونی است که در یک متن رسمی به تصویب مقامات صالح رسیده باشد.
- ۷- گرایش به قوانین اساسی مدون که به ویژه از قرن هجدهم آغاز شده بود معلول دگرگونی‌های مربوط به انقلاب صنعتی بود.
- ۸- دلایل ظهور قوانین اساسی عبارتند از:
 - ۱- به دنبال تحول تدریجی جوامع و آمادگی‌های ذهنی فرمانروایان و شهروندان.
 - ۲- ایجاد کشورهای جدید.
 - ۳- حوادث دگرگون کننده مانند انقلاب‌ها و کودتاها و جنگ‌های داخلی که منجر به سقوط رژیم موجود و استقرار رژیم جدید می‌گردد.
- ۹- قوانین اساسی از لحاظ منشاء شکل‌گیری عبارتند از:

۳۲ □ درسنامه حقوق اساسی

- ۱- قانون اساسی اقتداری یا اعطایی: ازسوی زمامداربلامنازعی به عنوان امتیازبه مردم داده می‌شود.
- ۲- قانون اساسی نیمه اقتداری - نیمه اعطایی: به وسیله حاکم مطلق ولی با همکاری یک یا دو مجلس انجام می‌گیرد. (فرمان مشروطیت مظفرالدین شاه نخستین قانون اساسی در مجمعی مرکب از نمایندگان مردم و نمایندگان پادشاه).
- ۳- قانون اساسی مردم سالار: در بیشتر موارد، قوانین اساسی ثمره‌ی نهضت‌ها و انقلاب‌ها بوده و از طریق مردم یا نمایندگان آن‌ها به تصویب رسیده است.
- ۱۰- در مقایسه‌ی قواعد عرفی و متون نوشته می‌توان نتیجه گرفت که قواعد عرفی اکثراً نامشخص و ناقص بود و به آسانی نمی‌شد احصا کرد افزون بر آن، طیف عملکرد عرف و عادت نمی‌توانست قابل ارزیابی باشد.
- ۱۱- متون نوشته بر عکس قواعد عرفی مشخص‌تر و معلوم‌تر بوده است و وسیله‌ی قطعی تری برای جلوگیری از خودسری‌ها و خودکامگی‌ها تلقی می‌شد.
- ۱۲- متن نوشته به سبب وضوح و روشنی خطوط و معلوم بودن دامنه و برد قواعد آن، شک و ابهام را از میان بر می‌دارد و درصورت تصویب عام می‌توان آن‌ها را از دسترس قدرت‌های زمامدار بیرون آورد. لذا به عقیده‌ی اکثریت، خصالت‌های دمکراتیک قاعده‌ی نوشته برجسته‌تر از موازین عرفی است.
- ۱۳- قوانین اساسی عرفی مانند قانون اساسی موضوعه مربوط به انتقال و اجرای قدرت و ساختار سیاسی هر کشور است که در اثر تحولات تدریجی به وجود آمده است. پادشاه بریتانیا در سال ۱۲۱۵ با صدور منشور کبیر، اولین قانون اساسی را زیر فشار شرایط اجتماعی و سیاسی پایه گذاری کرد.
- ۱۴- قانون اساسی بریتانیا مجموعه‌ای از اعلامیه‌ها، منشورها، مصوبات مجلس و همچنین عرف و عادات و کنوانسیون هاست.
- ۱۵- قانون اساسی مدون در اکثر موارد متن واحد و جامعی است که کلیه‌ی قواعد مربوط به ساختار سیاسی و قدرت و انتقال و اجرای آن را در بردارد.
- ۱۶- ملاک تقسیم بندی قانون اساسی انعطاف ناپذیر(سخت) و قانون اساسی انعطاف پذیر(نرم) در چگونگی تجدید نظر (بازنگری) در قانون اساسی است.
- ۱۷- هنگامی که قانون اساسی را بتوان به شیوه‌ی قوانین عادی مثلاً از طریق قوه‌ی مقننه با همان تشریفات قانون‌گذاری مورد تجدید نظر قرار داد به آن اصطلاحاً انعطاف پذیر یا نرم می‌گویند.

مبانی و بایسته‌های حقوق اساسی □ ۳۳

- ۱۸- بریتانیا و اسرائیل، دارای قوانین اساسی انعطاف پذیر (نرم) هستند.
- ۱۹- در قانون اساسی سخت یا انعطاف ناپذیر مراسم بازننگری (تجدیدنظر) توسط مجلس مؤسسان (مجلس خبرگان) یا به وسیله آراء مردم (همه پرسی) یا مخلوطی از شیوه‌های مختلف انجام می‌پذیرد.
- ۲۰- تقریباً کلیه قوانین اساسی مدون، انعطاف ناپذیر هستند، مثل قوانین اساسی کشورهای ایران، فرانسه، آمریکا و بلژیک و نظایر آن.
- ۲۱- قانون اساسی یکدست آن است که اصول آن دارای ارزشی مساوی هستند. یعنی آئین تجدیدنظر در همه‌ی مقررات آن به یکسان پیش‌بینی شده باشد. غالب قوانین اساسی مدون واجد این خصالت همسانی هستند.
- ۲۲- قوانین اساسی مختلط به متون مصوبی گفته می‌شود که مشتمل بر دو نوع اصول باشد:
 - ۱- اصولی که با آئین خاص، قابل تجدیدنظرند (انعطاف ناپذیری همگانی).
 - ۲- اصولی که همانند قوانین عادی قابل اصلاح و تغییر باشند.
- ۲۳- قواعد حقوقی به صورت زیر رتبه بندی می‌شوند:
 - ۱- قانون اساسی (اعمال قوه‌ی مؤسس).
 - ۲- قانون عادی (اعمال قوه مقننه).
 - ۳- تصویب نامه‌ها و آئین نامه‌ها (اعمال قوه مجریه).
 - ۴- مصوبات انجمن‌ها و شوراها.
- ۲۴- اصل برتری قانون اساسی ایجاب می‌کند که کلیه قوانین یک کشور با آن منطبق باشد.
- ۲۵- برجستگی قانون اساسی نسبت به سایر قوانین، یکی به سبب صلاحیت برتر واضح آن و دیگری به علت شیوه‌ی خاص تجدیدنظر آن است. قوانین اساسی به وسیله‌ی قوه‌ی مؤسس و قانون عادی توسط قوه‌ی مقننه (پارلمان) وضع می‌شود.
- ۲۶- اساساً امر بازننگری قانون اساسی در اکثر کشورها مشروط به دو شرط زمانی و موضوعی است. یعنی باید از تصویب قانون اساسی مدت زمان معینی بگذرد تا تجدیدنظر ممکن باشد.
- ۲۷- دو شیوه برای کنترل مطابقت قوانین عادی با قانون اساسی مرسوم است: ۱- کنترل به وسیله قوه قضائیه (شیوه آمریکا). ۲- کنترل به وسیله سازمان سیاسی (شیوه فرانسه).
- ۲۸- قوه مؤسس نخستین قانون اساسی ایران مجلس اول بود و در مورد جمهوری اسلامی، مجلس خبرگان عهده دار تدوین قانون اساسی شد (به اضافه تأیید ولی فقیه و همه پرسی).

۳۴ □ در سنامه حقوق اساسی

- ۲۹- شورای قانون اساسی در فرانسه عهده دار بررسی انطباق قوانین عادی با قانون اساسی است. اما این امر در کشور انگلستان موضوعیت ندارد.
- ۳۰- شورای قانون اساسی فرانسه از نه عضو برای مدت نه سال تشکیل می‌شود.
- ۳۱- اعضای شورای قانون اساسی فرانسه عبارتند از:
سه نفر از سوی رئیس جمهور، سه نفر از سوی رئیس مجلس ملی و سه نفر دیگر از سوی رئیس مجلس سناء همچنین رؤسای سابق نیز به طور مادام العمر خود به خود حضور شورا هستند. رئیس شورا از طرف رئیس جمهور معین می‌شود.
- ۳۲- قوانین عادی زمانی توسط شورای قانون اساسی فرانسه بررسی می‌شوند که از سوی برخی مقامات (رئیس جمهور، نخست وزیر و رؤسای هر یک از مجالس و همچنین شصت نماینده یا سناتور) ارجاع شوند.
- ۳۳- مقررات معارض با قانون اساسی اعلام شده توسط شورا در فرانسه نه انتشار خواهد یافت و نه به اجرا گذارده می‌شود. رأی شورا قطعی و غیر قابل تجدید نظر می‌باشد.
- ۳۴- در آمریکا بازنگری قانون اساسی باید به تصویب دو سوم هر یک از مجالس کنگره برسد و سپس سه چهارم مجالس ایالتی نیز آن را تصویب نمایند.
- ۳۵- در فرانسه پیشنهاد بازنگری هم می‌تواند از سوی رئیس جمهور (به پیشنهاد نخست وزیر) به شکل لایحه و هم از سوی پارلمان به شکل طرح باشد که لایحه یا طرح باید در هر دو مجلس تصویب شود و به همه پرسى گذارده شود و رأی اکثریت را به دست آورد. همچنین رئیس جمهور می‌تواند لایحه بازنگری را به کنگره دو مجلس تقدیم کند که باید به تصویب سه پنجم اعضای کنگره برسد.
- ۳۶- برجستگی قانون اساسی نسبت به سایر قوانین، یکی به سبب صلاحیت برتر واضح آن و دیگری به علت شیوهی خاص تجدید نظر در آن است. قوانین اساسی به وسیلهی قوهی مؤسس و قانون عادی توسط قوهی مقننه (پارلمان) وضع می‌شود.
- ۳۷- اساساً امر بازنگری قانون اساسی در اکثر کشورها مشروط به دو شرط زمانی و موضوعی است. یعنی باید از تصویب قانون اساسی مدت زمان معینی بگذرد تا تجدیدنظر ممکن باشد.
- ۳۸- دو شیوه برای کنترل مطابقت قوانین عادی با قانون اساسی مرسوم است: ۱- کنترل به وسیله قوه قضائیه (شیوه آمریکا). ۲- کنترل به وسیله سازمان سیاسی (شیوه فرانسه).
- ۳۹- قوه مؤسس نخستین قانون اساسی ایران مجلس اول بود و در مورد جمهوری اسلامی، مجلس خبرگان عهده دار تدوین قانون اساسی شد (به اضافه تأیید ولی فقیه و همه پرسى).

مبانی و بایسته‌های حقوق اساسی □ ۳۵

- ۴۰- شورای قانون اساسی در فرانسه عهده دار بررسی انطباق قوانین عادی با قانون اساسی است. اما این امر در کشور انگلستان موضوعیت ندارد.
- ۴۱- شورای قانون اساسی فرانسه از نه عضو برای مدت نه سال تشکیل می‌شود.
- ۴۲- اعضای شورای قانون اساسی فرانسه عبارتند از:
سه نفر از سوی رئیس جمهور، سه نفر از سوی رئیس مجلس ملی و سه نفر دیگر از سوی رئیس مجلس سناء همچنین رؤسای سابق نیز به طور مادام العمر خود به خود عضو شورا هستند. رئیس شورا از طرف رئیس جمهور معین می‌شود.
- ۴۳- قوانین عادی زمانی توسط شورای قانون اساسی فرانسه بررسی می‌شوند که از سوی برخی مقامات (رئیس جمهور، نخست وزیر و رؤسای هر یک از مجالس و همچنین شصت نماینده یا سناتور) ارجاع شوند.
- ۴۴- مقررات معارض با قانون اساسی اعلام شده توسط شورا در فرانسه نه انتشار خواهد یافت و نه به اجرا گذارده می‌شود. رأی شورا قطعی و غیر قابل تجدید نظر می‌باشد.
- ۴۵- در آمریکا بازنگری قانون اساسی باید به تصویب دو سوم هر یک از مجالس کنگره برسد و سپس سه چهارم مجالس ایالتی نیز آن را تصویب نمایند.

سوالات طبقه‌بندی شده

گفتار دوم: قانون اساسی و اقسام آن

بند اول: بایسته‌های مبانی و مفاهیم قانون اساسی

۱- واژه «constitution» در چه معنایی در زبان فارسی آمده است؟

- (۱) حقوق اساسی (۲) حقوق سیاسی (۳) قانون اساسی (۴) نهاد سیاسی
* گزینه ۳ صحیح است.

۲- نهاد واضع قانون اساسی در اصطلاح حقوق اساسی چه نامیده می‌شود؟

- (۱) پارلمان (۲) مجلس (۳) قوه مؤسس (۴) قوه ناظر
* گزینه ۳ صحیح است.

۳- عبارت «آنچه که مربوط به ساختار سیاسی، بنیان و استخوان بندی دولت - کشور باشد جزئی از قانون اساسی آن کشور است»، قانون اساسی از حیث:

- (۱) عام است. (۲) مادی و شکلی است.
(۳) مادی، ماهوی و موسع است. (۴) شکلی و عام است.
* گزینه ۳ صحیح است.

۴- قانون اساسی از حیث ماهوی می‌تواند:

- (۱) هم موضوعه باشد و هم عرفی.
(۲) صرفاً موضوعه باشد.
(۳) صرفاً محتوایی باشد.
(۴) هم شکلی باشد و هم متن مشخصی و مدونی.
* گزینه ۳ صحیح است.

۵- آنچه در قانون اساسی وجود دارد:

- (۱) دارای ارزش برابر با قوانین عادی می‌باشد. (۲) دارای خصلت قانون برتر است.
(۳) دارای خصلت ماهوی است. (۴) تحت تأثیر قوانین و مقررات عمومی است.
* گزینه ۲ صحیح است.

مبانی و بایسته‌های حقوق اساسی □ ۳۷

۶- جمله «قانون اساسی مجموعه‌ای است متضمن اصول و قواعد رفتاری یا سازمانی که در یک متن رسمی و تشریفاتی به وسیله مقامات صالح به تصویب رسیده است» قانون اساسی از حیث می‌باشد.

- (۱) شکلی و مضیق
(۲) شکلی و عام
(۳) مادی و شکلی
(۴) مادی و ظاهری
- * گزینه ۱ صحیح است.

۷- علل گرایش به داشتن و تدوین قانون اساسی ناشی از چه امری بود؟

- (۱) مبارزه با قدرت بی حد و حصر حاکمان
(۲) تحدید قدرت سیاسی
(۳) معلول دگرگونی‌های مربوط به انقلاب صنعتی بود.
(۴) همه موارد.
- * گزینه ۴ صحیح است.

۸- نهضت دستورگرایی:

- (۱) اقدامی در جهت تثبیت قدرت سیاسی بود.
(۲) اقدامی در جهت تبعیت شهروندان از دستورات حاکمان بود.
(۳) اقدامی در جهت اعمال قواعد عرفی از سوی حاکمان بر مردم بود.
(۴) در جهت تهیه و تدوین قوانین اساسی نوشته و شکلی و محدودیت دولت رخ داد.
- * گزینه ۴ صحیح است.

۹- قانون اساسی در کدامیک از موارد زیر بوجود می‌آید؟

- (۱) به دنبال تحویل تدریجی جوامع و آمادگی ذهنی فرمانروایان و شهروندان.
(۲) ایجاد کشورهای جدید.
(۳) حوادثی مانند انقلاب و کودتاها.
(۴) همه موارد.
- * گزینه ۴ صحیح است.

۱۰- انواع قانون اساسی از لحاظ منشاء شکل‌گیری عبارتند از

- (۱) قانون اساسی سخت و قانون اساسی نرم.
(۲) قانون اساسی اقتداری و قانون اساسی نیمه اقتداری و قانون اساسی مردم سالار.
(۳) قانون اساسی یکدست و قانون اساسی مختلط.

۳۸ □ درسنامه حقوق اساسی

۴) قانون اساسی مدون و قانون اساسی عرفی.

* گزینه ۲ صحیح است.

۱۱- قانون اساسی مدون:

- ۱) همان قانون اساسی عام است. ۲) همان قانون اساسی موضوعه است.
۳) همان قانون اساسی عرفی و نوشته است. ۴) همان قانون اساسی عام و عرفی است.

* گزینه ۲ صحیح است.

۱۲- قانون اساسی عرفی و موضوعه چه تفاوتی با هم دارند؟

- ۱) قانون اساسی عرفی نامشخص و غیردقیق است اما قانون اساسی موضوعه روشن می‌باشد.
۲) قانون اساسی موضوعه در هنگام اجرا با مشکلاتی مواجه می‌شود اما قوانین اساسی عرفی با تفسیر قضایی کامل می‌شود.
۳) قانون اساسی عرفی توسط ارگان‌های مؤسس ایجاد می‌شود اما قانون اساسی موضوعه با آراء مردم شکل می‌گیرد.
۴) موارد ۱ و ۲.

* گزینه ۴ صحیح است.

۱۳- معیار تقسیم قانون اساسی به انعطاف پذیر و انعطاف ناپذیر در چیست؟

- ۱) تساوی و عدم تساوی اصول قانون اساسی
۲) نحوه تجدید نظر در قانون اساسی
۳) تصویب و شکل‌گیری آن توسط مردم یا ارگان مؤسس
۴) موارد ۱ و ۲

* گزینه ۲ صحیح است.

۱۴- قانون اساسی انعطاف‌پذیر:

- ۱) کلیه اصول آن همانند قوانین عادی قابل تجدید نظر است.
۲) مسأله سلسله مراتب و برتری شکلی قانون اساسی بر قانون عادی را ندارد.
۳) تشریفات تغییر قوانین و مقررات عمومی در مورد آن حاکم است.
۴) همه موارد.

* گزینه ۴ صحیح است.

۱۵- قانون اساسی یکدست:

- (۱) کلیه اصول آن دارای ارزش مساوی هستند.
- (۲) برخی اصول آن دارای ارزشی مساوی هستند.
- (۳) اصول آن با آئین خاص قابل تجدیدنظر است.
- (۴) دارای خصلت انعطاف ناپذیری همگانی می‌باشد.

* گزینه ۱ صحیح است.

۱۶- وضع قانون اساسی در جمهوری اسلامی ایران چگونه بود؟

- (۱) بصورت فراندوم
- (۲) توسط مجلس خبرگان
- (۳) توسط مجلس شورای اسلامی
- (۴) با تلفیقی از مجلس خبرگان و فراندوم

* گزینه ۴ صحیح است.

۱۷- به کدام قانون اساسی، نرم گفته می‌شود؟

- (۱) انعطاف پذیر باشد.
- (۲) قابل تجدید نظر باشد.
- (۳) بتوان آن را به شیوه قوانین خاص بوسیله همان ارگان مورد تجدید نظر قرار داد.
- (۴) همه اصول آن دارای ارزش مساوی باشد.

* گزینه ۱ صحیح است.

۱۸- به کدام قانون اساسی، سخت گفته می‌شود؟

- (۱) انعطاف ناپذیر و غیرقابل تجدید نظر باشد.
- (۲) فقط توسط آئین تجدیدنظر در قوانین عادی صورت می‌گیرد.
- (۳) فقط یک بار می‌توان در آن تجدید نظر نمود.
- (۴) تجدیدنظر در آن توسط مجلس ویژه یا با آئین خاص غیر از آئین و تجدیدنظر در قوانین عادی است.

* گزینه ۴ صحیح است.

۱۹- قانون اساسی جمهوری اسلامی، قانون اساسی می‌باشد.

- (۱) عرفی و موضوعه
- (۲) انعطاف ناپذیر، موضوعه و عرفی
- (۳) انعطاف ناپذیر، موضوعه
- (۴) مختلط، انعطاف پذیر، عرفی

* گزینه ۳ صحیح است.

۲۰- قانون اساسی بریتانیا از تشکیل شده است.

- ۱) مجموعه‌ای از اعلامیه‌ها، منشورها، مصوبات مجلس قانونگذاری.
- ۲) مجموعه‌ای از مصوبات مجلس قانونگذاری شبیه قانون عادی و عرف.
- ۳) مجموعه‌ای از مصوبات مجلس قانونگذاری و کنفدراسیون‌ها و عرف.
- ۴) همه موارد.

* گزینه ۴ صحیح است.

۲۱- محدودیت‌های وارده برای تجدید نظر در قانون اساسی:

- ۱) موضوعی و زمانی می‌باشد.
- ۲) موضوعی و شرایط استثنایی مثل جنگ می‌باشد.
- ۳) زمانی و شرایط استثنایی مثل جنگ می‌باشد.
- ۴) کلیه موارد.

* گزینه ۴ صحیح است.

۲۲- شیوه کنترل قضایی قانون اساسی در چه سالی و توسط چه شخصی برای نخستین بار

معمول گردید؟

۱) سال ۱۹۰۴ میلادی توسط مارشال	۲) سال ۱۸۰۳ میلادی توسط مارشال
۳) سال ۱۹۰۴ میلادی توسط ایرینگ	۴) سال ۱۸۰۴ توسط ایرینگ

* گزینه ۲ صحیح است.

۲۳- کدامیک از قوانین زیر مستقیماً به نهاد کنترل کننده قانون اساسی فرانسه جهت تطبیق

با قانون اساسی ارسال می‌گردد؟

- ۱) قوانین ارگانیک و قوانین عادی.
- ۲) قوانین ارگانیک و نظامنامه‌های مجالس پارلمانی.
- ۳) قوانین عادی و نظامنامه‌های مجالس پارلمانی.
- ۴) کلیه قوانین و مقررات مصوب مجلس قانونگذاری.

* گزینه ۲ صحیح است.

۲۴- قانون اساسی مردم سالار از چه طریق تصویب می‌شود؟

- ۱) مجلس مؤسسان و تصویب مردم.
- ۲) همه پرسی.
- ۳) شیوه مختلط مجلس مؤسسان و تصویب مردم.

۴) یکی از سه روش بالا.

* گزینه ۴ صحیح است.

۲۵- در رتبه بندی سلسله مراتب قاعده حقوقی، بنا را بر چه می‌گذارند؟

۱) بر جنبه شکلی قواعد.

۲) اعتبار قاعده ربطی به تصویب کننده آن ندارد.

۳) به پیشنهاد دهنده طرح یا لایحه قانونی.

۴) هیچ کدام.

* گزینه ۱ صحیح است.

۲۶- قوه مؤسس در جمهوری اسلامی ایران کدام است؟

۱) مجلس شورای اسلامی (دوره اول).

۲) مراجعه به آراء عمومی.

۳) مجلس خبرگان ولی فقیه و همه پرسی.

۴) هیچ یک.

* گزینه ۱ صحیح است.

۲۷- اندیشه قرارداد اجتماعی را چه کسی و در چه کتابی انعکاس داده است؟

۱) لاک در لویاتان.

۲) روسو در کتاب قرارداد اجتماعی.

۳) منتسکیو در روح القوانین.

۴) روسو در کتاب تربیت فرزندان.

* گزینه ۲ صحیح است.

۲۸- قانون اساسی حد و مرز آزادی را در مقابل عملکردهای قدرت و از سوی دیگر ...

۱) حدود اعمال قوای عمومی را در برخورد با حوزه حقوق فردی ترسیم می‌کند.

۲) نهادهای سیاسی کشور را تنظیم می‌کند.

۳) اصول انتقال قدرت را مشخص می‌کند.

۴) مقررات موضوعه را از مقررات عرفی تفکیک می‌کند.

* گزینه ۱ صحیح است.

۲۹- قانون اساسی - مجموعه‌ای متضمن اصول و قواعد است.

۱) رفتاری

۲) رفتاری یا سازمانی

۳) رسمی

۴) تشریفاتی

* گزینه ۲ صحیح است.

۴۲ □ درسنامه حقوق اساسی

۳۰- جنبشی که در جهت دستیابی به قوانین اساسی شکلی آغاز شد

(۱) معلول تحول بازرگانی بود.

(۲) معلول دگرگونی‌های مربوط به انقلاب صنعتی بود.

(۳) معلول تمرکز قدرت در طبقه اشراف بود.

(۴) معلول واقع بینی فئودال‌ها بود.

* گزینه ۲ صحیح است.

۳۱- جنبش بسوی قانون اساسی نوشته و شکلی در چه تاریخ و در چه جهتی بود؟

(۱) قرون ۱۷ و ۱۸، علیه نظام عرف گذشته.

(۲) بعد از رنسانس، علیه کلیسا.

(۳) بعد از کشف آمریکا در ۱۴۹۳، علیه نظام زمینداری .

(۴) در قرون ۱۵ و ۱۶، پس از پیدایش ضعف در اقتصاد کشاورزی.

* گزینه ۱ صحیح است.

۳۲- کدام جمله این مفهوم را می‌رساند که محتوای قواعد پائین باید منطبق با محتوای قواعد

بالا باشد؟

(۱) سلسله مراتب شکلی قواعد.

(۲) سلسله مراتب ماهوی قواعد.

(۳) سلسله مراتب شکلی قواعد در عمل منجر به سلسله مراتب ماهوی خواهد شد.

(۴) هیچ کدام.

* گزینه ۳ صحیح است

۳۳- روش کنترل قوانین به وسیله دستگاه قضایی در حقوق کدام کشور پی‌ریزی شد؟

(۱) فرانسه (۲) آمریکا (۳) بریتانیا (۴) ایتالیا

* گزینه ۲ صحیح است.

۳۴- روش کنترل قانون اساسی توسط ارگان سیاسی در کدام کشور پی‌ریزی شد؟

(۱) آمریکا (۲) انگلستان (۳) فرانسه (۴) ایران

* گزینه ۳ صحیح است.

مبانی و بایسته‌های حقوق اساسی □ ۴۳

۳۵- هرگاه شکل‌گیری قانون اساسی به وسیله حاکم مطلق ولی با همکاری یک یا دو مجلس صورت گیرد، چه نامیده می‌شود؟

- (۱) قانون اساسی اقتداری
(۲) قانون اساسی انعطاف‌پذیر
(۳) قانون اساسی نیمه اعطایی
(۴) قانون اساسی مردم سالار
- * گزینه ۳ صحیح است.

۳۶- قانون اساسی در مفهوم شکلی کدام است؟

- (۱) مجموعه قواعدی است مربوط به ساختار سیاسی، بنیان و استخوان بندی دولت - کشور.
(۲) مجموعه‌ای است منظم شده در یک متن رسمی با خصلت قانون عادی.
(۳) مجموعه‌ای است متضمن اصول و قواعد رفتاری یا سازمانی که در یک متن رسمی و تشریفاتی به وسیله مقام صالح به تصویب رسیده است.
(۴) هر سه مورد.
- * گزینه ۳ صحیح است.

۳۷- هرگاه قانون اساسی به شیوه قوانین عادی مورد تجدیدنظر قرار گیرد اصطلاحاً به آن ... می‌گویند ولی اگر برخی از اصول آن با آئین خاص قابل تجدیدنظر باشد نامیده می‌شود؟

- (۱) قانون اساسی یکدست - قانون اساسی مختلط
(۲) قانون اساسی مختلط - قانون اساسی یکدست
(۳) قانون اساسی نرم - قانون اساسی مختلط
(۴) قانون اساسی نرم - قانون اساسی سخت
- * گزینه ۳ صحیح است.

۳۸- نخستین قانون اساسی ایران که در مجمعی مرکب از نمایندگان مردم و شاه و توافق بین آن‌ها تدوین گردید، در زمره‌ی کدام یک از انواع قانون اساسی است؟

- (۱) قانون اساسی اعطایی
(۲) قانون اساسی نیمه اقتداری
(۳) قانون اساسی مردم سالار
(۴) قانون اساسی مختلط
- * گزینه ۲ صحیح است.

۳۹- مهم‌ترین وجه ممیز قانون اساسی مدون از سایر قوانین چیست؟

(ارشد سراسری ۷۴)

- (۱) تغییر و اصلاح قانون اساسی مدون از تغییر و اصلاح سایر قوانین مشکل‌تر است.
(۲) در قانون اساسی همیشه کلی‌ترین و پایه‌ای‌ترین قواعد مطرح است.

۴۴ □ درسنامه حقوق اساسی

- ۳) قواعد مندرج در قانون اساسی مدون ماهیتاً با سایر قوانین تفاوت دارند.
- ۴) قانون اساسی مدون به وسیله قوه مؤسس وضع می‌شود اما قوانین عادی توسط قوه مقننه.
- * گزینه ۴ صحیح است.

۴۰- آیا اعلامیه‌های حقوق به اندازه قواعد مندرج در قانون اساسی ارزش اجرایی دارند؟

(ارشد سراسری ۷۴)

- ۱) اعلامیه‌های حقوق مصوب به هر شکلی که باشد مانند متن قانون اساسی ارزش اجرایی دارند.
- ۲) اعلامیه‌های حقوق تنها اعلام مواضع سیاسی، اجتماعی و اخلاقی جامعه است و ارزش اجرایی ندارند.
- ۳) تنها قواعد ضمانت شده حقوقی ارزش اجرایی دارند و بقیه موارد اعلامیه‌ها ارزش اجرایی ندارند.
- ۴) اگر اعلامیه‌های حقوق به صورت دیباچه آمده باشند ارزش اجرایی ندارند ولی اگر در متن قانون اساسی آمده باشند ارزش اجرایی دارند.
- * گزینه ۳ صحیح است.

۴۱- در نظام سیاسی انگلیس کنترل مطابقت قانون عادی با قانون اساسی:

(ارشد سراسری ۷۵)

- ۱) بر عهده دادگاه‌های عمومی است.
- ۲) در صلاحیت شاه یا ملکه است.
- ۳) در صلاحیت کمیته حقوقی مجلس لردان است.
- ۴) موضوعیت ندارد.
- * گزینه ۴ صحیح است.

۴۲- در نظام سیاسی فرانسه کدام مقامات حق ارجاع قانون به شورای قانون اساسی را دارند؟

(ارشد سراسری ۷۵)

- ۱) رئیس جمهور، نخست وزیر، رؤسای مجلسین و ۶۰ تن از نمایندگان هر یک از دو مجلس.
- ۲) رئیس جمهور - نخست وزیر.
- ۳) رئیس جمهور - نخست وزیر و رئیس شورای قانون اساسی.
- ۴) رئیس جمهور، نخست وزیر و رؤسای مجلسین.
- * گزینه ۱ صحیح است.

۴۳- پیش‌بینی نهاد شورای قانون اساسی برای چه هدفی است؟

(ارشد سراسری ۸۰)

- ۱) حمایت از مجالس قانون گذاری
- ۲) تحدید حدود قدرت

مبانی و بایسته‌های حقوق اساسی □ ۴۵

۳) تجدید نظر در قانون اساسی

۴) بررسی سازگاری قانون اساسی با قانون عادی

* گزینه ۴ صحیح است.

۴۴- قانون اساسی مجموعه قواعدی است که ...

(ارشد آزاد ۷۷ و ۸۰ و سراسری ۸۰)

۱) اقتدارات و اختیارات زمامداری را تضمین می‌کند.

۲) حقوق مردم را در چارچوب قدرت زمامداران تنظیم می‌کند.

۳) قدرت زمامداران را تنظیم و حقوق و آزادی مردم را تضمین می‌کند.

۴) قدرت زمامداران را تضمین و حقوق و آزادی‌های مردم را تحدید می‌کند.

* گزینه ۳ صحیح است.

۴۵- قانون اساسی در مفهوم عام مجموعه مقررات مربوط به ...

(ارشد سراسری ۸۱)

۱) نهادهای سیاسی کشور است.

۲) اصول حاکم بر روابط سیاسی کشور است.

۳) تعیین محدوده و منشاء قدرت، انتقال و اجرای آن است.

۴) کیفیت توزیع قدرت بین فرمانروایان است.

* گزینه ۳ صحیح است.

۴۶- قانون اساسی مجموعه مقررات و موازینی است که ...

(ارشد آزاد ۸۱)

۱) صرفاً به بیان قوای حاکم و روابط متقابل آنها می‌پردازد.

۲) محورهای بنیادین آن عبارتند از حاکمیت ملت، حاکمیت قانون و حقوق و آزادی‌های اساسی مردم.

۳) اقتدار دولت و تکلیف مردم را مشخص می‌کند.

۴) به بیان نظام سیاسی جامعه، آنگونه که هست، می‌پردازد.

* گزینه ۲ صحیح است.

(ارشد سراسری ۸۳)

۴۷- قانون اساسی:

۱) کلیه قواعدی که به تحدید قدرت و بیان آزادی افراد منتهی می‌شود می‌پردازد.

۲) کلیه قواعدی که به توجیه عملکرد قوای سه گانه و از روابط متقابل آنهاست، بحث می‌کند.

۳) مجموعه‌ی مقررات تشکیلات حکومتی و تکالیف مردم نسبت به آن می‌باشد.

۴۶ □ درسنامه حقوق اساسی

۴) مجموعه قواعد مربوط به قدرت و انتقال و اجرای آن است و حوزه‌ی آزادی‌های فردی را ترسیم می‌کند.

* گزینه ۴ صحیح است.

۴۸- منظور از محدودیت موضوعی در بازنگری در قوانین اساسی بعضی از کشورهای جهان چیست؟
(کارشناسی پیام نور، نیمسال دوم ۸۴ - ۸۳)

- ۱) عدم امکان بازنگری در طی یک مدت زمان مشخص.
- ۲) عدم امکان بازنگری در کلیه موضوعات قانون اساسی.
- ۳) عدم امکان بازنگری در بعضی از موضوعات قانون اساسی.
- ۴) عدم امکان مطلق بازنگری.

* گزینه ۳ صحیح است.

۴۹- قانون اساسی به عنوان میثاق ملی:
(ارشد آزاد ۸۴)

- ۱) قدرت حاکم بر جامعه را تنظیم و حقوق و آزادیهای مردم را تضمین می‌کند.
- ۲) روابط حکومت و مردم را بر اساس نظام تفکیک قوا معین می‌کند.
- ۳) زمینه ساز تحقق نظام همه سالاری ویژه انحصارگراست.
- ۴) وظایف و اختیارات نهادهای حکومتی و تکالیف مردم در مقابل حکومت را تعیین می‌کند.

* گزینه ۱ صحیح است.

۵۰- قانون اساسی به عنوان میثاق ملی:
(ارشد آزاد ۸۵)

- ۱) مبین برتری حقوق و آزادی‌های مردم و محدود کننده اقتدار حکومتی است.
- ۲) تنظیم کننده حقوق مردم و تضمین کننده اقتدار حکومتی است.
- ۳) زمینه ساز انحصار قدرت برای جلوگیری از هرج و مرج است.
- ۴) تعیین کننده صلاحیت نهادهای حکومتی و تکالیف مردم است.

* گزینه ۱ صحیح است.

۵۱- مرجع تضمین و رعایت «اصل برتری قانون اساسی بر قوانین» در کشور آمریکا چه نهاد یا مقامی است؟
(کارشناسی پیام نور، نیمسال اول ۸۶ - ۸۵)

- ۱) دیوان عالی کشور
- ۲) رئیس جمهور
- ۳) مجلس سنا
- ۴) رئیس قوه قضائیه

* گزینه ۱ صحیح است.

مبانی و بایسته‌های حقوق اساسی □ ۴۷

۵۲- قانون اساسی کدام کشور همچون قوانین عادی قابل تغییر است؟

(کارشناسی پیام نور، نیمسال اول ۸۶ - ۸۵)

(۱) سوئیس (۲) فرانسه (۳) انگلستان (۴) آلمان

* گزینه ۳ صحیح است.

۵۳- کدام گزینه از مشخصات لازم برای قانون اساسی نمی‌باشد؟

(کارشناسی پیام نور، نیمسال اول ۸۶ - ۸۵)

(۱) کلی بودن (۲) اتکاء به اصول حقوقی

(۳) تفصیلی بودن (۴) وضوح و قاطعیت

* گزینه ۳ صحیح است.

۵۴- قانون اساسی عرفی، چگونه قانونی است؟

(کارشناسی پیام نور، نیمسال دوم ۸۶ - ۸۵)

(۱) در حکم قانون عادی است. (۲) نظیر آداب و رسوم است.

(۳) دارای ارزش ماهوی قانون اساسی است. (۴) هم ارزش با قوانین عادی است.

* گزینه ۳ صحیح است.

۵۵- قانون اساسی جمهوری اسلامی ایران در چند متن وسند تنظیم شده است؟

(کارشناسی پیام نور، نیمسال دوم ۸۶ - ۸۵)

(۱) در یک متن واحد (۲) در چند سند متعدد

(۳) در سه سند مجزا (۴) در دو سند مجزا

* گزینه ۱ صحیح است.

۵۶- امر تطبیق قانون عادی با قانون اساسی در فرانسه به عهده چه نهادی است؟

(کارشناسی پیام نور، نیمسال دوم ۸۶ - ۸۵)

(۱) مجلس سنا (۲) دیوان عالی کشور

(۳) دیوان عالی عدالت (۴) شورای قانون اساسی

* گزینه ۴ صحیح است.

۵۷- تفسیر قانون اساسی کدام کشور، همچون قانون عادی است؟

(کارشناسی پیام نور، نیمسال دوم ۸۶ - ۸۵)

(۱) ایران (۲) انگلستان (۳) فرانسه (۴) سوئیس

* گزینه ۲ صحیح است.

۴۸ □ درسنامه حقوق اساسی

۵۸- موضوع اصلی قانون اساسی ...

(ارشد سراسری ۸۶)

- ۱) تحلیل حقوقی - سیاسی هر جامعه‌ای است.
 - ۲) تحلیل حقوقی و تضمینی قدرت حاکم است.
 - ۳) بیان شرح وظایف حکومت و توجیه قدرت سیاسی است.
 - ۴) انتظام قوای عمومی در جهت تضمین حقوق شهروندی است.
- * گزینه ۴ صحیح است.

۵۹- کنترل قوانین به وسیله یک دادگاه ویژه به شکل دعوی چه نوع کنترلی است و این روش توسط کدام کشور ابداع شد؟

(فراگیر ۸۶)

- ۱) کنترل سیاسی - فرانسه
 - ۲) کنترل قضایی - ایالات متحده
 - ۳) تلفیقی از کنترل قضایی و سیاسی - اتریش
 - ۴) تلفیقی از کنترل قضایی پارلمانی - انگلستان
- * گزینه ۲ صحیح است.

۶۰- کدامیک از گزینه‌های زیر از جمله مشخصات لازم برای قانون اساسی نمی‌باشد؟

(کارشناسی پیام نور، ۸۷ - ۸۶)

- ۱) اتکاء به اصول حقوقی
 - ۲) کلی بودن
 - ۳) علمی بودن
 - ۴) تطبیق با مبانی اعتقادی جامعه
- * گزینه ۳ صحیح است.

۶۱- به کلیه قواعد و مقررات موضوعه یا عرفی، مدون یا پراکنده گفته می‌شود که مربوط به قدرت و انتقال و اجرای آن است.

(کارشناسی پیام نور، علوم سیاسی، نیمسال اول ۸۷ - ۸۶)

- ۱) قانون اساسی
 - ۲) قوانین عادی
 - ۳) مصوبات مجلس
 - ۴) بخشنامه‌های اداری
- * گزینه ۱ صحیح است.

۶۲- از نظر سلسله مراتب قواعد حقوقی، در نخستین مرتبه، کدام دسته از قوانین قرار می‌گیرد؟

(کارشناسی پیام نور، علوم سیاسی، نیمسال اول ۸۷ - ۸۶)

- ۱) قوانین عادی
 - ۲) قانون اساسی
 - ۳) تصویب‌نامه‌ها
 - ۴) مصوبات شوراها
- * گزینه ۲ صحیح است.

مبانی و بایسته‌های حقوق اساسی □ ۴۹

۶۳- علت برتری قانون اساسی نسبت به سایر قوانین چیست؟

(کارشناسی پیام نور، علوم سیاسی، نیمسال اول ۸۷ - ۸۶)

(۱) صلاحیت برتر واضح آن.

(۲) شیوه خاص تجدید نظر در آن.

(۳) تشریفات اجرای آن.

(۴) ۲ و ۱ صحیح است.

* گزینه ۴ صحیح است.

۶۴- شیوه کنترل قوانین توسط قانون اساسی در جمهوری اسلامی ایران چگونه است؟

(کارشناسی پیام نور، ۸۷ - ۸۶)

(۱) کنترل قوانین به وسیله شورای نگهبان

(۲) کنترل قوانین به وسیله سازمانی نظامی

(۳) کنترل قوانین به وسیله قوه قضائیه

(۴) همه موارد صحیح است.

* گزینه ۱ صحیح است.

۶۵- قانون اساسی که از سوی زمامدار بلامنازعی به عنوان امتیاز به مردم داده شود، چه نام دارد؟

(کارشناسی پیام نور، علوم سیاسی، نیمسال اول ۸۷ - ۸۶)

(۱) اقتداری

(۲) نیمه اعطایی

(۳) مردم سالار

(۴) هیچکدام

* گزینه ۱ صحیح است.

۶۶- قواعد سازمان عالی قوای سه گانه کشور در کدام قانون درج می‌شود؟

(کارشناسی پیام نور، نیمسال دوم ۸۷ - ۸۶)

(۱) قانون احزاب سیاسی

(۲) قانون تشکیل پارلمان

(۳) قانون اساسی

(۴) قانون عادی

* گزینه ۳ صحیح است.

۶۷- قانون اساسی کشور ایران چه نوع قانونی است؟

(کارشناسی پیام نور، نیمسال دوم ۸۷ - ۸۶)

(۱) مدون

(۲) موضوعی

(۳) نوشته

(۴) کلیه موارد

* گزینه ۴ صحیح است.

۶۸- شورای قانون اساسی فرانسه چگونه نهادی است؟

(کارشناسی پیام نور، نیمسال دوم ۸۷ - ۸۶)

- ۱) مشورتی ۲) نظارتی و کنترلی ۳) اجرایی ۴) سیاستگذاری
- * گزینه ۲ صحیح است.

۶۹- محور اصلی نظام سیاسی کشور چیست؟

(فراگیر ۸۷)

- ۱) رهبر ۲) رئیس جمهور ۳) قانون اساسی ۴) مجلس شورای اسلامی
- * گزینه ۳ صحیح است.

۷۰- کدام کشور قانون اساسی عرفی دارد؟

(کارشناسی پیام نور، نیمسال اول ۸۸ - ۸۷)

- ۱) ایران ۲) انگلستان ۳) فرانسه ۴) روسیه
- * گزینه ۲ صحیح است

۷۱- قانون اساسی سال ۱۳۵۸ جمهوری اسلامی ایران را چه نهادی تصویب نمود؟

(کارشناسی پیام نور، نیمسال اول ۸۸ - ۸۷)

- ۱) مجلس خبرگان ۲) مجلس بررسی نهایی قانون اساسی ۳) مجلس تشخیص مصلحت نظام ۴) شورای انقلاب
- * گزینه ۲ صحیح است.

۷۲- امر کنترل قانون اساسی در کشور آمریکا چگونه صورت می‌گیرد؟

(کارشناسی پیام نور، نیمسال اول ۸۸ - ۸۷)

- ۱) توسط یک ارگان سیاسی ۲) توسط دیوان عالی فدرال ۳) توسط رئیس جمهور ۴) توسط رئیس قوه قضائیه
- * گزینه ۲ صحیح است.

۷۳- کدام گزینه جزو مشخصات و ویژگیهای یک قانون اساسی خوب نیست؟

(کارشناسی پیام نور، نیمسال اول ۸۸ - ۸۷)

- ۱) عدم تعارض ۲) فصل‌بندی ۳) وضوح و قاطعیت ۴) تفصیلی بودن
- * گزینه ۴ صحیح است.

مبانی و بایسته‌های حقوق اساسی □ ۵۱

۷۴- قانون اساسی قواعدی است که ... (ارشد سراسری ۸۷)

- ۱) حقوق مردم را تضمین نموده و اقتدار زمامدار را تنظیم می‌کند.
 - ۲) تشکیلات، نهادهای حکومتی و تکالیف مردم را بیان می‌کند.
 - ۳) اقتدار زمامداری را تحلیل نموده به تشکیلات حکومتی و حقوق مردم می‌پردازد.
 - ۴) به بررسی تحلیلی نظام حاکم، قوای سه گانه و روابط متقابل آنها می‌پردازد.
- * گزینه ۱ صحیح است.

۷۵- قانون اساسی ایران درمقایسه با قانون اساسی فرانسه دارای کدام تفاوت است؟ (ارشد سراسری ۸۸)

- ۱) وجود شورای نگهبان قانون اساسی.
 - ۲) حق وتوی تعلیقی برای رئیس جمهور.
 - ۳) انتخاب مستقیم رئیس جمهور توسط مردم.
 - ۴) حق نظارت بر اجرای قانون اساسی از سوی رئیس جمهور.
- * گزینه ۲ صحیح است.

۷۶- دستور گرایی مترادف است با ... (ارشد سراسری ۸۸)

- ۱) تفکیک قوا
 - ۲) مشروطه خواهی
 - ۳) برتری قوه مجریه بر مقننه
 - ۴) وجود قانون اساسی نوشته
- * گزینه ۲ صحیح است.

۷۷- کدام مورد از وجوه تشخیص قانون اساسی از سایر اعمال هنجاری محسوب نمی‌شود؟ (ارشد سراسری ۹۰)

- ۱) شیوه بازرنگری
 - ۲) کلیت و جامعیت
 - ۳) قوه مؤسس و واضح آن
 - ۴) برتری قانون اساسی بر کلیه هنجارها
- * گزینه ۲ صحیح است.

۷۸- جنبش دستورگرایی ناشی از اقدام کدام طبقه اجتماعی و برای چه منظوری بود؟

- ۱) بورژوازی که منجر به تأسیس مجلس قانون‌گذاری گردید.
 - ۲) آرسیتوکراسی که منجر به تنظیم قوانین اساسی شد.
 - ۳) بورژوازی که منجر به تدوین قوانین اساسی گردید.
 - ۴) آرسیتوکراتها که در پی شکل دادن مجالس نام گذاری شدند.
- * گزینه ۳ صحیح است.

بند دوم: بایسته‌های قانون اساسی جمهوری اسلامی ایران

۷۹- وظیفه اساسی کمیسیون اصل نود قانون اساسی چیست؟

- (۱) رسیدگی به اعتراضات مردم از طرز کار مجلس.
- (۲) رسیدگی به اعتراضات مردم از کار قوه قضائیه.
- (۳) رسیدگی به شکایات مردم از مأمورین یا واحدها و آئین نامه‌های دولتی.
- (۴) رسیدگی به شکایات مردم از طرز کار قوای سه گانه.

* گزینه ۴ صحیح است.

۸۰- کدامیک از اشخاص زیر مشمول ممنوعیت جمع مشاغل موضوع اصل یکصد و چهل و یک

قانون اساسی می‌باشد؟

- (۱) کارمندان دولت
- (۲) اعضاء هیأت علمی دانشگاهها
- (۳) ریاست دانشگاهها
- (۴) موارد ۱ و ۳

* گزینه ۴ صحیح است.

۸۱- طبق قانون اساسی کدام یک از شرایط انتخاب رئیس جمهوری نمی‌باشد؟

- (۱) ایرانی الاصل بودن
- (۲) مؤمن و معتقد به مبانی جمهوری اسلامی
- (۳) عدالت
- (۴) اعتقاد به مذهب رسمی کشور

* گزینه ۳ صحیح است.

۸۲- بموجب قانون اساسی رئیس جمهور در حدود اختیارات و وظایف قانونی خود در مقابل

کدامیک از گزینه‌های زیر مسئول است؟

- (۱) ملت و رهبر
- (۲) رهبر و مجلس
- (۳) ملت و رهبر و مجلس
- (۴) ملت و مجلس

* گزینه ۳ صحیح است.

۸۳- قانون اساسی جمهوری اسلامی ایران دارای چند فصل و چند اصل می‌باشد؟

- (۱) ۱۴ فصل - ۱۷۵ فصل.
- (۲) ۱۴ فصل - ۱۷۷ اصل.
- (۳) ۱۲ فصل - ۱۷۷ اصل.
- (۴) ۱۲ فصل - ۱۷۵ اصل.

* گزینه ۲ صحیح است.

۸۴ - کدام عبارت در مورد نمایندگان مجلس منطبق با قانون اساسی است؟

- (۱) ادای قسم نامه تکلیف، ولی امضاء آن امر تشریفاتی است.
 - (۲) ادای قسم نامه امر تشریفاتی، ولی امضاء متن آن ضروری است.
 - (۳) ادای قسم نامه و امضاء متن آن جزو وظایف نمایندگی است.
 - (۴) ادای قسم نامه و امضاء متن آن موضوعی تشریفاتی و اختیاری است.
- * گزینه ۳ صحیح است.

۸۵ - اعتبار مصوبات غیر علنی مجلس با کدام شرایط تحقق می‌یابد؟

- (۱) با حضور شورای نگهبان و تصویب ۳/۴ مجموع نمایندگان
 - (۲) با تصویب ۲/۳ مجموع نمایندگان و حضور شورای نگهبان
 - (۳) با تصویب ۳/۴ مجموع نمایندگان (بدون حضور شورای نگهبان)
 - (۴) با تصویب ۳/۴ نمایندگان حاضر (با حضور شورای نگهبان)
- * گزینه ۱ صحیح است.

۸۶ - قانون اساسی جمهوری اسلامی در چه سالی تصویب و در چه سالی مورد اصلاح واقع شده است؟

(۱) ۱۳۵۸ تصویب - ۱۳۶۷ اصلاح	(۲) ۱۳۵۷ تصویب - ۱۳۶۷ اصلاح
(۳) ۱۳۵۸ تصویب - ۱۳۶۸ اصلاح	(۴) ۱۳۵۷ تصویب - ۱۳۶۸ اصلاح
- * گزینه ۳ صحیح است.

۸۷ - ویژگی بنیادین انقلاب اسلامی ایران نسبت به دیگر نهضت‌های ایران در سده اخیر کدام است؟

(۱) مردمی بودن	(۲) رهبری انقلاب
(۳) مکتبی، اسلامی بودن	(۴) پیروزی سریع
- * گزینه ۳ صحیح است.

۸۸ - در همه پرسش‌های جمهوری اسلامی ایران ملت ایران با چند در صد آراء به نظام جمهوری اسلامی ایران رأی مثبت داد؟

۹۸/۲(۱)	۹۲/۸(۲)	۹۲/۸(۳)	۹۵/۸(۴)
- * گزینه ۱ صحیح است.

۸۹- همه پرسى ملت ايران كه به حكومت جمهورى اسلامى ايران رأى مثبت داد در چه سالى و روزى تحقق يافت؟

- (۱) دهم و يازدهم فروردين ۵۸
(۲) ۲۲ بهمن ۱۳۵۷
(۳) دوازدهم فروردين ۵۸
(۴) يازدهم و دوازدهم فروردين ۱۳۵۸
- * گزينه ۱ صحيح است.

۹۰- چه مواردى از قانون اساسى جمهورى اسلامى ايران قابل تغيير و تجديدنظر (مطلقاً) نمى باشند؟

- (۱) محتوای اصل مربوط به اسلامی بودن
(۲) جمهوری بودن حکومت
(۳) دین و مذهب رسمی
(۴) هر سه مورد
- * گزينه ۴ صحيح است.

۹۱- نظام جمهورى اسلامى ايران بر چه مبنايى استوار است؟

- (۱) حاکمیت خدا
(۲) حاکمیت مردم
(۳) موارد ۱ و ۲
(۴) هیچکدام
- * گزينه ۳ صحيح است.

۹۲- انفال يا ثروت‌هاى عمومى در اختيار کيست؟

- (۱) ولايت فقيه
(۲) حکومت اسلامى
(۳) هرکس آن را تصرف نمايد.
(۴) امام زمان (عج)
- * گزينه ۲ صحيح است.

۹۳- کدام يك از عبارات ذيل قانونى است؟

- (۱) اصل برائت است، مگر در صورت تعقيب و دستگيرى.
(۲) هتك حرمت افراد دستگير شده قبل از صدور حكم قضايى ممنوع است.
(۳) حكم به مجازات و اجراى آن بايد تنها از طريق دادگاه صالح و به موجب قانون باشد.
(۴) تشكيل اجتماعات و راهپيمايى‌ها از حقوق مردم و مطلقاً آزاد است.
- * گزينه ۳ صحيح است.

۹۴- کدام يك از احكام قانونى ذيل مطلق نيست؟

- (۱) تفتيش عقايد ممنوع است.
(۲) فروش بناها و اموال دولتى غير منحصر به فرد ممنوع است.

(ارشد سراسرى ۷۳)

۳) حکومت نظامی ممنوع است.

۴) شکنجه ممنوع است.

* گزینه ۲ صحیح است.

۹۵- در جمهوری اسلامی ایران تفسیر قانون اساسی در صلاحیت چه مرجعی است؟

(ارشد سراسری ۷۴)

۱) شورای نگهبان

۲) مجلس شورای اسلامی

۳) مجلس خبرگان

۴) مجمع تشخیص مصلحت نظام

* گزینه ۱ صحیح است.

۹۶- در امر بازنگری قانون اساسی:

(ارشد آزاد ۷۴)

۱) بازنگری به پیشنهاد مجمع تشخیص مصلحت و حکم رهبری آغاز می‌شود.

۲) مصوبات شورای بازنگری پس از تأیید و امضای مقام رهبری لازم‌الاجرا است.

۳) مصوبات شورای بازنگری پس از تصویب بلافاصله باید به آراء عمومی گذاشته شود اما تا مقام رهبری آن را تنفیذ نکند قابل اجرا نیست.

۴) مصوبات شورای بازنگری قبل از تأیید و امضای رهبری قابل ارجاع به آراء عمومی نیست.

* گزینه ۴ صحیح است.

۹۷- بازنگری در قانون اساسی جمهوری اسلامی ایران به تصمیم چه مقامی انجام می‌گیرد؟

(ارشد سراسری ۷۵)

۱) به پیشنهاد رئیس جمهوری و تصویب دوم سوم نمایندگان مجلس شورای اسلامی.

۲) به تصمیم دو سوم نمایندگان مجلس شورای اسلامی و تأیید رهبر.

۳) به تصمیم رهبر پس از مشورت با مجمع تشخیص مصلحت نظام.

۴) به پیشنهاد رئیس جمهوری و تأیید نمایندگان مجلس خبرگان رهبری.

* گزینه ۳ صحیح است.

۹۸- در جمهوری اسلامی ایران آیا در دوران جنگ و بحران، دولت می‌تواند اعلام حکومت

(ارشد سراسری ۷۵)

نظامی بکند؟

۱) بلی فقط به مدت یک ماه

۲) بلی فقط تا رفع بحران

۳) خیر هرگز

۴) خیر مگر به درخواست مجلس

* گزینه ۳ صحیح است.

۹۹- تفسیر قانون عادی در جمهوری اسلامی ایران با چه مقامی است؟

(ارشد سراسری ۷۵)

- (۱) هیأت وزیران
(۲) نمایندگان مجلس شورای اسلامی
(۳) قضات دیوان عالی کشور
(۴) اعضای شورای نگهبان
- * گزینه ۲ صحیح است.

۱۰۰- کدام نهاد به منزله قوه مؤسس ناظر می‌باشد؟

(ارشد سراسری ۷۷)

- (۱) شورای نگهبان
(۲) شورای بازنگری
(۳) مجمع تشخیص مصلحت نظام
(۴) مجلس خبرگان
- * گزینه ۱ صحیح است.

۱۰۱- در نظام جمهوری اسلامی ایران قوه مؤسس بازنگری چه مقام و مرجعی است؟

(ارشد سراسری ۷۷)

- (۱) شورای بازنگری - شورای نگهبان - مردم
(۲) شورای بازنگری - رهبری - مردم
(۳) مجلس خبرگان - رهبری - مردم
(۴) مجمع تشخیص مصلحت نظام - رهبری - مردم
- * گزینه ۲ صحیح است.

۱۰۲- آیا بر طبق اصل‌های نوزدهم و بیستم ق.ا.ج.ا. «مردم ایران» و «همه افراد ملت» «زن و مرد» از حقوق مساوی برخوردارند؟

(ارشد سراسری ۷۸)

- (۱) حقوق زن و مرد در همه زمینه‌ها یکسان است.
(۲) حقوق زنان و مردان در قانون اساسی برابر ولی در قوانین عادی به طور کامل برابر نیست.
(۳) حقوق زنان بیش از حقوق مردان است.
(۴) قانون اساسی به حقوق زن بی توجه است.
- * گزینه ۱ صحیح است.

۱۰۳- همه‌ی ایرانیان از هر قوم و قبیله که باشند، از حقوق مساوی برخوردارند. آیا اعتقادات دینی مایه‌ی امتیاز نیست؟

(ارشد سراسری ۷۸)

- (۱) همه ایرانیان پیرو ادیان مختلف از نظر قوانین استخدامی برابر نیستند.
(۲) همه ایرانیان پیرو ادیان شناخته شده برابرند.
(۳) همه ایرانیان پیرو ادیان مختلف برابرند.

مبانی و بایسته‌های حقوق اساسی □ ۵۷

۴) فقط ایرانیان پیرو ادیان شناخته شده و شناخته نشده نابرابرند.

* گزینه ۲ صحیح است.

۱۰۴- در نظام جمهوری اسلامی ایران:

(ارشد سراسری ۷۹)

- ۱) اصل کرامت و ارزش والای انسانی موکول به تبعیت از ولایت مطلقه فقیه است.
- ۲) کلیه زمامداران در مقابل قانون با سایر افراد مردم مساویند.
- ۳) رئیس قوه قضائیه می‌تواند اختیارات تام مالی و اداری و استخدامی این قوه را به وزیر دادگستری تفویض کند.
- ۴) هیچ فرد خارجی را نمی‌توان به عضویت در ارتش پذیرفت مگر به اقتضای مصلحت جامعه و با فرمان رهبری.

* گزینه ۲ صحیح است.

۱۰۵- بازنگری قانون اساسی:

(ارشد آزاد ۸۰)

- ۱) با پیشنهاد رهبری آغاز می‌شود و پس از بررسی با تأیید وی و آراء عمومی رسمیت می‌یابد.
- ۲) با اعلام رهبری و تصویب مجمع تشخیص مصلحت به شورای بازنگری پیشنهاد می‌شود.
- ۳) پس از تأیید رهبری و رأی اکثریت دو سوم شرکت کنندگان مردمی رسمیت می‌یابد.
- ۴) با تصویب درخواست مراجعه به آراء عمومی توسط مجلس و فرمان رهبری آغاز می‌شود.

* گزینه ۱ صحیح است.

۱۰۶- در تفسیر قانون:

(ارشد آزاد ۸۰)

- ۱) تفسیر قانون اساسی بر عهده شورای نگهبان و با تصویب ۳/۴ آنان و تفسیر قوانین عادی در صلاحیت مجلس شورای اسلامی و با تصویب اکثریت است.
- ۲) تفسیر قانون اساسی با اکثریت مطلق آراء اعضای شورای نگهبان و تفسیر قوانین عادی با اکثریت نسبی نمایندگان است.
- ۳) تفسیر قضایی از قانون اساسی مطلقاً ممنوع است.
- ۴) تفسیر شرعی قانون اساسی با رأی اکثریت ۳/۴ فقها و تفسیر قانون آن با رأی اکثریت ۳/۴ همه اعضای شورای نگهبان معتبر است.

* گزینه ۱ صحیح است.

۱۰۷- حکومت ایران جمهوری اسلامی است که ...

(ارشد آزاد ۸۰)

- ۱) ملت ایران با فتوای امام خمینی (ره) به آن رأی مثبت داد.
- ۲) امام خمینی (ره) آن را بنیان گذاری و تأسیس نمود.

۳) ملت ایران بر اساس اعتقاد دیرینه اش به حکومت حق و عدل و قرآن به آن رأی مثبت داد.

۴) با فتوای امام خمینی (ره) و اطاعت مردم رسمیت یافت.

* گزینه ۳ صحیح است.

(ارشد سراسری ۸۰)

۱۰۸- کدام یک از عبارات ذیل قانونی است؟

۱) به لحاظ آن که مقام رهبری مافوق همه قوانین است، حق تحقیق و تفحص مجلس در تمام امور به جز نهادهای وابسته به رهبری اساسی است.

۲) تفتیش عقاید ممنوع است و هیچ کس را نمی توان به صرف داشتن عقیده ای مورد تعرض و مؤاخذه قرار داد مگر در مواردی که قانون تجویز می کند.

۳) رئیس جمهور در مقام مسئولیت و پاسداری قانون اساسی حق نظارت بر تمام نهادها را دارد مگر در مورد رهبری که مافوق قانون و نیز قوه قضائیه که مستقل است.

۴) رهبر در برابر قوانین اصولاً با دیگر افراد مردم مساوی است اما در مقام اعمال ولایت مطلقه مافوق همه قوانین حتی قانون اساسی است.

* گزینه ۲ صحیح است.

۱۰۹- از دیدگاه قانون اساسی کدام عبارت ذیل قانونی نیست؟

(ارشد سراسری ۸۰)

۱) با توجه به این که قوای سه گانه (مقننه، مجریه و قضائیه) زیر نظر ولایت مطلقه ای امر و امامت هستند، مقام رهبری در مقام تعیین سیاست های کلی نظام پس از مشورت با مجمع تشخیص مصلحت نظام حق وتوی قوانین و انحلال مجلس را دارا است.

۲) تغییر خطوط مرزی اصولاً ممنوع است. مگر در مورد اصلاحات جزئی به شرط آن که دو جانبه باشد و به تصویب چهارپنجم مجلس برسد.

۳) رئیس جمهور در مقام ایفای مسئولیت اجرای قانون اساسی حتی اگر خود متخلف باشد توسط دیوان عالی کشور قابل محاکمه خواهد بود.

۴) هیچ مقامی حق ندارد آزادی های مشروع مردم را سلب کند یا حاکمیت مردم بر سرنوشت اجتماعی خویش را در اختیار منافع فرد یا گروه قرار دهد.

* گزینه ۱ صحیح است.

(ارشد آزاد ۸۲)

۱۱۰- کدام یک از عبارات ذیل با قانون اساسی مطابق است؟

۱) قاضی رانمی توان عزل و منتقل نمود، مگر به اقتضای مصلحت جامعه و به تصمیم رئیس قوه قضائیه.

۲) تفتیش عقاید ممنوع است، مگر به حکم و ترتیبی که قانون معین می کند.

مبانی و بایسته‌های حقوق اساسی □ ۵۹

۳) حکم به مجازات و اجرای آن باید تنها از طریق دادگاه و به موجب قانون باشد.

۴) حیثیت، جان، مال، حقوق مسکن و شغل افراد مطلقاً از تعرض مصون است.

* گزینه ۳ صحیح است.

۱۱۱- در جمهوری اسلامی ایران پیشنهاد اصلاح قانون اساسی در موارد ضروری با چه مرجعی

است؟

(کارشناسی پیام نور، نیمسال اول ۸۷ - ۸۶)

۱) ریاست جمهوری

۲) شورای نگهبان

۳) رهبری با مشورت مجمع تشخیص مصلحت نظام

۴) قوه مقننه

* گزینه ۳ صحیح است.

۱۱۲- کدام عبارت قانونی است؟

(ارشد سراسری ۸۶)

۱) حیثیت، جان، مال، حقوق، مسکن، و شغل افراد مطلقاً از هر گونه تعرض مصون است.

۲) تفتیش عقاید ممنوع است و هیچ کس را نمی‌توان به صرف داشتن عقیده‌ای مورد تعرض قرارداد.

۳) تشخیص عدم مغایرت مصوبات مجلس با شرع بر عهده فقها و با قانون اساسی به عهده حقوقدانان شورای نگهبان است.

۴) زبان و خط رسمی و مشترک مردم ایران فارسی است، اما زبانهای محلی و قومی نیز در سطح محل و ادارات محلی رسمیت دارند.

* گزینه ۲ صحیح است.

۱۱۳- برای آزادی مذاهب در ایران چه حکمی در قانون اساسی پیش‌بینی شده است؟

(ارشد سراسری ۸۶)

۱) رسمیت شیعه، برای پیروان دیگر مذاهب اسلامی حق قائل نمی‌شود.

۲) پیروان دیگر مذاهب اسلامی در تمام زمینه‌های حقوقی طبق فقه خودشان آزاد هستند.

۳) رسمیت شیعه در امور ملی شامل مناطقی که اکثریت آن پیروان یکی دیگر از مذاهب باشند، نمی‌شود.

۴) پیروان دیگر مذاهب در انجام مراسم مذهبی طبق فقه خودشان آزادند و در احوال شخصیه و تعلیم و تربیت دینی رسمیت دارند.

* گزینه ۴ صحیح است.

۱۱۴- در جهت تضمین آزادی قانون اساسی ایران چه تأکیدی شده است؟

(ارشد سراسری ۸۶)

- ۱) سلب آزادی مطلقاً ممنوع است، اما ایجاد محدودیت‌های ضروری توسط دولت در زمان جنگ با تصویب مجلس حداکثر برای مدت سی روز امکانپذیر است.
 - ۲) برای حفظ استقلال کشور و امنیت ملی، طبق دستور مقام رهبری می‌توان آزادی‌های مشروع را برای مدت نامحدود تعطیل کرد.
 - ۳) سلب آزادی ممنوع است مگر اینکه به اقتضای مصلحت جامعه و با تصویب مجمع تشخیص مصلحت نظام باشد.
 - ۴) سلب آزادیها ممنوع است مگر اینکه امنیت ملی اقتضا کند و در شرایط اضطراری باشد.
- * گزینه ۱ صحیح است.

۱۱۵- در خصوص بازنگری در قانون اساسی کدام گزینه صحیح است؟

(ارشد سراسری ۸۶)

- ۱) شورای بازنگری در کلیه اصول قانون اساسی صلاحیت تجدیدنظر دارد.
 - ۲) صلاحیت شورای بازنگری محدود به موارد هشت گانه فرمان امام (ره) می‌باشد.
 - ۳) شورای بازنگری نمی‌تواند در اصول مربوط به قوه مقننه و قوه قضائیه تجدیدنظر نماید.
 - ۴) بازنگری در مواردی مانند اصل اسلامی بودن نظام و جمهوریت و اتکاء به آراء عمومی و ولایت فقیه ممنوع است.
- * گزینه ۴ صحیح است.

۱۱۶- در نظام جمهوری اسلامی ایران

(ارشد سراسری ۸۷)

- ۱) ممنوعیت مطلق تفتیش عقاید و شکنجه و سلب آزادی محور است.
 - ۲) سلب آزادی مشروع با تجویز قانون امکانپذیر است ولی تفتیش عقاید بد مطلقاً ممنوع است.
 - ۳) سلب و محدودیت آزادی‌ها حتی با تصویب قانون ممنوع است.
 - ۴) آزادی‌های افراد غیر قابل سلب است مگر برای حفظ استقلال کشور و با تصویب دو سوم نمایندگان مجلس.
- * گزینه ۱ صحیح است.

۱۱۷- قانون اساسی جمهوری اسلامی ایران:

(ارشد سراسری ۸۷)

- ۱) حاکمیت را از آن مردم می‌داند که از طریق روحانیت اعمال می‌شود.
- ۲) قدرت را از آن خداوند می‌داند که از طریق مردم اعمال می‌شود.
- ۳) بر محور حاکمیت الهی و بر اساس ولایت مطلقه است.

مبانی و بایسته‌های حقوق اساسی □ ۶۱

۴) مبتنی بر مشیت الهی است که بر اساس تشخیص فقهای شورای نگهبان اعمال می‌شود.

*** گزینه ۲ صحیح است**

۱۱۸- طبق قانون اساسی وظیفه دیوان محاسبات کشور رسیدگی به کلیه حساب‌های

دستگاه‌های دولتی است که ...

(ارشد سراسری ۸۷)

۱) از هرگونه درآمد غیر از بودجه استفاده می‌نمایند.

۲) به نحوی از انجا از بودجه کل کشور استفاده می‌نمایند.

۳) مستقیماً از بودجه کل کشور استفاده می‌نمایند.

۴) از بودجه کل کشور و یا هر گونه درآمد دیگر استفاده می‌نمایند.

*** گزینه ۲ صحیح است.**

۱۱۹- بر اساس قانون اساسی جمهوری اسلامی ایران حدود آزادی وکیل در ایران کدام است؟

(ارشد سراسری ۸۷)

۱) حضور وکیل در کلیه محاکم الزامی است.

۲) طرفین می‌توانند برای خود وکیل انتخاب کنند.

۳) به تشخیص دادگاه و درخواست طرفین امکان حضور وکیل وجود دارد.

۴) هر گاه دادگاه تشخیص دهد، وکلا می‌توانند در دعاوی حضور داشته باشند.

*** گزینه ۲ صحیح است.**

۱۲۰- بر اساس قانون اساسی جمهوری اسلامی ایران آزادی شغل متضمن کدام شرط است؟

(ارشد سراسری ۸۷)

۱) تمایل فرد به شغل مورد نظر

۲) مطابقت شغل با مقررات اسلامی

۳) در نظر گرفتن منافع جامعه درانتخاب شغل

۴) رعایت مصالح عمومی، ضوابط اسلامی و حقوق سایر افراد جامعه

*** گزینه ۴ صحیح است.**

۱۲۱- بر اساس قانون اساسی جمهوری اسلامی ایران حدود آزادی بیان چیست؟

(ارشد سراسری ۸۷)

۱) عدم اخلال به مبانی اسلام و حقوق عمومی

۲) عدم تعرض به احکام اسلام

۳) عدم تعرض به مبانی حقوق عمومی

۴) عدم اخلال به مبانی اسلام

*** گزینه ۱ صحیح است.**

۶۲ □ درسنامه حقوق اساسی

۱۲۲- در نظام جمهوری اسلامی ایران:

(ارشد آزاد۸۹)

- ۱) هر گونه شکنجه برای گرفتن اقرار ممنوع است مگر از طریق حکم تعزیری و به موجب قانون.
- ۲) حیثیت، جان، مال، حقوق، مسکن و شغل اشخاص از تعرض مصون است مگر در موردی که قانون تجویز کند.
- ۳) استخدام کارشناسان خارجی در بخش دولتی مطلقاً ممنوع و در بخش خصوصی در موارد ضرورت با تصویب مجلس شورای اسلامی است.
- ۴) دادن امتیاز تشکیل شرکت‌ها و مؤسسات تجاری، صنعتی، خدماتی به خارجیان ممنوع است مگر با تصویب مجلس شورای اسلامی.

* گزینه ۲ صحیح است.

۱۲۳- کدام عبارت، قانونی است؟

(ارشد سراسری۸۹)

- ۱) اصل برائت است مگر در صورت تعقیب و دستگیری قانونی.
- ۲) هیچ مقامی حق ندارد به نام حفظ استقلال و تمامیت ارضی کشور آزادی‌های مشروع را محدود کند.
- ۳) هیچکس نمی‌تواند اعمال حق خویش را وسیله اضرار به غیر یا تجاوز به منافع عمومی قرار دهد.
- ۴) حکم به مجازات و اجرای آن باید تنها به موجب نظر دادگاه باشد.

* گزینه ۳ صحیح است.

۱۲۴- طبق قانون اساسی جمهوری اسلامی ایران، تفویض اختیار قانونگذاری در کدام مورد

(ارشد سراسری۸۹)

صورت نمی‌گیرد؟

- ۱) قوانین آزمایشی
- ۲) تصویب دائمی اساسنامه شرکت‌های دولتی
- ۳) تصویب دائمی اساسنامه سازمان دولتی
- ۴) الحاق به معاهدات بین‌المللی

* گزینه ۴ صحیح است.

۱۲۵- کدام گزینه براساس قانون اساسی ایران و نظرات تفسیری شورای نگهبان، صحیح

(ارشد سراسری۸۹)

است؟

- ۱) نماینده مجلس می‌تواند عهده دار تصدی ریاست دانشکده باشد و مشمول تصدی بیش از یک شغل نمی‌باشد.
- ۲) تصدی ریاست دیوان محاسبات کشور توسط نماینده مجلس مغایر با اصل ۱۴۱ قانون اساسی بوده و مشمول تصدی بیش از یک شغل است.

مبانی و بایسته‌های حقوق اساسی □ ۶۳

- ۳) عضویت وزراء و کارمندان دولت در هیئت امناء مؤسسات خصوصی تعدد شغل محسوب شده و مخالفت اصل ۱۴۱ قانون اساسی می‌باشد.
- ۴) قضات از داشتن سمت نمایندگی مجلس ممنوع نیستند و مغایرتی با اصل ۱۴۱ قانون اساسی ندارد.

* گزینه ۲ صحیح است.

۱۲۶- مطابق قانون اساسی شرط اجتهاد برای همه موارد زیر الزامی است به جز

(ارشد سراسری ۹۰)

- ۱) رئیس سازمان بازرسی کل کشور
۲) رئیس دیوان عالی کشور
۳) دادستان کل کشور
۴) رئیس قوه قضائیه

* گزینه ۱ صحیح است.

۱۲۷- اولین قانون اساسی در ایران چگونه و با چه شیوه‌ای به تصویب رسید؟

(ارشد سراسری ۹۰)

- ۱) به پیشنهاد مجلسین و به تصویب شاه رسید.
۲) به صورت لایحه دولت تقدیم مجلس اول گردید و به تصویب رسید.
۳) مجلس شورای ملی در دوره دوم لایحه آن را بررسی و به تصویب رسانید.
۴) در دوره اول مجلس شورای ملی به تصویب رسید.

* گزینه ۴ صحیح است.

۱۲۸- کدام گزینه قانون می‌باشد؟

(ارشد سراسری ۹۱)

- ۱) استفاده از زبان‌های محلی و قومی در رسانه‌های گروهی ممنوع است.
۲) تدریس ادبیات سایر زبان‌های محلی به جای تدریس زبان فارسی آزاد است.
۳) اسناد و مکاتبات و متون رسمی و کتب درسی باید به زبان فارسی باشد.
۴) مطبوعات مجاز به استفاده از زبان‌های محلی و قومی نیستند.

* گزینه ۳ صحیح است.

۱۲۹- با توجه به قانون اساسی، کدام گزینه در مورد نظام مالیاتی کشور صحیح است؟

(ارشد سراسری ۹۱)

- ۱) موارد تخفیف مالیاتی به موجب مقررات دولتی معین می‌شود.
۲) موارد بخشودگی مالیاتی به موجب مقررات دولتی تعیین می‌شود.

۶۴ □ درسنامه حقوق اساسی

۳) مالیات به موجب قانون وضع می‌گردد و موارد تخفیف و بخشودگی آن را سازمان امور مالیاتی تعیین می‌کند.

۴) هم موارد تخفیف و هم بخشودگی مالیاتی به موجب قوانین معین می‌شود.

* گزینه ۴ صحیح است.

۱۳۰- مطابق اصول قانون اساسی، کدام گزینه قانون محسوب می‌شود؟

(ارشد سراسری ۹۱)

۱) فقط مصوبات مجلس.

۲) نتایج همه پرس‌پرسی در صورت تأیید مجلس.

۳) مصوبات مجمع تشخیص مصلحت نظام در مواردی که شورای نگهبان مصوبه مجلس شورای اسلامی را خلاف موازین شرع یا قانون اساسی تشخیص دهد.

۴) صرفاً مصوبات مجلس پس از تأیید شورای نگهبان قانون قلمداد می‌شوند.

* گزینه ۳ صحیح است.

۱۳۱- طبق قانون اساسی، کدامیک از موارد زیر نسبت شهروندان تکلیف همگانی محسوب می‌شود؟

(ارشد سراسری ۹۱)

۲) حفاظت از محیط زیست

۱) برخورداری از تأمین اجتماعی

۴) حق انتخاب وکیل در دادگاه‌ها

۳) آزادی انتخاب شغل

* گزینه ۲ صحیح است.

۱۳۲- طبق اصل ۱۶۰ قانون اساسی، وزیر دادگستری مسئولیت کلیه امور مربوط به روابط قوه قضائیه با قوه مجریه و مقننه را برعهده دارد؛ در نتیجه وزیر دادگستری در برابر مسئول است.

(ارشد سراسری ۹۱)

۲) رئیس قوه قضائیه

۱) رئیس جمهور

۴) هیأت وزیران

۳) رئیس قوه قضائیه و رئیس جمهور

* گزینه ۱ صحیح است.

۱۳۳- کدام عبارت ذیل در ایران قانون است؟

(دکتری سراسری ۹۱)

۱) حکم به مجازات و اجرای آن باید به موجب نظر محکمه باشد.

۲) دولت نمی‌تواند از هیچ ایرانی سلب تابعیت کند مگر به درخواست خود او.

۳) اصل برائت است مگر در صورت دستگیری و تعقیب قانونی.

مبانی و بایسته‌های حقوق اساسی □ ۶۵

۴) هیچ مقامی حق ندارد به نام حفظ استدلال (استقلال) آزادی‌های مشروع را به موجب مقررات محدود کند.

* گزینه ۲ صحیح است.

۱۳۴- براساس نظریات تفسیری شورای نگهبان و با توجه به اصل (۴۴) قانون اساسی امکان ایجاد و راه اندازی شبکه‌های خصوصی رادیو و تلویزیون وجود دارد؟

(دکتری سراسری ۹۱)

۱) خیر، تأسیس و راه اندازی شبکه‌های خصوصی رادیویی و تلویزیونی به هر نحو مغایر با اصل ۴۴ می‌باشد.

۲) بله، تنها با تصویب مجلس امکان پذیر است.

۳) بله، تأسیس و راه اندازی شبکه‌های خصوصی رادیویی و تلویزیونی امکان پذیر است.

۴) بله، تأسیس و راه اندازی شبکه‌های خصوصی در قالب امواج رادیویی و کابلی خلاف اصل ۴۴ قانون اساسی نیست.

* گزینه ۱ صحیح است.

درسنامه

گفتار سوم: دولت - کشور و اشکال آن

بند اول: دولت - کشور

- ۱- سه معنای دولت: ۱- به مفهوم کلیت جامعه سیاسی ۲- جبهه فرمانروایان در برابر حکومت شوندگان ۳- به معنای لایه‌ی سیاسی قوه مجریه (کابینه، هیات وزیران).
- ۲- واژه دولت به معنای کنونی از اوایل قرن شانزدهم در برخی آثار سیاسی مانند «شهریار» اثر ماکیاوولی (۱۵۱۵ م) و «شش کتاب جمهوری» اثر ژان بدن (۱۵۷۶ م) رایج گردید.
- ۳- سه عامل گروه انسانی (جمعیت)، چهارچوبه‌ی فضایی (سرزمین) و قدرت سیاسی (نیروی فرمانروایی) در تکوین مفهوم دولت کشور نقش دارند.
- ۴- علاوه بر عناصر سه گانه متشکله (جمعیت، سرزمین و قدرت سیاسی) عنصری که دولت را مشخص می‌کند، شخصیت حقوقی آن است.
- ۵- عامل گروه انسانی خمیر مایه تشکیل دولت - کشور است.
- ۶- ملت: (از نظر حقوقی و سیاسی) گروهی انسانی که اعضای آن در اثر عوامل پیوند دهنده مادی و معنوی به یکدیگر وابسته گردند و نسبت به جماعت احساس تعلق کنند و سرنوشت خود را با سرنوشت سایر اعضاء یکی بدانند، عامل تشکیل یک ملت واقع می‌شود.
- ۷- نباید ملت را با امت اشتباه کرد، امت یک مفهوم اعتقادی و ایمانی است و معمولاً گروه‌ها، اقوام و نژادهای مختلف را دربر می‌گیرد.
- ۸- اساساً آلمانی‌ها عوامل قومی، نژادی، زبان و مذهب را عناصر تشکیل دهنده ملت می‌دانسته‌اند و تکیه آن‌ها بر عوامل عینی استوار بوده و نژاد اهمیت دست اولی یافت.
- ۹- مبنای اندیشه‌ی نویسندگان فرانسه در مورد شکل‌گیری مفهوم ملت، بر اصل اراده زیست دسته جمعی استوار است. (تاریخ مشترک، نظام ارزشی مشترک).
- ۱۰- تابعیت خصلتی سیاسی و حقوقی است که به موجب آن شخص متعلق به کشوری معین بوده و در آن کشور دارای حقوق و تکالیفی است.
- ۱۱- استخوان بندی جمعیت هر کشور، اتباع آن کشور می‌باشد.
- ۱۲- از بُعد حقوقی اعضای گروه انسانی در ارتباط با دولت - کشور دارای سه وضع می‌باشند:

مبانی و بایسته‌های حقوق اساسی □ ۶۷

- ۱- اتباع کشور
 - ۲- بیگانگان مقیم
 - ۳- بی وطنان
- ۱۳- رابطه اقتدار سیاسی دولت با سرزمین از نوع حاکمیت است نه مالکیت.
- ۱۴- قدرت دولت خصلت کاملاً سیاسی دارد.
- ۱۵- نظریات مطرح شده در باب سرزمین و ارتباط آن با موجودیت و عملکرد دولت - کشور از سوی حقوقدانان:
- ۱- سرزمین عامل سازنده دولت (اشکالش در توجیه جدایی بخشی از سرزمین کشورهاست).
 - ۲- سرزمین موضوع سلطه دولت (گاهی در این نظریه رابطه دولت با سرزمین رابطه مالکیت فرض شده است که بر آن ایراد وارد است).
 - ۳- سرزمین، محدوده فرمانروایی دولت (اشکالش این که فرمانروایی دولت بر اتباعش در خارج از سرزمین هم اعمال می‌شود).
 - ۴- سرزمین، طیف صلاحیت دولت: براساس آن سرزمین قلمرو محلی صلاحیت دولت است. این نظریه از نظریه‌های قبلی مناسب‌تر است، چون مسئله انفصال قسمتی از سرزمین را به صورت انتقال صلاحیت از دولتی به دولت دیگر توجیه می‌کند.
- ۱۶- عامل همبستگی، سنگ بنای تشکیل جوامع انسانی است.
- ۱۷- همبستگی مکانیکی (خود به خود) غالباً در جوامع ابتدایی و همبستگی ارگانیک (اندامی) معمولاً در مرحله‌ی پیشرفته تری از روابط اجتماعی حاصل می‌شود. (امیل دورکیم).
- ۱۸- امکان تصور دولت بدون سرزمین وجود دارد (دولت ژنرال دو گل در بریتانیا در جنگ جهانی دوم، و سایر دولت‌های در تبعید).
- ۱۹- به طور کلی قدرت سیاسی مبتنی بر دو عامل اجبار و اعتقاد است.
- ۲۰- عامل اجبار در اشکال:
- ۱- فشار اجتماعی
 - ۲- الزام مادی
 - ۳- تبلیغات سیاسی ظهور می‌کند.
- ۲۱- الزامات مادی به صورت‌های اجبار فیزیکی، اجبار از طریق جاذبه (کاریسما) اجبار اقتصادی و اجبار از راه تشکیلات اعمال می‌شود.
- ۲۲- هرچه جوامع ابتدایی تر بوده است نقش برتری فیزیکی یا قدرت عضلانی برجسته تر بوده است.
- ۲۳- در جوامع پیشرفته و متکامل قدرت بدنی جای خود را به مهارت و هوش و تکنیک و سازماندهی می‌دهد. اجبار فیزیکی صور جدید به خود می‌گیرد: قوانین جزایی، عملکردهای پلیسی و ...

۶۸ □ درسنامه حقوق اساسی

- ۲۴- لازمه عملکرد اجبار از راه جاذبه (کاریسما) آن است که فرد در وضع مناسب اجتماعی، شغلی و یا سازمانی قرار می‌گیرد.
- ۲۵- جلب اطاعت افراد از راه جاذبه با تشعشع شخصیت = کاریسما.
- ۲۶- حاکمیت عبارت از قدرت برتر فرماندهی یا امکان اعمال اراده‌ای فوق اراده‌های دیگر.
- ۲۷- حاکمیت بر دو نوع است:
- ۱- حاکمیت درونی یا حاکمیت در دولت.
 - ۲- حاکمیت بیرونی یا حاکمیت دولت.
- ۲۸- حاکمیت برونی یا حاکمیت دولت، مشخص کننده‌ی شخصیت متمایز حقوقی و سیاسی دولت - کشور و استقلال و عدم وابستگی آن در ارتباط با سایر دولت - کشورهاست.
- ۲۹- حاکمیت برونی به معنای نفی هرگونه وابستگی به دولت‌های خارجی یا تبعیت از آن هاست.
- ۳۰- دولتی دارای حاکمیت بیرونی است که در سطح بین‌المللی با دولت - کشورهای دیگر کاملاً برابر بوده و به عنوان شخصیت حقوقی مستقل و هم سطح با دیگران جلوه کند.
- ۳۱- حاکمیت درونی مؤید برتری قدرت یک دولت - کشور نسبت به اعضای جامعه نظیر فرد، گروه و طبقات و ... است.
- ۳۲- ژان بُدن در کتاب شش جلدی خود به نام جمهوریت، حاکمیت را اقتدار مطلق و مداوم دولت - کشور تعریف می‌کند.
- ۳۳- دو نظریه در مورد منشاء حاکمیت ارائه شده است: نظریه تئوکراتیک - نظریه دمکراتیک.
- ۳۴- بر اساس نظریه‌ی تئوکراتیک (منشاء الهی) حاکمیت جنبه‌ی نزولی دارد. و قدرت ناشی از نیروی ماوراء الطبیعه یا خارج از اراده بشری است.
- ۳۵- بر اساس نظریه‌ی دمکراتیک (منشاء انسانی) حاکمیت جنبه‌ی صعودی دارد. و قدرت برآمده از مردم و ملت، خلاصه از درون گروه انسانی است.
- ۳۶- حاکمیت داخلی را به مفهوم اقتدار و حاکمیت خارجی یا بین‌المللی را معادل استقلال می‌دانند.
- ۳۷- حاکمیت از دیدگاه حقوق، قدرتی است حقوقی، یعنی زور و نیروی خالص نیست - منشاء و مبدأ است و بر اساس حاکمیت است که صلاحیت‌ها مشخص می‌شود. وجود آن منوط و مشروط به هنجارهای خارجی یا پیش هنجارهای دیگری نیست و در نهایت برتر است.

مبانی و بایسته‌های حقوق اساسی □ ۶۹

۳۸- اصل خود محدودیتی: طبق نظرات دانشمندان آلمانی دو خصلت نفی فرودستی در برابر قدرت‌های خارجی و مرز ناپذیری آن در قبال قدرت‌های داخلی، در حاکمیت موجود است.

۳۹- علم حقوق از قرن ۱۶ در پی یافتن شیوه‌های محدود کردن حاکمیت است که تئوریهای ابراز شده:

۱- حاکمیت و تحدید آن توسط حقوق طبیعی: طرفداران آن: گروسیوس هلندی - پوفندر - بورلاماکی.

۲- اصل خود محدودیتی: طرفداران آن: برگم و ایهرینگ و ژلینک (مکتب آسمانی).

۳- در این نظر، دو خصلت در حاکمیت موجود است. اولی نفی فرودستی در برابر قدرت خارجی و دومی مرز ناپذیری آن در قبال قدرت‌های داخلی. یکی از نتایج این استقلال، قدرت خود محدودگری است.

۴- تحدید حاکمیت به وسیله حقوق بین الملل:

۵- توسط کلسن و وردروس بنیان نهاده شد. در این نظر حقوق بین الملل جایگزین حقوق فطری می‌شود.

۴۰- نتایج نظریه تحدید حاکمیت به وسیله حقوق بین الملل: ۱- نظم حقوق بین الملل بر نظم حقوق داخلی برتری دارد. ۲- حدود حاکمیت باید به وسیله حقوق بین الملل عمومی رسم شود نه حقوق داخلی.

۴۱- استقلال عبارت از وضع دولت کشوری است که زمامداری آن به هیچ وجه تابع زمامداری دیگر کشورها نباشد بعبارت دیگر حاکمیتی است معطوف به خارج (حاکمیت برونی).

۴۲- استقلال سیاسی به دو صورت متظاهر می‌شود:

۱- دولت به تنهایی برای مردم ایجاد حق و تکلیف می‌کند.

۲- دولت ابتکار تعیین و اداره روابط با کشورهای خارجی را داراست.

۴۳- حاکمیت یعنی انحصار صلاحیت، عدم وابستگی و خود مختاری در اجرای صلاحیت در محدوده‌های مشخص قواعد برتر.

۴۴- با پیشرفت و پیچیده‌تر شدن روابط اجتماعی، قدرت اساساً از حالت شخصی بیرون آمده و جنبه نهادی و سازمانی به خود می‌گیرد.

۴۵- تبلیغات سیاسی کوششی است به منظور اقناع شهروندان تا در خط قدرت فرمانروا حرکت کنند.

۷۰ □ درسنامه حقوق اساسی

- ۴۶- اعتقاد به قدرت مستقر و مسلط یا اعتقاد به زمامداران خود یکی از سرچشمه‌های مهم اطاعت شهروندی است.
- ۴۷- در عصر فئودالی، دو قدرت با خصلت فئودالی وجود داشت که ادعای استقلال و عدم وابستگی می‌کردند: ۱- قدرت امپراطوری ۲- قدرت کلیسایی. اما در واقع این دو به هم وابسته بودند و لازم و ملزوم یکدیگر بودند.
- ۴۸- کهن‌ترین اعتقاد در مورد سرچشمه قدرت، منشاء ماوراء الطبیعه‌ای آن است یعنی قدرت فرمانروایی از خالق و آفریننده جهان هستی نشأت می‌گیرد و اراده پروردگار در سپردن امر فرمانروایی و اعمال قدرت به فرد یا گروه و طبقه ویژه‌ای مداخلت دارد.
- ۴۹- جابه‌جایی قدرت خود به خود دمکراسی به وجود نمی‌آورد، بلکه می‌تواند منجر به دیکتاتوری از نوعی دیگر شود. (هانتینگتن هم در موج سوم می‌گوید سقوط دیکتاتور به منزله استقرار حکومت دمکراتیک نیست).
- ۵۰- محدود شدن قدرت به وسیله حقوق بین الملل: بر این اساس کشورها عضو جامعه بین‌المللی هستند و ساز و کار این جامعه ایجاب می‌کند که اراده خودمختار دولتها، نوعی محدودیت را پذیرا باشد تا روابط بین‌المللی نظم یابد.
- ۵۱- براساس نظریه تحدید حاکمیت دولتها به وسیله حقوق بین الملل، اگر نظم حقوقی یک کشور با نظم حقوقی بین‌المللی در تعارض افتد، موازین بین‌المللی آن را محدود خواهد کرد.

بند دوم: اشکال دولت - کشور

- ۵۲- با توجه به ساختار درونی کشورها و بررسی استخوان بندی حقوقی - سیاسی آنها، اشکال دولت کشور عمدتاً به دو دسته تقسیم می‌شوند:
- ۱- کشورهای تکبافت (بسیط) ۲- کشورهای مرکب (چند پارچه)
- ۵۳- دولت کشور تکبافت (بسیط):
- ۱- دارای مرکز واحد عملکرد سیاسی است.
 - ۲- قدرت سیاسی توسط یک شخصیت واحد یا دولت مرکزی اعمال می‌شود.
 - ۳- کلیه اعضای گروه سیاسی زیر لوای یک دولت قرار دارند و از آن تبعیت می‌کنند.
 - ۴- یک قانون اساسی قلمرو حاکمیت کشور را پوشش سراسری می‌دهد.
 - ۵- کشورهای ایران - اسپانیا - پرتغال - یونان - مصر - سوئد - دانمارک و نظایر آنها بسیطند.

مبانی و بایسته‌های حقوق اساسی □ ۷۱

- ۵۴- دولت - کشور یکپارچه سه گونه وحدت را با خود حمل می‌کند:
- ۱- وحدت ساختار
 - ۲- وحدت جماعت
 - ۳- وحدت سرزمین
- ۵۵- کشورهای تکبافت خود به دو نوع ساده و پیچیده تقسیم می‌شوند.
- ۵۶- کشورهای تکبافت ساده:
- یگانگی سیاسی و اداری توسط دولت مرکزی تجسم بخشیده می‌شود و تصمیمات کلی از مرکز گرفته می‌شود و از همان طریق اعمال می‌شود.
- ۵۷- دولت - کشورهای پیچیده همان کشورهای بسیط هستند که برای تسهیل اداره به اشکال زیرسازمان یافته‌اند:
- ۱- عدم تراکم
 - ۲- عدم تمرکز
 - ۳- وحدت انضمامی
 - ۴- منطقه گرایی
- ۵۸- عدم تراکم (تراکم زدایی) یعنی تقسیم اختیارات اجرایی و اداری میان اندام‌های سازمان مرکزی و مأموران دستگاه‌های محلی.
- ۵۹- عدم تمرکز (تمرکز زدایی) یعنی دادن اختیار تصمیم‌گیری‌های اداری به نهادهای محلی در محل از سوی قانون‌گذار.
- ۶۰- به عبارت دیگر در عدم تمرکز، اداره امور ملی در اختیار دولت مرکزی قرار دارد، اما امور خاص محلی به نهادهای پدید آمده از آراء مردم محل سپرده می‌شود تا با استفاده از امکانات محلی و با ابتکار اهالی اداره شود.
- ۶۱- در عدم تمرکز اداری مقامات محلی تحت قیمومت قدرت مرکزی اقدام می‌کنند و دستگاه‌های مرکزی بر آن‌ها نظارت می‌کنند.
- ۶۲- اختیارات اعطایی در عدم تمرکز از نوع اداری است نه سیاسی. از نوع مدیریت است نه حاکمیت و محدود شدنی است.
- ۶۳- برای اینکه نظام عدم تمرکز تبدیل به خود مختاری محلی یا نظام فدرالی نشود باید خود مختاری اعطایی به محل هر لحظه به وضع قانون جدید محدود گردد.
- ۶۴- در عدم تمرکز و منطقه گرایی، به تقسیمات محلی یا مناطق نمی‌توان نام دولت یا کشور داد.
- ۶۵- وحدت انضمامی: کشور تکبافتی که در آن قانون‌گذاری متنوع ولی قانون‌گذار یکی است مثل بریتانیا.
- ۶۶- منطقه گرایی همان روش عدم تمرکز افراطی است و منطقه آن قسمت از کشور است که در جمع دارای خصوصیات مشترک تاریخی، جغرافیایی، اقتصادی و کشاورزی بوده و اقوام

۷۲ □ درسنامه حقوق اساسی

- و نژادها و فرهنگ‌های همسانی را در خود جای داده. و چهره‌ی کشورهای تکبافت را تا حدودی شبیه کشورهای مرکب ساخته است.
- ۶۷- کشورهای چند پارچه (مرکب):
- ۱- وجود چند مرکز عملکرد سیاسی.
 - ۲- حاکمیت چند گانه.
 - ۳- دولت‌های عضو در این مجموعه کشوری، هر کدام واحد سیاسی حاکمی را تشکیل می‌دهند.
- ۶۸- کشور چند پارچه، تجمع ارادی چندین دولت حاکم، حول محور یک قدرت مرکزی و سپردن میزانی از اختیار سیاسی به شخص یا نهادی است که در درجه بالاتری از دولت‌های عضو قرار گرفته باشد.
- ۶۹- انواع کشورهای مرکب:
- ۷۰- اتحاد شخصی: اگر دو یا چند کشور مستقل پادشاهی ضمن حفظ شخصیت حقوقی - سیاسی دارای یک پادشاه باشند به این مجتمع اصطلاحاً اتحاد شخصی گویند. (مانند انگلستان و هانور، نواتل و پروس، هلند و لوکزامبورگ، بلژیک و کنگو).
- ۷۱- هر گاه دو یا چند کشور مستقل پادشاهی با حفظ ساختارهای سیاسی داخلی خود و قبول یک رئیس مملکت مشترک موروثی ساختارها و نهادهای مشترکی را نیز برای تحقق این اتحاد ایجاد کنند، اتحاد واقعی به وجود آمده است. (مانند کشورهای اتریش و مجارستان، سوئد و نروژ).
- ۷۲- هرگاه چند کشور مستقل به منظور پایدار ماندن و نیرومند شدن خود بخواهند در زمینه‌های دفاعی، اقتصادی، نظامی و سیاسی با یکدیگر اشتراک مساعی مداوم داشته و طی معاهده‌ای بین‌المللی میزانی از حاکمیت خود را به یک سازمان مشترک مرکزی بسپارند پایه‌ی کنفدراسیون (اتفاق دول) را ریخته اند.
- ۷۳- شرایط تحقق کنفدراسیون: ۱- وجود چند کشور مستقل ۲- وجود یک معاهده بین‌المللی ۳- وجود نهادهای لازم برای اداره امور اتحادیه ۴- حفظ شخصیت و حاکمیت کشورها ۵- آزادی خروج از آن ۶- وجود قوه مقننه‌ای متشکل از نمایندگان دول عضو.
- ۷۴- در کنفدراسیون، حقوق بین‌الملل حاکم است نه حقوق اساسی چون کشورها طی یک معاهده با خصلت بین‌المللی میزانی از حاکمیت خود را به یک سازمان مشترک مرکزی می‌سپارند.

مبانی و بایسته‌های حقوق اساسی □ ۷۳

۷۵- برجسته‌ترین خصلت کنفدراسیون این است که از لحاظ بین‌المللی و روابط با کشورهای دیگر همانند یک واحد سیاسی عمل می‌کند.

۷۶- نمونه‌های مشهور اتفاق دول، بازار مشترک اروپا (در زمینه اقتصادی)، ناتو (در زمینه نظامی) و اتحاد مصر و سوریه از ۱۹۵۸ تا ۱۹۶۱ به نام جمهوری متحده عرب (در زمینه سیاسی) می‌باشد.

۷۷- کنفدراسیون سوئیس (از ۱۲۹۱ - ۱۸۴۸) قدیمی‌ترین اتفاق دول به شمار می‌آید.

۷۸- در صورتی که چند کشور مستقل تصمیم بگیرند بنا به ملاحظاتی سرنوشت سیاسی، اجتماعی، اقتصادی و نظامی خود را به هم پیوند دهند و با کمک هم قدرت بزرگ‌تری را به وجود آورند به سوی ایجاد کشور فدرال گام برداشته‌اند.

۷۹- فدرالیسم یعنی گرایش اجتماعات متمایز انسانی به سوی یکدیگر.

۸۰- ژرژسل برای تحقق دولت - کشور فدرال سه اصل، قانون فرا داشت، قانون خود مختاری و قانون مشارکت را پیشنهاد کرده است.

۸۱- مراد از قانون فرا داشت ایجاد نهادهای مشترکی است که قلمرو عملکرد آنها کلیه‌ی اعضای کشور فدرال باشد و در سطح فراتری از دول عضو عمل کند.

۸۲- در نظام فدرالی دو گرایش متضاد با هم آشتی داده می‌شوند: ۱- گرایش به خودمختاری دولت‌های عضو. ۲- گرایش به سوی تشکیل یک قدرت جدید.

۸۳- بنابراین خود مختاری هر یک از دول عضو دارای صلاحیت‌های سازمانی و سیاسی خود هستند و بخشی از حاکمیت خود را دارا می‌باشند.

۸۴- قانون مشارکت: مقصود این است که دولت‌های عضو در یک کشور فدرال بتوانند در سرنوشت کلی این جامعه مشارکت داشته باشند.

۸۵- ویژگی‌های کشور فدرال:

۱- حقوق حاکم بر روابط دول عضو از زمره‌ی حقوق اساسی (داخلی) است نه حقوق بین‌المللی.

۲- قانون اساسی صلاحیت‌های بین‌المللی را در انحصار دولت مرکزی قرار می‌دهد.

۳- اساساً دولت‌های عضو نسبت به یکدیگر برابرند. (اصل برابری).

۴- قوه قضائیه علاوه بر وظایف قضایی مرسوم باید در دعاوی دول عضو با یکدیگر یا با دولت مرکزی تصمیم بگیرد.

۸۶- کشور فدرال در روند شکل‌گیری خود دستاوردهای زیر را به ارمغان می‌آورد:

۱- یگانگی در سطح بین‌المللی و شخصیت حقوقی کشور فدرال.

۷۴ □ درسنامه حقوق اساسی

- ۲- یگانگی در تابعیت: آن چه در چشم ممالک خارجی اهمیت دارد تابعیت فدرال افراد است نه تابعیت ایالتی.
- ۳- یگانگی در سرزمین: سرزمین فدرال از مجموعه‌ی سرزمین‌های عضو تشکیل شده است.
- ۴- یگانگی سیاسی: قانون‌گذاری اساساً جنبه‌ی ملی دارد نه ایالتی.
- ۸۷- آمریکا نخستین دولت - کشور فدرال با تصویب قانون اساسی ۱۷۸۷ به حساب می‌آید.
- ۸۸- عدم تراکم نوعی از تمرکز است.
- ۸۹- در دولت‌های بسیط منطقه‌گرایی، تکامل یافته‌ترین سبک عدم تمرکز است.
- ۹۰- ارتباط بین مجلس فدرال و شورای فدرال در سوئیس بر خلاف ایالات متحده آمریکا از نوع تفکیک کامل قوا نیست و وزراء در برابر مجلس فدرال مسئولیت سیاسی دارند.
- ۹۱- نظام حقوقی حاکم بر روابط دول عضو در دولت - کشور فدرال منبعث حقوقی داخلی و براساس قانون اساسی فدرال است.
- ۹۲- علاوه بر مجلس سنا، دوگانگی ساختاری نیز مبین فدرالی بودن یک کشور است.
- ۹۳- کشور سوئیس از دو عامل متمایز و مهم ترکیب یافته است: ۱- مردم ۲- کانتون‌ها.
- ۹۴- برخی از خصوصیات کشور فدرال آمریکا: ۱- تعداد ایالات ابتدا سیزده ایالت بود و اکنون پنجاه ایالت است. ۲- هر یک از ایالت‌ها سازمان سیاسی - اداری داخلی خود را دارند که نباید در تعارض با قانون اساسی فدرال باشند. ۳- قوه مقننه در غالب ایالت‌های دو مجلسی است (غیر از نبراسکا). ۴- قوه مجریه در اختیار فرماندار است. ۵- هر ایالت دارای قوه قضائیه است. ۶- قوه مقننه فدرال دولت مرکزی متشکل از دو مجلس نمایندگان و مجلس سنا است که مجموعاً کنگره نامیده می‌شود. ۷- مجلس سنا نماینده ایالت‌های عضو است. ۸- قوه مجریه فدرال در کلیت آن متعلق به رئیس جمهور است که برای مدت چهار سال با رأی مردم انتخاب می‌شود (با انتخابات دو درجه ای). ۹- قوه قضائیه حکومت مرکزی، متشکل از دیوان عالی ایالات متحده و تعدادی دادگاه در سطح فدرال است.
- ۹۵- برخی خصوصیات کشور فدرال سوئیس:
- ۱- این کشور از ۲۳ کانتون و شش نیمه کانتون تشکیل شده است. ۲- کانتون‌ها در محدوده قانون اساسی دارای موجودیت سیاسی و خودمختاری‌های اداری هستند. ۳- قوه مقننه سوئیس (مجلس فدرال) متشکل از دو شورا است: الف - شورای ملی ب - شورای دولتها، که صلاحیت یکسانی دارند. ۴- شورای ملی مبین گرایش وحدت طلبی و یگانگی ملت سوئیس است. ۵- رفع اختلاف دو مجلس در زمینه قانونگذاری با شیوه گهواره‌ای است. ۶- در رأس قوه مجریه سوئیس شورای فدرال قرار دارد. ۷- شورای فدرال دارای

مبانی و بایسته‌های حقوق اساسی □ ۷۵

هفت عضو است که توسط مجلس فدرال برای چهار سال انتخاب می‌شوند. ۸ - ریاست شورای فدرال با رئیس کنفدراسیون است که برای مدت یک سال از میان اعضای شورای فدرال انتخاب می‌شوند. ۹ - تفکیک کامل قوا در سوئیس وجود ندارد. ۱۰ - وزراء در برابر مجلس فدرال مسئولیت سیاسی دارند این مسئولیت برکناری آنان را به دنبال ندارد بلکه چنانچه عملکردشان مورد تأیید مجلس فدرال نباشد باید سیاستهای خود را منطبق بر نظرات اکثریت نمایندگان مجلس فدرال نمایند.

سوالات طبقه‌بندی شده

گفتار سوم: دولت کشور و اشکال آن

۱- هر گاه دو یا چند کشور مستقل پادشاهی، سلطنت یک پادشاه را بپذیرند و با حفظ ساختارهای سیاسی داخلی خود، ساختارها و نهادهای مشترکی ایجاد کنند به این اتحاد اصطلاحاً چه می‌گویند؟

- (۱) اتحاد شخصی (۲) اتحاد واقعی (۳) اتفاق دول (۴) اتحاد دول

* گزینه ۲ صحیح است.

۲- شکل اتحاد دول برای اولین بار با تصویب قانون اساسی کدام کشور تحقق پذیرفت؟

- (۱) سوئیس (۲) آمریکا (۳) آلمان (۴) فرانسه

* گزینه ۲ صحیح است.

۳- تقسیم بندی کشورهای بسیط با تنوعات طبیعی، تاریخی، جغرافیایی، اقتصادی و فرهنگی با کدام گزینه منطبق است؟

- (۱) وحدت انضمامی (۲) عدم تمرکز
(۳) عدم تراکم (۴) منطقه گرایی

* گزینه ۴ صحیح است.

۴- ... اتحادیه نهادین و سازمان یافته کشورهایی است که بر اساس عهد نامه‌ای با ماهیت بین‌المللی به وجود می‌آید.

- (۱) اتحاد واقعی (۲) کنفدراسیون (۳) فدرال (۴) اتحاد شخصی

* گزینه ۲ صحیح است.

۵- منظور از قانون فراداشت در کشورهای فدرال:

(۱) نهادهای مشترکی است که عملکرد آن‌ها کلیه‌ی کشور فدرال باشد و در سطح بالاتری از کشورهای عضو عمل کند.

(۲) این است که هر یک از دول عضو دارای صلاحیتهای سازمانی و سیاسی خود در سطح فراتری باشند.

(۳) دخالت اراده‌ی هر یک از دول عضو در تشکیل اراده‌ی جمعی می‌باشد.

مبانی و بایسته‌های حقوق اساسی □ ۷۷

۴) شرکت دول متحد از رهگذر نمایندگان خود در شکل‌گیری ارگانهای فدرال در سطح بالاتری می‌باشد.

* گزینه ۱ صحیح است.

۶- رژیم سیاسی معادل کدام واژه است؟

۱) دولت ۲) جامعه سیاسی ۳) حکومت ۴) قوه مجریه

* گزینه ۳ صحیح است.

۷- از منظر اندیشمندان آلمانی چه عواملی در تشکیل گروه انسانی دخیل می‌باشند؟

۱) عوامل ذهنی ۲) عوامل روانی
۳) عوامل معنوی ۴) عوامل مادی و عینی

* گزینه ۴ صحیح است.

۸- کدام گزینه عامل سرزمین و ارتباط آن با موجودیت و عملکرد دولت - کشور را بهتر تبیین می‌کند؟

۱) سرزمین محدوده‌ی فرمانروایی دولت ۲) سرزمین طیف صلاحیت دولت
۳) سرزمین موضوع سلطه دولت ۴) سرزمین عامل سازنده دولت

* گزینه ۲ صحیح است.

۹- طبق کدام یک از نظریه‌های زیر قدرت جنبه نزولی دارد؟

۱) نظریه تئوریک ۲) نظریه پارتیتوکراسی
۳) نظریه دمکراتیک ۴) نظریه آریستوکراسی

* گزینه ۱ صحیح است.

۱۰- اصل خود محدودیتی یعنی؟

۱) برتری نظم حقوقی بین‌المللی بر نظم داخلی.
۲) محدودیت حاکمیت به وسیله‌ی قواعد ناشی از حقوق طبیعی.
۳) نفی فرودستی در برابر قدرت‌های خارجی و مرز ناپذیری در قبال قدرت‌های داخلی.
۴) همه موارد.

* گزینه ۳ صحیح است.

۱۱- کدامیک از گزینه‌ها مؤید برتری قدرت یک دولت-کشور نسبت به اعضای جامعه می‌باشد؟

- (۱) حاکمیت برونی
(۲) حاکمیت در دولت
(۳) حاکمیت دولت
(۴) حاکمیت قانونی
- * گزینه ۲ صحیح است.

۱۲- بر اساس کدام نظریه قدرت جنبه‌ی صعودی دارد؟

- (۱) نظریه تیموکراسی (۲) نظریه دموکراتیک (۳) نظریه تئوکراتیک (۴) نظریه موناشری
- * گزینه ۲ صحیح است.

۱۳- از دیدگاه حقوقی، حاکمیت:

- (۱) قدرتی است صرفاً سیاسی که چهره‌ی آن از لابه لای نظم سیاسی جامعه و موازین آن ظاهر شده است.
(۲) مبداء و منشاء است و بر اساس حاکمیت است که صلاحیت‌ها مشخص می‌شود.
(۳) تجلی زور و نیروی خالص است.
(۴) وجود آن منوط و مشروط به هنجارهای خارجی یا پیش هنجاری دیگری است.
- * گزینه ۲ صحیح است.

۱۴- اساس اندیشه نویسندگان و روشنفکران فرانسه و آلمان در مورد شکل‌گیری مفهوم ملت به ترتیب بر کدام عوامل استوار است؟

- (۱) عوامل عینی - عوامل عینی.
(۲) عوامل ذهنی - عوامل روانی.
(۳) عوامل عینی - اصل اراده‌ی زیست دسته جمعی.
(۴) اصل اراده زیست دسته جمعی - عوامل عینی.
- * گزینه ۴ صحیح است.

۱۵- کدام گزینه به معنای نفی هر گونه وابستگی به دولت خارجی است؟

- (۱) حاکمیت دولت
(۲) حاکمیت درونی
(۳) حاکمیت در دولت
(۴) حاکمیت اقتداری
- * گزینه ۱ صحیح است.

۱۶- به نظر شما سرزمین در تکوین مفهوم دولت - کشور چه نقشی دارد؟

- (۱) عامل ساختی دولت است
(۲) موضوع قدرت سیاسی است
(۳) حد و مرز فرمانروایی است
(۴) میدان صلاحیت دولت است
- * گزینه ۴ صحیح است.

۱۷- از بُعد حقوقی، حاکمیت از چه مسیری در جامعه سیاسی ظاهر می‌شود؟

- (۱) قواعد و مقررات حقوقی
(۲) زور خالص
(۳) اجبار سیاسی
(۴) تبعیت سیاسی
- * گزینه ۱ صحیح است.

۱۸- جمله «دولت ایران عضو سازمان ملل است» دولت به معنای:

- (۱) کلیت متمایز و مشخص آن است.
(۲) معادل واژه «Government» است.
(۳) معادل واژه حکومت است.
(۴) هیأت وزیران است.
- * گزینه ۱ صحیح است.

۱۹- جمله «ملت با دولت همکاری می‌کند» دولت به معنای:

- (۱) جبهه فرمانروایان است.
(۲) هیأت حاکم است.
(۳) نهادهای فرمانروا و متصدیان سیاسی است.
(۴) همه موارد.
- * گزینه ۴ صحیح است.

۲۰- دولت عموماً به چه معنایی به کار می‌رود؟

- (۱) دولت، به معنی کلیتی متمایز و شخصیتی مستقل و مجموعه‌ای است که بیشتر، موضوع حقوق بین‌الملل عمومی و حقوق عمومی داخلی واقع می‌شود.
(۲) دولت، در مفهوم هیأت حاکم و فرمانروایان در برابر حکومت شوندگان و فرمانبرداران است.
(۳) دولت به معنی لایه سیاسی قوه مجریه کشور یا به عبارتی رده‌های سیاسی فوقانی است.
(۴) هر سه مورد مذکور صحیح است.
- * گزینه ۴ صحیح است.

۲۱- ملت از دید متفکران آلمانی بر چه اساسی تکیه دارد؟

- (۱) عوامل حقوقی و نژاد
(۲) عوامل نژاد و مذهب
(۳) عامل مذهب
(۴) همه موارد
- * گزینه ۴ صحیح است.

۸۰ □ درسنامه حقوق اساسی

۲۲- ملت از دید اندیشمندان فرانسوی بر چه اساسی تکیه دارد؟

- (۱) مبانی عینی (۲) مبانی ذهنی (۳) عامل مذهب (۴) همه موارد
* گزینه ۴ صحیح است.

۲۳- اعضای گروه انسانی در ارتباط با دولت - کشور از حیث حقوقی شامل می باشد.

- (۱) اتباع کشور (۲) بیگانگان مقیم (۳) بی وطنان (۴) همه موارد
* گزینه ۴ صحیح است.

۲۴- سرزمین از لحاظ حقوقی:

- (۱) فضای جغرافیایی مشخص می باشد.
(۲) قلمرو سرزمین کشور که در آن حاکمیت دولت - کشور اعمال می شود.
(۳) سرزمین که جامعه انسانی در آن سکونت دارند و با مرزهای معینی مشخص شده است.
(۴) فضای جغرافیایی مشخص آب و خاک تحت یک حاکمیت خاص.
* گزینه ۲ صحیح است.

۲۵- مرزهای هر کشور چگونه مشخص می شود؟

- (۱) توسط دولت‌ها (۲) توسط سازمان ملل
(۳) در معاهدات و قراردادها (۴) قدرت سیاسی
* گزینه ۳ صحیح است.

۲۶- منظور از «حقانیت داشتن قدرت» چیست؟

- (۱) قانونیت داشتن.
(۲) بر حق بودن.
(۳) منطبق بودن قدرت با نظریه رایج در جامعه و در زمان معین.
(۴) منطبق بودن قدرت با موازین حقوقی.
* گزینه ۳ صحیح است.

۲۷- اعتقاد به قدرت مستقر و مسلط در جامعه نمایانگر:

- (۱) قانونیت قدرت است. (۲) حقانیت قدرت است.
(۳) مشروعیت قدرت است. (۴) موارد ۲ و ۳.
* گزینه ۴ صحیح است.

۲۸- اگر نظریه قدرت موجود، ناشی از اعتقادات دینی قدرت باشد حکومتی حقانی و مشروع می‌باشد که:

- ۱) مستقیماً از جانب خدا سرچشمه گرفته باشد.
 - ۲) فقط از انبیاء به صورت مستقیم سرچشمه گرفته باشد.
 - ۳) به صورت مستقیم و غیرمستقیم از انبیاء و اولیا یا روحانیون و سازمان‌های مذهبی سرچشمه گرفته باشد.
 - ۴) مستقیماً از جانب انبیاء سرچشمه گرفته باشد.
- * گزینه ۳ صحیح است.

۲۹- هدف حقوق اساسی از بررسی حاکمیت می‌باشد.

- ۱) شناسایی قدرت سیاسی
 - ۲) شکل دهی به قدرت سیاسی
 - ۳) نحوه اعمال آن در کشور
 - ۴) ریشه یابی قدرت سیاسی
- * گزینه ۴ صحیح است.

۳۰- مرکز تولید اقتدار در یک جامعه سیاسی:

- ۱) قدرت است.
 - ۲) حکومت است.
 - ۳) حاکمیت است.
 - ۴) قوای سه گانه می‌باشد.
- * گزینه ۳ صحیح است.

۳۱- حاکمیت بر چند نوع می‌باشد؟

- ۱) دو نوع حاکمیت برون‌ی یا حاکمیت در دولت و حاکمیت درونی یا حاکمیت دولت.
 - ۲) دو نوع حاکمیت برون‌ی یا حاکمیت دولت و حاکمیت درونی یا حاکمیت در دولت.
 - ۳) دو نوع حاکمیت برون‌ی یا حاکمیت عمومی و حاکمیت درونی یا حاکمیت شخص.
 - ۴) دو نوع حاکمیت برون‌ی یا حاکمیت شخص، حاکمیت یا حکومت عمومی.
- * گزینه ۲ صحیح است.

۳۲- در حاکمیت دمکراتیک:

- ۱) قدرت ناشی از مردم و ملت است.
 - ۲) قدرت متعلق به ملت و خداوند است.
 - ۳) قدرت ناشی از گروه انسانی خاص است.
 - ۴) قدرت ناشی از نیروی ماوراءالطبیعه است.
- * گزینه ۱ صحیح است.

۳۳- حاکمیت تئوکراتیک منشأ:

- ۱) الهی - مردمی دارد.
- ۲) الهی دارد.

۸۲ □ درسنامه حقوق اساسی

۳) گروهی و طبقه‌ای دارد.
۴) هیچکدام
* گزینه ۲ صحیح است.

۳۴- حکومت بر اساس مشیت حاکمی از:

۱) حاکمیت تئوکراتیک است.
۲) حاکمیت الهی است.
۳) حاکمیت طبقاتی است.
۴) موارد ۱ و ۲
* گزینه ۴ صحیح است.

۳۵- نظریه «حاکمیت تقسیم شده» متعلق به کیست؟

۱) روسو
۲) منتسکیو
۳) ماکس وبر
۴) دومستر
* گزینه ۱ صحیح است.

۳۶- در حاکمیت ملی:

۱) حاکمان نماینده مردم محسوب می‌شوند.
۲) حاکمیت متعلق به حاکمیت تقسیم ناپذیر و مجموعی (ملت) است.
۳) در حاکمیت ملی به مصالح و موازین ملی توجه بیشتر می‌شود.
۴) همه موارد.
* گزینه ۴ صحیح است.

۳۷- در تفکر مارکسیسم حاکمیت متعلق به می‌باشد.

۱) طبقه کارگر
۲) همه مردم
۳) نخبگان طرفدار تفکر مارکسیستی
۴) ملت
* گزینه ۱ صحیح است.

۳۸- جمله «حاکمیت از دیدگاه حقوق منشأ و مبدأ است» یعنی:

۱) بر اساس حاکمیت است که صلاحیت‌ها مشخص می‌شوند.
۲) بر اساس حاکمیت است که قواعد و مقررات تنظیم می‌شود.
۳) قواعد حقوقی است که ماهیت حاکمیت را مشخص می‌کند.
۴) قواعد حقوقی است که سرچشمه حاکمیت قرار می‌گیرد.
* گزینه ۲ صحیح است.

۳۹- در دولت بسیط غیرمتمرکز، مقامات مادون از چه اختیاراتی برخوردار نیستند؟

۱) اداری
۲) اجرایی

۳) حاکمیت سیاسی و قانونگذاری
۴) مدیریتی
* گزینه ۳ صحیح است.

۴۰- در اتحاد شخصی عامل اصلی اتحاد دو دولت چیست؟

۱) نظم و امنیت بیرونی
۲) مصلحت عمومی
۳) عامل انسانی و شخصی
۴) اجبار سیاسی
* گزینه ۳ صحیح است.

۴۱- در ساختار کشور فدرال عامل اساسی و ریشه‌ای کدام است؟

۱) عامل وحدت
۲) عامل کثرت
۳) عامل وحدت و کثرت
۴) عدم تمرکز و تراکم
* گزینه ۳ صحیح است.

۴۲- نظام دو مجلسی:

۱) ترکیب مطلوبی از تعقل و تجربه (در مجلس سنا) و اراده مردمی (در مجلس ملی) است.
۲) خاص دولت‌های فدرال است.
۳) متناسب با جوامعی است که دارای شهروندان درجه یک و دو هستند.
۴) لازمه وجود هر جامعه سیاسی است.
* گزینه ۱ صحیح است.

۴۳- جملات زیر از کدام حقوقدان است؟

۱) «دولت - کشور متشکل از سرزمین، جمعیت و قدرت سیاسی است»: ژلینک.
۲) «دولت - کشور قطعه‌ای از سرزمین و پاره‌ای از بشریت است»: دومالبر.
۳) «سرزمین عامل سازنده قدرت است»: نظریه استاد ابوالفضل قاضی.
۴) «سرزمین عامل سازنده قدرت است»: هوریو.
* گزینه ۳ صحیح است.

۴۴- این جمله از کدام حقوقدان است «مردمی آزادند که زیر انقیاد مردم دیگری نباشند».

۱) ژان بدن. ۲) سیسرون. ۳) پروکلوس. ۴) ژان ژاک روسو.
* گزینه ۳ صحیح است.

۴۵- از نظر دورکهمیم سنگ بنای تشکیل جوامع انسانی عبارتست از:

۱) همبستگی مکانیک که ناشی از مشابهت است.

۸۴ □ درسنامه حقوق اساسی

- ۲) همبستگی اندامی یا ارگانیک که جنبه تشکیلاتی و تعقلی دارد.
 - ۳) دو مورد ۱ و ۲ صحیح است.
 - ۴) همبستگی عقلانی.
- * گزینه ۳ صحیح است.

۴۶- عامل تشکیل یک ملت عبارت است از:

- ۱) گروهی افراد انسانی دارای پیوند مادی و معنوی.
 - ۲) گروهی از افراد انسانی که به جماعت احساس تعلق کنند.
 - ۳) گروهی که سرنوشت خود را با سرنوشت سایر اعضا یکی بدانند.
 - ۴) هر سه مورد.
- * گزینه ۴ صحیح است.

۴۷- در دولت‌های فدرال: (ارشد سراسری ۷۰)

- ۱) تصمیمات ملی صرفاً به اتفاق آراء دولت‌های عضو نافذ و معتبر است.
 - ۲) دولت‌های عضو در امور محلی مستقل عمل می‌کنند و در امور ملی از طریق عضویت نمایندگان محلی در اداره‌ی دولت فدرال مشارکت دارند.
 - ۳) در کل کشور، فقط یک قانون اساسی وجود دارد، اما هر دولت دارای قوای سه گانه مستقل است.
 - ۴) تشکیل دولت فدرال برای جلوگیری از معایب عدم تمرکز است.
- * گزینه ۴ صحیح است.

۴۸- چه چیزی مبین فدرال بودن یک کشور است؟ (ارشد سراسری ۷۲)

- ۱) رژیم ریاستی
 - ۲) پارلمان دو مجلسی
 - ۳) تفکیک مطلق قوا
 - ۴) دوگانگی ساختاری
- * گزینه ۴ صحیح است.

۴۹- در مقایسه فدراسیون و کنفدراسیون دولت‌ها: (ارشد سراسری ۷۳ و ۷۵)

- ۱) در فدراسیون سیاست خارجی دولت‌ها، واحد است و در کنفدراسیون سیاست خارجی دولت‌های عضو مشترک است.
- ۲) در فدراسیون سیاست خارجی دولت‌ها، واحد است و در کنفدراسیون سیاست خارجی دولت‌ها مستقل از یکدیگر است.
- ۳) در فدراسیون و کنفدراسیون تصمیمات متخذه فقط به اتفاق آراء دولت‌های عضو معتبر و لازم الاجراست.

مبانی و بایسته‌های حقوق اساسی □ ۸۵

۴) روابط دولت‌های عضو فدراسیون به لحاظ استقلال در امور داخلی نظیر کنفدراسیون در زمینه‌ی روابط بین‌المللی است.

* گزینه ۲ صحیح است.

۵۰- کدام یک از معانی زیر با مفهوم حاکمیت نزدیکتر است؟ (ارشد سراسری ۷۲)

۱) تسلط بر جامعه

۲) استقلال از نیروهای خارجی

۳) نیروی سرکوب

۴) ستیزه جویی با دیگران

* گزینه ۲ صحیح است.

۵۱- کشور سوئیس چگونه دولت - کشوری است؟ (ارشد سراسری ۷۲ و ۷۴)

۱) اتحاد واقعی

۲) غیر متمرکز

۳) کنفدراسیون

۴) دولت فدرال

* گزینه ۴ صحیح است.

۵۲- کدام گزینه صحیح است؟ (ارشد آزاد ۷۵ و سراسری ۷۳)

۱) عدم تراکم عبارتست از سپردن کار مردم محل به مردم محل.

۲) عدم تمرکز وقتی است که دولت مرکزی امور دولتی را در مناطق مختلف کشور پراکنده می‌کند.

۳) عدم تراکم نوعی از عدم تمرکز است.

۴) عدم تراکم نوعی از تمرکز است.

* گزینه ۴ صحیح است.

۵۳- دولت فدرال: (ارشد سراسری ۷۳)

۱) از چند فدراسیون تشکیل می‌شود.

۲) فدراسیون دولت‌های جزء است.

۳) از چند کنفدراسیون تشکیل می‌شود.

۴) متشکل از دولت‌های مستقل است.

* گزینه ۲ صحیح است

۵۴- منظور از اتفاق دولت‌ها: (ارشد آزاد ۷۴)

۱) اجتماع دولت‌های متعدد با حاکم واحد است.

۲) تشکیل یک سازمان مشترک و واگذاری برخی امور مشترک به آن از طریق انعقاد یک پیمان

بین‌المللی است.

۳) تشکیل یک دولت فدرال است.

۴) اتحاد واقعی دولت هاست.

* گزینه ۲ صحیح است.

۸۶ □ درسنامه حقوق اساسی

۵۵- دولت (کشور) یعنی:

(ارشد سراسری ۷۴ و ۷۸ و ۹۰ و آزاد ۸۴)

- ۱) حکومتی که بر جامعه مسلط است.
 - ۲) فضای جغرافیایی مشخص (آب و خاک)
 - ۳) گروه انسانی - سرزمین و قدرت سیاسی
 - ۴) همان جامعه‌ی بشری
- * گزینه ۳ صحیح است.

۵۶- در نظریات مربوط به دولت

(ارشد آزاد ۷۴)

- ۱) مارکسیستها معتقدند که در یک جامعه ایده آل کمونیستی نهایتاً باید یک دولت سوسیالیستی تشکیل شود.
 - ۲) بر اساس نظریه قرارداد اجتماعی - جان لاک - دولت‌ها منتخب مردم و در مقابل آن‌ها مسئول اما غیر قابل عزلند.
 - ۳) بر اساس نظریه قرارداد اجتماعی افراد اصالتاً آزادند اما به خاطر نیاز اجتماعی از قسمتی از آزادی خود صرف نظر می‌کنند و آن را به دولت مبعوث خود واگذار می‌کنند.
 - ۴) در تشکیل دولت اسلامی فقیه حاکم به خاطر دارا بودن شرایط علم و عدالت تابع هیچ قید و نظارتی نیست.
- * گزینه ۳ صحیح است

۵۷- در بحث مربوط به جمعیت

(ارشد آزاد ۷۴)

- ۱) نژاد - زبان - مذهب و آداب و رسوم اجتماعی عوامل لازم و کافی برای بازشناسی یک ملت به شمار می‌رود.
 - ۲) با وجود قومیت‌های مختلف در یک کشور ایجاد وحدت ملی غیر ممکن است.
 - ۳) قومیت‌های متعدد با تابعیت واحد می‌تواند نشان دهنده وجود یک ملت باشد.
 - ۴) ملت به مجموعه جمعیتی اطلاق می‌شود که در سرزمین معین سکونت دارند.
- * گزینه ۳ صحیح است

۵۸- در دولت‌های فدرال:

(ارشد آزاد ۷۶ و ۷۹ و ۸۹ و ۹۰)

- ۱) چون دولت‌های عضو تابع دولت مرکزی اند وجود قانون اساسی مستقل اصولاً مغایر این اتحاد است.
 - ۲) چون قانون اساسی دولت‌های عضو، یک قانون محلی است اصولاً تعارضی پیش نمی‌آید.
 - ۳) چون دولت‌های عضو دارای استقلال نسبی اند به تناسب همین استقلال، قانون اساسی محلی می‌تواند مغایر با قانون اساسی ملی باشد.
 - ۴) قانون اساسی دولت‌های عضو نباید با قانون اساسی فدراسیون مغایرتی داشته باشد.
- * گزینه ۴ صحیح است.

مبانی و بایسته‌های حقوق اساسی □ ۸۷

(ارشد سراسری ۷۶)

۵۹- در دولت‌های ساده (تکبافت) عدم تمرکز:

- ۱) عبارت است از سپردن کارهای محلی به مردم محل.
 - ۲) نوع خفیفی از عدم تراکم است.
 - ۳) عدم تراکم گاهی در مردمی کردن امور است.
 - ۴) وقتی است که دولت مرکزی امور محلی را به جای مرکز در محل انجام دهد.
- * گزینه ۱ صحیح است.

۶۰- نظام حقوقی حاکم بر روابط دول عضو در دولت کشور فدرال چگونه است؟

(ارشد سراسری ۷۷)

- ۱) دولت‌های عضو مستقل از یکدیگرند و در امور داخلی دارای صلاحیت بین‌المللی می‌باشند.
 - ۲) منبعث از حقوق داخلی و بین‌المللی است.
 - ۳) منبعث از حقوق داخلی و بر اساس قانون اساسی فدرال می‌باشد.
 - ۴) صلاحیت داخلی و بین‌المللی دولت‌های عضو از یکدیگر قابل تفکیک است.
- * گزینه ۳ صحیح است.

(ارشد سراسری ۷۸)

۶۱- به چه کشورهای مرکبی اتحاد شخصی می‌گویند؟

- ۱) دستیابی یک شخص به حاکمیت دو یا چند کشور به الزام و انحصار از راه وراثت است.
 - ۲) در اتحاد شخصی استقلال حقوقی کشورها محفوظ است و رئیس این اتحاد می‌تواند انتخابی یا ارثی باشد.
 - ۳) چندکشور زیر فرمان یک رئیس کشور استقلال سیاسی و حقوقی شان را به نفع یکی از کشورها از دست می‌دهند.
 - ۴) چندکشور که از نظر حقوقی دارای استقلال کامل بوده فقط می‌توانند زیر فرمان یک شاه فرار گیرند.
- * گزینه ۴ صحیح است.

(ارشد آزاد ۷۸)

۶۲- در دولت‌های فدرال:

- ۱) دولت‌های عضو، شخصیت حقوقی خود را از دست می‌دهند و داشتن قانون اساسی جداگانه برای آن‌ها اصولاً منتفی است.
 - ۲) دولت‌های عضو تابع دولت مرکزی اند، پس وجود قانون اساسی مستقل مغایر این اتحاد است.
 - ۳) قانون اساسی دولت‌های عضو، یک قانون محلی است و ربطی به قانون اساسی فدراسیون ندارد.
 - ۴) هر یک از دولت‌های عضو با رعایت قانون اساسی فدراسیون دارای قانون اساسی و قوای حاکم محلی اند.
- * گزینه ۴ صحیح است

۶۳- در دولت‌های تکبافت (ارشد سراسری ۸۶)

- ۱) واحدهای استانی و منطقه‌ای دارای استقلال سیاسی هستند.
- ۲) می‌توان سرزمین را به شکل منطقه‌ای و استانی تقسیم و اداره کرد.
- ۳) عدم تمرکز نوعی تمرکز زدایی متضمن استقلال اداری و سیاسی است.
- ۴) در عدم تراکم اداره امور به شیوه عدم تمرکز و با نمایندگان محل است.

* گزینه ۲ صحیح است

۶۴- در دولت‌های بسیط (تکبافت): (ارشد آزاد ۷۷ و ۷۸)

- ۱) تصمیمات کلی توسط دولت مرکزی اتخاذ می‌شود و اداره‌ی امور محلی به شیوه‌های عدم تراکم و عدم تمرکز سازماندهی می‌شود.
- ۲) به خاطر بزرگی ابعاد سرزمینی و جمعیتی تقسیمات کشوری همراه با نوعی استقلال محلی می‌باشد.
- ۳) در سبک عدم تراکم، اداره‌ی امور توسط نمایندگان دولت مرکزی در محل صورت می‌گیرد.
- ۴) عدم تمرکز نوعی تمرکز اداری و عدم تمرکز نوعی استقلال سیاسی است.

* گزینه ۱ صحیح است.

۶۵- در دولتهای فدرال (ارشد آزاد ۷۸)

- ۱) با تشکیل دولت فدرال، دولتهای عضو شخصیت حقوقی خود را از دست می‌دهند و داشتن قانون اساسی جداگانه برای آن‌ها اصولاً منتفی است .
- ۲) دولتهای عضو تابع دولت مرکزی‌اند پس وجود قانون اساسی محلی اصولاً مغایر این اتحاد است.
- ۳) قانون اساسی دولتهای عضو یک قانون محلی است و ربطی به قانون اساسی فدراسیون ندارد.
- ۴) هریک از دولت‌های عضو با رعایت قانون اساسی فدراسیون دارای قانون اساسی و قوای حاکم محلی‌اند.

* گزینه ۴ صحیح است.

۶۶- در، حل اختلاف بین دولتهای عضو در چارچوب قانون اساسی است.

(ارشد سراسری ۷۸)

- ۱) فدراسیون
- ۲) اتحاد شخصی
- ۳) اتفاق دولت‌ها
- ۴) اتحاد حقیقی

* گزینه ۱ صحیح است.

مبانی و بایسته‌های حقوق اساسی □ ۸۹

۶۷- روابط دولتهای عضو کنفدراسیون و دولتهای عضو فدرال بترتیب چگونه تعیین می‌شود؟

(فراگیر ۷۸)

- (۱) حقوق بین‌الملل - قانون اساسی
(۲) حقوق بین‌الملل - حقوق بین‌الملل
(۳) قانون اساسی - حقوق بین‌الملل
(۴) قانون اساسی - قانون اساسی
- * گزینه ۱ صحیح است.

۶۸- در دولتهای مرکب (چند پارچه):

(ارشد آزاد ۷۹ و ۹۰)

- (۱) روابط بین دولتهای عضو دولت فدرال به لحاظ استقلال در امور داخلی، نظیر دولتهای عضو کنفدراسیون دولت‌ها در روابط بین‌الملل است.
(۲) دولت فدرال دارای سیاست خارجی متمرکز است اما دولتهای عضو کنفدراسیون هر یک دارای سیاست خارجی مستقل اند.
(۳) تصمیمات متخذه بین دولتهای عضو دولت فدرال همانند دولتهای عضو کنفدراسیون با اتفاق آراء معتبر است.
(۴) عضویت هر دولت در کنفدراسیون دولت‌ها، به طور ارادی و با انعقاد یک معاهده بین‌المللی صورت می‌گیرد اما خروج آن از این کنفدراسیون بدون رأی اکثریت دولتهای عضو میسر نیست.

* گزینه ۲ صحیح است.

۶۹- در دولتهای ساده (تکبافت):

(ارشد سراسری ۸۰)

- (۱) ساختار این دولت‌ها مبتنی بر وحدت سرزمینی، تشکیلاتی و مردمی است.
(۲) در صورت بزرگی ابعاد سرزمینی و جمعیتی، تقسیمات کشوری مبتنی بر نوعی استقلال می‌باشد.
(۳) عدم تمرکز سیاسی و اداری حاکم است.
(۴) عدم تمرکز سیاسی و عدم تراکم اداری حاکم است.

* گزینه ۱ صحیح است.

۷۰- عنصر قدرت سیاسی در تشکیل دولت ناشی است از

(ارشد سراسری ۸۰)

- (۱) زور زمامداران
(۲) نیاز جامعه
(۳) وجود تحمل در جامعه
(۴) یک سنت کهن
- * گزینه ۲ صحیح است.

۷۱- مفهوم حاکمیت با کدام یک از مفاهیم زیر مترادف است؟

(ارشد سراسری ۸۱)

- (۱) استقلال و خود مختاری دولت - کشور
(۲) قدرت جامعه‌ی سیاسی

۹۰ □ درسنامه حقوق اساسی

۳) قدرت به مفهوم مطلق
* گزینه ۱ صحیح است.
۴) قدرت قوای حاکم

۷۲- در بیان مفهوم «دولت - کشور» ... (ارشد آزاد ۸۱)

- ۱) حاکمیت ملت به مجموعه اقتدارات و زمامدارانی اطلاق می‌شود که به طور بلا منازع بر مردم اعمال قدرت می‌کنند.
 - ۲) حکومت عبارت از قدرت برتر فرمانروایی فوق اراده افراد جامعه است.
 - ۳) حکومت همان حاکمیت است که بر دولت - کشور سیطره مطلق دائمی و تام دارد.
 - ۴) ملت به جمعیتی اطلاق می‌شود که با داشتن همبستگی‌های درونی و بیرونی و حقوقی (تابعیت) مجموع واحد و مشخصی را تشکیل می‌دهد.
- * گزینه ۴ صحیح است.

۷۳- در دولت‌های ساده (تکبافت) ... (ارشد آزاد ۸۱)

- ۱) قوانین اساسی محلی با رعایت قانون اساسی دولت مرکزی مصوب مردم محل است.
 - ۲) تصمیمات مشترک همه شوراهای محلی، در صورت اتفاق آراء میتواند نسخ مصوبات مجلس ملی شود.
 - ۳) شوراهای مردمی محلی، به شرط رعایت قانون اساسی کشور، حق اتخاذ تصمیم نسبت به امور محلی را دارا هستند.
 - ۴) عدم تراکم اداری اما عدم تمرکز، هم سیاسی و هم اداری است.
- * گزینه ۳ صحیح است.

۷۴- فرق عدم تمرکز با نظام فدرالی چیست؟ (ارشد سراسری ۸۱)

- ۱) خود مختاری در عدم تمرکز مطلق، اما در فدرال مشروط است.
 - ۲) فدرال بر خلاف عدم تمرکز دارای ساختار دوگانه گرایبی است.
 - ۳) اصل خود مختاری در عدم تمرکز با فدرال برابری دارد.
 - ۴) تقسیمات کشوری در عدم تمرکز مطرح ولی در نظام فدرالی وجود ندارد.
- * گزینه ۲ صحیح است.

۷۵- کدام اصل مبنای تشکیل دولت‌های فدرال است؟ (ارشد سراسری ۸۱)

- ۱) اصل ملیت‌ها
 - ۲) خود مختاری و مشارکت
 - ۳) وجود اقلیت‌ها
 - ۴) اتحاد قومیت‌ها
- * گزینه ۲ صحیح است

مبانی و بایسته‌های حقوق اساسی □ ۹۱

۷۶- کدام یک از سبک‌های زیر در دولت‌های بسیط، تکامل یافته‌ترین سبک عدم تمرکز است؟

- (ارشد سراسری ۸۲)
- (۱) عدم تراکم (۲) عدم تمرکز فنی (۳) وحدت انضمامی (۴) منطقه‌گرایی
- * گزینه ۴ صحیح است.

۷۷- در بیان مفهوم «دولت - کشور» می‌توان گفت:

- (ارشد سراسری ۸۲)
- (۱) حاکمیت و حکومت در یک دولت - کشور دارای معانی مترادفند.
(۲) حاکمیت دولت - کشور تنها قوای حاکم‌اند که در محدوده داخلی دارای اقتدارند.
(۳) حاکمیت داخلی مبتنی بر اقتدار و اطاعت و حاکمیت بیرونی نامحدود است.
(۴) حاکمیت بیرونی به معنای استقلال و حاکمیت درونی به معنای اقتدار است.
- * گزینه ۴ صحیح است.

۷۸- در دولت‌های فدرال:

- (ارشد آزاد ۸۲)
- (۱) نیروهای مسلح و سیاست خارجی در اختیار مرکز و نیروی انتظامی امری محلی است.
(۲) روابط بین دولت‌های عضو در امور داخلی همانند دولت‌های عضو کنفدراسیون در روابط بین‌المللی است.
(۳) تصمیم‌گیری در امور محلی با اکثریت آراء و امور فدرال به اتفاق آراء نمایندگان دولت‌های عضو است.
(۴) نمایندگان مجلس ملی انتخابی و نمایندگان مجلس سنا انتصابی‌اند.
- * گزینه ۱ صحیح است.

۷۹- دولت - کشور موضوع اصلی حقوق اساسی است در این خصوص:

- (ارشد آزاد ۸۲)
- (۱) در دولت - کشورهای فدرال هر یک از دولتهای عضو دارای سیاست خارجی و نظامی مستقل‌اند.
(۲) دولت کشور فدرال وقتی است که چند کشور مستقل با حفظ شخصیت حقوقی خود از طریق معاهده‌ی بین‌المللی در زمینه‌های خاص مواضع مشترک و مستمری را اتخاذ نمایند.
(۳) کنفدراسیون با ائتلاف کامل چند کشور در تمام زمینه‌ها ایجاد می‌شود.
(۴) دولت - کشور ساده (تک‌بافت) مبتنی بر وحدت تشکیلاتی، مردمی و سرزمینی است.
- * گزینه ۴ صحیح است.

۸۰- در بیان مفهوم حاکمیت و حکومت:

- (ارشد آزاد ۷۴ و سراسری ۸۳)
- (۱) حاکمیت و حکومت در مفهوم درونی مترادف و در مفهوم بیرونی متمایزند.

۹۲ □ درسنامه حقوق اساسی

۲) حاکمیت مستقلاً توسط افراد اعمال می‌شود و حکومت توسط نهادهای بیرون حقوقی اعمال می‌شود.

۳) حاکمیت در سطح داخلی به معنی اقتدار و خود مختاری و در روابط بیرونی به معنی استقلال است.

۴) حاکمیت و حکومت به طور مطلق تنها از طریق حقوق داخلی ترسیم می‌شود و حقوق دیگر بر آن نقشی ندارد.

* گزینه ۳ صحیح است.

۸۱ - اتفاق دول عنوانی است که مترادف اصطلاح آورده می‌شود.

(کارشناسی پیام نور نیمسال دوم ۸۴ - ۸۳)

۱) اتحاد شخص (۲) کنفدراسیون (۳) اتحاد واقعی (۴) دولت فدرال

* گزینه ۲ صحیح است.

۸۲ - اختیارات اعطایی از سوی مرکز به نهادهای محلی در سیستم عدم تمرکز:

(کارشناسی پیام نور نیمسال دوم ۸۴ - ۸۳)

۱) صرفاً خصلت سیاسی دارد نه اداری.

۲) هم خصلت سیاسی دارد و هم اداری.

۳) صرفاً خصلت اداری دارد نه سیاسی.

۴) صرفاً جنبه قانون دارد و بعد عملی پیدا نمی‌کند.

* گزینه ۳ صحیح است.

۸۳ - کدام گزینه در خصوص اختلاف بین دولتهای عضو یک فدرال صحیح است؟

(کارشناسی پیام نور نیمسال اول ۸۵ - ۸۴)

۱) جنبه داخلی دارد و بر اساس موازین بین‌المللی حل و فصل می‌شود.

۲) جنبه داخلی دارد و بر اساس قانون اساسی فدرال و از رهگذر حقوق داخلی حل و فصل می‌شود.

۳) جنبه بین‌المللی دارد ولی بر اساس قانون اساسی فدرال و از رهگذر حقوق داخلی حل و فصل می‌شود.

۴) جنبه بین‌المللی دارد و بر اساس موازین و قواعد بین‌المللی حل و فصل می‌شود.

* گزینه ۲ صحیح است.

۸۴ - «کنفدراسیون» نوعی:

(کارشناسی پیام نور، نیمسال دوم ۸۵ - ۸۴)

۱) اتفاق دولتها است. ۲) اتحاد واقعی دولتها است.

مبانی و بایسته‌های حقوق اساسی □ ۹۳

- (۳) اتحاد شخصی دولت‌ها است.
(۴) اتفاق شخصی دولت‌ها است.
- * گزینه ۱ صحیح است.

۸۵ - مصوبات مجلس کنفدراسیون:

(کارشناسی پیام نور، نیمسال دوم ۸۵ - ۸۴)

- (۱) مستقیماً برای دولت‌های عضو لازم‌الاجرا می‌باشد.
(۲) پس از تأیید و تصویب دولت‌های عضو قطعیت می‌یابد.
(۳) پس از تأیید نهاد مرکزی قابل اجرا است.
(۴) با تأیید رئیس کنفدراسیون قابل اجرا می‌باشد.
- * گزینه ۲ صحیح است.

۸۶ - مسأله حقانیت در حقوق اساسی، مسأله‌ای:

(کارشناسی پیام نور، نیمسال اول ۸۵ - ۸۴)

- (۱) اعتقادی است. (۲) سیاسی است. (۳) حکومتی است. (۴) مطلق است.
- * گزینه ۱ صحیح است.

۸۷ - زمانی که قواعد بین‌المللی با رضایت دولت‌ها پذیرفته می‌شود، ناشی از چیست؟

(کارشناسی پیام نور، نیمسال اول ۸۵ - ۸۴)

- (۱) اصل خود محدودیتی دولت است.
(۲) تحدید حاکمیت به وسیله حقوق بین‌المللی است.
(۳) اجبار دولت‌ها در حفظ حاکمیت خود است.
(۴) احترام به حاکمیت‌های دیگر می‌باشد.
- * گزینه ۲ صحیح است.

۸۸ - مبانی اتحادهای شخصی، واقعی، کنفدرال و فدرال به ترتیب عبارتند از:

(ارشد سراسری ۸۴)

- (۱) پیمان، خاندان، شخص و قانون اساسی
(۲) شخص، خاندان، پیمان و قانون اساسی
(۳) افراد، قانون اساسی، پیمان و شخصیت حقوقی
(۴) افراد، خانواده، قانون اساسی و پیمان
- * گزینه ۲ صحیح است.

۸۹ - در دولتهای فدرال (ارشد آزاد ۸۵)

- (۱) از آنجاکه دولتهای عضو تابع دولت مرکزی اند وجود قانون اساسی مستقل اصولاً موضوعیت ندارد.
- (۲) قانون اساسی دولتهای عضو در عین حال که دارای مندرجات اصیل محلی است نباید باقانون اساسی فدراسیون مخالفتی داشته باشد.
- (۳) چون قانون اساسی دولتهای عضو یک قانون محلی است اصولاً تعارضی پیش نمی آید.
- (۴) چون دولتهای عضو دارای استقلال نسبی اند به تناسب همین استقلال قانون اساسی محلی می تواند متفاوت و مغایر با قانون اساسی ملی باشد.

*** گزینه ۲ صحیح است.**

۹۰- در بیان مفهوم دولت کشور (ارشد آزاد ۸۵)

- (۱) حاکمیت عبارتست از مجموعه قوای سه گانه و حکومت همان قوه مجریه است.
- (۲) حاکمیت به مجموعه افرادی اطلاق می شود که تحت ضوابطی در یک کشور اعمال قدرت می کنند.
- (۳) حاکمیت و حکومت در مفهوم درونی مترادف و در مفهوم بیرونی متمایزند.
- (۴) حاکمیت مطلق - دائمی و تام ولی حکومت مقید - موقتی و قوا قابل تفکیک است.

*** گزینه ۴ صحیح است.**

۹۱- کدام عبارت صحیح است؟ (ارشد سراسری ۸۵ و ۸۶ و آزاد ۸۹ و دکتری ۹۰)

- (۱) حاکمیت و حکومت دارای معنای مترادف می باشند.
- (۲) حاکمیت عبارت است از مجموعه قوای سه گانه و حکومت همان قوه مجریه است.
- (۳) حاکمیت و حکومت در مفهوم درونی مترادف و در مفهوم بیرونی متمایزند.
- (۴) در حاکمیت داخلی رابطه حقوقی مبتنی بر اقتدار و اطاعت و در حاکمیت بین المللی این رابطه مبتنی بر قرارداد است.

*** گزینه ۴ صحیح است.**

۹۲- در دولت - کشور مرکب: (کارشناسی پیام نور، نیمسال اول ۸۶ - ۸۵)

- (۱) دولت های عضو، شخصیت حقوقی و سیاسی ندارند.
- (۲) دولت های عضو شخصیت حقوقی و سیاسی دولت مرکزی را دارند.
- (۳) یک دولت بیشتر وجود ندارد.
- (۴) چندین مرکز عملکرد سیاسی وجود دارد.

*** گزینه ۴ صحیح است.**

مبانی و بایسته‌های حقوق اساسی □ ۹۵

۹۳- در تفاوت دولت فدرال با کنفدراسیون کدام گزینه صحیح است؟

(کارشناسی پیام نور، نیمسال اول ۸۶ - ۸۵)

- ۱) در هر دو اصل بر حاکمیت دولت مرکزی است، اما در فدرال دو دولت مرکزی وجود دارد.
- ۲) دولت‌های عضو کنفدراسیون برعکس دولت‌های عضو فدرال، شخصیت بین‌المللی ندارند.
- ۳) در کنفدراسیون بر عکس فدرال روابط دولت‌ها بر اساس حقوق اساسی خارجی است.
- ۴) فدرال یک اتحاد بسیط اما کنفدراسیون همچون یک سازمان بین‌المللی است.

* گزینه ۳ صحیح است.

۹۴- کشور ایران، چگونه کشوری است؟

(کارشناسی پیام نور، نیمسال دوم ۸۶ - ۸۵)

- ۱) فدرالی
- ۲) بسیط غیرمتمرکز
- ۳) بسیط متمرکز
- ۴) مرکب

* گزینه ۲ صحیح است.

۹۵- در کدام ساخت از کشور، چندکشور پادشاهی تحت سلطنت یک پادشاه در می‌آیند؟

(کارشناسی پیام نور، نیمسال دوم ۸۶ - ۸۵)

- ۱) اتفاق واقعی
- ۲) اتفاق شخصی
- ۳) اتحاد مطلق
- ۴) اتصال واقعی

* گزینه ۴ صحیح است.

۹۶- قوانین حاکم بر روابط دولت‌های عضو فدرال، چه نوع خصلتی دارد؟

(کارشناسی پیام نور، نیمسال دوم ۸۶ - ۸۵)

- ۱) حقوق عمومی خارجی
- ۲) حقوق عمومی داخلی
- ۳) حقوق بین‌الملل عمومی
- ۴) حقوق بین‌الملل داخلی

* گزینه ۲ صحیح است.

۹۷- مفهوم امت در اسلام، مترادف با چه مفهومی است؟

(کارشناسی پیام نور، نیمسال دوم ۸۶ - ۸۵)

- ۱) ملت
- ۲) مردم
- ۳) جمعیت
- ۴) گروه‌های اجتماعی

* گزینه ۱ صحیح است.

۹۸- حقوق اتباع بیگانه در یک کشور چگونه مشخص می‌شود؟

(کارشناسی پیام نور، نیمسال دوم ۸۶ - ۸۵)

- ۱) در قوانین محلی
- ۲) در قوانین مدنی

۹۶ □ درسنامه حقوق اساسی

۳) در قوانین بین‌المللی
* گزینه ۴ صحیح است.
۴) گزینه ۲ و ۳

۹۹- بر اساس نظریه ملیون، حاکمیت متعلق به کیست؟

(کارشناسی پیام نور، نیمسال دوم ۸۶ - ۸۵)

۱) مردم ۲) اکثریت مردم ۳) ملت ۴) طبقات
* گزینه ۳ صحیح است.

۱۰۰- در نظریه قرارداد اجتماعی در منشأ دولت:

(کارشناسی پیام نور، نیمسال اول ۸۶ - ۸۵)

۱) دولت محصول توافق افراد جامعه با فرستادگان خداوند است.
۲) دولت محصول توافق و قرارداد افراد جامعه با یکدیگر می‌باشد.
۳) این نظریه ریشه الهی دارد.
۴) دولت منبث از قرارداد افراد با پادشاهان می‌باشد.
* گزینه ۲ صحیح است.

۱۰۱- از دیدگاه روسو حاکمیت متعلق به:

(کارشناسی پیام نور، نیمسال اول ۸۶ - ۸۵)

۱) قوه مجریه می‌باشد.
۲) پادشاهان می‌باشد.
۳) قوه مقننه می‌باشد.
۴) نمایندگان خداوند می‌باشد.
* گزینه ۳ صحیح است.

۱۰۲- کدامیک از ارکان اصلی تشکیل دهنده دولت محسوب نمی‌شود؟

(کارشناسی پیام نور، نیمسال اول ۸۷ - ۸۶)

۱) حکومت ۲) سرزمین ۳) ملت ۴) قدرت عالی (سیاسی)
* گزینه ۱ صحیح است.

۱۰۳- جمعیت یک کشور از چه کسانی تشکیل می‌شود؟

(کارشناسی پیام نور، نیمسال اول ۸۷ - ۸۶)

۱) اتباع هر کشور در هر جای دنیا جزء جمعیت آن کشور است.
۲) همه افرادی که در یک کشور سکونت دارند.
۳) اتباع خارج از کشور جزء تبعه محسوب نمی‌شوند. در نتیجه جزء جمعیت نیستند.

مبانی و بایسته‌های حقوق اساسی □ ۹۷

۴) فقط اتباع خارجی جزء جمعیت کشور محسوب نمی‌شوند.

* گزینه ۲ صحیح است.

۱۰۴- اتباع بیگانه در یک کشور دارای کدامیک از حقوق نیستند؟

(کارشناسی پیام نور، نیمسال اول ۸۷ - ۸۶)

۱) حقوق مدنی ۲) حقوق اجتماعی ۳) حقوق سیاسی ۴) موارد ۱ و ۳

* گزینه ۳ صحیح است.

۱۰۵- بر اساس نظریه الهیون که قدرت عالی را ناشی از خداوند می‌دانند این قدرت را چگونه

می‌شناسند؟

(کارشناسی پیام نور، نیمسال اول ۸۷ - ۸۶)

۱) مطلق و نامحدود ۲) مطلق
۳) مطلق و محدود ۴) نسبی و نامحدود

* گزینه ۱ صحیح است.

۱۰۶- در باب عامل سرزمین و ارتباط آن با موجودیت و عملکرد دولت - کشور کدامیک از

نظریه‌های ذیل مناسب‌تر به نظر می‌رسد؟

(کارشناسی پیام نور، علوم سیاسی، نیمسال اول ۸۷ - ۸۶)

۱) سرزمین، عامل سازنده دولت.
۲) سرزمین موضوع سلطه دولت.
۳) سرزمین، محدوده فرمانروایی دولت.
۴) سرزمین، طیف صلاحیت دولت.

* گزینه ۴ صحیح است.

۱۰۷- اساس و پایه قدرت سیاسی مبتنی بر چیست؟

(کارشناسی پیام نور، علوم سیاسی، نیمسال اول ۸۷ - ۸۶)

۱) اجبار ۲) اعتقاد
۳) فشار اجتماعی ۴) ۱ و ۲ صحیح است

* گزینه ۴ صحیح است.

۱۰۸- طبق نظریه حاکمیت دمکراتیک قدرت ناشی از چیست؟

(کارشناسی پیام نور، نیمسال اول ۸۷ - ۸۶)

۱) از مردم ۲) خارج از اراده بشری
۳) از نیروی ماوراء الطبیعه ۴) از نیروی خارجی

* گزینه ۱ صحیح است.

۱۰۹- از مشخصات حاکمیت در کدام گزینه آمده است؟

(کارشناسی پیام نور، علوم سیاسی، نیمسال اول ۸۷ - ۸۶)

- (۱) قدرتی است حقوقی
(۲) منشأ و مبدأ است
(۳) برتر است
(۴) همه موارد

* گزینه ۴ صحیح است.

۱۱۰- عامل سرزمینی برای تشکیل دولت می باشد.

(کارشناسی پیام نور، علوم سیاسی، نیمسال اول ۸۷ - ۸۶)

- (۱) شرط
(۲) عامل سازنده
(۳) هم شرط و هم عامل سازنده
(۴) بی ارتباط

* گزینه ۲ صحیح است.

۱۱۱- طرح مسأله اعتقادی و حقانیت و ارتباط آن‌ها با نهادهای فرمانروا مسأله‌ای را به نام

(کارشناسی پیام نور، علوم سیاسی، نیمسال اول ۸۷ - ۸۶)

- پیش می‌کشد.
(۱) آمریت
(۲) حاکمیت
(۳) نفوذ
(۴) ملیت

* گزینه ۲ صحیح است.

۱۱۲- حکومت ناشی از کودتا خود را با کدام نظریه تطبیق می‌دهد؟

(پیام نور علوم سیاسی، نیمسال اول ۸۷ - ۸۶)

- (۱) تئوکراتیک
(۲) دمکراتیک
(۳) قرارداد اجتماعی
(۴) هیچکدام

* گزینه ۴ صحیح است.

۱۱۳- کدام گزینه خصیصه بارز دولت در معنای واحد سیاسی و جامعه سیاسی نهادین شده

است؟ (کارشناسی پیام نور، نیمسال دوم ۸۷ - ۸۶)

- (۱) حاکمیت و استقلال
(۲) سرزمین
(۳) حکومت
(۴) رژیم سیاسی

* گزینه ۱ صحیح است.

۱۱۴- مشخصات و ارکان جمهوری فدرال آلمان عبارت است از: (فراگیر ۸۶)

- (۱) فدرالیسم برابر، رژیم ریاستی با ارکانی چون پارلمان و صدراعظم.
(۲) فدرالیسم برابر، رژیم ریاستی با ارکان چون پارلمان و رئیس جمهور.
(۳) فدرالیسم نابرابر، رژیم پارلمانی با ارکانی چون پارلمان و صدر اعظم و رئیس جمهور.

مبانی و بایسته‌های حقوق اساسی □ ۹۹

۴) فدرالیسم نابرابر، رژیم ریاستی با ارکانی چون پارلمان و رئیس جمهور و صدراعظم.
* گزینه ۱ صحیح است.

۱۱۵- کدام مورد از خصوصیات یک دولت مبتنی بر وحدت انضمامی محسوب می‌گردد؟

(فراگیر ۸۶)

- ۱) دارای یک نظام غیر بسیط اداری است.
۲) دارای یک نظام بسیط و منسجم اداری است.
۳) دارای یک نظام مبتنی بر انضمام مناطق خودگردان است.
۴) دارای قوه قانونگذاری واحد، ولی عدم تشابه قوانین در همه مناطق کشور است.
* گزینه ۴ صحیح است.

۱۱۶- کدامیک از گزینه‌های زیر «چندین مرکز عملکرد سیاسی» دارد؟

(کارشناسی پیام نور، نیمسال اول ۸۷ - ۸۶)

- ۱) اتحاد شخصی
۲) دولت - کشور بسیط غیرمتمرکز
۳) دولت - کشور مرکب
۴) دولت - کشور بسیط متمرکز
* گزینه ۳ صحیح است.

۱۱۷- اصول پیشنهادی ژرژسل، استاد فرانسوی حقوق برای تحقق دولت - کشور فدرال

(کارشناسی پیام نورنیمسال اول ۸۷ - ۸۶)

چیست؟

- ۱) قانون فرداشت
۲) قانون خودمختاری
۳) قانون مشارکت
۴) همه موارد
* گزینه ۴ صحیح است.

۱۱۸- واگذاری اختیار تصمیم‌گیری اداری به نهادهای محلی عبارت است از:

(کارشناسی پیام نور، ۸۷ - ۸۶)

- ۱) عدم تراکم
۲) عدم تمرکز
۳) وحدت انضمامی
۴) منطقه‌گرایی
* گزینه ۲ صحیح است.

۱۱۹- برجسته‌ترین خصلت کنفدراسیون چیست؟

(کارشناسی پیام نور، علوم سیاسی، نیمسال اول ۸۷ - ۸۶)

- ۱) شخصیت حقوقی و حاکمیت اعضاء آن از بین می‌رود.
۲) دارای مجلسی است که تصمیمات الزام آور می‌گیرد.

۱۰۰ □ درسنامه حقوق اساسی

۳) اعضاء نمی‌توانند به سهولت از آن خارج شوند.
۴) در روابط بین‌الملل مانند یک واحد سیاسی عمل می‌کنند.
* گزینه ۴ صحیح است.

۱۲۰- کدام گزینه دولت مرکب نیست؟

(کارشناسی پیام نور، نیمسال دوم ۸۷ - ۸۶)

۱) اتصال شخصی ۲) اتصال واقعی ۳) بسیط غیرمتمرکز ۴) کنفدراسیون
* گزینه ۳ صحیح است.

۱۲۱- در کدام گزینه اصل بر حاکمیت دولت مرکزی است؟

(کارشناسی پیام نور، نیمسال دوم ۸۷ - ۸۶)

۱) کنفدراسیون ۲) بسیط متمرکز ۳) بسیط غیرمتمرکز ۴) فدرال
* گزینه ۴ صحیح است.

۱۲۲- در بین اتحاد دولت‌ها کدام یک دارای استحکام و انسجام بیشتری است؟

(ارشد سراسری ۸۶)

۱) اتحاد شخصی ۲) اتحاد حقیقی ۳) فدراسیون ۴) اتفاق دولت‌ها
* گزینه ۳ صحیح است.

۱۲۳- در ایالات متحده آمریکا

(ارشد سراسری ۸۶)

۱) اختلاف دولت‌های عضو با دولت‌های مرکزی به وسیله کنگره و رئیس جمهور حل می‌شود.
۲) حق نظارت قضائی قانون اساسی فدرال بر قوانین اساسی هر یک از ایالات مسلم است.
۳) چون دولت‌های عضو خودمختارند بنابراین قانون اساسی هر یک از ایالات می‌تواند مغایر قانون اساسی فدرال باشد.
۴) رابطه دولت‌های عضو با دولت فدرال بر اساس نظام کامل سلسله مراتبی است لکن هر دولت عضو دارای قانون اساسی است.
* گزینه ۲ صحیح است.

۱۲۴- در بیان مفاهیم نهادی و ساختاری دولت‌ها

(ارشد آزاد ۸۶)

۱) دولت بسیط (تک ساخت) مبتنی بر تمرکز سیاسی و اداری و دولت فدرال مبتنی بر تمرکز سیاسی و عدم تمرکز اداری است.
۲) دولت بسیط (تک ساخت) مبتنی بر وحدت عناصر تشکیلاتی، مردمی و جغرافیایی و دولت فدرال مبتنی بر تعدد دولت‌های مستقل با پیوند مشترک است.

مبانی و بایسته‌های حقوق اساسی □ ۱۰۱

- ۳) دولت فدرال مبتنی بر اتحاد واقعی و دولت بسیط (تک ساخت) مبتنی بر اتحاد شخصی است.
۴) دولت بسیط (تک ساخت) مبتنی بر نظام پارلمانی دولت فدرال مبتنی بر نظام ریاستی است.
* گزینه ۲ صحیح است.

۱۲۵- در مقایسه دولتهای فدرال (اتحاد) و کنفدراسیون دولتها (اتفاق)

(ارشد آزاد ۸۶)

- ۱) در دولتهای فدرال سیاست خارجی متمرکز و در کنفدراسیون دولتها، سیاست خارجی دولتهای عضو مستقل از یکدیگر است.
۲) در دولتهای فدرال سیاست خارجی متمرکز و در کنفدراسیون دولتها سیاست خارجی دولتهای عضو مشترک است.
۳) روابط بین دولتهای عضو دولت فدرال به لحاظ استقلال در امور داخلی نظیر دولتهای عضو کنفدراسیون در روابط بین‌المللی است.
۴) در دولتهای فدرال و در کنفدراسیون دولتها تصمیمات متخذه بین دولتهای عضو فقط به اتفاق آراء معتبر و لازم الاجراست.
* گزینه ۱ صحیح است.

۱۲۶- در دولتهای فدرال:

(ارشد آزاد ۸۶)

- ۱) صلاحیت بین‌المللی در انحصار دولت مرکزی است. اما ایالات مرزی برای امور محلی خود دارای سیاست خارجی مستقل اند.
۲) یکی از خصوصیات اصلی دولت فدرال استقلال سیاسی ایالات نسبت به دولت مرکزی در روابط بین‌المللی است.
۳) سیاست خارجی و صلاحیت بین‌المللی در انحصار دولت (فدرال) مرکزی است.
۴) ایالات از جهت سهولت در امور خود در روابط بین‌المللی مستقل اند اما سیاست خارجی در انحصار دولت مرکزی است.
* گزینه ۳ صحیح است.

۱۲۷- در نظامهای فدرال

(ارشد آزاد ۸۷)

- ۱) دولتهای عضو به جز امور نظامی در بقیه امور دارای استقلال کاملند.
۲) تدوین و اعمال سیاست خارجی با دولت فدرال و اداره امور محلی با دولتهای عضو است.
۳) دولتهای عضو در قانونگذاری کاملاً مستقل و در روابط بین‌الملل تابع دولت فدرال می‌باشند.
۴) دولتهای عضو دارای خودمختاری بین‌المللی هستند.
* گزینه ۲ صحیح است.

۱۰۲ □ درسنامه حقوق اساسی

۱۲۸- اقتدار دولت در نظام حقوقی عبارت است از ... (ارشد سراسری ۸۷)

- ۱) قدرت سازمان یافته حقوقی
 - ۲) اعمال قدرت قوای حاکم
 - ۳) اعمال قدرت قوه مجریه
 - ۴) قدرت سیاسی که فقط از سوی دولت اعمال می‌شود.
- * گزینه ۱ صحیح است.

۱۲۹- در حل اختلاف بین دولتهای عضو در چهارچوب قانون اساسی است.

(ارشد سراسری ۸۷)

- ۱) فدراسیون
 - ۲) اتحاد شخصی
 - ۳) اتفاق دولتها
 - ۴) اتحاد حقیقی
- * گزینه ۱ صحیح است.

۱۳۰- در فدرالیسم: (کارشناسی پیام نور، نیمسال اول ۸۸ - ۸۷)

- ۱) دولت‌های عضو، شخصیت بین‌المللی خود را به دولت مرکزی انتقال می‌دهند.
 - ۲) صرفاً یک قانون اساسی مرکزی وجود دارد.
 - ۳) دولت‌های عضو، استقلال و شخصیت حقوقی خود را از دست می‌دهند.
 - ۴) در روابط خارجی اصل بر حاکمیت دولتهای عضو است نه دولت مرکزی.
- * گزینه ۱ صحیح است.

۱۳۱- قدرت عالی (سیاسی) از چه طریقی در کشور اعمال می‌شود؟

(کارشناسی پیام نور، نیمسال اول ۸۸ - ۸۷)

- ۱) از راه سازمانهای حکومتی و بوسیله فرمانروایان
 - ۲) صرفاً توسط رئیس کشور
 - ۳) صرفاً توسط پارلمان
 - ۴) توسط مردم و قوه مجریه
- * گزینه ۱ صحیح است.

۱۳۲- به نظر متفکرین فرانسوی اساسی‌ترین عامل شکل‌گیری ملت کدام می‌باشد؟

(کارشناسی پیام نور، نیمسال اول ۸۸ - ۸۷)

- ۱) اشتراک در زبان
 - ۲) اشتراک در نژاد و قومیت
 - ۳) اراده زیست دسته جمعی
 - ۴) اشتراک در مذهب، آداب و رسوم و فرهنگ
- * گزینه ۳ صحیح است.

مبانی و بایسته‌های حقوق اساسی □ ۱۰۳

۱۳۳- واحد سیاسی که دارای جمعیت، قلمرو و قدرت حاکمیت و استقلال باشد چه نامیده میشود؟

(کارشناسی پیام نور، نیمسال اول ۸۸ - ۸۷)

- (۱) دولت - حکومت
(۲) دولت - کشور
(۳) حکومت
(۴) حکومت - ملت

* گزینه ۲ صحیح است.

۱۳۴- مشخصه‌ی اصلی کشورهای تکبافت (بسیط) چه نوع تمرکزی است؟

(ارشد سراسری ۸۸)

- (۱) اداری
(۲) سازمانی
(۳) سیاسی
(۴) محلی

* گزینه ۳ صحیح است.

۱۳۵- در بیان مفهوم دولت کشور.....

(ارشد آزاد ۷۶ و ۸۷)

- (۱) حاکمیت در سطح داخلی به معنای اقتدار و در روابط خارجی به معنای استقلال است.
(۲) حاکمیت عبارت از مجموعه قوای سه گانه و حکومت همان قوه مجریه است.
(۳) حاکمیت به مجموعه افرادی اطلاق می‌شود که تحت ضوابطی در یک کشور اعمال قدرت می‌کنند.
(۴) حاکمیت و حکومت در مفهوم درونی مترادف و در مفهوم بیرونی متمایزند.

* گزینه ۱ صحیح است.

۱۳۶- در بیان مفهوم دولت کشور

(ارشد آزاد ۸۸)

- (۱) حاکمیت عبارت از مجموعه قوا و نهادهای حاکم و حکومت همان قوه مجریه است.
(۲) حاکمیت مفهومی ابزاری و حکومت مفهومی ماهوی است.
(۳) رابطه حقوقی در حاکمیت درونی اصولاً مبتنی بر فرمان و اطاعت و در حاکمیت بیرونی مبتنی بر قرارداد است.
(۴) حاکمیت عبارت از مجموعه قوای حاکم و حکومت همان قوه مجریه است.

* گزینه ۳ صحیح است.

۱۳۷- کنفدراسیون دولتها بر چه اساسی تشکیل می‌شود؟

(ارشد سراسری ۸۸)

- (۱) قانون اساسی
(۲) یک قانون داخلی
(۳) یک توافق داخلی
(۴) یک معاهده با ماهیت بین المللی

* گزینه ۴ صحیح است.

۱۳۸- در مفهوم ساختاری دولت - کشور (ارشد آزاد ۸۸)

- ۱) دولتهای عضو دولت فدرال از جهت ساختاری و دولتهای عضو اتفاق دولتها از جهت عملی هر یک دارای سیاست خارجی مستقل هستند.
 - ۲) تصمیمات مشترک دولتهای عضو دولت فدرال همانند دولتهای عضو اتفاق دولتها لزوماً باید به اتفاق آراء باشد.
 - ۳) با تشکیل دولت فدرال یا با ایجاد اتفاق دولتها هیچ یک از تصمیمات دولتهای عضو حق اتخاذتصمیم مستقل ندارند.
 - ۴) دولت فدرال دارای سیاست خارجی واحد و متمرکز است اما در اتفاق دولتها هر یک از دولتهای عضو دارای سیاست خارجی مستقل می‌باشند.
- * گزینه ۴ صحیح است.

۱۳۹- در دولتهای بسیط (تکبافت)..... (ارشد آزاد ۸۸ و ۸۹)

- ۱) در صورت بزرگی ابعاد سرزمینی و جمعیتی تقسیمات کشوری مبتنی بر نوعی استقلال می‌باشد.
 - ۲) تصمیمات کلی در تکبافت ساده توسط مرکز اتخاذ می‌شود و در تکبافت پیچیده اداره امور به شیوه عدم تراکم و عدم تمرکز سازماندهی می‌شود.
 - ۳) در سبک عدم تراکم اداره امور اجرایی محلی به ابتکار دولت مرکزی و در سبک عدم تمرکز اداره امور توسط ماموران مرکزی در محل صورت می‌گیرد.
 - ۴) عدم تراکم نوعی تمرکز زدایی اداری و عدم تمرکز نوعی استقلال سیاسی است.
- * گزینه ۲ صحیح است.

۱۴۰- استقلال نهادهای محلی در کشورهای تک بافت غیرمتمرکز، چگونه است؟

(ارشد سراسری ۸۹)

۱) اداری - اجرایی	۲) اقتصادی - مالی
۳) سیاسی - محلی	۴) فرهنگی - اجتماعی
- * گزینه ۱ صحیح است.

۱۴۱- کدام عبارت در خصوص عدم تمرکز در کشورهای تک بافت پیچیده نادرست است؟

(سراسری ۹۰)

- ۱) اختیارات واحدها از جنس مدیریت است.
- ۲) تقسیمات محلی صرفاً با اراده قوه قانونگذار مرکزی به وجود می‌آید.
- ۳) دستگاه‌های مرکزی بر واحدها از حیث نهادی و اجرایی نظارت دارند.

مبانی و بایسته‌های حقوق اساسی □ ۱۰۵

۴) خودمختاری اعطایی به واحدها را به هیچ شکل نمی‌توان محدود کرد.
* گزینه ۴ صحیح است.

۱۴۲- در دولت کشورهای فدرال روابط بین دول عضو فدرال.....

(دکتری سراسری ۹۱)

- ۱) بوسیله حقوق بین‌المللی تنظیم می‌شود.
 - ۲) بوسیله قانون اساسی تنظیم می‌شود.
 - ۳) داخلی است که در چارچوب منشور ملل متحد استمرار می‌یابد.
 - ۴) به وسیله قانون اساسی هر یک از دولت‌های عضو تغییر می‌یابد.
- * گزینه ۲ صحیح است.

درسنامه

گفتار چهارم: رژیم‌های سیاسی

- ۱- رژیم سیاسی به معنای عام کلمه نمودار بافت نهادهای سیاسی و شیوه‌ی اعمال قدرت سیاسی است، به عبارت دیگر رژیم سیاسی قالب بندی حقوقی نهادهای سیاسی است.
- ۲- دو عامل در ترکیب هر رژیم سیاسی مؤثرند: نخست، عامل ایستا یعنی آن گونه نهادهایی که مورد مطالعه حقوق اساسی است که صرف وجود آنها در قوانین اساسی کشورها به آنها خصالت ثابت و مداوم می‌بخشد. دوم، عامل پویا که عبارت از ساختارهای اقتصادی و اجتماعی و مردمی و سطح توسعه و نظایر آنها.
- ۳- حکومت به معنای مجموعه ارگان‌هایی است که به واسطه‌ی آنان، حاکم به اعمال اقتدار می‌پردازد.
- ۴- سه معنای رایج حکومت: ۱- عمل حکومت و رهبری ۲- رژیم سیاسی ۳- ارگانهای فرمانروایی به ویژه اجرایی.
- ۵- حکومت هر کشور بافتی است مرکب از نهادهای سیاسی. این نهادها دو گونه‌اند: ۱- نهادهای فرمانروا ۲- نهادهای غیر فرمانروا که عبارتند از: الف - احزاب سیاسی. ب - گروه‌های ذی نفوذ.
- ۶- اصطلاح حکومت نسبت به رژیم سیاسی رنگ و بوی حقوقی بیشتری دارد.
- ۷- ارسطو رژیم‌های سیاسی را به سه دسته تقسیم می‌کند:
 - ۱) رژیم‌هایی که در آن قدرت فرمانروایی در اختیار یک نفر است. (یک تن سالاری) نوع خوب آن سلطنتی و نوع بد آن خودکامگی یا تیرانی.
 - ۲) رژیم‌هایی که قدرت فرمانروایی در اختیار گروه معدودی است. (چند تن سالاری) نوع خوب آن اشرافی (آریستوکراسی) و نوع بد آن الیگارشی و پلوتوکراسی است.
 - ۳) رژیم‌هایی که قدرت فرمانروایی توسط همه‌ی مردم صورت می‌گیرد. (همه سالاری) نوع خوب آن جمهوری و نوع بد آن دموکراسی است.در این تقسیم بندی ضابطه بر تعداد زمامداران است.
- ۸ - اگر در جامعه‌ای فرمانروا یک نفر باشد رژیم سلطنتی (مونارشی) است، و اگر پادشاه قدرت را به سود شخصی بکار گیرد به نظام خودکامگی (تیرانی) تغییر شکل می‌دهد.

مبانی و بایسته‌های حقوق اساسی □ ۱۰۷

۹- اگر گروه معینی بر جامعه حکم برانند رژیم اشرافی (آریستوکراسی) به وجود می‌آید و اگر منافع خصوصی گروه حاکم، بر سود عام رجحان یابد از آن الیگارشی (صورت فاسد) یا حکومت طبقه‌ی محدود مبتنی بر زور و زر (پلوتوکراسی) و (تیموکراسی) حاصل می‌شود.

۱۰- آریستوکراسی در لغت به معنای حکومت بهترین هاست و از دید ارسطو سر رشته‌ی حکومت در اختیار نخبگان جامعه است.

۱۱- در رژیم‌هایی که حکومت توسط همه‌ی مردم انجام می‌شود طبق نظر ارسطو، جمهوری (ریپوبلیک) است. (صورت خالص) و اگر خیر عام و مصلحت اجتماع را از نظر دور دارند حکومت جنبه‌ی دموکراسی (صورت فاسد) به خود می‌گیرد.

۱۲- مونوکراسی یا یکتا سالاری:

۱- قدرت در دست یک نفر است.

۲- ما بین ایجاد کننده و دارنده‌ی آن فاصله‌ای نیست.

۳- برای استحکام بخشیدن به قدرت خود معمولاً به دست آوردن قدرت را به مشیت، قضا و قدر اراده‌های فوق انسانی منسوب می‌نماید و از این رهگذر می‌کوشد برای حقانیت قدرت خود محملی تدارک نماید.

۴- با نهاده‌ی قدرت شخصی یا موروثی کردن قدرت پایه‌های تداوم اقتدار خویش را فراهم می‌کند.

۱۳- اشکال مونوکراسی: مونوکراسی کهن (کلاسیک) - مونوکراسی جدید (توده‌ای).

۱۴- مونوکراسی کلاسیک را می‌توان به سه دسته تقسیم کرد:

۱- پادشاهی مطلق ۲- خودکامگی ۳- نظام‌های دیکتاتوری

۱۵- پادشاهی مطلق:

۱- کلیه‌ی اختیارات ممکن (قانون گذاری - اجرایی و قضایی) به یک تن تعلق دارد.

۲- موروثی بودن قدرت از پایه‌های اساسی این رژیم است.

۱۶- خودکامگی:

۱- شرط تشکیل رژیم خودکامه، خود سری و تصمیمات یک جانبه و خارج از موازین نهادهای موجود در جامعه می‌باشد.

۱۷- دیکتاتوری:

۱- تجمع قدرت سیاسی به طور کامل در شخص دیکتاتور.

۲- به دنبال شرایط استثنایی و خارق العاده رخ می‌دهد.

۳- استقرار این رژیم به معنای امحاء آزادی است.

- ۴- از لحاظ زمانی محدود و موقتی است.
- ۵- اساس مونوکراسی توده‌ای بر خلاف مونوکراسی‌های کلاسیک، خصلت دائمی آن است.
- ۶- از مشخصات این نوع دیکتاتوری‌ها وجود حزب واحد است.
- ۱۸- آخرین مشخصه‌ی مونوکراسی توده‌ای، توتالیتراریسم یا همه‌گیری آن هاست. یعنی دولت واحد، حزب واحد و ایدئولوژی واحد که محصول فرمانروایان می‌باشد.
- ۱۹- حکومت شمار معدودی که در اقلیت هستند لکن به سبب حوادث مختلف قدرت را به دست دارند، اصطلاحاً چند تن سالاری نامیده می‌شود.
- ۲۰- ارسطو شکل صالح حکومت چندتن سالاری را آریستوکراسی و شکل فاسد آنرا الیگارشی نامگذاری کرده است.
- ۲۱- ارسطو بر عامل دارایی و مکنت برای برجسته کردن خصلت آریستوکراسی تکیه فراوانی داشت.
- ۲۲- مهم‌ترین صور چندتن سالاری:
- ۱- آریستوکراسی یا نجیب سالاری
 - ۲- حکومت زمین داران یا فئودالیسم
 - ۳- پلوتوکراسی یا حکومت ثروتمندان
 - ۴- حکومت شایستگان یا شایسته سالاری
- ۲۳- دموکراسی یونانی:
- ۱- قدرت را در کلیت آن متعلق به همه‌ی شهروندان می‌دانستند.
 - ۲- آزادی بیان و عقیده جزء شرایط پایه‌ای مشارکت در تصمیم‌گیری‌ها بود.
 - ۳- اخذ هرگونه تصمیم بر مبنای آرای اکثریت بود.
- ۲۴- تفاوت دموکراسی یونانی با دموکراسی‌های کنونی:
- ۱- دموکراسی اقلیت بود چرا که گروه‌های بزرگی از جمعیت این سرزمین‌ها (بردگان) شهروند محسوب نمی‌شوند.
 - ۲- دموکراسی یونانی جنبه‌ی مستقیم داشت در نتیجه مصوبات اکثریت، حکم قانون داشت.
 - ۳- آزادی در آن زمان فقط به معنای اختیار مشارکت در امور عمومی تلقی می‌شد.
- ۲۵- شرایط دموکراسی جدید:
- ۱- حق مشارکت همگانی که شهروندان اهلیت انتخاب کردن نمایندگان را داشته و خود نیز به مناصب و مقامات سیاسی راه یابند (دموکراسی غیر مستقیم).

مبانی و بایسته‌های حقوق اساسی □ ۱۰۹

- ۲- وجود آزادی‌ها: آزادی دیگر تنها حق مشارکت در امور عمومی نیست، بلکه آزادی بیان، گفتار و نوشتار و سایر حقوق از این قبیل باید برای هر شهروندی وجود داشته باشد.
- ۳- تسامح و تحمل چندگانگی سیاسی: چندگانگی سیاسی ایجاب می‌کند که هر شهروند بتواند از میان امکانات گوناگون بنا بر سبک و سیاق خود گزینش کند.
- ۴- حکومت اکثریت و احترام به اقلیت.
- ۵- اصل برابری: اندیشه نوین مردم سالاری، ایجاد برابری حقوقی و سیاسی در میان شهروندان است.
- ۶- توزیع خردمندانه قدرت: مردم سالاری از لحاظ ماهیت با تمرکز قدرت همخوانی ندارد توزیع قدرت باید به گونه‌ای باشد که حکومت و اداره‌ی جامعه دچار اختلال نگردد.
- ۷- وجود تعدد احزاب سیاسی: احزاب سیاسی از ابزارها و لوازم دموکراسی‌اند.
- ۲۶- ارسطو برای ممانعت از خودکامگی و قدرت متمرکز، شیوه‌هایی در نظر گرفته است که اهم آن عبارتند از: ۱- کوشش برای عدم تمرکز قدرت در دست یک فرد. ۲- طبقه‌بندی رژیم‌ها برای تشخیص نوع خوب از نوع بد.
- ۲۷- شرایط توزیع قدرت به صورت معقول:
 - ۱- سرشکن شدن قدرت در هیأت حاکم: یعنی به هر ارگان یا متصدی آن به اندازه‌ی لازم اختیار واگذار کنند و هر کدام از آن‌ها را مهارکننده‌ی قدرت دیگری قرار دهند.
 - ۲- تفکیک وظایف و تعدد نهادها: نهادهایی که کار ویژه هر یک از قوا را دارا خواهند بود خود از درون به واحدها، وظایف و سازمان‌های جزئی‌تر تقسیم شوند تا هم سازوکار توقف قدرت به وسیله قدرت در درون هر قوه عمل نماید و هم از حیث سازمانی سلسله مراتبی منطقی به وجود آید که مایه‌ی تشتت امور نگردد.
 - ۳- محدودیت مدت تصدی و ادواری بودن مشاغل سیاسی: نمی‌توان اساساً مشاغل سیاسی را در دست صاحبان آن دائمی کرد زیرا نیازهای جامعه پیوسته در حال تحول و دگرگونی است و لذا ترکیب اکثریت‌ها نیز پس از گذشت مدت معینی تغییرمی‌یابد.
- ۲۸- در درجه اول ضابطه ارسطو در تقسیم بندی رژیم‌ها تعداد زمامداران است ولی از معیار کیفی نیز بهره می‌گیرد که معیار کیفی وی استفاده از قدرت به سود همگان یا به سود زمامدار است. ارسطو در تقسیم‌بندی خود انواع خوب حکومت‌ها را بر اشکال بد آن‌ها ترجیح می‌داد.

۲۹- دموکراسی مستقیم: اگر همه شهروندان بطور مستقیم حاکمیت را اعمال کنند (یک درجه‌ای) یا دست کم در انجام وظایف اصلی آن مستقیماً مشارکت داشته باشند به آن دموکراسی مستقیم می‌گویند. (به عنوان نمونه برخی از کانتون‌های سوئیس، گلاریس، آپانزل).

۳۰- دموکراسی نماینده سالار (غیر مستقیم): در این گونه رژیم‌ها به جای اینکه مردم مستقیماً حاکمیت را اعمال کنند از طریق نمایندگان خود به اعمال آن می‌پردازند. (دو درجه‌ای).

۳۱- رژیم دموکراسی غیر مستقیم و با واسطه با جوامع بزرگ و پیر جمعیت امروز سازگار است.

۳۲- دموکراسی نیمه مستقیم:

۱- از ترکیب دموکراسی مستقیم و غیر مستقیم (نماینده سالار) به وجود آمده‌اند. (یعنی حد وسط آن دو است).

۲- قدرت سیاسی به دو وجه موازی هم توسط نمایندگان مردم و هم مستقیماً به وسیله‌ی خود مردم اعمال می‌گردد.

۳- اصل بر وجود مجالس مقنن و تصمیم‌گیری از سوی نمایندگان مردم است.

۳۳- صور اعمال دموکراسی نیمه مستقیم:

۱- وتوی مردم: در صورتی که به شهروندان حق دهند تا نسبت به تصمیمات اخذ شده توسط گروه فرمانروا و مقامات قانون‌گذاری مخالفت نمایند به آن وتوی عمومی گفته می‌شود.

۲- همه‌پرسی (رفراندوم): رجوع به آراء عمومی و به مشورت گرفتن مستقیم مردم در مورد وضع قانون یا تغییر و اصلاح آن و همچنین کسب نظر شهروندان در باب مسائل مهم مملکتی را گویند.

۳- اگر همه‌پرسی پیش از شکل‌گیری قانونی مورد استفاده قرار گیرد در آن صورت به آن همه‌پرسی مشورتی می‌گویند.

۴- در صورتی که اکثریت شهروندان به متن قانونی همه‌پرسی شده، رأی دهند و آن را تصویب کنند و لازم‌الاجرا سازند آن را همه‌پرسی تصویبی می‌نامند.

۵- مراجعه به آراء عمومی برای اخذ تأیید و پشتیبانی مردم از مقام پرسش‌کننده، و ابراز اعتماد مستقیم یا غیر مستقیم مردم نسبت به کسی که مراجعه به آراء عمومی را سازمان داده است اصطلاحاً پله بیسیت گویند.

مبانی و بایسته‌های حقوق اساسی □ ۱۱۱

- ۳۴- بسیاری از شخصیت‌های فرهنگ‌های فرهمند در صورت درگیری با نهاد دموکراتیک از پله بیسیت استفاده کرده و از محبوبیت خود با احساسات زودگذر مردم استفاده کرده و به سود جویی برای تمرکز قدرت پرداخته‌اند.
- ۳۵- ابتکار عام وقتی رخ می‌دهد که رأی دهندگان، خود برای تهذیب یا اصلاح قوانین (اساسی و عادی) یا تصویب قوانین جدید پیشنهاد مراجعه به آراء عمومی را دهند.
- ۳۶- در ممالکی که شیوه دموکراسی نیمه مستقیم را پذیرفته‌اند حق ابتکار قانون اعم از تغییر یا اصلاح (کلی و جزئی) به شهروندان داده شده است.
- ۳۷- در سوئیس اگر پنجاه هزار نفر از رأی دهندگان یا هشت کانتون از دولت فدرال بخواهند که فلان قانون عادی را به رأی عموم بگذارند این امر لزوماً باید صورت گیرد.
- ۳۸- فرق اساسی همه پرسی با ابتکار عام در این است که در مورد نخست ابتکار عمل با قوه مجریه است ولی در مورد دوم رأی دهندگان (مردم) پیشقدم می‌شوند.
- ۳۹- گزینش‌گری شباهت بسیاری با همه پرسی دارد با این تفاوت که در لایحه یا متن ارائه شده برای تصویب چندین امکان پیش‌بینی می‌شود و شهروندان باید یکی را برگزینند.

سؤالات طبقه بندی شده

گفتار چهارم: رژیم‌های سیاسی

۱- کدام تعریف برای رژیم سیاسی مناسب است؟

- (۱) رژیم سیاسی قالب بندی حقوقی نهادهای سیاسی است.
- (۲) رژیم سیاسی مجموعه‌ای از نهادهای سیاسی همگن شده در محدوده دولت و کشور در زمان معینی است.
- (۳) رژیم سیاسی مجموعه‌ای است از نهادهای ایستا و مورد مطالعه حقوق اساسی که پویا و برون حقوقی‌اند.
- (۴) هر سه تعریف مناسب است.

* گزینه ۴ صحیح است.

۲- کدامیک از حداقل‌های زیر برای ایجاد یک جامعه دمکراتیک لازم است؟

- (۱) برابری حق رأی برای زن و مرد.
- (۲) برابری حقوقی و سیاسی.
- (۳) مطبوعات آزاد.
- (۴) رسانه‌های جمعی فراگیر.

* گزینه ۲ صحیح است.

۳- در اغلب کشورها تقسیم قوه مقننه به دو مجلس پیروی از چه اصلی است؟

- (۱) از نخستین مصادیق اصل تفکیک و تعدد اختیارات و وظایف.
- (۲) از مصادیق تفکیک قوای سه گانه کشور.
- (۳) سرشکن شدن قدرت در هیأت حاکم.
- (۴) نوعی تقسیم کار است.

* گزینه ۴ صحیح است.

۴- این جمله روسو «قوه قانون گذاری متعلق به مردم است و به کس دیگری تعلق ندارد»

بنا بر چه اصلی است؟

- (۱) دمکراسی نماینده سالار (غیر مستقیم).
- (۲) دمکراسی مستقیم.
- (۳) تفکیک وظایف و تعدد نهادها.
- (۴) دمکراسی هدایت شده و ارشادی.

* گزینه ۲ صحیح است.

۵- ارسطو صورت صالح رژیم‌های چند تن سالار را و شکل فاسد آن را می‌نامید.

- (۱) دمکراسی - استبداد
- (۲) مونوکراسی - جمعی

مبانی و بایسته‌های حقوق اساسی □ ۱۱۳

۴) مردمی - خواصی

۳) آریستوکراسی - الیگارشی

* گزینه ۳ صحیح است.

۶- هرگاه مردم از طریق نمایندگان خود به اعمال حاکمیت بپردازند با چه نوع حکومتی روبرو هستیم؟

۲) دموکراسی غیر مستقیم

۱) دموکراسی مستقیم

۴) حکومت شایستگان

۳) دموکراسی نیمه مستقیم

* گزینه ۲ صحیح است.

۷- هرگاه در کشوری به رأی دهندگان این حق داده شود تا نسبت به تصمیمات اخذ شده توسط گروه فرمانروا مخالفت کنند نوع دموکراسی کدام است؟

۴) وتوی مردمی

۳) ابتکار عام

۲) رفراندوم

۱) پله بیسیت

* گزینه ۴ صحیح است.

۸- در کدام کشور نمونه‌ای از حکومت دموکراسی مستقیم مشاهده می‌گردد؟

۴) فرانسه

۳) سوئیس

۲) یونان

۱) آمریکا

* گزینه ۳ صحیح است.

۹- پله بیسیت و گزینه گری از صور اعمال کدام یک از دموکراسی‌های ذیل است؟

۲) دموکراسی غیرمستقیم

۱) دموکراسی مستقیم

۴) مردم سالاری دینی

۳) دموکراسی نیمه مستقیم

* گزینه ۳ صحیح است.

۱۰- اگر همه پرسى، پیش از شکل‌گیری یک قانون مورد استفاده قرار گیرد چه نامیده می‌شود؟

۲) همه پرسى تصویبی

۱) همه پرسى مشورتی

۴) پله بیسیت

۳) همه پرسى در حکم تقنینی

* گزینه ۱ صحیح است.

۱۱- تفاوت اصلی بین ابتکار عام و رفراندوم کدام است؟

۱) در ابتکار عام، ابتکار عمل در دست دولت است.

۲) در ابتکار عام رأی دهندگان و مردم پیش قدم می‌شوند در حالی که در رفراندوم ابتکار عمل با نهادهای حاکم است.

۱۱۴ □ درسنامه حقوق اساسی

۳) در فراندوم ابتکار عمل فقط با مردم است.

۴) فراندوم در ماهیت همان ابتکار عام است.

* گزینه ۲ صحیح است.

۱۲- الیگارش، صورت فاسد کدام یک از رژیم‌های زیر است؟

۱) رژیم اشرافی ۲) رژیم دموکراسی ۳) رژیم سلطنتی ۴) رژیم خودکامگی

* گزینه ۱ صحیح است.

۱۳- از نظر علامه نائینی در غیاب امام معصوم (ع) بهترین نوع حکومت کدام است؟

(ارشد سراسری ۷۲)

۱) اکثریت مردم ۲) فقها ۳) فیلسوفان ۴) سلطنتی

* گزینه ۱ صحیح است.

۱۴- از نظر افلاطون بهترین قشر برای حکومت کدام است؟

۱) اقشار متوسط ۲) کارگران ۳) اشراف ۴) فلاسفه

* گزینه ۴ صحیح است.

۱۵- منظور از اصطلاح دموکراسی نیمه مستقیم چیست؟

(ارشد سراسری ۷۴)

۱) انتخابات نمایندگان و کارگزاران دولت به صورت دو درجه‌ای باشد.

۲) بخشی از فرمانروایان از راه دموکراسی و بخش دیگر از راه وراثت به حکومت رسیده باشند.

۳) پارلمان منتخب مردم، قانون‌گذاری می‌کند ولی نهاد ابتکار عمومی و همه‌پرسی نیز وجود داشته

باشد.

۴) قانون پس از تصویب مجالس به تأیید آراء عمومی برسد.

* گزینه ۳ صحیح است.

۱۶- کدام گزینه از مشخصات مهم دموکراسی یونانی است که وجه ممیز آن از دموکراسی

(ارشد سراسری ۷۴)

امروز نیز می‌باشد؟

۱) همه‌ی افراد جامعه (دولت شهر) در حکومت جامعه شرکت مستقیم داشته‌اند.

۲) همه‌ی افراد مستقیماً قانون‌گذاری می‌کرده‌اند.

۳) کارگزاران اجرایی و قضات منتخب همه مردم بوده‌اند.

۴) فقط شهروندان حق شرکت در مجامع عام قانون‌گذاری و تصمیم‌گیری را داشته‌اند.

* گزینه ۴ صحیح است.

۱۷- دموکراسی به معنای امروزی با چه شرایطی تحقق می‌یابد؟

(ارشد سراسری ۷۴)

- ۱) مردم قسمت اعظم فرمانروایان را انتخاب کنند.
 - ۲) فرد حاکم یا هیأت حاکم مورد تأیید شهروندان باشد.
 - ۳) حق مشارکت مردم در حکومت، انتخابات همگانی، چندگانه گرایسی سیاسی، وجود حقوق و آزادی‌های عمومی.
 - ۴) آزادی فردی و اجتماعی طبق قانون تضمین شده باشد و مردم حق داشته باشند از هرگونه آزادی در چهارچوب قانون استفاده کنند.
- * گزینه ۳ صحیح است.

۱۸- ارسطو در کتاب سیاست ضمن تقسیم بندی رژیم‌ها چه نوع حکومتی را ترجیح می‌دهد؟

(سراسری ۷۴)

- ۱) عده‌ای معدود آریستوکراسی، الیگارشی.
 - ۲) صورت صالح و درست هر سه نوع حکومت که ناشی از تقسیم بندی اوست.
 - ۳) همه سالاری (حکومت همه مردم) دموکراسی، جمهوری.
 - ۴) یکتا سالاری (حکومت یک تن) پادشاهی، خودکامگی.
- * گزینه ۲ صحیح است.

۱۹- عبارت (سیاست ما عین دیانت ماست) ابتکار کدام یک از فقها بود؟

(ارشد آزاد ۷۵)

- ۱) شیخ فضل الله نوری
 - ۲) علامه نائینی
 - ۳) آیت الله سید حسن مدرس
 - ۴) امام خمینی
- * گزینه ۳ صحیح است.

۲۰- در بیان مفهوم دموکراسی:

(ارشد آزاد ۷۹ و ۹۰ و سراسری ۷۶)

- ۱) در دموکراسی نیمه مستقیم، قدرت سیاسی به دو وجه موازی، هم توسط نمایندگان مردم و هم مستقیماً به وسیله خود مردم اعمال می‌شود.
- ۲) در دموکراسی غیر مستقیم، تدوین قوانین با پارلمان و تصویب آن با مردم است.

۱۱۶ □ در سنامه حقوق اساسی

- ۳) در دموکراسی نیمه مستقیم، انتخابات با واسطه و در دموکراسی غیر مستقیم، دو درجه‌ای است.
۴) در دموکراسی مستقیم، انتخابات یک درجه‌ای و در دموکراسی غیر مستقیم، دو درجه‌ای است.
* گزینه ۱ صحیح است.

۲۱- در بیان مفهوم دموکراسی:

(ارشد آزاد ۷۷)

- ۱) تسامح و تحمل و چندگانگی سیاسی از خصایص بارز دموکراسی است.
۲) در دموکراسی غیر مستقیم، انتخابات یک درجه‌ای و در دموکراسی مستقیم، انتخابات بی واسطه است.
۳) در دموکراسی غیر مستقیم، تدوین قوانین با پارلمان و تصویب آن با مردم است.
۴) در دموکراسی مستقیم، انتخابات یک درجه‌ای و در دموکراسی غیر مستقیم، انتخابات با واسطه است.
* گزینه ۱ صحیح است.

۲۲- در بیان مفهوم دموکراسی:

(ارشد آزاد ۷۸ و سراسری ۷۹)

- ۱) حاکمیت ملی، تبعیت زمامداران از قانون اساسی و اصالت حقوق و آزادی‌های مردم از محورهای اصلی دموکراسی اند.
۲) در دموکراسی غیر مستقیم، تدوین قوانین با پارلمان و تصویب آن با مردم است.
۳) در دموکراسی نیمه مستقیم انتخابات با واسطه و انتخابات در دموکراسی غیر مستقیم، دو درجه‌ای است.
۴) در دموکراسی مستقیم، انتخابات یک درجه‌ای و در دموکراسی غیر مستقیم انتخابات، دو درجه‌ای است.
* گزینه ۱ صحیح است.

۲۳- در بیان مفهوم دموکراسی:

(ارشد سراسری ۸۰)

- ۱) تسامح و تحمل چندگانگی سیاسی یکی از خصایص بارز دموکراسی مستقیم و غیر مستقیم است.
۲) در دموکراسی مستقیم انتخابات بی واسطه و در دموکراسی غیر مستقیم، انتخابات دو درجه‌ای است.
۳) در دموکراسی غیر مستقیم، قوانین مصوب پارلمان بدون تأیید مردم اعتبار ندارد.
۴) در دموکراسی نیمه مستقیم انتخابات با واسطه و در دموکراسی مستقیم انتخابات بی واسطه است.
* گزینه ۱ صحیح است.

مبانی و بایسته‌های حقوق اساسی □ ۱۱۷

۲۴- در بیان مفهوم دموکراسی:

(ارشد آزاد ۸۱)

- ۱) انتخابات در دموکراسی غیر مستقیم یک درجه‌ای و در دموکراسی مستقیم با واسطه است.
- ۲) انتخابات در دموکراسی غیر مستقیم یک درجه‌ای و در دموکراسی مستقیم بی واسطه است.
- ۳) در دموکراسی غیر مستقیم، نمایندگان منتخب مردم به اداره‌ی امور می‌پردازند و در دموکراسی نیمه مستقیم، مردم و نمایندگان منتخب، خود از طرق مختلف قانونی نظارت دارند.
- ۴) در دموکراسی غیر مستقیم تدوین قوانین با پارلمان و تصویب آن با مردم است.

* گزینه ۳ صحیح است.

۲۵- دموکراسی نظامی است که مبتنی بر مشارکت مردم در تعیین سرنوشت خویش می‌باشد

در این خصوص:

(ارشد سراسری ۸۱)

- ۱) اداره‌ی امور کشور متکی به آراء عمومی و تفکیک قوا مقدم بر حقوق و آزادی‌های مردم است.
- ۲) انتخابات در دموکراسی مستقیم دو درجه‌ای و در دموکراسی غیر مستقیم تناسبی است.
- ۳) دموکراسی مستقیم متناسب بانظام پارلمانی و دموکراسی غیر مستقیم متناسب بانظام ریاستی است.
- ۴) اداره امور کشور متکی بر آراء عمومی و انتخابات و اعمال دموکراسی مستقیم چندگانگی سیاسی، تحمل سیاسی، تناوب قدرت و محدودیت دوره‌ی زمامداری است.

* گزینه ۴ صحیح است.

۲۶- منظور از پیش‌بینی محدودیت مدت تصدی و ادواری بودن مشاغل سیاسی در قانون

اساسی چیست؟

(ارشد سراسری ۸۱)

- ۱) اعمال حاکمیت بهتر فراهم می‌گردد.
- ۲) برای آن که امر انتخابات تسهیل گردد.
- ۳) از جمله شرایط توزیع خردمندانه قدرت در چارچوب قانون اساسی است.
- ۴) متصدیان قدرت بتوانند مجدداً انتخاب شوند.

* گزینه ۳ صحیح است.

۲۷- در بیان مفهوم دموکراسی:

(ارشد آزاد ۸۲)

- ۱) انتخابات در دموکراسی غیر مستقیم یک درجه‌ای و در دموکراسی مستقیم بی واسطه می‌باشد.
- ۲) در دموکراسی غیر مستقیم تدوین قوانین در پارلمان و تصویب آن با مردم است.
- ۳) یکی از خصایص بارز دموکراسی، تسامح، تحمل چندگانگی سیاسی و تناوب قدرت است.
- ۴) انتخاب در دموکراسی غیر مستقیم یک درجه‌ای و در دموکراسی مستقیم با واسطه است.

* گزینه ۳ صحیح است.

۲۸- از جمله شرایط دموکراسی:

(ارشد سراسری ۸۲)

- ۱) تسامح، تحمل، چندگانگی سیاسی و تناوب قدرت است.
 - ۲) اصالت قدرت و حدود آزادی مردم بر اطاعت از آن فراهم می‌شود.
 - ۳) قدرت باید بین قوا سرشکن، ولی مردم در انتقال و اجرای قدرت نقشی ندارند.
 - ۴) حقوق اکثریت بر اساس رأی حاکم تعیین و به رأی اقلیت احترام گذاشته می‌شود.
- * گزینه ۱ صحیح است.**

۲۹- کدامیک از گزینه‌های ذیل صحیح‌تر است؟

(کارشناسی پیام نور، نیمسال دوم ۸۴ - ۸۳)

- ۱) رژیم سیاسی قالب بندی سیاسی نهادهای حقوقی در سطح یک کشور و در یک مقطع زمانی معین است.
 - ۲) رژیم سیاسی قالب بندی نهادهای اداری در یک محدوده زمانی معین است.
 - ۳) رژیم سیاسی قالب بندی حقوقی نهادهای سیاسی در سطح یک کشور است.
 - ۴) رژیم سیاسی قالب بندی حقوقی نهادهای سیاسی در سطح یک کشور در یک مقطع زمانی معین است.
- * گزینه ۴ صحیح است.**

۳۰- کدامیک از گزینه‌های زیر جزء موارد توزیع قدرت بصورت معقول در یک جامعه سیاسی

نمی‌باشد؟ (کارشناسی پیام نور، نیم سال دوم، ۸۴ - ۸۳)

- ۱) انتصاب افراد با تجربه در سمت‌های تخصصی.
 - ۲) محدودیت تصدی و ادواری بودن مشاغل سیاسی.
 - ۳) تفکیک وظایف و تعهد نهادها.
 - ۴) سرشکن شدن قدرت در هیأت حاکم.
- * گزینه ۱ صحیح است.**

۳۱- در نظام مردم سالار

(ارشد سراسری ۸۳)

- ۱) همه مردم به صورت یکسان تمایلات و منافع مسلکی و سیاسی واحد دارند.
 - ۲) با وجود آزادی‌ها و امکان همه سالاری شهروندان فقط اهلیت انتخاب را دارند.
 - ۳) نهاد انتخابات بزرگترین شمار مردم را در صورت بندی قدرت و امور عمومی و سیاست مشارکت دارند.
 - ۴) برای شهروند تنها مشارکت در امور عمومی حق است و وجود آزادی‌های دیگر در درجه بعد قرار می‌گیرد.
- * گزینه ۳ صحیح است.**

مبانی و بایسته‌های حقوق اساسی □ ۱۱۹

(ارشد سراسری ۸۳)

۳۲- یکی از شرایط تحقق دموکراسی

- ۱) تدوین قوانین با پارلمان و تصویب آن تنها با مردم است.
- ۲) وجود چندگانگی سیاسی و تناوب قدرت است.
- ۳) تنها اقلیت سیاسی قدرت اعتراض را دارد.
- ۴) انتخابات حتماً باید در دو درجه صورت گیرد.

* گزینه ۲ صحیح است.

(ارشد آزاد ۸۴)

۳۳- در تبیین مفهوم دموکراسی

- ۱) اداره امور کشور متکی بر آراء کسانی است که صلاحیتشان مورد تایید قرار گرفته است.
- ۲) در دموکراسی‌های دینی نهادهای سیاسی ناشی از اراده خداوند و برادری بر برابری مقدم است.
- ۳) در دموکراسی‌های دینی شهروندان محدود به بیعت کردن با حاکم و در دموکراسی‌های لیبرال شهروندان از طریق آراء عمومی حاکم ادا داده امور خویش می‌باشند.
- ۴) نهادهای سیاسی حاکم ناشی از مردم و اصول آزادی و برابری شرط لازم است.

* گزینه ۴ صحیح است.

۳۴- در تقسیم بندی ارسطو از رژیم‌های سیاسی، ضابطه مبتنی بر چیست؟

(کارشناسی پیام نور نیمسال اول ۸۵ - ۸۴)

- ۱) نحوه مالکیت قدرت
- ۲) شیوه اعمال قدرت
- ۳) امر اعتقادی است.
- ۴) تعداد زمامداران و کمی است.

* گزینه ۴ صحیح است.

۳۵- در دموکراسی نیمه مستقیم، حق ابتکار قانون (پیشنهاد قانون و تغییر و اصلاح آن) با چه

(کارشناسی پیام نور، نیمسال اول ۸۵ - ۸۴)

مرجعی است؟

- ۱) منحصر به پارلمان می‌باشد.
- ۲) متعلق به شهروندان می‌باشد.
- ۳) متعلق به پارلمان و شهروندان است.
- ۴) متعلق به هیأت دولت و شهروندان می‌باشد.

* گزینه ۳ صحیح است.

۳۶- علت پیش بینی نمودن محدودیت مدت تصدی و ادواری بودن مشاغل در حکومت‌های

(کارشناسی پیام نور، نیمسال دوم ۸۵ - ۸۴)

دموکراسی چیست؟

- ۱) تحدید و توزیع خردمندانه قدرت
- ۲) اعمال حاکمیت منظم
- ۳) اصل انتخابی بودن حاکمان
- ۴) حضور مردم در انتخابات

* گزینه ۱ صحیح است.

۳۷- از دیدگاه ارسطو «اجتماعی کامل مستقل عالی» بیانگر کدام گزینه است؟

(کارشناسی پیام نور، نیمسال اول ۸۶ - ۸۵)

- (۱) امت (۲) دولت (۳) ملت (۴) خانواده

* گزینه ۲ صحیح است.

۳۸- در خصوص نظریه الهی دولت کدام گزینه صحیح است؟

(کارشناسی پیام نور، نیمسال اول ۸۶ - ۸۵)

- (۱) دولت نمی‌تواند وجود داشته باشد چون مغایر با حاکمیت مطلق خداوند است.
(۲) حق حکومت کردن صرفاً مختص پیامبران است.
(۳) خلافت و امامت در اهل تسنن امری انتصابی است.
(۴) از دیدگاه اسلام مفهوم دولت را باید از کتاب آسمانی و سنت پیامبر اسلام استنباط کرد.

* گزینه ۴ صحیح است.

۳۹- در جمهوری بلاواسطه قدرت عالی به:

(کارشناسی پیام نور، نیمسال اول ۸۶ - ۸۵)

- (۱) نمایندگان مجلس تعلق دارد.
(۲) نخبگان تعلق دارد.
(۳) احزاب سیاسی تعلق دارد.
(۴) تمام ملت تعلق دارد.

* گزینه ۴ صحیح است.

۴۰- در بیان اشکال دموکراسی می‌توان گفت

(ارشد سراسری ۸۵)

- (۱) در دموکراسی غیر مستقیم تدوین قوانین با پارلمان و تصویب آن با مردم است.
(۲) در دموکراسی نیمه مستقیم انتخابات با واسطه و در دموکراسی غیر مستقیم انتخابات دودرجه‌ای است.
(۳) در دموکراسی مستقیم انتخابات یک درجه‌ای و در دموکراسی غیر مستقیم انتخابات دو درجه‌ای است.
(۴) در دموکراسی نیمه مستقیم قدرت سیاسی به دو درجه موازی هم توسط نمایندگان مردم و هم مستقیماً به وسیله خود مردم اعمال می‌شود.

* گزینه ۴ صحیح است.

۴۱- «رفراندوم»، کسب نظر ملت دربارهٔ ... و «پله بیسیت»، مراجعه به آراء عمومی برای ...

(فراگیر ۸۶)

می‌باشد.

(۱) قانون اساسی - قوانین عادی.

(۲) کلیه قوانین - قانون اساسی و موضوعات سیاسی خاص.

مبانی و بایسته‌های حقوق اساسی □ ۱۲۱

۳) قانون اساسی - اخذ تأیید از مردم به نفع قانون خاص یا یک شخصیت سیاسی.

۴) قانون یا موضوع سیاسی معین - اخذ تأیید از مردم به نفع یک شخصیت سیاسی.

* گزینه ۳ صحیح است.

۴۲- از حیث شکل حکومت دولت‌ها به چند دسته تقسیم می‌شوند، کدامیک از گزینه‌های زیر

بیان‌کننده تقسیم‌بندی مذکور است؟ (کارشناسی پیام نور، نیمسال اول ۸۷ - ۸۶)

۱) سلطنتی - جمهوری

۲) دموکراتیک - جمهوری

۳) سوسیالیستی - جمهوری

۴) پادشاهی - سوسیالیستی

* گزینه ۱ صحیح است.

۴۳- مجموعه‌ای از نهادهای سیاسی تلفیق یافته و همگن شدن در محدوده دولت - کشور و

در زمان معینی است؟ (کارشناسی پیام نور، علوم سیاسی، نیمسال اول ۸۷ - ۸۶)

۱) دولت

۲) جامعه سیاسی

۳) رژیم سیاسی

۴) سازمان بین‌المللی

* گزینه ۳ صحیح است.

۴۴- از شرایط مهم حکومت‌های دموکراتیک است؟

(کارشناسی پیام نور، علوم سیاسی، نیمسال اول ۸۷ - ۸۶)

۱) حق مشارکت همگانی

۲) وجود آزادی‌ها

۳) حکومت اکثریت و احترام اقلیت

۴) همه موارد

* گزینه ۴ صحیح است.

۴۵- از صور و اشکال اعمال دموکراسی نیمه مستقیم است؟

(کارشناسی پیام نور، علوم سیاسی، نیمسال اول ۸۷ - ۸۶)

۱) وجود مجالس قانونگذاری

۲) وتوی مردم

۳) پله بیسیت

۴) همه موارد

* گزینه ۴ صحیح است.

۴۶- تعریف ارسطو از حکومت دموکراسی کدام است؟

(کارشناسی پیام نور، علوم سیاسی، نیمسال اول، ۸۷ - ۸۶)

۱) صورت خالص حکومت مردم

۲) صورت فاسد حکومت مردم

۳) صورت خالص حکومت گروه معین

۴) صورت فاسد حکومت گروه معین

* گزینه ۱ صحیح است.

۴۷- رژیم فاشیستی موسولینی مصداق کدام نوع رژیم سیاسی بود؟

(کارشناسی پیام نور، علوم سیاسی، نیمسال اول ۸۷ - ۸۶)

- (۱) پادشاهی مطلق
(۲) خودکامگی
(۳) دیکتاتوری
(۴) مونوکراسی توده‌ای
- * گزینه ۳ صحیح است.

(کارشناسی پیام نور، علوم سیاسی، نیمسال اول ۸۷ - ۸۶)

- ۴۸- پلوتوکراسی یعنی:
(۱) حکومت گروهی از اشراف
(۲) حکومت گروهی از ثروتمندان
(۳) حکومت گروهی از زمین داران
(۴) حکومت حزب
- * گزینه ۲ صحیح است.

(کارشناسی پیام نور، علوم سیاسی، نیمسال اول ۸۷ - ۸۶)

- ۴۹- پله بیسیت یعنی:
(۱) مشورت گرفتن از مردم
(۲) وتوی مردم
(۳) اظهار نظر مردم نسبت به فرد معین
(۴) گزینش گری
- * گزینه ۳ صحیح است.

(کارشناسی پیام نور، نیمسال دوم ۸۷ - ۸۶)

- ۵۰- در سلطنت محدود:
(۱) پادشاه قدرت مطلق و تام دارد.
(۲) قدرت پادشاه محدود به قدرت مستقل دیگری است.
(۳) قدرت پارلمان محدود به قدرت پادشاه است.
(۴) پادشاه منشأ تولید اقتدار و صلاحیت است.
- * گزینه ۲ صحیح است.

۵۱- در جمهوری بلاواسطه قدرت حاکمیت به دست کیست؟

(کارشناسی پیام نور، نیمسال دوم ۸۷ - ۸۶)

- (۱) پادشاه محدود (۲) پارلمان (۳) مردم (۴) نمایندگان اکثریت
- * گزینه ۴ صحیح است.

۵۲- در بیان مفهوم دموکراسی می‌توان گفت (ارشد سراسری ۸۶)

- (۱) در مردم سالاری دینی حاکم اول به خاطر رسالت الهی که دارد ما فوق کل قوانین است.
(۲) در دموکراسی مستقیم انتخابات یک درجه‌ای و در دموکراسی غیر مستقیم انتخابات دو درجه‌ای است.

۱۲۳ مبانی و بایسته‌های حقوق اساسی □

۳) حاکمیت ملی تبعیت زمامداران را از حاکمیت قانون و وجود آزادی‌ها از محورهای اصلی دموکراسی است.

۴) انتخابات با واسطه دموکراسی نیمه مستقیم است و انتخابات دو درجه‌ای همان دموکراسی غیر مستقیم است.

* گزینه ۳ صحیح است.

۵۳- در بیان نظام‌های مختلف سیاسی

(ارشد آزاد ۸۶)

۱) نظام‌های مکتبی با نظام‌های استبدادی تفاوتی ندارند.

۲) نظام‌های آزادگرا (لیبرال) مبتنی بر تعدد مسلکی و نظام مکتبی مبتنی بر انتصاب است.

۳) در نظام اسلامی حاکم برگزیده خداوند و در نظام آزادگرا (لیبرال) حاکم منتخب مردم است.

۴) نظام‌های آزادگرا (لیبرال) مبتنی بر کثرت‌گرایی و بی‌طرفی عقیدتی و نظام‌های مکتبی مبتنی بر برتری عقیدتی است.

* گزینه ۴ صحیح است.

۵۴- ارسطو در تقسیم اشکال حکومت بر کدام اصل تأکید دارد؟

(کارشناسی پیام نور علوم سیاسی نیمسال اول ۸۸ - ۸۷)

۱) معیار کمی یعنی تعداد زمامداران.

۲) معیار کیفی یعنی اینکه سود آن بر همگان است یا زمامدار.

۳) بر اصل ارشدیت.

۴) گزینه‌های ۱ و ۲ صحیح است.

* گزینه ۴ صحیح است.

۵۵- در شکل نظام سیاسی پلوتوکراسی چه کسانی حاکم می‌باشند؟

(کارشناسی پیام نور، علوم سیاسی، نیمسال اول، ۸۸ - ۸۷)

۱) شایستگان ۲) ثروتمندان ۳) احزاب ۴) جباران

* گزینه ۲ صحیح است.

۵۶- دموکراسی یونان باستان در واقع چگونه حکومتی بود؟

(کارشناسی پیام نور، علوم سیاسی، نیمسال اول ۸۸ - ۸۷)

۱) دموکراسی مستقیم بود.

۲) بر معیار امروزی حکومت اقلیت‌ها بود.

۳) دموکراسی نمایندگی بود.

۴) گزینه‌های ۱ و ۲ صحیح می‌باشند.

* گزینه ۱ صحیح است.

۵۷- منظور از شیوه «پله بیسیت» در نظامهای دموکراسی چیست؟

(کارشناسی پیام نور علوم سیاسی نیمسال اول ۸۸ - ۸۷)

۱) مراجعه به آراء عمومی و مردم برای تأیید و پشتیبانی تصمیم زمامدار.

۲) همان حق وتوی مردمی است.

۳) همان حق ابتکار عام در نظامهای ریاستی است.

۴) نوعی عوام فریبی در نظامهای دموکراسی مستقیم است.

* گزینه ۱ صحیح است.

۵۸- تناوب قدرت (ارشد سراسری ۸۷)

۱) مترادف با تفکیک قواست و در جهت استمرار قدرت می‌باشد.

۲) به معنای گردش قدرت سیاسی در دست مقامات بالای نظام است.

۳) به معنای جابه‌جایی قدرت است که از طریق انتخابات حزبی فراهم می‌شود.

۴) از شاخصه‌های دموکراسی و در جهت تضمین استمرار حاکمیت مردم است.

* گزینه ۴ صحیح است.

۵۹- تناوب قدرت (ارشد سراسری ۸۸)

۱) ضمانت اجرای قدرت است.

۲) موجب استمرار قدرت است.

۳) موجب تزلزل قدرت به حساب می‌آید.

۴) یکی از شرایط تحقق مردم سالاری است.

* گزینه ۴ صحیح است.

۶۰- در بین انواع دموکراسی کدام یک به مفهوم آزادی و حقوق بشر است؟

(ارشد سراسری ۸۸)

۱) دموکراسی شرقی

۲) دموکراسی مستقیم

۳) دموکراسی نیمه مستقیم

۴) دموکراسی غیر مستقیم

* گزینه ۲ صحیح است.

۶۱- کدام مورد از ارکان تضمین مردم سالاری در یک حکومت است؟

(ارشد سراسری ۸۸)

۱) وجود قانون اساسی

۲) وجود انتخابات

۳) برتری حقوق بشر

۴) وجود همه پرسى

* گزینه ۳ صحیح است.

مبانی و بایسته‌های حقوق اساسی □ ۱۲۵

۶۲- در بیان مفهوم دموکراسی (ارشد آزاد ۸۸)

- (۱) در دموکراسی غیر مستقیم تدوین قوانین با پارلمان و تصویب آن با مردم است.
(۲) در دموکراسی مستقیم انتخابات یک درجه‌ای و در دموکراسی غیرمستقیم انتخابات بی واسطه است.
(۳) در دموکراسی مستقیم انتخابات یک درجه‌ای و در دموکراسی غیر مستقیم انتخابات بی واسطه است.
(۴) تسامح - تحمل - کثرت گرایی از خصایص بارز دموکراسی است.
* گزینه ۴ صحیح است.

۶۳- قالب‌بندی حقوقی نهادهای سیاسی چه نامیده می‌شود؟ (فراگیر پیام نور ۸۸)

- (۱) ماهیت نظام (۲) دولت (۳) حاکمیت (۴) رژیم سیاسی
* گزینه ۴ صحیح است.

۶۴- اصل نمایندگی در کدام رژیم سیاسی معنای واقعی پیدا می‌کند؟

(فراگیر پیام نور ۸۸)

- (۱) رژیم دموکراتیک (۲) رژیم یک تن سالار
(۳) رژیم چند تن سالار (۴) رژیم سیاسی اشرافی
* گزینه ۱ صحیح است.

۶۵- رژیم سیاسی، معادل کدام واژه است؟ (فراگیر پیام نور ۸۸)

- (۱) حکومت (۲) دولت (۳) دولت - کشور (۴) حاکمیت
* گزینه ۱ صحیح است.

۶۶- مهمترین خصیصه رژیم دموکراتیک چیست؟ (فراگیر پیام نور ۸۸)

- (۱) اندیشه نجیب سالاری (۲) تفکر آریستوکراسی
(۳) اندیشه مردم سالاری (۴) تفکر شایسته سالاری
* گزینه ۳ صحیح است.

۶۷- در بیان مفهوم دموکراسی: (ارشد آزاد ۸۹ و دکتری ۹۰)

- (۱) در دموکراسی اسلامی، حاکم اول، به خاطر رسالت الهی که دارد، مافوق کلّ قوا و قوانین است.
(۲) در دموکراسی نیمه مستقیم، انتخابات با واسطه و در دموکراسی غیرمستقیم انتخابات دودرجه‌ای است.

۱۲۶ □ درسنامه حقوق اساسی

- ۳) در دموکراسی غیر مستقیم، تدوین قوانین با پارلمان و تصویب آن با مردم است.
۴) تسامح، تحمل و چندگانگی سیاسی یکی از خصایص بارز دموکراسی است.
* گزینه ۴ صحیح است.

۶۸- در نظریه حاکمیت دموکراتیک:

(دکتری سراسری ۹۱)

- ۱) حاکمیت جنبه صعودی داشته و قدرت مطلق الزاماً نفی می‌شود.
۲) حاکمیت جنبه نزولی داشته و قدرت مطلق الزاماً نفی می‌شود.
۳) حاکمیت جنبه نزولی داشته قدرت مطلق قابل پذیرش نیست.
۴) حاکمیت جنبه صعودی داشته ولی قدرت مطلق الزاماً نفی نمی‌شود.
* گزینه ۱ صحیح است.

۶۹- کدام فن حقوق عمومی، مستلزم قبول پیش شرط دموکراتیک است؟

(دکتری سراسری ۹۱)

- ۱) قیومیت
۲) ارائه خدمات عمومی
۳) نظارت
۴) نمایندگی
* گزینه ۴ صحیح است.

۷۰- یکی از شرایط تحقق مردم سالاری:

(دکتری سراسری ۹۱)

- ۱) انتخابات باید در دودرجه صورت گیرد.
۲) وجود چندگانگی سیاسی است.
۳) تصویب قوانین پارلمان با مردم باشد.
۴) صرفاً اقلیت سیاسی قدرت اعتراض داشته باشد.
* گزینه ۲ صحیح است.

درسنامه

گفتار پنجم: تفکیک قوا و اثرات متقابل قوای مجریه و مقننه

بند اول: تفکیک قوا

- ۱- اصل تفکیک قوا تدبیری اساسی برای جلوگیری از تمرکز قدرت سیاسی در دست یک فرد یا یک گروه از فرمانروایان و پرهیز از استبداد و خودکامگی است.
- ۲- به گفته لُرد آکتن: قدرت فاسد می‌کند و قدرت مطلق مطلقاً فاسد می‌کند.
- ۳- ارسطو برای حکومت سه گونه قدرت می‌شناسد.
 - ۱- قدرت تأمل و مشورت درباره‌ی مصالح عام (قوه مقننه).
 - ۲- قدرت فرمانروایی (قوه مجریه).
 - ۳- قدرت دادرسی (قوه قضائیه).
- ۴- قوای سه گانه ارسطویی با تفکیک قوای جدید تفاوت‌های قابل ملاحظه‌ای دارد.
- ۵- «بُدن و شاگردانش نیز قائل به تمایز پنج تا شش مظهر حاکمیت‌اند و حاکمیت را تقسیم‌ناپذیر می‌دانند و قوه مقننه را مادر قوا می‌شناسند.
- ۶- کرامول عملاً به جدایی قوا و به خصوص تفکیک مقننه و مجریه و استیلاي متعادل کننده قوه قضائیه علاقه‌ی وافری یافت.
- ۷- کانت (فیلسوف آلمانی) قوای سه گانه را به اصل تثلیث درمسیحیت تشبیه کرده است (پدر، پسر، روح القدس).
- ۸- اصل تفکیک قوا که امروزه در غرب و بیشتر کشورها رایج است با الهام از نظام سیاسی انگلستان، دستاورد منتسکیو متفکر قرن هیجدهم فرانسه است که بر محور قانون استوار است.
- ۹- نویسندگان قانون اساسی ۱۷۸۷ آمریکا و واضعان قانون اساسی ۱۷۹۱ فرانسه به دنبال تقسیم تساوی حاکمیت در قوای سه گانه رفتند و جدائی سه قوه را بر مبنای استقلال کامل قوا از یکدیگر تصور کردند.

– فرق اساسی منتسکیو و جان لاک:

- ۱۰- از دید جان لاک قوه‌ی مشخصی به نام قضائیه نیامده و وظیفه‌ی قضا عملاً به مجریه سپرده شده است. در حالی که منتسکیو قوه قضائیه را به صورت وظیفه‌ی مستقلی در آورد. و ماهیت آن را از اجرای خالص قانون متمایز کرده است.
- ۱۱- جان لاک معتقد بود باید در هر جامعه‌ای سه قوه را از یکدیگر مشخص نمود:
 - ۱- قوه مقننه
 - ۲- قوه مجریه
 - ۳- قوه متحد (فدرایتو)
- ۱۲- جان لاک با تمایز دو قوه‌ی مقننه و مجریه و توضیح وظایف هر کدام و خطرناک شمردن اختلاط این دو به سبب ضعف‌های انسانی، هوادار همکاری این دو با یکدیگر است.
- ۱۳- قوه‌ی متحده از نظر جان لاک اقتدار اعلام جنگ، عقد صلح و انعقاد قراردادهای بین‌المللی است و این قوه را از قوه‌ی مجریه متمایز می‌شناسد.
- ۱۴- جان لاک (فیلسوف انگلیسی) در اواخر قرن هفدهم در کتاب خود «رساله‌ای در باب حکومت مدنی» نخستین نویسنده‌ای بود که نظریه جامعی در باب اصل تفکیک قوا مطرح ساخت.
- ۱۵- از نظر جان لاک قوه‌ی متحده مسئول حفظ امنیت و منافع جامعه در ارتباط با کشورهای دیگر و قوه مجریه مسئول اجرای قوانین داخلی جامعه است.
- ۱۶- در نوشته‌های جان لاک قوه قضائیه به دست فراموشی سپرده شده است زیرا وی وظیفه‌ی قضا را خارج از عملکرد سیاسی حکومت می‌پندارد.
- ۱۷- منتسکیو در پردازش نظریه خود از جان لاک و فلسفه‌ی کهن یونان الهام گرفته بود.
- ۱۸- در تقسیم بندی منتسکیو قوه فدراتیو جان لاک در قوه‌ی مجریه به معنای اعم گنجانده شده است.
- ۱۹- نظریه‌ی منتسکیو حول محور آزادی سیاسی دور می‌زند.
- ۲۰- به گمان منتسکیو: بهترین حکومت‌هایی که می‌توانند آزادی‌ها را تضمین کنند، حکومت‌های میان رو هستند نه افراطی.
- ۲۱- منتسکیو می‌گوید: برای آنکه نتوان از قدرت سوء استفاده کرد، باید دستگاه‌های حاکم طوری تنظیم شوند که قدرت، قدرت را متوقف کند.
- ۲۲- به نظر منتسکیو در هر کشور سه قوه وجود دارد: قوه مقننه - قوه مجریه - قوه قضائیه. اما در نوشته‌های وی اصطلاح تفکیک قوا به صراحت نیامده بلکه تکیه کلام وی بیشتر بر تعادل و توازن قواست.

مبانی و بایسته‌های حقوق اساسی □ ۱۲۹

۲۳- ژان ژاک روسو نیز قائل به تفکیک قواست اما او بر خلاف سایر علمای کلاسیک، چندان هوادار تفکیک قوا به صورت افقی آن نیست.

۲۴- ژان ژاک روسو در کتاب خود «قرارداد اجتماعی» تفکیک قوا را مطرح کرده است.

۲۵- به نظر روسو، حاکمیت متعلق به مردم جامعه است و این حاکمیت از سوی هیأت مردم یا قوه مقننه به سایر ارکان حکومت انتقال می‌یابد و قوه مجریه باید عامل اجرایی قوه مقننه باشند.

۲۶- به نظر روسو دو قوه مقننه و مجریه باید از هم تفکیک شوند ولی این تفکیک جنبه‌ی افقی ندارد، بلکه به صورت عمودی است. به عبارت دیگر وی به استقلال مجریه از مقننه نمی‌اندیشد بلکه آن را مباشر و عامل قوه مقننه می‌داند.

۲۷- دولت ایالات متحده آمریکا نیز با تأثیرپذیری فراوان از نظریه تفکیک قوای منتسکیو، رژیم ریاستی را پی ریزی کرد و بهترین شیوه تفکیک قوا را تفکیک کامل قوا دانست.

۲۸- انقلابیون فرانسه نیز با برداشت‌های فلسفی از نظریات منتسکیو، تفکیک نسبی قوا را پذیرفتند.

- انتقاد از تفکیک قوا

۲۹- برخی دانشمندان مثل کانت این سه گانگی را به اصل تثلیث تشبیه کرده و می‌گفت همان گونه که الوهیت در اصل یگانه و در بینش مسیحیان به صورت پدر - پسر و روح القدس جلوه‌گری کرده است. موضوع در مورد دولت و حاکمیت نیز چنین است. یعنی حاکمیت ماهیتاً واحد تقسیم‌ناپذیر است اما به شکل قوای سه‌گانه با وظایف مختلف تجلی می‌کند.

۳۰- برخی متفکران بر شمار قوا ایراد گرفته و برای تکمیل آن قوه مؤسس را نیز بر آن‌ها افزودند.

۳۱- قوه مؤسس، نخستین و پایه‌ای‌ترین مظهر بروز حاکمیت در جامعه است.

۳۲- برخی دیگر از صاحب نظران مانند بن ژامن کنستان به وجود قوه‌ی تعدیل‌کننده نیز اعتقاد داشتند.

- ایراد نظریه‌ی کلاسیک تفکیک قوا

۳۳- اول اینکه تفکیک قوا و ایجاد دیواره‌های نفوذناپذیر بین مظاهر سه‌گانه عملی نیست زیرا حدود مرزهای قوا را، آن گونه که در تئوری مطرح است نمی‌توان به روشنی ترسیم کرد.

۳۴- برای هر سازمانی باید دو نوع وظیفه قائل شویم:

۱- وظایف هسته‌ای ۲- وظایف جنبی

۳۵- وظایف هسته‌ای علت وجودی سازمان‌های تقنینی، اجرایی و قضایی را تشکیل می‌دهد.

۱۳۰ □ درسنامه حقوق اساسی

۳۶- وظایف جنبی آن‌هایی است که بر حسب الزامات مختلف بر فهرست اختیارات آن‌ها افزوده می‌شود.

۳۷- وظیفه اصلی و هسته‌ای پارلمان تأمل و مشورت و تصویب قانون است و وظایف جنبی آن در زمینه مسائل اجرایی نظیر کنترل بودجه، تشکیل دیوان محاسبات و نظایر آن است.

۳۸- وظیفه هسته‌ای قوه مجریه اجرای تصمیمات و قوانین مصوب مجالس پارلمانی و وظایف جنبی آن‌ها مشارکت در تهیه قوانین و تعیین خط مشی سیاسی کشور و ... است.

۳۹- دو نوع رژیم محصول برداشت تفکیک قواست:

۱- رژیم ریاستی ۲- رژیم پارلمانی

۴۰- رژیم ریاستی:

۱- این رژیم حاصل اندیشه تفکیک مطلق قواست.

۲- هم رئیس جمهور و هم نمایندگان قوه مقننه طی انتخابات جداگانه‌ای برای مدت محدودی انتخاب می‌شوند و حاکمیت ملی در دو نوبت تجلی می‌کند.

۳- کارگزاران دو قوه نظراً در یک سطح قرار دارند و هر دو متساویاً دارای پشتوانه‌ی سیاسی و آراء عمومی هستند.

۴- به گفته دوورژه وظایف هر کدام از دستگاه‌ها تخصصی است و هیچکدام یارای دخالت در کار دیگری را ندارد. و دستگاه‌ها نوعاً وظایف خود را به تنهایی انجام می‌دهند. و اندام‌ها و دستگاه‌های عامل قوا کاملاً از یکدیگر مستقل‌اند.

۵- ایالات متحده آمریکا نخستین کشور ابداع کننده رژیم ریاستی بوده است.

۶- علت تکیه‌ی اصطلاح بر رژیم ریاستی، اهمیت بخشیدن به نقش رئیس جمهور است.

۴۱- مشخصات رژیم ریاستی آمریکا:

۱- انتخاب رئیس جمهور برای مدت چهار سال به وسیله‌ی مردم آمریکا طی انتخابات دو درجه‌ای

۲- وزیران همه از سوی رئیس جمهور تعیین و منصوب می‌شوند (پس از تأیید مجلس سنا). و در برابر او مسئولیت دارند نه مجلس سنا.

۳- اکثریتی که به رئیس جمهور رأی داده است با اکثریتی که به نمایندگان رأی داده‌اند متفاوت است.

۴- کنگره نمی‌تواند رئیس جمهور و وزیران را ساقط کند و قوه مجریه نیز حق انحلال مجلس را ندارد.

مبانی و بایسته‌های حقوق اساسی □ ۱۳۱

۵- کنگره از دو مجلس نمایندگان و سنا ترکیب یافته، اولی نماینده ملت آمریکا و برای دو سال انتخاب می‌گردند و دومی از نمایندگان ایالات (هر ایالت دو نفر) برای مدت شش سال انتخاب می‌شوند.

۴۲- استثنائات وارده بر تفکیک مطلق قوا در آمریکا:

۱- رئیس جمهور در پیام سالانه‌ی خود به کنگره می‌تواند تصویب قوانین ویژه‌ای را پیشنهاد کند.

۲- رئیس جمهور حق دارد هر یک از قوانین مصوب کنگره را یک بار وتو کند (وتوی تعلیقی).

۳- کنگره هم می‌تواند همان قوانین وتو شده را با اکثریت دو سوم آراء تصویب کرده و وتوی رئیس جمهور را کان لم یکن کند.

۴- معاون رئیس جمهوری (عضو مجریه) ریاست مجلس سنا (قسمتی از مقننه) را بر عهده دارد.

۵- مجلس سنا حق دخالت در برخی از امور اجرایی را دارد مثل انتصاب کارکنان مقام عالی اجرایی و دیپلماتیک مانند وزیران و سفیران و ...

۴۳- رژیم پارلمانی:

۱- این رژیم محصول تفکیک نسبی قواست.

۲- حاکمیت ملی از سوی مردم و از رهگذر انتخاب به نمایندگان پارلمان سپرده می‌شود و از طریق پارلمان به دستگاه‌ها و اشخاص کارگزار منتقل می‌شود.

۳- دستگاه‌ها در عین تمایز باید پاسخگوی دستگاهی باشند که از آن ناشی شده‌اند.

۴- در این رژیم نوعی وابستگی ارگانیک به چشم می‌خورد.

۵- برقراری تمایز بین وظایف و دسته بندی آن‌ها و واگذاری هر دسته از این وظایف به دستگاهی متمایز:

- دستگاه‌های متمایز جنبه‌ی کاملاً تخصصی ندارند یعنی دوایر کارکرد آن‌ها در نقاطی همدیگر را قطع می‌کنند.

- اندام‌های هر یک از قوا دارای وسایل و ابزارهای تأثیر بر یکدیگرند.

- پارلمان پاسخگوی مردم و هیأت دولت پاسخگوی کارکرد خود در برابر پارلمان است.

- قوه مجریه دو رکنی است ریاست کشور (پادشاه یا رئیس جمهور) رکن غیر مسئول، و ریاست هیأت دولت (نخست وزیر) که کلیه‌ی مسئولیت‌های سیاسی را بر عهده دارد.

۱۳۲ □ درسنامه حقوق اساسی

- مجلس یا مجلسین حق دارند کارکردهای هیأت دولت را زیر نظر داشته باشند و از راه سؤال و استیضاح و اندام‌های نظارت مانند دیوان محاسبات، قوه مجریه را کنترل کنند.
- وزیران می‌توانند در جلسات مجلس شرکت کنند و از لوایح خود دفاع کنند.
- ۴۴- تعادل قوا در رژیم پارلمانی اساساً بر دو وسیله استوار است:
- ۱- مسئولیت سیاسی وزیران در برابر پارلمان و امکان سقوط کابینه به واسطه رأی عدم اعتماد نمایندگان به دولت.
 - ۲- انحلال پارلمان توسط قوه مجریه.
- ۴۵- در رژیم پارلمانی استفاده از ابزار استیضاح و بهره‌گیری از رأی عدم اعتماد، یکی از مهم‌ترین ابزار مهار کردن کارکردهای وزیران و نظارت مستمری است که پارلمان‌ها در کار اجرایی دارند. و در برابر چنین سلاحی که دست نمایندگان پارلمان است حق انحلال مجلس به عنوان بزرگ‌ترین وسیله کنترل عملکرد این دستگاه است.
- ۴۶- در نظام پارلمانی به دنبال انحلال پارلمان، فوراً انتخابات جدید برگزار می‌گردد. یعنی سرنوشت کارکرد اجرایی یا یقینی به صاحب اصلی حاکمیت که مردم هستند سپرده می‌شود تا اتخاذ تصمیم نمایند.

بند دوم: اثرات متقابل قوای مجریه و مقننه

- ۴۷- اثرات متقابل دو قوه مقننه و قوه مجریه را می‌توان در دو وضعیت قابل تصور ذیل مورد بررسی قرار داد.
- ۱- در رژیم‌های ریاستی که تفکیک قوا به صورت کم و بیش کامل انجام می‌گیرد.
 - ۲- در رژیم‌های پارلمانی که تفکیک به صورت نسبی است و پایه‌ی کار بر همکاری نزدیک دو قوه نهاده شده است.
- ۴۸- روابط قوای مقننه و مجریه در رژیم‌های ریاستی:
- ۱- در این رژیم‌ها گونه‌ای تفکیک اندامی وجود دارد.
 - ۲- انجام وظایف و اختیارات آن‌ها نیز اساساً مربوط به خود آن‌ها و نیازی به دریافت کمک و همکاری قوه‌ی متقابل ندارند ولی تفکیک مطلق امری محال است و باید دو قوه به گونه‌ای با هم در ارتباط باشند.
- ۴۹- روابط قوه مجریه و مقننه در رژیم پارلمانی:
- ۱- این رژیم معلول تفکیک نسبی یا انعطاف‌پذیر قواست.

۱۳۳ □ مبانی و بایسته‌های حقوق اساسی

- ۲- اراده‌ی حاکم ابتدا با انتخاب نمایندگان مجالس مقننه بروز می‌کند و از طریق آنان به مسئولان قوه‌ی اجرایی سپرده خواهد شد.
- ۳- هر کشوری که پارلمان داشت لزوماً دارای رژیم پارلمانی نیست.
- ۵۰- برای تحقق رژیم پارلمانی می‌بایست:
 - ۱- رئیس کشور رکنی غیر مسئول باشد.
 - ۲- نخست وزیر و هیأت وزیران در برابر پارلمان مسئولیت سیاسی داشته باشند پس اصل اولیه‌ی تحقق رژیم پارلمانی، مسئولیت سیاسی وزیران در برابر پارلمان است.
 - ۳- به قوه مجریه حق داده می‌شود که طبق روال معینی پارلمان را منحل کند در واقع این حربه‌ای است تا پارلمان زیاده روی نکند و از سویی اختیار تصمیم‌گیری به مردم داده می‌شود چون اگر موافق با دولت باشند در قالب انتخابات مجدد پارلمانی به نمایندگان موافق دولت رأی می‌دهند و گرنه با تأیید و رأی دادن به نمایندگان مخالف دولت، اسباب سقوط دولت را فراهم می‌کنند.
- ۵۱- اساساً رژیم پارلمانی نوزاد تحول حقوق انگلیس است اما کشور فرانسه نخستین کشوری است که رژیم پارلمانی کامل خود را در قالب جمهوری به وجود آورد.
- ۵۲- فرمان انحلال مجلس در بریتانیا توسط مقام سلطنت صادر می‌شود.
- ۵۳- اگر یکی از وزیران جرمی مرتکب شود مجلس عوام به آن رسیدگی و آن را برای اتخاذ تصمیم قضایی به مجلس لردان می‌فرستد.
- ۵۴- در فرانسه مجلس ملی با آراء مستقیم مردم و سناتورها با آراء غیر مستقیم (دو درجه‌ای) انتخاب می‌شوند.

سوالات طبقه بندی شده

گفتار پنجم: تفکیک قوا و اثرات متقابل قوای مجریه و مقننه

۱- هدف عمده نظریه تفکیک قوا چیست؟

- (۱) محدودیت قدرت سیاسی
(۲) تضمین حقوق و آزادی‌های ملت
(۳) توزیع قدرت سیاسی
(۴) همه موارد
- * گزینه ۴ صحیح است.

۲- سر شکن کردن قدرت در هیأت حاکم، اساسی‌ترین شرط ... است.

- (۱) اختلاط قوا
(۲) تفکیک قوا
(۳) آرسیتوکراسی
(۴) رژیم ریاستی
- * گزینه ۲ صحیح است.

۳- رژیم ریاستی در نتیجه تفکرات کدام اندیشمند شکل گرفت؟

- (۱) ارسطو
(۲) منتسکیو
(۳) روسو
(۴) کانت
- * گزینه ۲ صحیح است.

۴- نظریه جان لاک در خصوص تفکیک قوا مبتنی بر چند قوه است؟

- (۱) قوه مقننه - قوه مجریه - قوه قضائیه
(۲) قوه مقننه - قوه مجریه - قوه متحده (فدراتیو)
(۳) قوه متحده - قوه قضائیه - قوه مقننه
(۴) قوه متحده - قوه مقننه - قوه مؤسس
- * گزینه ۲ صحیح است.

۵- نخستین مظهر حاکمیت از دیدگاه جان لاک کدام قوه می‌باشد؟

- (۱) قوه مقننه
(۲) قوه متحده
(۳) قوه مؤسس
(۴) قوه ناظر
- * گزینه ۱ صحیح است.

۶- وظیفه قوه متحده از نظر جان لاک کدام گزینه است؟

- (۱) اعلام جنگ
(۲) صلح و انعقاد قراردادهای بین‌المللی
(۳) مسئولیت حفظ نظم و امنیت و منافع جامعه
(۴) کلیه موارد
- * گزینه ۴ صحیح است.

۷- اصل تفکیک قوای منتسکیو بر چه محوری استوار بود؟

- (۱) آزادی سیاسی
(۲) حاکمیت مردم
(۳) حاکمیت قوه مقننه
(۴) آزادی حقوقی - سیاسی
- * گزینه ۱ صحیح است.

۸- در نظریه تفکیک قوای منتسکیو قوای حاکم متشکل از چه قوایی می‌باشند؟

- (۱) قوه متحده (فدراتیو) - قوه مقننه - قوه قضائیه.
(۲) قوه مقننه - قوه متحده (قوه فدراتیو) - قوه مجریه.
(۳) قوه مقننه - قوه قضائیه - قوه متحده (فدراتیو).
(۴) قوه مقننه - قوه قضائیه - قوه مجریه.
- * گزینه ۴ صحیح است.

۹- مولف رساله‌ای در باب حکومت مدنی کیست؟

- (۱) جان لاک (۲) ارسطو (۳) کرامول (۴) هابس
- * گزینه ۱ صحیح است.

۱۰- از دیدگاه «کتاب روح القوانین حکومت در برابر قانون وظیفه دارد».

- (۱) نظارت بر اجرای قانون.
(۲) وضع، اجرا و قضاوت بر اساس قانون.
(۳) تعیین حدود اجرای قانون.
(۴) تضمین اجرای قانون.
- * گزینه ۲ صحیح است.

۱۱- ریاست معاون رئیس جمهور آمریکا بر مجلس سنا مبین چیست؟

- (۱) برتری قوه مجریه بر قوه مقننه
(۲) برتری مجلس سنا بر مجلس نمایندگان
(۳) استثنائی است بر اصل جدائی کامل دو قوه
(۴) تعدیل بینش محافظه کارانه سناتورهاست
- * گزینه ۳ صحیح است.

۱۲- در نظام ریاستی:

(ارشد سراسری ۷۲)

- (۱) حاکمیت ملی در دو جلوه متمایز ظهور می‌یابد.
(۲) رئیس جمهور می‌تواند پارلمان را منحل کند.

۱۳۶ □ درسنامه حقوق اساسی

۳) رئیس جمهور مستقل از پارلمان است ولی دولت وی مستقل از پارلمان نیست.

۴) نظارت متقابل قوا بر روی یکدیگر متعادل است.

* گزینه ۱ صحیح است.

۱۳- شرط اصلی تحقق رژیم پارلمانی چیست؟ (ارشد سراسری ۷۲)

۱) وجود پارلمان

۲) تفکیک کامل قوا

۳) مسئولیت سیاسی وزیران

۴) نظارت بر قوه مجریه

* گزینه ۳ صحیح است.

۱۴- در کشورهای دموکراتیک انحلال مجالس قانونگذاری برای چه هدفی است؟

(ارشد سراسری ۷۲)

۱) تقویت قوه مجریه

۲) تعطیل یکی از ارکان حکومت مردم

۳) سرکوبی نمایندگان

۴) واگذاری تصمیم به رأی دهندگان

* گزینه ۴ صحیح است.

۱۵- رژیم جمهوری اسلامی را با توجه به کلیه ابعاد در کدام یک از اصطلاحات زیر باید جای

داد؟

(ارشد سراسری ۷۲)

۱) ریاستی

۲) پارلمانی

۳) ولائی

۴) شورایی

* گزینه ۲ صحیح است.

۱۶- در نظام تفکیک قوا: (ارشد سراسری ۷۳)

۱) منظور از تفکیک مطلق، تفکیک کامل وظایف هر یک از قواست ولی در تفکیک نسبی برخی از اختلاط وظایف در قوا مشاهده می شود.

۲) مجریه ریاستی متناسب با تفکیک مطلق و مجریه پارلمانی متناسب با تفکیک نسبی قواست.

۳) در مجریه پارلمانی اصولاً تفکیک قوا موضوعیت ندارد.

۴) نظام‌های پارلمانی و ریاستی اصولاً ربطی به تفکیک قوا ندارند.

* گزینه ۲ صحیح است.

۱۷- در نظام پارلمانی (ارشد سراسری ۷۳)

۱) اعضای قوه مجریه از بین اعضای پارلمان انتخاب می شوند .

۲) وزراء منتخب پارلمان هستند .

۳) وزراء توسط رئیس جمهور (شاه یا رئیس جمهور) تعیین می شوند اما هیأت وزیران باید از

پارلمان اعتماد بگیرد.

مبانی و بایسته‌های حقوق اساسی □ ۱۳۷

۴) وزراء باید مورد تأیید پارلمان قرار گیرند.

* گزینه ۴ صحیح است.

۱۸- اصل تفکیک مطلق قوا و جدایی کامل قوه مقننه از مجریه چگونه رژیم‌ی را به وجود می‌آورد؟

(ارشد سراسری ۷۴)

۱) ریاستی ۲) جمهوری ۳) شواری ۴) مشروطه

* گزینه ۱ صحیح است.

۱۹- در صورتی که قانون اساسی کشوری اصل تفکیک نسبی قوا را بپذیرد لزوماً دارای چگونه رژیم‌ی خواهد بود؟

(ارشد سراسری ۷۴)

۱) پارلمانی ۲) جمهوری ۳) ریاستی ۴) سلطنتی

* گزینه ۱ صحیح است.

۲۰- برای تبیین نظریه تفکیک مطلق قوا، منتسکیو از نظام سیاسی کدام کشور الهام گرفت؟

(ارشد سراسری ۷۴)

۱) انگلستان ۲) سوئیس ۳) سوئد ۴) فرانسه

* گزینه ۱ صحیح است.

۲۱- از میان کشورهای زیر کدام یک دارای رژیم ریاستی هستند؟

(ارشد سراسری ۷۴)

۱) ایتالیا ۲) آمریکا ۳) بلژیک ۴) هندوستان

* گزینه ۲ صحیح است.

۲۲- مهمترین طریق نظارت (کنترل) مقننه بر مجریه در رژیم ریاستی چگونه اعمال می‌شود؟

(ارشد سراسری ۷۴)

۱) ایجاد کمیسیون‌های خاص تجسس.

۲) استیضاح و سرنگونی دولت.

۳) انتقاد و نطق‌های قبل از دستور نمایندگان.

۴) عدم تصویب بودجه پیشنهادی سالانه دولت.

* گزینه ۴ صحیح است.

۲۳- در یک رژیم پارلمانی شدیدترین اقدامی که مجالس قانونگذاری می‌توانند علیه قوه مجریه انجام دهند چیست؟

(ارشد سراسری ۷۴)

- ۱) استیضاح یا تصویب طرح سانسور دولت و رأی عدم اعتماد.
 - ۲) سئوالات کتبی در مورد نقاط ضعف کارکردهای دولت.
 - ۳) سئوالات شفاهی برای تحریک و تجهیز مردم علیه دولت.
 - ۴) نطق قبل از دستور و انتقاد شدید و کوبنده علیه دولت و وزیران.
- * گزینه ۱ صحیح است.

۲۴- اصل استیضاح و رأی عدم اعتماد به دولت توسط نمایندگان پارلمان در درجه اول دارای چه منزلت حقوقی و هدفی است؟

(ارشد سراسری ۷۴)

- ۱) مقابله خصمانه با هیأت زمامدار.
 - ۲) مبارزه برای کسب قدرت و جانشینی دولت زمامدار.
 - ۳) نظارت بر کارکرد سیاسی قوه مجریه و در صورت لزوم تغییر هیأت دولت.
 - ۴) ابراز عدم رضایت از اعمال دولت به دنبال گزارش وزیران به پارلمان.
- * گزینه ۳ صحیح است.

۲۵- کشور سوئیس دارای چگونه رژیمی است؟

(ارشد سراسری ۷۴)

- ۱) پارلمانی ۲) شورایی ۳) جمهوری ۴) ریاستی
- * گزینه ۲ صحیح است.

۲۶- در نظام‌های ریاستی وزراء مقابل:

(ارشد آزاد ۷۵)

- ۱) رئیس جمهور مسئول می‌باشند.
 - ۲) در مقابل رئیس جمهور و پارلمان مسئول می‌باشند.
 - ۳) پارلمان مسئول می‌باشند.
 - ۴) در مقابل هیأت وزیران و پارلمان مسئول می‌باشند.
- * گزینه ۱ صحیح است.

۲۷- در نظام ریاستی:

(ارشد آزاد ۷۵)

- ۱) رئیس جمهور، منتخب مستقیم مردم می‌باشد و در مقابل پارلمان مسئول نیست اما مکلف است از آنجا که قوانین را اجرا می‌کند باید از مجلس کسب رأی اعتماد کند.
- ۲) رئیس جمهور رأساً وزراء را تعیین و دولت را اداره می‌کند.

مبانی و بایسته‌های حقوق اساسی □ ۱۳۹

۳) رئیس جمهور حق انحلال پارلمان و پارلمان حق عزل رئیس جمهور را ندارد اما پارلمان می‌تواند از طریق استیضاح دولت به طور غیر مستقیم بر رئیس جمهور اعمال نفوذ نماید.
۴) رئیس جمهور حق انحلال پارلمان را ندارد اما به لحاظ آنکه پاسدار و مراقب قانون است از طریق شورای ناظر بر قانون اساسی که اعضایش را منصوب کرده به هنگام تطبیق قانون اساسی بر کار پارلمان اعمال نفوذ کند.

* گزینه ۲ صحیح است.

(ارشد آزاد ۷۵)

۲۸- در نظام پارلمانی:

- ۱) پارلمان وزراء را تأیید می‌کند.
- ۲) تفکیک مطلق قوا حاکم است.
- ۳) اختیارات پارلمان مشابه پارلمان در نظام ریاستی است.
- ۴) اختیارات رئیس جمهور مشابه نظام ریاستی است.

* گزینه ۱ صحیح است.

(ارشد آزاد ۷۵)

۲۹- در نظام پارلمانی:

- ۱) رئیس جمهور منتخب مستقیم مردم و دولت منتخب پارلمان است.
- ۲) رئیس جمهور به وسیله پارلمان تعیین می‌شود و مردم از طریق همه پرسی رأی پارلمان را تنفیذ می‌کنند.
- ۳) رئیس جمهور منتخب پارلمان و دولت منتخب رئیس جمهور و مورد تأیید پارلمان می‌باشد.
- ۴) پارلمان، دولت را تعیین می‌کند.

* گزینه ۳ صحیح است.

۳۰- در بین انواع مشهور نظام‌های معاصر دنیا نظام جمهوری اسلامی ایران در زمره کدام یک

(ارشد آزاد ۷۵)

از نظام هاست؟

- ۱) جمهوری و ولایی
- ۲) جمهوری و ریاستی - پارلمانی
- ۳) جمهوری و پارلمانی
- ۴) جمهوری و ریاستی

* گزینه ۳ صحیح است.

(ارشد آزاد ۷۸ و ۷۹ و سراسری ۷۶)

۳۱- در نظام تفکیک قوا:

- ۱) مجریه ریاستی متناسب با تفکیک مطلق و مجریه پارلمانی متناسب با تفکیک نسبی قواست.
- ۲) چنانچه مجریه ریاستی باشند قوا مستقل از یکدیگرند اما در نظام پارلمانی این ارتباط تا اختلاط وظایف نیز پیش می‌رود.

۱۴۰ □ درسنامه حقوق اساسی

۳) تفکیک مطلق متناسب با نظام دولت ساده و تفکیک نسبی متناسب با نظام فدرال است.
۴) وجه تمایز تفکیک مطلق و تفکیک نسبی در استقلال یا اختلاط وظایف پارلمان و دولت است.
* گزینه ۱ صحیح است.

۳۲- رابطه‌ی قوا در نظام پارلمانی چگونه است؟

(ارشد سراسری ۷۶)

۱) اختلاط به سود مجریه است.
۲) اختلاط به سود مقننه است.
۳) تفکیک کامل قواست.
۴) همکاری بین قواست.
* گزینه ۴ صحیح است.

۳۳- در نظام سیاسی آمریکا وزیر در مقابل چه مقامی مسئول است؟

(ارشد سراسری ۷۶)

۱) رئیس جمهور
۲) کنگره
۳) مجلس سنا
۴) مجلس نمایندگان
* گزینه ۱ صحیح است.

۳۴- آیا در نظام پارلمانی رئیس دولت اصولاً می‌تواند قوه مقننه را منحل کند؟

(ارشد سراسری ۷۶)

۱) به تنهایی می‌تواند منحل کند.
۲) با تأیید رئیس کشور می‌تواند منحل کند.
۳) به پیشنهاد رئیس دولت و حکم رئیس کشور می‌تواند منحل کند.
۴) نمی‌تواند منحل کند.
* گزینه ۳ صحیح است.

۳۵- در نظام پارلمانی:

(ارشد آزاد ۷۶ و ۸۹ و ۹۰)

۱) چون تفکیک قوا نسبی است بین پارلمان و دولت از جهت پاسخگویی مسئولیت متقابل وجود دارد.
۲) پارلمان پاسخگوی مردم و دولت پاسخگوی کارکرد خود در برابر پارلمان است.
۳) پارلمان می‌تواند دولت را عزل و دولت نیز می‌تواند همانند نظام ریاستی پارلمان را منحل کند.
۴) قوه مقننه رأساً اعضای دولت را تعیین و منصوب می‌نماید.
* گزینه ۲ صحیح است.

۳۶- در نظام تفکیک قوا:

(ارشد آزاد ۷۷ و ۸۹)

۱) تفکیک مطلق مبتنی بر تفکیک کامل وظایف قوا و تفکیک نسبی مبتنی بر اختلاط وظایف قواست.

مبانی و بایسته‌های حقوق اساسی □ ۱۴۱

- ۲) در مجریه پارلمانی اصولاً تفکیک قوا موضوعیت ندارد.
- ۳) نظام پارلمانی و ریاستی اصولاً ربطی به نظام تفکیک قوا ندارند.
- ۴) نظام ریاستی بدین جهت متناسب با تفکیک مطلق قواست که رئیس جمهوری و نمایندگان پارلمان منتخب مردم و متساویاً دارای شأن مردمی‌اند و هیچ یک از قوا بر دیگری برتری ندارند.

* گزینه ۴ صحیح است.

۳۷- در نظام تفکیک مطلق قوا:

(ارشد سراسری ۷۷)

- ۱) تفکیک قوا مانع از تمرکز قدرت نیست.
- ۲) قوا مستقل از یکدیگر اما در انجام وظایف خود با یکدیگر مشورت دارند.
- ۳) قوا منبعث از یکدیگر اما مستقل از یکدیگرند.
- ۴) وظایف قوا تخصصی و قوا مستقل از یکدیگرند.

* گزینه ۴ صحیح است.

۳۸- در نظام پارلمانی:

(ارشد آزاد ۷۷)

- ۱) وزراء منتخب پارلمان هستند.
- ۲) وزراء توسط رئیس حکومت (شاه یا رئیس جمهور) تعیین می‌شوند اما هیأت وزیران باید از پارلمان رأی اعتماد بگیرد.
- ۳) پارلمان می‌تواند در صورت عدم رضایت از سیاست‌های دولت آن را ساقط نماید.
- ۴) اعضای قوه مجریه لزوماً بایستی از بین اعضای پارلمان تعیین شوند.

* گزینه ۳ صحیح است.

۳۹- در نظام ریاستی:

(ارشد آزاد ۷۷ و سراسری ۷۹)

- ۱) رئیس جمهور، منتخب مردم و مستقل از پارلمان است اما به لحاظ ضرورت هماهنگی، رسمیت دولت موکول به رأی اعتماد پارلمان است.
- ۲) هیچ یک از قوای مقننه و مجریه منبعث از دیگری نیست و هیچ کدام حق دخالت در کار دیگری را ندارند.
- ۳) پارلمان حق عزل رئیس جمهور را داراست.
- ۴) رئیس جمهور و پارلمان در انجام امور خود مستقل از یکدیگرند و هیچ یک حق ساقط کردن دیگری را ندارد اما در صورتی که دولت در اجرای قوانین و سیاست‌های ملی نظر پارلمان را تأمین نکند پارلمان حق عزل آن را خواهد داشت.

* گزینه ۲ صحیح است.

۱۴۲ □ درسنامه حقوق اساسی

۴۰- در نظام پارلمانی تکیه بر اصطلاح ((پارلمان)) برای چیست؟

(ارشد سراسری ۷۷)

- ۱) پارلمان قوه مجریه را تعیین می‌کند.
- ۲) پارلمان یکی از قوای حاکم محسوب می‌شود.
- ۳) محور اصلی اعمال حاکمیت از مردم به پارلمان منتقل می‌شود.
- ۴) قدرت پارلمان تا حدی است که با قدرت قوه مجریه برابری می‌کند.

* گزینه ۳ صحیح است.

۴۱- آیا وزیر در نظام ریاستی آمریکا مسئولیت سیاسی دارد؟

(ارشد سراسری ۷۸)

- ۱) وزیر در برابر کنگره مسئول نیست.
- ۲) وزیر باید از اعتماد نمایندگان کنگره برخوردار باشد.
- ۳) کنگره می‌تواند وزیر را عزل کند.
- ۴) هرگاه نیاز باشد وزیر در کنگره حضور می‌یابد و به پرسش نمایندگان پاسخ می‌دهد.

* گزینه ۱ صحیح است.

۴۲- چرا در نظام پارلمانی دستور و تصمیم رئیس کشور را باید وزیری امضاء کند؟

(ارشد سراسری ۷۸)

- ۱) رئیس کشور نمی‌تواند تصمیم قابل اجرا بگیرد.
- ۲) وزیر در تصمیم‌گیری رئیس کشور مشارکت می‌کند.
- ۳) وزیر مسئولیت دستور و تصمیم رئیس کشور را که غیر مسئول است به عهده می‌گیرد.
- ۴) وزیر بی‌اینکه در تصمیم‌گیری مشارکت کند مسئولیت تصمیم‌گیری را با رئیس کشور تقسیم می‌کند.

* گزینه ۳ صحیح است.

۴۳- در نظام تفکیک قوا:

(ارشد سراسری ۷۹ و آزاد ۹۰)

- ۱) تفکیک مطلق متناسب با نظام جمهوری و تفکیک متناسب با نظام سلطنتی مشروطه است.
- ۲) چنانچه مجریه ریاستی باشد قوا مستقل از یکدیگرند اما در پارلمانی چنین نیست.
- ۳) مجریه ریاستی متناسب با تفکیک نسبی و مجریه پارلمانی متناسب با تفکیک مطلق قواست.
- ۴) وجه تمایز تفکیک مطلق و تفکیک نسبی در استقلال یا اختلاط وظایف پارلمان و دولت است.

* گزینه ۲ صحیح است.

مبانی و بایسته‌های حقوق اساسی □ ۱۴۳

۴۴- روسو بر تأکید دارد ولی منتسکیو بر تأکید دارد. (ارشد سراسری ۷۹)

- (۱) تفکیک مطلق قوا - تفکیک افقی
(۲) تفکیک نسبی - تفکیک مطلق
(۳) تفکیک عمودی - تعادل قوا
(۴) اصل سلسله مراتب قوا - تفکیک مطلق
- * گزینه ۳ صحیح است.

۴۵- در نظام ریاستی: (ارشد سراسری ۷۲ و آزاد ۸۰)

- (۱) رئیس جمهور منتخب مردم و اصولاً مستقل از پارلمان است.
(۲) رئیس جمهوری مستقل از پارلمان است اما رسمیت دولت موقوف به تأیید پارلمان است.
(۳) تفکیک قوا مطلق است اما در صورتی که پارلمان و دولت در مسائل سیاسی به توافق نرسند رئیس جمهور حق انحلال پارلمان را دارد.
(۴) چون رئیس جمهور و پارلمان از شأن مردمی مساوی برخوردارند رئیس جمهور حق انحلال پارلمان را دارد و پارلمان حق عزل رئیس جمهور را.
- * گزینه ۱ صحیح است.

۴۶- در نظام پارلمانی: (ارشد آزاد ۸۰ و ۸۹ و ۹۰)

- (۱) پارلمان پاسخگوی دولت و دولت پاسخگوی پارلمان است.
(۲) پارلمان رأساً اعضای دولت را تعیین می‌کند.
(۳) پارلمان می‌تواند دولت را عزل و دولت نیز می‌تواند همانند نظام ریاستی پارلمان را منحل کند.
(۴) تفکیک قوا نسبی و هیأت دولت پاسخگوی کارکرد خود در برابر پارلمان است.
- * گزینه ۴ صحیح است.

۴۷- در نظام ریاستی: (ارشد سراسری ۸۰)

- (۱) رئیس جمهور و پارلمان هر دو دارای شأن مستقل مردمی هستند و تفکیک مطلق قوا حاکم است.
(۲) رئیس جمهور حق انحلال پارلمان را دارد اما پارلمان حق عزل رئیس جمهور را جز به سبب خیانت به کشور ندارد.
(۳) قدرت عمومی ناشی از رئیس جمهور یا پادشاه است.
(۴) نصب دولت مستقل از پارلمان است ولی مجلس حق استیضاح دولت را دارد.
- * گزینه ۱ صحیح است.

۴۸- در نظام پارلمانی: (ارشد سراسری ۸۲)

- (۱) رئیس جمهور و پارلمان هر یک خود را مستظهر به حاکمیت ملی دانسته و مستقل از یکدیگرند.

۱۴۴ □ درسنامه حقوق اساسی

۲) رئیس جمهور حق انحلال پارلمان و همچنین پارلمان حق محاکمه و عزل رئیس جمهور را دارد.

۳) رئیس جمهور مستقل از پارلمان ولی رسمیت دولت به رأی پارلمان نیاز دارد.

۴) دو قوه در ابتکار قانون همکاری نزدیک دارند.

*** گزینه ۱ صحیح است.**

(ارشد سراسری ۸۲)

۴۹- در نظام پارلمانی:

۱) پارلمان پاسخگوی دولت و مردم است.

۲) قوه مقننه رأساً اعضای دولت را نصب می‌کند.

۳) دولت مسئولیتی در قبال مردم و مجلس ندارد.

۴) هیأت وزیران پاسخگوی کارکرد خود در برابر مقننه می‌باشند.

*** گزینه ۴ صحیح است.**

(ارشد آزاد ۸۲)

۵۰- در نظام تفکیک قوا

۱) در مجریه پارلمانی اصولاً تفکیک قوا موضوعیت ندارد.

۲) نظام ریاستی متناسب با تفکیک مطلق قوا و نظام پارلمانی متناسب با تفکیک نسبی قوا است.

۳) تفکیک مطلق مبتنی بر تفکیک کامل وظایف قوا و تفکیک نسبی مبتنی بر اختلاط وظایف قوا است.

۴) در نظام پارلمانی انتخاب دولت با ابتکار پارلمان و در نظام ریاستی تعیین دولت با رأی اعتماد پارلمان است.

*** گزینه ۲ صحیح است.**

(ارشد سراسری ۸۳)

۵۱- در نظام پارلمانی:

۱) مجلس رأساً اعضای دولت را تعیین می‌کند.

۲) مجلس دولت را استیضاح و رئیس دولت رأساً می‌تواند مجلس را منحل کند.

۳) با توجه به همکاری قوا، اصولاً تفکیک قوا موضوعیت ندارد.

۴) هیأت دولت پاسخگوی کارکرد خود در برابر مجلس است.

*** گزینه ۴ صحیح است.**

(ارشد سراسری ۸۳)

۵۲- در نظام ریاستی:

۱) رئیس جمهور مستقل از پارلمان است اما بدون رأی اعتماد مجلس دولت رسمیت نمی‌یابد.

۲) تفکیک قوا مطلق است، اما به دلیل عدم اجرای قانون، مجلس حق استیضاح مجریه را دارد.

مبانی و بایسته‌های حقوق اساسی □ ۱۴۵

۳) قوای مجریه و مقننه از هر دو شأن مردمی مساوی برخوردارند و مستقل از یکدیگر می‌باشند.
۴) رئیس جمهور و مجلس قانون‌گذاری از شأن یکسان برخوردارند رئیس جمهور حق انحلال مجلس را دارد.

* گزینه ۳ صحیح است.

۵۳- طبق نظریه جان لاک در مورد تفکیک قوا، اقتدار اعلام جنگ و عقد صلح به عهده

کدامیک از گزینه‌های زیر است؟ (کارشناسی پیام نور، نیمسال دوم ۸۴ - ۸۳)

۱) قوه مقننه

۲) قوه مجریه

۳) قوه قضائیه

۴) قوه متحده (فدراتیو)

* گزینه ۴ صحیح است.

۵۴- نظریه‌ی تفکیک قوای منتسکیو بر کدام محور استوار است؟

(ارشد سراسری ۸۴)

۱) تفکیک عمودی قوا

۲) قانون

۳) حاکمیت ملی

۴) حاکمیت مردم

* گزینه ۲ صحیح است.

۵۵- در نظام پارلمانی، تأیید انتخاب وزیران بر عهده چه نهاد یا مقامی است؟

(کارشناسی پیام نور، نیمسال دوم ۸۵ - ۸۴)

۱) رئیس جمهور

۲) رئیس کشور

۳) رئیس مجلس

۴) پارلمان

* گزینه ۴ صحیح است.

۵۶- در نظام پارلمانی صلاحیت انحلال مجلس قانونگذاری با چه هدفی صورت می‌گیرد؟

(ارشد سراسری ۸۴)

۱) تضعیف نهاد پارلمان

۲) واگذاری تصمیم به مردم

۳) تقویت مجلس دوم

۴) تقویت نهاد مجریه

* گزینه ۲ صحیح است.

۵۷- در نظام پارلمانی

(ارشد آزاد ۸۴)

۱) تفکیک قوا مطلق است.

۲) قوه مقننه بر قوه مجریه برتری دارد.

۱۴۶ □ درسنامه حقوق اساسی

۳) قوه مقننه رسماً اعضای قوه مجریه را تعیین و منصوب می‌نماید.

۴) قوای سه‌گانه بر یکدیگر اقتدار و نفوذی ندارند.

* گزینه ۲ صحیح است.

۵۸- تفکیک قوا از دیدگاه منتسکیو از چه نوعی می‌باشد؟

(کارشناسی پیام نور، نیمسال اول ۸۶ - ۸۵)

۱) تعادلی و توازنی ۲) اختلاط قوا ۳) برتری قوه مقننه ۴) اشتراکی بودن

* گزینه ۱ صحیح است.

۵۹- در نظام تفکیک مطلق قوا، وزراء درمقابل چه نهاد یا مقامی مسئولیت سیاسی دارند؟

(کارشناسی پیام نور، ن.اول ۸۶ - ۸۵)

۱) پارلمان ۲) رئیس قوه مجریه ۳) مجلس نمایندگان ۴) قوه قضائیه

* گزینه ۲ صحیح است.

۶۰- در سلطنت مشروطه پارلمانی، عزل وزراء به عهده کیست؟

(کارشناسی پیام نور، نیمسال دوم ۸۶ - ۸۵)

۱) پارلمان ۲) رئیس جمهور ۳) دادگاه ۴) پادشاه

* گزینه ۱ صحیح است.

۶۱- در تفکیک مطلق قوا:

(کارشناسی پیام نور، نیمسال دوم ۸۶ - ۸۵)

۱) قوه مجریه، مجلس را منحل می‌کند.

۲) قوه مقننه، می‌تواند رئیس جمهور را مورد استیضاح قرار دهد.

۳) وزراء در برابر پارلمان هیچ گونه مسئولیتی ندارند.

۴) وزراء حق شرکت در جلسات پارلمان را دارند.

* گزینه ۳ صحیح است.

۶۲- در تفکیک نسبی قوا:

(کارشناسی پیام نور، نیمسال دوم ۸۶ - ۸۵)

۱) قوه مجریه می‌تواند لایحه به پارلمان ارسال نماید.

۲) قوا حق همکاری درانجام وظایف را با هم ندارند.

۳) رئیس قوه مجریه حق انحلال پارلمان را ندارد.

۴) وزرا صرفاً توسط رئیس قوه مجریه عزل می‌شوند.

* گزینه ۱ صحیح است.

مبانی و بایسته‌های حقوق اساسی □ ۱۴۷

۶۳- ثبات و در عین حال مسئولیت پذیری اعضای قوه مجریه در کدام نظام یا نظام‌ها قابل تأمین است؟

(ارشد سراسری ۸۵)

(۱) ریاستی.

(۲) پارلمانی - دو حزبی و ریاستی .

(۳) پارلمانی چند حزبی با کسب اکثریت نسبی پارلمان .

(۴) ریاستی که رئیس جمهور منتخب پارلمان چند حزبی باشد.

* گزینه ۲ صحیح است.

۶۴- مشخصه‌های اساسی نظام پارلمانی و نظام ریاستی به ترتیب کدام است؟

(ارشد سراسری ۸۵)

(۱) در نظام پارلمانی تفکیک قوا منتفی است در حالی که نظام ریاستی مبتنی بر تفکیک قواست.

(۲) نظام پارلمانی متمایل به تفکیک نسبی قوا و نظام ریاستی متمایل به تفکیک مطلق قواست.

(۳) اعضای دولت در نظام پارلمانی به طور مطلق منتخب پارلمان و در نظام ریاستی منتخب رئیس جمهور هستند.

(۴) در نظام پارلمانی وزیران در مقابل پارلمان مسئولند اما در نظام ریاستی وزیران به اعتبار رئیس جمهور منتخب مردم هیچ گونه مسئولیتی ندارند.

* گزینه ۲ صحیح است.

(ارشد سراسری ۸۵)

۶۵- وجود اصل تفکیک قوا موجب

(۱) توسعه و کمال قدرت در مقابله با آزادی است.

(۲) گسترش نامحدود آزادی‌ها در مقابل قدرت است.

(۳) تشخیص انواع رژیم‌های سیاسی است.

(۴) تعدیل قدرت و عدم پاسخگویی آن است.

* گزینه ۳ صحیح است.

(ارشد آزاد ۸۳ و ۸۵ و ۹۰)

۶۶- در نظام ریاستی

(۱) قوای مقننه و مجریه هر دو دارای حقانیت مردمی‌اند بدین اعتبار هیچ یک از این دو قوه بر دیگری برتری ندارد.

(۲) هر چندکه رئیس جمهور مستقل از پارلمان است اما رسمیت دولت وی به دلیل ضرورت همکاری بین قوا موکول به تأیید پارلمان می‌باشد.

۱۴۸ □ در سنامه حقوق اساسی

۳) با آنکه تفکیک قوا مطلق است ضرورت تعادل قوا اقتضا میکند چنانچه دولت و پارلمان به توافق نرسند رئیس جمهور حق انحلال پارلمان و در مقابل مجلس حق عزل رئیس جمهور را داشته باشد.

۴) پارلمان در انجام امور خود مستقل از دولت است اما دولت در صورت عدم اجرای قوانین لازم الاجرا قابل مؤاخذة و استیضاح توسط پارلمان می باشد.

*** گزینه ۱ صحیح است.**

۶۷- در نظام پارلمانی

(ارشد آزاد ۸۵)

۱) چون تفکیک قوا نسبی است بین پارلمان و دولت از جهت پاسخگویی مسئولیت متقابل وجود دارد.

۲) پارلمان مظهر حاکمیت مردم و بدین اعتبار دولت پاسخگوی کارکرد خود در برابر پارلمان است.

۳- پارلمان می تواند دولت را عزل و دولت نیز می تواند همانند نظام ریاستی پارلمان را منحل کند.
۴) قوای سه گانه بر یکدیگر اقتدار و نفوذی ندارند.

*** گزینه ۲ صحیح است.**

۶۸- در نظام تفکیک قوا

(ارشد آزاد ۸۵ و ۹۰)

۱) وجه تمایز تفکیک مطلق و تفکیک نسبی قوا در تفکیک یا اختلاط وظایف پارلمان و دولت است.

۲) برعکس نظام ریاستی که قوا مستقل از یکدیگرند در نظام پارلمانی این ارتباط تا اختلاط وظایف نیز پیش می رود.

۳) تفکیک مطلق متناسب با نظام دولت ساده و تفکیک نسبی متناسب با نظام فدرال است.

۴) مجریه ریاستی متناسب با تفکیک مطلق و مجریه پارلمانی متناسب با تفکیک نسبی قواست.

*** گزینه ۴ صحیح است.**

۶۹- کدامیک از گزینه های زیر از جمله نتایج تفکیک مطلق قوا است؟

(کارشناسی پیام نور نیمسال اول ۸۷ - ۸۶)

۱) وزراء هم عضو مجریه و هم عضو مقننه هستند.

۲) وزراء در مقابل پارلمان هیچگونه مسئولیتی ندارند.

۳) مجریه حق انحلال مجلس را دارد و مقننه حق انحلال مجریه را دارد.

۴) قوه مجریه از تهیه لایحه قانونی و تقدیم به مجلس ممنوع نیست.

*** گزینه ۲ صحیح است.**

مبانی و بایسته‌های حقوق اساسی □ ۱۴۹

۷۰- کدامیک از گزینه‌های زیر در خصوص تفکیک نسبی قوا صحیح نمی‌باشد؟

(کارشناسی پیام نور، نیمسال اول ۸۷ - ۸۶)

- ۱) قضاات از جانب قوه مجریه انتخاب می‌شوند.
- ۲) مجلس یا مجلسین حق عفو عمومی را دارند.
- ۳) پارلمان حق سؤال و استیضاح وزراء را ندارند.
- ۴) نمایندگان مجلس همزمان می‌توانند تصدی وزارتخانه را هم داشته باشند.

* گزینه ۳ صحیح است.

۷۱- اصل تفکیک قوا به گونه‌ای که امروزه در غرب و بیشتر کشورها رایج شده دستاورد کدام

متفکر است؟ (کارشناسی پیام نور، علوم سیاسی، نیمسال اول ۸۷ - ۸۶)

- ۱) منتسکیو
- ۲) جان لاک
- ۳) روسو
- ۴) ارسطو

* گزینه ۱ صحیح است.

۷۲- از نظر «ژان ژاک رسو» حاکمیت متعلق به کیست؟

(کارشناسی پیام نور، علوم سیاسی، نیمسال اول ۸۷ - ۸۶)

- ۱) خداوند
- ۲) مردم
- ۳) هیأت حاکم
- ۴) هیچکدام

* گزینه ۲ صحیح است.

۷۳- نخستین کشور ابداع کننده رژیم ریاستی کدام کشور است؟

(کارشناسی پیام نور، علوم سیاسی، نیمسال اول ۸۷ - ۸۶)

- ۱) فرانسه
- ۲) کانادا
- ۳) شوروی
- ۴) آمریکا

* گزینه ۴ صحیح است.

۷۴- وسایل و شیوه‌های اعمال تعادل قوا در رژیم‌های پارلمانی در کدام گزینه آمده است؟

(کارشناسی پیام نور، علوم سیاسی، نیمسال اول ۸۷ - ۸۶)

- ۱) مسئولیت سیاسی وزیران در برابر پارلمان.
- ۲) حق انحلال پارلمان توسط قوه مجریه.
- ۳) بوسیله یک سازمان سیاسی کنترل کننده.
- ۴) ۱ و ۲ صحیح است.

* گزینه ۴ صحیح است.

۷۵- کدام رژیم محصول تفکیک مطلق قوا می‌باشد؟

(کارشناسی پیام نور، علوم سیاسی، نیمسال اول ۸۷ - ۸۶)

- ۱) ریاستی ۲) پارلمانی ۳) هردو ۴) هیچکدام
* گزینه ۱ صحیح است.

۷۶- اصل تفکیک قوا میراث کدام متفکر است؟

(کارشناسی پیام نور، علوم سیاسی، نیمسال اول ۸۷ - ۸۶)

- ۱) هابس ۲) لاک ۳) روسو ۴) منتسکیو
* گزینه ۴ صحیح است.

۷۷- در جمهوری پارلمانی، وزرا چگونه انتخاب می‌شوند؟

(کارشناسی پیام نور، نیمسال دوم ۸۷ - ۸۶)

- ۱) با مشورت پارلمان و توسط رئیس جمهور
۲) با پیشنهاد پارلمان و تأیید رئیس کشور
۳) با پیشنهاد قوه مجریه و رأی اعتماد پارلمان
۴) با پیشنهاد پارلمان و تأیید نخست وزیر
* گزینه ۳ صحیح است.

۷۸- نظریه «توازن و تعادل قوا» در نظریه تفکیک قوا را کدام اندیشمند مطرح نموده؟

(کارشناسی پیام نور، ۸۷ - ۸۶)

- ۱) منتسکیو ۲) کانت ۳) روسو ۴) هابس
* گزینه ۱ صحیح است.

۷۹- در نظام پارلمانی

(ارشد سراسری ۸۶)

- ۱) ابتکار قانون و فرآیند قانونگذاری مستقل از مجریه است.
۲) چون پارلمان مستقیماً اعضای کابینه را تعیین می‌کند پس این اعضا در مقابل پارلمان مسئولند.
۳) نمایندگان پارلمان منتخب مردم و پاسخگوی مردم‌اند و کابینه دولت در مقابل پارلمان پاسخگو است.
۴) چون تفکیک قوا بر محور همکاری دو قوه مقننه و مجریه است بنابراین حق انحلال و عزل یکدیگر متفی است.
* گزینه ۳ صحیح است.

مبانی و بایسته‌های حقوق اساسی □ ۱۵۱

۸۰ - در نظام ریاستی

(ارشد سراسری ۸۶)

۱) قوای مجریه و مقننه منبث از مردم‌اند به همین جهت این دو قوه حق انحلال و یا عزل یکدیگر را دارند.

۲) رئیس جمهور مستقل از کنگره است اما اعضای کابینه وی اصولاً درمقابل پارلمان پاسخگو و مسئولند.

۳) چون تمامی اعضای قوای مقننه و مجریه همزمان با انتخاب مردم تعیین می‌شوند یکی را بر دیگری تفوقی نیست.

۴) پارلمان در انجام امور خود مستقل از دولت است و دولت اصولاً پاسخگوی کارکرد خود در برابر پارلمان نیست.

* گزینه ۴ صحیح است.

۸۱ - در تفکیک نسبی قوا:

(کارشناسی پیام نور، نیمسال اول ۸۸ - ۸۷)

۱) مجلس تحت نظارت کامل قوه مجریه است.

۲) نوعی همکاری بین قوا وجود دارد.

۳) وزراء حق شرکت در جلسات پارلمان را ندارند.

۴) رئیس قوه مجریه حق انحلال مجلس را ندارد.

* گزینه ۲ صحیح است.

۸۲ - در تفکیک مطلق قوا:

(کارشناسی پیام نور، نیمسال اول ۸۸ - ۸۷)

۱) ریاست قوه مجریه از ریاست کشور جدا است.

۲) قوه مجریه می‌تواند لایحه قانونی به مجلس تقدیم کند.

۳) وزراء فقط عضو قوه مجریه هستند و در مقننه عضویت ندارند.

۴) پارلمان حق انحلال قوه مجریه را دارد.

* گزینه ۳ صحیح است.

۸۳ - نخستین کشوری که نظام سیاسی ریاستی تجربه نمود کدام است؟

(کارشناسی پیام نور، نیمسال اول ۸۸ - ۸۷)

۲) ایالات متحده آمریکا

۱) بریتانیا

۴) فرانسه

۳) آلمان

* گزینه ۲ صحیح است.

۸۴- کشور انگلستان بر مبنای کدام رژیم سیاسی ذیل استوار می‌باشد؟

(کارشناسی پیام نور، نیمسال اول ۸۸ - ۸۷)

- (۱) رژیم پارلمانی
(۲) رژیم ریاستی
(۳) تفکیک مطلق قوا
(۴) رژیم نیمه ریاستی
- * گزینه ۱ صحیح است.

۸۵ - منتسکیو برای تأمین آزادی افراد ملت چه پیشنهادی داشت؟

(فراگیر ۸۷)

- (۱) پاسخگویی نیروهای نظامی و انتظامی
(۲) تفکیک قوا و تعادل بین آنها
(۳) تعادل میان اختیارات قوه مقننه و قوه قضائیه
(۴) محدود کردن قدرت قوه قضائیه
- * گزینه ۲ صحیح است.

۸۶ - کدام گزینه در خصوص نظام پارلمانی و نظام ریاستی صحیح است؟

(ارشد سراسری ۸۷)

- (۱) اختیارات و وظایف رئیس مجریه در نظام پارلمانی و ریاستی مشابهت دارد.
(۲) در نظام پارلمانی مسئولیت وزیران قطعی اما در نظام ریاستی قوه مجریه مسئولیتی ندارد.
(۳) در نظام پارلمانی قوه مجریه و مقننه با یکدیگر همکاری دارند اما در نظام ریاستی بین این دو قوه رابطه انعطاف ناپذیر است.
(۴) در نظام پارلمانی حتماً وزیران باید از بین نمایندگان باشند اما در نظام ریاستی رئیس جمهوری و وزیران از راه انتخابات مستقیم تعیین می‌شوند.
- * گزینه ۳ صحیح است.

۸۷ - شاخص تفاوت نظام ریاستی با نظام پارلمانی قواست.

(ارشد سراسری ۸۸)

- (۱) اختلاط
(۲) تعادل
(۳) همکاری
(۴) تفکیک
- * گزینه ۴ صحیح است.

۸۸ - در نظام ریاستی

(ارشد آزاد ۸۸)

- (۱) رئیس جمهور منتخب مردم و مستقل از پارلمان اما دولت وی زیر نظر کامل پارلمان است.
(۲) رئیس جمهور منتخب مردم و دولت وی اصولاً مستقل از پارلمان است.
(۳) رئیس جمهور حق انحلال پارلمان و پارلمان حق عزل رئیس جمهور را داراست.

مبانی و بایسته‌های حقوق اساسی □ ۱۵۳

۴) رئیس جمهور در تعیین و انتخاب اعضای هیات دولت مکلف به کسب رای اعتماد از پارلمان است.

* گزینه ۲ صحیح است.

۸۹- در نظام تفکیک قوا (ارشد آزاد ۸۸ و ۸۹)

۱) نظام ریاستی بدین جهت متناسب با تفکیک مطلق قواست که در آن رئیس جمهور و نمایندگان پارلمان هر یک منتخب مردم و به طور همسان دارای شأن مردمی‌اند و هیچ یک از قوا بر دیگری برتری ندارد.

۲) تفکیک مطلق قوا مبتنی بر تفکیک کامل وظایف قوا و تفکیک نسبی مبتنی بر اختلاط وظایف قواست.

۳) در مجریه پارلمانی اصولاً تفکیک قوا موضوعیت ندارد.

۴) تفکیک مطلق قوا متناسب با دولت ساده و تفکیک نسبی متناسب با نظام فدرال است.

* گزینه ۱ صحیح است.

۹۰- در نظام تفکیک مطلق قوا: (پیام نور ۸۸)

۱) قوه مجریه یک رکنی است.

۲) هر یک از قوا دارای ابزارهای تاثیرگذاری کامل بر یکدیگر هستند.

۳) قوه مقننه بر سایر قوا برتری بیشتری دارد.

۴) پارلمان پاسخگوی مطلق در برابر قوه مجریه است.

* گزینه ۱ صحیح است.

۹۱- نوع تفکیک قوا در ایران چگونه است؟ (پیام نور ۸۸)

۱) تفکیک مطلق قوا

۲) تفکیک نسبی همراه با استقلال قوا

۳) تفکیک مطلق و نسبی قوا

۴) تفکیک عمودی قوا

* گزینه ۲ صحیح است.

۹۲- تفکیک مطلق قوا، محصول تفکر کدام اندیشمند است؟ (پیام نور ۸۸)

۱) روسو

۲) جان لاک

۳) ارسطو

۴) منتسکیو

* گزینه ۴ صحیح است.

۹۳- کدام گزینه صحیح نیست؟ (پیام نور ۸۸)

۱) در رژیم تفکیک قوا مطلق، تفکیک عمودی است.

۲) در رژیم ریاستی، قوه مجریه دو رکنی است.

۱۵۴ □ در سنامه حقوق اساسی

۳) در نظام تفکیک نسبی قوا، مجریه تحت نظارت سیاسی قوه مقننه است.

۴) هیأت مردم در نظر روسو، همان قوه مقننه می باشد.

* گزینه ۲ صحیح است.

۹۴- در رژیم نیمه ریاستی - نیمه پارلمانی رئیس کشور کیست؟

(پیام نور ۸۸)

۱) پادشاه ۲) نخست وزیر ۳) رئیس جمهور ۴) صدر اعظم

* گزینه ۳ صحیح است.

۹۵- کارآمدترین ابزار و وسیله دخالت قوه مجریه بر قوه مقننه کدام است؟

(ارشد سراسری ۸۸)

۱) تعیین اعضای قوه مقننه.

۲) دخالت در فرآیند تصویب قوانین.

۳) دخالت در تعیین دستور جلسه قوه مقننه.

۴) سازماندهی کمیسیون‌های داخلی قوه مقننه و نحوه کار آنها.

* گزینه ۲ صحیح است.

۹۶- تغییر نظام سیاسی کشور به نظام پارلمانی (ارشد سراسری ۹۱)

۱) با تصمیم شورای بازرنگری قانون اساسی صورت می پذیرد.

۲) مغایر جمهوری بودن حکومت است و مطلقاً ممکن نمی باشد.

۳) با تصویب دوسوم مجموع نمایندگان مجلس و تأیید مقام رهبری پس از مراجعه به آراء عمومی میسر خواهد شد.

۴) مقام رهبری پس از مشورت با مجمع تشخیص مصلحت نظام، موضوع را به شورای بازرنگری پیشنهاد و مصوبات پس از تأیید مقام رهبری از طریق مراجعه به آراء عمومی به تصویب می رسد.

* گزینه ۴ صحیح است.

۹۷- در مقایسه بین نظام ریاستی و پارلمانی کدام گزینه صحیح است؟

(ارشد سراسری ۹۱)

۱) وزیران و همکاران رئیس جمهور در نظام ریاستی هیچگونه مسئولیتی ندارند.

۲) در نظام پارلمانی هیأت دولت حق انحلال پارلمان را دارد.

۳) استیضاح در رژیم پارلمانی ناشی از نظارت مستمر پارلمان در امور قوه مجریه است.

۴) در نظام ریاستی قوه مجریه حق وضع آئین نامه را ندارد.

* گزینه ۳ صحیح است.

۹۸- در رژیم پارلمانی، اصولاً روابط مجلس و دولت در قبال مردم چگونه است؟

(دکتری سراسری ۹۱)

۱) مجلس در قبال رئیس کشور و دولت در قبال مردم مسئول است.

۲) مجلس در قبال مردم و دولت در مقابل مجلس مسئولیت دارد.

۳) مجلس و دولت تنها در مقابل یکدیگر و نه در برابر مردم مسئولیت دارد.

۴) هر دو در قبال مردم مستقیماً مسئولیت دارند.

* گزینه ۲ صحیح است.

۹۹- در نظام پارلمانی، اصولاً رئیس کشور در مقابل کدام مرجع زیر مسئولیت سیاسی دارد؟

(دکتری سراسری ۹۱)

۱) مجلس ۲) مردم ۳) مجلس و مردم ۴) هیچ کدام

* گزینه ۴ صحیح است.

۱۰۰- برای جلوگیری از سقوط مکرر دولت‌ها در رژیم پارلمانی راه حل کدام است؟

(دکتری سراسری ۹۱)

۱) امکان انحلال مجلس از سوی رئیس کشور.

۲) اعمال حق وتوی تعلیقی رئیس جمهور.

۳) عدم مسئولیت دولت و وزیران در قبال مجلس.

۴) مسئولیت جمعی وزیران کابینه در مقابل رئیس جمهور.

* گزینه ۱ صحیح است.

درسنامه

گفتار ششم: پارلمان (دستگاه قانونگذاری)

- ۱- پارلمان به دستگاهی اطلاق می‌شود که کار ویژه‌ی آن وضع قانون یا قواعد کلی و لازم‌الاجراست.
- ۲- پارلمان ممکن است از یک یا دو مجلس تشکیل شود.
- ۳- پارلمان نخستین رکنی است که می‌تواند منعکس کننده اراده مردم در جامعه باشد.
- ۴- در دکتترین حقوقی دنیای معاصر، قانون آن است که از دستگاه صالح قانون‌گذاری نشأت گرفته و مراحل تصویب، امضاء و انتشار را پشت سر گذاشته باشد.
- ۵- دستگاه واضع و نحوه‌ی شکلی قانون بر محتوای درونی آن برتری دارد.
- ۶- وجود پارلمان در جوامعی معنی پیدا می‌کند که اولاً، قانون‌گذاری چیزی پیش ساخته و از قبل تعیین شده نباشد و ثانیاً، اساس کار قانون‌گذاری بر شیوه‌ی عرفی و تدریجی و تکرار تجارب به تنهایی استوار نباشد بلکه نمایندگان مورد اعتماد مردم با گردهمایی و تدبیر، قواعدی را برای تنظیم روابط گوناگون اجتماعی وضع کنند و ثالثاً، دموکراسی مستقیم موجود نباشد تا مردم خود به وضع قانون بپردازند بلکه باید تمام یا بخش ویژه‌ای از کار قانون‌گذاری بر عهده‌ی نمایندگان منتخب باشد.
- ۷- نظام دو مجلسی هم در کشورهای تکبافت (بسیط) وجود دارد هم در کشورهای فدرال.
- ۸- دولت کشورهای فدرال دارای ساختاری دوگانه گرا هستند: ۱- دولت مرکزی (فدرال) ۲- دولت‌های عضو (که دارای قانون اساسی، گروه انسانی و قدرت سیاسی هستند).
- ۹- دو عامل پایه‌ای در ساختار کشور فدرال وجود دارد:
 - ۱- عامل وحدت
 - ۲- عامل کثرت
- ۱۰- پارلمان مرکزی باید منعکس کننده این گرایش دو گانه باشد و نظام دو مجلسی می‌تواند آن را به بهترین وجهی از لحاظ ارگانیک تجسم بخشد.
- ۱۱- در غالب کشورها، مجلس اول تجسم کننده‌ی گرایش وحدت طلبی و مجلس دوم تجسم کننده‌ی گرایش کثرت طلبی است.
- ۱۲- امروزه اصل دو مجلسی بودن در کشورهای فدرال مورد قبول و اجماع علمای سیاست و قانون نویسان اساسی واقع شده است.
- ۱۳- دو شرط اساسی در تحقق نظام دو مجلسی ضروری به نظر می‌رسد.

مبانی و بایسته‌های حقوق اساسی □ ۱۵۷

- ۱- برابری تعداد نمایندگان دول عضو در مجلس دوم.
 - ۲- برابری اختیارات دو مجلس در زمینه‌ی قانون‌گذاری و حتی در باب نظارت بر قوه مجریه.
 - ۱۴- پارلمان سوئیس:
 - ۱- مجلس فدرال ملی از دو شورا ترکیب یافته است. شورای ملی و شورای دولت ها.
 - ۲- نمایندگان شورای ملی از سوی همه مردم به نسبت جمعیت کشور و نمایندگان شورای دولت‌ها برای هر کانتون دو نفر و هر نیمه کانتون یک نفر برگزیده می‌شوند.
 - ۳- هر دو شورا از حیث قانون‌گذاری در یک سطح قرار داده شده‌اند مگر در برخی موارد که باید مجتمعاً و مشترکاً تصمیم اتخاذ نمایند.
 - ۱۵- پارلمان آلمان:
 - ۱- پارلمان این کشور از دو مجلس ترکیب یافته است. مجلس فدرال (بوندستاگ) و شورای فدرال (بوندسرات).
 - ۲- نمایندگان مجلس اول با آراء همگانی مستقیم برابر و مخفی توسط مردم و نمایندگان مجلس دوم (لندرها) بر حسب جمعیت برگزیده می‌شوند (حداقل سه کرسی برای هر سرزمین).
 - ۳- قدرت مجلس اول از هر حیث بیشتر از مجلس دوم است.
 - ۴- مجلس دوم در تعیین صدر اعظم نقشی ندارد.
 - ۵- وزیران تنها در برابر مجلس اول مسئولیت سیاسی دارند.
 - ۶- اختیارات مجلس دوم در زمینه قانون‌گذاری نیز محدودتر از مجلس اول است.
- نظام دو مجلسی در کشورهای تک‌پارتمانی**
- ۱۶- احزاب دست راستی اعم از محافظه کار و لیبرال‌های میانه، موافق با دو مجلس و احزاب گروه‌های چپی مانند کمونیست‌ها و سوسیالیست‌ها طرفدار یک مجلس هستند.
 - ۱۷- نخستین کشوری که به سازمان بندی پارلمان به سبک امروزی کلمه دست زد، بریتانیا بود.
 - ۱۸- شارل دوم متسکیو یکی از مؤثرترین نظریه سازان دوگانگی مجالس مقننه است.
 - ۱۹- متسکیو نخستین کسی است که کوشید برای وجود مجلس دوم توجیهی نظری ارائه کند.
 - ۲۰- مجالس دوم را می‌توان به دو دسته تقسیم کرد:
 - ۱- مجالس غیر انتخابی (اتوکراتیک یا اقتدارگرا).
 - ۲- مجالس انتخابی (دمکراتیک).

- ۲۱- مجالس دوم غیرانتخابی از اعضای ترکیب شده‌اند که از رهگذر روش‌هایی غیر از انتخابات تعیین شده‌اند و مهم‌ترین آن‌ها عبارتند از:
- ۱- اعضای موروثی: این اعضا بر حسب اصل وراثت تعیین می‌گردند. (مثل مجلس لردان بریتانیا).
 - ۲- اعضای مادام‌العمر: این افراد توسط قانون یا رئیس مملکت برای طول حیات خود انتخاب می‌شوند.
 - ۳- اعضای انتصابی: در برخی کشورها به رئیس مملکت حق داده شده است که همه یا بخشی از اعضای مجالس دوم را برای دوره‌ی تقنینیه منصوب کند.
- ۲۲- مجالسی را که کلیه اعضای آن توسط رئیس کشور منصوب شوند انتصابی می‌نامند.
- ۲۳- در برخی کشورها بر مبنای خصلت نیمه انتصابی - نیمه انتخابی است یعنی بخشی از اعضاء را مردم و بخشی را رئیس کشور منصوب می‌کند.
- ۲۴- اعضای مبتنی برانتخابات محدود: این گونه اعضا از سوی مردم انتخاب می‌شوند ولی شرایط انتخاب کننده و انتخاب شونده طوری پیش‌بینی شده است که هر کسی نتواند به عضویت این مجلس در آید. شرایطی از قبیل شرایط سنی بالاتر و شرط سواد برای انتخاب کنندگان و شرایطی از قبیل شرایط مالی، ظرفیت و شایستگی برای انتخاب شونده که قانون گذار در نظر گرفته است.
- ۲۵- اعضای برگزیده توسط مجلس: خودگزینی یکی از تمهیداتی است که مجلس خصلت محافظه کارانه خود را حفظ می‌کند.
- ۲۶- اعضای استحقاقی یا تعیین شده توسط قانون: در این موارد قانون اساسی برخی مقامات را شایسته سناتور شدن می‌داند (با وجود شرایط لازمه) مثلاً در ایتالیا کلیه رؤسای جمهور پیشین در صورت تمایل می‌توانند سناتور شوند.
- ۲۷- گرایش به سوی مجالس دوم انتخابی در قوانین اساسی بعد از جنگ‌های جهانی بیشتر دیده می‌شود.

- دلایل موافقان و مخالفان مجالس دوم

- ۲۸- موافقین مجلس دوم: قوه مجریه در برابر پارلمان مسئولیت سیاسی دارد پس اگر مجلس واحد باشد قدرت فوق‌العاده‌ای به ضرر مجریه کسب می‌کنند.
- ۲۹- پاسخ مخالفین: تضعیف تدریجی مجالس عالی یا برقراری نظام تک مجلسی در برخی ممالک به هیچ وجه به منزله تضعیف مجریه یا استبداد رأی پارلمان نبوده است.
- ۳۰- وجود نظام دو حزبی منضبط دلیل اصلی موقعیت نظام پارلمانی در انگلستان است.

مبانی و بایسته‌های حقوق اساسی □ ۱۵۹

۳۱- پاسخ موافقین: مجلس اول، نماینده امواج زودگذر افکار عمومی است این مجلس اکثراً جوان پر شور و تغییر طلب هستند و مجلس دوم مجلسی است مرکب از افراد پخته‌تر که می‌توانند با بررسی مجدد قوانین مصوب مجلس اول، جلوی تصمیمات شتاب‌آلود را بگیرند.

۳۲- پاسخ مخالفین: امروزه مجالس دوم اساساً بر مبنای انتخابات و با شیوه‌های دموکراسی برگزیده می‌شوند و لذا طبعاً ماهیت مجلس دوم روز به روز با مجلس اول شباهت بیشتری می‌یابد.

۳۳- موافقین: با تغییر شرایط انتخاب شوندگان و انتخاب کنندگان از لحاظ سن، سواد، سابقه و غیره می‌توان مجلس دومی متفاوت با مجلس اول ترتیب داد. ثانیاً به فرض محال که کیفیت و سطح دو مجلس مساوی باشد بررسی لوایح و اخذ تصمیم در دو مجلس متفاوت موجب ممارست بیشتر خواهد شد و نقایص کار یکی توسط دیگری برطرف می‌شود.

۳۴- پاسخ مخالفین: طبع کار پارلمانی که اساساً موقوف به تفکر و تأمل است خود به خود موجب کندی در حصول نتیجه خواهد بود. حال اگر به این یک مجلس، مجلس دیگر نیز مضاف شود این خود بر کندی امور پارلمان می‌افزاید و موجبات از دست رفتن فرصت‌ها می‌شود.

۳۵- نتیجه‌ی بحث: اتخاذ یکی از دو نظام (یک یا دو مجلسی) باید بر مبنای شرایط، اوضاع و احوال اجتماع هر کشور انجام گیرد.

۳۶- استقلال، آزادی و مصونیت، از شروط لازم برای انجام وظایف و تکلیف نمایندگی است.

۳۷- مصونیت پارلمانی: اساساً پوششی قانونی است برای حفاظت نماینده در برابر تعقیب قضایی یا اعمال پلیسی.

۳۸- قاعده مصونیت ممکن است به ظاهر جنبه‌ی تبعیض یا امتیازی داشته باشد ولی در حقیقت وسیله‌ای است دفاعی برای اینکه بتواند آزادگی خود را برای ادای وظیفه نمایندگی در گفتار، نوشتار و کردار حفظ کند.

۳۹- مصونیت پارلمانی دو وجه دارد:

۱- عدم مسئولیت ۲- تعرض ناپذیری

۴۰- عدم مسئولیت نوعی مصونیت ماهوی است بدین معنی که نماینده به مناسبت، گفتار، نوشتار، اعمال و تصمیمات و موضع‌گیری‌های خود نباید مورد تعقیب قرار گیرد و مؤاخذه شود.

۱۶۰ □ در سنامه حقوق اساسی

- ۴۱- عدم مسئولیت برای آن است که به درستی تفاوت نقش نماینده را با سایر افراد نشان دهد و در عین حال وی را از گزند انتقام و دشمنی و غیره محفوظ نماید.
- ۴۲- عدم مسئولیت نمایندگان قاعدتاً باید هم مطلق باشد و هم مداوم.
- ۴۳- مطلق، به این معنی که مشمول استثناء نیست و آن چه را در قلمرو وظایف نمایندگی به انجام می‌رساند مشمول این مصونیت از نوع عدم مسئولیت آن است.
- ۴۴- مداوم، بدین جهت که حتی بعد از اتمام دوره تقنینیه نیز می‌توان نماینده‌ی سابق را بابت اعمال دوره نمایندگی تعقیب کرد زیرا در غیر این صورت بیم و هراس از آینده، آزادی عمل نماینده را از او سلب می‌کند.
- ۴۵- عدم مسئولیت نباید موجب سوءاستفاده از حق شود و نماینده به استناد آن به حریم آزادی‌ها و حریم افراد لطمه وارد نماید.
- ۴۶- عدم مسئولیت زمانی معنای واقعی خود را خواهد داشت که راجع به امور عمومی و اجتماعی باشد یعنی نماینده باید مطالب خود در را در قالب طرح مسائل واقعی جامعه بگوید خطای انضباطی و تخلف نظام نامه‌ای داخلی مشمول عدم مسئولیت نیست.
- ۴۷- عدم مسئولیت نمایندگان، رافع مسئولیت سیاسی آن‌ها در قبال افکار عمومی نیست. داوری نهایی در مورد نماینده با مردم، و ضمانت اجرای آن نیز عدم انتخاب مجدد آنان می‌باشد.
- ۴۸- طبق اصل تعرض ناپذیری، نماینده در برابر آیین دادرسی جزایی از مصونیت برخوردار است.
- ۴۹- تعرض ناپذیری یعنی ممنوعیت تعرض به نمایندگان در باب اعمالی که خارج از پارلمان انجام می‌دهند.
- ۵۰- مرسوم‌ترین شیوه در باب تعرض ناپذیری این است که موضوع به آگاهی مجلس می‌رسد و رسیدگی مقدماتی در مجلس به وسیله کمیسیون ویژه‌ای انجام می‌گیرد در صورتی که معلوم شود نماینده واقعاً مرتکب جرم شده، اجازه‌ی بازداشت و پیگرد وی از سوی پارلمان صادر می‌گردد.
- ۵۱- دوره‌ی تعرض ناپذیری محدود به دوره‌ی اجلاس یا دوره تقنینیه می‌باشد همچنین در صورتی که جرم مشهود باشد مأموران حق بازداشت نماینده را دارند.
- ۵۲- طبق اصل مانع الجمع بودن سمت نمایندگی با سایر مشاغل عضویت مقننه با مجریه و قضائیه معارض است و نماینده پارلمان حق ندارد شغل دیگری را بپذیرد.

مبانی و بایسته‌های حقوق اساسی □ ۱۶۱

- ۵۳- فلسفه اصل مازعه الجمع بودن سمت نمایندگان با سایر مشاغل این است که نماینده مجلس حتی المقدور آزاده و وارسته باقی بماند.
- ۵۴- مانعه الجمع بودن در حقوق انگلستان وجود ندارد بلکه نوع رژیم پارلمانی این کشور ایجاب می‌کند وزیران در درجه اول از میان نمایندگان مجلس عوام و در درجه دوم از میان اعضای مجلس لردان انتخاب شوند.
- ۵۵- استقلال پارلمانی شامل استقلال اداری، مالی و نظام نامه‌ای می‌شود.
- ۵۶- استقلال اداری تا جایی لازم است که جلوی وابستگی ارگانیک و تشکیلاتی قوه مقننه را از مجریه بگیرد.
- ۵۷- مجالس مقننه باید در تهیه، تصویب و اجرای بودجه خود مختار باشد در این زمینه میان صاحب نظران حقوق عمومی اتفاق نظر می‌باشد.
- ۵۸- استقلال مالی از مظاهر حاکمیت است و پارلمان نیز که مصداق بارز حاکمیت است باید دارای چنین استقلال‌هایی بوده باشد.
- ۵۹- امروزه در اکثر ممالک جهان تهیه و تنظیم و همچنین تصویب نظام نامه داخلی مجلس بر عهده‌ی خود آنان است.
- ۶۰- نظام نامه‌ی داخلی مجلس یا برای همیشه وضع می‌شود که در این صورت برد اجرایی آن از یک دوره‌ی تقنینیه تجاوز می‌کند یا اساساً برای یک دوره‌ی تقنینی تصویب می‌گردد.
- ۶۱- در آمریکا نظام نامه مجلس نمایندگان در شروع دوره‌ی قانون‌گذاری توسط نمایندگان همان دوره وضع می‌گردد ولی نظام نامه مجلس سنا دائمی است.
- ۶۲- تار و پود هر مجلس از ارکان زیر تشکیل می‌شوند:
- ۱- رئیس و هیأت رئیسه
 - ۲- سازمان اداری
 - ۳- کمیسیون‌ها
- ۶۳- رئیس که مسئول اداره‌ی جلسات و رهبری مذاکرات و چرخش امور قانون‌گذاری و سیاسی در پارلمان است و بالاترین مقام در قوه‌ی مقننه یک کشور به شمار می‌آید.
- ۶۴- در رأس هر مجلس قاعدتاً یک رئیس و در کنار آن یک هیأت رئیسه قرار دارد که نحوه‌ی ترکیب این هیأت، تعداد اعضا و مسئولان و وظایف مختلف آن، طبق قوانین هر کشور مختلف است.
- ۶۵- کمیسیون‌های مجالس، شبکه سازمانی فعالیت‌های تقنینی را تشکیل می‌دهد.

۱۶۲ □ درسامه حقوق اساسی

- ۶۶- دلیل تقسیم نمایندگان در کمیسیون‌ها، تسهیل امر قانون‌گذاری و جلوگیری از اتلاف وقت است.
- ۶۷- عموماً دو نوع کمیسیون وجود دارد:
- ۱- عادی
 - ۲- تخصصی
- ۶۸- مهم‌ترین نوع کمیسیون‌های عادی عبارتند از:
- ۱- شعب
 - ۲- کمیسیون کامل مجلس
- ۶۹- مجالس برای تحقق شرکت همه‌ی نمایندگان در بررسی موضوع معین، نمایندگان را به بخش‌های جداگانه‌ای تقسیم می‌کنند که نام این بخش‌ها اصطلاحاً شعبه نامیده می‌شود.
- ۷۰- شعب هم‌زمان به مطالعه‌ی موضوع واحدی می‌پردازند و نتیجه آن را به هیأت رئیسه تقدیم می‌کنند تا برای اتخاذ تصمیم نهایی در جلسه‌ی عمومی مطرح شود.
- ۷۱- برای اینکه تبعیضی در شکل‌گیری شعب به عمل نیاید اعضاء هر شعبه به موجب قرعه‌کشی تعیین می‌شوند و تعداد اعضاء شعب با یکدیگر برابرند.
- ۷۲- کمیسیون کامل مجلس به منظور بررسی ابتدایی بعضی از طرح‌ها و لوایح از کلیه‌ی اعضاء مجلس تشکیل می‌شوند تا بدون تشریفات به مطالعه و گفتگو بپردازند.
- ۷۳- اساس کمیسیون کامل مجلس در شیوه‌های پارلمانی انگلستان به وجود آمده است.
- ۷۴- کمیسیون کامل در مورد مسائل بودجه‌ای و مالی، در لوایح و پیشنهادهایی که ماهیت مالی ندارند ولی اجرای آن‌ها موجب هزینه‌هایی می‌شود و آن دسته از لوایح قانونی پیچیده که از اهمیت ویژه‌ای برخوردارند، تشکیل می‌شود.
- ۷۵- کمیسیون کامل در واقع جلسه‌ی عمومی نمایندگان اما غیر رسمی است که به ریاست یکی از نمایندگان برگزار می‌شود نه سخن‌گو.
- ۷۶- کمیسیون تخصصی از اعضاء وارد و خبره و صاحب نظر تشکیل شده که باید با پیشرفت فنی و تخصصی به مسأله بنگرد و موضوع را تحلیل کند تا در جلسه‌ی عمومی مجلس با قضایا عادلانه‌تر و آگاه‌تر برخورد شود.
- ۷۷- کمیسیون‌های تخصصی بر دو نوع‌اند:
- ۱- کمیسیون‌های موقتی
 - ۲- کمیسیون‌های دائمی
- ۷۸- کمیسیون‌های موقتی اکثراً موردی هستند و برای بررسی و تفحص در امر به خصوصی تشکیل می‌شوند.
- ۷۹- به کمیسیون‌های دائمی از آن جهت دائمی گفته می‌شود که برای یک دوره‌ی اجلاسیه یا یک دوره‌ی تقنینیه تشکیل می‌شوند.

مبانی و بایسته‌های حقوق اساسی □ ۱۶۳

- ۸۰ - کمیسیون‌های دائمی نیز تخصصی‌اند یعنی موضوعاتی به آن‌ها ارجاع می‌شود که دارای ماهیت واحد یا مشابه است و اعضای آن کمیسیون‌ها قاعداً متخصص در زمینه‌ی مربوط به کمیسیون می‌باشند.
- ۸۱ - در شماری از کشورها تعداد کمیسیون‌های دائمی پارلمان مساوی با تعداد وزارتخانه‌های مملکتی است.
- ۸۲ - دوره‌ی اجلاس دوره‌ی کار قانون‌گذاری است که ممکن است سه یا چهار ماه یا بیشتر یا کمتر باشد.
- ۸۳ - هر دوره‌ی تقنینیه ممکن است به چند دوره‌ی اجلاس تقسیم شوند.
- ۸۴ - دوره‌ی تقنینیه عمر کامل مجلس است و نمایندگان برای آن مدت انتخاب می‌شوند و پس از اتمام آن دوره باید انتخابات جدیدی صورت گیرد.
- ۸۵ - سه روش در مورد انتخاب اعضای کمیسیون در پارلمان‌های جهان رایج است.
- ۱- توسط ریاست مجلس
۲- توسط کمیسیون مخصوص
۳- توسط آراء نمایندگان
- ۸۶ - کمیسیون تحقیق برای رسیدگی به اتهام نمایندگان و تهیه‌ی گزارش برای جلسه عمومی تشکیل می‌شود.
- ۸۷ - کمیسیون مشترک قاعداً در پارلمان‌هایی که دو مجلس دارند دیده می‌شوند تا هر گاه بین دو مجلس در مورد طرح یا لایحه‌ای اختلاف نظر روی دهد این کمیسیون با ترکیبی از اعضای مساوی دو مجلس تشکیل می‌شوند تا به راه حل مرضی الطرفینی دست یابند به طوری که هر دو مجلس بتوانند آن را مورد قبول قرار دهند.
- ۸۸ - وضع قانون وظیفه‌ی اصلی پارلمان است.
- ۸۹ - بعد از قانون‌گذاری کار ویژه نظارت، یکی از اساس‌ترین وظایف پارلمان است.
- ۹۰ - در رژیم‌های مردم سالار و دموکراسی‌های غیر مستقیم، پارلمان مهم‌ترین رکن اعمال اراده‌ی عام از طریق وضع قوانین و مقررات است.
- ۹۱ - صلاحیت قانون‌گذار (پارلمان) عام و کلی و شامل است و مجالس مقننه حق دارند در کلیه زمینه‌ها و موضوعات مربوط به دولت - کشور بحث و مذاکره کنند.
- ۹۲ - محدودیت‌های صلاحیتی عام پارلمان عبارتند از:
- ۱- وضع تصویب نامه‌ها و آئین نامه‌ها توسط قوه مجریه.
- ۲- در برخی رژیم‌های پارلمانی بخش اعظم ابتکار قانونی مانند تهیه لوایح و پیشنهاد آن به پارلمان و دفاع از مفهوم و چگونگی آن بر عهده قوه مجریه است.

- ۳- از آنجا که پارلمان، قانون عادی، و قوه مجریه آیین نامه وضع می‌کنند ترسیم مرزهای صلاحیت قانون و تصویب نامه کار بسیار حساس و ظریفی است.
- ۴- در ممالکی که دموکراسی‌های نیمه مستقیم برقرار است یعنی علاوه بر پارلمان از راه همه پرسی نیز به وضع قانون می‌پردازند دایره‌ی صلاحیت قانون‌گذاری پارلمان محدود شده است.
- ۵- یکی دیگر از موارد محدودیت پارلمان حالت اضطرار است که در این حالت نهادهای فرمانروا من جمله پارلمان نمی‌توانند به روال عادی عمل کنند.
- ۶- برای جلوگیری از خطر تمرکز و اختلاط قوا انتقال اختیارات قانون‌گذاری پارلمان به اشخاص یا نهادهای خارج از پارلمان امکان‌پذیر نیست اما برخی مواد پیچیده و تکنیکی هستند و در آنها پارلمان به اندازه قوه‌ی مجریه به وسایل و ابزارهای علمی و فنی مجهز نیست. بنابراین جایز است که به طور استثنایی اختیار قانون‌گذاری با شرایط و حدود موضوعی و زمانی بر هیأت وزرا و دستگاه‌های اجرایی سپرده شود.
- ۹۳- ابتکار پیشنهاد قانون ممکن است از دو منشاء انجام گیرد:
- ۱- از سوی نمایندگان که عادتاً به آن طرح قانونی می‌گویند.
 - ۲- از سوی قوه مجریه که عنوان لایحه‌ی قانونی دارد.
- ۹۴- طرح ممکن است توسط یکی از نمایندگان تهیه و پیشنهاد شود (حقوق آمریکا و انگلیس) یا توسط عده‌ای از نمایندگان، با نصاب حداقلی معینی طرح شود. (بلغارستان - ایران - رومانی و لهستان).
- ۹۵- در نظام‌های دو مجلسی حق ابتکار اساساً متعلق به هر دو مجلس است ولی در امور مالی و بودجه، قاعدتاً فقط مجلس اول دارای حق ابتکار است و این قاعده از حقوق بریتانیا اخذ شده است و آن بر اساس قاعده‌ای است که مردم مالیات دهنده باید میزان در آمد و هزینه و مقررات مالی را تعیین کنند.
- ۹۶- در برخی کشورها ابتکار در زمینه‌های مالی و بودجه‌ای متعلق به مجلس اول است و مجلس دوم (سنا) فقط حق پیشنهاد اصلاحی دارد نه بیشتر (کانادا، هلند، آرژانتین و آمریکا).
- ۹۷- حق ابتکار قانون به وسیله پارلمان چیزی انحصاری نیست بلکه قوه مجریه نیز به سبب اینکه اهرم‌های اجرایی را در اختیار دارند بیشتر از مجالس مقننه، بر نقایص و کمبودهای قوانین واقف می‌شوند و می‌توانند در عمل بهترین پیشنهاد دهنده و مبتکر قانون باشند.

مبانی و بایسته‌های حقوق اساسی □ ۱۶۵

۹۸- در کشورهایی که تفکیک کامل قوا برقرار است این حق به طور کلی متعلق به اعضای مجلس است اما در همین مورد نیز مشارکت غیر مستقیم قوه مجریه در تنظیم این گونه پیشنهادها عملاً وجود دارد از قبیل: پیشنهاد تصویب برخی از قوانین توسط رئیس جمهور آمریکا ضمن ارسال پیام سالانه‌ی خود به کنگره.

۹۹- در فرآیند تصویب قانون دو مرحله‌ی کاملاً مشخص وجود دارد:

۱- مرحله مقدماتی که پیشنهاد علی‌الاصول در کمیسیون مورد بررسی قرار می‌گیرد.

۲- مرحله مذاکره و تصمیم‌گیری که اساساً بر عهده جلسه‌ی عمومی است.

۱۰۰- در جریان شکل‌گیری قانون عوامل زیر اهمیت فراوان دارند:

۱- مشاورت فرا پارلمانی: این مشاوره به ویژه هنگام بررسی متن در کمیسیون انجام می‌پذیرد. کمیسیون‌های مربوطه، اشخاص یا نمایندگان مؤسسات را احضار می‌کنند و نظرات و پیشنهادها را آنان را استماع می‌کنند اما تصمیم نهایی بر عهده‌ی کمیسیون است.

۲- دستور جلسه: تنظیم دستور جلسه کار تشریفاتی نیست طرح‌ها و لوایح پس از بررسی کمیسیون و انجام مشاورت لازم تا در دستور علنی مجلس قرار نگیرند به مرحله‌ی تصویب نهایی نمی‌رسند.

۱۰۱- افرادی که دستور جلسات را تنظیم می‌کنند عبارتند از:

۱- قوه مجریه

۲- هیأت رئیسه مجلس

۳- اکثریت نمایندگان مجلس و بر حسب پیشنهاد یکی از ارگان‌ها صحیح‌ترین راه ممکن، تلفیق اصل حاکمیت مجلس و مصلحت قوه مجریه از رهگذر سازش بین آن‌هاست.

۱۰۲- مذاکرات مجلس: مذاکرات نمایندگان در جلسه‌ی علنی نمایشی‌ترین مرحله فرآیند تصویب قانون است.

۱۰۳- هر بار مذاکره را قرائت یا شور می‌خوانند.

۱۰۴- برای آنکه فرآیند تصویب قانون کند یا متوقف نشود شیوه‌های مختلفی پیش‌بینی شده است، عبارتند از:

۱- محدودیت مدت سخن گفتن نمایندگان.

۲- محدودیت مداخلات هر نماینده طبق مقررات آیین‌نامه‌های داخلی مجالس.

۳- در اکثر آیین‌نامه‌های داخلی مجالس چگونگی بحث و مذاکره طوری سازمان‌یافته است تا حتی المقدور مجالس موفق شوند در اسرع وقت به نتیجه ممکن برسند.

- ۱۰۵- قوانین مصوب در نظام‌های دو مجلسی ثمره‌ی موافقت هر دو مجلس‌اند البته بر حسب مورد ممکن است حقوق دو مجلس در باره‌ی تصویب قوانین به یک میزان نباشد.
- ۱۰۶- در صورتی که بین دو مجلس در خصوص تصویب قانون اختلاف ایجاد شود راه‌هایی در حقوق هر یک از کشورها پیش‌بینی شده است که مهم‌ترین روش‌های مرسوم را مورد بررسی قرار می‌دهیم.
- ۱۰۷- شیوه‌ی گهواره‌ای: در آن گونه نظام‌های دو مجلسی که هر دو مجلس دارای اختیارات برابر قانون‌گذاری هستند از این شیوه استفاده می‌کنند.
- ۱۰۸- در شیوه گهواره‌ای متن مصوب یکی از مجالس به مجلس دیگر ارسال می‌شود اگر مجلس دیگر متن را به همان صورت تصویب نکرد آن را با ذکر موارد اختلاف به مجلس اول می‌فرستند و به همین ترتیب این رفت و آمد بین دو مجلس آن قدر ادامه می‌یابد تا توافق دو مجلس در باب متن واحدی حاصل شود.
- ۱۰۹- شیوه‌ی کمیسیون مشترک: اگر با چند بار رفت و برگشت قانونی از مجلسی به مجلس دیگر موضوع خاتمه نیافت کمیسیون مشترکی مرکب از تعداد مساوی دو مجلس تشکیل می‌شود تا متن را مشترکاً مورد بررسی قرار دهند و متنی را تهیه کنند که احتمال تصویب آن در هر دو مجلس باشد.
- ۱۱۰- در صورتی که متن جدید کمیسیون مشترک در هر دو جا تصویب شود موضوع خاتمه می‌یابد وگرنه از راه‌های زیر استفاده می‌شود:
- ۱- مسکوت گذاردن لایحه یا طرح.
 - ۲- معوق گذاردن جریان تصویب به مدت معین برای تسلیم به یک دوره اجلاس یا تقنینیه بعدی.
 - ۳- انحلال دو مجلس و انجام انتخابات مجدد.
- ۱۱۱- انحلال دو مجلس به علت عدم توافق دو مجلس در استرالیا مرسوم است.
- ۱۱۲- پیش‌بینی برنامه‌ی مالی دولت برای مدت معین از حیث تخمین درآمدها و محاسبه‌ی هزینه‌ها و کوشش در راه ایجاد موازنه و درآمدها و هزینه‌ها، هر سال در سند مشخصی برای سال آینده گنجانده می‌شود که اصطلاحاً بودجه‌ی دولت نام دارد.
- ۱۱۳- از لحاظ سیاسی بودجه والاترین ابزار اجرای سیاست توزیع درآمدهای ملی است.
- ۱۱۴- تهیه و تنظیم بودجه به وسیله قوه مجریه انجام می‌شود زیرا دارای کلیه‌ی امکانات برای پیش‌بینی هزینه‌ها و در آمد هاست.

مبانی و بایسته‌های حقوق اساسی □ ۱۶۷

۱۱۵- پارلمان با تصویب بودجه به دولت اجازه می‌دهد: ۱- درآمدهای پیش‌بینی شده را تأمین کند. ۲- هزینه‌های مورد نیاز را انجام دهد.

۱۱۶- کار پارلمان بررسی و کنترل بودجه پیشنهادی و اصلاح و تصویب آن است و در بیشتر ممالک نظام هماهنگ کننده بودجه‌های پیشنهادی وزارت خانه‌ها و دستگاه‌های دولتی وزارت دارایی است.

۱۱۷- تهیه کننده بودجه سالانه، دولت است و مقام تصویب کننده آن پارلمان است در صورتی که قوه مقننه مرکب از دو مجلس باشد در بیشتر موارد صلاحیت دو مجلس برابر نیست.

۱۱۸- معمولاً مجالس دوم در خصوص تصویب بودجه و لوایح مالی از مجلس اول حقوق کمتری دارند یا اینکه در بعضی ممالک در این مورد کلاً کنار گذاشته شده‌اند.

۱۱۹- اختیارات غیر قانون‌گذاری پارلمان را اختیارات سیاسی می‌نامند که عبارتند از:

۱- حق اظهار نظر و انتقاد

۲- مداخله در تعیین برخی مقامات

۳- نظارت بر اعمال اجرایی

۴- کار ویژه قضایی

۱۲۰- در رژیم پادشاهی، پارلمان دارای نقش محدودی است. وصول به این مقام بر حسب قواعد موروثی انجام می‌شود مگر در موارد انتقال قدرت.

۱۲۱- در رژیم‌های ریاستی چون رئیس کشور به طور مستقیم یا دو درجه از سوی مردم انتخاب می‌شود و تفکیک کامل قوا جاری است یعنی رئیس کشور و وزراء در برابر پارلمان مسئولیت سیاسی ندارند اختیارات مجلس در این باب محدود است.

۱۲۲- در رژیم پارلمانی که قوه مجریه از دو رکن تشکیل شده است. که اولی رکن ریاست کشور و دومی ریاست هیأت وزراء و کابینه است در آنجا که رئیس جمهور مستقیماً از سوی مردم برگزیده می‌شود صلاحیت پارلمان مهم نیست ولی در ممالکی که نمایندگان رئیس کشور را انتخاب می‌کنند یا اینکه نمایندگان جزء هیأت انتخابیه‌ای هستند که باید به انتخاب رئیس کشور بپردازند. صلاحیت پارلمان در انتخاب انحصاری نبوده بلکه نسبی است.

۱۲۳- در رژیم ریاستی رئیس جمهور دارای نقش مضاعف ریاست کشور و ریاست وزیران است و معمولاً به وسیله مردم (به صورت مستقیم یا دو درجه) برگزیده می‌شود.

۱۲۴- در رژیم ریاستی چون اصل تفکیک کامل قوا برقرار است وزیران اساساً مبعوث از سوی وی و در برابر او مسئول هستند نه در مقابل پارلمان.

۱۲۵- در رژیم پارلمانی استقرار نخست وزیر و کابینه وزیران موکول به اعلام رأی اعتماد پارلمان است.

۱۲۶- در خصوص انتصاب عوامل سطح بالای اجرایی، اصل بر این است که قوه مجریه در این باب مختار باشد لکن پارلمان هم در این باب بی مداخله نیست (مثل انتصاب سفیران و کنسولها از سوی مجلس سنای آمریکا به پیشنهاد رئیس جمهور).

۱۲۷- مهمترین شکل نظارت پارلمان بر قوه مجریه استفاده از ابزارهایی است که قانون در اختیار پارلمان قرار داده است. مثل حربه‌های رأی عدم اعتماد به دنبال استیضاح یا تصویب مصوبه‌های سانسور دولت و سؤالات کتبی و شفاهی از وزیران در رژیم پارلمانی، و تحقیقات پارلمانی به ویژه در رژیم‌های ریاستی.

۱۲۸- در پاره‌ای از کشورها برای پارلمان برخی صلاحیت‌های قضایی در نظر گرفته شده است (آمریکا و انگلیس).

مجلس اول می‌تواند دلایل لازم علیه یکی از مقامات مهم اجرایی را فراهم کند و پرونده را برای قضاوت سیاسی به سنا بفرستد لذا مجلس سنا به صورت دادگاهی تشکیل شده و در صورت اثبات جرم، عزل محکوم از مقام خود، می‌تواند نتیجه رأی دادگاه فوق باشد. که البته ممکن است پرونده برای مجازات مجرم به دادگاه‌های صالح نیز ارسال گردد.

سوالات طبقه بندی شده

گفتار ششم: پارلمان (دستگاه قانونگذاری)

۱- در کدامیک از رژیم‌های زیر حق ابتکار قانون از لحاظ حقوقی منحصر به نمایندگان پارلمان است؟

- (۱) رژیم ریاستی
(۲) رژیم پارلمانی
(۳) رژیم جمهوری
(۴) رژیم نیمه ریاستی
- * گزینه ۱ صحیح است.

۲- نخستین کشوری که به سازمان بندی پارلمان به سبک امروزی دست زد کدام کشور است؟

- (۱) سوئیس
(۲) فرانسه
(۳) آمریکا
(۴) انگلستان
- * گزینه ۴ صحیح است.

۳- نخستین کسی بود که کوشید برای وجود مجلس دوم توجیهی نظری ارائه کند؟

- (۱) روسو
(۲) جان لاک
(۳) افلاطون
(۴) منتسکیو
- * گزینه ۴ صحیح است.

۴- در کدامیک از کشورهای ذیل در صورت عدم توافق دو مجلس انحلال مجلسین مشاهده می‌شود؟

- (۱) استرالیا
(۲) بلژیک
(۳) ایتالیا
(۴) آمریکا
- * گزینه ۱ صحیح است.

۵- هدف این کمیسیون رسیدگی به اتهامات نمایندگان و تهیه گزارش برای جلسه عمومی مجلس است.

- (۱) کمیسیون ویژه
(۲) کمیسیون دائمی
(۳) کمیسیون تحقیق
(۴) کمیسیون قضایی
- * گزینه ۳ صحیح است.

۶- در کشور انگلستان در مسائل مالی و بودجه‌ای کدام کمیسیون ذیل تشکیل می‌شود؟

- (۱) کمیسیون تخصصی
(۲) کمیسیون مالی
(۳) کمیسیون کامل مجلس
(۴) کمیسیون ویژه
- * گزینه ۳ صحیح است.

۷- مجالس اتوکراتیک یا اقتدارگرا مجلسی است که:

- ۱) اعضای آن به روشی غیر از انتخاب یعنی انتصاب تعیین می‌گردد.
- ۲) اعضای آن مادام العمر توسط قانون تعیین می‌گردند.
- ۳) اعضای آن انتخابی و از طریق رئیس مملکت انتخاب می‌گردند.
- ۴) اعضای آن به وسیله مردم انتخاب می‌شوند.

* گزینه ۱ صحیح است.

۸- در ایالات متحده آمریکا حق ابتکار (طرح) در زمینه‌ی قوانین مالی و مالیاتی متعلق به کدامیک است؟

- ۱) قوه مجریه
- ۲) منحصراً متعلق به مجلس نمایندگان
- ۳) منحصراً متعلق به مجلس سنا
- ۴) به صورت مشترک با هر دو مجلس

* گزینه ۲ صحیح است.

۹- کمیسیونی که برای یک دوره‌ی اجلاسیه تشکیل می‌شود چه نام دارد؟

- ۱) کمیسیون تحقیق
- ۲) کمیسیون موقتی
- ۳) کمیسیون عادی
- ۴) کمیسیون دائمی

* گزینه ۴ صحیح است.

۱۰- وظیفه‌ی رسیدگی به جرایم مقامات اجرایی آمریکا با کدام یک است؟

- ۱) مجلس سنا دلایل لازم را تهیه می‌کند و برای اتخاذ تصمیم به مجلس نمایندگان می‌فرستد.
- ۲) منحصراً بر عهده‌ی مجلس سنا است.
- ۳) منحصراً بر عهده‌ی مجلس نمایندگان است.
- ۴) مجلس ناسندگان دلایل لازم را علیه یکی از مقامات اجرایی تهیه می‌کند و برای اتخاذ تصمیم به مجلس سنا می‌فرستد.

* گزینه ۴ صحیح است.

۱۱- نهاد قوه مقننه از طریق چه ساختاری جلوه عینی به خود می‌گیرد؟

- ۱) مجلس
- ۲) هیأت دولت
- ۳) دستگاه‌های اداری
- ۴) دیوان محاسبات

* گزینه ۱ صحیح است.

۱۲- در کدام دولت، قوه مقننه باید دو مجلسی باشد؟

- (۱) فدرال (۲) بسیط ساده (۳) بسیط پیچیده (۴) بسیط غیرمتمرکز
* گزینه ۱ صحیح است.

۱۳- در کدام کشور مجموع دو مجلس را کنگره می‌گویند؟

- (۱) ایران (۲) آمریکا (۳) انگلیس (۴) آلمان
* گزینه ۲ صحیح است.

۱۴- در کدام نوع مصونیت پارلمانی، نماینده را همچون فرد عادی بازداشت نمی‌کنند؟

- (۱) ماهوی (۲) عدم مسئولیت (۳) شکلی (۴) همه موارد
* گزینه ۳ صحیح است.

۱۵- کدام گزینه در خصوص سمت نمایندگی صحیح نیست؟

- (۱) قابل تفویض اختیار است (۲) کلی است.
(۳) مشارکتی است. (۴) ملی است.
* گزینه ۱ صحیح است.

۱۶- در دولت فدرال:

- (۱) سه عامل وحدت و کثرت و تمرکز، مرکز اساس شکل‌گیری دولت می‌باشد.
(۲) سه عامل عدم تمرکز اداری، وحدت و کثرت اساس شکل‌گیری دولت می‌باشد.
(۳) دو عامل وحدت و کثرت اساس شکل‌گیری کشور می‌باشد.
(۴) دو عامل وحدت و عدم تمرکز اداری و ساختاری اساس شکل‌گیری کشور می‌باشد.
* گزینه ۳ صحیح است.

۱۷- در دولت‌های فدرال، مجلس ملی (نمایندگان) نماد:

- (۱) گرایش وحدت‌طلبی دولت‌های عضو می‌باشد.
(۲) گرایش کثرت‌طلبی دولت‌های عضو می‌باشد.
(۳) حاکمیت و استقلال دولت‌های عضو می‌باشد.
(۴) خودمختاری دولت‌های عضو می‌باشد.
* گزینه ۱ صحیح است.

۱۸- اساس شکل‌گیری مجلس دوم در دولت‌های فدرال چیست؟

- (۱) اعضای مجالس دوم طبق قوانین داخلی دولت مرکزی و دولت‌های عضو برگزیده می‌شوند.
- (۲) رأی دهندگان به عنوان عضو ایالت یا کانتون درانتخابات شرکت می‌کنند.
- (۳) تعداد برابر نمایندگان.
- (۴) همه موارد.

*** گزینه ۴ صحیح است.**

۱۹- در خصیصه‌های نظام دو مجلسی:

- (۱) برابری تعداد نمایندگان دولت عضو در مجلس دوم و اول مطرح است.
- (۲) برابری تعداد نمایندگان دولت عضو در مجلس دوم و متناسب بودن تعداد نمایندگان مجلس اول با جمعیت هر ایالت.
- (۳) برتری مجلس دوم بر مجلس اول.
- (۴) تخصصی بودن وظایف و اختیارات هر مجلس.

*** گزینه ۲ صحیح است.**

۲۰- منظور از مصونیت ماهوی نماینده کدام گزینه می‌باشد؟

- (۱) جان و مال و موقعیت شخصی نماینده مصون از تعرض می‌باشد.
- (۲) نماینده به مناسبت گفتار و نوشتار و اعمال و تصمیمات خود نباید مورد تعقیب و مؤاخذه واقع شود.
- (۳) در صورتی که نماینده مرتکب تخلفی شود قابل تعقیب نمی‌باشد.
- (۴) عدم مسئولیت زمانی معنای واقعی دارد که راجع به امور عمومی و اجتماعی باشد و خطاهای انضباطی نمایندگان را در بر نمی‌گیرد.

*** گزینه ۲ صحیح است.**

۲۱- اصل تعرض ناپذیری نماینده یعنی:

- (۱) ممنوعیت تعرض به نمایندگان در باب اعمالی که خارج از پارلمان انجام می‌دهند.
- (۲) عدم اجرای شیوه‌های معمولی پیگرد و دادرسی نسبت به نماینده.
- (۳) نماینده مجرم به گونه‌ای خاص تحت پیگرد قرار می‌گیرد و باید ابتدائاً جهت تعقیب آن از مجلس کسب اجازه نمود.
- (۴) همه موارد.

*** گزینه ۴ صحیح است.**

۲۲- کار ویژه اصلی پارلمان:

- (۱) نظارت بر اعمال اجرایی است.
 - (۲) انتخاب مقامات عالی رتبه است.
 - (۳) قانونگذاری است.
 - (۴) کار ویژه قضایی است.
- * گزینه ۳ صحیح است.

۲۳- در کشورهای فدرال:

- (۱) نظام یک مجلسی حاکم است.
 - (۲) نظام دو مجلسی وجود دارد.
 - (۳) با توجه به شرایط ممکن است نظام یک مجلسی یا دو مجلسی باشد.
 - (۴) اعضای مجلس دوم الزاماً انتصابی هستند.
- * گزینه ۲ صحیح است.

۲۴- در کشورهای تک‌پارتمانی.....

- (۱) احزاب دست راستی موافق نظام یک مجلسی هستند.
 - (۲) احزاب دست چپی و دست راستی هر دو موافق نظام دو مجلسی هستند.
 - (۳) احزاب چپی مانند سوسیالیستها مخالف نظام یک مجلسی اند.
 - (۴) احزاب و گروههای چپی طرفدار نظام یک مجلسی اند.
- * گزینه ۴ صحیح است.

۲۵- نظام دو مجلسی در کشورهای تک‌پارتمانی اولین بار در کدام کشور ایجاد شد؟

- (۱) انگلستان
 - (۲) فرانسه
 - (۳) آمریکا
 - (۴) سوئیس
- * گزینه ۱ صحیح است.

۲۶- در نظام‌های ریاستی قوه مقننه با کدام ابزار می‌تواند بر قوه مجریه اعمال نفوذ نماید؟

- (۱) ساقط کردن وزیران با رأی عدم اعتماد.
 - (۲) انتخاب نخست وزیر و وزیران.
 - (۳) قدرت تصویبی در زمینه بودجه.
 - (۴) دادن رأی عدم کفایت به رئیس جمهور.
- * گزینه ۳ صحیح است.

۲۷- در اعمال کار ویژه قضائی پارلمان:

- (۱) معمولاً مجلس اول نقش دادرسی و مجلس دوم نقش دادگاه را بر عهده دارد.
- (۲) پارلمان موضوع را به مرجع صالح قضائی منعکس می‌کند.

۱۷۴ □ در سنامه حقوق اساسی

۳) مجلس دوم نقش دادسرا و مجلس اول نقش دادگاه را بر عهده دارد.

۴) هیچکدام.

* گزینه ۱ صحیح است.

۲۸- در کشورهای فدرال

۱) مجلس اول تجسم بخش گرایش کثرت طلبی دولت‌های عضو است.

۲) مجلس دوم تجسم بخش گرایش وحدت طلبی این کشورهاست.

۳) مجلس اول و دوم تفاوتی با هم ندارند.

۴) مجلس اول مجسم کننده گرایش وحدت طلبی و مجلس دوم تجسم بخش گرایش کثرت طلبی

این کشورهاست.

* گزینه ۴ صحیح است.

۲۹- اولین کشور فدرالی که در آن نظام دو مجلس ایجاد شد:

۱) روسیه ۲) آمریکا ۳) انگلستان ۴) هند

* گزینه ۲ صحیح است.

۳۰- در کشور سوئیس

۱) اختیارات مجلس اول در زمینه قانونگذاری بیشتر از مجلس دوم است.

۲) اختیارات مجلس دوم بیشتر از مجلس اول است.

۳) هر دو مجلس از حیث قانونگذاری در یک سطح قرار دارند.

۴) رابطه مجالس مانند آمریکاست.

* گزینه ۳ صحیح است.

۳۱- تعریف روسو از قانون را در کدام جمله به وضوح می‌بینید؟

۱) مجموعه مقرراتی که به تصویب پارلمان برسد.

۲) موضوعی که در باب آن وضع مقررات می‌شود، مانند اراده واضح آن عام است.

۳) موضوعی فردی و خصوصی که مهر تصویب به آن خورده باشد.

۴) هرگونه مقررات الزام‌آور.

* گزینه ۲ صحیح است.

۳۲- در دیدگاه روسو قوه مقننه به چه می‌گویند؟

۱) نیروی ویژه‌ای که کار ویژه اش صدور محتوای عام و شامل قاعده است.

۲) به نیرویی که از جانب ملت انتخاب می‌شود.

مبانی و بایسته‌های حقوق اساسی □ ۱۷۵

۳) به مجموعه نمایندگان اصناف و پیشه‌های گوناگون.

۴) به اجتماع نخبگان و شخصیت‌ها.

* گزینه ۱ صحیح است.

۳۳- کدام عامل پایه ساختاری کشور فدرال است؟

۱) کثرت ۲) وحدت ۳) وحدت و کثرت ۴) مرکب

* گزینه ۳ صحیح است.

۳۴- پذیرش قاعده حقوقی دو مجلسی در کشور فدرال موکول به چیست؟

۱) رعایت شرط اساسی برابری تعداد نمایندگان.

۲) برابری اختیارات دو مجلس در زمینه قانون گذاری.

۳) برابری اختیارات دو مجلس در مورد نظارت بر اعمال قوه مجریه.

۴) هر سه مورد بالا.

* گزینه ۴ صحیح است.

۳۵- در آمریکا کدام مجلس در زمینه مالی حق ابتکار و کدام مجلس حق حک و اصلاح دارد؟

۱) مجلس سنا در مورد هزینه‌های مجلس نمایندگان.

۲) مجلس نمایندگان حق ابتکار و حک و اصلاح دارد.

۳) مجلس نمایندگان حق ابتکار و مجلس سنا حق حک و اصلاح دارد.

۴) هر دو مجلس حق ابتکار و حق اصلاح دارند.

* گزینه ۳ صحیح است.

۳۶- در چه موردی تعیین رئیس جمهوری آمریکا به مجلس نمایندگان واگذار می‌شود؟

۱) وقتی ۳ نامزد ریاست جمهوری بیشترین آراء را به دست آورند.

۲) هیچیک از نامزدهای رئیس جمهور نتواند نصف به علاوه یک آراء هیأت انتخاب کننده را بدست

بیاورد.

۳) وقتی رئیس جمهور برای ۴ ساله سوم انتخاب شده است.

۴) در هیچ یک از موارد بالا.

* گزینه ۳ صحیح است.

۳۷- در آمریکا کفه ترازوی قدرت به نفع کدام مجلس است و چرا؟

۱) به نفع مجلس نمایندگان به دلیل اینکه نماینده جمعیت است.

۲) به نفع مجلس سنا به دلیل برجسته کردن خصلت فدرالی دولت ایالات متحده.

۱۷۶ □ درسنامه حقوق اساسی

۳) مجلس سنا به دلیل حساس بودن دولت‌های عضو.

۴) به هیچ یک از دلایل بالا.

* گزینه ۲ صحیح است.

۳۸- نظامنامه داخلی مجالس را چه مرجعی تصویب می‌کند؟

۱) خود مجلس.

۲) قوه قضاییه.

۳) قوه مجریه.

۴) ضمیمه قوانین است.

* گزینه ۱ صحیح است.

۳۹- مقام هماهنگ‌کننده بودجه‌های پیشنهادی قوه مجریه کیست؟

۱) دفاتر مرکزی برنامه و بودجه است.

۲) وزارت اقتصاد و دارایی است.

۳) هیأت وزیران است.

۴) کمیسیون برنامه و بودجه پارلمان است.

* گزینه ۲ صحیح است.

۴۰- در رژیم پادشاهی، پارلمان در انتخاب رییس کشور یا پادشاه چه نقشی دارد؟

۱) تعیین جانشین برای پادشاه بدون اولاد پسر.

۲) تعیین نایب السلطنه در دورانی که ولیعهد به سن قانونی نرسیده باشد.

۳) شرکت در هیأت انتخابیه‌ای که رییس کشور را بطور دسته جمعی انتخاب می‌کند.

۴) هر سه مورد بالا.

* گزینه ۴ صحیح است.

۴۱- در فرانسه جواز انطباق نظامنامه داخلی مجلس با قانون اساسی را صادر می‌کند.

۱) رئیس مجلس

۲) شورای دولتی

۳) دیوان عالی عدالت

۴) شورای قانون اساسی

* گزینه ۴ صحیح است.

۴۲- در چه کشورهایی رئیس مجلس اول انتخابی و رئیس مجلس دوم معاون رئیس جمهور

است؟

۱) ایالات متحده آمریکا

۲) آرژانتین

۳) هر دو کشور بالا

۴) فیلیپین و استرالیا

* گزینه ۱ صحیح است.

۴۳- در فرانسه هرگاه تمام تدابیر برای حل اختلاف دو مجلس در تصویب یک قانون موثر واقع نشد:

- ۱) کمیسیون مشترک از دو مجلس تشکیل می‌شود.
 - ۲) به شیوه گهواره‌ای حل می‌شود.
 - ۳) به درخواست دولت متن مصوب مجلس ملی بدون نظر مجلس سنا با امضا رئیس جمهور لازم‌الاجرا می‌گردد.
 - ۴) کنگره دو مجلس بطور فرق العاده تشکیل می‌شود و هر پیشنهادی که دو سوم آراء را بیاورد لازم‌الاجرا است.
- * گزینه ۳ صحیح است.

۴۴- سند بودجه را چه قوه‌ای تهیه و تنظیم می‌کند؟

- ۱) قوه مجریه
 - ۲) کمیسیون بودجه و برنامه مجلس اول
 - ۳) مثل سایر قوانین به شکل لایحه یا طرح تنظیم می‌شود
 - ۴) هر سه حالت
- * گزینه ۱ صحیح است.

۴۵- مداخله در تعیین برخی مقامات مربوط به کدام نوع از اختیارات پارلمان است؟

- ۱) اختیارات غیر قانون‌گذاری و سیاسی
 - ۲) اختیارات نظارتی
 - ۳) اختیارات مالی
 - ۴) اختیارات اداری
- * گزینه ۴ صحیح است.

۴۶- غیر از تصویب پارلمان، قانون ممکن است از چه طرقی به تصویب برسد؟

- (ارشد سراسری ۷۲)
- ۱) قوه مجریه
 - ۲) رفراندوم
 - ۳) پله بیسیت
 - ۴) دادگاه‌ها
- * گزینه ۲ صحیح است.

۴۷- مهم‌ترین عامل ثبات حکومت در انگلستان چیست؟

- ۱) تفکیک نسبی قوا و تعادل سه قوه
 - ۲) کنترل متقابل مجریه و مقننه
 - ۳) نظام دو حزبی منضبط
 - ۴) نظام پادشاهی مشروطه
- * گزینه ۳ صحیح است.

۴۸- در نظام سیاسی فرانسه تعیین کمیسیون‌های پارلمانی با کدام است؟

(ارشد سراسری ۷۵)

- (۱) رؤسای مجلسین (۲) دولت (۳) قانون اساسی (۴) مجلس
* گزینه ۳ صحیح است.

۴۹- علت وجودی مجلس دوم در دولت کشورهای بسیط چیست؟

(ارشد سراسری ۸۱)

- (۱) در جهت تصویب مقررات مناسب عمل می‌کند.
(۲) در جهت ارائه تصویر بهتری از دموکراسی می‌باشد.
(۳) به عنوان ترمز بتواند مانع از تصمیمات افراطی مجلس اول گردد.
(۴) اعمال برابری اختیارات قانونگذاری در دو جنبه ملی و محلی است.
* گزینه ۳ صحیح است.

۵۰- در برابر مجالس دموکراتیک کدام نوع مجلس قرار می‌گیرد؟

(کارشناسی پیام نور، نیمسال دوم ۸۴ - ۸۳)

- (۱) مجالس مقننه (۲) مجالس انتخابی
(۳) مجالس اتوکراتیک (۴) مجالس دوم اعم از انتخابی و غیر انتخابی
* گزینه ۳ صحیح است.

۵۱- به هر بار مذاکره در باب یک مسأله در مجالس مقننه چه می‌گویند؟

(کارشناسی پیام نور، نیمسال دوم ۸۴ - ۸۳)

- (۱) شور (۲) کنکاش (۳) قرائت (۴) گزینه‌های ۱ و ۳
* گزینه ۱ صحیح است.

۵۲- فرایند تاریخی محدودیت پادشاهی (پادشاهی محدود) از کدام کشور آغاز شد؟

(کارشناسی پیام نور، نیمسال دوم ۸۴ - ۸۳)

- (۱) انگلستان (۲) سوئد (۳) فرانسه (۴) روسیه
* گزینه ۱ صحیح است.

۵۳- به موجب قانون اساسی کشور نباید در هیچ زمان بدونباشد.

(ارشد سراسری ۸۳)

- (۱) مجلس (۲) شوراهای محلی (۳) هیأت وزیران (۴) رئیس قوه قضائیه
* گزینه ۱ صحیح است.

مبانی و بایسته‌های حقوق اساسی □ ۱۷۹

۵۴- در دولت‌های فدرال مجلس دوم نماد چیست؟

(کارشناسی پیام نور، نیمسال اول ۸۵ - ۸۴)

- (۱) گرایش وحدت طلبی دولت‌های عضو
(۲) گرایش کثرت طلبی دولت‌های عضو
(۳) حاکمیت حکومت مرکزی
(۴) تمرکز اداری و سیاسی

* گزینه ۲ صحیح است.

۵۴- کدامیک از گزینه‌های زیر از جمله دلایل طرفداران پارلمان با مجلس واحد می‌باشد؟

(کارشناسی پیام نور، نیمسال اول ۸۷ - ۸۶)

- (۱) وجود دو مجلس از سرعت قانونگذاری می‌کاهد.
(۲) مجلس اعیان و اشراف مظهر اراده ملی نیست.
(۳) مجلس عالی معمولاً از عناصر محافظه کار و ارتجاعی تشکیل می‌شود.
(۴) همه موارد.

* گزینه ۴ صحیح است.

۵۵- کدام گزینه در مورد نظام حکومتی سلطنت پارلمانی صحیح است؟ (فراگیر ۸۷)

- (۱) احکام صادره شاه حتماً باید توسط وزیر اجرا شود.
(۲) شاه در عزل و نصب وزراء آزاد نیست.
(۳) نمایندگان نمی‌توانند عزل وزیران را از شاه بخواهند.
(۴) وزیران منصوب شاه در مقابل مجلس مسئول نیستند.

* گزینه ۱ صحیح است.

۵۶- کنگره آمریکا چگونه مجلسی می‌باشد؟

(کارشناسی پیام نور، علوم سیاسی، نیمسال اول ۸۸ - ۸۷)

- (۱) همان مجلس دوم دوم یا مجلس ایالت‌های آمریکا یعنی سنا می‌باشد.
(۲) مجلس نمایندگان که نمودار جامعه آمریکاست.
(۳) مجلس مستقل بوده که به مسائل مهم و سیاست‌های کلی آمریکا می‌پردازد.
(۴) مجلسی مرکب از مجالس نمایندگان و سنا است که بطور مشترک در مواقعی از سال تشکیل جلسه می‌دهد.

* گزینه ۴ صحیح است.

۵۷- کدام مجلس ذیل مجسم کننده خصلت و گرایش وحدت طلبی می باشد؟

(کارشناسی پیام نور نیمسال اول ۸۸ - ۸۷)

- (۱) مجلس نمایندگان در آمریکا
(۲) مجلس شورای ملی سوئیس
(۳) بوندستاگ آلمان
(۴) هر سه گزینه صحیح می باشد.
- * گزینه ۴ صحیح است.

۵۸- اعضای کدامیک از مجالس ذیل بر مبنای وراثت شکل می گیرد؟

(کارشناسی پیام نور، نیمسال اول ۸۸ - ۸۷)

- (۱) مجلس سنای آمریکا
(۲) مجلس لردان انگلستان
(۳) بوندسرات آلمان
(۴) مجلس دوم سوئیس
- * گزینه ۲ صحیح است.

۵۹- رئیس مجلس سنای آمریکا کدامیک از اشخاص ذیل می باشد؟

(کارشناسی پیام نور، علوم سیاسی، نیمسال اول ۸۸ - ۸۷)

- (۱) رئیس جمهور
(۲) رئیس دادگاه عالی فدرال
(۳) معاون رئیس جمهور
(۴) سناتوری که ارشدتر و با سابقه تر باشد.
- * گزینه ۳ صحیح است.

۶۰- نظام قوه مقننه در کشور فدرال چگونه است؟

(کارشناسی پیام نور، علوم سیاسی، نیمسال اول ۸۷ - ۸۶)

- (۱) دو مجلسی
(۲) تک مجلسی
(۳) سه مجلسی
(۴) هیچکدام
- * گزینه ۱ صحیح است.

۶۱- نظام دو مجلسی (ارشد آزاد ۸۲ و ۸۸)

- (۱) لازمه وجود هر جامعه سیاسی است.
(۲) خاص دولتهای فدرال همچون آمریکا است.
(۳) ترکیب مطلوبی از تعلق و تجربه (در مجلس سنا) و اراده مردمی (در مجلس ملی) است.
(۴) متناسب با جوامعی همچون انگلستان است که دارای شهروند درجه یک (اعیان) و درجه دو (عوام) هستند.
- * گزینه ۳ صحیح است.

۶۲- اساسی‌ترین دلیل دوجلسی بودن قوه مقننه در دولت بسیط چه ماهیتی دارد؟

(پیام نور ۸۸)

- ۱) حقوقی (۲) قانونی (۳) عرفی و ارزشی (۴) دیپلماتی
* گزینه ۳ صحیح است.

۶۳- قوه مقننه کشور فرانسه چند مجلسی است؟

(پیام نور ۸۸)

- ۱) یک مجلسی (۲) دو مجلسی (۳) دو مجلسی سه رکنی (۴) یک مجلسی سه رکنی
* گزینه ۲ صحیح است.

۶۴- کدام مورد در خصوص نظام دو مجلسی، صحیح است؟

(ارشد سراسری ۹۰)

- ۱) صرفاً در کشورهای تک بافت وجود دارد.
۲) صرفاً در کشورهای فدرال وجود دارد.
۳) صرفاً در کشورهای کنفدرال وجود دارد.
۴) هم در کشورهای فدرال و هم در کشورهای تک بافت ساده وجود دارد.
* گزینه ۱ صحیح است.

درسنامه

گفتار هفتم: قوه مجریه

- ۱- به کلیه ی متصدیان و دستگاه‌هایی که کار ویژه‌ی آن‌ها جنبه اجرایی دارد در حقوق اساسی قوه مجریه می‌گویند.
- ۲- غربیان برای تصریح اصطلاح دولت دو وجه متفاوت را برای آن قائل شدند:
 - ۱- دولت - ملت
 - ۲- دولت - حکومت
- ۳- دولت - ملت: موجودیت سیاسی، حقوقی جامعه را به گونه‌ی انتزاعی آن می‌رساند.
- ۴- دولت - حکومت: تجسد خارجی دولت را تصویر می‌کند.
- ۵- وظایف متعدد و متنوع قوه مجریه در سه عنوان زیر قابل بررسی است:
 - ۱- اجرای تصمیمات قوای دیگر
 - ۲- تهیه و تدارک تصمیمات
 - ۳- اتخاذ تصمیمات لازم الاجرا
- ۶- در اجرای تصمیمات قوای دیگر صلاحیت قوه مجریه به اجرا در آوردن دو گونه تصمیم‌گیری از سوی قوای دیگر است.
 - ۱- تصمیم تقنینی
 - ۲- تصمیم قضایی
- ۷- شکل دیگر عملکرد قوه مجریه تهیه‌ی مقدمات برای اتخاذ تصمیم است. مثلاً در ارسال پیام رئیس مملکت به پارلمان بر ضرورت‌های مختلف انگشت گذارده می‌شود (پیام سالانه رئیس جمهور آمریکا).
- ۸- قوه مجریه می‌تواند با ابتکار قانونی و تهیه‌ی لوایح قانونی و مشارکت در جلسات پارلمان و دفاع از خواسته‌های خود در استخوان بندی و حتی ریزه کاری‌های صورت بندی قانون نیز مشارکت کند.
- ۹- در برخی از قوانین اجازه‌ی استفاده از وتوی تعلیقی به رئیس مملکت داده شده است (حقوق آمریکا) و در برخی کشورها رئیس مملکت می‌تواند بررسی مجدد قانون را از پارلمان بخواهد. (حقوق فرانسه) و اینگونه اختیارات قوه مجریه را در رده‌ی تصمیم‌گیرندگان قرار می‌دهد.

مبانی و بایسته‌های حقوق اساسی □ ۱۸۳

۱۰- اگر بر نحوه‌ی ارتباط قوه مجریه با قوه مقننه تکیه کنیم سه گونه قوه مجریه موجود است عبارتند از:

۱- قوه مجریه پارلمانی

۲- قوه مجریه ریاستی

۳- قوه مجریه نیمه ریاستی - نیمه پارلمانی

۱۱- مجریه ریاستی دارای شرایط زیر است:

۱- تفکیک کامل دو قوه مجریه و مقننه از لحاظ سازمان و وظایف از یکدیگر یعنی هیچ یک از قوای مقننه و مجریه این حق را ندارند تا کارکرد یکدیگر را با استیضاح و انحلال کوتاه کنند.

۲- حاکمیت ملی به طور برابر میان دستگاه اجرایی و قانون گذار تقسیم می‌شود.

۳- مجریه ریاستی یک رکنی است و رئیس مملکت و رئیس قوه مجریه یک جا در اختیار رئیس جمهور است.

۴- رئیس جمهور ریاست قوه مجریه را بر عهده دارد و وزراء را نصب و عزل می‌کند و وزیران در برابر او مسئولند نه در برابر پارلمان.

۵- مجلس نمی‌تواند قوه مجریه را سرنگون کند و وزراء را استیضاح کند. در برابر، قوه مجریه نیز حق انحلال پارلمان را ندارد.

۶- بین دو قوه مقننه و مجریه اصل بر برابری، هم تراز، استقلال و عدم دخالت متقابل است.

۷- دو قوه از لحاظ نظری نسبت به یکدیگر استقلال دارند و هر کدام وظایف تخصصی خود را انجام می‌دهند هیچ یک منبعث از دیگری نیست.

۱۲- شرایط مجریه پارلمانی:

۱- وجود دو رکن متمایز در سطح سیاسی یعنی یک رئیس کشور و یک رئیس حکومت (رئیس قوه مجریه) که قاعدتاً رکن اول از لحاظ سیاسی غیر مسئول و رکن دوم در برابر پارلمان مسئولیت سیاسی دارد. (مجریه دو رکنی).

۲- وجود تفکیک نسبی قوا: دو قوه از جهت وظایف و اختیارات به صورت تخصصی عمل نمی‌کند و دوائر عملکردشان در مواردی یکدیگر را قطع می‌کند.

۳- اصل بر همکاری دو قوه است.

- ۴- هرکدام از دو قوه دارای بازوهای قانونی ویژه‌ی خود هستند تا متقابلاً بر یکدیگر تأثیر بگذارند. لذا پارلمان حق دارد هیأت دولت را ساقط کند و مجریه نیز می‌تواند متقابلاً پارلمان را منحل کند.
- ۵- کلاسیک‌ترین مثال این نوع مجریه پارلمان کشور انگلیس است.
- ۶- رژیم پارلمانی که مورد پسند انقلابیون اروپایی واقع شد برای نخستین بار توسط فرانسویان با رژیم جمهوری در آمیخته شد.
- ۱۳- مجریه نیمه ریاستی - نیمه پارلمانی:
- ۱- مجریه دو رکنی است ولی رئیس کشور که لزوماً فردی انتخابی است (رئیس جمهور) با آراء مستقیم مردم انتخاب می‌شود و دارای اختیارات گسترده تری از رئیس جمهور مبعوث از سوی پارلمان با انتخابات محدود است. (فرانسه، جمهوری پنجم)
 - ۲- نخست وزیر و زیران در برابر پارلمان مسئولیت سیاسی دارند.
 - ۳- اگر اختیارات گسترده رئیس کشور شهادت فراوانی با اقتدار رئیس جمهور در رژیم‌های ریاستی دارد در برابر، ابزارهای تأثیر متقابل قوه مجریه و پارلمان بسیار شبیه به رژیم‌های پارلمانی است.
- ۱۴- وقتی گفته می‌شود نظام سلطنتی، نظام جمهوری، منظور نحوه‌ی شکل‌گیری متصدیان این مقام است بی آنکه بتوان محتوای رژیم را بدین وسیله باز شناخت.
- ۱۵- مفهوم نظام پادشاهی با مفهوم وراثت بسته و پیوسته است اصل بر صلاحیت و شایستگی نیست.
- ۱۶- انواع نظام پادشاهی:
- ۱- پادشاهی مطلق: در این رژیم حاکمیت در وجه شخص پادشاه مطلق تجسم می‌یابد و رئیس کشور قوای مقننه و مجریه و قضائیه را در اختیار دارد.
 - ۲- پادشاهی محدود: در صورتی است که قدرت پادشاه متعاقب حوادث تاریخی به اشراف، نجباء، طبقه بورژوازی یا مردم سپرده شود.
 - ۳- پادشاهی پارلمانی (مشروطه سلطنتی): قدرت بین پادشاه و مردم تقسیم می‌شود یعنی اگر چه شخص پادشاه از مسئولیت مبرا است ولی کلیه‌ی اعضای سیاسی قوه مجریه در برابر پارلمان مسئولیت دارند و پاسخگوی آن هستند.
- ۱۷- رئیس جمهوری به رئیس کشوری می‌گویند که برگزیده‌ی مستقیم یا غیر مستقیم شهروندان باشد.
- ۱۸- وصول به این مقام از طریق انتخابات مقدور است نه از راه فتح و ظفر و وراثت.

مبانی و بایسته‌های حقوق اساسی □ ۱۸۵

۱۹- رژیم‌هایی که در رأس آن فرد یا افراد انتخابی قرار گرفته باشند رژیم جمهوری اطلاق می‌گردد.

۲۰- در مورد طول دوره‌ی ریاست جمهوری اختلاف نظر است دوره‌ی ریاست جمهوری می‌تواند از یک یا دو سال شروع شود و عمدتاً ده سال یا بیشتر حتی مادام‌العمر در آید (تیتو در یوگسلاوی).

۲۱- عده‌ای از دمکرات‌ها دوره‌ی کوتاه ریاست جمهوری را با روح دموکراسی موافق‌تر می‌دانند. زیرا با نوسانات فکری و گرایش‌های معتبر سیاسی در بین شهروندان سازگارتر است. ولی دوره‌ی طولانی ممکن است این مقام را به سوی تمرکزطلبی، استبداد و یا دست کم محافظه‌کاری سوق دهد.

۲۲- در زمینه‌ی انتخاب مجدد رئیس جمهور بین احزاب دست راستی و چپی اتفاق نظر وجود ندارد. گروهی اصل بازگزینی را بلامانع دانسته و آن را پاداش حسن خدمت وی می‌دانند لکن ضمن مخالفت، انتخاب مجدد یک فرد به ریاست جمهوری را زمینه‌ساز وسوسه تمرکز قدرت دانسته و ناسودمندش می‌خوانند.

۲۳- بر حسب اصول پذیرفته شده دموکراسی محدودیت دوره‌ی ریاست جمهوری و همچنین محدودیت بازگزینی ریاست جمهوری پذیرفته شده است هر چند در مورد طول این دوره و شمار تجدید آن بین صاحب نظران اختلاف وجود دارد.

۲۴- در رژیم‌های ریاستی و نیمه ریاستی انتخاب رئیس جمهوری توسط انتخابات همگانی صورت می‌گیرد.

۲۵- در رژیم پارلمانی می‌تواند انتخاب مستقیم رئیس جمهوری توسط انتخابات همگانی صورت گیرد اما عده‌ای معتقدند انتخاب رئیس جمهور با رأی مستقیم مردم به رئیس جمهور امکان می‌دهد تا به وسوسه‌ی سوء استفاده از قدرت مبتلا شود. بنابراین بهتر است رئیس جمهور در رژیم‌های پارلمانی منتخب مجالس قوه مقننه یا هیأت انتخابیه محدود و یا انتخابات دو درجه‌ای باشند.

۲۶- گاهی به جای اینکه عملکردهای رئیس کشور در اختیار یک فرد قرار گیرد به دو یا چند نفر محول می‌شود که به آن ریاست دو یا چند تن می‌گویند.

۲۷- برای تحقق شیوه دو یا چند تن سه شرط مقدماتی لازم است:

۱- اصل دوگانگی: یعنی وجود دو نفر به جای یک نفر.

۲- اصل برابری اختیارات دو تن.

- ۳- اصل همکاری در تصمیم‌گیری: هیچ کدام از اعضاء این هیأت بدون موافقت همکار خود قادر به اخذ تصمیم نیست.
- ۲۸- در ریاست دو تن، قاعدتاً یکی از دو تن به جهت اقتدار بیشتر دیگری را کاملاً از صحنه کنار می‌گذارد و یا دنباله روی خود می‌کند و نظام دو تن سالاری را تبدیل به مونوکراسی می‌کند.
- ۲۹- اگر هیأتی چند نفره اختیارات و وظایف رئیس کشور را توأمأ بر عهده داشته باشند، اصطلاحاً آن را رژیم هیأت مدیره‌ای می‌نامند.
- ۳۰- شرط تحقق این نظام (هیأت مدیره‌ای) وجود دو عامل است:
- ۱- تصمیمات هیأت به صورت دسته جمعی بوده و یا اکثریت آراء اعضا مناط اعتبار است. ولی چون یکی از افراد از اقتدار بیشتری برخوردار است و مقبولیت شخصی و اجتماعی دارد بر دیگران مسلط می‌شود.
 - ۲- چون وظایف هیأت متنوع است پس کارها جنبه‌ی تخصصی خواهد یافت و هر عضوی که در قلمرو ویژه‌ای، صلاحیت بیشتری داشته باشد در آن محدوده تسلط خواهد یافت.
 - ۳- درون هیأت مبارزه‌ی قدرت در خواهد گرفت به طوری که یا نظام شکست می‌خورد یا یکی از اعضا تبدیل به دیکتاتور می‌شود. رئیس کشور از لحاظ تشریفات برترین شخصیت سیاسی به شمار می‌آید.
- ۳۱- رئیس کشور معمولاً از مسئولیت مبرا است منظور از مسئولیت پاسخگویی در برابر پارلمان یا هیأت وزراء یا نظایر آن هاست.
- ۳۲- در کشور بریتانیا پادشاه هم از مسئولیت سیاسی مبرا است و هم از مسئولیت جزایی.
- ۳۳- در رژیم‌های جمهوری اصل بر عدم مسئولیت سیاسی رئیس کشور است ولی ممکن است از لحاظ جزایی در معرض تعقیب و محاکمه قرار گیرد.
- ۳۴- نخست وزیر رکن مسئول رئیس قوه مجریه در رژیم‌های پارلمانی است اما در رژیم‌های ریاستی رئیس جمهور افزون بر وظایف ریاست کشور نقش نخست وزیر را هم برعهده دارد.
- ۳۵- انحصار تعیین نخست وزیر در بیشتر کشورها برعهده رئیس کشور (پادشاه رئیس جمهور و غیره) است.
- ۳۶- در رژیم پارلمانی در عین اینکه نخست وزیر باید از اعتماد اکثریت اعضای پارلمان برخوردار باشد، لازم است مورد اعتماد رئیس کشور نیز باشد. در اصطلاح تعیین دو مفهوم

مبانی و بایسته‌های حقوق اساسی □ ۱۸۷

گزینش و انتصاب نهفته است و گزینش یعنی انتخاب از میان نامزدهای موجود که امکان جلب اعتماد اکثریت پارلمان را دارا باشند.

۳۷- گزینش وزیران بر عهده نخست وزیر است و در صورت موافقت ضمنی پارلمان، عمل حقوقی انتصاب از اختیارات رئیس کشور است .

۳۸- اعضاء کابینه باید جسم یک پارچه‌ای باشند تا مسئولیت دسته جمعی آن‌ها در برابر پارلمان معنی سیاسی پیدا کند. ثانیاً این هیأت به سبب نوع عملکرد و تصمیم‌گیری اساساً سیاسی است. اما بسیاری از وزیران متصدی اداره‌ی وزارتخانه‌ای نیز می‌باشند پس از یک سو در هیأت وزیران به صورت دسته جمعی و هم در وزارتخانه به صورت فردی تصمیم سیاسی می‌گیرند.

۳۹- اصل دوگانگی سیاسی - اداری درباره‌ی همه اعضاء هیأت وزیران صدق نمی‌کنند زیرا وزیرانی یافت می‌شوند که فاقد تصدی و مسئولیت اداره‌ی وزارتخانه یا سازمان دولتی باشند.

۴۰- وزارتخانه‌ها، مؤسسات دولتی، بنگاه‌ها و سازمان‌های مختلف وابسته به دولت جمعاً دستگاه دولتی را تشکیل می‌دهند.

سؤالات طبقه‌بندی شده

گفتار هفتم: قوه مجریه

– بایسته‌های قوه مجریه

۱– شخص اول مملکت در گفتمان حقوق اساسی چه نامیده می‌شود؟

- (۱) رئیس کشور (۲) نخست وزیر (۳) صدر اعظم (۴) رئیس جمهور
* گزینه ۱ صحیح است.

۲– اهم وظایف قوه مجریه می‌باشد.

- (۱) اجرای تصمیمات قوای ویژه (۲) تهیه و تدارک تصمیمات
(۳) اتخاذ تصمیمات لازم الاجرا (۴) همه موارد
* گزینه ۴ صحیح است.

۳– در کشور انگلستان رئیس کشور:

- (۱) از برخی مسئولیت‌های حقوقی مبری است.
(۲) از کلیه مسئولیت‌های جزایی و سیاسی مبری است.
(۳) فقط از مسئولیت سیاسی مبری است.
(۴) از همه مسئولیت‌های برخوردار است.
* گزینه ۲ صحیح است.

۴– رئیس کشور، در کشور آمریکا چگونه انتخاب می‌شود؟

- (۱) یک درجه‌ای (۲) دو درجه‌ای
(۳) سه درجه‌ای (۴) بطور مستقیم توسط مردم
* گزینه ۴ صحیح است.

۵– کدام گزینه از ویژگی‌های مجریه ریاستی محسوب نمی‌شود؟

- (۱) تفکیک دو قوه مجریه و مقننه و حاکمیت ملی در دودستگاه اجرایی و تقنینی به عینیت می‌رسد.
(۲) مجریه ریاستی دو رکنی است.
(۳) رئیس مملکت هم رئیس کشور و هم رئیس جمهور یا نخست وزیر می‌باشد.
(۴) رئیس قوه مجریه، رئیس کشور می‌باشد.
* گزینه ۱ صحیح است.

۶- کدام گزینه از ویژگی‌های مجریه ریاستی محسوب می‌شود؟

- (۱) اصل بر برابری قوا می‌باشد.
- (۲) هر یک از قوا استقلال کامل دارند و در امور سایر قوا دخالتی از طرف قوای دیگر صورت نمی‌گیرد.
- (۳) هر قوه‌ای منبعث از قوه دیگری نیست.
- (۴) همه موارد.

* گزینه ۴ صحیح است.

۷- مهمترین هدف از محدود بودن دوره ریاست جمهوری چیست؟

- (۱) جلوگیری از تمرکز قدرت
- (۲) تحدید قدرت سیاسی
- (۳) مشارکت گسترده همه مردم در اداره امور کشور
- (۴) همه موارد

* گزینه ۴ صحیح است.

۸- کدام کشور مجریه نیمه ریاستی - نیمه پارلمانی محسوب می‌شود؟

- (۱) فرانسه - ایران
- (۲) فرانسه - آمریکا
- (۳) انگلستان - آلمان
- (۴) فرانسه - آلمان

* گزینه ۱ صحیح است.

۹- در انگلستان، پادشاه:

- (۱) مسئولیت سیاسی در برابر مجلس عوام دارد.
- (۲) مسئولیت سیاسی در برای هیچ مقامی ندارد اما در برابر قوه قضائیه مسئولیت جزایی دارد.
- (۳) پادشاه از مسئولیت سیاسی و جزایی مبرا می‌باشد.
- (۴) مسئولیت سیاسی و جزایی در برابر مجلس لردان دارد.

* گزینه ۳ صحیح است.

۱۰- در رژیم‌های ریاستی ریاست کابینه به عهده کیست؟

- (۱) نخست وزیر
- (۲) رئیس جمهور
- (۳) رئیس کشور
- (۴) موارد ۱ و ۳

* گزینه ۴ صحیح است.

۱۱- در رژیم‌های پارلمانی نخست وزیر در برابر چه مقامی یا نهادی مسئولیت دارد؟

- (۱) رئیس کشور
- (۲) پارلمان و رئیس کشور

۱۹۰ □ درسنامه حقوق اساسی

۳) مجلس سنا و رئیس کشور
۴) پارلمان
* گزینه ۴ صحیح است.

۱۲- در مجریه اصل بر برابری و همترازی و استقلال و عدم دخالت متقابل است.

۱) نیمه پارلمانی ۲) ریاستی ۳) پارلمانی ۴) وابسته
* گزینه ۲ صحیح است.

۱۳- کلاسیک‌ترین مثال قوه مجریه پارلمانی کدام است؟

۱) انگلستان ۲) فرانسه ۳) آمریکا ۴) سوئیس
* گزینه ۱ صحیح است.

۱۴- نمونه بارز مجریه نیمه ریاستی - نیمه پارلمانی کدام است؟

۱) آمریکا ۲) انگلستان ۳) فرانسه ۴) سوئیس
* گزینه ۳ صحیح است.

۱۵- از مشخصه‌های اصلی قوه مجریه پارلمانی چیست؟

۱) دو رکن متمایز رئیس کشور و رئیس حکومت.
۲) عدم تمایز سیاسی بودن و دارا بودن مسئولیت سیاسی میان این دو نظام.
۳) نبود تفکیک نسبی قوا.
۴) وجود شورا به جای رئیس کشور.
* گزینه ۱ صحیح است.

۱۶- شرط تحقق جمهوری چیست؟

۱) فرمانروایان در کسوت قانون‌گذاری و مسؤولان اجرایی و قضایی باید انتخابی باشند.
۲) انتخابی بودن رییس کشور برای تحقق جمهوری کافی است.
۳) انتخابی بودن قوه مقننه و مجریه کافی است.
۴) هرچه مقامات انتخابی‌تر باشند درجه تحقق جمهوری بیشتر است.
* گزینه ۱ صحیح است.

۱۷- نخستین ضابطه برای تفکیک قوه مقننه از مجریه چیست؟

۱) تفاوت بین اعمال قدرت و احقاق حق.
۲) تمایز بین واضعان قواعد قانونی و مجریان قانون.
۳) تقسیم کار برای سهولت اداره کشور.

مبانی و بایسته‌های حقوق اساسی □ ۱۹۱

۴) تفاوت بین تصمیم گیران و کارگزاران.

* گزینه ۲ صحیح است.

۱۸- نخستین پادشاهی محدود در چه سندی پایه گذاری شد؟

- (۱) اصل سوم قانون اساسی ۱۷۹۱ فرانسه
(۲) اعلامیه حقوق بشر و شهروند
(۳) قانون اساسی ۱۹۴۴ بلژیک
(۴) با صدور منشور کبیر ۱۲۱۵ انگلیس

* گزینه ۲ صحیح است.

۱۹- ارسطو رژیم جمهوری را مترادف و در برابر می‌داند.

- (۱) حکومت مردم - رژیم دموکراسی.
(۲) رژیم دموکراسی - حکومت فرد یا حکومت عده‌ای معدود.
(۳) حکومت عده‌ای - حکومت فرد.
(۴) تبلور حکومت همه مردم - حکومت فرد.

* گزینه ۲ صحیح است.

۲۰- دوره ریاست جمهوری در قوانین اساسی موجود کشورها:

- (۱) بین ۲ تا ۵ سال در نوسان است
(۲) بین ۴ تا ۷ سال در نوسان است
(۳) بین ۴ سال تا مادام العمر در نوسان است
(۴) دارای ضابطه معینی نیست

* گزینه ۲ صحیح است.

۲۱- در کدام کشور رئیس کشور هم از مسئولیت سیاسی مبرا است هم از مسئولیت جزائی؟

- (۱) فرانسه
(۲) هلند
(۳) انگلیس
(۴) در هیچ کدام

* گزینه ۳ صحیح است.

۲۲- در نظام پارلمانی فرانسه

(۱) نمایندگان مجلس ملی با آراء مستقیم مردم و سناتورها با آراء غیر مستقیم (دو درجه ای) انتخاب می‌شوند.

(۲) نمایندگان مجلس ملی و سناتورها با آراء مستقیم مردم انتخاب می‌شوند.

(۳) نمایندگان مجلس ملی و سناتورها با آراء غیر مستقیم مردم انتخاب می‌شوند.

(۴) نمایندگان مجلس ملی با آراء غیر مستقیم (دو درجه ای) و سناتورها با آراء مستقیم مردم انتخاب می‌شوند.

* گزینه ۱ صحیح است.

۲۳- مهمترین طریق نظارت (کنترل) مقننه بر مجریه در رژیم ریاستی چگونه اعمال می‌شود؟

(ارشد سراسری ۷۴)

- ۱) ایجاد کمیسیونهای خاص تجسس
 - ۲) استیضاح و سرنگونی دولت
 - ۳) انتقاد و نطق‌های قبل از دستور نمایندگان
 - ۴) عدم تصویب بودجه پیشنهادی سالانه دولت
- * گزینه ۴ صحیح است.

۲۴- مهمترین عامل ثبات حکومت در انگلستان چیست؟

(ارشد سراسری ۷۴)

- ۱) تفکیک نسبی قوا و تعادل سه قوه
 - ۲) کنترل متقابل مجریه و مقننه
 - ۳) نظام دو حزبی
 - ۴) نظام پادشاهی مشروطه
- * گزینه ۴ صحیح است.

۲۵- در نظام سیاسی انگلستان انحلال مجلس عوام از حقوق قانونی کدام است؟

(ارشد سراسری ۷۵)

- ۱) رئیس مجلس عوام
 - ۲) دادگاه‌ها
 - ۳) شاه یا ملکه
 - ۴) نخست وزیر
- * گزینه ۳ صحیح است.

۲۶- در نظام سیاسی ایالات متحده آمریکا در صورت کناره گیری رئیس جمهور فدرال ...

(ارشد سراسری ۷۵)

- ۱) رئیس دیوان عالی کشور ریاست موقت جمهوری را بر عهده می‌گیرد.
 - ۲) رئیس مجلس سنا به طور موقت ریاست جمهوری را بر عهده می‌گیرد.
 - ۳) معاون رئیس جمهور تا انتخاب رئیس جمهور جدید برای مدت حداکثر ۲ ماه جانشین رئیس جمهور می‌شود.
 - ۴) معاون رئیس جمهور تا پایان دوره ریاست جمهوری با اختیارات کامل جانشین رئیس جمهور می‌شود.
- * گزینه ۴ صحیح است.

۲۷- در نظام سیاسی آمریکا وزیر در مقابل چه مقامی مسئول است؟

(ارشد سراسری ۷۶)

- ۱) رئیس جمهور
 - ۲) کنگره
 - ۳) مجلس سنا
 - ۴) مجلس نمایندگان
- * گزینه ۱ صحیح است.

۲۸- آیا وزیر در نظام ریاستی آمریکا مسئولیت سیاسی دارد؟

(ارشد سراسری ۷۸)

- ۱) وزیر در برابر کنگره مسئول نیست.
 - ۲) وزیر باید از اعتماد نمایندگان کنگره برخوردار باشد.
 - ۳) کنگره میتواند وزیر را عزل کند.
 - ۴) هر گاه نیاز باشد وزیر در کنگره حضور می‌یابد و به پرسش نمایندگان پاسخ می‌دهد.
- * گزینه ۱ صحیح است.

۲۹- چرا در نظام پارلمانی دستور و تصمیم رئیس کشور را باید وزیری امضاء کند؟

(ارشد سراسری ۷۸)

- ۱) رئیس کشور نمیتواند تصمیم قابل اجرا بگیرد.
 - ۲) وزیر در تصمیم‌گیری رئیس کشور مشارکت می‌کند.
 - ۳) وزیر مسئولیت دستور و تصمیم رئیس کشور را که غیر مسئول است به عهده می‌گیرد.
 - ۴) وزیر بی‌اینکه در تصمیم‌گیری مشارکت کند مسئولیت تصمیم‌گیری را با رئیس کشور تقسیم می‌کند.
- * گزینه ۳ صحیح است.

۳۰- تفاوت مجریه پارلمانی و مجریه ریاستی کدام است؟

(ارشد سراسری ۸۴)

- ۱) هر دو در یک سطح از تفکیک قوا برخوردارند.
 - ۲) هر دو در یک سطح از تفکیک نسبی قوا بهره می‌گیرند.
 - ۳) در مجریه پارلمانی تفکیک قوا مطرح نیست ولی در مجریه ریاستی تفکیک قوا مطلق است.
 - ۴) در مجریه پارلمانی حیات مجریه وابسته به اراده و تصمیم پارلمان است در حالی که در مجریه ریاستی وابستگی الزامی دو قوه به یکدیگر منتفی است.
- * گزینه ۴ صحیح است.

۳۱- در نظام پارلمانی صلاحیت انحلال مجلس قانونگذار با چه هدفی صورت می‌گیرد؟

(ارشد سراسری ۸۴)

- ۱) تضعیف نهاد پارلمان
 - ۲) واگذاری تصمیم به مردم
 - ۳) تقویت مجلس دوم
 - ۴) تقویت نهاد مجریه
- * گزینه ۲ صحیح است.

۳۲- کدام گزینه در خصوص مسئولیت پادشاه در انگلستان صحیح است؟

(کارشناسی پیام نور نیمسال اول ۸۵ - ۸۴)

(۱) مسئولیت سیاسی در برابر مجلس عوام دارد.

(۲) مسئولیت سیاسی در برابر هیچ مقامی ندارد. اما در برابر قوه قضائیه مسئولیت جزایی دارد.

(۳) پادشاه از مسئولیت سیاسی و جزایی مبرا می‌باشد.

(۴) مسئولیت سیاسی و جزایی در برابر مجلس لردان دارد.

*** گزینه ۳ صحیح است.**

۳۳- رسیدگی و تعقیب اعمال خلاف قانون رئیس جمهور در آمریکا به عهده چه مقامی

(کارشناسی پیام نور، نیمسال اول ۸۵ - ۸۴)

می‌باشد؟

(۱) رئیس جمهور از مسئولیت سیاسی و جزایی مبرا است.

(۲) بررسی اتهام به عهده مجلس نمایندگان و رسیدگی و صدور حکم به عهده مجلس سنا می‌باشد.

(۳) بررسی اتهام و صدور حکم به عهده دیوان عالی کشور می‌باشد.

(۴) مجلس سنا بررسی اتهام و صدور حکم را برعهده دارد.

*** گزینه ۲ صحیح است.**

۳۴- در قوه مجریه پارلمانی چه نوع روابطی میان قوا وجود دارد؟

(کارشناسی پیام نور، نیمسال اول ۸۶ - ۸۵)

(۱) انفکاک کامل (۲) همکاری (۳) اختلاط وظایف (۴) تفکیک مطلق

*** گزینه ۲ صحیح است.**

۳۵- در مجریه پارلمانی:

(کارشناسی پیام نور، نیمسال دوم ۸۶ - ۸۵)

(۱) رئیس کشور و رئیس قوه مجریه یک نفر می‌باشد.

(۲) رئیس هیات دولت، رئیس کشور است.

(۳) رئیس هیأت دولت با انتخاب مستقیم مردمی انتخاب می‌شود.

(۴) دو ارگان ریاست دولت و حکومت از یکدیگر جدا است.

*** گزینه ۴ صحیح است.**

۳۶- در نظام جمهوری ریاستی یا اثنایی، وزراء در مقابل چه مقامی مسئول هستند؟

(کارشناسی پیام نور، نیمسال اول ۸۷ - ۸۶)

(۲) رئیس جمهور

(۱) پارلمان

مبانی و بایسته‌های حقوق اساسی □ ۱۹۵

۳) هم پارلمان و هم رئیس جمهوری
۴) هیأت دولت و رئیس جمهوری
* گزینه ۲ صحیح است.

۳۷- کدام گزینه در مورد قوه مجریه کنوانسیونل (مبتنی بر پارلمان) صحیح نیست؟
(کارشناسی پیام نور، نیمسال اول ۸۷ - ۸۶)

۱) در این سیستم تفوق با مجلس است.
۲) قوه مجریه عامل اجرایی ساده مجلس است.
۳) این سیستم قوه مجریه را از خودمختاری محروم می‌کند.
۴) اصل تفکیک قوا را طرد نمی‌کند.
* گزینه ۱ صحیح است.

۳۸- در جمهوری اثنایی، وزیران در مقابل کدام مرجع پاسخگو هستند؟ (فراگیر ۸۷)
۱) پادشاه و پارلمان
۲) رئیس جمهور و پارلمان
۳) صرفاً پارلمان
۴) صرفاً رئیس جمهور
* گزینه ۴ صحیح است.

۳۹- کدام کشور، قوه مجریه آن به صورت شورایی اداره می‌شود؟
(کارشناسی پیام نور، نیمسال اول ۸۸ - ۸۷)
۱) روسیه
۲) فرانسه
۳) آلمان
۴) سوئیس
* گزینه ۴ صحیح است.

۴۰- در مجریه ریاستی، ریاست کشور و ریاست قوه مجریه به عهده کیست؟
(کارشناسی پیام نور، نیمسال اول ۸۸ - ۸۷)

۱) ریاست هر دو رئیس جمهور است.
۲) رئیس کشور، رئیس جمهور و قوه مجریه، نخست وزیر.
۳) ریاست هر دو، نخست وزیر است.
۴) در این نظام ریاست کشور وجود ندارد.
* گزینه ۱ صحیح است

۴۱- محاکمه رئیس جمهور در کشور فرانسه در صورت خیانت به کشور به عهده چه نهادی است؟
(پیام نور ۸۸)

۱) شورای قانون
۲) دیوان عالی کشور
۳) دیوان عالی عدالت
۴) شورای دولتی
* گزینه ۳ صحیح است.

۴۲- کدام گزینه در خصوص قوه مجریه صحیح نیست؟ (پیام نور ۸۸)

- ۱) در رأس آن معمولاً رئیس کشور است.
 - ۲) وظیفه مدیریت اجرای قوانین را برعهده دارد.
 - ۳) وجود آن کاملاً وابسته به قوه مقننه است.
 - ۴) هیأت دولت، یکی از ارکان آن محسوب می‌شود.
- * گزینه ۳ صحیح است.

۴۳- در کشور آمریکا رئیس جمهور توسط..... انتخاب می‌شود.

(پیام نور ۸۸)

- ۱) رأی مستقیم مردم
 - ۲) هیأت انتخاباتی
 - ۳) مجلس سنا
 - ۴) مجلس نمایندگان
- * گزینه ۱ صحیح است.

۴۴- کدامیک از ویژگی‌های قوه مجریه پارلمانی، محسوب می‌شود؟

(ارشد سراسری ۸۹)

- ۱) استقلال ارگانیک قوا
 - ۲) تفکیک نسبی قوا
 - ۳) یک رکنی بودن قوه مجریه
 - ۴) مسئولیت رئیس مملکت در مقابل پارلمان
- * گزینه ۲ صحیح است.

۴۵- منظور از قدرت نظامنامه‌ای قوهی مجریه (ارشد سراسری ۸۹)

- ۱) حق ابتکار یا تهیه لوایح قانونی به صورت نظامنامه است.
 - ۲) قدرت ناشی از اجرای تصمیمات قوای سه گانه است.
 - ۳) حق ابتکار یا تهیه لوایح قانونی به منظور پیشنهاد به قوه مقننه است.
 - ۴) حق تدوین آیین نامه‌های ماهوی و اتخاذ تصمیمات قابل اجرا به موجب آن است.
- * گزینه ۴ صحیح است.

درسنامه

گفتار هشتم: قوه قضائیه (دستگاه عدالت)

- ۱- امروزه جایگاه قوه قضائیه به عنوان یکی از ارکان سه گانه تشکیل دهنده حکومت و اهمیت امر قضا و استقلال قاضی یکی از اصول پذیرفته شده در حقوق اساسی است.
 - ۲- در آثار متفکران بزرگ مانند جان لاک و حتی شخصیتی مثل منتسکیو تأکید بر دو قوه مقننه و مجریه بوده و به قوه قضائیه به دیده یک نهاد مستقل از قوه مجریه نگریسته نمی‌شد.
 - ۳- تلقی امروزی حقوقدانان از استقلال دستگاه قضائی نتیجه مباحث مستمر و طولانی صاحب نظران و نیز تجربه عملی شکل‌گیری سه قوه مستقل در تشکیل کشور ایالات متحده امریکا و حوادث بعد از انقلاب فرانسه می‌باشد که قوه قضائیه، در جایگاه واقعی خود به عنوان نهاد تضمین کننده حق و عدالت و حافظ حقوق و آزادیهای فردی و اجتماعی مستقر گردیده است.
 - ۴- وظیفه اصلی و اساسی دستگاه قضائی حل و فصل دعاوی و اختلافات و رسیدگی به شکایات و تظلمات، تحقیق در جهت کشف، تعقیب و صدور حکم عادلانه طبق قوانین مصوب می‌باشد.
 - ۵- نقش اساسی و اصلی در انجام وظایف دستگاه قضائی عملاً بر عهده قضات نهاده شده است که در قوانین اساسی و عادی کشورها شیوه‌های مختلفی به قرارتی برای گزینش آن لحاظ گردیده است:
- ۱- **قضات انتخابی:** در راستای نظریه آنانکه قوه قضائیه را قوه‌ای منفک و مستقل از دو قوه دیگر می‌شناسند و آنرا یکی از صور تظاهر حاکمیت سیاسی شمرده اند، گزینش قاضی با رأی مستقیم مردم مناسب‌ترین روش می‌باشد. با وجود آنکه روش انتخاب مستقیم، استقلال قاضی در برابر کارگزاران قوای دیگر را تأمین می‌کند ولی دو مشکل بزرگ با خود همراه خواهد آورد یکی متمایل شدن او به موازین سیاسی و انتخاباتی و وابستگی به طیف رأی دهندگان و نتیجتاً خروج از جاده عدل و انصاف، و دیگری فراموش شدن معیارهای علمی و حقوقی و مهارت‌های علمی و تجربی و تخصصی وی که به دلیل موقتی و ادواری بودن عملکرد قاضی انتخابی، اجتناب ناپذیر است، لذا برای مقابله با آثار و خطرات روش انتخاب مستقیم، تعدادی از حقوقدانان انتخاب از طریق نمایندگان پارلمان و روشهای مشابه آن را پیشنهاد نموده‌اند که در عمل همان معایب را خواهد داشت.

۲- **انتصاب قضات:** اختیار گزینش و نصب قضات در بسیاری از کشورها به ریاست کشور، ارگان معین قضائی و یا خود قضات سپرده شده است. در ایالات متحده امریکا انتخاب قضات دیوان عالی فدرال که مادام العمر منتصب می‌گردند به رئیس جمهوری و گزینش قضات ایالتی اغلب به آراء مردم هر ایالت واگذار شده است، در سوئیس اعضای دادگاه فدرال توسط مجلس فدرال و قضات دادگاههای بخش از سوی مردم انتخاب می‌شوند، در بلژیک مستشاران دیوان عالی از میان لیست پیشنهادی سنا و دیوانعالی کشور توسط پادشاه منصوب می‌گردند.

۶- اصل تغییر ناپذیری قضات بالاترین نتیجه منطقی تفکیک قوه قضائیه از دو قوه دیگر است. زیرا برابری قوا ایجاب می‌کند که مقامات دو قوه دیگر نتوانند در انتخاب و یا عزل قضات مداخله داشته باشند و مضاف بر آن اصل تغییر ناپذیری، شرط استقلال قوه قضائیه نیز به شمار آمده است و حتی مخالفان تفکیک و استقلال قوه قضائیه نیز به این اصل معتقدند و این اصل تضمین کننده استقلال قضات برای دفاع از عدالت نیز خواهد بود.

۷- به موجب اصل تغییر ناپذیری، قانوناً نمی‌توان قاضی را از منصب و شغل خود بر کنار و یا برخلاف رضایت او به جای دیگری منتقل کرد.

۸- اصل استقلال دستگاه قضا از چنان اهمیت و اولویتی برخوردار است که در قوانین اساسی شیوه‌های مختلفی برای تحقق آن در نظر گرفته اند. مثلاً در حقوق فرانسه استقلال دستگاه قضائی، در نفس عمل قضاوت مورد توجه قرار گرفته و با به رسمیت شناخته شدن اصل اعتبار قضیه محکوم بها، اقتدار لازم به تصمیمات قضائی داده شده، مضاف بر آن قوانین خاصی با ماهیت ارگانیک وضع حقوقی قضات نشسته را روشن تر کرده است و مهمتر از همه ضمانت استقلال قدرت قضایی توسط رئیس جمهوری تأمین شده است که در اجرای مسئولیت مذکور از مساعدت شورایعالی قضایی برخوردار است.

۹- در فرانسه شورای عالی قضایی با ترکیب نه نفری خود (سه نفر دیوانعالی کشور، سه قاضی نشسته، یک نفر از شورای دولتی، دو نفر شخصیت غیر قضائی) در امر انتصاب قضات نشسته مداخله می‌کند، در صدور فرمان عفو عمومی مشاوره می‌دهد و به عنوان شورای انتظامی قضات نیز انجام وظیفه می‌نماید.

۱۰- برابری حقوقی افراد در مقابل قانون از اصول بلامناقشه در حقوق اساسی است و صلاحیت عام دادگاهها در رسیدگی به جرائم همه افراد و اشخاص حقیقی و حقوقی، قطع نظر از هرگونه تفاوت و تبعیض بین آنها یکی از صور این برابری تلقی می‌گردد.

مبانی و بایسته‌های حقوق اساسی □ ۱۹۹

- ۱۱- دادگاه‌های دادگستری مرجع تظلمات عمومی برای رسیدگی هستند و قاعدتاً هیچکس را بر دیگری از حیث برخورداری از مقررات دادرسی و یا دادگاه صالح برای رسیدگی مزیتی نیست.
- ۱۲- به بیان دقیق‌تر ایجاد دادگاه‌های اختصاصی خلاف اصل است لکن با توجه به سوابق امر و مراجعه به تاریخچه حقوق اساسی جدید ملاحظه می‌شود که در برخی موارد و به اقتضا تفاوت در نوع جرائم و شخصیت مجرمین، نظام قضائی ویژه با خصلت‌های سیاسی و نظامی و اداری و ... پذیرفته شده است.
- ۱۳- ایجاد دادگاه ویژه جهت برپایی نظام قضاوت سیاسی همانند سایر موارد مشابه بیشتر برای حل مسائل ویژه و غامض است تا اجرای عدالت و دلیل وجودی این نوع محاکم شخصیت و سمت سیاسی مجرم است که نظام قضائی عادی قادر به محاکمه آنان نمی‌باشد.
- ۱۴- برای محاکمه مقامات سیاسی در رژیم‌های نماینده سالار مثل انگلستان، پارلمان، به جرائم نخست وزیر و وزراء رسیدگی می‌کند، مجلس اول تحقیقات را انجام می‌دهد و مجلس دوم به صدور رأی می‌پردازد.
- ۱۵- در فرانسه نقش پارلمان محدود به تعقیب متهمین است ولی قضاوت و صدور رأی بر عهده ارگانی بنام دیوان عالی عدالت و متشکل از ۲۴ عضو و به تعداد مساوی از هر دو مجلس می‌باشد که به جرائم رئیس جمهور در صورت انجام خیانت بزرگ و نخست وزیر و وزراء رسیدگی می‌کند و رأی صادره قابل پژوهش و فرجام نیست.
- ۱۶- در سایر کشورها هم نهادهائی کم و بیش مشابه با نمونه‌های ذکر شده برای این منظور اختصاص داده شده‌اند و بنابر اصل ۱۱۰ قانون اساسی جمهوری اسلامی ایران، رسیدگی به تخلفات رئیس جمهور از وظایف دیوانعالی کشور بر شمرده شده است. قابل ذکر اینکه جهت رسیدگی به جرائم سیاسی افراد نوع دیگری از محاکم در نظر گرفته شده است که به لحاظ آئین دادرسی ویژه و لزوم وجود هیأت منصفه با محاکم عادی تفاوت‌هایی دارد و نمونه آن دادگاه‌های اشاره شد برای رسیدگی به جرائم سیاسی و مطبوعاتی موضوع اصل ۱۶۸ قانون اساسی جمهوری اسلامی است.
- ۱۷- دادگاه‌های ویژه نظامی از مصادیق قضاوت‌های اختصاصی محسوب می‌گردند که استثناً بر اصل بوده و برای رسیدگی به جرائم خاص مشاغل نظامی تشکیل شده‌اند این محاکم از لحاظ صلاحیت و آئین رسیدگی و شخصیت خاص مجرم با دادگاه‌های عمومی متفاوتند اصل ۱۷۲ قانون اساسی جمهوری اسلامی ایران رسیدگی به جرائم اعضاء نیروهای مسلح

۲۰۰ □ درسنامه حقوق اساسی

را اگر مربوط به وظایف خاص نظامی و انتظامی باشد در صلاحیت محاکم نظامی شناخته است ولی به جرائم عادی آن در محاکم عمومی رسیدگی می‌گردد.

۱۸- یکی دیگر از مستثنیات اصل وحدت مراجع قضائی، نظام اداری است، تمایز بین قضاوت عمومی و قضاوت اداری منشاء در حقوق فرانسه دارد، که در آن دادگاههای اداری هم از دادگاههای دادگستری و هم از تشکیلات دستگاه اداری متمایزند و در رأس آنها شورای دولتی قرار گرفته است که دادگاه عالی رسیدگی به دعاوی اداری محسوب می‌گردد این شورا در دو زمینه دادن مشورت برای شکل‌گیری قوانین و مقررات اداری و همچنین مشاوره در مسائل اداری، دارای منشاء اثر است.

۱۹- در اصل ۱۷۳ قانون جمهوری اسلامی ایران، نهادی بنام دیوان عدالت اداری در تشکیلات و زیر مجموعه قوه قضائیه تشکیل گردیده است که شباهت‌هایی با شورای دولتی فرانسه دارد و صلاحیت رسیدگی به شکایات مردم نسبت به مأمورین واحدها و آئین نامه‌های دولتی را دارد.

سوالات طبقه‌بندی شده

گفتار هشتم: قوه قضائیه

۱- رسیدگی به حل و فصل اختلافات شهروندان به طور تخصصی، به عهده کدام نهاد است؟

- (۱) قوه مقننه (۲) قوه قضائیه (۳) قوه مجریه (۴) همه موارد

* گزینه ۲ صحیح است.

۲- مهمترین ضعف‌های گزینش قضات توسط ملت کدام گزینه می‌باشد؟

- (۱) منجر به استقلال مطلق و کامل قضات می‌شود و پس از انتخاب عملاً مردم نظارتی بر قضایی ندارند.

- (۲) قضات ممکن است دستخوش مسائل سیاسی شوند و صلاحیت علمی و تجربی لازم را نداشته باشند.

- (۳) انتخاب ملت ممکن است قضات را از مسیر عدالت و استقلال و انصاف خارج نماید.

- (۴) موارد ۲ و ۳.

* گزینه ۴ صحیح است.

۳- اعضای شورای عالی قضایی فرانسه توسط چه مقامی منصوب می‌شوند؟

- (۱) اعضای شورای قانون اساسی (۲) رئیس جمهور

- (۳) مجلس نمایندگان (۴) مجلس سنا

* گزینه ۲ صحیح است.

۴- رسیدگی به دعاوی اداری در محاکم اداری استثناء بر چه اصلی می‌باشد؟

- (۱) اصل تفکیک قوا (۲) اصل وحدت قوا

- (۳) اصل تفکیک امور اداری و قضایی (۴) اصل وحدت مرجع قضایی

* گزینه ۴ صحیح است.

۵- مرجع تشخیص سازگاری قانون عادی با قانون اساسی فدرال در آمریکا:

- (۱) دیوان عالی فدرال می‌باشد. (۲) مجلس سنا می‌باشد.

- (۳) دیوان محاکمات می‌باشد. (۴) کنگره می‌باشد.

* گزینه ۱ صحیح است.

۶- کدام جمله مبین قضاوت دستور نامه‌ای است؟

- (۱) رسیدگی به چگونگی انطباق قوانین عادی و ارگانیک با اصول و نظامات برتر قانون اساسی.

۲۰۲ □ در سنامه حقوق اساسی

- ۲) رعایت اصل سلسله مراتب قوانین در اجرا.
 - ۳) رعایت چارچوبهای مصوب قانون اساسی توسط قانون گذار عادی.
 - ۴) تدوین قانونی که به تعبیر و تفسیر نیاز نباشد.
- * گزینه ۱ صحیح است.

۷- قضاوت دستورنامه‌ای در فرانسه بر عهده چه نهادی است؟

- ۱) مجلس سنا
 - ۲) شورای دولتی
 - ۳) شورای قانون اساسی
 - ۴) مجلس نمایندگان
- * گزینه ۳ صحیح است.

۸- دلیل لاک برای حذف قوه قضائیه چیست؟

- ۱) قوه قضائیه از سرچشمه‌های حاکمیت سیاسی منبعث نیست.
 - ۲) قوه متحده وظیفه قوه قضائیه را انجام می‌دهد.
 - ۳) قوه قضائیه را دارای «هیچ» صفتی نمی‌داند.
 - ۴) عمل قضایی در تحقق حکومت مردم و تضمین آزادی‌های فردی نقشی ندارد.
- * گزینه ۲ صحیح است.

۹- در آمریکا قضاات ایالتی چگونه انتخاب می‌شوند؟

- ۱) در تمام ایالات با رأی مستقیم مردم انتخاب می‌شوند.
 - ۲) تماماً با رأی مجالس تقنینی ایالات گزینش می‌شوند.
 - ۳) در اکثر ایالات از سوی مردم و در چند ایالات توسط مجالس تقنینی انتخاب می‌شوند.
 - ۴) توسط رئیس دیوان عالی گزینش می‌شوند.
- * گزینه ۱ صحیح است.

۱۰- ریاست و ترکیب شورای عالی قضایی فرانسه چگونه است؟ (فراگیر ۸۶)

- ۱) با رئیس جمهور به معاونت وزیر دادگستری و متشکل از عضو منصوب از سوی رئیس جمهور.
 - ۲) با رئیس قوه قضائیه و به معاونت وزیر دادگستری و متشکل از ۹ عضو منصوب از سوی رئیس قوه قضائیه.
 - ۳) با رئیس دیوان عالی کشور به معاونت وزیر دادگستری و متشکل از ۱۵ عضو منصوب از سوی رئیس دیوان عالی کشور.
 - ۴) با رئیس دیوان عالی عدالت به معاونت وزیر دادگستری متشکل از ۱۵ عضو منصوب از سوی رئیس دیوان عدالت.
- * گزینه ۱ صحیح است.

درسنامه

گفتار نهم: حقوق بشر و آزادی‌های عمومی

۱- از نظر تاریخی باید ریشه حقوق فردی و آزادی‌های عمومی را در حقوق فطری جستجو کرد.

۲- اهم آزادی‌های فردی و عمومی:

۱- آزادی عملکردی:

- حق حیات و آزادی تن

- امنیت

- آزادی و مصونیت مسکن

- تعرض ناپذیری مکاتبات

- آزادی رفت و آمد

۲- آزادی اندیشه:

- آزادی عقیده و آئین

- آزادی بیان

- آزادی آموزش و پرورش

- آزادی اخبار و اطلاعات

- آزادی نمایش

۳- آزادی گردهمایی:

- آزادی تجمعات موقتی

- آزادی سازمان پیوندی

۴- آزادی اقتصادی و اجتماعی:

- مالکیت

- آزادی بازرگانی و صنعتی

- آزادی کار

- آزادی سندیکایی

۳- سندیکا، سازمانی صنفی است برای دفاع از حقوق اعضای آن.

۴- اساس آزادی‌های عملکرد فردی حقوق افراد در نتیجه آزادی‌های فیزیکی است.

۵- اصل امنیت فردی، در حقیقت حمایت از فرد در قبال بازداشت‌های خودسرانه، غیر قانونی و نامحدود است.

۶- برداشت‌های مختلف از حقوق و آزادی‌های عمومی:

نظریه‌ی محدودیت: قانون‌گذار باید طوری مرزهای عملکرد دولت را محدود کند که قدرت نتواند حتی المقدور به حریم حرمت فردی تجاوز نماید.

نظریه مقاومت: هدف آزادی‌گرایان علاوه بر ترسیم حریم فردی این نیز بود که حتی در قلمرو دولتی نیز اصولی حقوقی که از خودکامگی جلوگیری کند و امکان مقاومت افراد را در برابر قدرت فراهم آورد، وضع کند.

نظریه مشارکت: بر اساس این نظریه که از بینش ژان ژاک روسو نشأت گرفته است آزادی فرد به معنای مقاومت در برابر قدرت نیست بلکه مشارکت وی در صورت بندی قدرت است.

دکترین مشارکت: به وسیله ژاکوین‌های انقلابی و افراطی پی ریزی شد که سهم حاکمیت هر یک از افراد طبق یک قرارداد اجتماعی به دولت داده می‌شود و حکومت با داشتن قدرت کامل می‌شود.

نظریه‌ی آزادی صوری و آزادی واقعی: طبق این نظریه حکومت طبقه کارگر باید با قهر انقلابی قدرت را در دست گیرد و از ابزارهای حکومت برای امحاء آثار استثمار طبقاتی جلوگیری کند.

۷- پایه‌گذار حقوق طبیعی گرسیوس هلندی بود.

۸ - الهیون مسیحی، بینش‌های حقوقی خود را از ملل باستان اخذ نموده اند. مفهوم خدا در بینش مسیحی جای مفهوم طبیعت را می‌گیرد و حقوق طبیعی به احکامی اطلاق می‌شود که دین به اجرای آن فرمان می‌دهد. مفهوم خدا در این بینش جای مفهوم طبیعت را گرفته است.

۹- در بینش افلاطون، هدف اساسی دولت، تضمین آزادیهای انسان، در برابر قدرت است.

۱۰- هابس و روسو هر دو برای انسان یک حالت طبیعی قائل بودند. هابس انسان را در وضعیت طبیعی شرور (گرگ انسان) ولی روسو انسان را در حالت طبیعی خوب می‌دانست.

۱۱- هابس و جان لاک و روسو سه نفر از برجستگانی هستند که در قرون هفدهم و هیجدهم راجع به حقوق فطری اظهار نظر کرده‌اند.

مبانی و بایسته‌های حقوق اساسی □ ۲۰۵

۱۲- گروسیوس هلندی حقوقدان قرن هفدهم از جمله کسانی بود که می‌خواست حقوق را از آسمان به زمین آورد: وی در کتاب جنگ و صلح نوشته بود، خداوند به کار مخلوقات کاری ندارد.

۱۳- ارسطو در کتاب اخلاق نیکو ماخُس دو گونه عدالت را مطرح می‌کند:

۱- عدالت فطری ۲- عدالت قانونی

۱۴- سن توماس داکن سه مقوله حقوق را مطرح می‌کند: ۱- حقوق الهی. ۲- حقوق فطری که این هم ریشه در حقوق الهی دارد. ۳- حقوق بشری یا حقوق موضوعه.

۱۵- اندیشه‌های راجع به حقوق فردی زمانی تحقق عینی یافت که در اعلامیه‌های حقوق ظاهر شدند. این اعلامیه‌ها بیش از هر چیزی قانونگذاران را ملزم می‌کردند که قدرت حکومت را در مرزهای حقوق افراد متوقف گردانند و حرمت قلمرو حقوق فردی و آزادی‌های عمومی را تضمین می‌کنند.

۱۶- اندیشه قرارداد اجتماعی در شیوه فکری روسو و هم فکراش، یکی در جهت توجیه اصل قدرت فرمانروا به عنوان یک شرط لازم و دیگری به منظور محدود کردن قدرت فرمانروایان طرح ریزی شده بود.

۱۷- نخستین سندی که درخصوص حقوق بشر عمومیت و شهرت جهانی یافت اعلامیه حقوق بشر و شهروند فرانسه مصوب ۲۶ اوت ۱۷۸۹ بود.

۱۸- در ۱۹۴۸ اعلامیه جهانی حقوق بشر به تصویب مجمع عمومی سازمان ملل متحد و کمیسیون حقوق بشر رسید.

۱۹- حقوق اقتصادی و اجتماعی و فرهنگی، نتیجه بالا رفتن انتظارات فرد از دولت و پیشرفت نظریه دولت رفاهی است.

۲۰- نسل‌های سه گانه حقوق بشر (برمبنای سیر تحول تاریخی): ۱ - نسل اول که تأکید عمده آن بر حقوق سیاسی - اجتماعی است. به لحاظ تاریخی نقطه عطف تولد آن‌ها در عرصه حقوق بین‌الملل تدوین اعلامیه جهانی حقوق بشر در سال ۱۹۴۸ است. ۲ - نسل دوم حقوق بشر، حقوق اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی است. عمدتاً در فاصله بین سالهای ۱۹۶۰ و ۱۹۷۰ بر اثر فشار کشورهای سوسیالیستی متولد شدند. ۳ - نسل سوم حقوق بشر، حقوق جامعه محور هستند. مانند حق توسعه و محیط زیست که عمدتاً از دهه هفتاد به بعد مطرح شده‌اند.

۲۰۶ □ درسنامه حقوق اساسی

- ۲۱- دو جریان فکری و فلسفی پایه اولیه اعلامیه‌های حقوقی است: ۱- فردگرایی. ۲- آزادی‌گرایی. که آزادی‌گرایی خود از سه منبع سرچشمه می‌گرفت: ۱- انسان‌گرایی مسیحی. ۲- گرایش طبقه بورژوازی. ۳- لیبرالیسم اقتصادی.

سؤالات طبقه‌بندی شده

گفتار نهم: حقوق بشر و آزادیهای عمومی

۱- مبحث حقوق فردی و آزادیهای عمومی در قلمرو کدامیک از گزینه‌ها قرار دارد؟

- (۱) حقوق جزا (۲) علوم سیاسی (۳) حقوق اساسی (۴) حقوق مدنی
* گزینه ۳ صحیح است.

۲- عینیت یافتن حقوق فردی و آزادیهای عمومی، مرهون چیست؟

- (۱) وجود دولت (۲) اندیشمندان سیاسی
(۳) حقوقدانان (۴) اعلامیه‌های حقوق
* گزینه ۴ صحیح است.

۳- قواعد مندرج در اعلامیه‌های حقوق:

- (۱) دارای ارزش نمی‌باشند.
(۲) صرفاً یک سری توصیه‌های شفاهی فاقد ضمانت اجراییند.
(۳) بعنوان اصول فلسفی و اخلاقی مورد قبولند.
(۴) حداقل بعنوان دستور العمل و الگوهایی برای قانونگذار و قوه مجریه بشمار می‌آید.
* گزینه ۴ صحیح است.

۴- عالی‌ترین و افتخار آمیزترین موهبت انسان:

- (۱) قدرت (۲) آزادی (۳) امنیت (۴) استقلال
* گزینه ۲ صحیح است.

۵- قدیمی‌ترین سند رسمی که حاکی از اعطای آزادیهای محدود و نسبی بود مربوط به کدام یک است؟

- (۱) اعلامیه استقلال آمریکا
(۲) منشور آزادی انگلیس
(۳) اعلامیه حقوق بشر و شهروند فرانسه
(۴) اعلامیه جهانی حقوق بشر (مصوب سازمان ملل)
* گزینه ۲ صحیح است.

۶- آزادی سندیکایی چه نوع آزادی می‌باشد؟

- (۱) گروهی (۲) فردی (۳) مدنی (۴) فکری
* گزینه ۱ صحیح است.

۷- مبنای موجه ساز عمده حق‌های بشری چیست؟

- (۱) روابط اجتماعی (۲) کرامت ذاتی بشر (۳) طبقات اجتماعی (۴) نیازهای فردی
* گزینه ۲ صحیح است.

۸- از منظر کانت، کرامت ذاتی بشر چه ماهیتی دارد؟

- (۱) ابزاری (۲) شکلی (۳) وسیله (۴) ارزش
* گزینه ۴ صحیح است.

۹- حقوق بشر چگونه مفهومی است؟

- (۱) احساسی (۲) عاطفی (۳) غیر ارزشی (۴) عقلی
* گزینه ۴ صحیح است.

۱۰- حقوق مدنی و سیاسی در کدام قلمرو، موضوعیت پیدا می‌کند؟

- (۱) فردی (۲) اجتماعی (۳) اجتماعی و فردی (۴) اقتصادی و اجتماعی
* گزینه ۳ صحیح است.

۱۱- حق امنیت در کدام دسته حقوق بشر قرار دارد؟

- (۱) فردی (۲) مدنی و سیاسی (۳) اقتصادی و فرهنگی (۴) فرهنگی
* گزینه ۲ صحیح است.

۱۲- مجموعه فعالیت‌های ذهنی و معنوی، چه نوع آزادی می‌باشد؟

- (۱) آزادی‌های معنوی به معنای خاص (۲) آزادی سیاسی به معنای ویژه (۳) آزادی‌های فکری به معنای عام (۴) آزادی گروهی
* گزینه ۳ صحیح است.

۱۳- توانایی و قدرت مردم در شکل‌گیری قدرت سیاسی مصداق کدام نوع آزادی و حق است؟

- (۱) مشارکت سیاسی (۲) آزادی فردی (۳) حق ابراز وجود (۴) آزادی عقیده
* گزینه ۱ صحیح است.

۱۴- حق به رفاه و بهداشت سالم بیانگر چه حق و آزادی است؟

- (۱) سیاسی
(۲) مدنی
(۳) فرهنگی و سیاسی
(۴) اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی
- * گزینه ۴ صحیح است.

۱۵- منع تفتیش عقاید بیانگر چه نوع آزادی می‌باشد؟

- (۱) آزادی بیان
(۲) آزادی عقیده و آئین
(۳) آزادی سیاسی و عقیدتی
(۴) آزادی آئین و تعرض ناپذیری
- * گزینه ۲ صحیح است.

۱۶- کدام اندیشمندان، حقوق را در سه مقوله حقوق الهی و حقوق فطری و حقوق بشری یا موضوعه مطرح نموده است؟

- (۱) ارسطو
(۲) سن توماس داکن
(۳) سیسرون
(۴) جان لاک
- * گزینه ۲ صحیح است.

۱۷- روسو و هابس انسان را در وضعیت طبیعی به ترتیب و توصیف کرده‌اند.

- (۱) خوب - خوب
(۲) بد - خوب
(۳) خوب - بد
(۴) بد - بد
- * گزینه ۳ صحیح است.

۱۸- برابر اصل آزادی اخبار و اطلاعات دولت‌ها حق ندارند به بهانه مصلحت اجتماعی

- (۱) مردم را در بی‌خبری قرار دهند.
(۲) مردم را از حقایق منحرف سازند یا گمراه کنند.
(۳) شهروند حق دارد از آنچه در کشورش یا سایر نقاط جهان می‌گذرد برآستی آگاهی یابد.
(۴) هر سه مورد صحیح است.
- * گزینه ۴ صحیح است.

۱۹- نسل‌های حقوق بشر به ترتیب عبارتند از:

- (۱) حقوق اقتصاد، حقوق مدنی، حقوق توسعه.
(۲) حقوق مدنی و سیاسی، حقوق اقتصادی و اجتماعی، حقوق توسعه.
(۳) حقوق توسعه، حقوق اقتصادی، حقوق مدنی.
(۴) هیچکدام.
- * گزینه ۲ صحیح است.

۲۱۰ □ درسنامه حقوق اساسی

۲۰- نظریه «انسان گرگ انسان است» مربوط به کیست؟

- (۱) هابس (۲) گروسوس. (۳) جان لاک. (۴) سن تو ماداکن.
* گزینه ۱ صحیح است.

۲۱- نخستین سندی که از حیث انشاء حقوق فردی و آزادی‌های عمومی جنبه فرا ملی و جهان شمولی یافته کدام است؟

- (۱) مصوبه حقوق هفتم ژوئن ۱۶۲۸ در انگلیس.
(۲) اعلامیه جهانی حقوق بشر مصوبه کمیسیون حقوق بشر سازمان ملل متحد ۱۹۴۸.
(۳) اعلامیه حقوق بشر و شهروندی مصوب ۲۶ اوت ۱۷۸۹ در فرانسه.
(۴) اعلامیه حقوق مصوب مجلس ایالت برچینیا ۱۲ ژوئن ۱۷۷۶.
* گزینه ۲ صحیح است.

۲۲- از جریانات زیر کدام یک را می‌توان به عنوان پایه اولیه اعلامیه‌های حقوق تشخیص داد؟

- (۱) یک جریان فکری فلسفی فردگرایی.
(۲) جریان فکری فلسفی آزادی‌گرایی.
(۳) هر دو جریان فکری فلسفی بالا.
(۴) هیچ یک از جریانات فوق.
* گزینه ۳ صحیح است.

۲۳- این جملات «آزادی فردی برای مقاومت در برابر قدرت نیست بلکه مشارکت وی در صورت بندی قدرت است» بر مبنای چه نظریه‌ای است؟

- (۱) نظریه مادی و سود فردی.
(۲) نظریه مشارکت.
(۳) نظریه منشاء الهی حاکمیت تئوکراتیک.
(۴) نظریه محدودیت.
* گزینه ۲ صحیح است.

۲۴- کدام مورد محدودیت آزادی تن و حق حیات است؟

- (۱) اعدام جنایتکاران.
(۲) سلب حق حیات افراد در جبهه جنگ.
(۳) هر دو مورد.
(۴) هیچ کدام.
* گزینه ۳ صحیح است.

۲۵- در اصل امنیت فردی هدف چیست؟

- (۱) حمایت از فرد در قبال بازداشت‌های خودسرانه غیر قانونی و نا محدود.
(۲) در جرایم مشهود یا جریم علیه امنیت کشور.
(۳) بازداشت احتیاطی بدون مجوز قضایی.
(۴) بازداشت قطعی بدون مجوز مقامات قضایی.
* گزینه ۱ صحیح است.

مبانی و بایسته‌های حقوق اساسی □ ۲۱۱

۲۶- مکاتبات و سایر وسایل ارتباطی مثل تلفن، تلگراف و امثال آن‌ها را چه زمانی و به چه شرطی می‌توان کنترل کرد؟

(۱) به موجب حکم دادگاه برای جلوگیری از نشت اطلاعات.

(۲) در زمان جنگ و اضطرار.

(۳) موارد استثنایی دیگر طبق موازین قانونی.

(۴) در تمام موارد بالا.

* گزینه ۴ صحیح است.

۲۷- حمایت از دگراندیشان چه عنوانی دارد؟

(۱) آزادی بیان

(۲) آزادی آموزشی و پرورش

(۳) آزادی عقیده و آئین

(۴) هیچ کدام

* گزینه ۳ صحیح است.

۲۸- آزادی ایمان در کدام یک از جملات زیر منعکس است؟

(۱) آزادی انتخاب مذهب.

(۲) آزادی اجرای مراسم مذهبی.

(۳) احترام متقابل به عقاید دیگران.

(۴) کلیه موارد بالا.

* گزینه ۴ صحیح است.

۲۹- افشای اندیشه افکار عقیده و سلیقه دارای چه عنوانی است؟

(۱) آزادی بیان

(۲) آزادی وجدان

(۳) آزادی گفتمان

(۴) احترام به آزادی دیگران

* گزینه ۱ صحیح است.

۳۰- آزادی تأمین مدارس و انتخاب نوع آموزش و آزادی مطالب و مضامین چه مقوله‌ای است؟

(۱) آزادی مبادله دانش.

(۲) آزادی آموزش و پرورش.

(۳) آزادی انتقال تجربه.

(۴) آزادی فرهنگی.

* گزینه ۲ صحیح است.

۳۱- در خواست مجوز برای برگزاری تظاهرات چه منظوری دارد؟

(۱) گروه‌ها و احزاب مخالف هم را از رویارویی خشونت آمیز باز دارد.

(۲) گروه‌ها و احزاب از کنترل دولت خارج نشوند.

(۳) گروه‌ها و احزاب را وادار به تبلیغات به نفع دولت کنند.

(۴) اجتماعات خیابانی محدود و احزاب از آن منصرف گردند.

* گزینه ۱ صحیح است.

۲۱۲ □ درسنامه حقوق اساسی

۳۲- کدام حقوق بواسطه عقل بر انسان مکشوف می‌گردد؟

- (۱) حقوق الهی (۲) حقوق موضوعه (۳) حقوق نظری (۴) حقوق مدنی
* گزینه ۱ صحیح است.

۳۳- در دیدگاه سن توماس داکن، حقوقی که با توجه به شرایط و کیفیات اصلاح، تعویض یا تغییر می‌پذیرد چه نام دارد؟

- (۱) حقوق فطری (۲) حقوق بشری (۳) حقوق الهی (۴) به هر سه نام
* گزینه ۲ صحیح است.

۳۴- هابس و روسو در رابطه با حقوق فردی چه وجه اشتراکی باهم دارند؟

- (۱) هر دو از حقوق طبیعی غافل بودند.
(۲) هر دو از حقوق فطری تبری جسته‌اند.
(۳) هر دو برای انسان یک حالت طبیعی قائل شده‌اند.
(۴) هر دو پروتستان بوده‌اند.
* گزینه ۳ صحیح است.

۳۵- از نظر هابس برای پرهیز از جنگ و مبارزه بین افراد:

- (۱) در حاکمیت نباید نسبت به هرج و مرج و آدم کشی حساسیت نشان دهد.
(۲) افراد از استقلال خود در برابر فرمانروا دفاع می‌کنند.
(۳) امکان ندارد فرمانروا نظم و قاعده‌ای را تحمل کند.
(۴) تنها یک قرار داد اجتماعی می‌تواند جلوی هرج و مرج و آدم‌کشی را بگیرد.
* گزینه ۴ صحیح است.

۳۶- در چه مواردی بازداشت بدون مجوز صادره از مقامات صالح قضائی مجاز است؟

- (۱) در جرائم مشهود
(۲) در جرائم علیه امنیت کشور
(۳) بازداشت احتیاطی به مدت کوتاه (۲۴ ساعت) طبق قانون
(۴) هر سه مورد بالا
* گزینه ۴ صحیح است.

۳۷- برای حراست فرد در برابر خودسری‌ها چه تدابیری در نظر گرفته شده است؟

- (۱) اصل قانونی بودن جرم و مجازات.
(۲) اصل عطف بماسبق نشدن قانون.

مبانی و بایسته‌های حقوق اساسی □ ۲۱۳

- ۳) اصل قانونی بودن محاکمات و حضور وکیل در مراحل بازپرسی و دادرسی.
۴) هر سه مورد بالا و رسیدگی به جرائم بزرگ و سیاسی با حضور هیأت منصفه.
* گزینه ۴ صحیح است.

۳۸- مقررات خروج از کشور مثل داشتن گذرنامه و ویزای کشور پذیرنده از لحاظ حقوق فردی چه وضعیتی دارد؟

- ۱) مطابق اصل آزادی رفت و آمد است.
۲) از استثنائات اصل آزادی رفت و آمد است.
۳) از موارد آسان گذر قوانین مملکتی است.
۴) هیچ کدام.
* گزینه ۲ صحیح است.

۳۹- آیا اعلامیه‌های حقوق به اندازه‌ی قواعد مندرج در قانون اساسی ارزش اجرایی دارند؟

(ارشدسراسری ۷۴)

- ۱) اعلامیه‌های حقوق مصوب، به هر شکلی که باشند مانند متن قانون اساسی ارزش اجرایی دارند.
۲) اعلامیه‌های حقوق تنها اعلام مواضع سیاسی، اجتماعی و اخلاقی جامعه است و ارزش اجرایی ندارند.
۳) تنها قواعد ضمانت شده حقوقی ارزش اجرایی دارند و بقیه مواد اعلامیه‌ها ارزش اجرایی ندارند.
۴) اگر اعلامیه‌های حقوق به صورت دیباچه آمده باشند ارزش اجرایی ندارند ولی اگر در متن قانون اساسی آمده باشند ارزش اجرایی دارند.
* گزینه ۳ صحیح است.

(ارشدسراسری ۷۶)

۴۰- کدام یک از عبارات ذیل قانونی است؟

- ۱) اصل براءت است مگر در صورت تعقیب و دستگیری قانونی.
۲) اصل براءت است و هیچ کس از نظر قانونی مجرم شناخته نمی‌شود مگر آن که جرم آن در دادگاه صالح ثابت گردد.
۳) هتک حرمت افراد دستگیر شده قبل از صدور حکم قضایی ممنوع است.
۴) هرگونه شکنجه برای گرفتن اقرار یا کسب اطلاع ممنوع است مگر از طریق دادگاه و به موجب قانون.
* گزینه ۲ صحیح است.

۲۱۴ □ درسنامه حقوق اساسی

۴۱- کدام یک از عبارات ذیل قانونی است؟

(ارشد آزاد ۷۶، ۷۹ و ۸۳)

- ۱) حیثیت، جان، مال، حقوق، مسکن، و شغل اشخاص از تعرض مصون است مگر در مواردی که قانون تجویز می‌کند.
- ۲) تفتیش عقاید ممنوع است و هیچ کس را نمی‌توان به صرف داشتن عقیده‌ای مورد تعرض و مؤاخذه قرار داد مگر در مواردی که قانون تجویز می‌کند.
- ۳) هرگونه شکنجه برای گرفتن اقرار ممنوع است مگر از طریق حکم تعزیری حاکم شرع و به موجب قانون.
- ۴) اصل، برائت است، مگر در صورت تعقیب و دستگیری قانونی.

* گزینه ۱ صحیح است. (اصل ۲۲ ق.۱).

۴۲- آیا همه فعالیت‌های اقتصادی که مغایر قوانین اسلام نباشد، آزاد است؟

(ارشد سراسری ۷۸)

- ۱) اجتناب از آلوده سازی محیط زیست شرط انجام فعالیت اقتصادی نیست.
- ۲) حد و شرطی برای انجام فعالیت‌های اقتصادی مقرر نشده است.
- ۳) فعالیت‌های اقتصادی آلوده کننده محیط زیست بی ارتباط با قوانین اسلام است.
- ۴) فعالیت‌های اقتصادی که محیط زیست را آلوده می‌کنند، ممنوع است.

* گزینه ۴ صحیح است.

۴۳- در نظام جمهوری اسلامی ایران:

(ارشد آزاد ۷۶ و ۷۹)

- ۱) تفتیش عقاید مطلقاً ممنوع است اما سلب آزادیهای مشروع با تجویز قانون امکان پذیر خواهد بود.
- ۲) تفتیش عقاید، سلب آزادیها و شکنجه مطلقاً ممنوع است.
- ۳) آزادی افراد غیر قابل سلب است، مگر برای حفظ استقلال کشور با تصویب دو سوم مجموع نمایندگان مجلس شورای اسلامی.
- ۴) سلب و محدودیت آزادیها حتی با تصویب قانون ممنوع است.

* گزینه ۲ صحیح است.

۴۴- تشکیل و فعالیت احزاب سیاسی، به شرط رعایت موازین قانون اساسی آزاد است:

(ارشد آزاد ۷۸ و ۷۹ و سراسری ۷۹)

- ۱) تشکیل احزاب مخالف دولت ممنوع است و با مخالفت قانونی کمیسیون ماده ۱۰ قانون احزاب مواجه خواهد شد.

مبانی و بایسته‌های حقوق اساسی □ ۲۱۵

- (۲) هیچ کس را نمی‌توان از شرکت و عضویت در احزاب منع کرد یا به شرکت و عضویت در یکی از آنها مجبور ساخت.
- (۳) تشکیل احزاب با اجازه‌ی حکومت آزاد است که از طریق کمیسیون ماده‌ی ۱۰ قانون احزاب مجوز آن صادر می‌شود.
- (۴) اصل آزادی احزاب شامل لیبرال‌ها و وابستگان به استکبار جهانی نمی‌شود.
- * گزینه ۲ صحیح است.

۴۵- در نظام جمهوری اسلامی ایران:

(ارشد سراسری ۷۹)

- (۱) هرگونه شکنجه برای گرفتن اقرار ممنوع است مگر از طریق حکم تعزیری حاکم شرع و به موجب قانون.
- (۲) دادن امتیاز تشکیل شرکت‌ها و مؤسسات تجاری صنعتی و خدماتی به خارجیان ممنوع است مگر با تصویب مجلس شورای اسلامی.
- (۳) استخدام کارشناسان خارجی در بخش دولتی مطلقاً ممنوع و در بخش خصوصی در موارد ضرورت با تصویب مجلس شورای اسلامی است.
- (۴) اصل، برائت است و هیچ کس را نمی‌توان دستگیر کرد مگر به حکم و تربیتی که قانون معین می‌کند.
- * گزینه ۴ صحیح است. (اصول ۳۷ و ۳۲ ق.ا).

۴۶- در مورد نشریات و مطبوعات:

- (۱) مطبوعات حق انتقاد از قانون اساسی و نهادهایی همچون شورای نگهبان را ندارند.
- (۲) مطبوعات در بیان مطالب آزادند، مگر آنکه مخل به مبانی اسلام یا حقوق عمومی باشد.
- (۳) رسیدگی به جرایم مطبوعاتی علنی و با حضور هیأت منصفه خواهد بود مگر به تشخیص دادگاه.
- (۴) فقط رسیدگی به جرایم مطبوعات علنی و در حضور هیأت منصفه خواهد بود.
- * گزینه ۲ صحیح است. (اصل ۲۴ ق.ا).

۴۷- آزادی مردم یکی از اصول بنیادین نظام جمهوری اسلامی است، در این خصوص:

(ارشد آزاد ۷۴ و سراسری ۸۰)

- (۱) آزادیهای مشروع را به هیچ بهانه‌ای حتی با وضع قانون نمی‌توان سلب کرد.
- (۲) آزادی افراد را نمی‌توان سلب کرد مگر به موجب قانون.
- (۳) در صورت در خطر قرار گرفتن استقلال ((سلب آزادی)) با تصویب مجلس ایرادی ندارد.
- (۴) ((سلب آزادی)) به موجب قانون و اعمال محدودیتهای ضروری، حق دولت با تصویب مجلس است.
- * گزینه ۱ صحیح است.

۴۸- در نظام جمهوری اسلامی ایران:

(ارشد آزاد ۸۱)

- ۱) سلب آزادیهای مشروع، تفتیش عقاید، شکنجه و هتک حرمت و حیثیت متهمان و محکومان و زندانیان مطلقاً ممنوع و موجب مجازات است.
- ۲) تفتیش عقاید مطلقاً ممنوع است اما سلب آزادیهای مشروع با تجویز قانون امکان‌پذیر خواهد بود.
- ۳) نمایندگان مجلس را نمی‌توان به سبب نظراتی که در مجلس اظهار کرده‌اند تعقیب یا توقیف کرد مگر با تفسیر شورای نگهبان.
- ۴) آزادی افرادی غیر قابل سلب است مگر برای حفظ استقلال کشور با تصویب شورای عالی امنیت ملی.

* گزینه ۱ صحیح است. (اصول ۹، ۳۸ و ۳۹ ق.ا).

۴۹- در نظام جمهوری اسلامی ایران آزادی و استقلال از یکدیگر تفکیک ناپذیرند:

(ارشد آزاد ۸۱)

- ۱) از آنجا که استقلال کشور امری حیاتی است سلب آزادیها برای حفظ استقلال با تصویب شورای عالی امنیت ضروری است.
- ۲) هیچ مقامی حق ندارد به نام استقلال آزادیهای مشروع را حتی با وضع قانون سلب کند.
- ۳) در حالت جنگ و شرایط اضطراری نظیر آن، دولت با تصویب مجلس حق سلب آزادی‌ها را برای مدت محدود خواهد داشت.
- ۴) سلب آزادیها با تصویب شورای عالی امنیت ملی و محدودیت آزادیها با تصویب مجلس ایرادی ندارد.

* گزینه ۲ صحیح است. (اصل ۹ ق.ا).

۵۰- احزاب، جمعیت‌ها، انجمن‌های سیاسی و صنفی وانجمن‌های اسلامی یا اقلیت‌های دینی

(ارشد سراسری ۸۱)

شناخته شده:

- ۱) بدون کسب مجوز از وزارت کشور حق فعالیت ندارند.
- ۲) با اجازه کمیسیون ماده ۱۰ قانون احزاب آزادند.
- ۳) بر اساس مرامنامه‌ی مصوب دولت تشکیل می‌شوند و به فعالیت می‌پردازند.
- ۴) به شرح عدم نقض به اصول استقلال، آزادی، وحدت ملی، موازین اسلامی و اساسی جمهوری اسلامی، آزاد به تشکیل و فعالیت‌اند.

* گزینه ۴ صحیح است. (اصل ۲۶ ق.ا).

مبانی و بایسته‌های حقوق اساسی □ ۲۱۷

۵۱- در نظام جمهوری اسلامی ایران:

(ارشد آزاد ۸۲ و ۹۰)

- ۱) هتک حرمت زندانیان ممنوع است، مگر به حکم و ترتیبی که قانون معین می‌کند.
 - ۲) هرگونه شکنجه برای گرفتن اقرار ممنوع است مگر از طریق حکم تعزیری حاکم شرع و به موجب قانون.
 - ۳) اصل برائت است و هیچکس را نمی‌توان دستگیر کرد مگر به حکم و ترتیبی که قانون معین می‌کند.
 - ۴) هیچ کس را نمی‌توان از محل اقامتش تبعید کرد، مگر به اقتضای مصلحت جامعه و با تشخیص و تصمیم شورای عالی امنیت ملی.
- * گزینه ۳ صحیح است.

۵۲- در نظام جمهوری اسلامی ایران:

(ارشد آزاد ۸۲)

- ۱) اداره امور کشور، به شرط نظارت مطلق و استصوابی شورای نگهبان در تمام موارد به اتکاء آراء عمومی است.
 - ۲) آزادی‌های مشروع ملت قابل سلب نیست مگر به موجب قانون.
 - ۳) اقلیت‌های دینی شناخته شده دارای پاره‌ای از حقوق و آزادی‌های سیاسی و استقلال در احوال شخصی می‌باشند.
 - ۴) تابعیت ایران که برای نمایندگان مجلس الزامی است قضات و نمایندگان شوراهای اسلامی محلی را شامل نمی‌شود.
- * گزینه ۳ صحیح است.

۵۳- در رابطه با آزادی احزاب در ایران می‌توان گفت که:

(ارشد سراسری ۸۲)

- ۱) اقلیت‌های دینی شناخته شده حق عضویت در هر یک از احزاب را دارا می‌باشند.
 - ۲) به طور مطلق هیچ کس را نمی‌توان از شرکت در حزبی منع یا به شرکت در یکی از آنها مجبور کرد.
 - ۳) حق فعالیت سیاسی برای همه افراد در ایران حتی برای نیروهای نظامی تضمین شده است.
 - ۴) هیچ کس را نمی‌توان از شرکت در آنها منع کرد، به جز اعضای نیروهای مسلح که حق عضویت در گروه‌های سیاسی را ندارند.
- * گزینه ۴ صحیح است.

۵۴- به موجب قانون اساسی جمهوری اسلامی ایران، اصل، برائت است مگر آن که:

(ارشد سراسری ۸۲)

- ۱) متهم قانوناً دستگیر شده باشد.
 - ۲) جرم او در دادگاه صالح ثابت گردد.
 - ۳) جرمش در زمان بازداشت محرز باشد.
 - ۴) در حال ارتکاب جرم، دستگیر و بازداشت شده باشد.
- * گزینه ۲ صحیح است.

۵۵- اصل برائت متضمن این است که:

(ارشد سراسری ۸۳)

- ۱) کسی را می‌توان مجرم خطاب کرد که به صراحت، قانون در حق او چنین حکم کند.
 - ۲) برکسانی اطلاق دارد که جرم آن‌ها در دادگاه رد و حکم برائت صادر شود.
 - ۳) همه‌ی اشخاص برائت دارند مگر این که جرم آن‌ها در ادارات دادگستری ثابت شود.
 - ۴) هیچ کس از نظر قانون مجرم شناخته نمی‌شود مگر این که جرم او در دادگاه صالح ثابت شود.
- * گزینه ۴ صحیح است.

۵۶- کدام عبارت زیر مطابق قانون اساسی ایران است؟

(ارشد سراسری ۸۳)

- ۱) تفتیش عقاید ممنوع است مگر به حکم قانون.
 - ۲) حیثیت و مال اشخاص به طور مطلق از تعرض مصون است.
 - ۳) تشکیل اجتماعات و راهپیمایی‌ها بدون حمل سلاح به طور مطلق آزاد است.
 - ۴) نشریات در بیان مطالب آزادند مگر آن که مخل به مبانی اسلام یا حقوق عمومی باشد.
- * گزینه ۴ صحیح است.

۵۷- مهم‌ترین حقوق سیاسی اقلیت‌های دینی در ایران:

(ارشد سراسری ۸۳)

- ۱) آزادی در انجام مراسم عبادی سیاسی است.
 - ۲) حق تشکّل و نمایندگی است.
 - ۳) آزادی اجتماعات است.
 - ۴) صرفاً حق تشکّل است.
- * گزینه ۲ صحیح است.

۵۸- تضمین عملی حقوق و آزادی‌های اساسی مردم در ایران بر عهده چه کسی است؟

(ارشد سراسری ۸۴)

- ۱) قوه قضائیه
 - ۲) افکار عمومی
 - ۳) رئیس‌جمهور
 - ۴) نمایندگان مجلس
- * گزینه ۱ صحیح است.

مبانی و بایسته‌های حقوق اساسی □ ۲۱۹

۵۹- تجمعات خیابانی مصداق چه نوع آزادی می‌باشد؟

(کارشناسی پیام نور، نیمسال اول ۸۵ - ۸۴)

- (۱) آزادی گردهمایی
(۲) آزادی بیان
(۳) آزادی عقیده
(۴) آزادی سازمان پیوندی
- * گزینه ۱ صحیح است.

۶۰- کدام گزینه از مصادیق آزادی عملکرد فردی محسوب می‌شود؟

(کارشناسی پیام نور نیمسال دوم ۸۵ - ۸۴)

- (۱) آزادی گردهمایی
(۲) آزادی تجمعات موقتی
(۳) تعرض ناپذیری مکاتبات
(۴) آزادی اخبار و اطلاعات
- * گزینه ۳ صحیح است.

۶۱- بر اساس اصل کرامت ذاتی و ارزش والای انسانی (ارشد آزاد ۸۴)

- (۱) هیچ یک از افراد بشر در برخورداری از حقوق انسانی بر دیگری برتری ندارد.
(۲) حاکمیت اصل هم زیستی صرفاً مبتنی بر مداراست.
(۳) در اندیشه‌های دینی اصل کرامت امری نسبی است.
(۴) در اندیشه اسلامی کرامت ذاتی افراد متناسب با تقوای آنهاست.
- * گزینه ۱ صحیح است.

۶۲- کدام گزینه از نتایج مفهوم آزادی فردی است؟

(کارشناسی پیام نور، نیمسال اول ۸۶ - ۸۵)

- (۱) لغو بردگی
(۲) آزادی شغل
(۳) آزادی بیان
(۴) آزادی فکر
- * گزینه ۱ صحیح است.

۶۳- در خصوص اصل تساوی افراد کدام گزینه صحیح است؟

(کارشناسی پیام نور، نیمسال اول ۸۶ - ۸۵)

- (۱) افراد از لحاظ حقوق و احوال و وضعیت با هم برابرند.
(۲) افراد از حیث حقوق اساسی برابر، اما در استفاده از امکانات اجتماعی نابرابر هستند.
(۳) قائل شدن اصل تساوی برای همه انسان‌ها در حقوق، مغایر کرامت ذاتی انسان‌ها است.
(۴) انسان‌ها در انواع حقوق عمومی باید مساوی باشند.
- * گزینه ۴ صحیح است.

۶۴- رفت و آمد آزاد، جزو کدامیک از آزادی‌ها می‌باشد؟

(کارشناسی پیام نور، نیمسال دوم ۸۶ - ۸۵)

- ۱) آزادی بیان ۲) آزادی عقیده ۳) آزادی فردی ۴) آزادی اجتماعات
- * گزینه ۳ صحیح است.

۶۵- در جمهوری اسلامی ایران آزادی، استقلال، وحدت و تمامیت ارضی از یکدیگر تفکیک ناپذیرند.

(ارشد سراسری ۸۶)

- ۱) استقلال و تمامیت ارضی کشور مطلقاً خدشه ناپذیر و حفظ آن وظیفه دولت و آحاد ملت است.
۲) آزادی افراد غیر قابل سلب است مگر برای حفظ وحدت و تمامیت ارضی کشور.
۳) آزادی افراد غیر قابل سلب است مگر برای حفظ استقلال کشور با تصویب دو سوم مجموع نمایندگان مجلس شورای اسلامی.
۴) تمامیت ارضی کشور خدشه ناپذیر است مگر با تصویب چهار پنجم نمایندگان مجلس شورای اسلامی.

* گزینه ۱ صحیح است.

۶۶- اعلامیه حقوق بشر سال ۱۷۸۹ میلادی بر مبنای کدام مکتب تدوین شده است؟

(کارشناسی پیام نور، نیمسال اول ۸۷ - ۸۶)

- ۱) مکتب تحقیقی اجتماعی ۲) مکتب حقوقی طبیعی
۳) مکتب تحقیقی حقوق ۴) مکتب تاریخی
- * گزینه ۲ صحیح است.

۶۷- کدامیک از گزینه‌های زیر از جمله استثنائات اصل مصونیت منزل است؟

(کارشناسی پیام نور، نیمسال اول ۸۷ - ۸۶)

- ۱) ورود جهت تخلیه منزل ۲) ورود جهت دستگیری متهم
۳) ورود جهت ابلاغ حکم ۴) هیچکدام
- * گزینه ۴ صحیح است.

۶۸- از مهمترین حقوق و آزادی‌ها بشمار می‌آید؟

(کارشناسی پیام نور، نیمسال اول ۸۷ - ۸۶)

- ۱) آزادی عملکرد فردی ۲) حق حیات
۳) آزادی و مصونیت مسکن ۴) همه موارد
- * گزینه ۴ صحیح است.

۲۲۱ مبانی و بایسته‌های حقوق اساسی □

۶۹- کدامیک از موارد، زیر عنوان آزادی‌های اقتصادی قرار نمی‌گیرد؟

(کارشناسی پیام نور، نیمسال اول ۸۷ - ۸۶)

- (۱) مالکیت (۲) آزادی مطبوعات (۳) آزادی بازرگانی (۴) آزادی کار
* گزینه ۲ صحیح است.

۷۰- سازمانی صنفی است برای دفاع از حقوق اعضای آن؟

(کارشناسی پیام نور، نیمسال اول ۸۷ - ۸۶)

- (۱) حزب سیاسی (۲) سازمان (۳) سندیکا (۴) همه موارد
* گزینه ۳ صحیح است.

۷۱- آزادی نمایش متعلق به کدام دسته از آزادی‌ها می‌باشد؟

(کارشناسی پیام نور، نیمسال اول ۸۷ - ۸۶)

- (۱) آزادی اندیشه (۲) آزادی گردهمایی (۳) آزادی اجتماعی (۴) تمام موارد
* گزینه ۱ صحیح است.

۷۲- اعلامیه معروف حقوق بشر فرانسه در چه قرن‌ی صادر شده است؟

(کارشناسی پیام نور، نیمسال دوم ۸۷ - ۸۶)

- (۱) هجدهم (۲) هفدهم (۳) نوزدهم (۴) شانزدهم
* گزینه ۱ صحیح است.

۷۳- عبارت «هیچ کس را نمی‌توان دستگیر کرد مگر به حکم و ترتیبی که قانون معین

(کارشناسی پیام نور، نیمسال دوم ۸۷ - ۸۶)

- می‌کند» مبین کدام آزادی است؟
(۱) آزادی سیاسی (۲) آزادی فردی (۳) آزادی اجتماعی (۴) آزادی مشروط
* گزینه ۲ صحیح است.

۷۴- شرکت در راهپیمایی نمایانگر کدام آزادی است؟

(کارشناسی پیام نور، نیمسال دوم ۸۷ - ۸۶)

- (۱) آزادی فردی (۲) آزادی ارتباطات (۳) آزادی اجتماعات (۴) آزادی صنفی
* گزینه ۳ صحیح است.

۷۵- در نظام جمهوری اسلامی ایران

(ارشد سراسری ۸۷)

- (۱) ممنوعیت مطلق تفتیش عقاید و شکنجه و سلب آزادی محور است.
(۲) سلب آزادی مشروع با تجویز قانون امکانپذیر است ولی تفتیش عقاید بد مطلقاً ممنوع است.

۲۲۲ □ درسنامه حقوق اساسی

- ۳) سلب و محدودیت آزادی‌ها حتی با تصویب قانون ممنوع است .
۴) آزادی‌های افراد غیر قابل سلب است مگر برای حفظ استقلال کشور و با تصویب دو سوم نمایندگان مجلس.
* گزینه ۱ صحیح است.

۷۶- بر اساس اصل تساوی در برابر قانون:

(کارشناسی پیام نور، نیمسال اول ۸۸ - ۸۷)

- ۱) حکومت مکلف به رفتار نابرابر با افراد برابر است.
۲) همه مردم دارای حقوق یکسان و مشابه هم هستند.
۳) حکومت مکلف به رفتار برابر با همه افراد جامعه می‌باشد.
۴) اعمال تبعیض به نفع فرمانروایان جهت اداره حکومت جایز است.
* گزینه ۳ صحیح است.

۷۷- کدام آزادی جزو نسل دوم حقوق بشر محسوب می‌شود؟

(کارشناسی پیام نور ۸۸)

- ۱) آزادی کار
۲) آزادی گروهی
۳) آزادی مشارکت سیاسی
۴) آزادی اطلاعات
* گزینه ۱ صحیح است.

۷۸- مصونیت از شکنجه جزو کدامیک از انواع حقوق و آزادیهای شهروندان است؟

(کارشناسی پیام نور ۸۸)

- ۱) حقوق اقتصادی
۲) حقوق فرهنگی
۳) آزادیهای تشکیلاتی
۴) آزادیهای فردی
* گزینه ۴ صحیح است.

۷۹- پایه و ریشه اصلی حق مشارکت سیاسی(حق رأی) در چه امری نهفته است؟

(کارشناسی پیام نور ۸۸)

- ۱) تفکیک قوا
۲) پاسخگویی دولت
۳) امور اقتصادی
۴) کرامت انسانی
* گزینه ۴ صحیح است.

۸۰ - نتیجه منطقی پذیرش برابری سیاسی کدام گزینه است؟

(کارشناسی پیام نور ۸۸)

- ۱) رفتار برابر دولت در خصوص اعمال حق مشارکت سیاسی شهروندان.
- ۲) برتری نخبگان سیاسی بر عموم.
- ۳) بهره مندی حاکمان صالح از امتیازات خاصی نسبت به سایر شهروندان.
- ۴) توزیع حق مشارکت سیاسی براساس وضعیت شخصی افراد.

* گزینه ۱ صحیح است.

۸۱ - در نظام جمهوری اسلامی ایران:

(دکتری سال ۹۰)

- ۱) تفتیش عقاید ممنوع است، مگر به حکم و ترتیبی که قانون معین می‌کند.
- ۲) هرگونه شکنجه برای گرفتن اقرار ممنوع است، مگر از طریق تعزیری و به موجب قانون.
- ۳) استخدام کارشناسان خارجی در بخش دولتی مطلقاً ممنوع و در بخش خصوصی در موارد ضروری با تصویب مجلس شورای اسلامی است.
- ۴) حیثیت جان، مال، حقوق، مسکن و شغل اشخاص از تعرض مصون است، مگر در مواردی که قانون تجویز کند.

* گزینه ۴ صحیح است.

۸۲ - مطابق اصل ۳۲ قانون اساسی هیچکس را نمی‌توان دستگیر کرد مگر به حکم و ترتیبی که قانون معین میکند. به نظر شما این اصل به کدامیک از انواع آزادی عملکرد اشاره دارد؟

(ارشد سراسری ۹۱)

- ۱) حق امنیت
- ۲) حق حیات
- ۳) حق آزادی تن
- ۴) آزادی رفت و آمد

* گزینه ۱ صحیح است.

۸۳ - مؤثرترین حربه سندیکاهای کارگری در رسیدن حقوق خود، کدام گزینه میباشد؟

(ارشد سراسری ۹۱)

- ۱) اعتصاب
- ۲) رایحه دادخواست به محاکم حقوقی
- ۳) رجوع به سازمان بین‌المللی کار
- ۴) شکایت کیفری

* گزینه ۱ صحیح است.

درسنامه

گفتار دهم: انتخابات

- ۱- انتخابات مجموعه عملیاتی است که در جهت گزینش فرمانروایان یا تعیین ناظرانی برای مهار کردن قدرت تدبیر شده است. به عبارت بهتر انتخابات به معنی فنون گزینش و شیوه‌های مختلف تعیین نمایندگان است.
- ۲- نخستین سنگ بنای انتخابات به معنی امروزین کلمه در بریتانیا گزارده شده است.
- ۳- نظریه نماینده سالاری در واقع ریشه در حقوق مدنی دارد.
- ۴- یکی از مشخصات انتخابات خصلت گزینشی آن است یعنی هم نامزدی انتخابات (البته در چارچوب قانون) آزاد است و هم رأی دهنده می‌تواند از میان نامزدها یکی را آزادانه انتخاب کند. این گونه انتخاب را ریمون آرون انتخابات متعارض و آندره هوریو انتخابات مبارزه‌ای می‌نامند.
- ۵- عمل حقوقی و تشریفاتی را که شهروندان با انجام آن طبق ضوابط و شرایط قانونی به گزینش نماینده یا نمایندگان می‌پردازند رأی می‌نامند.
- ۶- نظریه حق رأی مبتنی بر نظریه حاکمیت، تقسیم شده بود که توسط روسو و شاگردانش دفاع می‌شد و اعتقاد بر این داشتند که اگر حاکمیت مردم ماحصل جمع سهام حاکمیت هر شهروند باشد پس صاحب سهم حاکمیت یعنی فرد شهروند حق دارد در سازمان بندی حکومت شرکت داشته باشد.
- ۷- طبق نظریه‌ی حق رأی این حق اصالتاً متعلق به هر شهروندی است که صاحب سهم حاکمیت به شمار می‌رود و لذا هیچ کس و هیچ مقامی نباید بتواند این حق را از او بگیرد.
- ۸- بنا بر نظریه‌ی حق رأی، رأی دادن حقی است متعلق به فرد، لذا وی مخیر است از آن استفاده کند یا خیر.
- ۹- نظریه‌ی کار ویژه‌ی رأی ناشی از اندیشه‌ی حاکمیت ملی است و حاکمیت متعلق به کلیتی به نام ملت است نه شهروندانی که جزو عوامل سازنده‌ی آن هستند.
- ۱۰- بنا بر نظریه‌ی کار ویژه‌ی رأی، هر شهروند اصالتاً دارای حق رأی نیست و در واقع وظیفه‌ی اجتماعی خود را انجام می‌دهد.
- ۱۱- طبق نظریه‌ی کار ویژه‌ی رأی اگر اصالت با ملت است لذا ملت می‌تواند و مختار است که قدرت انجام این عمل حقوقی را به هر کس که مایل باشد اعطاء کند. پس اگر منافع جامعه

مبانی و بایسته‌های حقوق اساسی □ ۲۲۵

- ایجاب کند می‌تواند رأی دادن را به عنوان تکلیف صرف اجتماعی الزامی سازد و امتناع از آن را که همان عدم شرکت در رأی دادن باشد، ممنوع و حتی مجازات کند.
- ۱۲- از این زاویه که آیا حق رأی متعلق به همه‌ی افراد است یا مخصوص شهروندانی است که دارای برخی شرایط معین باشند دو نوع حق رأی وجود دارد:
- ۱- رأی محدود ۲- رأی همگانی
- ۱۳- در حق رأی محدود، قدرت شرکت در انتخابات تنها به افراد معینی اعطاء می‌شود که از برخی شرایط برخوردار باشند که اهم آن را مورد بررسی قرار می‌دهیم.
- ۱۴- شرایط مالیاتی منحصر کردن حق رأی به آنانی است که میزان معینی مالیات مستقیم به نام مالیات انتخابی می‌پردازند. ولی بر اساس تفکر دمکراتیک شرط مالیاتی شرط لازم و کافی وابستگی به جماعت نیست و نباید پنداشت که تصمیمات حکومتی فقط بر عده‌ی خاص از شهروندان بار می‌شود بلکه بر همه افراد اعم از دارا و ندار سنگینی می‌کند.
- ۱۵- حق رأی بر مبنای شایستگی منحصر به آنانی است که از سواد خواندن و نوشتن بهره مند باشد عده‌ای معتقدند که اگر بی سوادان را از حق رأی محروم کنیم نوعی الیگارشی اجتماعی به وجود می‌آوریم در دنیای امروز گرایش قالب، هوادار گسترش دادن حلقه‌ی هیأت انتخابیه است.
- ۱۶- حق رأی بر مبنای محدودیت جنسی سال‌ها پس از برقراری روش انتخابات حق رأی بر حسب فرهنگ مردم سالاری در انحصار مردان قرار داشت.
- ۱۷- نخستین مکانی که در آن طبق قانون حق رأی به زنان اعطاء شد ایالات وایومینگ آمریکا در سال ۱۸۹۰ بود.
- ۱۸- امروزه در اغلب جوامع جهان محدودیت جنسی از میان برداشته شده است و انحصار رأی فقط به یک جنس، خلاف اصل همگانی بودن انتخابات و در نتیجه خلاف روح دموکراسی تلقی می‌شود.
- ۱۹- محدودیت نژادی: برابری اتباع یک کشور ایجاب می‌کند که همه شهروندان بی ملاحظه نژاد و گروه اجتماعی بتوانند در سرنوشت سازی جامعه خود شریک باشند.
- ۲۰- محدودیت نژادی سابقه داشته و دارد به عنوان مثال در آلمان هیتلری، یهودیان از حق رأی محروم بودند.
- ۲۱- رأی همگانی به انتخاباتی گفته می‌شود که حق رأی بدون شرط محدود کننده مالیاتی و شایستگی یا جنسی و نژادی متعلق به همه شهروندان باشد. ولی این گونه نیست که هیچ گونه شرایطی وجود نداشته باشد.

- ۲۲- کنار گذاردن برخی افراد اگر در جهت مصلحت عام و بدون اغراض سیاسی صورت گیرد بر اساس دکترین حقوقی خلاف اصل همگانی بودن نیست.
- ۲۳- محدودیت امروزی در انتخابات عبارتند از:
- ۱- تابعیت: در مورد خارجیانی که از راه تحصیل تابعیت وارد جمع شهروندان کشور شده اند. محرومیت این گونه افراد از حق رأی، مغایر آثار تابعیت و خلاف اصول می‌نماید، در برخی از کشورها به تازه واردان بعد از گذشت مدت مشخصی حق رأی می‌دهند.
 - ۲- شرط سنی: مبین بلوغ و پختگی فکری رأی دهنده است. سن رشد سیاسی غالباً به اندازه‌ی سنین رشد مدنی است ولی در بسیاری از ممالک از این اصل عدول می‌کنند. - در رژیم محافظه کار معمولاً سن انتخابات را بالا می‌گیرند زیرا معتقدند جوانان بیشتر نوجو و هوادار تحول‌اند و حق رأی آنان در ترکیب و خصلت نمایندگان اثر نامطلوبی باقی می‌گذارد.
 - در رژیم‌های انقلابی گرایش به پایین آوردن حداقل سن رأی دهنده است تا از پشتیبانی جوانان پر شور و دگرگونی طلب و انقلاب پذیر برای توفیق در انقلاب و یا تداوم آن استفاده به عمل آید.
 - ۳- آمادگی روانی: باید به گونه‌ای باشد که رأی دهنده بتواند از لحاظ سیاسی با میزان عقل سلیم، نیک و بد را از هم تمیز دهد و برداشتن از مسایل یا مصلحت خود و جامعه سازگار باشد.
 - ۴- اهلیت اخلاق: محکومیت به برخی از مجازات‌ها که کیفر تبعی آن محرومیت از حقوق اجتماعی به ویژه رأی دادن باشد سالب اهلیت شهروندی و انتخابی است. محرومیت برخی گروه‌ها: در بسیاری از قوانین افراد و افسران نظامی نمی‌توانند در انتخابات شرکت کنند تا از سوء استفاده از قدرت جلوگیری شود.
 - ۲۴- اگر حق رأی منوط به وجود فرد شهروند باشد و او بتواند آن را در حوزه‌ی محل اقامت یا محل کار خود اعمال کند آن را رأی فردی گویند.
 - ۲۵- اگر حق رأی به سبب عضویت رأی دهنده در یک گروه اجتماعی، اقتصادی و یا حرفه‌ای اعطاء شود آن را رأی اجتماعی می‌گویند.
 - ۲۶- رأی برابر و رأی چندگانه: به علت برابری رأی برای کلیه شهروندان باید رأی دهنده حق داشته باشد. فقط یک بار رأی دهد (رأی برابر). ولی در برخی از قوانین به بعضی از شهروندان به علت وضع اجتماعی خاص حق می‌دهند که به جای یک رأی دارای چند

مبانی و بایسته‌های حقوق اساسی □ ۲۲۷

- رأی باشند. مثلاً به رئیس خانواده اجازه می‌دهند علاوه بر رأی خود به تعداد اطفال صغیر رأی دهد.
- ۲۷- اگر به رأی دادن چون استفاده از حق نگریسته شود (حق رأی) شرکت در این امر اختیاری است و شهروند در رأی دادن شرکت کند یا از آن امتناع ورزد این گونه رأی را رأی اختیاری گویند.
- ۲۸- اگر مشارکت در انتخابات یک کار ویژه‌ی اجتماعی باشد ممکن است انجام این وظیفه طبق قانون اجباری گردد این رأی را اجباری می‌گویند. ضمانت اجرایی آراء اجباری یک راه میانه است و در اکثر ممالکی که رأی اجباری را پذیرفته‌اند دارای جریمه‌ی نقدی می‌باشند.
- ۲۹- رأی وکالتی و رأی مکاتبه‌ای: اکثر صاحب نظران معتقدند برای دوری انتخابات از هر گونه شائبه، رأی دهنده باید بالمشخصه برگ رأی خود را به صندوق بیندازد ولی بعضی از افراد در روز انتخابات به علل کسالت و معلولیت و یا دلایل موجه دیگر نمی‌توانند شخصاً در محل رأی گیری حضور به هم برسانند پس چاره کار استفاده از رأی وکالتی و رأی مکاتبه‌ای است.
- ۳۰- رأی علنی و مخفی: امروزه پذیرفته شده است که آشکار بودن محتوای رأی به آزادی انتخابات لطمه می‌زند. زیرا ممکن است فرد در معرض فشار قدرت دولت و انتقام جویی‌های مخالفان سیاسی قرار گیرد.
- ۳۱- متسکیو از آن عده اندیشه ورانی بود که شیوه‌ی رأی علنی را می‌پسندید زیرا مردم عادی بهتری می‌توانند از راهنمایی‌های سرشناسان برای تصمیمات سنجیده بهره گیرند.
- ۳۲- امروزه اصل بر خصوصی و مخفی بودن آراست. خصلت علنی بودن رأی نخستین بار در شوروی سابق دیده شد.
- ۳۳- در صورتی که حوزه‌ی انتخابی واجد یک کرسی پارلمانی باشد هر رأی دهنده باید فقط به یک نفر رأی دهد (رأی تک نام) مثل انتخابات رئیس جمهور ولی اگر برای هر حوزه چندین کرسی نمایندگی در نظر گرفته شده باشد شهروندان باید فهرستی که دارای چندین اسم باشد رأی دهند. (رأی چند نام).
- ۳۴- اگر انتخابات جنبه‌ی اکثریتی داشته باشد می‌توان هر شیوه را اعمال کرد و اگر در انتخابات تناسبی برقرار باشد جز با آراء لیستی چند نام نمی‌توان عمل کرد.
- ۳۵- ممکن است طبق قانون انتخابات رأی دهنده اجبار داشته باشد که بی کم و کاست به کلیه نامهای مندرج در فهرست رأی بدهد. این طریق را لیست بسته می‌نامند ولی اگر از لحاظ

قانونی امکان خط زدن برخی از نام‌های مندرج در لیست و اضافه کردن تعدادی نام دیگر (البته تا حد مجاز) وجود داشته باشد شیوه لیست باز یا ترکیبی برقرار است.

۳۶- مهم‌ترین شرایط انتخاب شونده‌گان عبارتند از:

۱- سن ۲- تابعیت ۳- اخلاق ۴- محرومان از انتخابات

۳۷- انتخاب ناپذیری را نباید با مانع‌الجمع بودن اشتباه گرفت زیرا انتخاب ناپذیری مانعی حقوقی برای کسب عنوان نمایندگی است از این رو خود به خود موجب بطلان انتخاب نماینده می‌شود در حالی که مانع‌الجمع بودن برخی مشاغل بانمایدگی به اصل انتخابات لطمه‌ای وارد نمی‌آورد.

۳۸- باید بین انتخاب ناپذیری مطلق و محدود فرق قائل شد درانتخاب ناپذیری مطلق فرد نمی‌تواند در هیچ یک از نقاط کشور انتخاب شود و انتخاب ناپذیری محدود مربوط به محرومیت در حوزه‌های انتخابی معینی است.

۳۹- از حیث ساختاری احزاب بر دو قسم اند:

۱- احزاب عوام ۲- احزاب خواص

۴۰- احزاب عوام یا توده‌ای به احزایی گفته می‌شود که امکانات مالی و قدرت نفوذ خود را با گردآوری حداکثر اعضا و بهره‌گیری از کمک‌های ماهانه اعضا رسمی و هواداران تأمین می‌کنند و هدف اصلی در درجه اول گردآوردن اعضا مؤمن و فعال است.

۴۱- احزاب خواص قاعدتاً از نخبگان و سرشناسان و روشنفکران تشکیل می‌شوند و امکانات مالی پایه‌گذاران آن در حدی است که نیاز چندانی به حق عضویت اعضا و هواداران ندارند این احزاب اغلب دست راستی هستند. دارای تشکیلات منسجم و مستحکمی به درجه احزاب عوام نیستند احزاب خواص بیشتر حول محور ارزش‌های فردی دور می‌زنند و بدور از شخصیت‌های معروف گرد آمده‌اند.

۴۲- نظام احزاب در کشورهای مختلف از سه صورت خارج نیست:

۱- نظام تک حزبی ۲- نظام دو حزبی ۳- نظام چند حزبی

۴۳- انتخابات در نظام تک حزبی بیشتر جنبه‌ی بله بیسیتی دارد حزب سیاسی غالب ایدئولوژیک است برای خود حقانیت کامل قائل است و دیگران را باطل می‌پندارد نظام تک حزبی غالباً در کشورهای دیکتاتوری است.

۴۴- نظام دو حزبی در کشورهای آنگلو ساکسون رایج است. نظام دو حزبی مسائل را به صورت ساده تری عرضه می‌کند اگر احزاب به سبک بریتانیایی منضبط باشند اطمینان

مبانی و بایسته‌های حقوق اساسی □ ۲۲۹

دارند که در طول دوره‌ی تقنینیه حکومت می‌کنند. زیرا اکثریت لازم را به دست آورده و از پشتیبانی مطمئنی در پارلمان برخوردارند.

۴۵- نظام چند حزبی وقتی است که سرنوشت ملی جامعه موجب تبلور گرایش‌ها در چند سازمان سیاسی متشکل می‌شود جز در موارد نادر هیچ یک از احزاب به تنهایی نمی‌توانند اکثریت پارلمانی را به دست آورند. پس حکومت باید بر ائتلاف تکیه کند.

سوالات طبقه‌بندی شده

گفتار دهم: انتخابات

۱- نخستین سنگ بنای انتخابات به معنی امروزی کلمه در کدام کشور گذارده شده است؟

- (۱) فرانسه (۲) آمریکا (۳) انگلیس (۴) سوئیس

* گزینه ۳ صحیح است.

۲- کدام یک از نظریه‌های زیر ناشی از اندیشه حاکمیت ملی است؟

- (۱) نظریه‌ی کار ویژه رأی (۲) نظریه‌ی حق رأی
(۳) نظریه‌ی حق رأی محدود (۴) نظریه‌ی حق رأی همگانی

* گزینه ۱ صحیح است.

۳- نخستین مکانی که در آن طبق قانون، حق رأی به زنان اعطاء گردید؟

- (۱) بریتانیا (۲) ایالات فلوریدای آمریکا
(۳) سوئیس (۴) ایالات وایومینگ آمریکا

* گزینه ۴ صحیح است.

۴- در کدام یک از رژیم‌های زیر، گرایش به پایین آوردن حداقل سن رأی دهنده است؟

- (۱) رژیم ریاستی (۲) رژیم انقلابی
(۳) رژیم محافظه کار (۴) رژیم دموکراسی

* گزینه ۲ صحیح است.

۵- اگر حق رأی به سبب عضویت رأی دهنده در یک گروه اقتصادی، حرفه‌ای و یا اجتماعی

باشد آن را چه می‌نامند؟

- (۱) رأی فردی (۲) رأی برابر (۳) رأی اجتماعی (۴) رأی اختیاری

* گزینه ۳ صحیح است.

۶- هرگاه رأی دهنده مجبور باشد به کلیه نام‌های مندرج در فهرست بی‌کم و کاست رأی دهد

این شیوه را چه می‌نامند؟

- (۱) لیست بسته (۲) لیست باز (۳) لیست ترکیبی (۴) لیست چند نام

* گزینه ۱ صحیح است.

۷- امروزه کدام یک از عوامل محدود کننده انتخابات به شمار نمی‌آید؟

- (۱) سن (۲) تابعیت (۳) اخلاق (۴) جنس
* گزینه ۴ صحیح است.

۸- انتخابات در کدام یک از نظام‌های زیر بیشتر جنبه پله بیسیتی دارد؟

- (۱) نظام تک حزبی (۲) نظام دو حزبی
(۳) نظام چند حزبی (۴) نظام دمکراتیک
* گزینه ۱ صحیح است.

۹- حق رأی بر مبنای شایستگی به چه معنا است؟

- (۱) تنها کسانی حق رأی دارند که از اتباع آن کشور باشند.
(۲) تنها کسانی حق رأی دارند که سواد خواندن و نوشتن داشته باشند.
(۳) تنها کسانی حق رأی دارند که مالیات انتخاباتی را پرداخت کرده باشند.
(۴) تنها کسانی حق رأی دارند که از طبقه مرفه جامعه باشند.
* گزینه ۲ صحیح است.

۱۰- کدام یک از شرایط رأی دهندگان در قانون ایران دیده نمی‌شود؟

- (۱) آمادگی روانی (۲) تابعیت (۳) اهلیت سنی (۴) اهلیت اخلاقی
* گزینه ۱ صحیح است.

۱۱- دمکراتیک‌ترین نحوه‌ی تعیین نمایندگان ملت در پارلمان را در چه نظام‌های سیاسی می‌توان یافت؟

- (۱) نظام تک حزبی (۲) نظام دو حزبی (۳) نظام چند حزبی (۴) نظام ریاستی
* گزینه ۳ صحیح است.

۱۲- کدام یک از نظریه‌های زیر ناشی از اندیشه‌ی حاکمیت تقسیم شده (مردم) می‌باشد؟

- (۱) نظریه‌ی کار ویژه رأی (۲) نظریه‌ی حق رأی
(۳) نظریه‌ی حق رأی محدود (۴) نظریه‌ی حق رأی همگانی
* گزینه ۲ صحیح است.

۱۳- در کدام یک از رژیم‌های زیر اعتقاد بر بالا بردن حداقل سن رأی دهنده است؟

- (۱) رژیم انقلابی (۲) رژیم محافظه کار
(۳) رژیم ریاستی (۴) رژیم انتخابات محدود
* گزینه ۲ صحیح است.

۱۴- کدامیک از دانشمندان زیرعلنی بودن رأی را می‌پسندید و آنرا راهنمای مردم عادی میدانست؟

- (۱) ارسطو (۲) دوگی (۳) جان لاک (۴) منتسکیو
* گزینه ۴ صحیح است.

۱۵- انتخابات در کدام یک از نظام‌های زیر بر پایه‌ی ائتلاف می‌باشد؟

- (۱) نظام تک حزبی (۲) نظام دو حزبی (۳) نظام چند حزبی (۴) نظام ریاستی
* گزینه ۳ صحیح است.

۱۶- هدف اصلی و اساسی احزاب عوام:

- (۱) گرد آوری اعضای مؤمن و فعال (۲) جلوگیری از تمرکز قدرت
(۳) جلوگیری از فساد جوانان (۴) به دست گرفتن حکومت
* گزینه ۱ صحیح است.

۱۷- خصلت علنی بودن رأی را نخستین بار در قوانین انتخاباتی کدام کشور می‌توان دید؟

- (۱) آمریکا (۲) شوروی (۳) بلژیک (۴) سوئیس
* گزینه ۲ صحیح است.

۱۸- طبق قانون انتخابات اگر رأی دهنده بتواند از لحاظ قانونی امکان خط زدن برخی از نام‌های مندرج در لیست اضافه کردن تعدادی نام دیگر (در حد مجاز) را داشته باشد این شیوه را چه می‌نامند؟

- (۱) لیست باز (۲) لیست بسته (۳) لیست ترکیبی (۴) موارد ۱ و ۳
* گزینه ۴ صحیح است.

۱۹- انتخابات آزاد و منصفانه شاخص سنجش چه نوع نظامی است؟

- (۱) مردم سالار (۲) توتالیترسیم (۳) آریستوکراسی (۴) توده‌ای
* گزینه ۱ صحیح است.

۲۰- انتخابات نمود است.

- (۱) دمکراسی مستقیم (۲) دمکراسی غیر مستقیم
(۳) توجیه قدرت (۴) هدایت افکار عمومی
* گزینه ۲ صحیح است.

مبانی و بایسته‌های حقوق اساسی □ ۲۳۳

۲۱- هدف عمده حزب سیاسی

- (۱) اعمال نفوذ بر هیأت حاکم است.
 - (۲) ارائه مشاوره به فرمانروایان است.
 - (۳) فتح و اعمال قدرت است.
 - (۴) نظارت بر زمامداران است.
- * گزینه ۳ صحیح است.

۲۲- کدا م یک از نظام‌های حزبی موجب دیکتاتوری می‌شود؟

(ارشد سراسری ۷۲)

- (۱) حزب مسلط
 - (۲) نظام چند حزبی
 - (۳) نظام تک حزبی
 - (۴) نظام دو حزبی
- * گزینه ۳ صحیح است.

۲۳- در نظام حقوقی جمهوری اسلامی ایران انتخاب نمایندگان مجلس شورای اسلامی:

(ارشد سراسری ۷۳)

- (۱) در هر دو مرحله مبتنی بر اکثریت مطلق آراست.
 - (۲) در مرحله اول مبتنی بر اکثریت مطلق و در مرحله دوم مبتنی بر اکثریت نسبی است.
 - (۳) در هر دو مرحله مبتنی بر اکثریت نسبی یک سوم است.
 - (۴) در مرحله اول با حصول اکثریت حداقل یک سوم و در مرحله دوم با حصول اکثریت نسبی به هر میزان است.
- * گزینه ۴ صحیح است.

۲۴- در دموکراسی‌های آزاد معاصر

(ارشد آزاد ۷۴)

- (۱) دولت از طریق رقابت احزاب در انتخابات و پیروزی یک حزب تشکیل می‌شود.
 - (۲) پس از پیروزی یکی از احزاب در انتخابات، بقیه احزاب تا پایان دوره از تمام امور زمامداری کناره گیری می‌کنند.
 - (۳) پس از پیروزی حزب برتر و تشکیل دولت توسط آن سایر احزاب در فعالیتهای حزبی آزادند اما در کارهای پارلمانی دخالت نمی‌کنند.
 - (۴) حزب واحد از طریق انتخابات عمومی مشروعیت و حقانیت ملی پیدا می‌کند.
- * گزینه ۱ صحیح است.

۲۵- تشکیل و فعالیت احزاب سیاسی، به شرط رعایت موازین قانون اساسی آزاد است:

(ارشد آزاد ۷۸ و سراسری ۷۹)

- (۱) تشکیل احزاب مخالف دولت ممنوع است و با مخالفت قانونی کمیسیون ماده ۱۰ قانون احزاب مواجه خواهد شد.

۲۳۴ □ درسنامه حقوق اساسی

- (۲) هیچ کس را نمی‌توان از شرکت و عضویت در احزاب منع کرد و یا به شرکت و عضویت در یکی از آنها مجبور ساخت.
- (۳) تشکیل احزاب با اجازه حکومت آزاد است که از طریق کمیسیون ماده ۱۰ قانون احزاب مجوز آن صادر می‌شود.
- (۴) اصل آزادی شامل لیبرال‌ها و وابستگان به استکبار جهانی نمی‌شود.
- * گزینه ۲ صحیح است.**

۲۶- احزاب، جمعیت‌ها، انجمنهای سیاسی و صنفی و انجمنهای اسلامی یا اقلیتهای دینی شناخته شده: (ارشد سراسری ۸۱)

- (۱) بدون کسب مجوز از وزارت کشور حق فعالیت ندارند.
- (۲) با اجازه کمیسیون ماده ۱۰ قانون احزاب آزادند.
- (۳) بر اساس مرامنامه مصوب دولت تشکیل می‌شوند و به فعالیت می‌پردازند.
- (۴) به شرط عدم نقض به اصول استقلال، آزادی، وحدت ملی، موازین اسلامی و اساسی جمهوری اسلامی، آزاد به تشکیل و فعالیت اند.
- * گزینه ۴ صحیح است.**

۲۷- در رابطه با آزادی احزاب در ایران می‌توان گفت که:

(ارشد سراسری ۸۲)

- (۱) اقلیتهای دینی شناخته شده حق عضویت در هر یک از احزاب را دارا می‌باشند.
- (۲) بطور مطلق هیچکس را نمیتوان از شرکت در حزبی منع یا به شرکت در یکی از آنها مجبور کرد.
- (۳) حق فعالیت سیاسی برای همه افراد در ایران حتی برای نیروهای نظامی تضمین شده است.
- (۴) هیچکس را نمی‌توان از شرکت در آنها منع کرد، به جز اعضای نیروهای مسلح که حق عضویت در گروه‌های سیاسی را ندارند.
- * گزینه ۴ صحیح است.**

۲۸- حوزه کدام انتخابات در ایران، استانی است؟ (ارشد سراسری ۸۲)

- (۱) ریاست جمهوری
- (۲) نمایندگی مجلس خبرگان
- (۳) نمایندگی شوراهای محلی
- (۴) نمایندگی مجلس شورای اسلامی
- * گزینه ۲ صحیح است.**

۲۹- نظریه کار ویژه‌ای رأی ناشی از حاکمیت است.

(ارشد سراسری ۸۴)

- ۱) ملی (۲) مردم (۳) محدود (۴) تقسیم شده
- * گزینه ۱ صحیح است.

۳۰- در انتخابات تناسبی کرسی‌های نمایندگی چگونه تقسیم می‌شود؟

(کارشناسی پیام نور، نیمسال اول ۸۷ - ۸۶)

- ۱) به نسبت منطقه جغرافیایی بین احزاب تقسیم می‌شود.
۲) به نسبت جمعیت بین احزاب تقسیم می‌شود.
۳) به نسبت آراء اخذ شده بین احزاب تقسیم می‌شود.
۴) موارد ۱ و ۲ صحیح است.
- * گزینه ۳ صحیح است.

۳۱- در ایران کدام نوع انتخابات وجود دارد؟

(کارشناسی پیام نور، نیمسال اول ۸۷ - ۸۶)

- ۱) انتخابات فردی (۲) انتخابات جمعی
۳) انتخابات حزبی (۴) انتخابات فردی و جمعی
- * گزینه ۴ صحیح است.

۳۲- کدامیک از گزینه‌های زیر از جمله محدودیتهایی است که قبلاً در خصوص انتخاب

(کارشناسی پیام نور، نیمسال اول ۸۷ - ۸۶)

- کنندگان اعمال می‌شد؟
- ۱) شرط پرداخت مالیات (۲) شرط تمول
۳) شرط مذهب (۴) ۱ و ۲
- * گزینه ۴ صحیح است.

(ارشد سراسری ۸۶)

۳۳- در نظام انتخاباتی تناسبی ...

- ۱) هر حزب و گروه سیاسی می‌تواند به نسبت آراء کسب نموده صاحب کرسی شود.
۲) فقط حزب اکثریت به تناسب آراء کسب نموده صاحب کرسی می‌شود.
۳) احزاب اقلیت به تناسب آراء کسب نموده در دولت حضور دارند.
۴) احزاب اقلیت در دولت حضور دارند و ثبات دولت بیشتر است.
- * گزینه ۱ صحیح است.

۲۳۶ □ درسنامه حقوق اساسی

۳۴- در انتخاب جمعی، افراد چگونه رأی می‌دهند؟

(کارشناسی پیام نور، نیمسال اول ۸۸ - ۸۷)

- (۱) به لیست بسته احزاب سیاسی
(۲) به لیست باز احزاب سیاسی
(۳) یک نفر به چند نفر رأی می‌دهد
(۴) به یک نفر از میان لیست جمعی
- * گزینه ۳ صحیح است.

۳۵- کدام گزینه از شروط ایجابی کاندیدای انتخابات محسوب نمی‌شود؟

(کارشناسی پیام نور ۸۸)

- (۱) سن
(۲) تابعیت
(۳) اقامت
(۴) اهلیت اخلاقی
- * گزینه ۳ صحیح است.

۳۶- کارآمدترین ابزار وسیله دخالت قوه مجریه بر قوه مقننه، کدام است؟

(ارشد سراسری ۸۸)

- (۱) تعیین اعضای قوه مقننه.
(۲) دخالت در فرایند تصویب قوانین.
(۳) دخالت در تعیین دستور جلسه قوه مقننه.
(۴) سازماندهی کمیسیونهای داخلی قوه مقننه و نحوه کار آنها.
- * گزینه ۲ صحیح است.

۳۷- در نظام جمهوری اسلامی ایران کدام یک از انتخابات کشور لزوماً به شیوه تکنام برگزار می‌گردد؟

(ارشد سراسری ۸۹)

- (۱) مجلس شورای اسلامی
(۲) مجلس خبرگان رهبری
(۳) ریاست جمهوری
(۴) اعضای شورای نگهبان
- * گزینه ۳ صحیح است.

۳۸- کدام گزینه از ابزارهای مشارکت مستقیم مردم در اعمال حاکمیت نیست؟

(ارشد سراسری ۸۹)

- (۱) مشارکت در همه پرسی
(۲) مشارکت در انتخابات
(۳) مشارکت در وتوی عام
(۴) مشارکت در ابتکار عام
- * گزینه ۲ صحیح است.

مبانی و بایسته‌های حقوق اساسی □ ۲۳۷

۳۹- نظارت بر انتخابات شوراهای اسلامی شهر و روستا بر عهده کدام نهاد است؟

(دکتری سال ۹۰)

(۲) مجلس شورای اسلامی

(۱) وزارت کشور

(۴) شورای نگهبان

(۳) استانداری ذریبط

* گزینه ۲ صحیح است.

۴۰- استقرار حقوقی و سیاسی انتخابات در شکل نهایی آن متعاقب ظهور کدام نظریه می‌باشد؟

(ارشد سراسری ۹۱)

(۳) دموکراسی مستقیم

(۲) حاکمیت مردم

(۱) حاکمیت ملی

(۴) تفکیک قوا

* گزینه ۱ صحیح است.

فصل دوم
حقوق اساسی
جمهوری اسلامی ایران

درسنامه

گفتار اول: قوه مجریه (دولت)

۱- اعمال قوه مجریه، جزء دراموری که در این قانون مستقیماً بر عهده رهبری گذارده شده از طریق رئیس جمهور و وزراء است. (اصل ۶۰ ق.ا).

۲- شرایط داوطلبان ریاست جمهوری:

۱- ایرانی الاصل بودن: بدین معنی که علاوه بر شخص مورد نظر (رئیس جمهور) برای پدر او هم باید قائل به تابعیت اصلی بود.

۲- شرایط عقیدتی: داشتن اعتقاد به مذهب کشور، چرا که نظام بر پایه دین اسلام و مذهب شیعه پایه گذاری شده است.

۳- شرایط اجتماعی: در صدر اصل ۱۱۵ ق.ا آمده است که رئیس جمهور باید از میان رجال مذهبی و سیاسی باشد. این عنوان از یک سو ممکن است صرف نظر از جنسیت (زن یا مرد) معنای اعتباری شخصیت‌های سیاسی و مذهبی را به ذهن متبادر سازد و از طرفی حکایت از آن دارد که داوطلبان ریاست جمهوری حتماً باید از میان مردان باشند. که در مذاکرات خبرگان دو مسأله در این مورد مطرح شده است:

- قید مرد بودن ضرورتی ندارد چرا که زن می‌تواند در مقام وکالت حالت قدرت اجرایی داشته باشد (چون امر ولایت مطرح نیست). و سپس برای احراز شایستگی مورد تأیید رهبر قرار گیرد.

- در فقه، ولایت ویژه مرد است ریاست جمهوری تنها وکالت نیست بلکه حکومت و ولایت است و زن حق حکومت ندارد.

- با این حال پس از بررسی، شرط مرد بودن رأی نیاورد و اصل ۱۱۵ ق.ا. با قید رجال مذهبی و سیاسی تصویب شد که عده‌ای آن را مصلحت منطقی نظام تعبیر کردند چرا که اگر این شرط در مورد رئیس جمهور اجرا شود در مورد نمایندگان نیز به طریق اولی بایستی اجرا گردد با این حال تا کنون شورای نگهبان صلاحیت داوطلبان زن را به دلیل زن بودن رد نکرده است.

۴- شرایط اخلاقی، امانت و تقوا امری درونی است که با سوابق فرد مشخص می‌شود بدین علت شرط حسن سابقه مقدم بر دیانت و تقواست.

۲۴۰ □ درسنامه حقوق اساسی

- ۵- شرایط سیاسی و اداری: دارا بودن مدیریت، تدبیر و تجربه اجرایی از دیگر شرایط مهم و اساسی برای ریاست جمهوری است.
- ۳- صلاحیت داوطلبان ریاست جمهوری از حیث دارا بودن شرایط باید قبل از انتخاب به تأیید شورای نگهبان برسد.
- ۴- رئیس جمهور برای مدت چهار سال با رأی مستقیم مردم انتخاب می‌شود و انتخاب مجدد او به صورت متوالی تنها برای یک دوره بلامانع است. (اصل ۱۱۴ ق.ا).
- ۵- انتخابات رئیس جمهور جدید باید حداقل یک ماه قبل از پایان دوره ریاست جمهوری قبلی انجام شده باشد.
- ۶- وزارت کشور موظف است سه ماه قبل از پایان دوره چهار ساله ریاست جمهوری مقدمات اجرای انتخابات دوره‌ی بعد را فراهم کند.
- ۷- برعکس دوره‌ی نمایندگی مجلس شورای اسلامی، برای آغاز دوره‌ی ریاست جمهوری زمان از پیش تعیین شده‌ای وجود ندارد.
- ۸- رئیس جمهور با اکثریت مطلق آراء شرکت کنندگان انتخاب می‌شود ولی هر گاه در دوره‌ی نخست هیچ یک از نامزدها چنین اکثریتی به دست نیاورد. روز جمعه هفته بعد تنها برای دو نفر از نامزدها که در دوره نخست بیشترین آراء را به دست آورده بودند رأی گیری بعمل می‌آید.
- ۹- اعتبار نامه‌ی رئیس جمهور پس از اتمام انتخابات توسط شورای نگهبان تهیه و به حضور مقام رهبری تقدیم می‌گردد.
- ۱۰- رئیس جمهور در مجلس شورای اسلامی در جلسه‌ای که با حضور رئیس قوه‌ی قضائیه و اعضای شورای نگهبان تشکیل می‌شود... سوگند یاد می‌کند.
- ۱۱- التزام رئیس جمهور به سوگند اثر حقوقی بر جای می‌گذارد.
- ۱۲- رئیس جمهور در حدود اختیارات و وظایفی که به موجب قانون اساسی و یا قوانین عادی بر عهده دارد در برابر ملت، رهبر و مجلس شورای اسلامی مسئول است.
- ۱۳- رسیدگی به اتهام رئیس جمهور... در جرائم عادی با اطلاع مجلس شورای اسلامی در دادگاه‌های عمومی دادگستری انجام می‌شود.
- ۱۴- رئیس جمهور می‌تواند در موارد خاص بر حسب ضرورت با تصویب هیأت وزیران نماینده یا نمایندگان ویژه با اختیارات مشخص تعیین نماید در این موارد تصمیمات نماینده یا نمایندگان مذکور در حکم تصمیمات رئیس جمهور و هیأت وزیران خواهد بود. (اصل ۱۲۷ ق.ا).

۱۵- موارد لزوم کفالت برای رئیس جمهور:

۱- فوت.

۲- عزل توسط مقام رهبری با در نظر گرفتن مصالح کشور پس از حکم دیوان عالی کشور مبنی بر تخلف رئیس جمهور از وظایف قانونی یا رأی مجلس بر عدم کفایت سیاسی وی. استعفاء؛ رئیس جمهور استعفای خود را به رهبر تقدیم می‌کند و تا زمانی که استعفاء او پذیرفته نشده است به انجام وظیفه‌ی محوله‌ی خود ادامه می‌دهد.

۳- غیبت یا بیماری بیش از دو ماه رئیس جمهور.

۴- انقضای مدّت ریاست جمهوری و عدم انتخاب مجدد.

۵- امور دیگر (مثل رفتن رئیس جمهور به مرخصی و ...).

۱۶- در موارد ذکر شده در نکته‌ی قبل معاون اوّل رئیس جمهور با موافقت رهبری اختیارات و مسئولیت‌های وی را بر عهده می‌گیرد... در صورت فوت معاون اوّل یا امور دیگری که مانع از انجام وظایف وی گردد و در صورتی که رئیس جمهور معاون اوّل نداشته باشد مقام رهبری فرد دیگری را به جای او منصوب می‌کند.

- شورای انتخابات رئیس جمهوری

۱۷- شورایی متشکل از رئیس مجلس و رئیس قوه‌ی قضائیه و معاون اوّل رئیس جمهور موظف است ترتیبی دهد که حداکثر ظرف مدّت پنجاه روز رئیس جمهور جدید انتخاب شود. (اصل ۱۳۱ ق.ا).

۱۸- محدودیت‌های زمان کفالت ریاست جمهوری عبارتند از:

- وزراء را نمی‌توان استیضاح کرد یا به آنان رأی عدم اعتماد داد و نیز نمی‌توان برای تجدید نظر در قانون اساسی و یا امر همه پرسی اقدام نمود. (اصل ۱۳۲ ق.ا).

- وظایف و اختیارات رئیس جمهور

- مسئولیت اجرای قانون اساسی:

۱۹- قانون اساسی برای پاسداری از خویش از نظر تقنینی و اجرایی قائل به تفکیک شده است: نظارت اجرایی تحت عنوان مسئولیت اجرایی قانون اساسی با رئیس جمهور است. نظارت تقنینی نیز جهت مطابقت قوانین مجلس با شرع و قانون اساسی بر عهده‌ی شورای نگهبان است. که پس از بازنگری قانون اساسی، وظایف رئیس جمهور وسیع‌تر شده است.

۲۰- رئیس جمهور از طریق نظارت، کسب اطلاع، بازرسی، پیگیری، بررسی و اقدامات لازم برای اجرای قانون اساسی نظارت دارد و در صورت نقض و تخلف و عدم اجرای قانون

۲۴۲ □ درسنامه حقوق اساسی

- اساسی می‌تواند به نحو مقتضی با اخطار، تعقیب، و ارجاع پرونده‌ی متخلفین به محاکم قضایی اقدام کند.
- ۲۱- از آنجا که رهبر عالی‌ترین مقام کشور و ناظر بر سه قوه و مافوق رئیس جمهور است وی نمی‌تواند بر اعمال رهبر مراقبت داشته باشد لذا آن بخش از قانون اساسی که مخصوص وظایف رهبری است از حوزه‌ی صلاحیت وی خارج می‌شود.
- ۲۲- رئیس جمهور خود شخصاً مسئول اجرای بسیاری از امور است. ضمانت اجرای عدم انجام این وظیفه، رسیدگی از سوی دیوان عالی کشور است.
- ۲۳- رئیس جمهور از نظر بین‌المللی، پس از مقام رهبری عالی‌ترین مقام رسمی کشور محسوب می‌شود به همین جهت در روابط بین‌المللی دارای اختیاری است.
- ۲۴- امضای عهدنامه‌ها ... و قراردادهای دولت ایران با سایر دولت‌ها ... پس از تصویب مجلس شورای اسلامی با رئیس جمهور یا نماینده قانونی اوست.
- ۲۵- سفیران به پیشنهاد وزیر امور خارجه و تصویب رئیس جمهور تعیین می‌شوند. رئیس جمهور استوارنامه‌ی سفیران را امضاء می‌کند و استوارنامه‌ی سفیران کشورهای دیگر را می‌پذیرد. (اصل ۱۲۸ ق.ا).
- ۲۶- ریاست شوراها زیر بر عهده‌ی رئیس جمهور است.
- ۱- شورای عالی امنیت ملی: به منظور تأمین منافع ملی، پاسداری از انقلاب اسلامی، تمامیت ارضی و حاکمیت ملی به ریاست رئیس جمهور تشکیل می‌گردد.
- ۲- ریاست شورای عالی انقلاب فرهنگی: به عنوان سیاست‌گذار فرهنگی کشور.
- ۳- مسئولیت اجرای بازنگری قانون اساسی: مقام رهبری پس از مشورت با مجمع تشخیص مصلحت نظام طی حکمی خطاب به رئیس جمهور موارد اصلاح و متمیم قانون اساسی را به شورای بازنگری قانون اساسی ... پیشنهاد می‌نماید. شورای بازنگری به عنوان قوه مؤسسان بازنگری، امر تقنینی بازنگری را برعهده دارد.
- وظایف و اختیارات رئیس جمهور در ریاست و اعمال قوه‌ی مجریه**
- ۲۷- ریاست هیأت وزیران با رئیس جمهور است.
- ۲۸- ضمانت اجرای نظارت بر کار وزیران عزل آنان می‌باشد که قانون اساسی به عنوان حق رئیس جمهور مقرر داشته است. (اصل ۱۳۶ ق.ا).
- ۲۹- در موارد اختلاف نظر و یا تداخل در وظایف قانونی دستگاه‌های دولتی... تصمیم هیأت وزیران که به پیشنهاد رئیس جمهور اتخاذ می‌شود لازم الاجراست. (اصل ۱۳۴ ق.ا).

حقوق اساسی جمهوری اسلامی ایران □ ۲۴۳

۳۰- در اجرای وظایف و اختیارات رئیس جمهور در امر هماهنگی و نظارت بر امر دولت، سازمان‌های ذیل مورد توجه است:

۱- سازمان مدیریت و برنامه ریزی: رئیس جمهور مسئولیت امور برنامه و بودجه و امور اداری و استخدامی کشور را مستقیماً بر عهده دارد و می‌تواند اداره آن‌ها را به عهده‌ی دیگری بگذارد. که سازمان مزبور هم اکنون با مصوبه هیأت دولت ضمن انحلال تحت دو معاونت نظارت و راهبردی و معاونت توسعه مدیریت و سرمایه انسانی مورد مطالعه می‌باشد.

۲- سازمان حفاظت محیط زیست: این سازمان وابسته به ریاست جمهوری است که از طریق یکی از معاونان خود آن را اداره می‌نماید.

۳- سازمان انرژی اتمی: سازمان مذکور نیز وابسته به ریاست جمهوری است که از طریق یکی از معاونان خود آن را اداره می‌نماید.

۴- سازمان تربیت بدنی: این سازمان تحت نظارت رئیس جمهور است که از طریق یکی از معاونان خود آن را اداره می‌نماید. که بموجب مقررات اخیرالتصویب مجلس، به وزارت ورزش و جوانان تغییر نام یافته است.

۳۱- رئیس جمهور می‌تواند برای وزارت خانه‌هایی که وزیر ندارد حداکثر برای مدت سه ماه سرپرست تعیین نماید. در این مورد نیازی به تأیید مجلس نیست.

۳۲- اعطای نشانهای دولتی با رئیس جمهور است. (اصل ۱۲۹ ق.ا.)

۳۳- رئیس جمهور موظف است مصوبات مجلس یا نتیجه همه پرسی را پس از طی مراحل قانونی و ابلاغ به وی امضاء کند و برای اجرا در اختیار مسئولان بگذارد. (اصل ۱۲۳ ق.ا.)
- اقدام رئیس جمهور در این مورد یک تکلیف صرفاً تشریفاتی است.

۳۴- رئیس جمهور موظف به امضای مصوبات و ابلاغ آن ظرف مدت پنج روز است که در صورت استنکاف وی به دستور رئیس مجلس، روزنامه‌ی رسمی موظف به انتشار آن مصوبات ظرف ۷۲ ساعت می‌باشد.

۳۵- اقدام به همه پرسی به پیشنهاد رئیس جمهور یا یکصد نفر از نمایندگان مجلس شورای اسلامی و تصویب حداقل دو سوّم مجموع نمایندگان خواهد بود.

۳۶- امضای همه پرسی از وظایف رئیس جمهور است.

۳۷- نصب وزیران به انتخاب رئیس جمهور و رأی اعتماد مجلس، و عزل وزیران با رئیس جمهور است.

۲۴۴ □ در سنانه حقوق اساسی

۳۸- رئیس جمهور مقام پیشنهاد دهنده‌ی توفف انتخابات در زمان جنگ و اشغال نظامی کشور می‌باشد که با تصویب سه چهارم مجموع نمایندگان و تأیید شورای نگهبان، انتخابات برای مدت معینی متوقف می‌شود.

۳۹- حضور رئیس جمهور در مجلس برای معرفی وزیران، تقدیم لوایح مهم و ایراد سخن از جمله حقوقی است که این مقام را در پیشگاه قوه‌ی مقننه توانا می‌سازد.

۴۰- احضار رئیس جمهور ناشی از نظارتی است که مجلس از طریق سؤال و یا استیضاح بر اساس ضوابط مقرر اعمال می‌نماید.

۴۱- در شرایط اضطراری در صورتی که رعایت امنیت کشور ایجاب کند به تقاضای رئیس جمهور ... جلسه غیر علنی تشکیل می‌شود.

۴۲- وزیر دادگستری از میان کسانی که رئیس قوه‌ی قضائیه به رئیس جمهور پیشنهاد می‌کند انتخاب می‌گردد.

- وظایف و اختیارات هیأت وزیران

۴۳- پیشنهاد وضع قانون از طرف هیأت وزیران به عنوان لایحه‌ی قانونی تصویب و تقدیم مجلس می‌شود.

۴۴- در مجموع سه نوع نظارت قانونی، قضایی و شرعی بر آیین نامه‌ها صورت می‌گیرد.

۴۵- تصویب نامه‌ها و آیین نامه‌های دولت و مصوبات کمیسیون‌های مذکور در این اصل ضمن ابلاغ برای اجراء به اطلاع رئیس مجلس شورای اسلامی می‌رسد تا در صورتی که آن‌ها را برخلاف قوانین بیابد با ذکر دلیل برای تجدیدنظر به هیأت وزیران بفرستد. (اصل ۱۳۸ ق.ا.)

۴۶- قضات دادگاه‌ها مکلف‌اند از اجراء تصویب نامه‌ها و آیین نامه‌های دولتی که مخالف با قوانین ... و یا خارج از حدود اختیارات قوه‌ی مجریه است، خودداری کند. (اصل ۱۷۰ ق.ا.)

۴۷- دیوان عدالت اداری موظف است چنانچه شکایتی مبنی بر مخالفت بعضی از تصویب نامه‌ها و آیین نامه‌های دولتی ... با قوانین و یا خارج از اختیارات قوه‌ی مجریه بود شکایت را در هیأت عمومی دیوان مطرح و چنانچه اکثریت اعضای هیأت عمومی شکایت را وارد تشخیص دهد حکم ابطال آن صادر می‌شود.

۴۸- دیوان عدالت اداری موظف است چنانچه شکایتی مبنی بر مخالفت بعضی تصویب نامه‌ها و آیین نامه‌های دولت با مقررات اسلامی مطرح گردید شکایت را به شورای نگهبان ابلاغ

حقوق اساسی جمهوری اسلامی ایران □ ۲۴۵

- نماید، چنانچه شورای نگهبان طبق اصل ۴ ق.ا. خلاف شرع بودن را تشخیص داد دیوان حکم ابطال را صادر می‌نماید.
- ۴۹- در موارد اختلاف نظر و یا تداخل در وظایف قانونی دستگاه‌های دولتی و در صورتی که نیاز به تفسیر یا تغییر قانون نداشته باشد، تصمیم هیأت وزیران که به پیشنهاد رئیس جمهور اتخاذ می‌شود لازم‌الاجرا است. (اصل ۱۳۴ ق.ا.)
- ۵۰- اگر اختلاف در مورد استنباط از قانون و یا ناشی از اقدام قانون گذار باشد دولت با تقدیم لایحه‌ی تفسیری نظر نهایی و قانونی مجلس را جویا می‌شود که در آن صورت مصوبه‌ی مجلس تکلیف را روشن می‌کند و لازم‌الاجراء خواهد بود.
- ۵۱- اگر اختلاف ماهیت اجرایی داشته باشد طبعاً هیأت وزیران مقام صالح برای حل اختلاف و یا فیصله‌ی امور می‌باشد و تصمیم هیأت وزیران برای دستگاه‌های طرف اختلاف لازم‌الاجراء خواهد بود.
- ۵۲- وزراء توسط رئیس جمهور تعیین و برای گرفتن رأی اعتماد به مجلس معرفی می‌گردند. با تغییر مجلس، گرفتن رأی اعتماد جدید برای وزراء لازم نیست. (اصل ۱۳۳ ق.ا.)
- ۵۳- رئیس جمهور می‌تواند برای وزارت خانه‌هایی که وزیر ندارند حداکثر برای مدت سه ماه سرپرست تعیین نماید. (اصل ۱۳۵ ق.ا.)
- ۵۴- هیچ فرد خارجی به عضویت ارتش و نیروهای انتظامی پذیرفته نمی‌شود. (اصل ۱۴۵ ق.ا.)
- ۵۵- براساس نظر شورای نگهبان به کارگرفتن کارشناسان خارجی و استفاده از تخصص آنان بطور موقت در ارتش، عضویت در ارتش که در اصل ۱۴۵ ق.ا. ممنوع شده، محسوب نمی‌گردد.
- ۵۶- استقرار هر گونه پایگاه نظامی خارجی در کشور هر چند به عنوان استفاده صلح آمیز باشد، ممنوع است. (اصل ۱۴۶ ق.ا.)
- ۵۷- هر نوع بهره‌برداری شخصی از وسایل و امکانات ارتش و استفاده شخصی از افراد آن‌ها به صورت گماشته راننده‌ی شخصی و نظایر این‌ها ممنوع است. (اصل ۱۴۸ ق.ا.)
- ۵۸- دولت باید در زمان صلح از افراد و تجهیزات فنی ارتش در کارهای امدادی، آموزشی، تولیدی و جهادسازندگی، با رعایت کامل موازین عدل اسلامی استفاده کند در حدی که به آمادگی رزمی آسیبی وارد نیاید. (اصل ۱۴۷ ق.ا.)
- ۵۹- ترفیع درجه‌ی نظامیان و سلب آن به موجب قانون است. (اصل ۱۴۹ ق.ا.)
- ۶۰- یکی از شرایط عمومی استخدام در ارتش یا سپاه عدم عضویت در احزاب و گروه‌ها و سازمان‌های سیاسی می‌باشد.

- ۶۱- اعضاء سپاه پاسداران انقلاب اسلامی حق عضویت در هیچ حزب، گروه یا سازمانی را ندارند و ادامه‌ی عضویت آن‌ها موجب اخراج آن‌ها از سپاه خواهد شد.
- ۶۲- برای رسیدگی به جرائم مربوط به وظایف خاص نظامی یا انتظامی اعضاء ارتش، ژاندارمری، شهربانی و سپاه پاسداران انقلاب اسلامی محاکم نظامی مطابق قانون تشکیل می‌گردد. (اصل ۱۷۲ ق.ا.)
- ۶۳- دادگاه‌های نظامی به دادگاه‌های نظامی یک و دو تقسیم شده‌اند. رسیدگی به جرائمی که مجازات آن‌ها ده سال حبس و بیشتر یا اعدام است در صلاحیت دادگاه‌های نظامی یک و رسیدگی به جرائمی که مجازات آن‌ها کمتر است در صلاحیت دادگاه‌های نظامی دو می‌باشد.

سؤالات طبقه بندی شده

گفتار اول: قوه مجریه (دولت)

۱- قوه مجریه در کشور جمهوری اسلامی ایران با کدامیک از اقسام قوه مجریه قابل مشابَهت است؟

- (۱) مجریه ریاستی
(۲) مجریه پارلمانی
(۳) مجریه نیمه ریاستی، نیمه پارلمانی
(۴) هیچکدام
- * گزینه ۳ صحیح است.

۲- هر یک از وزیران در ارتباط با وظایف خاص خود، در مقابل کدام مقام مسئول است؟

- (۱) رئیس جمهور
(۲) رئیس جمهور و مجلس
(۳) رئیس جمهور و مجلس و مردم
(۴) مجلس
- * گزینه ۲ صحیح است.

۳- دارایی وزراء (همسران و فرزندانشان) قبل و بعد از خدمت توسط چه مقامی رسیدگی میشود؟

- (۱) دیوان محاسبات
(۲) قوه قضائیه
(۳) رئیس جمهور
(۴) رئیس قوه قضائیه
- * گزینه ۴ صحیح است.

۴- در آئین نامه‌های مصوب هیأت وزیران:

- (ارشد سراسری ۷۲)
- (۱) نظارت قانونی با رئیس جمهور و نظارت شرعی با شورای نگهبان است.
(۲) نظارت قانونی با رئیس مجلس شورای اسلامی و نظارت شرعی، در صورت شکایت با تشخیص شورای نگهبان، بر عهده، دیوان عدالت اداری می‌باشد.
(۳) شورای نگهبان، رأساً حق ابطال آئین نامه‌های خلاف شرع را دارد.
(۴) علاوه بر دیوان عدالت اداری، قضات دادگاه‌ها نیز حق ابطال آئین نامه را دارند.
- * گزینه ۲ صحیح است.

۵- رئیس جمهور، پس از بازنگری قانون اساسی:

- (ارشد سراسری ۷۳)
- (۱) حق دارد سفرا را، رأساً تعیین و استوارنامه آنها را تأیید نماید.
(۲) حق دارد رأساً نمایندگان ویژه با وظایف مشخص برای دولت تعیین نماید.
(۳) حق دارد وزراء را عزل و برای وزارتخانه‌های بدون وزیر سرپرست موقت تعیین نماید.

۲۴۸ □ در سنانه حقوق اساسی

۴) حق دارد امضای قوانین را به معاون اول خود واگذار نماید.

* گزینه ۳ صحیح است.

۶- رئیس جمهور در حدود وظایف و اختیارات خویش در برابر مجلس مسئول است. بدین اعتبار، مجلس نیز از حق تذکر، سؤال و استیضاح نسبت به رئیس جمهور برخوردار است. در این خصوص:

(ارشد سراسری ۷۳)

- ۱) رئیس جمهور را حداکثر یک سوم نمایندگان می‌توانند استیضاح نمایند.
- ۲) با طرح سؤال توسط حداقل یک چهارم نمایندگان و با طرح استیضاح توسط یک سوم نمایندگان رئیس جمهور موظف به حضور در مجلس است.
- ۳) پس از تذکر یا سؤال رئیس جمهور موظف به حضور در مجلس نیست و فقط صرفاً موظف به ارائه پاسخ کتبی قانع کننده است.
- ۴) در تمام موارد سه گانه فوق (تذکر، سؤال و استیضاح) رئیس جمهور موظف به حضور در مجلس و ادای توضیح مقتضی است.

* گزینه ۲ صحیح است.

۷- پس از بازنگری قانون اساسی، وظایف و اختیارات رئیس جمهور:

(ارشد سراسری ۷۳)

- ۱) اضافه شده است.
- ۲) تغییر چندانی نکرده است.
- ۳) کم و زیاد شده است.
- ۴) افزایش کیفی و تقلیل کمی پیدا کرده است.

* گزینه ۱ صحیح است.

۸- وزراء تا زمانی که عزل نشده‌اند در سمت خود باقی هستند پس:

(ارشد سراسری ۷۳)

- ۱) وزیر با رأی اکثریت مجلس مبنی بر عدم اعتماد عزل می‌شود.
- ۲) وزیر پس از استیضاح، در صورت نیاوردن رأی اکثریت مطلق مبنی بر اعتماد عزل می‌شود.
- ۳) همان گونه که وزیر با تعیین از طرف رئیس جمهور و رأی اعتماد مجلس رسمیت می‌یابد، عزل وی نیز از طرف رئیس جمهور باید با تصویب مجلس باشد.
- ۴) رئیس جمهور و مجلس، هرکدام رأساً، حق عزل وزیر را دارند.

* گزینه ۴ صحیح است.

۹- در صورت تطبیق آیین نامه‌های دولتی با قوانین و مقررات:

(ارشد سراسری ۷۳)

- (۱) آیین نامه‌های اجرایی دولت به مجلس و آیین نامه‌های دولت به رئیس جمهور ارسال می‌شود.
(۲) همه‌ی آیین نامه‌ها به اطلاع دیوان عدالت اداری می‌رسد.
(۳) آیین نامه‌های وزارتی به دیوان عدالت و آیین نامه‌های دولت به رئیس مجلس فرستاده می‌شود.
(۴) آیین نامه‌های وزارتی را فقط با حکم دیوان عدالت اداری می‌توان ابطال نمود.
* گزینه ۴ صحیح است.

۱۰- وزیر یا هیأت وزیران ظرف چند روز بعد از طرح استیضاح باید برای پاسخ‌گویی در مجلس شورای اسلامی حاضر شوند؟

(ارشد سراسری ۷۴)

- (۱) ۷ (۲) ۱۰ (۳) ۱۵ (۴) ۳۰

* گزینه ۲ صحیح است.

۱۱- در جمهوری اسلامی ایران استیضاح از وزیر یا هیأت دولت با امضاء چند نماینده قابل طرح در مجلس شورای اسلامی است؟

(ارشد سراسری ۷۴)

- (۱) ۵ (۲) ۱۰ (۳) ۱۵ (۴) ۲۰

* گزینه ۲ صحیح است.

۱۲- در نظام جمهوری اسلامی ایران وزیران در برابر چه مقامی مسئولیت سیاسی دارند؟

(ارشد سراسری ۷۴)

- (۱) مقام رهبری (۲) رئیس جمهور
(۳) مجلس (۴) مجلس و رئیس جمهور

* گزینه ۴ صحیح است.

۱۳- با رأی چه تعداد از نمایندگان به عدم کفایت سیاسی رئیس جمهور، عزل وی از مقام رهبری خواسته می‌شود؟

(ارشد سراسری ۷۴)

- (۱) اکثریت نمایندگان حاضر در جلسه (۲) اکثریت مطلق
(۳) دو سوم کل (۴) دو سوم نمایندگان حاضر در جلسه

* گزینه ۳ صحیح است.

۱۴- رئیس جمهور در مقام ریاست دولت، در مورد اختلاف نظر یا تداخل وظایف قانونی بین دستگاه ها، برای حل اختلاف:

(ارشد آزاد ۷۴ و سراسری ۸۰)

- ۱) رأساً اتخاذ تصمیم می نماید.
 - ۲) حل آن را به هیأت وزیران پیشنهاد می کند.
 - ۳) در صورتی که نیاز به تفسیر داشته باشد از مجلس شورای اسلامی کسب نظر مشورتی می کند.
 - ۴) در هیأت وزیران به بحث می گذارد و سپس اتخاذ تصمیم می نماید.
- * گزینه ۲ صحیح است.**

۱۵- رئیس جمهور در مقام صالح نصب و عزل:

(ارشد آزاد ۷۴)

- ۱) برای تمام وزیران خود، به جز رؤسای سازمان برنامه و بودجه و امور اداری و استخدامی از مجلس تقاضای رأی اعتماد می کند.
 - ۲) سفیران را تعیین می کنند و استوارنامه‌ی سفیران دیگر را می پذیرد.
 - ۳) می تواند معاون اول خود را عزل نماید و وظایف وی را شخصاً بر عهده بگیرد.
 - ۴) می تواند با رأی مجلس وزیران را عزل و وزیران دیگر را به جای آن‌ها برگزیند.
- * گزینه ۳ صحیح است.**

۱۶- در مدتی که اختیارات و مسئولیت‌های رئیس جمهور به عهده‌ی معاون اول یا فرد دیگری است:

(ارشد آزاد ۷۴)

- ۱) هیأت وزیران را نمی توان استیضاح کرد و به آنان رأی عدم اعتماد داد.
 - ۲) وزیران و هیأت وزیران را نمی توان مورد سؤال و استیضاح قرار داد.
 - ۳) در صورتی که استیضاح منجر به عزل شود طرح آن ایرادی ندارد.
 - ۴) استیضاح وزیران بلاشکال است، اما استیضاح هیأت وزیران به لحاظ امکان سقوط دولت، ممنوع است.
- * گزینه ۱ صحیح است.**

۱۷- رئیس جمهور در حیطة‌ی اختیارات قانونی خود:

(ارشد آزاد ۷۵)

- ۱) حق دارد وزراء را عزل سفیران را به پیشنهاد وزیر امور خارجه تعیین و برای وزارتخانه‌های بدون وزیر حتی بدون تصویب مجلس سرپرست تعیین کند.
- ۲) حق دارد وزرا را عزل سفیران را تعیین و با اطلاع مجلس برای وزارتخانه‌های بدون وزیر سرپرست تعیین کند.

حقوق اساسی جمهوری اسلامی ایران □ ۲۵۱

۳) حق دارد وزیر را با حفظ سمت به سرپرستی وزارتخانه دیگر حداکثر برای مدت سه ماه منصوب کند.

۴) حق دارد قوانین را امضاء و برای اجرا در اختیار مسئولان قرار دهد.

* گزینه ۱ صحیح است.

۱۸- لوایح قانونی پس از تصویب هیأت وزیران و طرح‌های قانونی با امضای حداقل ۱۵ نفر از

نمایندگان تقدیم مجلس می‌شود در این خصوص: (ارشد آزاد ۷۵)

۱) دولت و نمایندگان حق استرداد لوایح و طرح‌های تقدیمی را پس از تصویب از دست می‌دهند.

۲) هر یک از وزیران می‌توانند لایحه تقدیمی را از مجلس استرداد نمایند.

۳) برای دولت هیچ‌گونه محدودیت موضوعی از تقدیم لایحه وجود ندارد حال آن‌که نمایندگان با پاره‌ای محدودیت‌های قانونی روبه‌رو هستند.

۴) نمایندگان هم مانند دولت حق طرح هر پیشنهادی را دارند.

* گزینه ۱ صحیح است.

۱۹- در صورت فوت، عزل، استعفاء و غیبت یا بیماری بیش از دو ماه رئیس جمهور

(ارشد آزاد ۷۵)

۱) معاون اول رئیس جمهور عهده دار وظایف رئیس جمهور می‌شود.

۲) شورایی مرکب از رئیس جمهور، رئیس قوه قضاییه و معاون اول رئیس جمهور عهده دار وظایف رئیس جمهور می‌شوند.

۳) شورای مرکب از رئیس جمهور، رئیس قوه قضاییه عهده دار وظایف رئیس جمهور می‌شوند.

۴) معاون اول رئیس جمهور با موافقت رهبری اختیارات و مسئولیت‌های دولت را بر عهده می‌گیرد.

* گزینه ۴ صحیح است.

۲۰- وزراء توسط رئیس جمهور تعیین و برای گرفتن رأی اعتماد به مجلس معرفی می‌شوند:

(ارشد آزاد ۷۵)

۱) با تغییر مجلس گرفتن رأی اعتماد جدید برای وزیران لازم نیست.

۲) با تغییر مجلس و تغییر ترکیب مجلس گرفتن رأی اعتماد جدید ضروری است.

۳) مجلس می‌تواند از رئیس جمهور بخواهد که برای تمامی وزراء درخواست رأی اعتماد کند.

۴) رأی اعتماد جدید برای هر یک از وزیران لازم نیست اما به منظور اطمینان مجلس از هماهنگی رأی اعتماد برای هیأت وزیران لازم است.

* گزینه ۱ صحیح است.

۲۱- در جمهوری اسلامی ایران در صورت فوت یا معذوریت رئیس جمهور و در صورتی که رئیس جمهور معاون اول نداشته باشد کفالت ریاست جمهوری به عهده کیست؟

(ارشد سراسری ۷۵)

۱) شورایی از معاونان رئیس جمهور.

۲) شورایی از رئیس مجلس و رئیس دیوان عالی کشور و یک نماینده رهبر.

۳) فردی به انتخاب مجلس شورای اسلامی.

۴) فردی به انتخاب رهبر.

* گزینه ۴ صحیح است.

۲۲- در جمهوری اسلامی ایران رأی اعتماد به وزیر با چه اکثریتی از نمایندگان است؟

(ارشد سراسری ۷۵)

۱) دو سوم کل ۲) دو سوم حاضر ۳) مطلق ۴) نسبی

* گزینه ۳ صحیح است.

۲۳- در جمهوری اسلامی ایران مسئولیت رئیس جمهوری در مقابل کیست؟

(ارشد سراسری ۷۵)

۱) ملت و رهبر و مجلس شورای اسلامی ۲) فقط ملت مسلمان

۳) فقط مجلس شورای اسلامی ۴) تنها مقام رهبری

* گزینه ۱ صحیح است.

۲۴- در استیضاح رئیس جمهور و وزیران:

(ارشد آزاد ۷۶)

۱) در صورتی که مجلس با اکثریت مطلق آراء به وزیر رأی عدم اعتماد و یا به رئیس جمهور رأی عدم کفایت بدهد، وزیر عزل می‌شود، اما عزل رئیس جمهور موکول به تصویب مقام رهبری است.

۲) در صورتی که وزیر تقاضای رأی اعتماد کند، چنانچه اکثریت مجلس به وی «رأی اعتماد» ندهد عزل می‌شود همچنین دوسوم کل نمایندگان به رئیس جمهور رأی کفایت ندهند عزل می‌شود.

۳) وزیر یا هیأت وزیران با عدم حصول «رأی اعتماد» و رئیس جمهور با حصول «عدم کفایت» عزل می‌شود.

۴) وزیر استیضاح شونده با «رأی عدم اعتماد» عزل می‌شود اما رئیس جمهور به صرف رأی عدم کفایت عزل نمی‌شود.

* گزینه ۴ صحیح است.

حقوق اساسی جمهوری اسلامی ایران □ ۲۵۳

۲۵- رئیس جمهور می تواند:

(ارشد آزاد ۷۶ و ۷۹ و ۸۳)

- ۱) سفیران را تعیین و استوار نامه‌ی آن‌ها را امضاء کند.
- ۲) در مسایل بسیار مهم، با رعایت قانون اساسی، تصویب قانونی را به همه پرسى بگذارد.
- ۳) مصوبات مجلس را امضاء کند و برای اجرا در اختیار مسئولان قرار دهد.
- ۴) رأساً برای دولت نمایندگان ویژه تعیین کند.

* گزینه ۲ صحیح است.

۲۶- لوایح قانونی پس از تصویب هیات وزیران و طرح‌های قانونی با امضای پانزده نفر از

نمایندگان تقدیم مجلس می‌شود در این خصوص:

(ارشد سراسری ۷۶ و آزاد ۸۳)

- ۱) دولت می‌تواند نسبت به عموم مسائل لوایح قانونی خود را تصویب و تقدیم دارد در حالی که برای نمایندگان پاره‌ای محدودیت‌های خاص موضوعی مقرر است.
- ۲) نمایندگان حق استرداد طرح‌های قانونی را از مجلس دارند.
- ۳) هریک از وزیران حق استرداد لایحه تقدیمی را دارند در حالی که نمایندگان از این حق بی بهره اند.

۴) همان گونه که نمایندگان حق دارند در همه مسائل داخلی و خارجی اظهار نظر کنند بی هیچ محدودیتی حق طرح هر پیشنهادی را دارند.

* گزینه ۱ صحیح است.

۲۷- در ضرورت نظارت بر آیین نامه‌های دولتی:

(ارشد سراسری ۷۶)

- ۱) آئین نامه‌های خلاف قانون را دیوان عدالت رأساً و آئین نامه‌های خلاف شرع را شورای نگهبان به تقاضای دیوان عدالت ابطال می‌کند.
- ۲) در صورت شکایت و اعتراض به آئین نامه خلاف شرع یا قانون پس از رسیدگی و احراز مغایرت دیوان عدالت اداری حکم ابطال آن را صادر می‌کند.
- ۳) صلاحیت دیوان عدالت اداری نسبت به ابطال آئین نامه‌ها منحصر به تصویب نامه‌های دولت است و آئین نامه‌های وزارتی را شامل نمی‌شود.
- ۴) صلاحیت دیوان عدالت اداری نسبت به ابطال آئین نامه‌های قوه‌ی مجریه عام است و حتی می‌تواند رأساً آن‌ها را ابطال کند.

* گزینه ۲ صحیح است.

۲۸- اجرای بند ده اصل ۱۱۰ ق.ا. در مورد عزل رئیس جمهور پس از رأی حداقل چند نماینده

(ارشد سراسری ۷۶)

شدنی است؟

- ۱) اکثریت نمایندگان حاضر
- ۲) دو سوم کل نمایندگان

۳) نیمی از نمایندگان
۴) یک سوم مجموع نمایندگان

* گزینه ۲ صحیح است.

۲۹- رئیس جمهور، در انجام وظایف و اختیارات قانونی خود: (ارشد آزاد ۷۷)

- ۱) حق دارد سفرا را تعیین و استوارنامه آنها را تأیید نماید.
 - ۲) حق دارد پیشنهاد سفیران را تصویب و برای وزارتخانه‌های بدون وزیر سرپرست تعیین نماید.
 - ۳) حق دارد هر یک از وظایف قانونی خود را به معاون اول خود تفویض کند.
 - ۴) حق دارد، نمایندگان ویژه با وظایف مشخص برای دولت تعیین نماید.
- * گزینه ۲ صحیح است.

۳۰- در آئین حق و تکلیف حضور مقامات در مجلس: (ارشد آزاد ۷۷)

- ۱) رئیس جمهور و وزیران به اجتماع یا به انفراد حق شرکت در جلسات مجلس را دارند و در صورتی که نمایندگان لازم بدانند وزراء مکلف به حضورند.
 - ۲) در صورتی که اکثریت نمایندگان لازم بدانند، اعضای شورای نگهبان مکلف به حضورند.
 - ۳) در صورتی که حداقل یک چهارم کل نمایندگان رئیس جمهور را مورد استیضاح قرار دهند، وی موظف است ظرف یک ماه در مجلس حاضر شود و در مورد مسایل مطرح شده توضیحات کافی بدهد.
 - ۴) چنانچه نمایندگان لازم بدانند، رئیس جمهور و وزراء مکلف به حضورند و مطالبشان استماع می‌شود.
- * گزینه ۱ صحیح است.

۳۱- در مدتی که اختیارات و مسئولیت‌های رئیس جمهور بر عهده معاون اول است:

- (ارشد آزاد ۷۷)
- ۱) دولت را نمی‌توان استیضاح کرد، اما استیضاح وزیران بلاشکال است.
 - ۲) هرگونه سؤال، استیضاح، همه‌پرسی و یا تجدیدنظر در قانون اساسی ممنوع است.
 - ۳) وزراء قابل استیضاح می‌باشند و در صورت عزل، معاون اول به جای آنها سرپرست موقت تعیین خواهد کرد.
 - ۴) وزراء را نمی‌توان استیضاح کرد و یا به آنان رأی عدم اعتماد داد.
- * گزینه ۴ صحیح است.

حقوق اساسی جمهوری اسلامی ایران □ ۲۵۵

۳۲- در کشور ما رسیدگی به اتهام رئیس جمهور در مورد جرایم عادی با کدام مرجع است؟

(ارشد سراسری ۷۷)

- ۱) دادگاه‌های عمومی و در حضور هیأت منصفه ۲) مجلی شورای اسلامی
 - ۳) دیوان عالی کشور ۴) دادگاه‌های عمومی و با اطلاع مجلس
- * گزینه ۴ صحیح است.

۳۳- توقف انتخابات به پیشنهاد کدام مرجع امکان پذیر است؟

(ارشد سراسری ۷۷)

- ۱) رئیس مجلس و تصویب سه چهارم نمایندگان مجلس.
 - ۲) رئیس جمهور و تصویب دو سوم نمایندگان مجلس شورای اسلامی.
 - ۳) رئیس جمهور و تصویب سه چهارم مجموع نمایندگان و تأیید شورای نگهبان.
 - ۴) یکصد نفر از نمایندگان و تصویب اکثریت قاطع مجلس و تأیید شورای نگهبان.
- * گزینه ۳ صحیح است.

۳۴- در صورت عزل رئیس جمهور:

(ارشد سراسری ۷۷)

- ۱) دولت را نمی‌توان عزل کرد مگر با تصمیم مقام رهبری.
 - ۲) وزراء را نمی‌توان استیضاح کرد.
 - ۳) نمی‌توان به امر همه پرسى اقدام نمود مگر با تصویب دو سوم نمایندگان.
 - ۴) نمی‌توان تجدید نظر در قانون اساسی نمود مگر به طور استثناء با تأیید رهبری.
- * گزینه ۲ صحیح است.

۳۵- در مورد آیین نامه‌های مصوب هیأت وزیران:

(ارشد آزاد ۷۷ و سراسری ۷۹)

- ۱) نظارت قانونی بر آیین نامه‌ها بر عهده‌ی رئیس جمهور و نظارت شرعی بر عهده‌ی شورای نگهبان است.
 - ۲) حق ابطال آیین نامه‌های خلاف قانون و شرع، به شرط شکایت، با دیوان عدالت اداری است.
 - ۳) شورای نگهبان حق ابطال آیین نامه‌های خلاف شرع را دارد.
 - ۴) علاوه بر شورای نگهبان و دیوان عدالت اداری، قضات دادگاه‌ها نیز حسب مورد حق ابطال آیین نامه‌ها را دارند.
- * گزینه ۲ صحیح است.

۳۶- رئیس جمهور:

(ارشد آزاد ۷۸)

- ۱) سفیران را تعیین و استوار نامه‌ی آن‌ها را امضاء کند.
- ۲) می‌تواند مصوبات مجلس را امضاء کند و رأساً برای دولت نمایندگان ویژه تعیین کند. در مسایل بسیار مهم با رعایت قانون اساسی، تصویب قانونی را به همه پرسی بگذارد.
- ۳) مسئولیت امور برنامه و بودجه، اعطای نشان‌های دولتی و ریاست شورای عالی امنیت ملی را بر عهده دارد.
- ۴) در مسایل بسیار مهم می‌تواند رأساً و از طریق مراجعه‌ی مستقیم به آراء عمومی، قانونی را به تصویب برساند.

* گزینه ۳ صحیح است.

۳۷- در مورد استیضاح اعضای دولت:

(ارشد آزاد ۷۸)

- ۱) در صورت عزل رئیس جمهور، تا انتخاب رئیس جمهور جدید، وزراء را نمی‌توان مورد سؤال و استیضاح قرار داد.
- ۲) پس از استیضاح وزیران و بررسی آن، برای تعیین تکلیف و نتیجه‌ی استیضاح رأی اعتماد اخذ می‌شود.
- ۳) پس از استیضاح وزیران، در هر صورت، هیأت وزیران یا وزیر مورد استیضاح نمی‌توانند بلافاصله در هیأت وزیران بعدی عضویت پیدا کنند.
- ۴) در صورت عزل رئیس جمهور، تا انتخاب رئیس جمهور جدید، وزراء را نمی‌توان استیضاح کرد و یا به آنان رأی عدم اعتماد داد.

* گزینه ۴ صحیح است.

۳۸- برای انتخاب شدن به ریاست جمهوری باید ایرانی الاصل بود. ایران الاصل به چه معنایی

است؟

(ارشد سراسری ۷۸)

- ۱) رئیس جمهور می‌تواند از پدر ایرانی با تابعیت اکتسابی باشد، تابعیت اصلی مادر بی‌تأثیر است.
- ۲) رئیس جمهور باید ایرانی باشد حتی اگر تابعیت پدر و مادرش اکتسابی باشد.
- ۳) رئیس جمهور باید خود ایرانی و از پدر با تابعیت اصلی ایرانی باشد.
- ۴) پدر رئیس جمهور می‌تواند تابعیت اکتسابی ایرانی داشته باشد ولی مادرش باید دارای تابعیت اصلی ایرانی باشد.

* گزینه ۳ صحیح است.

حقوق اساسی جمهوری اسلامی ایران □ ۲۵۷

۳۹- آزادی‌های قانونی و شرعی حق مستمر و پایدار افراد جامعه است. آیا دولت می‌تواند به اختیار خود این آزادی‌ها را محدود کند؟ دولت حق دارد:

(ارشد سراسری ۷۸)

- ۱) در موقعیت جنگی و اضطراری بی هیچ قید و شرطی محدودیت‌های ضروری را برقرار کند.
- ۲) با تصویب مجلس محدودیت‌های ضروری را فقط برای سی روز برقرار کند.
- ۳) محدودیت‌های ضروری را برای سی روز برقرار کند.
- ۴) محدودیت‌های ضروری برای مدتی که موقعیت جنگی و حالت اضطراری باقی است برقرار کند.

* گزینه ۲ صحیح است.

۴۰- صلح دعوی راجع به اموال عمومی و دولتی یا ارجاع آن به داوری در موردهایی که طرف دعوی خارجی باشد و در موردهای مهم داخلی مشروط است به

(ارشد سراسری ۷۸)

- ۱) تصمیم رئیس جمهور.
- ۲) تصمیم هأات وزیران.
- ۳) تصمیم رئیس جمهور و تأیید رهبر
- ۴) تصویب هیأت وزیران و تصویب مجلس شورای اسلامی.

* گزینه ۴ صحیح است.

۴۱- رئیس جمهور مسئولیت اجرای قانون اساسی را:

(ارشد آزاد ۸۰)

- ۱) صرفاً در امور قوهی مجریه دارا است.
- ۲) در تمام اصول به جز اصول مربوط به رهبری و قوهی قضائیه دارا است.
- ۳) در تمام اصول به جز اصول مربوط به رهبری دارا است.
- ۴) از طریق نظارت کسب اطلاع، بازرسی، پی گیری، بررسی و اقدامات لازم دارا است.

* گزینه ۴ صحیح است.

۴۲- در مورد آئین نامه‌های مصوب هیأت وزیران:

(ارشد سراسری ۸۰)

- ۱) آئین نامه‌های دولت ضمن ابلاغ برای اجراء هم زمان برای تأیید قانونی به اطلاع رئیس مجلس و برای تأیید شرع به اطلاع مجلس شورای اسلامی می‌شود
- ۲) حق ابطال آئین نامه‌های خلاف قانون با دیوان عدالت اداری و آئین نامه‌های خلاف شرع با شورای نگهبان است.
- ۳) رئیس مجلس در صورتی که مصوبات هیأت وزیران را خلاف قانون ببیند باید آن را با ذکر دلیل برای تجدیدنظر به هیأت وزیران بفرستد.

۲۵۸ □ درسنامه حقوق اساسی

۴) رئیس مجلس حق ابطال آیین نامه‌های خلاف قانون و شورای نگهبان حق ابطال آئین نامه‌های خلاف شرع را دارا است.

* گزینه ۳ صحیح است.

۴۳- نمایندگان ویژه رئیس جمهور در موارد خاص که با تصویب هیأت وزیران انتخاب میشوند؟

(ارشد آزاد ۸۰)

۱) تصمیماتشان پس از تنفیذ رئیس جمهور در حکم تصمیم هیأت وزیران است.

۲) تصمیماتشان وقتی معتبر است که قبلاً با هیأت وزیران هماهنگی کرده باشند.

۳) تصمیماتشان در حکم تصمیم رئیس جمهور و هیأت وزیران است.

۴) با این نمایندگی حتی حق تقدیم مستقیم لایحه به مجلس را دارا می‌شوند.

* گزینه ۳ صحیح است.

۴۴- رئیس جمهور در صورت بروز اختلاف بین دستگاههای دولتی

(ارشد سراسری ۸۰)

۱) موضوع اختلاف را در هیأت وزیران به بحث می‌گذارد و سپس اتخاذ تصمیم می‌نماید.

۲) در صورتی که نیاز به تفسیر داشته باشد از مجلس شورای اسلامی کسب نظر مشورتی می‌کند.

۳) در مقام ریاست و نظارت راساً اتخاذ تصمیم می‌نماید.

۴) حل اختلاف را به هیأت وزیران پیشنهاد می‌کند.

* گزینه ۴ صحیح است.

۴۵- تصویب لوایح قانونی و آیین نامه‌های دولت در صلاحیت هیأت وزیران است:

(ارشد آزاد ۸۱)

۱) تصویب لوایح قضایی توسط هیأت وزیران صرفاً یک امر تشریفاتی است.

۲) تصویب لوایح و تقدیم آن به مجلس از صلاحیت‌های انحصاری هیأت وزیران می‌باشد.

۳) تصویب آئین نامه‌های اجرایی و مستقل در قوه‌ی مجریه از صلاحیت‌های انحصاری هیأت وزیران می‌باشد.

۴) هیأت وزیران می‌تواند تصویب لوایح دولت را به کمیسیون‌های متشکل از چند وزیر واگذار نماید.

* گزینه ۴ صحیح است.

حقوق اساسی جمهوری اسلامی ایران □ ۲۵۹

۴۶- در وظایف و اختیارات رئیس جمهور:

(ارشد آزاد ۸۱)

- ۱) رئیس جمهور می‌تواند در موارد خاص برحسب ضرورت، رأساً نماینده یا نمایندگان ویژه با اختیارات مشخص قانونی تعیین نماید.
- ۲) رئیس جمهور حق مشارکت در اعمال قوهی مقننه از طریق همه پرسی را با تصویب دو سوم مجموع نمایندگان دارا است.
- ۳) رئیس جمهور پس از انتخاب موظف به تعیین معاون اول است و می‌تواند برای انجام امور خود معاونان دیگری را نیز تعیین نماید.
- ۴) رئیس جمهور می‌تواند با موافقت مجلس وزراء را عزل کند و برای وزرای جدید از مجلس رأی اعتماد بگیرد.

* گزینه ۲ صحیح است.

۴۷- قانون اساسی نمایندگان ویژه را به عنوان یک تأسیس حقوقی با اختیارات مشخص مورد

(ارشد آزاد ۸۱)

اشاره قرار داده است ...

- ۱) تصمیمات نمایندگان ویژه، بدون تأیید هیأت وزیران اعتبار قانون ندارد.
- ۲) تصمیمات نمایندگان ویژه، پس از تأیید رئیس جمهور در حکم تصمیمات قانونی دولت است.
- ۳) تصمیمات نمایندگان ویژه، در حکم تصمیمات رئیس جمهور و دولت خواهد بود.
- ۴) تصمیمات نمایندگان ویژه پس از تأیید هیأت وزیران در حکم تصمیمات قانونی دولت است.

* گزینه ۳ صحیح است.

۴۸- رئیس جمهور مسئولیت اجرای قانون اساسی را بر عهده دارد در این ارتباط:

(ارشد سراسری ۸۱)

- ۱) مسئولیت اجرای قانون اساسی فقط در محدودهی قوهی مجریه است.
- ۲) قوهی قضائیه به خاطر استقلال مقرر در قانون اساسی از شمول نظارت و اخطار مستثنی است.
- ۳) این مسئولیت از طریق نظارت، تعقیب و ارجاع پروندهی متخلفین به محاکم و نیز اخطار به قوای سه گانه قابل اعمال است.
- ۴) این مسئولیت اطلاق به عموم دارد و رئیس جمهور حتی حق ابطال اعمال خلاف قانون اساسی در تمام نهادهای حکومتی را دارا است.

* گزینه ۳ صحیح است.

۴۹- رئیس جمهور حق دارد

(ارشد سراسری ۸۱)

- ۱) در مسایل بسیار مهم با رعایت قانون اساسی از طریق همه پرسی اعمال قوه مقننه بنماید.
- ۲) مصوبات مجلس را امضاء می‌کند و برای اجرا در اختیار مسئولان قرار می‌دهد.
- ۳) رأساً برای دولت نمایندگان ویژه تعیین کند.
- ۴) سفیران را تعیین و استوارنامه آنها را امضاء می‌کند.

* گزینه ۱ صحیح است.

۵۰- مطابق اصل حاکمیت ملی، در تفویض اختیار قانونگذاری به مجریه:

(ارشد سراسری، ۸۱)

- ۱) در صورت تجویز قانون اساسی امکان پذیر است.
- ۲) این اختیار در زمان محدودی می‌توان مطلق باشد.
- ۳) مطابق با اصول کلی حقوق اساسی است.
- ۴) موافق با اصل همکاری و تفکیک قوا در رژیم پارلمانی است.

* گزینه ۱ صحیح است.

۵۱- در مورد آیین نامه‌های دولتی:

(ارشد آزاد ۸۲)

- ۱) آیین نامه‌های مصوب وزیران و هیأت وزیران ضمن ابلاغ برای اجراء به منظور تطبیق با قانون برای رئیس مجلس شورای اسلامی فرستاده می‌شود.
- ۲) شورای نگهبان حق ابطال آیین نامه‌های خلاف شرع را دارد.
- ۳) تصویب نامه‌ها و آئین نامه‌های دولت، به منظور تطبیق با قانون اساسی و شرع برای رئیس مجلس شورای اسلامی فرستاده می‌شود.
- ۴) مصوبات برای تطبیق با شرع به اطلاع شورای نگهبان و برای تطبیق با قانون به اطلاع رئیس مجلس فرستاده می‌شود.

* گزینه ۱ صحیح است.

۵۲- حل اختلاف بین دستگاه‌های اجرایی با کیست؟

(ارشد سراسری ۸۲)

- ۱) رئیس جمهور
- ۲) محاکم دادگستری
- ۳) هیأت وزیران
- ۴) معاون اول رئیس جمهور

* گزینه ۳ صحیح است.

حقوق اساسی جمهوری اسلامی ایران □ ۲۶۱

۵۳- رئیس جمهور در ایران می تواند: (ارشد سراسری ۸۲)

- ۱) سفیران را تعیین و استوارنامه آنها را امضاء کند.
 - ۲) در مسایل بسیار مهم، با رعایت قانون اساسی به ابتکار تصویب قانون از راه همه پرسی دست یابد.
 - ۳) هر یک از وظایف و مسئولیت‌های قانونی خود را به معاون اول تفویض کند.
 - ۴) رأساً برای دولت نماینده ویژه تعیین نماید که تصمیمات وی در حکم مصوبات هیأت وزیران است.
- * گزینه ۲ صحیح است.

۵۴- رئیس جمهور: (ارشد سراسری ۸۳)

- ۱) موظف است مصوبات مجلس را پس از طی مراحل قانونی و ابلاغ به وی امضاء کند.
 - ۲) حق دارد هر یک از وظایف قانونی خود را به معاون اول تفویض کند.
 - ۳) حق دارد رأساً نماینده ویژه‌ای برای دولت در منطقه‌ی زلزله زده‌ی شهرستان بم تعیین کند.
 - ۴) حق دارد سفیران را تعیین و استوارنامه‌ی آنها را تأیید کند.
- * گزینه ۱ صحیح است.

۵۵- در مدت کفالت رئیس جمهور: (ارشد سراسری ۸۳)

- ۱) مجلس نمی تواند از وزراء سؤال کند.
 - ۲) مجلس نمی تواند به وزیران رأی اعتماد دهد.
 - ۳) مجلس نمی تواند وزیران را استیضاح کند.
 - ۴) اعمال قوه‌ی مقننه نیز از طریق همه پرسی امکان پذیر است.
- * گزینه ۳ صحیح است.

۵۶- رئیس جمهور در اجرای قانون اساسی: (ارشد سراسری ۸۴)

- ۱) می تواند به قوای سه گانه اخطار نماید.
 - ۲) صرفاً در قوه‌ی مجریه حق اعمال نظارت دارد.
 - ۳) ناقض قانون اساسی را منفصل و به تعقیب متهم در محاکم قضایی اقدام می کند.
 - ۴) می تواند از طریق نظارت کسب اطلاع بازرسی و پیگیری و بررسی اقدام به صدور حکم کند.
- * گزینه ۱ صحیح است.

۵۷- کدام مشخصه در ایران حکایت از پارلمانی بودن حکومت می‌کند؟

(ارشد سراسری ۸۴)

- ۱) یک مجلسی بودن حکومت
 - ۲) جمهوری بدون نوع حکومت
 - ۳) غیر مسئول بودن رئیس جمهور
 - ۴) مسئول بودن دولت در مقابل مجلس شورای اسلامی
- * گزینه ۴ صحیح است.

۵۸- کدام یک از مناصب در ایران متعلق به رئیس جمهور نیست؟

(ارشد سراسری ۸۴)

- ۱) عالی‌ترین مقام سیاسی
 - ۲) عالی‌ترین مقام بین‌المللی
 - ۳) ریاست شورای عالی انقلاب فرهنگی
 - ۴) ریاست شورای عالی امنیت ملی
- * گزینه ۱ صحیح است.

۵۹- کدام مشخصه در قانون اساسی نیمه ریاستی بودن مجریه را ثابت می‌کند؟

(ارشد سراسری ۸۴)

- ۱) گرفتن رأی اعتماد وزیران از مجلس
 - ۲) انتخاب معاونان متعدد بدون نیاز به رأی اعتماد مجلس
 - ۳) تعیین سرپرست موقت وزارتخانه
 - ۴) انتصاب مشاوران متعدد
- * گزینه ۱ صحیح است.

۶۰- در نظام نیمه ریاستی نظام جمهوری اسلامی ایران رئیس جمهور:

(ارشد سراسری ۸۴)

- ۱) برای گرفتن رأی اعتماد وزیران را به مجلس معرفی می‌کند.
 - ۲) منتخب مردم است و می‌تواند رأساً وزیران را تعیین و عزل کند.
 - ۳) با اینکه منتخب مردم است مجلس حق استیضاح و عزل او را دارد.
 - ۴) لوایح قانونی را رأساً تصویب و به مجلس تقدیم می‌کند.
- * گزینه ۱ صحیح است.

حقوق اساسی جمهوری اسلامی ایران □ ۲۶۳

۶۱- قسمت اخیر اصل ۱۳۵ قانون اساسی که مقرر می‌دارد (رئیس جمهور می‌تواند برای وزارتخانه‌هایی که وزیر ندارد حداکثر برای مدت سه ماه سرپرست تعیین کند) در صورت انقضای مدت و عدم توفیق در کسب رأی اعتماد برای وزیران پیشنهادی تکلیف چیست؟
(ارشد سراسری ۸۵)

- ۱) سه ماه مذکور در این اصل لازم‌الاجرا نیست.
- ۲) در هر بار رأی عدم اعتماد رئیس جمهور باید سه ماه صبر کند و سپس وزیر جدید را پیشنهاد نماید.
- ۳) در هر بار رأی عدم اعتماد مجلس سه ماه دیگر فرصت وجود دارد و قابل تمدید می‌باشد.
- ۴) مهلت تعیین شده در قانون اساسی قابل تمدید نیست اما تعیین تکلیف در حوزه مربوطه در صلاحیت رئیس قوه مجریه است.

* گزینه ۴ صحیح است.

۶۲- رئیس جمهور (ارشد آزاد ۸۵)

- ۱) می‌تواند وزیران را با رأی اعتماد مجلس نصب و با موافقت مجلس عزل کند.
- ۲) می‌تواند وزیران را عزل اما برای نصب وزیران باید از مجلس رأی اعتماد بگیرد.
- ۳) سفیران را مستقیماً نصب و عزل می‌کند و استوارنامه سفیران کشورهای دیگر را می‌پذیرد.
- ۴) در موارد اختلاف نظر یا تداخل در وظایف قانونی دستگاه‌های دولتی در مقام ریاست دولت اتخاذ تصمیم می‌نماید.

* گزینه ۲ صحیح است.

۶۳- کدام نظارت قانونی است؟ (ارشد سراسری ۸۵)

- ۱) شورای نگهبان حق ابطال آیین نامه‌ها و تصویب نامه‌های خلاف شرع را داراست.
- ۲) تصویب نامه‌ها و آیین نامه‌های دولت برای نظارت به هیأت عمومی دیوان عدالت اداری ارسال می‌شود.
- ۳) مصوبات دولت برای تطبیق با موازین شرع به شورای نگهبان و برای تطبیق با قانون به اطلاع رئیس مجلس می‌رسد.
- ۴) تصویب نامه‌ها و آیین نامه‌های دولت ضمن ابلاغ برای اجرا به منظور تطبیق با قوانین برای مجلس فرستاده می‌شود.

* گزینه ۴ صحیح است.

۶۴- کدام عبارت در خصوص آیین نامه‌های دولت صحیح است؟

(ارشد سراسری ۸۶)

- ۱) هیأت دولت موظف است در جهت اصلاح آن از نظر رئیس مجلس تبعیت کند .
- ۲) نظارت مستقیم بر آنها در صلاحیت خاص دیوان عدالت اداری است و هیأت عمومی آنها را باطل می‌کند.
- ۳) قاضی موظف بر اجرای تمام آنها می‌باشد لکن می‌تواند در جهت ابطال آنها به دیوان عدالت شکایت کند.
- ۴) شورای نگهبان در هیچ صورتی مجاز به اظهار نظر در خصوص آنها نیست بلکه تحت نظارت مجلس شورای اسلامی است.

* گزینه ۱ صحیح است.

(ارشد سراسری ۸۶)

۶۵- رئیس جمهور در ایران می‌تواند

- ۱) مستقیماً تصویب قانونی را به همه پرسى بگذارد.
- ۲) به طور مستقیم راساً برای دولت نمایندگان ویژه تعیین کند.
- ۳) مصوبات مجلس را امضاء کند و برای اجراء در اختیار مسئولان قرار دهد.
- ۴) راساً وزیری را برکنار و بلافاصله به جای آن، سرپرست موقت را بکار گمارد.

* گزینه ۴ صحیح است.

۶۶- معاونین رئیس جمهور در مقابل چه کسی مسئولیت سیاسی دارند؟

(ارشد سراسری ۸۶)

- ۱) هیات وزیران
- ۲) مجلس شورای اسلامی
- ۳) رئیس جمهور و معاون اول
- ۴) مجلس شورای اسلامی و رئیس جمهور

* گزینه ۳ صحیح است.

۶۷- کدامیک از گزینه‌های زیر از جمله وظایف رئیس قوه مجریه در ارتباط با قوه قضائیه

میباشد؟ (پیام نور، نیمسال اول ۸۷ - ۸۶)

- ۱) عفو و تخفیف مجازات محکومین
- ۲) انتخاب اعضای ارشد قضائی
- ۳) انتخاب وزیر دادگستری
- ۴) همه موارد

* گزینه ۳ صحیح است.

حقوق اساسی جمهوری اسلامی ایران □ ۲۶۵

۶۸- در مدتی که اختیارات و مسئولیتهای رئیس جمهور بر عهده معاون اول یا شخص دیگری است (ارشد آزاد ۸۷)

- ۱) وزراء را نمیتوان مورد سؤال و استیضاح قرار داد و برای تجدید نظر در قانون اساسی اقدام نمود.
 - ۲) وزراء را نمیتوان استیضاح کرد و به آنان رای عدم اعتماد داد.
 - ۳) وزراء را نمیتوان استیضاح نمود مگر به پیشنهاد معاون اول و تصویب مجمع تشخیص مصلحت.
 - ۴) نمی توان به همه پرسى مراجعه نمود مگر با فرمان مقام رهبرى.
- * گزینه ۲ صحیح است.

۶۹- انتخاب رئیس جمهور در کشور ایران چگونه است؟ (پیام نور ۸۸)

۱) دودرجه‌ای ۲) بطور غیرمستقیم ۳) سه مرحله‌ای ۴) بطور مستقیم

* گزینه ۴ صحیح است.

۷۰- تعیین خط مشی دولت به عهده کیست؟ (پیام نور ۸۸)

۱) مجلس ۲) رئیس جمهور ۳) هیأت وزیران ۴) معاون اول رئیس جمهور

* گزینه ۲ صحیح است.

۷۱- استعفاى هیأت وزیران به چه مقام یا نهادی تقدیم می‌شود؟ (پیام نور ۸۸)

۱) رئیس جمهور ۲) مقام رهبری ۳) مجلس شورای اسلامی ۴) رئیس مجلس

* گزینه ۱ صحیح است.

۷۲- در خصوص حل و فصل دعاوی، رئیس جمهور (ارشد سراسری ۸۸)

۱) مجاز به صلح دعاوی راجع به اموال عمومی به طور مستقل می‌باشد.

۲) مستقلاً مجاز به ارجاع دعاوی راجع به اموال دولتی به داور است.

۳) از صلح دعاوی راجع به اموال عمومی ممنوع است اما در ارجاع دعاوی آن به داوری باید تصویب مجلس را داشته باشد.

۴) صلح دعاوی راجع به اموال دولتی را باید به تصویب هیأت وزیران رسانده و به اطلاع مجلس برساند.

* گزینه ۳ صحیح است.

۲۶۶ □ درسنامه حقوق اساسی

۷۳- کدام فعالیت برای وزیران با حفظ وظایفشان مجاز است؟ (ارشد سراسری ۸۸)

- ۱) وکالت دادگستری.
 - ۲) انتخاب به عنوان رئیس دانشگاه.
 - ۳) عضویت در هیات مدیره یک شرکت خصوصی.
 - ۴) پژوهش در رشته‌ای که به تخصص وی مربوط نمی‌شود.
- * گزینه ۴ صحیح است.

۷۴- قانون اساسی دارایی کدام یک از مقامات زیر را که بر خلاف حق افزایش نیافته باشد

مجاز به رسیدگی نمی‌داند؟ (ارشد سراسری ۸۸)

- ۱) وزیران
 - ۲) رئیس مجلس شورای اسلامی
 - ۳) معاونان رئیس جمهور
 - ۴) فرزندان رئیس جمهور
- * گزینه ۲ صحیح است.

۷۵- کدام گزینه، صحیح است؟ (ارشد سراسری ۸۹)

- ۱) هر یک از وزیران در حدود وظایف خویش حق وضع آئین نامه دارد.
 - ۲) تصویب نامه‌های دولت پیش از ابلاغ برای اجرا به اطلاع رئیس مجلس می‌رسد تا در صورت احراز مخالفت با قانون، موارد را به هیأت وزیران اعلام نماید.
 - ۳) وضع تصویب نامه توسط هیأت وزیران برای انجام وظایف اداری بوده و تنظیم سازمان‌های اداری از صلاحیت‌های مجلس است.
 - ۴) هر وزیر به طور کلی حق دارد برای تأمین اجرای قوانین به وضع آئین نامه بپردازد.
- * گزینه ۱ صحیح است.

۷۶- منظور از قدرت نظامنامه‌ای قوه‌ی مجریه (ارشد سراسری ۸۹)

- ۱) حق ابتکار یا تهیه لوایح قانونی به صورت نظامنامه است.
 - ۲) قدرت ناشی از اجرای تصمیمات قوای سه گانه است.
 - ۳) حق ابتکار یا تهیه لوایح قانونی به منظور پیشنهاد به قوه مقننه است.
 - ۴) حق تدوین آئین نامه‌های ماهوی و اتخاذ تصمیمات قابل اجرا به موجب آن است.
- * گزینه ۴ صحیح است.

۷۷- در مورد آئین نامه‌های دولت: (ارشد آزاد ۸۹)

- ۱) نظارت قانونی بر آئین نامه‌ها بر عهده رئیس جمهور و نظارت شرعی بر عهده شورای نگهبان است.

حقوق اساسی جمهوری اسلامی ایران □ ۲۶۷

- ۲) شورای نگهبان حق ابطال آئین نامه‌های خلاف شرع را دارد.
- ۳) علاوه بر شورای نگهبان و دیوان عدالت اداری، قضات دادگاه‌ها نیز حسب مورد، حق ابطال آئین نامه‌ها را دارند.
- ۴) حق ابطال آئین نامه‌های خلاف قانون و شرع، به شرط شکایت، با دیوان عدالت اداری است.
- * گزینه ۴ صحیح است.

۷۸- رئیس جمهور می‌تواند:

(ارشد آزاد ۸۹ و ۹۰)

- ۱) سفیران را رأساً تعیین و استوارنامه آن‌ها را امضاء کند.
- ۲) مصوبات مجلس را امضاء کند و برای اجراء در اختیار مسؤولان قرار دهد.
- ۳) در مسائل بسیار مهم، با اکثریت آراء موافق مجلس، تصویب قانونی را به همه پرسى بگذارد.
- ۴) برای دولت رأساً نمایندگان ویژه انتخاب کند.
- * گزینه ۳ صحیح است.

۷۹- کدام یک در زمره نهادهای غیرفرمانروا، قلمداد می‌شود؟

(ارشد سراسری ۹۰)

- ۱) وزارتخانه‌ها ۲) محاکم دادگستری ۳) احزاب ۴) شوراهای محلی
- * گزینه ۳ صحیح است.

۸۰- رئیس جمهور می‌تواند:

(ارشد سراسری ۹۰)

- ۱) در مسائل بسیار مهم، با اکثریت آراء موافق دوسوم نمایندگان مجلس شورای اسلامی، تصویب قانونی را به همه پرسى بگذارد.
- ۲) مصوبات مجلس را امضاء کند، یا بنا به مصالح نظام، از امضای آن اجتناب نماید.
- ۳) برای دولت رأساً نمایندگان ویژه انتخاب کند.
- ۴) سفیران را رأساً تعیین و استوارنامه آن‌ها را امضاء کند.
- * گزینه ۱ صحیح است.

۸۱- رئیس جمهور زمانی موظف به حضور در مجلس برای پاسخ به نمایندگان است که:

(ارشد سراسری ۹۱)

- ۱) حداقل ۳/۴ کل نمایندگان مجلس از رئیس جمهور سؤال کنند.
- ۲) حداقل ۱/۴ کل نمایندگان مجلس از رئیس جمهور سؤال کنند.
- ۳) حداقل ۱/۳ کل نمایندگان مجلس از رئیس جمهور سؤال کنند.
- ۴) حداقل ۲/۳ کل نمایندگان مجلس از رئیس جمهور سؤال کنند.
- * گزینه ۲ صحیح است.

۸۲ - آیا براساس نظریات تفسیری شورای نگهبان، صلاحیت نماینده یا نمایندگان ویژه رئیس جمهور (موضوع اصل ۱۲۷ قانون اساسی) شامل صدور تصویب نامه، آئین نامه و اساسنامه می شود؟
(دکتری سراسری ۹۱)

- ۱) بله، شامل وضع تصویب نامه، آئین نامه و اساسنامه می شود.
 - ۲) بله، اختیارات نماینده ویژه تنها شامل وضع تصویب نامه می گردد.
 - ۳) خیر، شامل وضع تصویب نامه، آئین نامه و اساسنامه نمی شود.
 - ۴) خیر، اختیارات نماینده ویژه تنها شامل وضع اساسنامه و تصویب نامه می گردد.
- * گزینه ۳ صحیح است.

درسنامه

گفتار دوم: قوه مقننه (قانون گذاری و نظارت)

بند اول: مجلس شورای اسلامی (وظایف و اختیارات)

- ۱- مجلس شورای اسلامی بدون وجود شورای نگهبان اعتبار قانونی ندارد مگر در مورد تصویب اعتبارنامه‌ی نمایندگان و انتخاب شش نفر حقوق دان شورای نگهبان (اصل ۹۳ ق.ا).
- ۲- انتخابات هر دوره باید پیش از پایان دوره‌ی قبل برگزار شود به طوری که کشور در هیچ زمانی بدون مجلس نباشد. (اصل ۶۳ ق.ا).
- ۳- دوره‌ی نمایندگی مجلس شورای اسلامی چهار سال است (اصل ۶۳ ق.ا).
- ۴- انتخابات مجلس شورای اسلامی به صورت مستقیم و با رأی مخفی صورت می‌گیرد. نمایندگان در مرحله اول با اکثریت حداقل یک چهارم کل آرا انتخاب می‌شوند.
- ۵- انتخابات نماینده در مرحله‌ی دوم و همچنین انتخابات میان دوره‌ای با اکثریت نسبی به هر میزان است.
- ۶- در زمان جنگ و اشغال نظامی کشور به پیشنهاد رئیس جمهور و تصویب سه چهارم مجموع نمایندگان و تأیید شورای نگهبان انتخابات نقاط اشغال شده یا تمامی مملکت برای مدت معینی متوقف می‌شود. و در صورت عدم تشکیل مجلس جدید، مجلس سابق به کار خود ادامه خواهد داد. (اصل ۶۸ ق.ا).
- ۷- چنانچه در جریان برگزاری انتخابات به لحاظ وقوع جنگ؛ برگزاری انتخابات در یک یا چند حوزه‌ی انتخابیه متعسر گردد. وزارت کشور بلافاصله گزارش توجیهی شروع توقف انتخابات را جهت پیشنهاد به مجلس به رئیس جمهور تسلیم می‌نماید.
- ۸- نظام حقوقی کشور ما مبتنی بر نظارت مضاعف است:
- اولاً شورای نگهبان نظارت بر انتخابات مجلس شورای اسلامی را برعهده دارد (اصل ۹۹ ق.ا)
- ثانیاً پس از تشکیل و افتتاح مجلس، اعتبارنامه‌ی نمایندگان منتخب، مورد بررسی و تصویب قرار می‌گیرد.

۲۷۰ □ درسنامه حقوق اساسی

۹- نمایندگان که اعتبارنامه‌ی آنان به تصویب نرسیده حق دادن رأی جز در مورد اعتبار نامه نمایندگان را ندارند. اعتبارنامه‌ی منتخبان نمایندگی مجلس شورای اسلامی توسط شورای نگهبان صادر می‌شود.

۱۰- جلسات مجلس شورای اسلامی با حضور دو سوم مجموع نمایندگان رسمیت می‌یابد (اصل ۶۵ ق. ۱)

۱۱- در صورتی که رعایت امنیت کشور ایجاب کند به تقاضای رئیس جمهور یا یکی از وزراء یا ده نفر از نمایندگان جلسه غیر علنی تشکیل می‌شود و مصوبات جلسه غیر علنی در صورتی معتبر است که با حضور شورای نگهبان و به تصویب سه چهارم مجموع نمایندگان برسد گزارش و مصوبات این جلسات باید پس از برطرف شدن شرایط اضطراری برای اطلاع عموم منتشر گردد. (اصل ۶۹ ق. ۱).

۱۲- قسمت اول اصل ۷۰ ق. ۱ مقرر می‌دارد: رئیس جمهور و معاونان او و وزیران به اجتماع یا به انفراد حق شرکت در جلسات علنی مجلس را دارند. و می‌توانند مشاوران خود را به همراه داشته باشند. (حق حضور).

۱۳- به موجب قسمت دوم اصل ۷۰ ق. ۱ در صورتی که نمایندگان لازم بدانند وزراء مکلف به حضورند. (تکلیف حضور).

- کیفیت اخذ رأی:

۱۴- ماده ۱۲۱ آیین نامه داخلی مجلس به سه طریق اخذ رأی (با دستگاه الکترونیکی، علنی با ورقه و مخفی با ورقه) اشاره کرده و موارد بکارگیری طرق را مشخص نموده است.

۱۵- رأی مخفی با ورقه در موارد زیر الزامی است.

۱- انتخاب اعضای هیأت رئیسه، انتخاب حقوق دانان شورای نگهبان، انتخاب نمایندگان مجلس در نهادها، هیأت‌ها، مجامع و شوراها و سایر انتخابات راجع به اشخاص.

۲- انتخابات داخلی شعب و کمیسیون‌ها.

۳- رأی اعتماد و عدم اعتماد به وزیران و هیأت وزیران و رأی عدم کفایت به رئیس جمهور.

۴- رأی نسبت به اعتبار نامه نمایندگان.

۱۶- مصوبات مجلس با رأی موافق اکثریت مطلق حاضرین معتبر است مگر در مواردی که در قانون اساسی و ... نصاب دیگری تعیین شده باشد.

۱۷- انتخاب رئیس مجلس و اعضای حقوقدان شورای نگهبان و رأی اعتمادبه دولت و تصویب اعتبارنامه‌ی نمایندگان و نظایر آن با اکثریت مطلق حاضران صورت می‌گیرد.

حقوق اساسی جمهوری اسلامی ایران □ ۲۷۱

۱۸- کلیه‌ی انتخاباتی که در مجلس و کمیسیون‌ها و شعب به عمل می‌آید به استثنای انتخاب رئیس، و اعضای حقوقدان شورای نگهبان که با اکثریت مطلق انتخاب میشوند و در موارد دیگری که در قانون حد و نصاب دیگری برای آن تعیین شده با رأی اکثریت نسبی است.

۱۹- اکثریت خاص وقتی است که مسائل مطروحه برای اتخاذ تصمیم از اهمیت ویژه‌ای برخوردار است و نصاب آن معمولاً بیش از اکثریت مطلق می‌باشد. قانون اساسی و آیین نامه داخلی مواردی از اکثریت خاص را پیش‌بینی نموده است.

۱- اکثریت دو سوم مجموع نمایندگان:

- تصویب در خواست مراجعه به آراء عمومی

- تصویب عدم کفایت سیاسی رئیس جمهور

۲- اکثریت دو سوم حاضران:

- تصویب آیین نامه داخلی مجلس

- تصویب تقاضای رأی دو و سه فوریت

۳- اکثریت سه چهارم نمایندگان:

- تصویب توقف انتخابات مناطق اشغال شده کشور

- اعتبار مصوبات جلسات غیر علنی مجلس

۴- اکثریت چهار پنجم: که مربوط به تصویب تغییر خطوط مرزی کشور می‌باشد.

۲۰- نمایندگی مجلس شورای اسلامی، ملی و غیر قابل عزل است.

۲۱- ویژگیهای سمت نمایندگی:

۱- قائم به شخص بودن نمایندگی.

۲- مشارکتی بودن نمایندگی: اصول ۵۷ و فصل ۶ قانون اساسی (اصول هفتادویکم تا نودم).

۲۲- نمایندگان اقلیتهای دینی، سوگند را با ذکر کتاب آسمانی خود یاد خواهند کرد.

- مصونیت نمایندگان:

۲۳- نمایندگان مجلس در ایفای وظایف نمایندگی، در اظهار نظر و رأی خود کاملاً آزادند و

نمی‌توان آن‌ها را به سبب نظراتی که در مجلس اظهار کرده‌اند یا آرائی که در ایفای

وظیفه‌ی نمایندگی خود داده‌اند. تعقیب یا توقیف کرد. (اصل ۸۶ ق.ا) اصل فوق برای

تضمین آزادی عمل وظیفه نمایندگی است نه برای امتیاز و برتری نمایندگان نسبت به

سایرین

۲۴- ایفای وظیفه نمایندگی در اظهار نظر و رأی نباید بهانه‌ای برای تضییع حقوق مردم و وارد کردن لطمه به حیثیت و شئون مادی و معنوی اشخاص (نظیر حتک حرمت و...) باشد.

۲۵- استعفاء وقتی موثر خواهد بود که با دلایل موجه به تصویب اکثریت مطلق حاضرین مجلس برسد و هرگاه استعفاء تعدادی از نمایندگان به نحوی باشد که مانع از تشکیل جلسه رسمی گردد قابل طرح در مجلس نیست.

- وظایف و اختیارات مجلس شورای اسلامی

۲۶- مجلس شورای اسلامی در عموم مسائل در حدود مقرر در قانون اساسی می‌تواند قانون وضع کند (اصل ۷۱ ق. ۱).

۲۷- مجلس می‌تواند در موارد ضرورت، اختیار وضع بعضی از قوانین را با رعایت اصل ۷۲ ق. ۱، به کمیسیون‌های داخلی خود تفویض کند. در این صورت این قوانین در مدتی که مجلس تعیین می‌نماید به صورت آزمایشی اجرا می‌شود و تصویب نهایی آن با مجلس خواهد بود (قسمتی از بنداول اصل ۸۵ ق. ۱).

۲۸- همچنین مجلس شورای اسلامی می‌تواند تصویب دائمی اساس نامه سازمان‌ها، شرکتها، مؤسسات دولتی یا وابسته به دولت را با رعایت اصل ۷۲ ق. ۱ به کمیسیون‌های ذی ربط واگذار کند و یا اجازه تصویب آن‌ها را به دولت بدهد. در این صورت مصوبات دولت نباید با اصول و احکام مذهب رسمی کشور و یا قانون اساسی مغایرت داشته باشد. تشخیص این امر به ترتیب مذکور در اصل ۹۶ ق. ۱ با شورای نگهبان است. علاوه بر این، مصوبات دولت نباید مخالفت قوانین و مقررات عمومی کشور باشد و به منظور بررسی و اعلام عدم مغایرت‌ها آن‌ها با قوانین مزبور باید ضمن ابلاغ برای اجرا به اطلاع رئیس مجلس شورای اسلامی برسد (اصل ۸۵ ق. ۱).

۲۹- نکته‌ی قابل توجه در مورد نظارت مضاعف شورای نگهبان و رئیس مجلس می‌باشد. زیرا چنانچه بین شورای نگهبان در تطبیق مصوبه با شرع و قانون اساسی و رئیس مجلس در تطبیق مصوبه با قوانین و مقررات عمومی اختلاف وجود داشته باشد به ترتیبی که دولت نتواند در اصلاحات خود هر دو نظر را در یک جا تأمین کند راه حل مشخصی وجود ندارد.

۳۰- شرح و تفسیر قوانین عادی در صلاحیت مجلس شورای اسلامی است (اصل ۷۳ ق. ۱) که رسیدگی به طرحها و لوایح مربوط به شرح و تفسیر یک شوری است و می‌تواند به صورت عادی یا به صورت فوریت مورد بررسی قرار گیرد.

حقوق اساسی جمهوری اسلامی ایران □ ۲۷۳

۳۱- در صورتی که تفسیر به صورت دو فوریتی یا سه فوریتی باشد همانند دیگر طرح‌ها و لوایح دو فوریتی و سه فوریتی مورد رسیدگی قرار خواهند گرفت.

- کیفیت قانون گذاری:

۳۲- لوایح قانونی پس از تصویب هیأت وزیران به مجلس تقدیم می‌شود... (اصل ۷۴ ق.ا).

۳۳- استرداد لوایح پس از تصویب هیأت وزیران به صورت زیر امکان پذیر است:

۱- در صورتی که استرداد پیش از تصویب کلیات لایحه در شور اول مجلس باشد. رئیس جمهور یا وزیر مربوط کتباً با ذکر دلیل آن را مسترد می‌نماید و گزارش آن در جلسه‌ی علنی اعلام می‌شود.

۲- در صورتی که استرداد پس از تصویب کلیات لایحه در هر مرحله تا پیش از تصویب نهایی باشد وزیر مربوط یا نماینده امور مجلس دولت می‌تواند با ذکر دلیل در جلسه علنی مجلس و صحبت یک نفر مخالف هر کدام ده دقیقه و تصویب مجلس آن را مسترد نماید.

۳۴- تفاوتی که استرداد لایحه در مرحله‌ی پس از تصویب کلیات با مرحله‌ی قبل از بررسی در مجلس دارد آن است که استرداد در مراحل بررسی نیازمند تصویب مجلس می‌باشد.

۳۵- طرح‌های قانونی به پیشنهاد حداقل پانزده نفر از نمایندگان در مجلس شورای اسلامی قابل طرح است. (اصل ۷۴ ق.ا).

۳۶- چنانچه جمعی از امضا کنندگان طرح قانونی، تقاضای استرداد آن را کنند به طوری که امضا کنندگان باقی مانده کمتر از پانزده نفر گردند در صورتی که تقاضای استرداد قبل از تصویب کلیات طرح در شور اول باشد طرح مسترد و گزارش آن در مجلس داده خواهد شد. در صورتی که استرداد پس از تصویب کلیات طرح پس از هر مرحله و پیش از تصویب نهایی باشد. پس از توضیح یک نفر از تقاضا کنندگان و صحبت یک نفر مخالف با رأی مجلس، طرح قابل استرداد می‌باشد.

۳۷- اگر طرحی مورد تصویب مجلس ... واقع نشد بدون تغییر اساسی تا شش ماه دیگر نمی‌توان آن را مجدداً به مجلس پیشنهاد داد مگر با تقاضای کتبی پنجاه نفر نماینده و تصویب مجلس.

۳۸- طرح‌های قانونی که به تقلیل درآمد عمومی یا افزایش هزینه‌های عمومی می‌انجامد در صورتی قابل طرح در مجلس است که در آن طریق جبران کاهش درآمد یا تأمین هزینه جدید نیز معلوم شده باشد.

۳۹- شورای عالی استان‌ها حق دارد در حدود وظایف خود طرح‌هایی تهیه و مستقیماً یا از طریق دولت به مجلس شورای اسلامی پیشنهاد کند. این طرح‌ها باید در مجلس مورد بررسی قرار گیرد.

۴۰- قلمرو اختیارات شورای عالی اسلامی استان‌ها در حدود وظایف قانونی آن می‌باشد. فلذا این شورا نمی‌تواند در هر زمینه‌ای به تهیه و تدوین پیشنهاد طرح بپردازد. نحوه رسیدگی به این طرح‌ها و نیز تقاضای استرداد آن‌ها مشابه لوایح دولت خواهد بود. شورا می‌تواند طرح را مستقیماً به مجلس تقدیم نماید و یا از طریق دولت طرح مورد نظر را تحت عنوان لایحه تقدیم مجلس نماید.

۴۱- بررسی و تصویب عادی لوایح و طرح‌های قانونی به صورت دو شوری و با همکاری کمیسیون‌های مربوطه و مجلس صورت می‌گیرد.

۴۲- در شور اول، نسبت به کلیات طرح یا لایحه رأی گیری بعمل می‌آید و در صورت تصویب کلیات، رسیدگی در شور دوم به کمیسیون مربوط ارجاع می‌شود.

۴۳- در شور دوم:

۱- پیشنهاد جدید پذیرفته نمی‌شود.

۲- درباره‌ی اصل مواد، مذاکره بعمل نمی‌آید مگر آنکه در گزارش کمیسیون مواد جدیدی اضافه شده باشد.

۳- چنانچه در شور دوم، کمیسیون بعضی از مواد طرح یا لایحه را حذف کرده باشد هر یک از نمایندگان می‌توانند همان ماده را پیشنهاد نمایند.

۴۴- پس از خاتمه شور دوم ... به پیشنهاد حداقل پانزده نفر از نمایندگان و تصویب مجلس، شور نهایی در مجموع لایحه یا طرح جهت مرتب نمودن فصول و مواد و الفاظ و عبارات به عمل خواهد آمد.

۴۵- اصل بر عادی بودن رسیدگی طرح‌ها و لوایح است بنابراین فوریت آن‌ها باید مبین ضرورت و یا حالت استثنائی و مستند به دلایل ... باشد.

۴۶- طرح یا لایحه یک فوریتی مبتنی بر نیاز فوری جامعه و اولویت آن نسبت به سایر مواد مطروح است. که یک فوریت طرح‌ها و لوایح با صحبت یک مخالف و یک موافق و یا رأی اکثریت حاضران به تصویب می‌رسد.

۴۷- تصویب طرح‌ها و لوایح یک فوریتی یک شوری است.

حقوق اساسی جمهوری اسلامی ایران □ ۲۷۵

۴۸- طرح یا لایحه دو فوریتی مبتنی بر ضرورت جلوگیری از وقوع خسارت احتمالی و فوت فرصت است. دو فوریت طرح‌ها و لوایح با صحبت دو مخالف و دو موافق و با اکثریت دو سوم حاضران به تصویب می‌رسد.

۴۹- طرح یا لایحه سه فوریتی مبتنی بر حالت کاملاً اضطراری و حیاتی برای مقابله سریع خسارت حتمی است سه فوریت طرح‌ها و لوایح با صحبت دو مخالف و دو موافق و با رأی اکثریت دو سوم حاضران بتصویب می‌رسد.

۵۰- نمایندگان می‌توانند حداقل با پیشنهاد ۲۵ نفر از مجلس کتباً تقاضا کنند که طرح یا لایحه قانونی واصل شده به مجلس برای مدتی (حداکثر ۶ ماه) مسکوت بماند تقاضای مسکوت ماندن لایحه یا طرح بدون موافقت وزیر یا معاون امور مجلس ذی ربط پذیرفته نخواهد شد و تقاضای مسکوت ماندن طرح یا لایحه فقط برای یک بار مجاز خواهد بود.

نظارت بر مصوبات مجلس و تأیید آن

۵۱- کلیه مصوبات مجلس شورای اسلامی باید به شورای نگهبان فرستاده شود. شورای نگهبان موظف است آن را حداکثر ظرف ده روز از تاریخ وصول از نظر تطابق با موازین اسلام و قانون اساسی مورد بررسی قرار دهد و چنانچه آن را مغایر ببیند برای تجدیدنظر به مجلس بازگرداند در غیر اینصورت مصوبه قابل اجراست (اصل ۹۴ ق.ا).

۵۲- وظیفه حل اختلاف بین مجلس شورای اسلامی و شورای نگهبان با مجمع تشخیص مصلحت نظام است.

۵۳- رئیس جمهور موظف است مصوبات یا نتیجه‌ی همه پرس‌ی را پس از طی مراحل قانونی و ابلاغ به وی امضا کند و برای اجرا در اختیار مسئولان بگذارد (اصل ۱۲۳ ق.ا) صلاحیت رئیس جمهور در این مورد صلاحیت تکلیفی است.

۵۴- خودداری رئیس جمهور از امضای مصوبات مجلس یا نتیجه همه پرس‌ی موجب مسئولیت رئیس جمهور می‌شود و در این صورت دیوان عالی کشور حق دارد وی را به خاطر تخلف از وظایف قانونی محاکمه و محکوم نماید و حتی عزلش را به رهبری پیشنهاد دهد.

۵۵- مصوبات مجلس شورای اسلامی و نتیجه همه پرس‌ی پس از طی مراحل قانونی به رئیس جمهور ابلاغ می‌شود رئیس جمهور باید ظرف مدت ۵ روز آن را امضا و به مجریان ابلاغ نماید و دستور انتشار آن را صادر کند و روزنامه رسمی موظف است ظرف مدت ۷۲ ساعت پس از ابلاغ منتشر نماید.

۵۶- در صورت استنکاف رئیس جمهور از امضاء یا ابلاغ در مدت مذکور به دستور رئیس مجلس شورای اسلامی روزنامه رسمی موظف است ظرف مدت ۷۲ ساعت مصوبه را چاپ و منتشر نماید.

۵۷- قوانین ۱۵ روز پس از انتشار در سراسر کشور لازم الاجراست مگر آنکه در خود قانون ترتیب خاصی برای اجرا مقرر شده باشد.

بند دوم: مجلس شورای اسلامی (نظارت)

- نظارت تأسیسی (نظارت بر تشکیل دولت)

الف - تسلیم برنامه دولت به مجلس

۵۸- در اصل ۳ ق.۱ جمهوری اسلامی ایران عناوین سیاست‌های اساسی دولت را برشمرد اما اشاره‌ای به تأیید و یا تصویب برنامه‌ها به هنگام تشکیل دولت ننموده است.

۵۹- رئیس جمهور به هنگام معرفی وزیران، برنامه دولت را نیز برای بررسی تسلیم مجلس می‌نماید.

ب - رأی اعتماد به وزیران

۶۰- وزراء توسط رئیس جمهور تعیین و برای گرفتن رأی اعتماد به مجلس معرفی می‌شوند. (اصل ۱۳۳ ق.۱). حد نصاب لازم برای رأی اعتماد به جهت حساسیت بالا، رأی اکثریت مطلق نمایندگان می‌باشد.

۶۱- رئیس جمهور برای هیأت وزیران پس از تشکیل و پیش از هر اقدام دیگر باید از مجلس رأی اعتماد بگیرد. (اصل ۸۷ ق.۱)

۶۲- رئیس جمهور ظرف دو هفته پس از انجام مراسم تحلیف و یا بعد از استعفا یا سقوط دولت کتباً اسامی هیأت وزیران را به همراه شرح حال هر یک از وزیران و برنامه دولت تسلیم مجلس می‌نماید.

۶۳- چنانچه در جریان رأی گیری برای تشکیل دولت، وزراء رأی اعتماد مجلس را کسب نکنند در این صورت «... رئیس جمهور موظف است با رعایت اصل ۱۳۵ ق.۱. حداکثر قبل از سه ماه فرد یا افراد دیگری را برای اخذ رأی به مجلس معرفی نماید».

- نظارت بر تغییر وزراء و مسائل مهم و مورد اختلاف دولت

۶۴- وزراء تا زمانی که عزل نشده‌اند و یا بر اثر استیضاح یا درخواست رأی اعتماد، مجلس به آن‌ها رأی عدم اعتماد نداده است در سمت خود باقی می‌مانند (اصل ۱۳۵ ق.۱) و حتی با تغییر مجلس گرفتن رأی اعتماد جدید برای وزراء لازم نیست. (اصل ۱۳۳ ق.۱).

حقوق اساسی جمهوری اسلامی ایران □ ۲۷۷

۶۵- در صورتی که وزراء استعفا نمایند و یا توسط رئیس جمهور عزل شوند وی باید برای وزیر یا وزیران جدید از مجلس رأی اعتماد بگیرد و در صورتی که پس از ابراز اعتماد مجلس به دولت نیمی از هیأت وزیران تغییر نماید باید مجدداً از مجلس شورای اسلامی برای هیأت وزیران تقاضای رأی اعتماد کند (اصل ۱۳۶ ق.ا).

۶۶- رئیس جمهور در دوران تصدی نیز در مورد مسائل مهم و مورد اختلاف می‌تواند از مجلس برای هیأت وزیران تقاضای رأی اعتماد کند تشخیص مسائل مهم و مورد اختلاف... با هیأت دولت است و کیفیت رأی به صورت جداگانه برای هر یک از وزیران خواهد بود.

- نظارت اطلاعاتی

۶۷- هرکس شکایتی از طرز کار مجلس یا قوه مجریه یا قوه قضائیه داشته باشد می‌تواند شکایت خود را کتباً به مجلس شورای اسلامی عرضه کند مجلس موظف است به این شکایات رسیدگی کند و پاسخ کافی بدهد در مواردی که شکایت به قوه مجریه یا قوه قضائیه مربوط است رسیدگی و پاسخ کافی از آن‌ها بخواهد و در مدت مناسب نتیجه را اعلام نماید و در موردی که مربوط به عموم باشد به اطلاع عام برساند (اصل ۹۰ ق.ا).

- تحلیل اصل نود

۶۸- مرجعیت مجلس به عنوان کانون وکلای ملت نزدیک‌ترین نهادی است که تشکیل آن ارتباط مستقیم به رأی و اراده مردم دارد و جهت دوم مربوط به نتیجه کار مجلس است زیرا از طریق شکایت، برخی از اطلاعات مربوط به جریان نامساعد امور اجرایی کشور، مقدمه سؤال و استیضاح را فراهم می‌کند.

۶۹- اقدامات مجلس در اجرای اصل ۹۰ ق.ا بیشتر جنبه سیاسی و معنوی دارد و اثر روانی بر جامعه و اثر ارشادی بر دستگاه‌ها بر جای می‌گذارد.

۷۰- به منظور اجرای اصل ۹۰ ق.ا کمیسیونی به نام کمیسیون اصل ۹۰ ق.ا تشکیل می‌گردد که دارای دو واحد است.

۱- واحد رسیدگی به شکایات که اعضای آن کلاً از نمایندگان خواهد بود.

۲- واحد دفتر که افراد آن از طرف هیأت رئیسه مجلس معین می‌شوند.

۷۱- از نظر اجتماعی اصل ۹۰ ق.ا را می‌توان از جمله ابزار اجرایی وظیفه‌ی همگانی امر به معروف و نهی از منکر قلمداد نمود.

۷۲- کمیسیون اصل ۹۰ ق.ا می‌تواند جهت کسب اطلاع کافی از مسئولین قوای سه‌گانه دعوت، یا مستقیماً با آن‌ها مکاتبه نماید. در صورت تخلف و ثبوت جرم به خاطر عدم

پاسخگویی و جواب قانع کننده در اسرع وقت متخلف به مجازات حبس از سه ماه تا یک سال و انفصال از خدمات دولتی از شش ماه تا یکسال محکوم خواهد شد.

۷۳- کمیسیون صرفاً به شکایاتی که از روش و طرز کار مجلس یا قوای مجریه و قضائیه باشد رسیدگی می کند.

- ابتکار نمایندگان در کسب اطلاع

- تذکر

۷۴- رئیس مجلس تذکر نماینده یا نمایندگان را به رئیس جمهور یا وزیر مربوط ابلاغ و خلاصه آن را در اولین جلسه علنی آتی مجلس عنوان می نماید.

- سؤال از وزیر

۷۵- در هر مورد که هر یک از نمایندگان از وزیر مسئول درباره یکی از وظایف (وی) سؤال کنند وزیر موظف است در مجلس حاضر شود و به سؤال جواب دهد و این جواب نباید بیش از ده روز به تأخیر افتد (اصل ۸۸ ق.ا) مگر آنکه وزیر رسماً و با عذر موجه تقاضای تأخیر حداکثر برای مدت یک ماه را نموده باشد.

- سؤال از رئیس جمهور

۷۶- در هر مورد که حداقل یک چهارم کل نمایندگان مجلس شورای اسلامی از رئیس جمهور... درباره یکی از وظایف وی سؤال کنند رئیس جمهور... موظف است در مجلس حاضر و به سؤال جواب دهد و این جواب نباید... بیش از یک ماه به تأخیر افتد. مگر با عذر موجه به تشخیص مجلس شورای اسلامی. (اصل ۸۸ ق.ا)

- ابتکار مجلس در کسب اطلاعات (تحقیق و تفحص)

۷۷- مجلس شورای اسلامی حق تحقیق و تفحص در تمام امور کشور را دارد. (اصل ۷۶ - ق.ا)

۷۸- عبارت «تمام امور» در مفهوم مادی تمام مسائل داخلی و بین المللی و در مفهوم سازمانی، تمام سازمانها و مقامات مشمول اصل نظارت فوق می شود.

۷۹- مجمع تشخیص مصلحت نظام، دستگاه های زیر نظر مستقیم مقام رهبری (به جز صدا و سیما)، مجلس خبرگان رهبری و شورای نگهبان از اصل مذکور (اصل ۷۶ ق.ا) مستثنی می باشد.

۸۰- تحقیق و تفحص از حقوق خاصه مجلس به شمار می رود و نمایندگان در این خصوص حق مستقلی را دارا نیستند. به عبارت دیگر نه تنها نمایندگان حق تحقیق و تفحص ندارند.

حقوق اساسی جمهوری اسلامی ایران □ ۲۷۹

بلکه تفویض اختیار حق تحقیق و تفحص به کمیسیون... (نیز) مغایر با اصل ۷۶ ق. ۱ است (مذاکرات شورای نگهبان).

۸۱ - هرگاه نماینده‌ای تحقیق و تفحص در هریک از امور کشور را لازم بداند درخواست خود را کتباً از طریق هیأت رئیسه مجلس به کمیسیون که امر مزبور در تخصص آن است تقدیم می‌نماید.

۸۲ - مصلحت انجام تحقیق و تفحص به مدت شش ماه می‌باشد و در صورت ضرورت با درخواست هیأت تحقیق و تفحص و تصویب هیأت رئیسه مجلس حداکثر تا شش ماه دیگر قابل تمدید است.

- نظارت استصوابی

۸۳ - برخی از اعمال حقوقی زیر نظر مستقیم و با تصویب و صلاحدید ناظر انجام می‌شود و این اعمال بدون موافقت ناظر اعتبار ندارد به چنین نظارتی نظارت استصوابی می‌گویند.

۸۴ - برخی از اعمالی که فقط با کسب اجازه‌ی قبلی از مجلس قابل اجراست (نظارت استصوابی) عبارتند از: حق مجلس در تصویب قراردادهای بین‌المللی، تغییر خطوط مرزی، حالت فوق‌العاده، نظارت بر صلح دعاوی مالی دولت و ارجاع آن به داوری و برخی دیگر از اعمال دولتی می‌باشد.

- نظارت بر معاهدات و قراردادهای بین‌المللی

۸۵ - هرگونه قرارداد که موجب سلطه بیگانگان بر منابع طبیعی و اقتصادی، فرهنگ، ارتش و دیگر شئون کشور گردد ممنوع می‌باشد. (اصل ۱۵۳ ق. ۱)

۸۶ - عهدنامه‌ها، مقاله‌ها، قرارداد و موافقت‌نامه‌های بین‌المللی باید به تصویب مجلس برسد. (اصل ۷۷ ق. ۱).

۸۷ - امضای عهدنامه‌ها، مقاله‌ها، موافقت‌نامه‌ها و قراردادهای دولت ایران با سایر دولت‌ها و همچنین امضای پیمان‌های مربوط به اتحادیه‌های بین‌المللی پس از تصویب مجلس شورای اسلامی با رئیس‌جمهور یا نماینده قانونی اوست. (اصل ۱۲۵ ق. ۱)

۸۸ - قراردادهایی که یک طرف آن وزارتخانه یا مؤسسه یا شرکت دولتی و طرف دیگر قرارداد، شرکت خصوصی باشد قرارداد بین‌المللی محسوب نمی‌شود. (نظریه شورای نگهبان).

۸۹ - قرارداد بین دولت‌ها ولو آنکه موضوعاً مشابه با قراردادهای منعقد بین دولت با طرف خارجی خصوصی باشد. بین‌المللی محسوب و طبق اصل ۷۷ ق. ۱ باید به تصویب مجلس برسد.

۲۸۰ □ در سنانه حقوق اساسی

۹۰- یادداشت تفاهم چنانچه ایجاد تعهد نماید مثل قرارداد است و باید اصل ۷۷ ق.ا.در آن رعایت شود.

۹۱- قراردادهای جزئی در رابطه با اصل قراردادهای موضوع اصل ۷۷ ق.ا. در صورتی که خارج از محدوده ی اصل و قرارداد باشد باید به تصویب مجلس برسد اما در صورتی که داخل در محدوده ی اصل قرارداد باشد نیاز به تصویب مجلس ندارد.

۹۲- قراردادهایی که برای انجام معامله بین وزارت خانه‌ها و سایر سازمان‌های دولتی و شرکت‌های دولتی خارجی که دارای شخصیت حقوقی باشند منعقد می‌گردد منصرف است و موارد خاص اینگونه قراردادها در صورتی که ضوابط کلی آن به موجب قانون عادی تعیین شده باشد نیاز به تصویب مجلس ندارد.

۹۳- قراردادهای معاملاتی دولت با دولت‌های دیگر باید به تصویب مجلس برسد.

- آئین تصویب معاهدات و قراردادهای بین المللی

۹۴- مقررات تصویب معاهدات و قراردادهای بین‌المللی عبارتند از:

۱- تقدیم لایحه

۲- تشخیص اهمیت معاهدات و قراردادها: در لوایح تقدیمی معاهدات و قراردادها به مهم و عادی تقسیم می‌شوند.

۳- رسیدگی و تصویب معاهدات و قراردادهای عادی، در صورتی که قید اهمیت به تصویب مجلس نرسد عهدنامه، مقاوله نامه، قرارداد یا موافقت نامه، عادی تلقی می‌شود و مجلس به صورت یک شوری آن را مورد رسیدگی قرار خواهد داد.

۴- رسیدگی و تصویب معاهدات و قراردادهای مهم: در صورتی که مجلس قید اهمیت را تصویب کند رسیدگی به آن همانند لوایح معمولی دیگر دو شوری خواهد بود.

- نظارت بر تغییر خطوط مرزی

۹۵- هرگونه تغییر خطوط مرزی ممنوع است. مگر اصلاحات جزئی با رعایت مصالح کشور به شرط آنکه یک طرفه نباشد و به استقلال و تمامیت ارضی کشور لطمه نزنند و به تصویب چهار پنجم نمایندگان مجلس شورای اسلامی برسد. (اصل ۷۸ ق.ا).

۹۶- لوایح مربوط به عهدنامه‌های اصلاح جزئی در خطوط مرزی همانند سایر عهدنامه‌های بین‌المللی مهم دو شوری خواهد بود.

- نظارت بر حالت‌های فوق العاده و محدودیت‌های ضروری

۹۷- اصل آزادی برای افراد جامعه از محورهای اصلی قانون اساسی به شمار می‌رود و حفظ آن ضرورت جامعه، تکلیف دولت و حق افراد مردم است.

حقوق اساسی جمهوری اسلامی ایران □ ۲۸۱

۹۸- هیچ فرد یا گروه یا مقامی حق ندارد به نام استفاده از آزادی و استقلال... ایران کمترین خدشه‌ای وارد کند و هیچ مقامی حق ندارد به نام حفظ استقلال و تمامیت ارضی کشور آزادی‌های مشروع را هرچند با وضع قوانین و مقررات سلب کند. (اصل ۹ ق.ا).

۹۹- قانون‌گذار حق ندارد آزادی‌های مشروع را که حق فطری و خدادادی است ولو با وضع قوانین از افراد سلب کند.

۱۰۰- برقراری حکومت نظامی مطلقاً ممنوع است ولی در حالت جنگ و شرایط اضطراری و نظیر آن دولت حق دارد با تصویب مجلس شورای اسلامی موقتاً محدودیت‌های ضروری را برقرار نماید ولی مدت آن به هر حال نمی‌تواند بیش از سی روز باشد در صورتی که ضرورت هم چنان باقی بماند دولت موظف است مجدداً از مجلس کسب مجوز کند (اصل ۷۹ ق.ا).

۱۰۱- دولت به جای حکومت نظامی در زمان بحران، خود از اختیارات استثنائی به طریق غیر نظامی استفاده نموده و امور کشور را اداره می‌نماید.

- نظارت بر صلح دعاوی مالی دولت و ارجاع آن به داوری:

۱۰۲- صلح دعاوی راجع به اموال عمومی و دولتی یا ارجاع آن به داوری در هر مورد موقوف به تصویب هیأت وزیران است و باید به اطلاع مجلس برسد در مواردی که طرف دعوی خارجی باشد و در موارد مهم داخلی باید به تصویب مجلس نیز برسد موارد مهم را قانون معین می‌کند. (اصل ۱۳۹ ق.ا).

۱۰۳- در مورد دعاوی داخلی پس از تصویب هیأت وزیران نسبت به صلح دعوا یا ارجاع آن به داوری صرفاً به اطلاع مجلس می‌رسد.

۱۰۴- در مورد دعاوی مالی دولت با طرف خارجی، صلح دعوا یا ارجاع آن به داوری پس از تصویب هیأت وزیران بدون استثناء باید به تصویب مجلس برسد.

- نظارت بر برخی دیگر از اعمال دولتی

۱۰۵- گرفتن و دادن وام و کمک‌های بدون عوض داخلی و خارجی از طرف دولت باید با تصویب مجلس شورای اسلامی باشد. (اصل ۸۰ ق.ا).

۱۰۶- استخدام کارشناسان خارجی از طرف دولت ممنوع است مگر در موارد ضرورت با تصویب مجلس شورای اسلامی. (اصل ۸۲ ق.ا).

۱۰۷- بناها و اموال دولتی که از نفایس ملی باشد قابل انتقال به غیر نیست مگر با تصویب مجلس شورای اسلامی، آن هم در صورتی که از نفایس منحصر به فرد نباشد (اصل ۸۳ ق.ا).

۱۰۸- نفایس ملی به علت قدمت تاریخی و برخورداری از ارزش‌های فرهنگی معمولاً از جاذبیت بالا برخوردارند و در همین جهت در ردیف اعتبارات کشور و پشتوانه ملی به حساب می‌آیند فلذا انتقال آن‌ها به هر شکل شایسته نیست. اما اگر ضرورت اقتضا کند فروش و یا نقل و انتقال آن به غیر در هر مورد به شرط آنکه منحصر به فرد نباشد باید به تصویب مجلس برسد.

۱۰۹- نفایس ملی منحصر به فرد، از نظر فرهنگی و اجتماعی، حفظ و نگهداری آن‌ها ضروری و فروش آن‌ها مطلقاً ممنوع است و حتی مجلس حق تصویب فروش و یا انتقال آن‌ها را ندارد.

۱۱۰- دادن امتیاز تشکیل شرکت‌ها و مؤسسات در امور تجاری و صنعتی و کشاورزی و معادن و خدمات به خارجی‌ان مطلقاً ممنوع است.

۱۱۱- شورای نگهبان قراردادهای شرکت‌های خارجی با دولت را قانونی قلمداد نموده و آن‌ها را مغایر با اصل ۸۱ ق.ا (دادن امتیاز تشکیل شرکت‌ها... به خارجی‌ان) ندانسته است.

۱۱۲- بودجه‌ی سالانه کشور به ترتیبی که در قانونی مقرر می‌شود از طرف دولت تهیه و برای رسیدگی و تصویب به مجلس شورای اسلامی تسلیم می‌گردد. هر گونه تغییر در ارقام بودجه نیز تابع مراتب مقرر در قانون خواهد بود (اصل ۵۲ ق.ا).

۱۱۳- بودجه کل کشور برنامه مالی دولت است که برای یک سال مالی تهیه و حاوی پیش‌بینی درآمدها و سایر منابع تأمین اعتبار و برآورد هزینه‌ها برای انجام عملیاتی که منجر به نیل سیاست‌ها به هدف‌های قانونی می‌شود، می‌باشد.

۱۱۴- دولت در برنامه‌های خود علاوه بر بودجه وزارت خانه‌ها و سازمان‌های وابسته، بودجه‌ی سایر مؤسسات عمومی، قوای سه گانه و صدا و سیما را وصول و پس از هماهنگی‌های لازم و تصویب هیأت وزیران به صورت لایحه تقدیم مجلس می‌نماید (اصل ۵۲ ق.ا).

۱۱۵- بر اساس اصل ۵۲ ق.ا دولت مسئول تهیه بودجه‌ی سالانه خواهد بود لذا معاونت نظارت راهبردی ریاست جمهوری که مجهز به تمام امکانات برای برآورد درآمدها و هزینه‌ها می‌باشد زیر نظر رئیس جمهور قرار دارد و هماهنگ کننده برنامه و بودجه دولت و سایر دستگاه‌های قدرت عمومی است و قادر به تهیه بودجه خواهد بود. (شایان ذکر است سابقاً سازمان مدیریت و برنامه ریزی متولی امر بودجه و نظارت بر آن بود).

۱۱۶- تصویب بودجه با مجلس است مجلس به جز تعیین بودجه خود هیچ نقشی در تهیه بودجه کشور ندارد. لایحه بودجه سالانه کشور یک شوری خواهد بود.

۱۱۷- دیوان محاسبات کشور مستقیماً زیر نظر مجلس شورای اسلامی می‌باشد (اصل ۵۴ ق.ا).

حقوق اساسی جمهوری اسلامی ایران □ ۲۸۳

۱۱۸- رئیس دیوان محاسبات کشور پس از افتتاح هر دوره قانون‌گذاری به پیشنهاد کمیسیون دیوان محاسبات و بودجه‌ی مجلس شورای اسلامی با تصویب نمایندگان ملت انتخاب می‌شود. هدف اصلی دیوان پاسداری از بیت المال است. (رجوع به اصل ۵۵ ق.ا).

۱۱۹- دیوان محاسبات گزارش تفریغ بودجه‌ی هر سال را به انضمام نظرات خود به مجلس تسلیم می‌نماید.

- نظارت سیاسی

۱۲۰- هر یک از وزیران مسئول وظایف خاص خویش در برابر رئیس جمهور و مجلس است و در اموری که به تصویب هیأت وزیران می‌رسد مسئول اعمال دیگران نیز هست. (اصل ۱۳۷ ق.ا).

۱۲۱- هر وزیر به عنوان یک مقام عالی، ریاست سیاسی و اداری دستگاهی را بر عهده دارد. لذا به اعتبار این سیاست دوگانه در مقابل رئیس جمهور مسئول است اما این مسئولیت در مقابل مجلس فقط جنبه سیاسی دارد و مجلس تنها بر اعمال سیاسی حق نظارت و استیضاح را دارد.

۱۲۲- رئیس جمهور ریاست هیأت وزیران را بر عهده دارد. به همین جهت طبق ذیل اصل ۱۳۴ ق.ا او در برابر مجلس مسئول اقدامات جمعی وزیران نیز می‌باشد.

۱۲۳- نمایندگان مجلس شورای می‌توانند در مواردی که لازم می‌دانند هیأت وزیران یا هر یک از وزراء را استیضاح کنند. استیضاح وقتی قابل طرح در مجلس است که با امضای حداقل ده نفر از نمایندگان تقدیم مجلس شود (اصل ۸۹ ق.ا).

۱۲۴- هیأت وزیران یا وزیر مورد استیضاح باید ظرف مدت ده روز پس از طرح آن در مجلس حاضر شود و به آن پاسخ گوید و از مجلس رأی اعتماد بخواهد. (اصل ۸۹ ق.ا).

۱۲۵- تحلیل حقوقی رأی مجلس نسبت به استیضاح:

- فرض اول: مجلس، موضوع اعتماد به وزیر یا وزیران را به رأی می‌گذارد. اگر اکثریت مطلق نمایندگان حاضر، رأی مثبت دادند وزیر استیضاح شونده رأی اعتماد کسب کرده و با این اعتماد می‌تواند به کار خود ادامه دهد.

- فرض دوم: مجلس عدم اعتماد به وزیر یا وزیران را به رأی می‌گذارد که اگر اکثریت مطلق نمایندگان حاضر، رأی مثبت دادند به استیضاح شونده رأی عدم اعتماد داده شده و عزل می‌گردد و بر اساس نظر تفسیری شورای نگهبان مجلس شورای اسلامی عدم اعتماد وزیر را به رأی می‌گذارد و رأی ممتنع نمایندگان هم به منزله‌ی اعتماد به وزیر تلقی می‌گردد.

۱۲۶- در صورتی که حداقل یک سوم از نمایندگان مجلس شورای اسلامی رئیس جمهور را در مقام اجرای وظایف قوه مجریه و اداره‌ی امور اجرایی کشور مورد استیضاح قرار دهند. رئیس جمهور باید ظرف مدت یک ماه پس از طرح آن در مجلس حاضر شود. (بخشی از اصل ۸۹ ق.ا).

۱۲۷- در صورتی که دو سوم کل نمایندگان به عدم کفایت رئیس جمهور رأی دادند مراتب جهت اجرای بند ده اصل ۱۱۰ ق.ا به اطلاع مقام رهبری می‌رسد. (ذیل اصل ۸۹ ق.ا).

۱۲۸- رأی عدم اعتماد به وزراء که عزل بی چون و چرای آن‌ها را به دنبال رأی عدم کفایت به رئیس جمهور به تنهایی اثری ندارد. بلکه با تشخیص مصالح نظام توسط مقام رهبری، آن مقام حکم عزل رئیس جمهور را صادر می‌کند.

۱۲۹- در صورت عزل رئیس جمهور و در مدتی که اختیارات و مسئولیت‌های رئیس جمهور بر عهده معاون اول یا فرد دیگری است وزراء را نمی‌توان استیضاح کرد یا به آنان رأی عدم اعتماد داد. (اصل ۱۳۲ ق.ا).

بند سوم: شورای نگهبان

۱۳۰- اصل ۹۱ ق.ا. ترکیب دو گانه‌ای (شش نفر فقها و شش نفر حقوقدانان) را برای شورای نگهبان (قوه مؤسس ناظر) قائل شده است.

۱۳۱- نیمی از اعضای شورا عبارتند از: شش نفر از فقهای عادل و آگاه به مقتضیات زمان و مسائل روز که انتخاب این عده با مقام رهبری است. (اصل ۹۱ ق.ا). نیمی دیگر از اعضای شورا عبارتند از: شش نفر حقوقدان که به وسیله رئیس قوه قضائیه به مجلس شورای اسلامی معرفی می‌شوند و با رأی مجلس انتخاب می‌شوند.

۱۳۲- شرایط احراز عضویت شورای نگهبان عبارتند از:

- ۱- منع جمع عضویت شورا با سایر مشاغل دولتی و حکومتی.
- ۲- منع وابستگی مؤثر اعضای شورا به احزاب و گروه‌های سیاسی که این دو شرط، لازمه بی‌طرفی شورای نگهبان در انجام وظایف می‌باشد.
- ۱۳۳- اعضای شورای نگهبان برای مدت شش سال انتخاب می‌شوند ولی در نخستین دوره پس از گذشت سه سال نیمی از اعضای هر گروه به قید قرعه تغییر می‌یابند و اعضای تازه به جای آن‌ها انتخاب می‌شوند (اصل ۹۲ ق.ا).

- حضور اعضای شورای نگهبان در مجلس شورای اسلامی

حقوق اساسی جمهوری اسلامی ایران □ ۲۸۵

۱۳۴- اعضای شورای نگهبان به منظور تسریع در کار می‌توانند هنگام مذاکره درباره لایحه یا طرح قانونی در مجلس حاضر شوند و مذاکرات را استماع کنند. اما وقتی طرح یا لایحه‌ای فوری در دستور کار مجلس قرار گیرد اعضای شورای نگهبان باید در مجلس حاضر شوند و نظر خود را اظهار نمایند. (اصل ۹۸. ق.ا.)

۱۳۵- چنانچه طرح یا لایحه‌ای با قید دو یا سه فوریت در دستور کار مجلس قرار گیرد اعضای شورای نگهبان باید در آن جلسه شرکت نمایند.

۱۳۶- به هنگام رسیدگی به لوایح و طرح‌های یک فوریتی ظاهراً شورای نگهبان الزام به حضور در مجلس را ندارد.

۱۳۷- ... در شرایط اضطراری در صورتی که رعایت امنیت کشور ایجاب کند به تقاضای رئیس جمهور یا یکی از وزرا یا ده نفر از نمایندگان جلسه غیر علنی تشکیل می‌شود مصوبات جلسه غیر علنی در صورتی معتبر است که با حضور شورای نگهبان به تصویب سه چهارم نمایندگان برسد... (اصل ۶۹ ق.ا.).

۱۳۸- بر اساس اصل ۱۲۱ ق.ا. رئیس جمهور در مجلس شورای اسلامی در جلسه‌ای که با حضور رئیس قوه قضائیه و اعضای شورای نگهبان تشکیل می‌شود... سوگند یاد می‌کند.

- نظارت بر قوانین و مقررات

۱۳۹- بر اساس اصل ۴ ق.ا. کلیه قوانین و مقررات ... باید بر اساس موازین اسلامی باشد. این اصل بر اطلاق یا عموم همه اصول قانون اساسی و قوانین و مقررات دیگر حاکم است و تشخیص این امر بر عهده فقهای شورای نگهبان است.

۱۴۰- قانون اساسی با عنایت به اصل ۴ ق.ا. فقهای شورای نگهبان را مرجع تمیز و تشخیص مطابقت قوانین و مقررات با موازین اسلامی دانسته است.

۱۴۱- کلیه مصوبات مجلس شورای اسلامی باید به شورای نگهبان فرستاده شود. شورای نگهبان موظف است آن را حداکثر ظرف مدت ده روز از تاریخ وصول از نظر انطباق بر موازین اسلام و قوانین اساسی مورد بررسی قرار دهد و چنانچه آن را مغایر ببیند برای تجدیدنظر به مجلس بازگرداند در غیر این صورت مصوبه قابل اجراست. (اصل ۹۴ ق.ا.)

۱۴۲- به تصریح اصل ۹۱ ق.ا. منظور اصلی قانونگذار از تشکیل شورای نگهبان، پاسداری از احکام اسلام و قانون اساسی از نظر عدم مغایرت مصوبات مجلس شورای اسلامی با آن هاست. از این عبارت جز تصریح به مطلق «مصوبات» قرینه دیگری مشاهده نمی‌شود در نتیجه نه تنها قوانین بلکه سایر اعمال مجلس را در بر می‌گیرد.

۱۴۳- شورای نگهبان موظف به بررسی و اظهار نظر در ظرف ده روز می‌باشد و سکوت و عدم اظهار نظر تلقی به عدم مغایرت آن مصوبه با موازین شرع و قانون اساسی خواهد شد.

- نظارت شرعی بر قوانین و مقررات

۱۴۴- دو نظریه در مورد اصل ۴ ق.ا وجود دارد:

۱- اصل ۴ ق.ا شامل قوانین و مقررات گذشته هم می‌شود.

۲- عدم شمول اصل ۴ ق.ا بر قوانین و مقررات گذشته.

- نظر شورای نگهبان در مورد نظارت شرعی بر قوانین و مقررات گذشته این است که اصل ۴ ق.ا را مستقل از اصول مربوط به قوه مقننه دانسته و در اجرای آن برخی از قوانین و مقررات گذشته را حسب ارجاع و یا راساً خلاف شرع تشخیص داده است. قانون اساسی فقط تشخیص این امر را بر عهده فقهای شورای نگهبان قرار داده است.

۱۴۵- بر اساس اصل ۸۵ ق.ا نظارت بر مقررات مصوب دولت کلاً بر عهده رئیس مجلس شورای اسلامی است و تنها اساسنامه‌ی سازمان‌ها که مصوب دولت است علاوه بر رئیس مجلس به شورای نگهبان نیز فرستاده می‌شود.

۱۴۶- مصوبات دولت نباید با اصول و احکام مذهب رسمی کشور و یا قانون اساسی مغایرت داشته باشد تشخیص این امر به ترتیب مذکور در اصل ۹۸ ق.ا با شورای نگهبان است. (اصل ۸۵ ق.ا).

۱۴۷- قضات دادگاه‌ها مکلف‌اند از اجرای تصویب نامه‌ها و آئین نامه‌های دولتی که مخالف با قوانین و مقررات اسلامی یا خارج از حدود اختیارات قوه مجریه است خودداری کنند و هرکس می‌تواند ابطال این گونه مقررات را از دیوان عدالت اداری تقاضا کند (اصل ۱۷۰ ق.ا).

۱۴۸- در اصل ۱۷۰ ق.ا، برای شورای نگهبان حق و تکلیفی را مقرر نداشته، اما در قسمت اول ماده ۲۵ قانون دیوان عدالت اداری آمده است که دیوان عدالت اداری موظف است چنانچه شکایتی مبنی بر مخالفت بعضی از تصویب نامه‌ها و یا آیین نامه‌های دولتی با مقررات اسلامی مطرح گردید، شکایت را به شورای نگهبان ارجاع نماید، چنانچه شورای نگهبان طبق اصل ۴ ق.ا خلاف شرع بودن را تشخیص داد دیوان حکم ابطال آن را صادر نماید.

۱۴۹- قانون اساسی، مجلس شورای اسلامی را مسئول تفسیر قوانین عادی و شورای نگهبان را مسئول تفسیر قانون اساسی مقرر داشته است.

۱۵۰- تفسیر قانون اساسی بر عهده شورای نگهبان است که با تصویب سه چهارم آنان انجام می‌شود. (اصل ۹۸ ق.ا)

حقوق اساسی جمهوری اسلامی ایران □ ۲۸۷

۱۵۱- تفسیر قانون اساسی در حکم قانون اساسی است همان گونه که تفسیر قانون عادی در حکم قانون عادی است، اما نظر مشورتی شورای نگهبان در خصوص قانون اساسی می تواند مقدمه ای برای تفسیر باشد. از طرفی نیز شورا در برابر سؤالات هیأت رئیسه مجلس شورای اسلامی، رئیس قوه قضائیه یا رئیس جمهور در مورد تفسیر قانون اساسی ملزم به پاسخ است.

۱۵۲- شورای نگهبان نظارت بر انتخابات مجلس خبرگان رهبری، ریاست جمهوری، مجلس شورای اسلامی، مراجعه به آراء عمومی و همه پرسی را بر عهده دارد (اصل ۹۹ ق.ا).

۱۵۳- صدور اعتبار نامه ی منتخبین منوط به اعلام نظر شورای نگهبان است.

۱۵۴- نظارت بر انتخابات مجلس بر عهده شورای نگهبان می باشد، این نظارت استصوابی، عام و در تمام مراحل و در کلیه امور مربوط به انتخابات جاری است.

۱۵۵- نظر شورای نگهبان در مورد ابطال یا توقف انتخاباتی قطعی و لازم الاجرا است و هیچ مقام یا مرجع دیگری حق ابطال یا متوقف کردن انتخابات را ندارد. (نظارت استصوابی).

سوالات طبقه بندی شده

گفتار دوم: قوهی مقننه

بند اول: مجلس شورای اسلامی

۱- در قوه مقننه جمهوری اسلامی ایران:

(ارشد سراسری ۷۲)

- ۱) با رأی دو سوم نمایندگان می توان نماینده ای را اخراج کرد.
- ۲) نمایندگان در اظهارنظر و رأی آزادند و نمی توان آن ها را بدین سبب در دوران نمایندگی مورد مؤاخذه قرار داد.
- ۳) نمایندگان از مصونیت سیاسی و کیفری برخوردارند.
- ۴) نمایندگی قائم به شخص، غیر قابل انتقال و در صورت عدم ارتکاب جرم یا غیبت غیر قابل عزل است.

* گزینه ۴ صحیح است.

۲- در چه صورتی نماینده مجلس قابل عزل است؟

(ارشد سراسری ۷۲)

- ۱) خلاف مصالح مملکت سخن بگوید.
- ۲) خلاف شرع سخن بگوید.
- ۳) نماینده مجلس قابل عزل نیست.
- ۴) مردم حوزه انتخابیه او را قبول نداشته باشند.

* گزینه ۳ صحیح است.

۳- در قوه مقننه جمهوری اسلامی ایران:

(ارشد سراسری ۷۲)

- ۱) با رأی دو سوم نمایندگان می توان نماینده ای را اخراج کرد.
- ۲) نمایندگان در اظهارنظر و رأی آزادند و نمی توان آن ها را بدین سبب در دوران نمایندگی مورد مؤاخذه قرار داد.
- ۳) نمایندگان از مصونیت سیاسی و کیفری برخوردارند.
- ۴) نمایندگی قائم به شخص، غیر قابل انتقال و در صورت عدم ارتکاب جرم یا غیبت غیر قابل عزل است.

* گزینه ۴ صحیح است.

۴- در چه صورتی نماینده مجلس قابل عزل است؟

(ارشد سراسری ۷۲)

- ۱) خلاف مصالح مملکت سخن بگوید.
- ۲) خلاف شرع سخن بگوید.
- ۳) نماینده مجلس قابل عزل نیست.
- ۴) مردم حوزه انتخابیه او را قبول نداشته باشند.

* گزینه ۳ صحیح است.

حقوق اساسی جمهوری اسلامی ایران □ ۲۸۹

۵- جلسات مجلس شورای اسلامی با حضور چه تعداد از نمایندگان رسمیت می‌یابد؟

(ارشد سراسری ۷۲)

- (۱) اکثریت مطلق (۲) دو سوم (۳) یک سوم (۴) سه چهارم
* گزینه ۲ صحیح است.

۶- نمایندگان مجلس شورای اسلامی در مقام ایفای وظایف نمایندگی:

(ارشد سراسری ۷۲)

- (۱) حق تحقیق و تفحص در تمام امور کشور را دارا هستند.
(۲) حق دارند در تمام مسایل داخلی و خارجی اظهار نظر نمایند به همین جهت در صورت مراجعه به دستگاه‌های دولتی موظفند اطلاعات لازم را در اختیار هر یک از آنان قرار دهند.
(۳) رأساً حق تحقیق و تفحص ندارند.
(۴) عصاره فضایل ملتند به همین جهت تحقیق و تفحص و اظهار نظر از صلاحیت‌های خاص و اجتناب ناپذیر آنان است.
* گزینه ۳ صحیح است.

۷- کدام یک از عبارات ذیل با قانون اساسی مطابق است؟

(ارشد سراسری ۷۲)

- (۱) استخدام کارشناسان خارجی توسط دولت مطلقاً ممنوع است.
(۲) استخدام کارشناسان خارجی ممنوع است. اما دادن امتیاز تشکیل شرکت به خارجیان با تصویب مجلس آزاد است.
(۳) استخدام کارشناسان خارجی با تصویب مجلس آزاد است ولی دادن امتیاز تشکیل شرکت به خارجیان مطلقاً ممنوع است.
(۴) استخدام کارشناسان خارجی و دادن امتیاز تشکیل شرکت به خارجیان ممنوع است.
* گزینه ۳ صحیح است.

۸- در مورد معاهدات بین‌المللی:

(ارشد سراسری ۷۲)

- (۱) معاهدات ساده قانوناً نیازی به تصویب مجلس ندارد.
(۲) معاهدات رسمی، قبل از انعقاد و معاهدات ساده پس از انعقاد به تصویب مجلس می‌رسند.
(۳) قانون اساسی قائل به نظارت بر اطلاق و عموم معاهدات می‌باشد.
(۴) براساس نظر تفسیری شورای نگهبان، یادداشت تفاهم بطور کلی نیازی به تصویب مجلس ندارد.
* گزینه ۳ صحیح است.

۹- در شرایط اضطراری:

(ارشد سراسری ۷۲ و ۷۹ آزاد ۷۷ و ۸۹ و ۹۰)

- ۱) سلب آزادی‌های مشروع افراد حتی با وضع قانون ممنوع است.
 - ۲) سلب آزادی‌های مشروع افراد ممنوع است مگر به هنگام برقراری حکومت نظامی.
 - ۳) دولت حق برقراری حکومت نظامی را با اجازه‌ی مجلس فقط برای مدت سی روز دارا است.
 - ۴) برقراری حکومت نظامی ممنوع است اما در حالت جنگ دولت حق دارد با تصویب مجلس آزادی مردم را ضرورتاً سلب نماید.
- * گزینه ۱ صحیح است. اصل ۹ ق.ا.**

۱۰- در نظام حقوقی جمهوری اسلامی ایران انتخاب نمایندگان مجلس شورای اسلامی:

(ارشد سراسری ۷۳)

- ۱) در هر دو مرحله مبتنی بر اکثریت مطلق آرا است.
 - ۲) در مرحله‌ی اول مبتنی بر اکثریت مطلق و در مرحله دوم مبتنی بر اکثریت نسبی است.
 - ۳) در هر دو مرحله مبتنی بر اکثریت نسبی یک سوم است.
 - ۴) در مرحله اول با حصول اکثریت نسبی یک سوم و در مرحله‌ی دوم با حصول اکثریت نسبی به هر میزان است.
- * گزینه ۴ صحیح است.**

۱۱- نمایندگان مجلس شورای اسلامی:

(ارشد سراسری ۷۳)

- ۱) مصونیت کامل دارند و مطلقاً غیر قابل عزلند.
 - ۲) غیر قابل عزلند اما چنانچه در اظهار نظر و رای خود رعایت مصالح نمایندگان با رای دو سوم نمایندگان می‌توان آنان را عزل کرد.
 - ۳) نمایندگان غیر قابل عزلند اما با رفراندوم یا فرمان رهبری می‌توان آنان را عزل کرد.
 - ۴) در ایفای وظایف نمایندگی (اظهار نظر و رأی) آزادند و نمی‌توان بدان جهت آن‌ها را مورد تعقیب قرار داد.
- * گزینه ۴ صحیح است.**

۱۲- کدام یک از عبارات زیر با قانون اساسی مطابق است؟

(ارشد سراسری ۷۳)

- ۱) نفایس ملی قابل انتقال نیست مگر با تصویب مجلس شورای اسلامی.
- ۲) دادن امتیاز تشکیل شرکتها و موسسات به خارجیان ممنوع است مگر با تصویب مجلس شورای اسلامی.
- ۳) نفایس ملی منحصر به فرد حتی با تصویب مجلس قابل انتقال و فروش نیست.

حقوق اساسی جمهوری اسلامی ایران □ ۲۹۱

۴) برقراری حکومت نظامی ممنوع است مگر با تصویب مجلس شورای اسلامی.

* گزینه ۳ صحیح است. اصل ۸۳ ق.ا.

۱۳- مجلس شورای اسلامی از حق نظارت وسیعی برخوردار است در این خصوص:

(ارشد سراسری ۷۳)

۱) تحقیق و تفحص و برقراری محدودیت‌های ضروری از جمله نظارت‌های استصوابی مجلس است.

۲) سؤال و استيضاح صرفاً از جمله نظارت‌های اطلاعی مجلس است.

۳) تمام موارد نظارت مجلس اصولاً استصوابی مجلس است.

۴) تصویب قراردادهای بین‌المللی و تغییر خطوط مرزی از جمله نظارت‌های استصوابی است.

* گزینه ۴ صحیح است.

(ارشد سراسری ۷۳)

۱۴- در آیین تصویب قوانین

۱) طرح‌های قانونی نمایندگان مطلقاً غیر قابل استرداد و لوایح قانونی قبل از تصویب نهایی توسط هیأت وزیران قابل استردادند.

۲) طرح‌ها و لوایح به محض تصویب در شور اول هر دو غیر قابل استردادند.

۳) طرح‌ها فقط در شور اول و لوایح حتی در شور دوم قابل استردادند.

۴) آئین استرداد طرح‌ها و لوایح یکسان است.

* گزینه ۱ صحیح است.

۱۵- در نظارت مجلس شورای اسلامی و نمایندگان بر امور کشور

(ارشد سراسری ۷۳ و آزاد ۸۴)

۱) استخدام کارشناسان خارجی ممنوع است مگر در صورت ضرورت با تصویب مجلس.

۲) برقراری حکومت نظامی ممنوع است مگر با تصویب مجلس و حداکثر برای مدت سی روز.

۳) دادن امتیاز تشکیل شرکت به خارجیان ممنوع است مگر با تصویب دو سوم نمایندگان.

۴) هر یک از نمایندگان حق تحقیق و تفحص در تمام امور کشور را دارند اما برای استيضاح وزیران تعداد آنان باید حداقل ۱۰ نفر باشد.

* گزینه ۱ صحیح است.

۱۶- پس از برگزاری انتخابات جلسات مجلس شورای اسلامی با حضور دو سوم مجموع

(ارشد آزاد ۷۴)

نمایندگان رسمیت دارد:

۱) این نصاب برای انجام کارهای قانونی مجلس لازم است ولی در تمام موارد کافی نیست.

۲۹۲ □ درسنامه حقوق اساسی

- (۲) این نصاب فقط برای افتتاح مجلس لازم است اما برای انجام کارهای مهم، نصاب‌های بالاتر و برای کارهای عادی با نصاب فقط بیش از یک دوم جلسات رسمیت می‌یابد.
- (۳) برای تصویب درخواست مراجعه به آرای عمومی موافقت دو سوم حاضران لازم است.
- (۴) برای تصویب آئین‌نامه‌های داخلی موافقت دو سوم مجموع نمایندگان لازم است.
- * گزینه ۱ صحیح است.**

۱۷- کدام یک از احکام زیر با قانون اساسی مطابقت دارد؟ (ارشد آزاد ۷۴)

- (۱) برقراری حکومت نظامی ممنوع است مگر با تصویب دو سوم مجموع نمایندگان.
- (۲) گرفتن و دادن وام یا کمک‌های بلاعوض داخلی و خارجی و برقراری حکومت نظامی باید به تصویب اکثریت دو سوم حاضران مجلس برسد.
- (۳) بناها و اموال دولتی که از نفایس ملی باشد در هیچ مورد قابل انتقال نیست مگر با تصویب مجلس شورای اسلامی.
- (۴) برقراری حکومت نظامی و دادن امتیاز تشکیل شرکت به خارجیان مطلقاً ممنوع است.
- * گزینه ۴ صحیح است.**

۱۸- در مورد دعاوی راجع به اموال عمومی: (ارشد آزاد ۷۴)

- (۱) صلح دعاوی موکول به تصویب هیات وزیران و ارجاع آن‌ها به داوری موکول به تصویب مجلس است.
- (۲) ارجاع به داوری نسبت به دعاوی خارجی موکول به تصویب هیات وزیران و تصویب مجلس است.
- (۳) در صورتی که در قراردادهای مالی بین‌المللی که به تصویب مجلس می‌رسد شرط داوری پیش‌بینی شده باشد پس از بروز اختلاف ارجاع به داوری نیازی به تصویب مجلس ندارد.
- (۴) ارجاع دعاوی غیر مهم داخلی و خارجی به داوری پس از تصویب هیات وزیران فقط به اطلاع مجلس می‌رسد.
- * گزینه ۲ صحیح است.**

۱۹- در مجلس شورای اسلامی طرح قانون به پیشنهاد ... از نمایندگان باید باشد.

(ارشد سراسری ۷۴)

- (۱) یک نفر (۲) ۱۵ نفر (۳) یک سوم (۴) اکثریت مطلق
- * گزینه ۲ صحیح است. اصل ۷۴ ق.ا.**

حقوق اساسی جمهوری اسلامی ایران □ ۲۹۳

۲۰- در یک رژیم پارلمانی شدیدترین اقدامی که مجالس قانونگذاری می‌توانند علیه قوه مجریه انجام دهند چیست؟
(ارشد سراسری ۷۴)

- ۱) استیضاح یا تصویب طرح سانسور دولت و رأی عدم اعتماد .
 - ۲) سوالات کتبی در مورد نقاط ضعف کارکردهای دولت .
 - ۳) سوالات شفاهی برای تحریک و تجهیز مردم علیه دولت .
 - ۴) نطق قبل از دستور و انتقاد شدید و کوبنده علیه دولت و وزیران .
- * گزینه ۱ صحیح است.

۲۱- اصل استیضاح و رأی عدم اعتماد به دولت توسط نمایندگان پارلمان در درجه اول دارای چه منزلت حقوقی و هدفی است؟
(ارشد سراسری ۷۴)

- ۱) مقابله خصمانه با هیات زمامدار.
 - ۲) مبارزه برای کسب قدرت و جانشینی دولت زمامدار.
 - ۳) نظارت بر کارکرد سیاسی قوه مجریه و در صورت لزوم تغییر هیأت دولت.
 - ۴) ابراز عدم رضایت از اعمال دولت به دنبال گزارش و پاسخ وزیران به پارلمان.
- * گزینه ۳ صحیح است.

۲۲- فسیر قانون عادی در جمهوری اسلامی ایران با چه مقامی است؟

- (ارشد سراسری ۷۵)
- ۱) هیأت وزیران
 - ۲) نمایندگان مجلس شورای اسلامی
 - ۳) قضات دیوان عالی کشور
 - ۴) اعضای شورای نگهبان
- * گزینه ۲ صحیح است. اصل ۷۳ ق.ا.

۲۳- در جمهوری اسلامی ایران آیا در دوران جنگ و بحران دولت می‌تواند حکومت نظامی برقرار کند؟
(ارشد سراسری ۷۵)

- ۱) بلی، فقط به مدت یک ماه
 - ۲) بلی، تا رفع بحران
 - ۳) خیر، هرگز
 - ۴) خیر، مگر به درخواست مجلس
- * گزینه ۳ صحیح است. اصل ۷۹ ق.ا.

۲۴- مطابق قانون اساسی جمهوری اسلامی ایران در صورت تحقق شرایط لازم تغییر در خطوط مرزی کشور به تصویب چه اکثریتی از نمایندگان مجلس می‌باشد؟
(ارشد سراسری ۷۵)

- ۱) چهار پنجم کل
- ۲) سه چهارم کل

(۳) مطلق

(۴) نسبی

* گزینه ۱ صحیح است. اصل ۷۸ ق.ا.

۲۵- در جمهوری اسلامی ایران سوال از وزیر در مجلس شورای اسلامی با امضای چند نماینده باید باشد؟
(ارشد سراسری ۷۵)

(۱) پنج (۲) ده (۳) پانزده (۴) یک

* گزینه ۴ صحیح است. اصل ۸۸ ق.ا.

۲۶- در زمان جنگ، اشغال نظامی و شرایط اضطراری:
(ارشد آزاد ۷۵)

(۱) به پیشنهاد رئیس جمهور و تصویب سه چهارم نمایندگان می توان حداکثر یک ماه محدودیت ضرورت را برقرار و انتخابات را توقیف نمود.

(۲) سلب آزادی های مشروع با تصویب مجلس حداکثر برای مدت یک ماه امکان پذیر است.

(۳) سلب آزادی های مشروع امکان پذیر نیست مگر به پیشنهاد رئیس جمهور و تصویب سه چهارم نمایندگان.

(۴) به پیشنهاد دولت و تصویب مجلس می توان حداکثر به مدت یک ماه محدودیت های ضروری برقرار نمود و به پیشنهاد رئیس جمهور و تصویب سه چهارم نمایندگان مجلس و تایید شورای نگهبان می توان انتخابات تمام یا قسمتی از کشور را متوقف نمود.

* گزینه ۴ صحیح است.

۲۷- در مورد معاهدات بین المللی:
(ارشد آزاد ۷۵)

(۱) قانون اساسی ظاهراً قائل به نظارت استصوابی بر اطلاق عموم معاهدات می باشد.

(۲) معاهدات ساده قانوناً نیازی به تصویب مجلس ندارد لکن معاهدات رسمی باید به تصویب مجلس برسد تا اعتبار اجرایی پیدا کند.

(۳) معاهدات ساده پس از انعقاد و معاهدات یادداشت تفاهم نیازی به تصویب مجلس ندارد.

(۴) بر اساس نظر تفسیری شورای نگهبان یادداشت تفاهم نیازی به تصویب مجلس ندارد.

* گزینه ۱ صحیح است.

۲۸- نمایندگان مجلس شورای اسلامی در مقام ایفای وظایف نمایندگی:
(ارشد آزاد ۷۵)

(۱) عصاره ی فضایل ملتند به همین جهت اظهار نظر و تحقیق و تفحص از صلاحیت های خاص و اجتناب ناپذیر آنان است.

حقوق اساسی جمهوری اسلامی ایران □ ۲۹۵

۲) حق تحقیق و تفحص را به عنوان صلاحیت ذاتی و حق اظهار نظر را به عنوان صلاحیت شخصی دارا هستند.

۳) حق اظهار نظر در تمام مسایل داخلی و بین المللی را دارا هستند اما حق تحقیق و تفحص را ندارند.

۴) حق دارند در تمام مسایل داخلی و بین المللی اظهار نظر کنند. بنابراین در صورت مراجعه به دستگاه‌های دولتی موظفند اطلاعات لازم را در اختیار هر یک از آنان قرار دهند.

* گزینه ۳ صحیح است.

۲۹- در جمهوری اسلامی ایران در شرایط اضطراری و در صورتی که امنیت کشور ایجاب کند:

(ارشد آزاد ۷۵)

۱) به تقاضای رئیس جمهور و هیأت وزیران جلسه غیر علنی تشکیل می‌شود اما ادامه جلسه موکول به تصویب دو سوم نمایندگان می‌باشد.

۲) به تقاضای رئیس جمهور و یا یک نفر از وزیران یا ده نفر از نمایندگان و با تصویب سه چهارم نمایندگان مجلس و مصوبات آن می‌باشد.

۳) به تقاضای رئیس جمهور و یا یک نفر از وزیران یا ده نفر از نمایندگان مجلس جلسه غیر علنی تشکیل می‌شود.

۴) با تصویب دو سوم مجموع نمایندگان جلسه علنی تشکیل می‌شود و مصوبات آن با سه چهارم آراء کل نمایندگان اعتبار دارد.

* گزینه ۳ صحیح است.

۳۰- نمایندگان مجلس شورای اسلامی در مقام ایفای وظایف نمایندگی در اظهار نظر ورأی

آزادند:

(آزاد ۷۵)

۱) آزادی و مصونیت نمایندگان محدود به دوره‌ی نمایندگی است تا اختلالی در وظیفه نمایندگی ایجاد نشود. بنابراین پس از اختتام دوره نمایندگی مصونیت منتهی است و اظهار نظرهای دوره نمایندگی قابل تعقیب می‌باشد.

۲) نمی‌توان آن‌ها را به سبب آرائی که در این مقام داده‌اند حتی پس از اتمام دوره نمایندگی تعقیب یا توقیف نمود.

۳) نمایندگان در دوره نمایندگی از مصونیت کامل و همه جانبه برخوردارند.

۴) در صورتی که نمایندگان خارج از ایفای وظایف قانونی خود اظهار نظر نمایند که این اظهار نظر جرم محسوب شود بلافاصله پس از اختتام دوره نمایندگی قابل تعقیب می‌باشد.

* گزینه ۲ صحیح است.

۳۱- شرایط استخدام کارشناسان خارجی برای دولت چیست؟ (ارشد سراسری ۷۶)

- ۱) استخدام کارشناس خارجی مطلقاً ممنوع است.
- ۲) باید با تصویب هیأت دولت باشد.
- ۳) تصمیم وزیر یا رئیس موسسه کافی است.
- ۴) دولت در موارد ضرورت با تصویب مجلس شورای اسلامی می‌تواند کارشناس خارجی را استخدام کند.

* گزینه ۴ صحیح است. اصل ۸۲ ق.ا.

۳۲- گزارش تفریغ بودجه را چه مرجعی به مجلس شورای اسلامی تسلیم می‌کند؟

(ارشد سراسری ۷۶)

- ۱) وزارت امور اقتصاد و دارایی
- ۲) سازمان برنامه و بودجه
- ۳) ریاست جمهوری
- ۴) دیوان محاسبات

* گزینه ۴ صحیح است.

۳۳- در مجموعه صلاحیت‌های مجلس شورای اسلامی:

(ارشد آزاد ۷۶)

- ۱) مجلس حق واگذاری قانون‌گذاری را به غیر ندارد مگر به تشخیص مجمع تشخیص مصلحت نظام
- ۲) نمایندگان اعزامی به شورای عالی امنیت ملی، مجمع تشخیص مصلحت نظام و شورای بازنگری قانون اساسی با رای اکثریت مطلق نمایندگان مجلس تعیین می‌شوند.
- ۳) مجلس حق طرح و تصویب قانون مغایر با مجمع تشخیص مصلحت نظام را ندارد.
- ۴) بنابه درخواست کتبی نماینده مجلس، بر اساس ضوابط خاص، ابتکار تحقیق و تفحص را بر عهده می‌گیرد.

* گزینه ۲ صحیح است.

۳۴- مجلس شورای اسلامی در چه صورت و از چه طریقی می‌تواند اختیارات قانون‌گذاری را

(ارشد سراسری ۷۷)

به دیگری تفویض کند؟

- ۱) با تأیید شورای نگهبان به مجمع تشخیص مصلحت نظام.
- ۲) در صورت بروز اختلاف با شورای نگهبان به مجمع تشخیص مصلحت نظام.
- ۳) در زمان ضروری به کمیسیون‌های داخلی خود.
- ۴) در مواقع ضروری با تأیید شورای نگهبان به کمیسیون‌های داخلی دولت.

* گزینه ۳ صحیح است. اصل ۸۵ ق.ا.

حقوق اساسی جمهوری اسلامی ایران □ ۲۹۷

۳۵- چه مقاماتی در ایران حق پیشنهاد تشکیل جلسه غیر علنی مجلس را دارند؟

(ارشد سراسری ۷۷)

- ۱) رئیس مجلس شورای اسلامی، رئیس جمهور.
 - ۲) رئیس جمهور، معاون اول و هر یک از وزیران.
 - ۳) رئیس جمهور، هر یک از وزراء یا ده نفر از نمایندگان مجلس.
 - ۴) مجمع تشخیص مصلحت نظام، مجلس شورای اسلامی و شورای نگهبان.
- * گزینه ۳ صحیح است.

۳۶- جلوه‌های اساسی مصونیت پارلمانی کدام است؟

(ارشد سراسری ۷۷)

- ۱) عدم مسئولیت و تعرض ناپذیری نسبی.
 - ۲) عدم مسئولیت و منع تعقیب مطلق.
 - ۳) عدم مسئولیت شخصی، سیاسی و خانوادگی.
 - ۴) تعرض ناپذیری و عدم مسئولیت قضایی مطلق.
- * گزینه ۱ صحیح است.

۳۷- در حق نظارت مجلس شورای اسلامی:

(ارشد آزاد ۷۷)

- ۱) فروش بناها و اموال دولتی غیر منحصر به فرد و گرفتن و دادن وام و کمک‌های بدون عوض خارجی باید با تصویب مجلس باشد.
 - ۲) هرگونه تغییر خطوط مرزی ممنوع است مگر اصلاحات جزئی با رعایت مصالح کشور و به شرط تصویب دو سوم نمایندگان مجلس.
 - ۳) در صورتی که وزیری پس از استیضاح موفق به کسب رأی اعتماد نشود عزل می‌شود.
 - ۴) مجلس شورای اسلامی هر زمان که لازم بداند می‌تواند هیأت وزیران یا وزیر را استیضاح کند.
- * گزینه ۱ صحیح است.

۳۸- پیشنهاد دهنده مستقیم قانون به مجلس کدام یک از مقامات یا نهادها می‌باشند؟

(ارشد سراسری ۷۷)

- ۱) دولت - نمایندگان مجلس - شورای عالی استان‌ها.
 - ۲) رئیس جمهور - نمایندگان مجلس - شورای عالی استان‌ها.
 - ۳) رئیس قوه قضائیه - دولت - وزیران.
 - ۴) وزیران - نمایندگان مجلس - دولت.
- * گزینه ۱ صحیح است.

۳۹- در مورد نظارت مجلس بر معاهدات بین‌المللی (ارشد آزاد ۷۷ و ۹۰)

- ۱) معاهدات رسمی پیش از انعقاد و معاهدات ساده پس از انعقاد به تصویب مجلس می‌رسند.
- ۲) قانون اساسی قائل به نظارت مجلس بر اطلاق یا عموم همه معاهدات می‌باشد.
- ۳) معاهدات ساده قانوناً نیاز به تصویب مجلس ندارند.
- ۴) قانون اساسی بین معاهدات ساده و رسمی قائل به تفکیک شده است.

* گزینه ۲ صحیح است.

۴۰- مدت عضویت یا مسئولیت اعضای شورای نگهبان - مجلس خبرگان - نمایندگان مجلس شورای اسلامی و رئیس قوه قضائیه به ترتیب چند سال صحیح است؟

(ارشد سراسری ۷۷)

۱) ۳ - ۵ - ۶ - ۴	۲) ۵ - ۴ - ۸ - ۶
۳) ۳ - ۴ - ۶ - ۶	۴) ۵ - ۴ - ۸ - ۸

* گزینه ۲ صحیح است.

۴۱- در مورد طرح‌ها و لوایح فوری: (ارشد آزاد ۷۸)

- ۱) رسیدگی به طرح‌ها و لوایح یک فوریتی «دو شوری» و طرح‌ها و لوایح دو فوریتی «یک شوری» است.
- ۲) طرح‌ها و لوایح فوری به هیچ وجه قابل استرداد نیست.
- ۳) فوریت تمام طرح‌ها و لوایح موکول به تصویب دو سوم کل نمایندگان است.
- ۴) فوریت طرح‌ها و لوایح موکول به تصویب مجلس و حضور اعضای شورای نگهبان در مجلس است.

* گزینه ۴ صحیح است.

۴۲- نمایندگان مجلس شورای اسلامی می‌توانند از مقام نمایندگی استعفاء در صورت استعفا از چه وقت استعفای آن‌ها قطعی است؟ استعفاء هنگامی قطعی است که:

(ارشد سراسری ۷۸)

- ۱) پانزده روز از تاریخ تسلیم آن به مجلس گذشته باشد.
- ۲) در نخستین جلسه علنی مجلس به اطلاع نمایندگان رسیده باشد.
- ۳) موجه بوده و به تصویب اکثریت مطلق نمایندگان حاضر در مجلس رسیده باشد.
- ۴) هیأت رئیسه مجلس آن را پذیرفته باشد.

* گزینه ۳ صحیح است.

حقوق اساسی جمهوری اسلامی ایران □ ۲۹۹

۴۳- اعتبارنامه منتخبان نمایندگی مجلس شورای اسلامی را چه مقامی صادر می‌کند؟

(ارشد سراسری ۷۸)

(۱) وزارت کشور.

(۲) شورای نگهبان.

(۳) استاندار، حوزه‌های انتخابی مربوط.

(۴) به دستور وزارت کشور هیأت اجرایی و ناظران شورای نگهبان.

* گزینه ۲ صحیح است.

۴۴- آیا دولت برای گرفتن یا دادن وام داخلی و خارجی آزاد است و خود به استقلال تصمیم

(ارشد سراسری ۷۸)

می‌گیرد؟

(۱) برای گرفتن یا دادن وام داخلی و خارجی نیاز به تصویب قوه مقننه ندارد.

(۲) برای گرفتن یا دادن وام داخلی دولت آزاد است و نیاز به تصویب قوه مقننه ندارد.

(۳) فقط برای گرفتن یا دادن وام داخلی دولت نیاز به تصویب قوه مقننه باشد.

(۴) گرفتن و دادن وام داخلی و خارجی از طرف دولت باید به تصویب قوه مقننه باشد.

* گزینه ۴ صحیح است. اصل ۸۰ ق.ا.

۴۵- صلح دعاوی راجع به اموال عمومی و دولتی یا ارجاع آن به داوری در موردی که طرف

دعوی خارجی باشد و در موردی مهم داخلی مشروط است به:

(ارشد سراسری ۷۸)

(۱) تصمیم به رئیس جمهور

(۲) تصویب هیأت وزیران

(۳) تصمیم رئیس جمهور و تأیید رهبر

(۴) تصویب هیأت وزیران و تصویب مجلس شورای اسلامی

* گزینه ۴ صحیح است.

(ارشد آزاد ۷۸ و سراسری ۷۹)

۴۶- مجلس شورای اسلامی:

(۱) حق نصب و عزل وزیران و استیضاح و عزل رئیس جمهور را دارا است.

(۲) حق تحقیق و تفحص در کلیه امور کشور و وضع قانون در عموم مسائل در حدود مقرر در

قانون اساسی را دارا است.

(۳) در صورتی که آئین نامه‌های مصوب دولت را خلاف قانون ببیند آن‌ها را برای تجدیدنظر به

هیأت وزیران می‌فرستد.

(۴) حق دارد در شرایط جنگ اعلام محدودیت‌های ضروری نماید.

* گزینه ۲ صحیح است.

۴۷- کدامیک از عبارات ذیل قانونی است؟ (ارشاد آزاد ۷۸)

- ۱) نمایندگان مجلس شورای اسلامی حق تحقیق و تفحص در کلیه امور دارند.
 - ۲) دادن امتیاز تشکیل شرکتها و موسسات به خارجیان ممنوع است مگر با تصویب مجلس شورای اسلامی.
 - ۳) برقراری حکومت نظامی ممنوع است مگر با تصویب مجلس به شرط آنکه از سی روز بیشتر نباشد و برای تمدید آن باید از مجلس کسب مجوز کرد.
 - ۴) حکم به مجازات و اجرای آن باید تنها از طریق دادگاه صالح و به موجب قانون باشد.
- * گزینه ۴ صحیح است. اصل ۳۶ ق.ا.

۴۸- در مورد رسمیت معاهدات بین المللی: (ارشاد آزاد ۷۸)

- ۱) معاهدات ساده نیاز به تصویب مجلس ندارد و امضاء رئیس جمهور کافی است.
 - ۲) رسمیت معاهدات ساده با معاهدات رسمی از نظر تصویب مجلس متفاوت است.
 - ۳) امضای معاهدات بین المللی مؤخر بر امضاء نهایی طرفین است.
 - ۴) تصویب معاهدات بین المللی پس از تصویب مجلس با رئیس جمهور یا نماینده قانونی اوست.
- * گزینه ۳ صحیح است..

۴۹- در نظام جمهوری اسلامی ایران (ارشاد آزاد ۷۸)

- ۱) حکومت نظامی و سلب آزادیهای مشروع مردم مطلقاً ممنوع است.
 - ۲) هرگونه شکنجه برای گرفتن اقرار ممنوع است مگر از طریق حکم تعزیری حاکم شرع و به موجب قانون.
 - ۳) هرگونه تغییر در خطوط مرزی ممنوع است مگر با رعایت مصالح کشور و تصویب اکثریت مطلق نمایندگان مجلس شورای اسلامی.
 - ۴) تفتیش عقاید ممنوع است مگر در مواردی که قانون تجویز می کند.
- * گزینه ۱ صحیح است.

۵۰- در قوه مقننه جمهوری اسلامی ایران: (ارشاد آزاد ۷۷ و ۷۹ و ۸۹ و ۹۰)

- ۱) نمایندگان در داخل مجلس از مصونیت پارلمانی و در خارج مجلس از مصونیت کیفری برخوردارند.
- ۲) نمایندگان حق دارند در همه مسایل داخلی و خارجی اظهار نظر کنند و از این بابت نمی توان آن ها را به سبب نظراتی که اظهار کرده اند مورد تعرض و مواخذه قرار داد.
- ۳) اگر نمایندگان مجلس تشخیص دهند که نظرات نماینده ای بر خلاف مصلحت نظام است می توانند با اکثریت دو سوم آراء از وی سلب مصونیت کنند.

حقوق اساسی جمهوری اسلامی ایران □ ۳۰۱

۴) نمایندگان در اظهار نظر و رأی آزادند و نمی‌توان آن‌ها را بدین سبب در دوره نمایندگی مورد مواخذه قرار داد.

* گزینه ۲ صحیح است.

۵۱- در مورد لوایح و طرح‌های قانونی به مجلس (ارشد آزاد ۷۹)

- ۱) دولت می‌تواند نسبت به عموم مسائل لوایح قانونی خود را به مجلس تقدیم دارد در حالی که نمایندگان در تسلیم طرح به مجلس با پاره‌ای از محدودیت‌های خاص موضوعی روبرو هستند.
- ۲) همان گونه که مجلس می‌تواند در عموم مسائل در حدود قانون اساسی قانون وضع کند نمایندگان نیز بی‌هیچ محدودیتی حق طرح هر پیشنهادی را دارند.
- ۳) دولت و نمایندگان در صورتی که صلاح بدانند حق استرداد لوایح و طرح‌های قانونی را قبل از تصویب نهایی از مجلس دارند.
- ۴) هر یک از وزیران حق استرداد لایحه تقدیمی را دارند در حالی که نمایندگان از این حق بی‌بهره‌اند.

* گزینه ۱ صحیح است.

۵۲- در شرایط اضطراری: (ارشد سراسری ۸۰)

- ۱) برقراری حکومت نظامی ممنوع است مگر در حالت جنگ و شرایط اضطراری با تصویب شورای عالی امنیت ملی.
- ۲) دولت حق برقراری حکومت نظامی را با اجازه مجلس فقط برای مدت سی روز دارا است.
- ۳) حکومت نظامی ممنوع است اما اعمال محدودیت‌های ضروری با تصویب مجلس برای مدت معین و محدود آزاد است.
- ۴) اعمال محدودیت آزادی‌های مشروع افراد ممنوع است مگر به هنگام برقراری حکومت نظامی.

* گزینه ۳ صحیح است.

۵۳- در حق نظارت مجلس شورای اسلامی (به عنوان مظهر حاکمیت ملی) بر امور: (ارشد سراسری ۸۰)

- ۱) اعطای امتیاز تشکیل شرکت به خارجیان ممنوع است مگر به اقتضای مصلحت جامعه و یا تصویب مجلس.
- ۲) صلح دعاوی مالی دولت در معاملات خارجی و استخدام کارشناسان خارجی باید به تصویب مجلس برسد. این حکم قانونی اعطای امتیاز تشکیل شرکت به خارجیان را شامل نمی‌شود.
- ۳) توقف انتخابات و مراجعه به آراء عمومی موکول به تصویب سه چهارم کل نمایندگان مجلس با حضور اعضای شورای نگهبان می‌باشد.

۳۰۲ □ درسنامه حقوق اساسی

۴) تأیید انتخابات و مراجعه به آراء عمومی موکول به تصویب سه چهارم کل نمایندگان مجلس با حضور اعضای شورای نگهبان می‌باشد.

*** گزینه ۲ صحیح است.**

۵۴- در مورد دعاوی راجع به اموال عمومی:

(ارشد سراسری ۸۰)

- ۱) ارجاع داوری نسبت به دعاوی خارجی موکول به تصویب هیأت وزیران و مجلس است.
- ۲) ارجاع به دعاوی غیر مهم داخلی و خارجی به داوری پس از تصویب هیأت وزیران صرفاً به اطلاع مجلس می‌رسد.
- ۳) با ذکر شرط داوری در قراردادهای بین‌المللی پس از بروز اختلاف ارجاع به داوری نیاز به تصویب مجلس ندارد.
- ۴) صلح دعاوی موکول به تصویب هیأت وزیران و ارجاع آنها به داوری موکول به تصویب مجلس است.

*** گزینه ۱ صحیح است. اصل ۱۳۹ ق.ا.**

۵۵- در مورد معاهدات بین‌المللی:

(ارشد سراسری ۸۰)

- ۱) تصویب معاهدات با مجلس و امضای آن با رئیس جمهور یا نماینده‌ی قانونی اوست.
- ۲) معاهدات ساده پی از انعقاد به تصویب مجلس می‌رسد. در حالی که معاهدات رسمی قبل از انعقاد باید به تصویب مجلس برسد.
- ۳) معاهدات ساده اصولاً نیازی به تصویب مجلس ندارند، در حالی که معاهدات رسمی علی‌الاطلاق باید به تصویب مجلس برسد.
- ۴) یادداشت تفاهم هرچند که مانند معاهده است. بنابه نظر تفسیری شورای نگهبان نیازی به تصویب مجلس ندارد.

*** گزینه ۱ صحیح است.**

۵۶- طرح‌های قانونی به پیشنهاد حداقل پانزده نفر از نمایندگان در مجلس شورای اسلامی

(ارشد ۸۰)

قابل طرح است:

- ۱) برای تقدیم طرح هیچ محدودیت موضوعی در قانون اساسی برای نمایندگان پیش‌بینی نشده است.
- ۲) طرح‌های قانونی با تصویب دو سوم نمایندگان قابل استرداد است.
- ۳) طرح‌های قانونی توسط مجلس قابل رد و توسط نمایندگان غیر قابل استرداد است.
- ۴) طرح‌های قانونی که منجر به تقلیل درآمد عمومی یا افزایش هزینه‌های عمومی شود مطلقاً غیر قابل تقدیم است.

حقوق اساسی جمهوری اسلامی ایران □ ۳۰۳

* گزینه..... به نظر می‌رسد هیچیک از گزینه‌ها صحیح نمی‌باشند.

۵۷- یکی از حقوق مجلس شورای اسلامی تفسیر قانون است در این صورت:

(ارشد سراسری ۸۰ و آزاد ۷۴)

- ۱) قانونگذار نمی‌تواند خارج از قلمرو آن چه تصویب کرده تفسیر نماید.
- ۲) قانونگذار در مقام تفسیر می‌تواند موادی را نیز به متن مورد تفسیر اضافه و تصویب کند.
- ۳) تفسیر قانون توسط مجلس مانع آن نیست که قضات در مقام تمیز حق حتی بر خلاف تفسیر مصوب مجلس تفسیر نمایند.
- ۴) چون شورای نگهبان به هنگام تصویب اصل قانون بر آن نظارت کرده است پس از تفسیر نیازی به ارسال تفسیر به شورا نیست.

* گزینه ۱ صحیح است.

۵۸- بر اساس قانون اساسی مجلس شورای اسلامی حق تحقیق و تفحص:

(ارشد آزاد ۸۰)

- ۱) در تمام امور کشور به جز نهادهای وابسته به رهبری را دارد.
- ۲) در تمام امور کشور را دارد.
- ۳) در امور قضایی را ندارد.
- ۴) در امور قوه مجریه را دارد.

* گزینه ۲ صحیح است. اصل ۷۶ ق.ا.

۵۹- در مورد حقوق و تکالیف نمایندگان:

(ارشد آزاد ۸۰)

- ۱) هر نماینده حق دارد در همه مسایل داخلی و بین‌المللی اظهار نظر کند.
- ۲) هر نماینده بجز امور مربوط به رهبری و نهادهای تابعه حق اظهار نظر در تمام مسائل را داراست.
- ۳) هر نماینده در برابر تمام ملت مسئول است و حق تحقیق و تفحص در تمام امور کشور را داراست.
- ۴) هیچ یک از نمایندگان حق انتقاد از طرز کار قوه قضائیه را که قوه‌ای است مستقل، ندارند.

* گزینه ۱ صحیح است.

۶۰- مصوبات مجلس شورای اسلامی در کدام یک از موارد زیر بدون تأیید شورای نگهبان

(ارشد آزاد ۸۰)

معتبر است؟

- ۱) طرح‌ها و لوایح فوری و تصمیمات غیر علنی که بامشارکت شورای نگهبان به تصویب می‌رسد.

۳۰۴ □ درسنامه حقوق اساسی

- ۲) مصوباتی که به دستور مجمع تشخیص مصلحت نظام به تصویب مجلس می‌رسد.
- ۳) هیچ یک چون مجلس شورای اسلامی بدون وجود شورای نگهبان اعتبار قانونی ندارد.
- ۴) در صورت عدم اظهار نظر شورا پس از انقضای ده روز از تاریخ وصول نظر در تمام مسایل را دارا است.

* گزینه ۴ صحیح است.

۶۱- رأی مخفی با ورقه معمولاً در چه مواردی در مجلس ضرورت می‌یابد؟

(ارشد سراسری ۸۰)

- ۱) موضوعات
- ۲) تصویب آئین نامه داخلی مجلس
- ۳) تصویب قانون
- ۴) اشخاص (رأی اعتماد و عدم اعتماد و انتخاب افراد)

* گزینه ۴ صحیح است.

۶۲- از دیدگاه قانون اساسی کدام یک از عبارات ذیل قانونی نیست؟

(ارشد سراسری ۸۰)

- ۱) با توجه به این که قوای سه گانه (مقننه - مجریه - قضائیه) زیر نظر ولایت مطلقه امر و امامت امت هستند مقام رهبری در مقام تعیین سیاستهای کلی نظام پس از مشورت با مجمع تشخیص مصلحت نظام حق وتوی قوانین و انحلال مجلس را داراست .
- ۲) تغییر خطوط مرزی اصولاً ممنوع است مگر در مورد اصلاحات جزئی به شرط آن که دوجانبه باشد و به تصویب چهار پنجم کل نمایندگان برسد .
- ۳) رئیس جمهور در مقام ایفای مسئولیت اجرای قانون اساسی حتی اگر خود متخلف باشد توسط دیوان عالی کشور قابل محاکمه خواهد بود.
- ۴) هیچ مقامی حق ندارد آزادی‌های مشروع مردم را سلب کند یا حاکمیت مردم بر سرنوشت اجتماعی خویش را در اختیار منافع فرد یا گروه خاصی قرار دهد.

* گزینه ۱ صحیح است.

(ارشد سراسری ۸۱)

۶۳- در امور مربوط به قانون گذاری:

- ۱) مجلس می‌تواند در عموم مسائل در حدود مقرر در قانون اساسی قانون وضع کند.
- ۲) مجلس نمی‌تواند به تصویب لوایحی بپردازد که به تقلیل درآمد عمومی یا افزایش هزینه‌های عمومی می‌انجامد.

حقوق اساسی جمهوری اسلامی ایران □ ۳۰۵

۳) مجلس هیچ گاه نمی‌تواند به تصویب قانونی بپردازد که قبلاً به عنوان مصوبه اختلافی با شورای نگهبان در مجمع تشخیص مصلحت نظام به تصویب رسیده است.

۴) مجلس نمی‌تواند به هیچ وجه در مورد نهادهای مرتبط با مقام رهبری هم چون صدا و سیما به وضع قانون بپردازد.

* گزینه ۱ صحیح است.

۶۴- مطابق اصل حاکمیت ملی در تفویض اختیار قانونگذاری به مجریه

(ارشد سراسری ۸۱)

۱) در صورت تجویز قانون اساسی امکان پذیر است.

۲) این اختیار در زمان محدودی می‌تواند مطلق باشد.

۳) مطابق با اصول کلی حقوق اساسی است.

۴) موافق با اصل همکاری و تفکیک قوا در رژیم پارلمانی است.

* گزینه ۱ صحیح است.

۶۵- نمایندگان مجلس می‌توانند در مواردی که لازم بدانند وزیران را استیضاح کنند در این خصوص مجلس..به وزیر را به رأی می‌گذارد و احتساب رأی ممتنع تلقی به...است.

(ارشد سراسری ۸۱)

۲) عدم اعتماد - عدم اعتماد

۱) اعتماد - اعتماد

۴) اعتماد - عدم اعتماد

۳) عدم اعتماد - اعتماد

* گزینه ۳ صحیح است.

(ارشد سراسری ۸۱)

۶۶- آیا مصونیت پارلمانی تبعیض است؟

۱) خیر، برای رعایت شأن نماینده لازم می‌باشد.

۲) بله و بدین وسیله نماینده تحت پیگرد قرار نمی‌گیرد.

۳) خیر وسیله‌ای است دفاعی برای اجرای وظیفه نمایندگی.

۴) خیر یک نوع عدم مسئولیت است که نماینده بتواند حریم آزادی‌ها را نادیده بگیرد.

* گزینه ۳ صحیح است.

(ارشد آزاد ۸۱)

۶۷- در نظارت مجلس بر قوه مجریه:

۱) رأی اعتماد به وزیران با اکثریت مطلق آراء نمایندگان حاضر و رأی اعتماد به رئیس جمهور پس

از استیضاح وی با اکثریت خاص سه چهارم آراء کل نمایندگان است.

۳۰۶ □ درسنامه حقوق اساسی

۲) در سؤال از وزیران اعتماد آنان و در سؤال از رئیس جمهور عدم اعتماد وی به رأی گذاشته می‌شود.

۳) در سؤال هر یک از نمایندگان از هیأت وزیران یا استیضاح آنان، رئیس جمهور پاسخگوست.

۴) سؤال از رئیس جمهور و وزیران و استیضاح آنان با حد نصاب‌های خاص، حق نمایندگان و تحقیق و تفحص حق مجلس است.

*** گزینه ۴ صحیح است.**

۶۸- مجلس شورای اسلامی حق تحقیق و تفحص در تمام امور کشور را دارد:

(ارشد آزاد ۸۱)

۱) این حق اطلاق و عموم دارد و هیچ نهادی مستثنای از این نظارت ملی و مردمی نیست.

۲) این حق نهادهای مافوق مجلس هم چون شورای نگهبان را شامل نمی‌شود.

۳) این حق، قوه قضائیه را که قوه‌ای است مستقل شامل نمی‌شود.

۴) این حق تمام امور را شامل می‌شود اما همه مقامات را شامل نمی‌شود.

*** گزینه ۱ صحیح است.**

۶۹- در توجهات خاص قانون اساسی به حقوق ملت، منافع ملی و استقلال کشور:

(ارشد آزاد ۸۱)

۱) برقراری حکومت نظامی ممنوع است مگر با تصویب مجلس به شرط آنکه از ۳۰ روز تجاوز نکند.

۲) هرگونه تغییر خطوط مرزی ممنوع است مگر با تصویب اکثریت سه چهارم مجموع نمایندگان مجلس.

۳) دادن امتیاز تشکیل شرکت‌ها و موسسات گوناگون به خارجی‌ان و انتقال نفایس ملی منحصر به فرد به غیر مطلقاً ممنوع است.

۴) هیچ فرد خارجی به عضویت در ارتش و نیروهای مسلح پذیرفته نمی‌شود مگر در موارد ضرورت و با تصویب مجلس.

*** گزینه ۳ صحیح است.**

۷۰- برطبق قانون اساسی جمهوری اسلامی ایران:

(ارشد آزاد ۸۱)

۱) دیوان محاسبات، گزارش تفریغ بودجه هر سال را به انضمام نظرات خود به مجلس شورای اسلامی تسلیم می‌نماید.

۲) دیوان محاسبات، گزارش تفریغ بودجه هر سال را با انضمام نظرات خود به وسیله هیأت وزیران به مجلس شورای اسلامی تسلیم می‌نماید.

حقوق اساسی جمهوری اسلامی ایران □ ۳۰۷

- ۳) وزارت امور اقتصاد و دارایی گزارش تفریح بودجه هر سال را به هیأت وزیران تسلیم می‌کند.
۴) سازمان مدیریت و برنامه ریزی گزارش تفریح بودجه هر سال را به هیأت وزیران تسلیم می‌کند.
* گزینه ۱ صحیح است.

۷۱- از جمله وجوه افتراق طرح‌های فوری با عادی کدام است؟ (ارشد سراسری ۸۲)

- ۱) رسیدگی به طرح‌های فوری یک شوری و طرح‌های عادی دوشوری است.
۲) طرح‌های فوری نیاز به تأیید شورای نگهبان ندارد ولی در طرح‌های عادی تأیید شورای نگهبان ضروری است.
۳) در انواع طرح‌های فوری حضور کلیه اعضای شورای نگهبان در شور مجلس الزامی است ولی در طرح‌های عادی چنین الزامی وجود ندارد.
۴) موضوع فوریت طرح باید در کمیسیون مجلس تصویب شود در حالی که طرح‌های عادی را فقط جلسه علنی مجلس تصویب می‌کند.
* گزینه ۱ صحیح است.

۷۲- بر اساس قانون اساسی جمهوری اسلامی ایران، قراردادها و موافقت نامه‌های بین‌المللی باید به تصویب مجلس شورای اسلامی برسد. بنابراین می‌توان گفت:

(ارشد سراسری ۸۲)

- ۱) هرگونه قرارداد که موجب سلطه بیگانه بر منابع طبیعی و اقتصادی گردد ممنوع است.
۲) قراردادهای دولت ایران با سایر دولت‌ها پس از امضای رئیس جمهور باید به تصویب مجلس برسد.
۳) استقرار پایگاه نظامی خارجی در جهت استفاده صلح آمیز تنها با اجازه مجلس امکانپذیر است.
۴) مجلس شورای اسلامی می‌تواند امتیاز تشکیل شرکت‌ها و مؤسسات در امور تجاری و صنعتی را به خارجیان بدهد.
* گزینه ۱ صحیح است. اصل ۱۵۳ ق.ا.

۷۳- در حق نظارت مجلس شورای اسلامی:

(ارشد سراسری ۸۲)

- ۱) وزیران استیضاح شونده با رأی عدم اعتماد عزل نمی‌شوند مگر اینکه رئیس جمهور حکم عزل آن‌ها را امضاء کند.
۲) با رأی عدم اعتماد بر هیأت وزیران، رئیس جمهور بعنوان رئیس هیأت وزیران نیز عزل می‌شود.
۳) وزیر یا هیأت وزیران و رئیس جمهور با رأی عدم اعتماد مجلس عزل می‌شوند.
۴) رئیس جمهور به صرف رأی عدم کفایت مجلس عزل نمی‌شود.
* گزینه ۴ صحیح است.

۳۰۸ □ در سنانه حقوق اساسی

۷۴- در شرایط اضطراری به موجب قانون اساسی: (ارشد سراسری ۸۲)

- ۱) سلب آزادی مشروع افراد ولو با وضع قانون ممنوع است.
 - ۲) دولت با برقراری حکومت نظامی در ایران امکان سلب آزادی مشروع را دارد.
 - ۳) دولت می‌تواند حکومت نظامی اعلام و با اجازه مجلس آن را تا ۳۰ روز استمرار بخشد.
 - ۴) در حالت جنگ دولت می‌تواند با تصویب مجلس شورای اسلامی، آزادی مردم را سلب کند.
- * گزینه ۱ صحیح است. اصل ۹ ق.ا.

۷۵- در حق حاکمیت ملی در تصویب معاهدات: (ارشد سراسری ۸۲)

- ۱) معاهدات ساده نیاز به تصویب مجلس ندارند.
 - ۲) فقط معاهدات اجرایی را رئیس جمهور امضا می‌کند.
 - ۳) تصویب معاهدات بین‌المللی مهم با مجلس و امضای آن با رئیس جمهور یا نماینده قانونی وی است.
 - ۴) امضای معاهدات بین‌المللی پس از تصویب مجلس فقط با رئیس جمهور است.
- * گزینه ۳ صحیح است. اصل ۱۲۵ ق.ا.

۷۶- برقراری حکومت نظامی: (ارشد آزاد ۸۲ و سراسری ۸۱)

- ۱) به پیشنهاد دولت و تصویب مجلس مجاز است.
 - ۲) در زمان جنگ و شرایط اضطراری با تصویب مجلس شورای اسلامی برای مدت محدود آزاد است.
 - ۳) در شرایط اضطراری با پیشنهاد دولت و تصویب شورای امنیت ملی آزاد است.
 - ۴) مطلقاً ممنوع است.
- * گزینه ۴ صحیح است. اصل ۷۹ ق.ا.

۷۷- در مورد رسمیت معاهدات بین‌المللی: (ارشد آزاد ۸۲)

- ۱) امضای معاهدات بین‌المللی پس از تصویب مجلس با رئیس جمهور یا نماینده قانونی اوست.
 - ۲) امضای معاهدات بین‌المللی قائم به شخص رئیس جمهور است و قابل واگذاری نیست.
 - ۳) رسمیت معاهدات بین‌المللی صرفاً موقوف به تصویب مجلس شورای اسلامی است.
 - ۴) تصویب معاهدات بین‌المللی مؤخر بر امضای نهایی طرفین است.
- * گزینه ۱ صحیح است. اصل ۱۲۵ ق.ا.

۷۸- کدام یک از عبارات ذیل قانونی است؟ (ارشد آزاد ۸۲)

- ۱) نمایندگان مجلس شورای اسلامی حق تحقیق و تفحص در کلیه امور را دارند.

حقوق اساسی جمهوری اسلامی ایران □ ۳۰۹

- (۲) فرض و استقراض از خارجیان و فروش اموال دولتی غیر منحصر به فرد ممنوع است مگر با تصویب مجلس شورای اسلامی.
- (۳) دادن امتیاز تشکیل شرکت به خارجیان بدون تصویب مجلس مطلقاً ممنوع است.
- (۴) برقراری حکومت نظامی ممنوع است مگر با تصویب مجلس به شرط آنکه از سی روز تجاوز نکند.

* گزینه ۲ صحیح است.

۷۹- قوه مقننه جمهوری اسلامی ایران مبتنی بر چه نظامی است؟

(ارشد آزاد ۸۲)

- (۱) یک مجلسی
(۲) دو مجلسی
(۳) تکثیر قانونگذاری
(۴) هیچکدام

* گزینه ۱ صحیح است.

۸۰- به موجب قانون اساسی ایران:

(ارشد سراسری ۸۳)

- (۱) نمایندگان حق دارند در همه مسایل داخلی و خارجی کشور اظهار نظر کنند.
- (۲) تفسیر کلیه قوانین حتی مصوبات مجمع تشخیص مصلحت نظام هم با مجلس شورای اسلامی است.
- (۳) نمایندگان رسماً حق تحقیق و تفحص در تمام امور کشور را دارند.
- (۴) مجلس شورای اسلامی در عموم مسایل می‌تواند قانون وضع کند.

* گزینه ۱ صحیح است. اصل ۸۴ ق.ا.

۸۱- مصونیت پارلمانی در قانون اساسی شامل:

(ارشد سراسری ۸۳)

- (۱) مصونیت پارلمانی ایران شامل عدم مسئولیت و تعرض ناپذیری نمایندگان است.
- (۲) نمایندگان را نمی‌توان به دلیل اظهاراتشان در دوره‌ی نمایندگی مورد مؤاخذه قرار داد.
- (۳) نمایندگان مجلس شورای اسلامی در ایران در صورت ارتکاب جرم پس از کسب مجوز از مجلس قابل تعقیب می‌باشند.
- (۴) نمایندگان مجلس در مقام ایفای وظایف نمایندگی در اظهارنظر و رأی کاملاً آزادند و نمی‌توان آن‌ها را به سبب نظراتی که در مجلس اظهار کرده‌اند تعقیب یا توقیف کرد.

* گزینه ۴ صحیح است. اصل ۸۶ ق.ا.

۸۲ - به موجب قانون اساسی جمهوری اسلامی ایران در شرایط اضطراری:

(ارشد سراسری ۸۳)

- ۱) معاهدات ساده نیاز به تصویب مجلس ندارند.
 - ۲) فقط معاهدات اجرایی را رئیس جمهور امضا می‌کند.
 - ۳) تصویب معاهدات بین‌المللی مهم با مجلس و امضای آن با رئیس جمهور یا نماینده قانونی وی است.
 - ۴) امضای معاهدات بین‌المللی پس از تصویب مجلس فقط با رئیس جمهور است.
- * گزینه ۲ صحیح است. اصل ۹ ق.ا.**

۸۳ - صلاحیت مجلس شورای اسلامی کدام است؟

(ارشد سراسری ۸۳)

- ۱) مجلس می‌تواند با تصویب قانون آزادی‌ها را سلب یا محدود کند.
 - ۲) هرگونه تغییر در خطوط مرزی باید به تصویب چهار پنجم کل نمایندگان برسد.
 - ۳) اموال دولتی که نفایس ملی باشند تنها با تصویب مجلس قابل انتقال به غیر است.
 - ۴) برقراری حکومت نظامی در شرایط اضطراری باید به تصویب مجلس شورای اسلامی برسد.
- * گزینه ۳ صحیح است.**

۸۴ - در مورد صلح دعاوی مالی دولت با طرف خارجی:

(ارشد سراسری ۸۳)

- ۱) ارجاع آن به داوری موکول به تصویب هیأت وزیران است.
 - ۲) صلح دعوا پس از تصویب هیأت وزیران بی استثناء، باید به تصویب مجلس برسد.
 - ۳) صلح یا ارجاع به داوری تابع شرایط قرارداد است و نیاز به تصویب مجلس ندارد.
 - ۴) قراردادهای مالی دولت با طرف خارجی چون بدون تصویب مجلس بود. لذا صلح آن ضرورتی به تصویب ندارد.
- * گزینه ۲ صحیح است.**

۸۵ - مهمترین ابزار نظارتی مجلس در برخورد با یک وزیر کدام است؟

(ارشد سراسری ۸۳)

۱) طرح استیضاح	۲) تذکر و سؤال
۳) دیوان محاسبات	۴) حق تحقیق و تفحص
- * گزینه ۱ صحیح است.**

حقوق اساسی جمهوری اسلامی ایران □ ۳۱۱

۸۶ - در حق نظارت مجلس شورای اسلامی در امور: (ارشد آزاد ۸۳)

- ۱) انعقاد قراردادهای بین‌المللی و فروش بناها و اموال دولتی به خارجیان از هر قبیل باید به تصویب مجلس باشد.
- ۲) دادن امتیاز تشکیل شرکت به خارجیان بدون تصویب مجلس مطلقاً ممنوع است.
- ۳) استخدام کارشناسان خارجی و دادن وام و کمکهای بدون عوض خارجی باید با تصویب مجلس باشد.
- ۴) برقراری حکومت نظامی ممنوع است مگر با تصویب مجلس به شرط آنکه از ۳۰ روز تجاوز نکند.

* گزینه ۳ صحیح است.

۸۷ - فلسفه مانع‌الجمع بودن سمت نمایندگی با سایر مشاغل در چیست؟

(کارشناسی پیام نور، نیمسال اول ۸۵ - ۸۴)

- ۱) اصل تساوی افراد در تصدی مشاغل عمومی.
- ۲) حفظ استقلال رأی نماینده و عدم نفوذ افراد و نهادهای خاص در رأی و اظهار نظر نماینده.
- ۳) حفظ شأن و موقعیت و برتری حاکمیت پارلمان بر سایر نهادها.
- ۴) حفظ اصل استقلال و تفکیک قوا.

* گزینه ۲ صحیح است.

۸۸ - انتخاب کدام نماینده در ایران منطقه‌ای است؟ (ارشد سراسری ۸۴)

- ۱) نمایندگان ارامنه در ایران.
- ۲) نمایندگان مجلس خبرگان.
- ۳) نمایندگان شوراهای محلی شهرستان.
- ۴) نمایندگان مجلس شورای اسلامی.

* گزینه ۴ صحیح است.

۸۹ - در مورد لوایح مالی دولت طرح و پیشنهادهای اصلاحی نمایندگان

(ارشد سراسری ۸۴)

- ۱) چنانچه به افزایش درآمد و یا هزینه‌های عمومی بیانجامد منع قانونی دارد.
- ۲) در صورتیکه به افزایش درآمد عمومی و یا تقلیل هزینه‌های عمومی بیانجامد منع قانونی ندارد.
- ۳) در صورتی که به تقلیل درآمد عمومی و یا افزایش هزینه‌های عمومی بیانجامد مطلقاً قابل طرح در مجلس نیست.
- ۴) در صورتی که به تقلیل درآمد عمومی و یا افزایش هزینه‌های عمومی بیانجامد ممنوع است مگر به تصویب دو سوم نمایندگان.

* گزینه ۲ صحیح است.

۳۱۲ □ درسنامه حقوق اساسی

۹۰- در ایران امتیاز مصونیت پارلمانی برای نمایندگان رواست زیرا موجب:

(ارشد سراسری ۸۴)

- ۱) استمرار دوره نمایندگی می شود.
 - ۲) توسعه اختیار نمایندگان می شود.
 - ۳) برتری نمایندگان ملت است.
 - ۴) تضمین آزادی عمل وظیفه نمایندگی است.
- * گزینه ۴ صحیح است.

(ارشد سراسری ۸۴)

۹۱- مقام نمایندگی مجلس شورای اسلامی در ایران:

- ۱) امری محلی است.
 - ۲) قابل عزل است.
 - ۳) غیر قابل توکیل است.
 - ۴) در صورت تصویب مجلس قابل انتقال است.
- * گزینه ۳ صحیح است.

(ارشد سراسری ۸۴)

۹۱- بر طبق قانون اساسی جمهوری اسلامی ایران:

- ۱) هرگونه اصلاحات اعم از جزئی و کلی در خطوط مرزی باید به تصویب چهار پنجم مجموعه نمایندگان مجلس برسد.
 - ۲) هر نماینده مجلس حق اظهار نظر و تحقیق و تفحص در همه مسائل داخلی و خارجی کشور را داراست.
 - ۳) بناها و اموال دولتی که نفایس ملی منحصر به فرد می باشند صرفاً با تصویب مجلس قابل انتقال به غیر می باشند.
 - ۴) گرفتن و دادن وام و کمک های بدون عوض داخلی از طرف دولت باید با تصویب مجلس شورای اسلامی باشد.
- * گزینه ۴ صحیح است.

(ارشد سراسری ۸۴)

۹۲- کدام عبارت با قانون اساسی منطبق است؟

- ۱) گرفتن و دادن وام و کمک های بدون عوض داخلی و خارجی مطلقاً ممنوع است.
 - ۲) استخدام کارشناسان خارجی از طرف دولت ممنوع است مگر با تصویب سه چهارم نمایندگان
 - ۳) دادن امتیاز تشکیل شرکت به خارجیان ممنوع است مگر در موارد ضرورت و تصویب دو سوم نمایندگان مجلس.
 - ۴) استخدام کارشناسان خارجی با تصویب مجلس آزاد ولی دادن امتیاز تشکیل شرکت به خارجیان مطلقاً ممنوع است.
- * گزینه ۴ صحیح است.

حقوق اساسی جمهوری اسلامی ایران □ ۳۱۳

۹۳- مصونیت پارلمانی:

(کارشناسی پیام نور، نیمسال اول ۸۶ - ۸۵)

- ۱) برخلاف موازین و اصول حقوقی است.
 - ۲) اعطای آزادی و استقلال به نماینده جهت ایفای وظایف نمایندگی است.
 - ۳) شامل جرایم و تخلفات می‌باشد.
 - ۴) منع تعقیب جزایی و حقوقی نماینده را در پی دارد.
- * گزینه ۲ صحیح است.

۹۴- در چگونگی حضور اعضای مجریه در مجلس می‌توان گفت ...

(ارشد سراسری ۸۵)

- ۱) رئیس جمهور و وزیران به اجتماع یا به انفراد حق حضور در جلسات مجلس را دارند و در صورتی که نمایندگان لازم بدانند وزراء مکلف به حضور هستند.
 - ۲) چنانچه هر ترکیبی از نمایندگان لازم بدانند رئیس جمهور و وزراء مکلف به حضورند و مطالبشان استماع می‌شود.
 - ۳) در صورتی که حداقل یک چهارم کل نمایندگان رئیس جمهور را مورد استیضاح قرار دهند وی مکلف به حضور و پاسخگویی است.
 - ۴) در صورت اعلام رئیس مجلس اعضای مجریه مکلف به حضورند.
- * گزینه ۱ صحیح است.

۹۵- به موجب قانون اساسی در تحقیق و تفحص مجلس می‌توان گفت ...

(ارشد سراسری ۸۵)

- ۱) هر نماینده حق دارد در ایفای حق قانونی به دستگاهها و ادارات مراجعه کند.
 - ۲) نمایندگان فقط با اجازه مجلس می‌توانند به دستگاهها مراجعه و کسب اطلاع و تحقیق کنند.
 - ۳) حق تحقیق جزء صلاحیت ذاتی مجلس است اما برای نمایندگان به هیچ ترتیبی امکان تحقیق وجود ندارد.
 - ۴) حق تحقیق و تفحص در کلیه امور اطلاق عموم دارد و همه موضوعات و مقالات را شامل می‌شود.
- * گزینه ۴ صحیح است.

۹۶- کدام یک از عبارات ذیل قانونی و صحیح است؟

(ارشد آزاد ۸۵)

- ۱) قاضی را نمی‌توان عزل و منتقل نمود مگر به اقتضای مصلحت جامعه و به تصمیم رئیس قوه قضائیه.
- ۲) مجلس شورای اسلامی حق تحقیق و تفحص در تمام امور را دارد.
- ۳) حیثیت - جان - مال - حقوق - مسکن و شغل افراد مطلقاً از تعرض مصون است.

۳۱۴ □ درسنامه حقوق اساسی

۴) برقراری حکومت نظامی ممنوع است مگر با تصویب مجلس به شرط آن که مدت آن بیش از سی روز نباشد و برای تمدید آن باید از مجلس کسب مجوز کرد.
* گزینه ۲ صحیح است.

۹۷- در مورد تصویب معاهدات بین‌المللی در ایران می‌توان گفت

(ارشد سراسری ۸۵)

- ۱) قانون اساسی قائل به نظارت مجلس بر اطلاق و عموم معاهدات است .
 - ۲) معاهدات ساده قانوناً نیازی به تصویب مجلس شورای اسلامی ندارد .
 - ۳) معاهدات رسمی قبل از انعقاد و معاهدات ساده پس از انعقاد به تصویب مجلس می‌رسند .
 - ۴) بر اساس نظر تفسیری شورای نگهبان یادداشت تفاهم به طور کلی نیاز به تصویب مجلس ندارد.
- * گزینه ۱ صحیح است.

۹۸- کدام مورد از اقدامات نظارتی مجلس در اعمال وزراء نیست؟

(کارشناسی پیام نور، نیمسال اول ۸۷ - ۸۶)

- ۱) سؤال
 - ۲) استیضاح
 - ۳) کمیسیون تحقیق و تفتیش دیوان محاسبات
 - ۴) کمیسیون حقوقی مجلس
- * گزینه ۴ صحیح است.

۹۹- کدامیک از گزینه‌های زیر در خصوص مصونیت پارلمانی صحیح نمی‌باشد؟

(کارشناسی پیام نور، نیمسال اول ۸۷ - ۸۶)

- ۱) مصونیت مربوط به تعقیب جزایی است.
 - ۲) مصونیت شامل جرائم مشهود هم می‌شود.
 - ۳) مصونیت نماینده شامل مسکن نماینده هم می‌شود.
 - ۴) مصونیت مربوط به دوران نمایندگی است.
- * گزینه ۲ صحیح است.

۱۰۰- کدامیک از گزینه‌های زیر از جمله قوانینی است که تنها برای یکسال تصویب می‌شود؟

(کارشناسی پیام نور، نیمسال اول ۸۷ - ۸۶)

- ۱) لایحه بودجه
 - ۲) لایحه متمم بودجه
 - ۳) لایحه هزینه‌های تخمینی بودجه
 - ۴) لایحه کسر بودجه
- * گزینه ۱ صحیح است.

۱۰۱- از اشکال و صور مصونیت پارلمانی است؟

(کارشناسی پیام نور، علوم سیاسی، نیمسال اول ۸۷ - ۸۶)

(۲) تعرض ناپذیری

(۱) عدم مسئولیت

(۴) هیچکدام

(۳) ۲ و ۱ صحیح است

* گزینه ۳ صحیح است.

۱۰۲- طرح قانونی عبارت است از:

(کارشناسی پیام نور، علوم سیاسی، نیمسال اول ۸۷ - ۸۶)

(۲) پیشنهاد هیأت وزیران

(۱) پیشنهاد نمایندگان مجلس

(۴) تمام موارد

(۳) پیشنهاد قضات

* گزینه ۱ صحیح است.

۱۰۳- کدامیک از گزینه‌های زیر جزو اختیارات سیاسی مجلس نمی‌باشد؟

(کارشناسی پیام نور، علوم سیاسی، نیمسال اول ۸۷ - ۸۶)

(۲) حق تصویب قانون

(۱) حق انتقاد و اظهار نظر

(۴) کار ویژه قضایی

(۳) مداخله در تعیین برخی مقامات

* گزینه ۲ صحیح است.

(ارشد سراسری ۸۶)

۱۰۴- قوه مقننه در ایران

(۱) در هیچ زمانی نمی‌تواند تعطیل باشد.

(۲) در عموم مسائل می‌تواند قانون وضع کند.

(۳) حق دارد در همه مسائل داخلی و خارجی کشور اظهار نظر کند.

(۴) در صورت عدم تشکیل مجلس جدید همچنان به کار خود ادامه خواهد داد.

* گزینه ۴ صحیح است.

(ارشد سراسری ۸۶)

۱۰۵- در مورد ابتکار قانون در ایران می‌توان گفت

(۱) ابتکار یک نماینده مجلس قابل طرح در مجلس است.

(۲) وزیران به طور مستقیم حق تقدیم لایحه به مجلس را دارند.

(۳) نمایندگان مجلس در ابتکار طرح‌های قانونی به مجلس محدودیتی ندارند.

(۴) دولت می‌تواند نسبت به عموم مسائل لوایح مصوب قانونی خود را به مجلس تقدیم دارد.

* گزینه ۴ صحیح است.

۱۰۶- گستره و محدوده نظارت مجلس شورای اسلامی کدام است؟

(ارشد سراسری ۸۶)

- ۱) فقط نظارت بر دستگاههای اجرائی و درخواست عزل مسئول اجرائی.
 - ۲) نظارت بر کلیه دستگاههای اجرائی و قضائی و رسیدگی به شکایات مردم و تهیه گزارش.
 - ۳) حق نظارت اختصاصی به قوه قضائیه به گونه‌ای که در روند رسیدگی پرونده تغییر ایجاد کند.
 - ۴) سؤال، استیضاح، تحقیق و تفحص و نظارت دیوان محاسبات و حتی رسیدگی به شکایت از طرز کار قوای سه گانه.
- * گزینه ۴ صحیح است.**

۱۰۷- مجلس شورای اسلامی:

(ارشد سراسری ۸۶)

- ۱) مکلف است مانع اجرای آیین نامه‌های خلاف قانون شود.
 - ۲) می‌تواند مانع از تصویب یک قانون از راه همه پرسی شود.
 - ۳) می‌تواند با تصویب خود موجب برقراری حکومت نظامی شود.
 - ۴) می‌تواند با تصویب خود امتیاز تشکیل شرکت خدماتی به خارجیان در ایران را واگذار کند.
- * گزینه ۲ صحیح است.**

۱۰۸- چگونه می‌توان مردم را در مقابل قوه مقننه حمایت کرد؟

(ارشد سراسری ۸۷)

- ۱) قوه مقننه خود رأساً و به تنهایی پاسدار حقوق مردم است.
 - ۲) باتوجه به صلاحیت انحصاری قوه مقننه در قانونگذاری در این خصوص نیازی به نظارت مردم نیست.
 - ۳) وجود نهاد ناظر قانون اساسی که بانظارت بر قوه مقننه مانع از نقض حقوق بنیادین مردم می‌شود.
 - ۴) با توجه به اینکه قوه مقننه برخاسته از مردم است و از یکدیگرند، از این رو نیازی به وجود راهکار حمایتی نیست.
- * گزینه ۳ صحیح است.**

۱۰۹- در خصوص مصونیت پارلمانی نماینده، کدام گزینه صحیح است؟

(کارشناسی پیام نور، نیمسال اول ۸۸ - ۸۷)

- ۱) نمایندگان در ایفای وظایف نمایندگی آزادی بیان دارند.
 - ۲) این مصونیت، تخلفات ارتكابی نماینده را نیز مشمول می‌شود.
 - ۳) جرایم مشهود شامل این مصونیت نیست.
 - ۴) مصونیت پارلمانی متکی به اصل تفکیک قوا است.
- * گزینه ۳ صحیح است.**

حقوق اساسی جمهوری اسلامی ایران □ ۳۱۷

۱۱۰- تصویب بودجه به عهده کدام ارگان است؟ (کارشناسی پیام نور، نیمسال اول ۸۸ - ۸۷)
(۱) هیأت دولت (۲) قوه مجریه (۳) پارلمان (۴) نخست وزیر
* گزینه ۳ صحیح است.

۱۱۱- کدامیک از گزینه‌های ذیل اصل تعرض ناپذیری نماینده را نشان می‌دهد؟
(کارشناسی پیام نور، نیمسال اول ۸۸ - ۸۷)
(۱) مصونیت در برابر آئین دادرسی جزایی.
(۲) مصونیت ماهوی نماینده به مناسبت گفتار و نوشتار.
(۳) مصونیت در برابر اعمال و تصمیمات و موضع گیری‌های سیاسی خود.
(۴) حمایت از پارلمان در برابر اهانت.
* گزینه ۱ صحیح است.

۱۱۲- دلیل اساسی تقسیم نمایندگان در کمیسیون‌های مختلف چیست؟
(کارشناسی پیام نور، علوم سیاسی، نیمسال اول ۸۸ - ۸۷)
(۱) تسهیل کار قانونگذاری.
(۲) جلوگیری از اتلاف وقت.
(۳) برای اینکه بررسی همه جانبه و تعمیق لوایح و طرح‌ها در جلسه همگانی کاری مشکل است.
(۴) هر سه گزینه صحیح است.
* گزینه ۴ صحیح است.

۱۱۳- مجلس شورای اسلامی در عموم مسائل در حدود مقرر در قانون اساسی می‌تواند قانون وضع کند.
(ارشد سراسری ۸۷)
(۱) پس در قانونگذاری دارای صلاحیتی عام می‌باشد.
(۲) البته صلاحیت قانونی مجلس در امر قانونگذاری با تشخیص شورای نگهبان اعمال می‌شود.
(۳) پس مجلس به هیچ عنوان نمی‌تواند این صلاحیت را تفویض کند.
(۴) البته مجلس در برخی از حوزه‌ها استثنائاً می‌تواند خارج از صلاحیت عمل کند.
* گزینه ۱ صحیح است.

۱۱۴- معاهدات در ایران باید به تصویب مجلس شورای اسلامی برسد چون ...
(ارشد سراسری ۸۷)
(۱) مجلس به نمایندگی از ملت مرجع صالح برای تضمین منافع عمومی است و بر معاهدات بین‌المللی نظارت استصوابی دارد.

۳۱۸ □ در سنانه حقوق اساسی

- ۲) قانون مدنی ایران چنین تکلیفی را برای مجلس پیش‌بینی می‌کند.
 - ۳) تفسیر شورای نگهبان چنین تکلیفی را برای مجلس پیش‌بینی می‌کند.
 - ۴) دادن امتیاز به خارجیان از طریق معاهدات بین‌المللی باید به تصویب مجلس برسد.
- * گزینه ۱ صحیح است.**

۱۱۵- در مجلس شورای اسلامی

(ارشد سراسری ۸۷)

- ۱) نمایندگان در داخل مجلس دارای مصونیت پارلمانی هستند و در خارج از آن از مصونیت کیفری برخوردارند.
 - ۲) اگر نمایندگان تشخیص دهند که اظهارات نماینده‌ای خلاف مصلحت نظام است می‌توانند از وی سلب مصونیت کنند.
 - ۳) نمایندگان حق دارند در همه مسائل داخلی و خارجی کشور با استفاده از مصونیت پارلمانی اظهار نظر نمایند.
 - ۴) نمایندگان در اظهار نظر و رأی خود آزادند و نمی‌توان آن‌ها را از این حیث در دوره نمایندگی مورد مؤاخذه قرار داد.
- * گزینه ۳ صحیح است.**

۱۱۶- محدودیتهای ضروری بر آزادی شهروندان

(ارشد سراسری ۸۸)

- ۱) در شرایط اضطراری به طور موقت تصمیم‌گیری و راساً توسط دولت اعمال می‌شود.
 - ۲) پس از تصویب در هیات وزیران از طریق وزارت کشور اعمال می‌شود.
 - ۳) با اجازه مجلس شورای اسلامی به طور موقت توسط دولت قابل اعمال است.
 - ۴) در کمتر از سی زوز توسط دولت می‌تواند اعمال شود و در صورت استمرار نیاز به تصویب مجلس دارد.
- * گزینه ۳ صحیح است.**

۱۱۷- کمکهای بلاعوض رئیس جمهور به مردم ایران

(ارشد سراسری ۸۸)

- ۱) باید با تصویب هیأت وزیران باشد.
 - ۲) باید به تصویب مجلس شورای اسلامی باشد.
 - ۳) نیاز به تصویب مجلس شورای اسلامی ندارد.
 - ۴) پس از تأیید مقام رهبری قابل پرداخت است.
- * گزینه ۲ صحیح است.**

حقوق اساسی جمهوری اسلامی ایران □ ۳۱۹

۱۱۸- در حق نظارت مجلس شورای اسلامی بر امور (ارشد آزاد ۷۶ و ۸۸)

- ۱) دادن امتیاز تشکیل شرکت به خارجیان بدون تصویب مجلس مطلقاً ممنوع است.
- ۲) فروش بناها و اموال دولتی و نفایس منحصر به فرد ممنوع است مگر درحالت استثنائی با تصویب دو سوم نمایندگان مجلس.
- ۳) استخدام کارشناسان خارجی و گرفتن و دادن وام و کمکهای بدون عوض خارجی باید با تصویب مجلس باشد.
- ۴) برقراری حکومت نظامی ممنوع است مگر با تصویب مجلس به شرط آنکه از سی روز تجاوز نکند.

* گزینه ۳ صحیح است.

۱۱۹- قوه مقننه کشور ایران: (پیام نور ۸۸)

- ۱) یک رکنی دومجلسی است.
- ۲) دورکنی یک مجلسی است.
- ۳) سه رکنی دومجلسی است.
- ۴) دورکنی دومجلسی است.

* گزینه ۲ صحیح است.

۱۲۰- مصونیت ماهوی درخصوص نماینده مجلس به چه معناست؟

(پیام نور ۸۸)

- ۱) آزادی نماینده در بیان مطالب بدون مؤاخذة.
- ۲) تعقیب نماینده در صورت ابزار آزادانه عقاید راجع به امور عمومی.
- ۳) عدم مجازات نماینده در صورت انجام جرم آشکار.
- ۴) آزادی نماینده در اعمال نظر شخصی راجع به منافع خود.

* گزینه ۱ صحیح است.

۱۲۱- درخصوص انجام سمت نمایندگی توسط نماینده کدام گزینه صحیح است؟

(پیام نور ۸۸)

- ۱) قائم به شخص است
- ۲) قابل وکالت است
- ۳) قابل تفویض اختیار است
- ۴) قابل کفایت است

* گزینه ۱ صحیح است.

۱۲۲- احراز شرایط نمایندگی مجلس شورای اسلامی به عهده چه نهادی است؟

(پیام نور ۸۸)

- ۱) کمیسیون اصل ۹۰
- ۲) رئیس قوه قضائیه

۳۲۰ □ درسنامه حقوق اساسی

(۳) وزارت اطلاعات
(۴) شورای نگهبان
* گزینه ۴ صحیح است.

۱۲۳- دوره نمایندگی مجلس شورای اسلامی چند سال می باشد؟

(پیام نور ۸۸)
۱) ۳ سال ۲) ۴ سال ۳) ۵ سال ۴) ۶ سال
* گزینه ۲ صحیح است.

۱۲۴- چه مقامات و نهادهایی صلاحیت ارسال لایحه قانونی به مجلس را دارند؟

(پیام نور ۸۸)
۱) نمایندگان مجلس
۲) هیأت دولت و رئیس مجلس خبرگان رهبری
۳) رئیس قوه قضائیه و هیأت دولت
۴) قوه مجریه و مجلس خبرگان رهبری
* گزینه ۳ صحیح است.

۱۲۵- کدام طرح به محض تصویب فوریت در همان جلسه جریان تصویب آن آغاز می شود؟

(پیام نور ۸۸)
۱) دوفوریتی ۲) یک فوریتی ۳) سه فوریتی ۴) چهار فوریتی
* گزینه ۳ صحیح است.

۱۲۶- عهدنامه های بین المللی پس از تصویب در مجلس چه ماهیتی پیدا می کنند؟

(پیام نور ۸۸)
۱) در حکم قانون عادی ۲) آئین نامه
۳) در حکم سیاست کلی ۴) در حکم قانون اساسی
* گزینه ۱ صحیح است.

۱۲۷- رأی مجلس مبنی بر عدم اعتماد به وزیر منجر به چه امری می شود؟

(پیام نور ۸۸)
۱) عزل وزیر ۲) ابقاء وزیر ۳) تعلیق وزیر ۴) انحلال وزارتخانه
* گزینه ۱ صحیح است.

حقوق اساسی جمهوری اسلامی ایران □ ۳۲۱

۱۲۸- کدامیک از مصوبات مجلس جهت انطباق با قانون اساسی به شورای نگهبان ارسال

می‌شود؟ (پیام نور ۸۸)

(۱) مصوباتی که جنبه آئین نامه‌ایی نداشته باشند

(۲) مصوبات مهم و بنیادین

(۳) مصوباتی که جنبه ارگانیک داشته باشد

(۴) کلیه مصوبات

* گزینه ۴ صحیح است.

۱۲۹- مرجع نظارت بر اساسنامه‌های مصوب دولت از جهت انطباق با قانون اساسی کدام است؟

(پیام نور ۸۸)

(۱) شورای نگهبان (۲) رئیس مجلس (۳) رئیس جمهور (۴) رئیس قوه قضائیه

* گزینه ۲ صحیح است.

۱۳۰- نمود خارجی قوه مقننه چه نهادی است؟

(پیام نور ۸۸)

(۱) مجلس (۲) قوه مجریه (۳) رئیس جمهور (۴) رئیس مجلس

* گزینه ۱ صحیح است.

۱۳۱- آیا در دوران جنگ و شرایط اضطراری، اعلام حکومت نظامی در جمهوری اسلامی ایران

مجاز است؟ (ارشد سراسری ۸۹)

(۱) بله، به مدت یک ماه با تصویب مجلس.

(۲) خیر، هرگز.

(۳) بله، با پیشنهاد هیأت دولت و تصویب مجلس.

(۴) خیر، مگر به درخواست رئیس جمهور و تصویب مجلس به مدت یک ماه.

* گزینه ۴ صحیح است.

۱۳۲- رسیدگی به معاهدات و قراردادهایی که مجلس در خصوص آن‌ها قید اهمیت را تصویب

نموده باشد به چه صورت خواهد بود؟ (ارشد سراسری ۸۹)

(۱) دوشوری

(۲) یک شوری

(۳) سه شوری

(۴) همانند معاهدات عادی

* گزینه ۳ صحیح است.

۱۳۳- اخذ وام بلاعوض داخلی و خارجی از طرف دولت چه حکمی دارد؟

(ارشد سراسری ۸۹)

- ۱) مطلقاً و بلاقید جایز است.
 - ۲) مطلقاً جایز نمی‌باشد.
 - ۳) منوط به تصویب مجلس شورای اسلامی است.
 - ۴) وام داخلی جایز و وام خارجی منوط به تصویب مجلس است.
- * گزینه ۳ صحیح است. اصل ۹۶ ق.ا.

(ارشد سراسری ۸۹)

۱۳۴- کدام مورد با تصویب مجلس مجاز می‌باشد؟

- ۱) الحاق ایران به موافقتنامه‌های بین‌المللی.
 - ۲) دادن امتیاز تشکیل شرکت‌ها در امور تجارتي به خارجیان.
 - ۳) استقرار پایگاه نظامی خارجی.
 - ۴) انتقال نفایس منحصر به فرد ملی به غیر.
- * گزینه ۳ صحیح است.

۱۳۵- براساس مقررات جدید، شناسایی موارد نسخ ضمنی قوانین و ارائه پیشنهاد جهت نسخ

(ارشد سراسری ۹۰)

آن‌ها به هیأت رئیسه مجلس بر عهده کدام مرجع است؟

- ۱) نایب رئیس مجلس شورای اسلامی
 - ۲) کمیسیون حقوقی و قضایی مجلس
 - ۳) معاونت قوانین مجلس شورای اسلامی
 - ۴) اداره کل تنقیح قوانین ریاست جمهوری
- * گزینه ۱ صحیح است.

۱۳۶- استفساریه‌ای از سوی دولت در مورد ماده‌ای از یک قانون با رعایت ترتیبات قانونی به مجلس شورای اسلامی ارائه می‌شود و مجلس در مقام تفسیر قانون، نظریه‌ای را تصویب می‌نماید که بطور کلی خارج از چارچوب ماده قانونی موضوع استفسار بوده و حکم جدیدی را

(ارشد سراسری ۹۰)

در بر می‌گیرد، در این صورت:

- ۱) تفسیر ارائه شده اصولاً به شورای نگهبان برای تطبیق با شرع و قانون ارسال نمی‌شود.
- ۲) این عمل مجلس به هر صورت قانونگذاری است و با توجه اصل صلاحیت عام مجلس در وضع قانون صحیح است.
- ۳) شورای نگهبان به استناد اینکه اقدام مجلس وضع قانون نبوده و چارچوب تفسیر را رعایت نکرده است، می‌تواند مصوبه مجلس را مغایر با قانون اساسی تشخیص دهد.

حقوق اساسی جمهوری اسلامی ایران □ ۳۲۳

۴) چون تشریفات ناظر بر لوایح و طرح‌های مربوط به تفسیر قوانین طبق آئین نامه داخلی متفاوت است، استفساریه مذکور می‌تواند در شورای نگهبان مورد ایراد واقع شود.

* گزینه ۲ صحیح است.

۱۳۷- کدامیک از موارد زیر در مورد عدم امضاء مصوبات مجلس توسط رئیس جمهور صحیح

(ارشد سراسری ۹۰)

است؟

- ۱) صلاحیت رئیس جمهور در این مورد اختیاری است و می‌تواند از امضاء آنها خودداری نماید.
- ۲) رئیس جمهور به عنوان پاسدار قانون اساسی می‌تواند از امضاء برخی قوانین خودداری نماید.
- ۳) موجب مسئولیت رئیس جمهور است و می‌توان آنرا تخلف ازوظایف قانونی وی به حساب آورد.
- ۴) امضاء مصوبات مجلس تشریفاتی است و در صورت عدم امضاء رئیس جمهور با امضاء رؤسای سایر قوا ابلاغ می‌شود.

* گزینه ۲ صحیح است.

۱۳۸- مجلس شورای اسلامی اجازه تصویب اساسنامه یکی از مؤسسات دولتی را به دولت

(ارشد سراسری ۹۰)

می‌دهد، در این صورت

- ۱) تشخیص مغایرت مصوبه دولت با قانون اساسی با شورای نگهبان است.
- ۲) تشخیص مغایرت مصوبه دولت با قوانین بر عهده مجلس شورای اسلامی است.
- ۳) تصویب اساسنامه مذکور توسط دولت قانون محسوب شده و به شورای نگهبان ارسال می‌شود.
- ۴) به دلیل آن که مصوبه دولت است، صرفاً برای تطبیق آن با قوانین به اطلاع رئیس مجلس می‌رسد.

* گزینه ۳ صحیح است.

(ارشد آزاد ۹۰)

۱۳۹- در مورد لوایح و طرح‌های قانونی:

- ۱) برای دولت هیچگونه محدودیت موضوعی در تقدیم لایحه وجود ندارد، حال آنکه نمایندگان از این وسعت اختیار برخوردار نیستند.
- ۲) هرچندکه نمایندگان هیچ محدودیتی برای تقدیم طرح ندارند، اما نمی‌توانند آنرا استرداد کنند.
- ۳) دولت و نمایندگان، در صورتی که صلاح بدانند، حق استرداد لوایح و طرح‌های قانونی را، قبل از تصویب نهایی، از مجلس دارند.
- ۴) حقوق نمایندگان در تقدیم طرح مطلق است اما حق استرداد طرح‌های تقدیمی را ندارند.

* گزینه ۱ صحیح است.

۳۲۴ □ درسنامه حقوق اساسی

۱۴۰- در قوه مقننه جمهوری اسلامی ایران:

(دکتری سراسری ۹۰)

(۱) تحقیق و تفحص در کلیه امور کشور (سیاسی، اداری و قضائی) حق مجلس و استیضاح وزیران حق نمایندگان است و نمی‌توان آن‌ها را به سبب نظراتی که اظهار کرده اند، مورد تعرض و مؤاخذه قرار داد.

(۲) نمایندگان مجلس از مصونیت کامل پارلمانی و کیفری برخوردارند و به هیچ وجه نمی‌توان آن‌ها را مورد تعقیب قرار داد.

(۳) نمایندگان، در صورت ارتکاب جرم، پیش از کسب مجوز از مجلس قابل تعقیب نیستند.

(۴) نمایندگان در اظهارنظر و رأی آزادند و نمی‌توان آن‌ها را بدین سبب، فقط در دوره نمایندگی مورد مؤاخذه قرار داد.

* گزینه ۳ صحیح است.

۱۴۱- انجام عمل تفسیر از صلاحیت‌های قانونی به عهده کدام نهاد قانون اساسی است؟

(ارشد سراسری ۹۱)

(۲) مجلس شورای اسلامی

(۱) شورای نگهبان

(۴) دیوان عالی کشور

(۳) شورای نگهبان و مجلس شورای اسلامی

* گزینه ۳ صحیح است.

۱۴۲- طبق اصل ۷۷ قانون اساسی عهدنامه‌ها، مقاوله نامه‌ها، قراردادهای و موافقتنامه‌های بین‌المللی باید به تصویب مجلس شورای اسلامی برسد: با توجه به اصل یاد شده، تصویب مجلس:

(ارشد سراسری ۹۱)

(۱) مؤخر بر انعقاد قرارداد است.

(۲) مقدم بر انعقاد قرارداد است.

(۳) مؤخر بر انعقاد، اما مقدم بر اجرای قرارداد است.

(۴) همزمان با اجراء قرارداد است.

* گزینه ۳ صحیح است.

بند دوم: شورای نگهبان

۱۴۳- اعضای شورای نگهبان چند نفر و برای چه مدتی انتخاب می‌شوند؟

(۲) ۱۲ نفر و برای ۵ سال

(۱) ۶ نفر و برای ۴ سال

(۴) ۱۲ نفر و برای ۶ سال

(۳) ۶ نفر و برای ۵ سال

* گزینه ۴ صحیح است.

حقوق اساسی جمهوری اسلامی ایران □ ۳۲۵

۱۴۴- زمان رسیدگی بر اعلام نظر شورای نگهبان نسبت به مصوبات مجلس شورای اسلامی چه مدتی است؟

- ۱) حداکثر ۱۰ روز و در صورت نیاز ۲۰ روز تمدید می‌شود.
- ۲) حداکثر ۲۰ روز و در صورت نیاز ۱۰ روز تمدید می‌شود.
- ۳) حداکثر ۱۰ روز و در صورت نیاز ۱۰ روز تمدید می‌شود.
- ۴) حداکثر ۲۰ روز و در صورت نیاز ۲۰ روز تمدید می‌شود.

* گزینه ۴ صحیح است.

۱۴۵- چه اکثریتی از اعضای شورای نگهبان عدم مغایرت مصوبات مجلس با احکام اسلام را اعلام می‌کند؟

- ۱) چهار عضو از حقوقدانان شورای نگهبان
- ۲) شش عضو از فقهاء شورا
- ۳) چهار عضو از فقهاء شورا
- ۴) هفت عضو از اعضای شورا

* گزینه ۱ صحیح است.

۱۴۶- شورای نگهبان چگونه ارگانی است؟

- ۱) مجلس دوم
- ۲) ارگان مشورتی
- ۳) ارگان کنترل
- ۴) محدود کننده اختیارات تقنینی

* گزینه ۱ صحیح است.

۱۴۷- در آئین حق و تکلیف حضور در مجلس.....

- ۱) حضور اعضای شورای نگهبان، اصولاً اختیاری است، اما فقط هنگام بررسی طرح‌ها و لوایح فوری، حضور آنان برای اظهار نظر ضروری است.
- ۲) وقتی که طرح یا لایحه فوری در دستور کار مجلس قرار می‌گیرد، اعضای شورای نگهبان باید در مجلس حاضر شوند و نظر خود را اظهار نمایند.
- ۳) در صورتی که اکثریت نمایندگان لازم بدانند اعضای شورای نگهبان مکلف به حضورند.
- ۴) در صورت تصویب نمایندگان، وزیران و مشاوران آن‌ها مکلف به حضورند.

* گزینه ۳ صحیح است.

۱۴۸- یکی از وظایف شورای نگهبان نظارت بر انتخابات مجلس شورای اسلامی است. در این خصوص:

- ۱) نظارت شورای نگهبان استصوابی است، اما ابطال انتخابات صرفاً با رد اعتبارنامه نماینده در مجلس امکان پذیر است.

(ارشد ۷۳)

۳۲۶ □ درسنامه حقوق اساسی

۲) نظارت شورای نگهبان استصوابی است و در صورت نادرست بودن انتخابات حق ابطال آنرا دارد.

۳) چون آراء مردم مبنای مشروعیت انتخابات است نظارت شورای نگهبان بدون حق ابطال فقط حق رسیدگی به شکایات انتخابی را دارد.

۴) نظارت شورای نگهبان اطلاعی و نظارت مجلس استصوابی است.

* گزینه ۲ صحیح است.

۱۴۹- در کدامیک از موارد ذیل بدون اظهار نظر شورای نگهبان مصوبات مجلس قابل اجراست؟

(ارشد سراسری ۷۳)

۱) در مواردی که مجلس مصوبه را با در نظر گرفتن مصالح نظام برای تأیید مستقیماً به مجمع تشخیص مصلحت می‌فرستد.

۲) در صورت ارجاع حل اختلافات مجلس و شورای نگهبان به مجمع.

۳) در صورتی که شورای نگهبان در مهلت مقرر اظهار نظر ننماید.

۴) نظر به اینکه کلیه مصوبات لزوماً باید مطابق شرع و قانون اساسی باشد در هر حال هیچ یک از مصوبات مجلس بدون اظهار نظر شورای نگهبان قابل اجرا نیست.

* گزینه ۳ صحیح است. اصل ۹۴ ق.ا.

۱۵۰- نظارت بر انتخاب ریاست جمهوری و مجلس با شورای نگهبان است بنابراین:

(ارشد سراسری ۷۳ و آزاد ۷۵)

۱) پس از تأیید نتایج انتخابات توسط شورا رسمیت رئیس جمهور و نمایندگان محرز نیست مگر آنکه سوگند نمایند.

۲) پس از تأیید نتایج انتخابات جلسات مجلس با حضور نمایندگان رسمیت می‌یابد اما رسمیت نمایندگان محرز نیست.

۳) رسمیت رئیس جمهور پس از تأیید نتایج انتخابات با ادای سوگند محرز است اما رسمیت نمایندگان حتی با ادای سوگند نیز محرز نیست.

۴) پس از تأیید نتایج انتخابات رسمیت نمایندگان اصولاً محرز است اما مجلس شورای اسلامی بدون وجود شورای نگهبان اعتبار قانونی ندارد. مگر در مورد تصویب اعتبارنامه و انتخاب

حقوق دانان شورای نگهبان.

* گزینه ۴ صحیح است. اصل ۹۸ ق.ا.

حقوق اساسی جمهوری اسلامی ایران □ ۳۲۷

۱۵۱- در برخورد با قوانین و مقررات گذشته به موجب قانون اساسی:

(ارشد سراسری ۷۳ و آزاد ۷۵)

- ۱) شورای نگهبان حق ابطال آن‌ها را دارد.
 - ۲) شورای نگهبان راساً حق ابطال قوانین و مقررات گذشته را ندارد. اما در صورت ارجاع دستگاه‌های مجری قوانین و مقررات شورا حق ابطال آن‌ها را دارد.
 - ۳) فقهای شورای نگهبان فقط حق ابطال قوانین و مقررات خلاف شرع گذشته را دارد. اما در صورتی که این قوانین و مقررات خلاف قانون اساسی باشد ابطال آن‌ها به عهده همه اعضای شورا می‌باشد.
 - ۴) حق تشخیص مقررات خلاف شرع با شورای نگهبان و حق ابطال آن با دیوان عدالت اداری است.
- * گزینه ۴ صحیح است.

۱۵۲- در جمهوری اسلامی ایران تفسیر قانون اساسی در صلاحیت چه مرجعی است؟

(ارشد سراسری ۷۴)

- ۱) شورای نگهبان
 - ۲) مجلس شورای اسلامی
 - ۳) مجلس خبرگان
 - ۴) مجمع تشخیص مصلحت نظام
- * گزینه ۱ صحیح است.

۱۵۳- کلیه مصوبات مجلس شورای اسلامی باید به شورای نگهبان فرستاده شود. با وجود این در کدام یک از موارد ذیل بدون ارجاع و اظهار نظر شورای نگهبان قابل اجرا است؟

(ارشد آزاد ۷۴)

- ۱) در صورت ارجاع مصوبه اختلافی مجلس و شورای نگهبان، به مجمع تشخیص مصلحت.
 - ۲) هیچ یک از مصوبات مجلس بدون اظهار نظر، شورای نگهبان قابل اجرا نیست.
 - ۳) رأی اعتماد یا عدم اعتماد به وزیران.
 - ۴) در صورتی که شورای نگهبان در مهلت مقرر اظهار نظر نماید.
- * گزینه ۴ صحیح است.

۱۵۴- نظارت بر انتخابات مجلس شورای اسلامی به عهده ...

(ارشد سراسری ۷۵)

- ۱) شورای نگهبان است
 - ۲) مجلس شورای اسلامی
 - ۳) هیأت دولت است.
 - ۴) هیأت نظارت است.
- * گزینه ۱ صحیح است. اصل ۹۹ ق.ا.

۳۲۸ □ درسنامه حقوق اساسی

۱۵۵- شورای نگهبان بر انتخابات:

(ارشد سراسری ۷۶)

- ۱) مجلس شورای اسلامی نظارت عام و استصوابی دارد و بر انتخابات خبرگان رهبری و ریاست جمهوری نظارت اطلاعی دارد.
- ۲) مجلس خبرگان، ریاست جمهوری مجلس شورای اسلامی و همه پرسن نظارت عام و استصوابی دارد.
- ۳) مجلس شورای اسلامی نظارت عام و استصوابی بر انتخابات ریاست جمهوری نظارت عام و بر انتخابات خبرگان نظارت اطلاعی دارد.
- ۴) همه پرسن نظام عام و مستقیم دارد و حتی می‌تواند از طریق هیأت مرکزی انتخابات رانیز باطل کند.

* گزینه ۲ صحیح است.

۱۵۶- در صورت مطابقت مصوبات مجلس شورای اسلامی با شرع و قانون اساسی:

(ارشد سراسری ۷۶)

- ۱) تشخیص عدم مغایرت مصوبات مجلس شورای اسلامی با شرع و قانون اساسی به عهده اکثریت اعضاء شورا است.
- ۲) تشخیص عدم مغایرت مصوبات مجلس با شرع به عهده اکثریت فقها و با قانون اساسی به عهده اکثریت حقوق دانان است.
- ۳) تشخیص عدم مغایرت مصوبات مجلس شورای اسلامی با قانون اساسی به عهده اکثریت اعضاء شورای نگهبان است.
- ۴) نظارت شرعی فقهای شورای نگهبان بر مصوبات مجلس با حضور و اعلام رأی حقوق دانان معتبر است.

* گزینه ۳ صحیح است. اصل ۹۶ ق.ا.

۱۵۷- در صورت عدم اظهار نظر شورای نگهبان نسبت به مصوبات مجلس ظرف ده روز:

(ارشد سراسری ۷۶)

- ۱) در صورت تأیید مجمع تشخیص مصلحت نظام مصوبه قابل اجرا است.
- ۲) مصوبه مجلس برای تشخیص مصلحت به مجمع تشخیص مصلحت نظام فرستاده می‌شود.
- ۳) مصوبه مجلس به مدت شش ماه مسکوت می‌ماند.
- ۴) مصوبات مجلس قابل اجرا است و حتی مجمع تشخیص مصلحت نظام حق دخالت ندارد.

* گزینه ۴ صحیح است. اصل ۹۴ ق.ا.

حقوق اساسی جمهوری اسلامی ایران □ ۳۲۹

۱۵۸- کدام نهاد به منزله قوه مؤسس ناظر می‌باشد؟ (ارشد سراسری ۷۷)

- (۱) شورای نگهبان
(۲) شورای بازنگری
(۳) مجمع تشخیص مصلحت نظام
(۴) مجلس خبرگان
- * گزینه ۱ صحیح است.

۱۵۹- در باب نظارت شرعی شورای نگهبان بر قوانین و مقررات گذشته کدام پاسخ صحیح است؟ (ارشد ۷۷)

- (۱) ابطال آن با رای اکثریت فقهای شورای نگهبان است.
(۲) تشخیص این امر بر عهده فقهای شورای نگهبان است.
(۳) تشخیص امر و اتخاذ تصمیم با شورای نگهبان است.
(۴) نظارت تام شورای نگهبان بر قوانین و مقررات گذشته اطلاق عموم دارد.
- * گزینه ۲ صحیح است.

۱۶۰- چه اثر حقوقی بر نظر مشورتی شورای نگهبان مترتب است؟

(ارشد سراسری ۷۷)

- (۱) در حکم تفسیر قانون اساسی است.
(۲) در صورتی که به تصویب اکثریت برسد ارزش تفسیر دارد.
(۳) صرفاً در دادگاه‌ها قابل استناد است.
(۴) می‌تواند مقدمه‌ای برای تفسیر باشد.
- * گزینه ۴ صحیح است.

۱۶۱- اگر شورای نگهبان در مهلت قانونی مصوبه قوه مقننه را از نظر انطباق با موازین اسلام و قانون اساسی بررسی نکند، مصوبه دارای چه ارزشی است؟

(ارشد سراسری ۷۸)

- (۱) مصوبه ارزش قانون ندارد و نمی‌تواند به اجرا درآید.
(۲) مصوبه مجلس ارزش قانون دارد و به اجرا گذاشته می‌شود.
(۳) مصوبه ارزش قانون ندارد ولی به اجرا در می‌آید.
(۴) مصوبه ارزش قانون دارد ولی منتشر و اجرا نمی‌شود.
- * گزینه ۲ صحیح است.

۱۶۲- در مورد شورای نگهبان:

(ارشد آزاد ۷۸)

- ۱) جمع مشاغل در قوای مقننه و قضائیه برای اعضای شورای نگهبان و عضویت موثر آنان در احزاب و گروه‌های سیاسی مانع برطرفی آنان در نظارت بر انتخابات خواهد بود.
 - ۲) برای تصمیم‌گیری در مورد توقف انتخابات رای سه چهارم و در مورد تغییر خطوط مرزی رأی چهارپنجم نمایندگان لازم و در هر دو مورد حضور اعضای شورای نگهبان در مجلس ضروری است.
 - ۳) نظارت بر انتخابات رئیس جمهوری و مجلس شورای اسلامی بر عهده همه اعضا و نظارت بر انتخابات خبرگان رهبری فقط بر عهده فقهای شورای نگهبان است.
 - ۴) هیچ یک از قوانین بدون اظهار نظر مثبت شورای نگهبان قابل اجراء نیست.
- * گزینه ۱ صحیح است.**

۱۶۳- در چه مواردی مجلس شورای اسلامی بدون وجود شورای نگهبان قانونی است؟

(ارشد سراسری ۸۰)

- ۱) اعلام نظر شورای نگهبان قبل از تصویب مجلس و عدم تأخیر در ارسال مصوبات به شورای نگهبان.
 - ۲) تصویب اعتبارنامه‌ی نمایندگان و انتخاب شش نفر حقوق دانان اعضای شورای نگهبان.
 - ۳) بررسی طرح‌ها و لوایح چند شوری و تعطیلات رسمی شورای نگهبان.
 - ۴) لوایح و طرح‌های فوری.
- * گزینه ۲ صحیح است. اصل ۹۴ ق.ا.**

۱۶۴- شورای نگهبان، نظارت بر انتخابات و همه‌پرسی را بر عهده دارد و:

(ارشد سراسری ۸۱)

- ۱) نظارت بر انتخابات مجلس خبرگان رهبری صرفاً بر عهده فقهای شورا است.
 - ۲) برعکس قضاوت ابطال انتخابات توسط شورای نگهبان ضرورتی ندارد که مستدل و مستند باشد.
 - ۳) نظارت شورا استصوابی است و شورا می‌تواند صلاحیت داوطلبانی که به تشخیص خود صلاح نمی‌داند رد کند.
 - ۴) لازمه نظارت بی طرفانه‌ی شورا بر انتخابات عدم وابستگی اعضا شورا به احزاب و گروه‌های سیاسی است.
- * گزینه ۴ صحیح است.**

حقوق اساسی جمهوری اسلامی ایران □ ۳۳۱

۱۶۵- مصوبات مجلس شورای اسلامی در کدام یک از موارد ذیل بدون تأیید شورای نگهبان

(ارشد سراسری ۸۱)

معتبر است؟

- ۱) در صورت عدم اظهار نظر شورا پس از انقضای ده روز از تاریخ وصول.
 - ۲) مصوباتی که به دستور مجمع تشخیص مصلحت نظام به تصویب مجلس می‌رسد.
 - ۳) هیچ یک چون مجلس شورای اسلامی بدون وجود شورای نگهبان اعتبار قانونی ندارد.
 - ۴) طرحها و لوایح فوری و تصمیمات غیرعلنی که با مشارکت شورای نگهبان به تصویب می‌رسد.
- * گزینه ۱ صحیح است.

(ارشد سراسری ۸۴)

۱۶۶- شورای نگهبان در تفسیر قانون اساسی:

- ۱) از اختیارات مطلق برخوردار است.
 - ۲) می‌تواند اصلی از اصول قانون اساسی را تعطیل کند.
 - ۳) با اتفاق آراء بین حقوق دانان و فقها تصمیم می‌گیرد.
 - ۴) باید در محدوده‌ی اصول قانون اساسی با اکثریت خاص تفسیر کند.
- * گزینه ۴ صحیح است.

(ارشد سراسری ۸۶)

۱۶۷- شورای نگهبان

- ۱) بر انتخابات شورای اسلامی محل نظارت می‌کند نظر قطعی می‌دهد .
 - ۲) می‌تواند تصویب نامه‌های شرع را ابطال و قوانین را تفسیر کند .
 - ۳) می‌تواند از تصویب اساسنامه سازمانها و موسسات دولتی امتناع کند .
 - ۴) بر همه پرسى نظارت عام دارد و حق اظهار نظر قطعی در مورد نتیجه آن دارد.
- * گزینه ۴ صحیح است.

(ارشد سراسری ۸۶ و آزاد ۷۷ و ۹۰)

۱۶۸- شورای نگهبان:

- ۱) بر انتخابات مجلس شورای اسلامی نظارت عام و استصوابی و بر انتخابات خبرگان رهبری نظارت اطلاعی دارد.
 - ۲) حق دارد قوانین را تفسیر و تصویب نامه‌های خلاف شرع را ابطال کند.
 - ۳) بر انتخاب و همه پرسى نظارت عام دارد و نظر این شورا در مورد ابطال یا توقف انتخابات قطعی و لازم الاجراء است.
 - ۴) حق دارد از تصویب اساسنامه سازمانها و مؤسسات دولتی امتناع کند.
- * گزینه ۳ صحیح است.

۱۶۹- کدام عبارت در خصوص شورای نگهبان صحیح است؟

(ارشد سراسری ۸۷)

- ۱) کلیه قوانین بدون اظهار نظر شورای نگهبان قابل اجرا نیست.
 - ۲) برای تصویب توقف انتخابات و تغییر خطوط مرزی حضور کلیه اعضای شورای نگهبان در مجلس الزامی است.
 - ۳) نظارت بر انتخابات مجلس شورای اسلامی بر عهده همه اعضا و نظارت بر انتخابات مجلس خبرگان تنها بر عهده فقهای شورای نگهبان است.
 - ۴) جمع مشاغل برای اعضای شورای نگهبان و عضویت مؤثر آنان در احزاب مانع بی طرفی آنان در نظارت بر انتخابات خواهد بود.
- * گزینه ۴ صحیح است.

۱۷۰- در صورتی که وزیر امور خارجه از شورای نگهبان اقدام به طرح سؤال مشورتی نماید، شورا ...

(ارشد سراسری ۹۰)

- ۱) ملزم به پاسخگویی می‌باشد.
 - ۲) الزامی به پاسخ نخواهد داشت.
 - ۳) موضوع را به حقوقدانان شورا ارجاع می‌دهد.
 - ۴) سؤال را به رئیس جمهور منعکس و در صورت تأیید پاسخ می‌دهد.
- * گزینه ۲ صحیح است.

۱۷۱- با توجه به دو نهاد قانونگذاری مجلس و همه پرسی، نظارت شورای نگهبان بر امر قانونگذاری مطابق قانون اساسی چگونه است؟

(ارشد سراسری ۹۰)

- ۱) نظارت شورای نگهبان شامل هر دو نهاد قانونگذاری است.
 - ۲) شورای نگهبان بر نتیجه همه پرسی نظارتی ندارد.
 - ۳) شورای نگهبان بر مصوبات مجلس شورای اسلامی نظارت دارد و بر فرآیند انجام همه پرسی نظارت ندارد.
 - ۴) همه پرسی قانونگذاری است که مطابق و عدم انطباق مفاد همه پرسی با موازین اسلامی و اصول قانون اساسی با شورای نگهبان است.
- * گزینه ۴ صحیح است.

حقوق اساسی جمهوری اسلامی ایران □ ۳۳۳

۱۷۲- تشخیص مطابقت تصویب نامه‌ها و آئین نامه‌های هیأت وزیران با قوانین، بر عهده کدام

(دکتری سراسری ۹۰)

نهاد است؟

- ۱) بر عهده شورای نگهبان است.
- ۲) بر عهده دیوان عدالت اداری است.
- ۳) بر عهده رئیس مجلس شورای اسلامی است.
- ۴) بر عهده مجلس شورای اسلامی است.

* گزینه ۳ صحیح است.

درسنامه

گفتار سوم: قوهی قضائیه (دستگاه عدالت)

۱- به موجب اصل ۶۱ ق.ا. اعمال قوهی قضائیه به وسیلهی دادگاههای دادگستری است که باید بر طبق موازین اسلامی تشکیل شود. استقلال قوهی قضائیه مستلزم استقلال تشکیلاتی این نهاد و استقلال رفتاری قاضی بر اساس موازین قانونی و به دور از هر گونه فشار بیرونی و درونی است.

۲- اهداف قوهی قضائیه عبارتند از: ۱- پشتیبانی و احقاق حقوق عامه ۲- گسترش آزادیهای مشروع

۳- وظایف قوهی قضائیه عبارتند از:

۱- رسیدگی و صدور حکم:

- اقتضای امر دادگاههای دادگستری حل و فصل دعاوی، رفع خصومات و رسیدگی و صدور حکم در مورد تعدیات، تظلمات و شکایات مردم است. (اصل ۱۵۶ ق.ا.).

- همچنین دادخواهی حق مسلم هر فرد است و هرکس می‌تواند به منظور دادخواهی به دادگاههای صالح رجوع کند ... و هیچ کس را نمی‌توان از دادگاهی که به موجب قانون حق مراجعه به آن را دارد منع کرد. (اصل ۳۴ ق.ا.).

- حق دادخواهی مردم تکلیف دادرسی و دادگری را برای قوهی قضائیه ایجاب می‌کند که دادرسان آنها موظف به رسیدگی و صدور حکم لازم می‌باشند. (اصل ۱۶۷ ق.ا.).

۲- نظارت بر حسن اجرای قوانین:

- دیوان عالی کشور در مقام رسیدگی شکلی، نظارت بر اجرای صحیح قوانین در محاکم را بر عهده دارد. (اصل ۱۶۱ ق.ا.).

- دیوان عدالت اداری در مقام رسیدگی به شکایات، تظلمات و اعتراضات مردم نسبت به مأمورین یا واحدها یا آئین نامه‌های دولتی (اصل ۱۷۳ ق.ا.)، اجرا و یا عدم اجرای قوانین در دستگاههای دولتی را مورد بررسی قرار می‌دهد.

- فلسفه وجودی سازمان بازرسی کل کشور نظارت بر حسن جریان و اجرای صحیح قوانین در دستگاههای اداری است. (اصل ۱۷۴ ق.ا.).

۳- کشف جرم، تعقیب و مجازات مجرمین: اصل ۴/۱۵۶ ق.ا. در همین مورد است.

۴- اقدام مناسب برای پیش‌گیری از وقوع جرم و اصلاح مجرمین.

حقوق اساسی جمهوری اسلامی ایران □ ۳۳۵

۵- به منظور انجام مسئولیت‌های قوه‌ی قضائیه در کلیه امور قضایی و اداری و اجرائی مقام رهبری یک نفر مجتهد عادل و آگاه بر امور قضایی و مدیر مدبر را برای مدت پنج سال به عنوان رئیس قوه‌ی قضائیه تعیین می‌نماید که عالی‌ترین مقام قوه‌ی قضائیه است. (اصل ۱۵۷ ق.ا.)

۶- مقام رهبری حق نصب و عزل و قبول استعفای عالی‌ترین مقام قوه‌ی قضائیه را داراست.

۷- وظایف رئیس قوه‌ی قضائیه عبارتند از:

۱- ایجاد تشکیلات: حتماً باید به موجب قانون باشد.

۲- تهیه‌ی لوایح قضایی: دولت موظف است لوایح قضایی را که توسط رئیس قوه‌ی قضائیه تهیه و تحویل دولت می‌شود، حداکثر ظرف مدت سه ماه تقدیم مجلس شورای اسلامی نماید.

۳- امور اداری و استخدامی قوه‌ی قضائیه:

- استخدام قضات عادل و شایسته و عزل و نصب آن‌ها و تغییر محل مأموریت و تعیین مشاغل و ترفیع آن‌ها و مانند این‌ها از امور اداری طبق قانون (اصل ۳/۱۵۸ ق.ا.) بر عهده رئیس قوه‌ی قضائیه می‌باشد.

۸- رئیس قوه‌ی قضائیه رأساً حق عزل قضات را ندارد.

۹- وزیر دادگستری از میان کسانی که رئیس قوه‌ی قضائیه به رئیس جمهور پیشنهاد می‌کند انتخاب می‌گردد.

۱۰- قاضی را نمی‌توان از مقامی که شاغل آن است بدون محاکمه و ثبوت جرم یا تخلفی که موجب انفصال است به طور موقت یا دائم منفصل کرد یا بدون رضای او محل خدمت یا سمتش را تغییر داد. مگر به اقتضای مصلحت جامعه با تصمیم قوه‌ی قضائیه پس از مشورت با رئیس دیوان عالی کشور و دادستان کل، نقل و انتقال دوره‌ای قضات طبق ضوابط کلی که قانون تعیین می‌کند صورت می‌گیرد. (اصل ۱۶۴ ق.ا.)

۱۱- در صورتی که قضات به سبب شغل قضاوت متهم باشند موضوع جنبه‌ی انتظامی دارد و بی‌گیری آن در صلاحیت دادرسی انتظامی قضات و رسیدگی و صدور حکم در صلاحیت دادگاه عالی انتظامی قضات می‌باشد.

۱۲- منع انتقال و تغییر قضات:

۱۳- با توجه به اصل ۱۶۴ ق.ا. بدون رضای او (قاضی) نمی‌توان محل خدمت یا سمتش را تغییر داد، مگر به اقتضای مصلحت جامعه یا تصمیم رئیس قوه‌ی قضائیه پس از مشورت با رئیس دیوان عالی کشور و دادستان کل.

- مسئولیت مدنی قضات:

۱۴- هرگاه در اثر تقصیر یا اشتباه قاضی در موضوع یا در حکم یا در تطبیق حکم بر مورد خاص، ضرر مادی یا معنوی متوجه کسی گردد در صورت تقصیر، مقصر طبق موازین اسلامی ضامن است در غیر این صورت خسارت به وسیله دولت جبران می‌شود و در هر حال از متهم اعاده‌ی حیثیت می‌گردد. (اصل ۱۷۱ ق.ا.)

۱۵- قانون اساسی در خصوص تقصیر شخص قاضی را ضامن دانسته است.

۱۶- در مورد اشتباه قاضی دو فرض متصور است:

۱- مربوط به نقایص کلی ناشی از قانون و یا سازماندهی کلی دستگاه قضایی است. در این

صورت چون نارسایی مربوط به اعمال قدرت عمومی است دولت ضامن است.

۲- مربوط به تخلف و سهل‌انگاری کارمندان و مأمورینی است که اسباب و لوازم و مقدمات پرونده را فراهم کرده و در نتیجه موجب اشتباه قاضی شده‌اند در این صورت ضمن اینکه ضمان قوه‌ی قضائیه در مقابل خسارت دیده به قوت و اعتبار خود باقی است. دستگاه مربوطه حق دارد و می‌تواند از طریق مقتضی، خسارتی را که از این بابت به دولت وارد شده است مطالبه نماید.

- وظایف و اختیارات قضات:

۱۷- قاضی موظف است حکم هر دعوا را در قوانین مدونه بیابد و اگر نیابد با استناد به منابع معتبر اسلامی یا فتاوی معتبر، حکم قضیه را صادر نماید و نمی‌تواند به بهانه‌ی سکوت یا نقض یا اجمال یا تعارض قوانین مدونه از رسیدگی به دعوا و صدور حکم امتناع ورزد. (اصل ۱۶۷ ق.ا.)

۱۸- در دعاوی کیفری بر اساس اصل ۳۶ ق.ا. حکم به مجازات و اجراء آن باید تنها از طریق دادگاه صالح و به موجب قانون باشد.

۱۹- در اصل ۱۷۰ ق.ا. قضات مکلف شدند تا از اجرای آئین نامه‌ها و تصویب نامه‌های دولتی مخالف قانون یا خارج از صدور اختیارات قوه‌ی مجریه خودداری کنند و ابطال این قوانین را هرکس می‌تواند از دیوان عدالت اداری بخواهد.

حقوق اساسی جمهوری اسلامی ایران □ ۳۳۷

۲۰- تشکیل دادگاه‌ها و صلاحیت آن‌ها باید قانونی باشد و قوه‌ی قضائیه و هیچ مرجع دیگری جز قانون‌گذار حق تشکیل دادگاه را ندارد.

۲۱- تشکیل دادگاه از اختیارات قانونگذار و ایجاد تشکیلات لازم در دادگستری از اختیارات رئیس قوه‌ی قضائیه می‌باشد.

۲۲- محاکمات علنی انجام می‌شود و حضور افراد بلامانع است مگر آنکه به تشخیص دادگاه، علنی بودن آن منافی عفت عمومی یا نظم عمومی باشد یا در دعاوی خصوصی طرفین دعوا تقاضا کنند که محاکمه علنی نباشد. (اصل ۱۶۵ ق.ا.)

۲۳- بر اساس اصل ۱۶۵ ق.ا. استثنائات وارد بر علنی بودن دادگاه عبارتند از:
۱- نظم عمومی.

۲- عفت عمومی (تشخیص عفت عمومی در صلاحیت دادگاه است).

۳- تقاضای طرفین دعوا در دعاوی خصوصی.

۲۴- احکام دادگاه‌ها باید مستدل و مستند به مواد قانونی و اصولی باشد که بر اساس آن حکم صادر شده است. (اصل ۱۶۶ ق.ا.) حکم به مجازات و اجرای آن باید تنها از طریق دادگاه صالح و به موجب قانون باشد.

تشکیلات قوه‌ی قضائیه:

۱- دیوان عالی کشور

۲۵- وظیفه دیوان عالی کشور نظارت بر اجرای صحیح قوانین در محاکم و ایجاد وحدت رویه‌ی قضایی و انجام مسئولیت‌هایی است که طبق قانون به آن محول شده است. رئیس قوه‌ی قضائیه با مشورت قضات دیوان عالی کشور رئیس دیوان عالی کشور و دادستان کل را برای مدت پنج سال به این سمت منصوب می‌کند. دیوان عالی کشور عالی‌ترین سازمان قضایی قوه‌ی قضائیه است. رأی هیأت عمومی دیوان عالی کشور در مورد وحدت رویه‌ی قضایی قابل تجدیدنظر نبوده و فقط به موجب قانون بی اثر می‌شود. از جمله صلاحیت‌های ذاتی دیوان عالی کشور محاکمه رئیس جمهور در مورد تخلف وی از وظایف قانونی است.

۲۶- بر اساس اصل ۱۵۹ ق.ا. تشکیل دادگاه‌ها و تعیین صلاحیت آن‌ها منوط به حکم قانون است.

۲۷- دادگاه‌های نظامی منحصراً به جرائم مربوط به وظایف خاص نظامی رسیدگی خواهد کرد و رسیدگی به سایر جرایمی که در صلاحیت دادگاه‌های مذکور قرار گرفته به مراجع دادگستری محول می‌گردد.

۲۸- رسیدگی به جرائم عمومی آنان (ارتش و سپاه و ...) یا جرایمی که در مقام ضابط دادگستری مرتکب شوند در محاکم عمومی رسیدگی می‌شود.

۲۹- منظور از جرایم خاص نظامی عبارت از کوتاهی، خودداری و یا تخلفی است که نسبت به وظایف قانونی و خاص نظامی صورت می‌گیرد. این جرایم توسط غیر نظامیان قابل ارتکاب نیست نظیر تمرد یا فرار از خدمت افشای اسرار نظامی و غیره.

۳۰- جرایم نظامی مختلط عبارت از تخلفات و اعمال مجرمانه‌ای که نظامیان همانند افراد عادی مشابه جرایم عمومی مرتکب می‌شوند. مثل سرقتی که نظامی در حین انجام وظیفه مرتکب می‌شود. یا افراد عادی جرایمی مرتکب می‌شوند که در ردیف پاره‌ای از جرایم نظامی قرار دارد نظیر تشویق نظامیان به تمرد و فرار از خدمت.

۳۱- رسیدگی به جرایمی که مجازات آن‌ها ده سال حبس یا بیشتر یا اعدام است در صلاحیت دادگاه‌های نظامی یک و رسیدگی به جرایمی که مجازات آن‌ها کمتر است در صلاحیت دادگاه‌های نظامی دو است.

۳۲- دادگاه انقلاب که در زمره‌ی دادگاه‌های فوق العاده می‌باشد به منظور استقرار حاکمیت ملی و نگهداری از دستاوردهای انقلاب اسلامی ایران در مرکز هر استان برای رسیدگی به جرائم ضد انقلاب تشکیل می‌شود.

۲- دیوان عدالت اداری

۳۳- بر اساس اصل ۱۷۳ ق.ا. دیوان به منظور رسیدگی به شکایات و تظلمات و اعتراضات مردم نسبت به مأمورین یا واحدها یا آیین نامه‌های دولتی و احقاق حقوق آن‌ها زیر نظر رئیس قوه‌ی قضائیه تأسیس می‌گردد و نحوه عمل این دیوان را قانون معین می‌کند.

- صلاحیت دیوان عدالت اداری

۱- رسیدگی ابتدایی و ماهوی

۳۴- رسیدگی به شکایات و ... اشخاص حقیقی یا حقوقی از:

۱- تصمیمات و اقدامات واحدهای دولتی و مؤسسات عمومی.

۲- تصمیمات و اقدامات مأمورین دولتی.

۳- آئین نامه‌ها و سایر نظامات و مقررات دولتی.

۲- تجدیدنظر شکلی و ماهوی

۳۵- آرای شعب بدوی دیوان به درخواست یکی از طرفین یا قائم مقام یا وکیل و یا نماینده‌ی قانونی آنان قابل تجدیدنظر می‌باشد.

حقوق اساسی جمهوری اسلامی ایران □ ۳۳۹

۳۶- مهلت درخواست تجدیدنظر برای اشخاص مقیم ایران بیست روز و برای اشخاص مقیم خارج از کشور دو ماه از تاریخ ابلاغ خواهد بود.

۳- نظارت بر حسن اجرای قوانین در هیأت‌ها و کمیسیون‌های اداری

۳۷- تصریح قانون بر رسیدگی به اعتراضات و شکایات از آراء و تصمیمات قطعی دادگاه‌های اداری و هیأت‌های بازرسی و کمیسیون‌هایی مانند کمیسیون مالیاتی و ... منحصرأ از حیث نقض قوانین و مقررات مخالف با آن‌ها، نشان دهنده صلاحیت دیوان مبنی بر رسیدگی شکلی است.

۴- ایجاد وحدت رویه‌ی قضایی

۳۸- هیأت عمومی دیوان با حضور حداقل دو سوم قضات دیوان به ریاست رئیس دیوان و یا معاون قضائی وی تشکیل می‌شود و ملاک در صدور رأی، نظر اکثریت اعضای حاضر می‌باشد.

۳۹- رأی دیوان عالی کشور مقدم بر رأی دیوان عدالت اداری است.

۳- دادگاه ویژه روحانیت

۴۰- به منظور پیشگیری از نفوذ افراد منحرف و تبه‌کار در حوزه‌های علمیه، حفظ حیثیت روحانیت و به کیفر رسانیدن روحانیون متخلف داسراها و دادگاه‌های ویژه روحانیت، تحت نظارت مقام رهبری... ایجاد می‌گردد.

۴۱- دادگاه ویژه روحانیت از مجموع قوه‌ی قضائیه خارج است و تحت نظارت عالی مقام رهبری قرار دارد.

۴۲- تأسیس دادگاه ویژه روحانیت با حکم مقام رهبری است.

۴۳- دادستان ویژه روحانیت و حاکم شعبه‌ی اول دادگاه از سوی مقام رهبری منصوب می‌گردند و نصب سایر قضات نیز حسب مورد طبق نظر ایشان می‌باشد.

- قانون اساسی و سازماندهی جرائم سیاسی و مطبوعاتی

۴۴- رسیدگی به جرائم سیاسی و مطبوعاتی علنی است و با حضور هیأت منصفه در محاکم دادگستری صورت می‌گیرد. (اصل ۱۶۸ ق.ا.) این اصل اطلاق و عموم دارد و با وضع قانون هم نمی‌توان آن را نادیده گرفت.

۴۵- در مورد رسیدگی علنی به جرائم سیاسی و مطبوعاتی نکات زیر قابل توجه است:

۱- در مورد جرائم مطبوعاتی چون ارتکاب جرم خود به نحو علنی و از طریق مطبوعات صورت گرفته است، ادعای ضرورت غیرعلنی بودن امری پذیرفته به نظر نمی‌رسد.

۲- در مورد جرائم سیاسی باید قائل به تفکیک شد. بدین معنی که چنانچه جرائم یقیناً بر ضد امنیت داخلی و خارجی کشور باشد (نظیر جاسوسی و همکاری با بیگانگان علیه کشور) در زمره جرائم عمومی قرار می‌گیرند و اصل بر غیر علنی بودن بدون حضور الزامی هیأت منصفه در رسیدگی قضایی اعمال شود و در سایر موارد که سری بودن دادرسی الزامی نیست. اصل علنی بودن دادگاه با حضور هیأت منصفه صورت می‌گیرد.

سازمان‌های پشتیبان قوه قضائیه

۱- سازمان بازرسی کل کشور

۴۶- بر اساس حق نظارت قوه قضائیه نسبت به حسن جریان امور و اجرای صحیح قوانین در دستگاه‌های اداری سازمانی به نام سازمان بازرسی کل کشور زیر نظر رئیس قوه قضائیه تشکیل می‌گردد.

۴۷- وظایف و اختیارات سازمان بازرسی کل کشور:

۱- بازرسی مستمر کلیه وزارتخانه‌ها و ادارات و نیروهای نظامی و انتظامی و مؤسسات و شرکت‌های دولتی و شهرداری‌ها مؤسسات وابسته آن و دفاتر اسناد رسمی و مؤسسات عام المنفعه و نهادهای انقلابی و سازمان‌هایی که تمام یا قسمتی از سرمایه و سهام آن متعلق به دولت است یا دولت به نحوی بر آن‌ها نظارت یا کمک می‌کند و کلیه سازمان‌هایی که مشمول این قانون نیست، آن‌ها مستلزم ذکر آن‌هاست براساس برنامه منظم.

۲- انجام بازرسی‌های فوق العاده حسب الامر مقام رهبری و یا به دستور رئیس قوه قضائیه یا به درخواست رئیس جمهور یا کمیسیون اصل ۸۸ و ۹۰ ق.ا. مجلس شورای اسلامی و یا بنابه تقاضای وزیر مسئول دستگاه‌های اجرایی ذی ربط و یا هر موردی که به نظر رئیس سازمان ضروری تشخیص داده شود.

۳- اعلام موارد تخلف و نارسایی‌ها و سوء جریانات اداری و مالی در خصوص وزارتخانه و نهادهای انقلاب اسلامی و بنیادها به رئیس جمهور و در خصوص مؤسسات و شرکت‌های دولتی وابسته به دولت به وزیر ذی ربط در مورد شهرداری‌ها و مؤسسات وابسته به وزارت کشور و در مورد مؤسسات غیر دولتی کمک بگیر از دولت به وزارت امور اقتصادی.

سؤالات طبقه بندی شده

گفتار سوم: قوهی قضائیه

۱- در ایران بشکایات مردم از آئین نامه‌های دولتی در کجا رسیدگی می‌شود؟

- (۱) دادگاه‌های اداری ویژه
(۲) مراجع شورای حل اختلاف
(۳) دادگاه‌های عمومی
(۴) دیوان عدالت اداری
- * گزینه ۴ صحیح است.

۲- در صورت تقصیر و یا اشتباه قاضی، در موضوع یا حکم و ورود ضرر به افراد طبق موازین اسلامی.

(ارشد سراسری ۷۳)

- (۱) قاضی، ضامن است
(۲) دولت، ضامن است.
(۳) برای حفظ حقوق خسارت دیدگان قاضی و دولت مشترکاً ضامن هستند.
(۴) برای ضمان در موارد یاد شده، قانوناً باید قائل به تفکیک شد.
- * گزینه ۴ صحیح است.

۳- در نظام جمهوری اسلامی ایران قضات را

(ارشد آزاد ۷۵ و سراسری ۷۳)

- (۱) نمی‌توان عزل کرد مگر به اقتضای مصلحت جامعه .
(۲) مطلقاً نمی‌توان عزل نمود ولی انتقال آن‌ها با تصمیم رئیس قوه قضائیه امکان پذیر است .
(۳) نمی‌توان از مقام خود بدون محاکمه و ثبوت جرم منجر به انفصال، عزل نمود.
(۴) نمی‌توان عزل و منتقل نمود مگر به اقتضای مصلحت جامعه، با تصمیم رئیس قوه قضائیه پس از مشورت با رئیس دیوان کشور و دادستان کل کشور.
- * گزینه ۳ صحیح است.

۴- با توجه به اینکه قوهی قضائیه بر روی قوهی مجریه اقتدارات قابل توجهی دارد:

(ارشد آزاد ۷۴)

- (۱) قضات دادگاه‌ها در ایفای وظایف قضایی خود، صرفاً مکلفند از اجرای تصویب نامه‌ها و آئین نامه‌های دولتی مخالف قوانین و مقررات اسلامی خودداری کنند.
(۲) دیوان عالی کشور حتی حق محاکمه و عزل رئیس جمهور را به خاطر تخلف از وظایف قانونی دارد.

۳۴۲ □ در سنامه حقوق اساسی

۳) بازرسی کل کشور، در صورت مشاهده تخلف اداری قابل تعقیب در دستگاه‌های اداری، حق دارد مراتب را جهت رسیدگی و صدور حکم قضایی به دیوان عدالت اداری ارسال دارد.
۴) قضات دادگاه‌ها مکلفند، ضمن خودداری از اجرای مقررات دولتی خلاف شرع و قانون، آن را ابطال و برای تأیید به دیوان عدالت اداری بفرستند.
* گزینه ۱ صحیح است. (اصل ۱۷۰ ق.ا).

۵- در اثر تقصیر یا اشتباه قاضی، چنانچه ضرر مادی یا معنوی متوجه کسی گردد:

(ارشد آزاد ۷۴)

۱) خسارات ناشی از تقصیر و اشتباه به وسیله‌ی دولت جبران می‌شود و از متهم اعاده‌ی حیثیت می‌گردد.
۲) قاضی مقصر طبق موازین اسلامی ضامن است.
۳) پس از شکایت متهم خسارت دیده به رئیس قوه‌ی قضائیه، قاضی عزل می‌شود و دولت جبران خسارت می‌نماید.
۴) جبران خسارت مادی با قاضی و جبران خسارت معنوی از طریق اعاده‌ی حیثیت متهم، با قوه‌ی قضائیه است.
* گزینه ۲ صحیح است. (اصل ۱۷۱ ق.ا).

۶- در امور اداری و استخدامی قضات:

(ارشد آزاد ۷۴)

۱) قاضی را نمی‌توان از مقامی که شاغل آن است عزل کرد و بدون رضای او محل خدمتش را تغییر داد مگر به اقتضای مصلحت جامعه.
۲) پس از تصویب و لازم‌الاجرا شدن مصوبه‌ی ۱۳۷۰/۸/۲۳ مجمع تشخیص مصلحت نظام، رئیس قوه‌ی قضائیه حتی بدون محاکمه‌ی قضایی، رأساً حق عزل قضات را دارا است.
۳) به موجب قانون اساسی قاضی را بدون محاکمه و ثبوت جرم یا تخلف موجب انفصال نمی‌توان به طور موقت یا دایم منفصل کرد.
۴) نمی‌توان محل خدمت قاضی را بدون رضای او تغییر داد مگر به اقتضای مصلحت جامعه و تصمیم مطلق رئیس قوه‌ی قضائیه.
* گزینه ۳ صحیح است. (اصل ۱۶۴ ق.ا).

۷- در صورت تقصیر و یا اشتباه قاضی در موضوع یا حکم ورود ضرر به افراد طبق موازین

اسلامی: (ارشد آزاد ۷۵ و سراسری ۷۳)

۱) چون قضاوت امر حکومتی و اعمال حاکمیت است ضامن موضوعیت ندارد.
۲) دولت ضامن است.

حقوق اساسی جمهوری اسلامی ایران □ ۳۴۳

(۳) قاضی ضامن است.

(۴) قاضی ضامن تقصیر و دولت ضامن اشتباه است.

* گزینه ۴ صحیح است. (اصل ۱۷۱ ق.ا).

۸- به تخلفات شغلی قاضی در چه مرجعی رسیدگی می‌شود؟ (ارشد سراسری ۷۵)

(۱) دادگاه عمومی (۲) دادگاه انتظامی قضات

(۳) دیوان عالی کشور (۴) هیأت رسیدگی به تخلفات اداری

* گزینه ۲ صحیح است.

۹- در نظام انگلیس ریاست قوه قضائیه بر عهده کیست؟ (ارشد سراسری ۷۵)

(۱) منتخب شاه یا ملکه (۲) رئیس مجلس لردان

(۳) نخست وزیر (۴) وزیر دادگستری

* گزینه ۲ صحیح است.

۱۰- در نظام سیاسی انگلیس کنترل مطابقت قانون عادی با قانون اساسی ...

(ارشد سراسری ۷۵)

(۱) بر عهده دادگاههای عمومی است.

(۲) در صلاحیت شاه یا ملکه است.

(۳) در صلاحیت کمیته حقوقی مجلس لردان است.

(۴) موضوعیت ندارد.

* گزینه ۴ صحیح است.

۱۱- رسیدگی به جرایم ... (ارشد سراسری ۷۶)

(۱) سیاسی و مطبوعاتی علنی و با حضور هیأت منصفه است مگر به اقتضای مصلحت جامعه به

تشخیص رئیس قوه قضائیه پس از مشورت با رئیس دیوان عالی کشور و دادستان کل.

(۲) سیاسی و مطبوعاتی علنی و با حضور هیأت منصفه است مگر آن که به تشخیص دادگاه علنی

بودن آن منافی عفت عمومی و یا نظم عمومی باشد.

(۳) سیاسی و مطبوعاتی علنی و با حضور هیأت منصفه در محاکم است و اعضای هیأت منصفه با

ابتکار دولت تعیین می‌شوند.

(۴) مطبوعاتی مطلقاً علنی و با حضور هیأت منصفه است اما علنی بودن رسیدگی به جرایم سیاسی

به شرطی است که یقیناً بر ضد امنیت کشور نباشد.

* گزینه ۴ صحیح است.

۱۲- در صورت نظارت بر آئین نامه‌های دولتی ... (ارشد سراسری ۷۶)

- ۱) آئین نامه‌های خلاف قانون را دیوان عدالت راساً و آئین نامه‌های خلاف شرع را شورای نگهبان به تقاضای دیوان عدالت ابطال میکند.
- ۲) در صورت شکایت و اعتراض به آئین نامه‌های خلاف شرع یا قانون پس از رسیدگی و احراز مغایرت دیوان عدالت اداری حکم ابطال آن را صادر میکند.
- ۳) صلاحیت دیوان عدالت اداری نسبت به ابطال آئین نامه‌ها منحصر به تصویب نامه‌های دولت است و آئین نامه‌های وزارتی را شامل نمی‌شود.
- ۴) صلاحیت دیوان عدالت اداری نسبت به ابطال آئین نامه‌های قوه مجریه عام است و حتی می‌تواند راساً آن‌ها را ابطال کند.

* گزینه ۲ صحیح است.

۱۳- به شکایت از وزیری که در حین انجام وظیفه به مردم خسارت وارد کند، چه مرجعی رسیدگی می‌کند؟ (ارشد سراسری ۷۸)

- ۱) رئیس جمهور
- ۲) هیأت دولت
- ۳) محاکم قضایی
- ۴) مجلس شورای اسلامی

* گزینه ۳ صحیح است.

۱۴- شرط انفصال قاضی چیست؟ (ارشد سراسری ۷۸)

- ۱) پیروی نکردن از دستور رئیس قوه قضائیه.
- ۲) ثبوت جرم و تخلف در دادگاه در صورتی که قانون، مجازات انفصال برای آن مقرر کرده باشد.
- ۳) مصلحت جامعه.
- ۴) صرف اتهام و کیفر خواست.

* گزینه ۲ صحیح است. (اصل ۱۶۴ ق.ا).

۱۵- در صورت وجود تصویب نامه‌ها و آیین نامه‌ها و بخشنامه‌های خلاف قانون چه باید کرد؟ (ارشد سراسری ۷۸)

- ۱) ابطال آئین نامه‌ها و بخشنامه‌های خلاف قانون در صلاحیت دیوان عدالت اداری است.
- ۲) فقط دولت می‌تواند بخشنامه‌ها و آئین نامه‌ها و تصویب نامه‌های خلاف قانون را باطل اعلام کند.

- ۳) قضات باید تصویب نامه‌ها و آیین نامه‌ها و بخشنامه‌های خلاف قانون را اجرا کنند.
- ۴) قضات دادگاههای عمومی می‌توانند آیین نامه‌ها و تصویب نامه‌ها و بخشنامه‌های خلاف قانون را باطل کنند.

* گزینه ۱ صحیح است.

حقوق اساسی جمهوری اسلامی ایران □ ۳۴۵

۱۶- به موجب اصل یکصد و شصت و چهارم و یکصد و هفتاد و یکم قانون اساسی ...

(ارشد سراسری و آزاد ۷۶ و ۷۹ و ۸۳)

- ۱) قاضی به سبب تقصیر یا اشتباه در موضوع یا در حکم شخصاً ضامن است اما عزل وی ممکن نیست مگر به اقتضای مصلحت جامعه.
- ۲) نمایندگان حق دارند در همه مسائل داخلی و خارجی کشور اظهار نظر کنند و از این بابت نمی‌توان آن‌ها را به سبب نظراتی که اظهار کرده‌اند مورد تعرض و مؤاخذه قرار داد.
- ۳) قاضی را نمی‌توان از مقامی که شاغل آن است بدون محاکمه و ثبوت جرم و تخلفی که موجب انفصال است عزل کرد ولی در صورت تقصیر در موضوع یا در حکم طبق موازین اسلامی ضامن است.
- ۴) قاضی را نمی‌توان عزل کرد مگر آنکه رئیس قوه قضائیه شخصاً او را فاقد صلاحیت امر قضا بداند.

* گزینه ۳ صحیح است. (اصل ۱۷۱ ق.ا.).

۱۷- هرگاه در اثر تقصیر یا اشتباه قاضی در موضوع یا در حکم ضرر مادی یا معنوی متوجه کسی

(ارشد آزاد ۸۰)

گردد:

- ۱) قاضی در صورت تقصیر از کار برکنار می‌شود و در صورت اشتباه مکلف به جبران خسارت است.
- ۲) جبران خسارت بر عهده‌ی قاضی است.
- ۳) جبران خسارت بر عهده‌ی دادگاه است.
- ۴) در صورت تقصیر مقتضی مقصر ضامن جبران خسارت است.

* گزینه ۴ صحیح است. (اصل ۱۷۱ ق.ا.).

۱۸- بر اساس اصل قانونی بودن مجازات مقرر در قانون اساسی:

(ارشد آزاد ۸۰)

- ۱) در صورتی که مجازاتی را قانون مقرر نداشته باشد، قاضی موظف است برای یافتن مجازات به فتاوی معتبر مراجعه نماید.
- ۲) تشخیص جرم قانوناً با قاضی است و در صورت سکوت قانون وی می‌تواند برای اعمال مجازات قانونی به فتاوی معتبر مراجعه نماید.
- ۳) حکم به مجازات و اجرای آن باید تنها از طریق دادگاه صالح و به موجب قانون باشد.
- ۴) قاضی حق تفسیر موسع ندارد اما می‌تواند برای یافتن و اعمال مجازات قانونی با استفاده از قاعده‌ی قیاس به دیگر قوانین مراجعه کند.

* گزینه ۳ صحیح است. (اصل ۳۶ ق.ا.).

۱۹- در امور اداری و استخدامی قضات: (ارشد سراسری ۸۰)

- ۱) بر اساس حکم ولی فقیه، رئیس قوه‌ی قضائیه موظف به عزل قاضی است.
- ۲) عزل و تغییر محل خدمت قاضی حق رئیس قوه‌ی قضائیه پس از مشورت با دیوان عالی کشور است.
- ۳) قاضی را نمی‌توان عزل کرد مگر به اقتضای مصلحت جامعه با تصمیم رئیس قوه‌ی قضائیه پس از مشورت با رئیس دیوان عالی کشور.
- ۴) قاضی را بدون محاکمه و ثبوت جرم یا تخلف موجب انفصال نمی‌توان به طور موقت یا دائم منفصل کرد.

* گزینه ۴ صحیح است. (اصل ۱۶۴ ق.ا).

۲۰- بر اساس اصل ۱۶۷ ق.ا. و با استنباط از اصل ۳۶ قانون اساسی:

(ارشد سراسری ۸۰)

- ۱) قاضی در امور کیفری برعکس امور مدنی، در سکوت قانون حق مراجعه به فتاوی معتبر را ندارد. این حکم قانونی شامل دادگاه‌های انقلاب نمی‌شود.
- ۲) به فتاوی معتبر مراجعه کند این اصل شامل امور کیفری نمی‌شود، بلکه حکم به مجازات صرفاً به موجب قانون معتبر خواهد بود.
- ۳) قاضی در امور کیفری در صورت سکوت قانون، حق مراجعه به فتاوی معتبر و عرف را ندارد مگر حکام شرع به اقتضای مصلحت جامعه به دستور رئیس قوه‌ی قضائیه پس از مشورت با رئیس دیوان عالی کشور.
- ۴) قاضی بر اساس اطلاق و عموم ضرورت کلیه‌ی قوانین و مقررات (حتی قانون اساسی) با شرع مقدس اسلام، در امور کیفری نیز می‌تواند حتی با مراجعه به فتاوی معتبر که مافوق قوانین است، رسیدگی و مبادرت به صدور حکم نماید.

* گزینه ۲ صحیح است. (اصل ۳۶ ق.ا).

۲۱- قضات به عنوان محور اصلی قوه‌ی قضائیه و به نام جامعه، حق گذاری و اجرای عدالت

(ارشد آزاد ۸۱)

می‌کنند. بنابراین:

- ۱) قاضی را نمی‌توان از مقامی که شاغل آن است عزل کرد و به بهانه‌ی تقصیر مسئول دانست مگر به اقتضای مصلحت جامعه.
- ۲) قاضی را نمی‌توان عزل کرد اما او به سبب تقصیر و یا اشتباه در موضوع یا در حکم شخصاً ضامن و مسئول جبران خسارت است.

حقوق اساسی جمهوری اسلامی ایران □ ۳۴۷

۳) قاضی را نمی‌توان عزل کرد، مگر آن که رئیس قوه‌ی قضائیه شخصاً او را فاقد صلاحیت امر قضا بداند.

۴) قاضی را نمی‌توان از مقامی که شاغل آن است بدون محاکمه و ثبوت جرم و تخلفی که موجب انفصال است، عزل کرد.

* گزینه ۴ صحیح است.

۲۲- قوه‌ی قضائیه قوه‌ای مستقل و پشتیبان حقوق فردی و اجتماعی و مسئول تحقق عدالت

(ارشد آزاد ۸۱)

است:

۱) استقلال این قوه مستلزم استقلال تشکیلاتی این نهاد و استقلال رفتاری قاضی بر اساس موازین قانونی و به دور از هر گونه فشار بیرونی و درونی است.

۲) با وجود استقلال، نظارت قانونی و اشراف عملی مقام رهبری بر این قوه اقتضا می‌کند که قضات، با در نظر گرفتن سلسله مراتب ناشی از این نظارت و اشراف، مبادرت به رسیدگی و صدور حکم نماید.

۳) استقلال مذکور اقتضا می‌کند که رئیس جمهور در مقام مسئولیت اجرای قانون اساسی در صورت مشاهده نقض و تخلف از قانون اساسی حق تذکر و اخطار قانونی به مسئولان این قوه را نداشته باشد.

۴) استقلال این قوه بیرونی است نه درونی، بنابراین رئیس قوه‌ی قضائیه بر تمام دادگاه‌ها و قضات اشراف و نظارت سلسله مراتبی دارد.

* گزینه ۱ صحیح است.

۲۳- رئیس قوه‌ی قضائیه باید مجتهد عادل و آگاه به امور قضایی و مدیر و مدبر باشد:

(ارشد سراسری ۸۱)

۱) با تصریح قانون اساسی می‌تواند رأی دادگاهی را که خلاف شرع ببیند ابطال کند.

۲) از آنجا که این مقام سهمی از حاکمیت ملی را اعمال می‌کند قانوناً باید تابعیت اصلی ایران را دارا باشد.

۳) مقام رهبری می‌تواند با در نظر گرفتن مصالح کشور استثنائاً مجتهدی را که دارای تابعیت اصلی ایران نیست به ریاست این قوه برگزیند.

۴) در صورت احراز نقض برخی از اصول قانون اساسی در قوه‌ی قضائیه، به دلیل استقلال این قوه به هیچ کس پاسخگو نیست.

* گزینه ۲ صحیح است.

۲۴- رسیدگی به جرایم سیاسی و مطبوعاتی علنی است، بنابراین می توان گفت:

(ارشد سراسری ۸۲)

- ۱) جرایم جاسوسی در زمره‌ی جرایم عمومی است و به تشخیص دادگاه می‌تواند غیر علنی باشد.
 - ۲) سری بودن دادرسی جرایم بر ضد امنیت خارجی کشور الزامی نیست.
 - ۳) جرایم سیاسی مثل جرایم ضد امنیت داخلی باید علنی باشد.
 - ۴) حضور هیأت منصفه، در رسیدگی قضایی جرایم جاسوسی الزامی است.
- * گزینه ۱ صحیح است.**

۲۵- به موجب قانون اساسی جمهوری اسلامی:

(ارشد سراسری ۸۲)

- ۱) به اقتضای مصلحت جامعه می‌توان قاضی را عزل کرد.
 - ۲) قاضی به سبب اشتباه یا تقصیر، در تشخیص موضوع یا حکم شخصاً ضامن است.
 - ۳) قاضی در صورت تقصیر در موضوع یا حکم، طبق موازین اسلامی ضامن است.
 - ۴) رئیس قوه‌ی قضائیه رأساً می‌تواند، قاضی را فاقد صلاحیت در امر قضا تشخیص و عزل نماید.
- * گزینه ۳ صحیح است.**

۲۶- سازمان بازرسی کل کشور می‌تواند:

(ارشد سراسری ۸۲)

- ۱) برحسب اجرای قوانین در محاکم نظارت نماید.
 - ۲) بر اجرای صحیح قوانین در دستگاه‌های اداری نظارت نماید.
 - ۳) با صدور دستور قضایی به افراد متهم مطرح در پرونده، رأساً دستور بازداشت صادر کند.
 - ۴) فقط بر حسن اجرای قوانین نهادهای انقلابی و مؤسسات عمومی نظارت کند.
- * گزینه ۲ صحیح است.**

۲۷- در قوه‌ی قضائیه جمهوری اسلامی ایران:

(ارشد آزاد ۷۷ و ۸۲)

- ۱) تشکیل دادگاه‌ها و تعیین صلاحیت آن‌ها منوط به حکم قانون است، اما رئیس قوه‌ی قضائیه می‌تواند استثنائاً برای رسیدگی به موارد «ویژه» رأساً نسبت به تشکیل «مجمع‌های ویژه» اقدام نماید.
- ۲) در صورت تقصیر یا اشتباه قاضی در موضوع یا حکم و ورود ضرر به افراد، قاضی و دولت مشترکاً ضامنند.
- ۳) قاضی را نمی‌توان از مقامی که شاغل آن است بدون محاکمه و ثبوت جرمی که موجب انفصال است منفصل کرد و احکام دادگاه‌ها باید مستدل و مستند به مواد قانون و اصول باشد.

حقوق اساسی جمهوری اسلامی ایران □ ۳۴۹

۴) دیوان عدالت اداری مرجع رسیدگی به شکایات و اختلاف متقابل دستگاه‌های دولتی و مردم است

* گزینه ۳ صحیح است.

۲۸- رئیس قوه قضائیه منصوب مقام رهبری و عالی‌ترین مقام قوه قضائیه است:

(ارشد آزاد ۷۸ و ۸۲)

- ۱) هیچیک از وظایف و اختیارات قانونی او قابل واگذاری و تفویض به دیگری نیست.
- ۲) او در مقام ریاست و نظارت فائده بر قوه قضائیه، حق دارد رأساً قضات مختلف را عزل کند.
- ۳) ایجاد تشکیلات لازم قضایی و استخدام و نصب و عزل قضات، طبق قانون، بر عهده‌ی اوست.
- ۴) نصب و عزل رئیس دیوان عالی کشور و دادستان کل کشور از اختیارات مطلق او است.

* گزینه ۳ صحیح است. (اصل ۱۵۸ ق.ا).

۲۹- رسیدگی به جرایم سیاسی و مطبوعاتی علنی است و با حضور هیات منصفه در محاکم

(ارشد آزاد ۷۸ و سراسری ۷۹، ۸۲)

دادگستری صورت می‌گیرد:

- ۱) این اصل اطلاق و عموم دارد و حتی با وضع قانون نمی‌توان آن را نادیده گرفت.
- ۲) اطلاق اصل علنی بودن، در مورد جرایم سیاسی و مطبوعاتی، شامل دادگاه ویژه روحانیت نمی‌شود.
- ۳) این اصل، فقط اطلاق به شهروندان درجه‌ی دو دارد و شهروندان درجه‌ی یک را شامل نمی‌شود.
- ۴) اصل علنی بودن جرایم مهم مربوط به امنیت ملی و حاکمیت نظام را شامل نمی‌شود.

* گزینه ۱ صحیح است. (اصل ۱۶۸ ق.ا).

۳۰- ابطال مقررات دولتی خلاف شرع و قانون با کیست؟

(ارشد سراسری ۸۳)

- ۱) به شرط طرح شکایت، دیوان عدالت اداری حق ابطال آن‌ها را دارد.
- ۲) علاوه بر دیوان عدالت اداری، شورای نگهبان و قضات دادگاه‌ها حق ابطال دارند.
- ۳) مقررات مغایر با قانون را دیوان عدالت اداری و مقررات مغایر با شرع را شورای نگهبان ابطال می‌کند.
- ۴) دیوان عدالت اداری و رئیس مجلس حق ابطال مقررات مغایر با قانون دارند و فقهای نگهبان حق ابطال مقررات مغایر با قانون دارند و فقهای شورای نگهبان حق ابطال مقررات خلاف شرع را دارند.

* گزینه ۱ صحیح است. (اصل ۱۷۳ ق.ا).

۳۱- درمقایسه نظارت قضایی ازسوی دیوان عدالت اداری وسازمان بازرسی کشور می توان

گفت: (ارشد سراسری ۸۳)

(۱) برای نظارت قضایی برمجریه، این دو فعالیت مشابهی دارند و می توانند برای کارکنان دولت تعلیق دهند.

(۲) دیوان عدالت اداری صرفاً به شکایات مردم علیه مأمورین دولت می پردازد و سازمان بازرسی به بازرسی مجریه می پردازد.

(۳) وظیفه دیوان عدالت اداری نظارت مستقیم بر حسن جریان امور در دستگاه های اداری است و وظیفه بازرسی احقاق حقوق مردم است.

(۴) دیوان عدالت اداری برعکس سازمان بازرسی با ساز و کار خاص آئین دادرسی احکامی دارای ضمانت حقوقی و قضایی صادر می کند.

* گزینه ۴ صحیح است.

۳۲- هرگاه در اثر تقصیر قاضی در موضوع ضرر مادی متوجه کسی گردد:

(ارشد سراسری ۸۳)

(۱) جبران خسارت با دولت است.

(۲) جبران خسارت بر عهده دادگاه است.

(۳) قاضی مقصر، ضامن جبران خسارت است.

(۴) با تقصیر یا اشتباه قاضی، جبران خسارت با قاضی است.

* گزینه ۳ صحیح است.

۳۳- تضمین عملی حقوق و آزادی های اساسی مردم در ایران برعهده ی چه کسی است؟

(ارشد سراسری ۸۴)

(۱) قوه قضائیه (۲) افکار عمومی (۳) رئیس جمهور (۴) نمایندگان مجلس

* گزینه ۱ صحیح است.

۳۴- ابتکار عمل مستقیم نظارت بر آئین نامه های خلاف قانون در ایران را برعهده دارد.

(ارشد سراسری ۸۴)

(۲) فقهای شورای نگهبان

(۱) رئیس دیوان عدالت اداری

(۴) هیأت رئیسه مجلس شورای اسلامی

(۳) قاضی دادگستری

* گزینه ۳ صحیح است.

حقوق اساسی جمهوری اسلامی ایران □ ۳۵۱

۳۵- ابتکار عمل تهیه و تدوین لوایح قضایی در ایران برعهده‌ی ... است.

(ارشد سراسری ۸۴)

- (۱) وزیر دادگستری
(۲) رئیس قوه‌ی قضائیه
(۳) هیأت وزیران و دادگستری
(۴) قوه‌ی قضائیه و کمیسیون حقوقی مجلس
- * گزینه ۲ صحیح است.

۳۶- اصل تغییرناپذیری قضات نتیجه‌ی:

(کارشناسی پیام نور، نیمسال دوم ۸۵ - ۸۴)

(۱) استقلال قضات از مجموعه سلسله مراتب دستگاه قضایی است.

(۲) تفکیک قوه‌ی قضائیه از قوه‌ی مجریه و مقننه است.

(۳) شخصیت حقوقی دستگاه قضایی است.

(۴) حفظ حرمت و شخصیت استثنایی قضات است.

* گزینه ۱ صحیح است.

۳۷- رسیدگی به جرایم سیاسی و مطبوعاتی علنی و با حضور هیأت منصفه است دراین

(ارشد آزاد ۸۴)

خصوص ...

(۱) حضور هیأت منصفه به عنوان افکار عمومی در جهت سوء استفاده از قدرت سیاسی حاکم و تضمین حقوق و آزادیهای مردم است.

(۲) هیأت منصفه در مقام رسیدگی و صدور حکم می‌باشد.

(۳) هیأت منصفه و قاضی مشترکاً مبادرت به صدور حکم می‌نمایند.

(۴) هیأت منصفه در مقام مدافع حقوق افراد به میانجیگری می‌پردازد.

* گزینه ۱ صحیح است.

۳۸ - کدام گزینه از استثنائات اصلی علنی بودن محاکمات محسوب میشود؟

(کارشناسی پیام نور نیمسال اول ۸۶ - ۸۵)

(۱) دعاوی سیاسی (۲) جرایم مطبوعاتی (۳) عفت عمومی (۴) دعاوی انتخاباتی

* گزینه ۳ صحیح است.

۳۹- درکشور ایران، تعیین صلاحیت دادگاه‌ها به عهده چه مقام و یا نهادی است؟

(کارشناسی پیام نور، نیمسال دوم ۸۵ - ۸۶)

(۱) قوه‌ی مقننه (۲) رئیس قوه‌ی قضائیه (۳) مقام رهبری (۴) دادستان کل

* گزینه ۱ صحیح است.

۳۵۲ □ درسنامه حقوق اساسی

۴۰- کدام مورد زیر در صلاحیت رئیس قوه قضائیه است؟ (ارشد سراسری ۸۵)

- ۱) او در مقام ریاست و نظارت فائده بر قوه قضائیه حق دارد رأساً قضات متخلف را عزل کند.
 - ۲) ایجاد تشکیلات لازم قضایی و استخدام و نصب و عزل قضات را بر طبق قانون بر عهده دارد.
 - ۳) نصب و عزل رئیس دیوان عالی کشور و دادستان کل کشور از اختیارات مطلق اوست.
 - ۴) هیچ یک از وظایف و اختیارات قانونی رئیس قوه قابل واگذاری و تفویض به دیگری نیست.
- * گزینه ۲ صحیح است.

۴۱- در ایران نظارت بر حسن اجرای قوانین در محاکم و ایجاد وحدت رویه قضایی وظیفه کدام

یک از نهادهای زیرمی باشد؟ (ارشد سراسری ۸۵)

- ۱) سازمان بازرسی کل کشور.
 - ۲) دیوان عالی کشور.
 - ۳) دیوان عدالت اداری.
 - ۴) مجمع تشخیص مصلحت نظام در صورت اختلاف مجلس با شورای نگهبان.
- * گزینه ۲ صحیح است.

۴۲- امنیت و عدالت قضایی بر چه مبنایی است؟ (ارشد سراسری ۸۵)

- ۱) اصل برائت و استقلال قاضی.
 - ۲) مداخله رئیس قوه قضائیه در پرونده ها.
 - ۳) حق تفسیر قضایی دادرسان در پرونده ها.
 - ۴) حکم به مجازات و اجرای آن توسط دادگاههای انقلاب.
- * گزینه ۱ صحیح است.

۴۳- عدالت قضایی مستلزم استقلال قاضی در امر قضاست بنابر این ...

(ارشد آزاد ۸۵)

- ۱) قاضی را نمی توان از مقامی که شاغل آن است بدون محاکمه و ثبوت جرم و تخلفی که موجب انفصال است عزل کرد ولی در صورت تقصیر در موضوع یا در حکم طبق موازین اسلامی ضامن است.
 - ۲) قاضی را مطلقاً نمی توان از مقامی که شاغل آن است عزل کرد و به بهانه تقصیر مسئول دانست.
 - ۳) عزل قاضی مگر به اقتضای مصلحت جامعه ممکن نیست اما به سبب تقصیر و یا اشتباه در موضوع یا در حکم شخصاً ضامن است.
 - ۴) قاضی را نمی توان عزل کرد مگر آنکه به تشخیص رئیس قوه قضائیه فاقد صلاحیت امر قضا باشد.
- * گزینه ۱ صحیح است.

حقوق اساسی جمهوری اسلامی ایران □ ۳۵۳

۴۴- بر اساس اصل امنیت قضایی:

(ارشد سراسری ۸۶)

۱) هتک حرمت و حیثیت کسی که به حکم قانون بازداشت یا دستگیر شده به هر صورت ممنوع است.

۲) در همه دادگاه‌ها طرفین دعوا حق انتخاب وکیل دارند مگر در موارد خاص و به دلایل امنیتی.

۳) هرگونه شکنجه برای اقرار یا کسب اطلاع ممنوع است مگر به حکم شرع از طریق اعمال تعزیر.

۴) هتک حرمت اشخاص ممنوع است مگر به حکم حاکم شرع از طریق تعزیر.

* گزینه ۱ صحیح است.

۴۵- قوه قضائیه قوه‌ای است مستقل که

(ارشد آزاد ۸۶)

۱) پشتیبان حقوق فردی و اجتماعی و مسئول تحقق بخشیدن به عدالت است.

۲) به خاطر این استقلال به هیچ نهادی خارج از قوه قضائیه پاسخگو نیست.

۳) برای حفظ این استقلال رئیس قوه قضائیه لوایح قضایی را تهیه و مستقیماً تقدیم مجلس می‌کند.

۴) برای حفظ این استقلال بودجه خود را مستقل از دولت تعیین می‌کند و مجلس نیز موظف به

تعیین آن است.

* گزینه ۱ صحیح است.

۴۶- در مورد مصونیت و مسئولیت قضات

(ارشد آزاد ۸۶)

۱) قاضی را نمی‌توان از مقامی که شاغل آن است عزل کرد و به بهانه تقصیر مسئول دانست مگر به اقتضای مصلحت جامعه.

۲) قاضی به سبب تقصیر و یا اشتباه در موضوع یا در حکم شخصاً ضامن و مسئول جبران خسارت است.

۳) قاضی را نمی‌توان عزل کرد مگر آنکه رئیس قوه قضائیه شخصاً او را فاقد صلاحیت امر قضا بداند.

۴) قاضی را نمی‌توان از مقامی که شاغل آن است بدون محاکمه و ثبوت جرم و تخلفی که موجب انفصال است عزل کرد.

* گزینه ۴ صحیح است.

۴۷- قلمرو اختیارات و صلاحیت‌های بازرسی کل کشور

(ارشد آزاد ۸۶)

۱) رسیدگی به شکایات و تظلمات و اعترافات مردم نسبت به مأموران واحدها یا آئین نامه‌های دولتی.

۲) نظارت بر حسن جریان امور و اجرای صحیح قوانین در دستگاه‌های اداری.

۳) نظارت بر حسن اجرای قوانین در دادگاه‌ها.

۳۵۴ □ درسنامه حقوق اساسی

۴) نظارت بر حسن اجرای قوانین در ادارات دولتی و نهادهای انقلابی و دادگاهها.
* گزینه ۲ صحیح است.

۴۸- حدود استقلال قاضی در قانون اساسی جمهوری اسلامی چگونه است؟

(ارشد سراسری ۸۷)

- ۱) عزل قاضی به اقتضای مصلحت جامعه امکان پذیر است اما در مورد اشتباه و تقصیر در صدور حکم شخصاً ضامن است.
- ۲) قاضی را نمی‌توان از مقامی که شاغل آن است بدون محاکمه و ثبوت جرم و تخلفی که موجب انفصال است عزل کرد.
- ۳) قاضی را نمی‌توان از مقام قضا عزل کرد و به بهانه تقصیر مسئول دانست مگر به اقتضای مصلحت جامعه.
- ۴) قاضی قابل عزل نیست مگر به تشخیص رئیس قوه قضائیه که شخصاً وی را فاقد صلاحیت امر قضا بداند.

* گزینه ۲ صحیح است.

۴۹- رسیدگی به جرایم سیاسی و مطبوعاتی علنی است و با حضور هیأت منصفه در محاکم

(ارشد سراسری ۸۷)

دادگستری صورت می‌گیرد این اصل

- ۱) اطلاق به عموم دارد و حتی با وضع قانون هم نمی‌توان آن را نادیده گرفت.
- ۲) در مورد جرایم سیاسی و مطبوعاتی شامل دادگاه روحانیت نیست.
- ۳) نسبت به علنی بودن - جرایم مهم مربوط به امنیت ملی و حاکمیت نظام را شامل نمی‌شود.
- ۴) اطلاق به عموم ندارد و با وضع قانون هم نمی‌توان آن را نادیده گرفت.

* گزینه ۱ صحیح است.

۵۰- کدام گزینه در خصوص آثار نظارت سیاسی و نظارت قضایی صحیح است؟

(ارشد سراسری ۸۷)

- ۱) آثار نظارت سیاسی و آثار نظارت قضایی یکسان است.
- ۲) در نظارت قضایی تصمیم مقامات اداری ابطال نمی‌شود.
- ۳) در نظارت سیاسی مقامات عزل می‌شوند ولی در نظارت قضایی تصمیم مقامات فقط ابطال می‌شود.
- ۴) در نظارت سیاسی برعکس نظارت قضایی تصمیم مقامات ابطال نمی‌شود بلکه خودشان عزل می‌شوند.

* گزینه ۴ صحیح است.

حقوق اساسی جمهوری اسلامی ایران □ ۳۵۵

۵۱- در تضمین آزادی فردی و اجتماعی محاکم دادگستری (ارشد سراسری ۸۸)

- ۱) باید احکامی مستند و مستدل صادر نمایند.
- ۲) علنی هستند مگر تنها به تشخیص حاکم .
- ۳) باید جرایم سیاسی را با حضور هیأت منصفه رسیدگی نمایند.
- ۴) هر سه مورد.

* گزینه ۱ صحیح است.

۵۲- کدام گزینه در خصوص وظایف قوه قضائیه صحیح نیست؟ (کارشناسی پیام نور ۸۸)

- ۱) اجرای صحیح عدالت در محاکم
- ۲) قانونگذاری در زمینه جرم و مجازات
- ۳) اتخاذ تدابیر در جهت پیشگیری از وقوع جرم
- ۴) پاسداری از آزادیهای مشروع افراد

* گزینه ۲ صحیح است.

۵۳- کدام گزینه مصداق نفوذ قوه قضائیه بر قوه مجریه است؟ (کارشناسی پیام نور ۸۸)

- ۱) استیضاح وزیر
- ۲) نظارت سازمان بازرسی کل کشور
- ۳) نظارت کمیسیون اصل ۹۰
- ۴) نظارت دیوان محاسبات کشور

* گزینه ۲ صحیح است.

۵۴- سازمان تعزیرات حکومتی تحت نظارت کدام نهاد است؟ (کارشناسی پیام نور ۸۸)

- ۱) قوه مجریه
- ۲) قوه قضائیه
- ۳) قوه مقننه
- ۴) سازمان بازرسی کل کشور

* گزینه ۱ صحیح است.

۵۵- دادگاه انتظامی قضات چگونه دادگاهی است؟ (کارشناسی پیام نور ۸۸)

- ۱) دادگاه اختصاصی
- ۲) دادگاه عمومی و عام
- ۳) دادگاه صنفی و شخصی
- ۴) دادگاه خصوصی

* گزینه ۱ صحیح است.

۵۶- حضور هیأت منصفه نمایانگر چه مفهومی است؟ (کارشناسی پیام نور ۸۸)

- ۱) تشخیص مجرمیت متهم و برائت آن
- ۲) صدور حکم برائت متهم
- ۳) نظارت عموم بر فرایند دادرسی در دادگاه

۳۵۶ □ درسنامه حقوق اساسی

۴) صدور حکم مجرمیت متهم
* گزینه ۳ صحیح است.

۵۷- کدامیک از اصول قضایی به استقلال قوه قضائیه کمک می‌کند؟

(ارشد سراسری ۸۹)

- ۱) اصل تناظر
۲) اصل برائت
۳) اصل قطعیت احکام
۴) اعتبار قضیه محکوم بها
* گزینه ۴ صحیح است.

۵۸- اصل تغییر ناپذیری قضات نتیجه منطقی کدام مورد است؟ (ارشد سراسری ۹۰)

- ۱) استقلال قوه قضائیه از سایر قوا
۲) توالی فساد تغییر پذیری قضات
۳) اصل تفوق قضات بر سایر مقامات
۴) اصل تحدید قدرت
* گزینه ۱ صحیح است.

درسنامه

گفتار چهارم: رهبری در ایران

- ۱- اصل ۱۰۸ ق.ا. مقرر می‌دارد: قانون مربوط به تعداد و شرایط خبرگان، کیفیت انتخاب آن‌ها و آئین نامه‌ی داخلی جلسات آنان برای نخستین دوره باید به وسیله‌ی فقهاء اولین شورای نگهبان تهیه و با اکثریت آراء آنان تصویب شود و به تصویب نهایی رهبر انقلاب برسد. از آن پس هرگونه تغییر و تجدید نظر در این قانون و تصویب سایر مقررات مربوط به وظایف خبرگان در صلاحیت خود آنان است.
- ۲- خبرگان برای مدت هشت سال با اکثریت نسبی شرکت کنندگان انتخاب می‌شوند مرجع تشخیص دارا بودن شرایط لازم برای خبرگان بر عهده‌ی فقهای شورای نگهبان است و کسانی که رهبر صریحاً یا ضمناً اجتهاد آنان را تأیید کرده است از نظر عملی نیازی به تشخیص فقهای شورای نگهبان نیست. رأی‌گیری به صورت مخفی و به طور مستقیم انجام می‌گیرد. انتخابات خبرگان در سطح محلی و استانی صورت می‌گیرد.
- ۳- رهبر عالی‌ترین مقام رسمی کشور است. (مستنبط از اصل ۱۱۳ ق.ا.).
- ۴- رهبر در برابر قوانین با سایر افراد کشور مساوی است. (ذیل اصل ۱۰۷ ق.ا.).
- ۵- به موجب قسمت اول اصل (۱۱۱ ق.ا.) هر گاه رهبر از انجام وظایف قانونی ناتوان شود یا فاقد یکی از شرایط مذکور در اصول ۵ و ۱۰۹ ق.ا. گردد یا معلوم شود از آغاز فاقد بعضی از شرایط بوده است از مقام خود برکنار خواهد شد، تشخیص این امر بر عهده‌ی خبرگان مذکور در اصل (۱۰۷ ق.ا.) می‌باشد.
- ۶- دارایی رهبر... همسر و فرزندان (وی) قبل و بعد از خدمت توسط رئیس قوه‌ی قضائیه رسیدگی می‌شود که بر خلاف حق افزایش نیافته باشد (اصل ۱۴۲ ق.ا.).
- ۷- بموجب ذیل اصل ۱۱۲ ق.ا.: رهبر می‌تواند بعضی از وظایف و اختیارات خود را به شخص دیگری تفویض کند.
- ۸- تا هنگام معرفی رهبر جدید، شورایی مرکب از رئیس جمهور، رئیس قوه‌ی قضائیه و یکی از فقهای شورای نگهبان به انتخاب مجمع تشخیص مصلحت نظام همه‌ی وظایف رهبری را به طور موقت بر عهده بگیرد. چنانچه در این مدت یکی از آنان به هر دلیل نتواند انجام وظیفه نماید فرد دیگری به انتخاب مجمع با حفظ اکثریت فقها در شورا به جای وی منصوب می‌گردد. (قسمت دوم اصل ۱۱۱ ق.ا.).

- وظایف و اختیارات رهبری:

۱- در سیاست‌های کلی نظام:

۹- محورهای سیاست عملی (اصل ۳ ق.ا.) آزادی و استقلال (اصل ۹ ق.ا.) سیاست خارجی (فصل دهم) و نظایر آن از جمله مواردی است که چارچوب کار زمامداران را مشخص نموده است. بر طبق اصل ۱۱۰ ق.ا. سیاست‌های کلی نظام با مشورت مجمع تشخیص مصلحت نظام بر عهده‌ی مقام رهبری در مقام ولایت از باب نظارتی است که قانون اساسی مقرر داشته است اما قانون اساسی در اصول ۱۱۰ و ۱۷۶ و ۱۷۷ ق.ا. مواردی را بر عهده‌ی رهبری قرار داده است. این موارد کلاً و هر کدام نیازمند تعیین سیاست‌های روشن و مفصلی است که چندان به دور از سیاست‌های کلی نظام به نظر نمی‌رسد.

۲- فرمان همه‌پرسی و بازنگری در قانون اساسی

۱۰- در مورد همه‌پرسی تقنینی اصل ۵۹ ق.ا. درخواست مراجعه به آراء عمومی را موکول به تصویب دو سوم مجموع نمایندگان مجلس دانسته است.

۱۱- همه‌پرسی به پیشنهاد رئیس‌جمهور یا یکصد نفر از نمایندگان مجلس شورای اسلامی و تصویب حداقل دوسوم نمایندگان مجلس شورای اسلامی انجام خواهد شد (ماده ۳۶ قانون همه‌پرسی مصوب ۱۳۶۸/۴/۴) با توجه به اینکه رهبر فرمان همه‌پرسی را صادر می‌کند با موضوع مذکور در مقررات فوق معارض می‌باشد. در این صورت به نظر می‌رسد که اختیار رهبر شامل همه‌پرسی تقنینی نباشد.

۱۲- در مورد همه‌پرسی بازنگری قانون اساسی (همه‌پرسی اساسی) قرینه‌ی فرمان همه‌پرسی توسط رهبری (موضوع بند ۳ اصل ۱۱۰ ق.ا.) را در قسمتی از اصل ۱۷۷ ق.ا. می‌بینیم که مقرر می‌دارد:

«... مقام رهبری پس از مشورت با مجمع تشخیص مصلحت نظام طی حکمی خطاب به رئیس‌جمهور موارد اصلاح یا متمیم قانون اساسی را به شورای بازنگری قانون اساسی پیشنهاد می‌نماید... مصوبات شورا پس از تأیید و امضای مقام رهبری باید از طریق مراجعه به آراء عمومی به تصویب اکثریت مطلق شرکت‌کنندگان در همه‌پرسی برسد.

۱۳- ترکیب شورای بازنگری در اصل ۱۷۷ ق.ا. آمده است. (حتماً مطالعه شود.)

۱۴- محتوای اصول مربوط به اسلامی بودن نظام و ابتدای کلیه‌ی قوانین و مقررات بر اساس موازین اسلامی و پایه‌های ایمانی و اهداف جمهوری اسلامی ایران و جمهوری بودن حکومت و ولایت امر و امامت و نیز اداره‌ی امور کشور با اتکا به آراء عمومی و دین و مذهب رسمی ایران الی الابد تغییر ناپذیر است.

۳- نظارت بر صدا و سیما در جمهوری اسلامی ایران

۱۵- ... نصب و عزل رئیس صدا و سیما با مقام رهبری است و شورایی مرکب از نمایندگان رئیس جمهور، رئیس قوه قضائیه و مجلس شورای اسلامی (هر کدام دو نفر) نظارت بر این سازمان خواهند داشت...» که علاوه بر شورای مذکور مقام رهبری نیز ناظر بر اقدامات رئیس سازمان می‌باشد. (بخشی از اصل ۱۷۵ ق.ا.)

۴- حل اختلاف و تنظیم روابط قوای سه گانه

۱۶- در بازنگاری سال ۱۳۶۸ قانون اساسی حل اختلاف و تنظیم روابط قوای سه گانه (بند ۷ اصل ۱۱۰ ق.ا.) جزء صلاحیت‌های رهبری قرار گرفت و این امر به خاطر اشرافی است که مقام رهبری بر قوای سه گانه دارد.

۵- حل معضلات نظام از طریق مجمع تشخیص مصلحت نظام:

۱۷- بند ۸ اصل ۱۱۰ ق.ا. یکی از وظایف و اختیارات مقام رهبری را حل معضلات نظام که از طریق عادی قابل حل نیست از طریق مجمع تشخیص مصلحت نظام مقرر داشته است. اصلاحیه‌ی مذکور بسیار مبهم و کلی به نظر می‌رسد و راه را برای هر گونه گریز از نظام تعیین شده در قانون اساسی باز می‌گذارد. انتخاب اعضای ثابت و متغیر مجمع تشخیص مصلحت نظام با رهبری است.

۶- وظایف و اختیارات رهبری در قوه مقننه:

۱۸- قوه مقننه بدون شورای نگهبان رسمیت ندارد (اصل ۹۳ ق.ا.) به عبارت دیگر تمامیت قوه مقننه بستگی به وجود شورای نگهبان و تمامیت شورای نگهبان به فقهای منصوب از طرف مقام رهبری بستگی دارد.

۱۹- نقش رهبری در قوه مقننه از طریق شورای نگهبان به ترتیب ذیل است:

۱- شورای نگهبان نظارت بر انتخابات مجلس شورای اسلامی را بر عهده دارد (اصل ۹۹ ق.ا.) این نظارت استصوابی و عام و در تمام مراحل و در کلیه امور مربوط به انتخابات جاری است بدین ترتیب صلاحیت شخصی نمایندگان و صحت جریان انتخابات به طور غیر مستقیم زیر نظر مقام رهبری قرار می‌گیرد.

۲- تشخیص عدم مغایرت مصوبات مجلس شورای اسلامی با احکام اسلام با اکثریت فقهای شورای نگهبان و تشخیص عدم تعارض آن‌ها با قانون اساسی بر عهده اکثریت همه‌ی اعضای شورای نگهبان است (اصل ۹۶ ق.ا.)

۷- وظایف و اختیارات رهبری در قوه مجریه:

۲۰- اموری را که مقام رهبری در ارتباط با قوه مجریه مستقیماً بر عهده دارد عبارتند از:

- فرماندهی کل نیروهای مسلح (بند ۴ اصل ۱۱۰ ق.ا.).

- قانون اساسی پاره‌ای از اقتدارات مهم مقام رهبری در نیروهای مسلح را تصریحاً بیان نموده است:

- ۱- عزل و نصب فرماندهی عالی نیروهای مسلح.
- ۲- اعلان جنگ و صلح بسیج نیروها: حق اعلان جنگ بر عهده‌ی مقام رهبری است و شورای عالی امنیت ملی به عنوان نهاد سیاست گذار در امور نظامی وی را در اتخاذ تصمیم یاری می‌نماید. انعقاد قرار داد صلح ظاهراً با دولت است که پس از تصویب مجلس شورای اسلامی با امضای رئیس جمهوری یا نماینده‌ی قانونی او رسمیت می‌یابد.
- ۳- شورای عالی امنیت ملی: هدایت راهبری و دخالت رهبری در شورای عالی امنیت ملی عبارتند از:

- شورای عالی امنیت ملی سیاست‌های دفاعی و امنیتی کشور را در محدوده‌ی سیاست‌های کلی تعیین شده از طرف مقام رهبری تنظیم می‌نماید (بند ۱ اصل ۱۷۶ ق.ا.).

- دو نماینده به انتخاب مقام رهبری در شورای مذکور عضویت دارند (اصل ۱۷۶ ق.ا.).

- مصوبات این شورا پس از تأیید مقام رهبری قابل اجراست. (اصل ۱۷۶ ق.ا.).

- امضای حکم ریاست جمهوری

۲۱- امضای حکم ریاست جمهوری پس از انتخاب مردم با مقام رهبری است. (بند ۹ اصل ۱۱۰ ق.ا.)

- ۲۲- مذاکرات مجلس، بررسی نهایی قانون اساسی، حکایت از تنفیذی بودن امضاء دارد.
- ۲۳- عزل رئیس جمهور با در نظر گرفتن مصالح کشور پس از حکم دیوان عالی - کشور به تخلف وی از وظایف قانونی یا رأی مجلس شورای اسلامی به عدم کفایت وی بر اساس اصل ۸۹ ق.ا. با مقام رهبری است. در هر دو مورد پیشنهاد عزل به مقام رهبری پیشنهاد گردیده و وی با در نظر گرفتن مصالح کشور اقدام به عزل می‌کند.

۸ - وظایف و اختیارات رهبری در قوه‌ی قضائیه

۲۴- تعیین عالی‌ترین مقام قضایی کشور بر عهده‌ی مقام رهبری است (بند ب از بند ۶ اصل ۱۱۰ ق.ا.) و نصب و عزل و قبول استعفا‌ی عالی‌ترین مقام قوه‌ی قضائیه نیز بر عهده‌ی مقام مذکور است. به نظر می‌رسد که رهبری حق اعطای عفو خصوصی را دارد و عفو عمومی چون کلی و نوعی است و مواردی از جرائم را از شمول مجازات کلاً معاف می‌نماید از صلاحیت‌های قانون گذار به شمار می‌رود.

سوالات طبقه‌بندی شده

گفتار چهارم: رهبری

- ۱- عالی‌ترین مقام رسمی کشور طبق قانون اساسی کدام است؟
(۱) رهبر (۲) رئیس‌جمهور (۳) موارد ۱ و ۲ (۴) هیچکدام
* گزینه ۱ صحیح است. (اصل ۱۱۳ ق.ا).
- ۲- کدام گزینه در زمره شرایط رهبری در قانون اساسی نمی‌باشد؟
(۱) عدالت و تقوی (۲) تابعیت ایرانی
(۳) مدیریت و قدرت کافی (۴) بینش صحیح سیاسی و اجتماعی
* گزینه ۲ صحیح است. (اصل ۱۰۹ ق.ا).
- ۳- واجدین شرایط رهبری در صورت تعدد، کدامیک مقدمند؟
(۱) داشتن بینش سیاسی و اجتماعی (۲) دارا بودن صلاحیت علمی بیشتر
(۳) عدالت و تقوی لازم و قدرت کافی (۴) بینش فقهی و سیاسی قوی‌تر
* گزینه ۴ صحیح است. (اصل ۱۰۹ ق.ا).
- ۴- تخفیف مجازات محکومین طبق قانون از صلاحیتهای کدام است؟
(۱) رهبر.
(۲) رئیس قوه قضائیه.
(۳) پیشنهاد رئیس سازمان زندانها و حکم رئیس قوه قضائیه.
(۴) پیشنهاد رئیس قوه قضائیه و حکم رهبر.
* گزینه ۴ صحیح است. (بند ۱۱ اصل ۱۱۰ ق.ا).
- ۵- مقام رهبری مندرج در قانون اساسی دارای چه کار ویژه‌ای است؟
(ارشد سراسری ۷۲)
(۱) ریاست کشور (۲) نظارت عالیه
(۳) تنظیم کننده قوای سه‌گانه (۴) حاکمیت مطلق
* گزینه ۳ صحیح است. (بند ۷ اصل ۱۱۰ ق.ا).

۶- مقام رهبری:

(ارشد سراسری ۷۲)

- ۱) حق دارد هر زمان که بخواهد رئیس جمهور را عزل کند.
 - ۲) حق عزل رئیس جمهور را ندارد.
 - ۳) حق عزل رئیس جمهور را پس از رأی دیوان عالی کشور به تخلف قانونی و رأی مجلس به عدم کفایت سیاسی دارد.
 - ۴) نمی‌تواند رئیس جمهور را بدون رأی مجلس به عدم کفایت و یا رأی دیوان عالی کشور به تخلف وی از وظایف قانونی عزل کند.
- * گزینه ۴ صحیح است. (بند ۱۰ اصل ۱۱۰ ق.ا).

۷- مرجع رسیدگی به عزل مقام رهبری کدام است؟

(ارشد سراسری ۷۲)

- ۱) خبرگان
 - ۲) رهبری قابل عزل نیست
 - ۳) مجمع تشخیص مصلحت نظام
 - ۴) مجلس شورای اسلامی
- * گزینه ۱ صحیح است. (اصل ۱۱۰ ق.ا).

۸- مقام رهبری:

(ارشد سراسری ۷۲)

- ۱) مافوق قانون اساسی و کلیه امور و شئون جامعه است.
 - ۲) چون اعمال کننده حاکمیت الهی است مافوق حاکمیت ملی است.
 - ۳) به موجب قانون اساسی بر قوای سه گانه نظارت دارد.
 - ۴) در مقام ولایت مطلقه امر و امامت به هیچ حد قانونی محدود نیست.
- * گزینه ۳ صحیح است. (اصل ۵۷ ق.ا).

۹- رهبری در مقام ولایت مطلقه بر کل امور و شئون کشور از اختیارات فراوانی برخوردار است در این خصوص:

(ارشد آزاد ۷۴)

- ۱) هیچ مقامی حق سلب آزادیهای مشروع را ندارد و این حکم مقام رهبری را هم شامل می‌شود.
 - ۲) مقام رهبری مافوق قانون اساسی است پس در جهت حفظ مصالح جامعه حق سلب آزادی‌های مشروع مردم را نیز دارا است.
 - ۳) مقام رهبری به خاطر ولایت مطلقه اش می‌تواند مجلس شورای اسلامی و مجلس خبرگان را منحل کند.
 - ۴) مقام رهبری می‌تواند حتی احکام قطعی دادگاه‌ها را لغو کند.
- * گزینه ۱ صحیح است. (اصل ۹ ق.ا).

حقوق اساسی جمهوری اسلامی ایران □ ۳۶۳

۱۰- مقام رهبری فرماندهی کل نیروهای مسلح را به عهده دارد: (ارشد آزاد ۷۴)

(۱) همان گونه که حق اعلان جنگ و صلح با مقام رهبری است در نتیجه قرارداد صلح نیز توسط نماینده منصوب وی منعقد و امضا می‌شود.

(۲) هیچ فرد یا گروه یا مقامی حق اظهار نظر نسبت به عملکرد فرماندهی کل قوا را در زمان جنگ ندارد.

(۳) نصب فرماندهی عالی نظامی به پیشنهاد شورای عالی امنیت ملی با مقام رهبری است.

(۴) تعیین سیاستهای دفاعی همچون اعلان جنگ و صلح توسط شورای عالی امنیت ملی، پس از تأیید مقام رهبری قابل اجراست.

* گزینه ۴ صحیح است. (بند ۱ از اصل ۱۷۶ ق.ا).

۱۱- مقام رهبری:

(ارشد سراسری ۷۳ و آزاد ۷۵)

(۱) اعضای شورای عالی امنیت ملی را تعیین و مصوبات آن را تأیید می‌نماید.

(۲) مصوبات شورای عالی امنیت ملی را تأیید و اعضای مجمع تشخیص مصلحت نظام را تعیین می‌کند.

(۳) اعضای مجمع تشخیص مصلحت نظام را تعیین و مصوبات آن را تأیید می‌کند.

(۴) نقشی در تعیین اعضای شورای عالی امنیت ملی ندارد، زیرا اعضای آن را قانون اساسی مشخص کرده است.

* گزینه ۲ صحیح است. (اصل ۱۱۲ و ۱۷۶ ق.ا).

۱۲- تغییر و تجدید نظر در قانون مربوط به تعداد شرایط خبرگان و کیفیت انتخاب آنها

و آئین نامه‌ی داخلی جلسات خبرگان:

(ارشد آزاد ۷۵)

(۱) باید به تصویب مجلس خبرگان برسد.

(۲) باید به تصویب فقهای شورای نگهبان و تصویب نهایی مقام رهبری برسد.

(۳) اولین بار باید به تصویب فقهای شورای نگهبان و تصویب نهایی مقام رهبری و پس از آن باید به تصویب مجلس خبرگان برسد.

(۴) باید به تصویب مجلس خبرگان و تصویب نهایی مقام رهبری برسد.

* گزینه ۳ صحیح است. (اصل ۱۰۸ ق.ا).

۱۳- نمایندگان مجلس خبرگان رهبری برای چند سال انتخاب می‌شوند؟

(ارشد سراسری ۷۵)

(۱) ۲ سال

(۲) ۴ سال

(۳) ۵ سال

(۴) ۸ سال

* گزینه ۴ صحیح است. (اصل ۱۰۹ ق.ا).

۱۴- در نظام جمهوری اسلامی ایران مسئولیت رهبر در مقابل کیست؟

(ارشد سراسری ۷۵)

- (۱) مجلس خبرگان رهبری
(۲) مجمع تشخیص مصلحت نظام
(۳) نمایندگان مجلس شورای اسلامی
(۴) دادگاه ویژه روحانیت
- * گزینه ۱ صحیح است. (اصل ۱۱۱ ق.ا).

۱۵- در صورت کناره گیری یا عزل مقام رهبری:

(ارشد سراسری ۷۴ و آزاد ۷۵)

- (۱) شورایی مرکب از رئیس جمهور، رئیس قوه قضائیه و یکی از فقهای شورای نگهبان به انتخاب خبرگان رهبری تشکیل می‌گردد.
(۲) شورایی مرکب از رئیس جمهور، رئیس قوه قضائیه و یکی از فقهای شورای نگهبان به انتخاب شورای نگهبان تشکیل می‌گردد.
(۳) شورایی مرکب از رئیس جمهور، رئیس قوه قضائیه و یکی از فقهای شورای نگهبان به انتخاب فقهای شورای نگهبان تشکیل می‌گردد.
(۴) شورایی مرکب از رئیس جمهور، رئیس قوه قضائیه و یکی از فقهای شورای نگهبان به انتخاب مجمع تشخیص مصلحت نظام تشکیل می‌گردد.
- * گزینه ۴ صحیح است. (اصل ۱۱۱ ق.ا).

۱۶- درمسائل بسیار مهم ممکن است اعمال قوه مقننه ازراه همه پرسی ومراجعه به

(ارشد آزاد ۷۵)

آراءعمومی باشد ...

- (۱) درخواست مراجعه به آراء عمومی پس از صدور فرمان همه پرسی توسط رهبری باید به تصویب مجلس برسد.
(۲) درخواست مراجعه به آراء عمومی پس از پیشنهاد رئیس جمهور یا یک صد نفر از نمایندگان باید به تصویب دو سوم مجموع نمایندگان برسد.
(۳) درخواست مراجعه به آراء عمومی در تمام موارد با تصویب مجلس است.
(۴) درخواست مراجعه به آراء عمومی توسط رئیس جمهور یا یک صد نفر از نمایندگان پس از آنکه به تصویب دو سوم مجموع نمایندگان رسید فرمان همه پرسی توسط مقام رهبری صادر می‌شود.
- * گزینه ۲ صحیح است. (اصل ۵۹ و بند ۳ از اصل ۱۱۰ ق.ا).

۱۷- در جمهوری اسلامی ایران قوه مقننه، مجریه و قضائیه زیر نظر ولایت مطلقه امر و امامت

(ارشد آزاد ۷۵)

است بنابراین:

- (۱) مقام رهبری با ولایت مطلقه اش به هیچ حد قانونی محدود نیست.

حقوق اساسی جمهوری اسلامی ایران □ ۳۶۵

۲) اختیارات مقام رهبری در چارچوب قانون اساسی است.

۳) مقام رهبری در مقام اعمال حاکمیت الهی، قانون و حاکمیت ملی قرار دارد.

۴) وظیفه مقام رهبری محدود، اما اختیاراتش نامحدود است.

* گزینه ۲ صحیح است. (اصل ۵۷ و بند ۷ از اصل ۱۱۰ ق.ا).

۱۸- بازنگری در قانون اساسی جمهوری اسلامی ایران به تصمیم چه مقامی انجام می‌گیرد؟

(ارشد سراسری ۷۴ و ۷۵)

۱) به پیشنهاد رئیس جمهوری و تصویب دو سوم نمایندگان مجلس شورای اسلامی.

۲) به تصمیم دو سوم نمایندگان مجلس شورای اسلامی و تأیید رهبر.

۳) با تصمیم رهبر پس از مشورت با مجمع تشخیص مصلحت نظام.

۴) به پیشنهاد رئیس جمهوری و تأیید نمایندگان مجلس خبرگان رهبری.

* گزینه ۳ صحیح است. (اصل ۱۷۷ ق.ا).

۱۹- در جمهوری اسلامی شرایط انتخاب شدن به نمایندگی در مجلس خبرگان، اجتهاد است

و وجود این شرط در داوطلب نمایندگی چگونه احراز می‌شود؟

(ارشد سراسری ۷۵)

۱) با گواهی سه نفر از استادان معروف درس خارج فقه حوزه علمیه.

۲) با گواهی فقهای شورای نگهبان.

۳) با گواهی یکی از مراجع تقلید.

۴) با گواهی حقوق دانان شورای نگهبان.

* گزینه ۲ صحیح است.

۲۰- مقام رهبری:

(ارشد آزاد ۷۶ و ۷۹ و ۸۳ و ۸۵ و ۸۸ و سراسری ۸۰)

۱) هر زمان که بخواهد می‌تواند اعضای شورای نگهبان را عزل و نصب کند.

۲) اعضای شورای امنیت ملی را تعیین، و مصوبات آن را امضاء می‌کند.

۳) اعضای مجمع تشخیص مصلحت نظام را به تشخیص خود و فقهای شورای نگهبان را با رعایت

قانون اساسی تعیین، نتایج همه پرسى و مصوبات شورای عالی امنیت ملی را تأیید و حکم

ریاست جمهوری را امضاء می‌کند.

۴) هر زمان که صلاح بداند با در نظر گرفتن مصالح کشور می‌تواند رئیس جمهور را عزل کند.

* گزینه ۳ صحیح است.

- ۲۱- رهبری در مقام ولایت مطلقه:** (ارشد آزاد ۷۶، ۷۹ و ۸۳ و سراسری ۷۹ و ۸۳)
- (۱) فرماندهی کل نیروهای مسلح و نظارت بر قوای سه گانه را طبق اصول قانون اساسی برعهده دارد.
- (۲) می تواند مجلس را منحل، دولت را عزل و مصوبات مجلس را ابطال کند.
- (۳) اعلان جنگ و صلح و بسیج نیروها و نصب و عزل فرماندهان عالی نظامی را به پیشنهاد شورای عالی امنیت ملی برعهده دارد.
- (۴) می تواند قائم مقامی را تعیین و تمام یا برخی از وظایف خود را به وی تفویض کند.
- * گزینه صحیح است. (اصل ۱۱۰ ق.ا).

- ۲۲- مقام رهبری:** (ارشد سراسری ۷۶)
- (۱) اعضای مجمع تشخیص مصلحت نظام را تعیین و مصوبات آن را امضاء می کند.
- (۲) اعضای شورای نگهبان را نصب و عزل می کند.
- (۳) حکم ریاست جمهوری را امضا و اعضای مجمع تشخیص مصلحت را تعیین و مصوبات شورای عالی امنیت ملی را تأیید می کند.
- (۴) هر زمان می تواند شورای عالی امنیت ملی را تشکیل، و اعضای آن را تغییر دهد.
- * گزینه ۳ صحیح است. (بند ۹ اصل ۱۱۰ و اصل ۱۱۲ و قسمت اخیر اصل ۱۷۶ ق.ا).

- ۲۳- اعمال قوه مقننه از راه همه پرسی با پیشنهاد چه مرجعی امکان پذیر است؟** (ارشد سراسری ۷۷)
- (۱) رهبری پس از مشورت با مجمع تشخیص مصلحت نظام و تصویب مجلس.
- (۲) رئیس جمهور و تصویب هیأت وزیران و تأیید مجلس.
- (۳) رئیس جمهور یا یک صد نماینده پس از تأیید شورای نگهبان.
- (۴) رئیس جمهور یا یک صد نفر از نمایندگان و تصویب دو سوم مجموع نمایندگان مجلس.
- * گزینه ۴ صحیح است. (اصل ۵۹ و بند ۳ اصل ۱۱۰ ق.ا).

- ۲۴- آیا رهبری می تواند اختیارات خود را به دیگری تفویض کند؟** (ارشد سراسری ۷۷)
- (۱) رهبر نمی تواند امور ولایی خود را به دیگری واگذار کند مگر در شرایط اضطراری.
- (۲) رهبر نمی تواند اختیارات خود را به دیگری تفویض کند مگر با مشورت مجمع تشخیص مصلحت نظام.
- (۳) رهبر در تفویض اختیار هیچ محدودیتی ندارد.

حقوق اساسی جمهوری اسلامی ایران □ ۳۶۷

۴) رهبر می‌تواند بعضی از وظایف خود را به شخص دیگری واگذار کند.
* گزینه ۴ صحیح است. (قسمت اخیر اصل ۱۱۰ ق.ا).

۲۵- نظارت ولی فقیه در انتخابات مختلف از چه طریق محقق می‌شود؟

(ارشد سراسری ۷۷)

- ۱) از سوی فقهای شورای نگهبان
 - ۲) از طریق مجلس خبرگان رهبری
 - ۳) از طریق مجمع تشخیص مصلحت نظام
 - ۴) ولی فقیه بر انتخابات نظارتی ندارد.
- * گزینه ۱ صحیح است. (اصول ۱۱۰ و ۹۹ ق.ا).

۲۶- نظارت شرعی ولی فقیه بر مصوبات مجلس شورای اسلامی از چه طریق اعمال می‌شود؟

(ارشد سراسری ۷۷)

- ۱) شورای نگهبان
 - ۲) فقهای شورای نگهبان
 - ۳) مجمع تشخیص مصلحت نظام
 - ۴) مجلس خبرگان رهبری
- * گزینه ۲ صحیح است. (اصول ۹۳ و ۹۴ و ۹۶ و ۱۱۰ ق.ا).

۲۷- سیاست‌های کلی نظام جمهوری اسلامی ایران را چه مقامی تعیین می‌کند؟

(ارشد سراسری ۷۵ و ۷۸)

- ۱) ریاست جمهوری با تصویب مجلس شورای اسلامی.
 - ۲) هیأت وزیران و رئیس جمهوری با هم.
 - ۳) مقام ریاست جمهوری.
 - ۴) مقام رهبری با مشورت مجمع تشخیص مصلحت نظام.
- * گزینه ۴ صحیح است. (بند ۱ از اصل ۱۱۰ ق.ا).

۲۸- در صورت عزل رهبر تا انتخاب رهبر جدید چه مقامی وظیفه‌های او را انجام می‌دهد؟

(ارشد سراسری ۷۸)

- ۱) شورایی مرکب از رئیس جمهور، رئیس قوه قضاییه، و یکی از فقهای شورای نگهبان با انتخاب مجمع تشخیص مصلحت نظام.
 - ۲) شورایی مرکب از رؤسای سه قوه و فقهای شورای نگهبان.
 - ۳) تا انتخاب رهبر جدید رهبر معزول به وظیفه‌های رهبری عمل می‌کند.
 - ۴) رهبر مقام غیر قابل عزل است.
- * گزینه ۱ صحیح است.

۲۹- مقام رهبری:

(ارشد آزاد ۷۸ و ۷۹ و ۸۸ و سراسری ۷۹)

- ۱) بر اساس اصول مقرر در قانون اساسی، نظارت بر قوای سه گانه را بر عهده دارد.
- ۲) می تواند هر زمان که بخواهد مجلس را منحل و دولت را عزل کند.
- ۳) می تواند بازننگری قانون اساسی و تصویب آن را که از طریق آراء عمومی صورت گرفته تأیید یا رد نماید.
- ۴) اعضای شورای عالی امنیت ملی و مجمع تشخیص مصلحت نظام را تعیین و مصوبات آنها را تأیید می کند.

*** گزینه صحیح است.**

۳۰- بازننگری قانون اساسی:

(ارشد آزاد ۸۰)

- ۱) با پیشنهاد رهبری آغاز می شود و پس از بررسی و با تأیید وی و آراء عمومی رسمیت می یابد.
- ۲) با اعلام رهبری و تصویب مجمع تشخیص مصلحت به شورای بازننگری پیشنهاد می شود.
- ۳) پس از تأیید رهبری و رأی اکثریت ۲/۳ شرکت کنندگان مردمی رسمیت می یابد.
- ۴) با تصویب درخواست و مراجعه به آراء عمومی توسط مجلس و فرمان رهبری آغاز می شود.

*** گزینه صحیح است. (اصل ۱۷۷ ق.ا).**

۳۱- مقام رهبری:

(ارشد آزاد ۸۰)

- ۱) حق دارد مجلس را منحل، با فرمان همه پرسی و مراجعه به آراء عمومی به وضع قانون بپردازد.
- ۲) فقهای شورای نگهبان را بر اساس ضوابط قانونی و اعضای مجمع تشخیص مصلحت نظام را به تشخیص خود منصوب نماید.
- ۳) تعیین سیاست های کلی نظام پس از مشورت با مجمع تشخیص مصلحت نظام و می تواند اختیارات قوه قضائیه را افزایش دهد.
- ۴) هر زمان که صلاح بداند با در نظر گرفتن مصالح کشور رئیس جمهور را عزل میکند.

*** گزینه ۲ صحیح است.**

۳۲- نیروهای مسلح (ارتش، سپاه و نیروی انتظامی) و اعضای آن تحت امر مقام رهبری هستند؛

(ارشد سراسری ۸۰)

بنابراین:

- ۱) از آن جا که ارتش موظف به دفاع از استقلال و تمامیت ارضی کشور است اعضای آن قانوناً از دخالت در امور سیاسی ممنوع است لیکن سپاه مسئول دستاورهای انقلاب (امر سیاسی) است؛ اعضای آن حسب وظیفه حق دخالت در امور سیاسی را دارا هستند.
- ۲) اعضای ارتش و سپاه اصولاً از دخالت در امور سیاسی ممنوعند. فرمانده سپاه پاسداران نیز مشمول این قاعده کلی است اما در مقام دستاوردهای انقلاب در صورت رسوخ عناصر

حقوق اساسی جمهوری اسلامی ایران □ ۳۶۹

نایاب و لیبرال از طریق انتخابات به مجلس، شرعاً و قانوناً حق دخالت در امور سیاسی را با اذن مقام رهبری داراست.

۳) اعضای ارتش و سپاه به لحاظ برخورداری از قدرت نظامی حق عضویت در گروه‌های سیاسی و حق فعالیت سیاسی ندارند.

۴) اعضای ارتش و سپاه حق دخالت در امور سیاسی را ندارند، مگر در صورت برقراری حکومت نظامی.

* گزینه ۳ صحیح است.

۳۳- مرجع تشخیص ضرورت بازنگری در قانون اساسی جمهوری اسلامی ایران ... است.

(ارشد ۸۴)

۲) خبرگان رهبری

۱) از طریق همه پرسی

۴) مجمع تشخیص مصلحت نظام

۳) رهبری

* گزینه ۳ صحیح است. (اصل ۱۷۷ ق.ا).

۳۴- بر طبق قانون اساسی مقام ولایت مطلقه‌ی فقیه:

(ارشد سراسری ۸۴)

۱) حق انحلال مجلس را داراست.

۲) حل معضلات نظام را مستقیماً به عهده دارد.

۳) حقی فراتر از قانون اساسی به عهده دارد.

۴) نظارت بر قوای سه گانه را طبق اصول مشخص و معین بر عهده دارد.

* گزینه ۴ صحیح است.

۳۵- بر اساس قانون اساسی صلاحیت قانونگذاری مجلس خبرگان در کدامیک از موارد ذیل

(ارشد سراسری ۸۵)

صحیح است؟

۱) در همه امور بر اساس قانون اساسی می‌تواند قانونگذاری نماید.

۲) فقط در خصوص مسائل مربوط به تعداد و شرایط خبرگان.

۳) قوانین مربوط به خبرگان را با هماهنگی مجمع تشخیص مصلحت تصویب نماید.

۴) در هیچ امری حق قانونگذاری ندارد و در صورت لزوم مجلس شورای اسلامی باید اقدام نماید.

* گزینه ۲ صحیح است.

۳۶- رهبری در مقام ولایت مطلقه امر و امامت امت

(ارشد سراسری ۸۴ و ۸۶)

۱) می‌تواند مجلس را منحل و دولت را عزل و یا مصوبات مجلس را باطل کند.

۲) می‌تواند راساً مجازات محکومین را بدون هیچ محدودیتی تخفیف دهد.

۳۷۰ □ درسنامه حقوق اساسی

۳) می‌تواند قائم مقام رهبری را تعیین نماید و تمام وظایف و اختیارات خود را به او تفویض کند.
۴) حق تنظیم روابط قوای سه‌گانه را دارد و نظارت بر قوای سه‌گانه را بر طبق اصول قانون اساسی بر عهده دارد.

* گزینه ۴ صحیح است.

۳۷- در حال حاضر قانون مربوط به تعداد شرایط و کیفیت انتخاب اعضای مجلس خبرگان رهبری بوسیله تصویب می‌شود.

(ارشد آزاد ۸۷)

- ۱) خود مجلس خبرگان.
۲) مقام رهبری.
۳) فقهای شورای نگهبان.
۴) مجمع تشخیص مصلحت نظام.
- * گزینه ۱ صحیح است.

۳۸- تصویب مقررات لازم‌الاجرا برای حل معضلات نظام با مجمع تشخیص مصلحت نظام ... است.

(ارشد سراسری ۸۸)

- ۱) مقام رهبری
۲) تأیید شورای نگهبان
۳) مجلس خبرگان
۴) مجلس شورای اسلامی.
- * گزینه ۱ صحیح است.

۳۹- معضلات نظام در کشور ایران که از طریق عادی قابل حل نیست، چگونه حل و فصل می‌شوند؟

(کارشناسی پیام نور ۸۸)

- ۱) با پیشنهاد رئیس جمهور و تصمیم نهایی مجلس خبرگان رهبری.
۲) با پیشنهاد هیأت دولت و تصمیم نهایی مجمع تشخیص مصلحت نظام.
۳) توسط مقام رهبری از طریق مجمع تشخیص مصلحت نظام.
۴) با تشکیل شورای متشکل از قوای سه‌گانه.
- * گزینه ۳ صحیح است.

۴۰- کدام گزینه در خصوص وظایف مقام رهبری صحیح نیست؟

(کارشناسی پیام نور ۸۸)

- ۱) پذیرش استعفای رئیس دیوان عالی کشور.
۲) پذیرش استعفای رئیس جمهور.
۳) پذیرش استعفای رئیس قوه قضائیه.
۴) عزل رئیس جمهور پس از رأی مجلس مبنی بر عدم کفایت با توجه به مصالح نظام.
- * گزینه ۱ صحیح است.

حقوق اساسی جمهوری اسلامی ایران □ ۳۷۱

۴۱- مقام رهبری از چه امتیازی در برابر افراد در جامعه برخوردار می‌باشد؟

(کارشناسی پیام نور ۸۸)

(۲) قدرت ویژه شخصی

(۱) نابرابری

(۴) تساوی

(۳) امتیازات منحصر به فرد

* گزینه ۴ صحیح است.

۴۲- فرماندهی کل نیروهای مسلح به عهده کیست؟

(کارشناسی پیام نور ۸۸)

(۲) رئیس ستاد مشترک

(۱) رئیس جمهور

(۴) رئیس شورای عالی امنیت ملی

(۳) مقام رهبری

* گزینه ۳ صحیح است. (اصل ۱۷۷ ق.ا).

۴۳- نیروهای مسلح جمهوری اسلامی ایران، تحت امر مقام رهبری هستند؛ بنابراین ...

(ارشد آزاد ۸۹)

(۱) عضویت و فعالیت فرماندهان عالی ارتش و سپاه در گروه‌های سیاسی، به لحاظ حساسیت

سمت ممنوع است؛ اما عضویت و فعالیت پایین‌تر منعی ندارد.

(۲) اعضای ارتش و سپاه از دخالت در امور سیاسی ممنوعند؛ اما فرمانده کل سپاه پاسداران، در

صورت رسوخ عناصر ناباب از طریق انتخابات عمومی در مجلس، شرعاً و قانوناً حق دخالت

دارد.

(۳) برعکس ارتش که وظیفه اعضای آن منحصراً دفاع از استقلال و تمامیت ارضی کشور است،

اعضای سپاه، به خاطر اینکه مسؤول حفظ دست آوردهای انقلابند، ناگزیر از دخالت در امور

سیاسی هستند.

(۴) اعضای ارتش و سپاه حق عضویت در گروه‌های سیاسی و حق فعالیت سیاسی ندارند.

* گزینه ۴ صحیح است.

درسنامه

گفتار پنجم: نهادهای اساسی و حکومتی خاص

بند اول: شوراها

- ۱- بر اساس اصل ۷ قانون اساسی شوراها از ارکان تصمیم‌گیری و اداره‌ی امور کشورند.
- ۲- نظارت حکومت مرکزی بر شوراهاى محلی اصطلاحاً نظارت قیمومت نامیده می‌شود.
- ۳- شوراها دارای شخصیت حقوقی می‌باشند. (نهاد حکومتی عمومی) و مدت اعتبار شوراهای کشور چهار سال است که به موجب تصمیمات اخیر به شش سال افزایش یافته است.
- ۴- در صورت انحراف از وظایف قانونی هر یک از شوراهای روستا به پیشنهاد کتبی فرماندار موضوع جهت انحلال شورا به هیأت حل اختلاف استان ارجاع می‌گردد و هیأت مذکور پس از بررسی شکایات و گزارش‌ها در صورت احراز انحراف هر یک از شوراهای روستا آن را منحل می‌کند. در مورد سایر شوراها در صورت انحراف از وظایف قانونی بنا به پیشنهاد هیأت استان و تصویب هیأت حل اختلاف مرکزی منحل می‌گردند.
- ۵- هر یک از شوراها در صورت اعتراض به انحلال می‌توانند به دادگاه صالح شکایت نمایند و دادگاه مکلف است خارج از نوبت به موضوع رسیدگی و رأی قطعی صادر نماید. (دادگاه صالح، دادگاههای عمومی دادگستری می‌باشد).
- ۶- مجلس شورای اسلامی در حکم مافوق شورای عالی استان‌ها می‌باشد. شورای عالی استان مکلف است ظرف مدت سه ماه از تاریخ تشکیل آئین نامه‌های داخلی شوراها را تهیه و پس از تصویب جهت اجرا به کلیه شوراهای ابلاغ نماید. شورای عالی استان‌ها فقط در حدود وظایف خود می‌توان طرح تهیه نماید. شورای عالی استان‌ها طرح‌های خود رامستقیماً یا از طریق هیأت دولت به مجلس پیشنهاد می‌کند.

سؤالات طبقه‌بندی شده

بند اول: شوراها

۱- ایجاد شوراها طبق قانون اساسی مبتنی بر کدام یک از اصول ذیل است؟

- ۱) اصل وحدت ملی و تمامیت ارضی و نظام جمهوری اسلامی ایران.
- ۲) اصل تحقق جامعه مدنی.
- ۳) اصل مشارکت در نظام قانونگذاری.
- ۴) هر سه مورد.

* گزینه ۴ صحیح است.

۲- شورای عالی استان‌ها: (ارشد سراسری ۷۲)

- ۱) حق دارد مستقیماً و یا از طریق مجلس شورای اسلامی به وضع قوانین هماهنگ کننده محلی بپردازد.
- ۲) در مقام نظارت بر کار شوراهای محلی، حق انحلال آن‌ها را، رأساً دارا می‌باشد.
- ۳) مستقیماً حق وضع قانون هماهنگ کننده را ندارد. اما حق انحلال شوراهارا، به لحاظ حق نظارت، دارا است.
- ۴) هیچ یک از وظایف وضع قانون و یا انحلال شوراها را رأساً دارا نمی‌باشد.

* گزینه ۴ صحیح است.

۳- مجلس شورای اسلامی و اعضای شورای محلی منتخب مستقیم مردمند، بنابراین:

(ارشد سراسری ۷۳)

- ۱) هیچ یک از آن‌ها رانمی توان منحل کرد.
- ۲) در صورت انحراف ازوظایف قانونی، شوراها، بر اساس حکم مراجع صالح قابل انحلال هستند، اما انحلال مجلس قانوناً با فرمان مقام رهبری امکان پذیر است.
- ۳) تعیین ترتیب انحلال شوراها با قانون گذار است.
- ۴) انحلال مجلس، قانوناً با مقام رهبری است، اما تعیین نحوه‌ی آن با خود مجلس است.

* گزینه ۳ صحیح است.

۴- شورای عالی استانها، در صورت تشکیل، مسئولیت نظارت بر اجرای هماهنگ برنامه‌های

(ارشد آزاد ۷۴)

شوراها را برعهده دارد:

- ۱) این شورا در مقام ایفای وظایف نظارتی خود، حق انحلال شوراهای مادون را دارا است.

۳۷۴ □ در سنامه حقوق اساسی

- ۲) این شورا در حدود وظایف خود می‌تواند طرح‌هایی را تهیه و برای تصویب تقدیم مجلس شورای اسلامی نماید.
- ۳) چون این شورا از لحاظ سلسله مراتب تشکیلاتی یک شورای ملی و هم عرض مجلس شورای اسلامی است، پس از تشکیل مصوبات آن در حکم قانون است.
- ۴) شورای عالی استان‌ها با تصمیم و تصویب مجلس شورای اسلامی قابل انحلال است.
- * گزینه ۲ صحیح است.**

۵- شورای عالی استان‌ها حق دارد در حدود وظایف خود طرح‌هایی تهیه کند:

(ارشد آزاد ۷۵)

- ۱) این طرح‌ها مستقیماً یا از طریق دولت به مجلس پیشنهاد می‌شود.
- ۲) این طرح‌ها مستقیماً پیشنهاد می‌شود اما حداقل ۱۵ نفر از نمایندگان باید پیشنهاد را تأیید کنند و آن‌گاه به صورت طرح تقدیم مجلس نمایند.
- ۳) شورای عالی استان‌ها عالی‌ترین شورای اسلامی استان‌ها و هم طراز مجلس شورای اسلامی است. لذا پس از تشکیل می‌تواند به وضع مقررات و قوانین هماهنگ کننده پردازد و برای اجرا به شوراها ارسال دارد.
- ۴) این طرح‌ها فقط از طریق دولت قابل طرح در مجلس است تا هماهنگی‌های لازم قبل از تقدیم به مجلس فراهم شود.
- * گزینه ۱ صحیح است.**

۶- مجلس شورای اسلامی از نمایندگان منتخب مردم تشکیل می‌شود و اعضای شوراهای محلی را مردم محل انتخاب می‌کنند بنابراین ...

(ارشد آزاد ۷۶ و ۷۷)

- ۱) مجلس قابل انحلال نیست اما تعیین ترتیب انحلال شوراها با قانونگذار است.
- ۲) هیچیک از آن‌ها را نمیتوان منحل کرد مگر به اقتضای مصلحت جامعه با تشخیص مصلحت نظام.
- ۳) انحلال مجلس قانوناً با مقام رهبری است اما تعیین نحوه انحلال با مجلس است.
- ۴) شوراها در صورت انحراف از وظایف قانونی خود بر اساس حکم مراجع قضایی قابل انحلال هستند، اما انحلال مجلس قانوناً با فرمان مقام رهبری صورت می‌گیرد.
- * گزینه ۱ صحیح است.**

۷- پیشنهاد دهنده مستقیم قانون به مجلس کدام یک از مقام‌ها یا نهادها می‌باشند؟

(ارشد سراسری ۷۷)

- ۱) دولت - نمایندگان مجلس - شورای عالی استانها.

حقوق اساسی جمهوری اسلامی ایران □ ۳۷۵

۲) رئیس جمهور - نمایندگان مجلس - شورای عالی استانها.

۳) رئیس قوه قضائیه - دولت - وزیران.

۴) وزیر - نمایندگان مجلس - دولت.

* گزینه ۱ صحیح است.

۸ - شوراها و وظایف و اختیارات آنها: (ارشد آزاد ۸۰ و ۸۶)

۱) شوراها در تمام سطوح ملی و محلی از ارکان تصمیم‌گیری و اداره‌ی امور کشورند.

۲) تشخیص عدم مخالفت تصمیمات شوراها با موازین اسلام و قوانین کشور با شورای نگهبان است.

۳) شوراهای محلی حق نظارت بر کار ادارات و دستگاه‌های دولتی محلی را برعهده دارند.

۴) شوراهای شهر، فرمانداران و شهرداران را انتخاب و برای صدور حکم به وزیر کشور معرفی می‌کنند.

* گزینه ۱ صحیح است.

۹- در باب وظایف و اختیارات شوراهای محلی می‌توان گفت: (ارشد سراسری ۸۱)

۱) تشخیص عدم مخالفت تصمیمات شوراها با موازین اسلامی و قوانین کشور با شورای نگهبان است.

۲) شوراها در تمام سطوح ملی و محلی از ارکان تصمیم‌گیری و اداره‌ی امور کشورند.

۳) شوراهای محلی حق نظارت بر کار ادارات و دستگاه‌های دولتی محلی را برعهده دارند.

۴) شوراهای شهر فرمانداران و شهرداران را انتخاب و برای صدور حکم به وزیر کشور معرفی می‌کنند.

* گزینه ۲ صحیح است.

۱۰- شوراهای محلی جزء کدام یک از مؤسسات حقوقی است؟ (ارشد سراسری ۸۲)

۱) نهاد دولتی است.

۲) نهاد حکومتی و عمومی اند.

۳) مؤسسه خصوصی عام است.

۴) مؤسسه غیر انتفاعی دولتی است.

* گزینه ۲ صحیح است.

۱۱- درمقایسه مجلس شورای اسلامی با شورای محلی کدام عبارت صحیح است؟

(ارشد سراسری ۸۵)

۱) شورای محلی و مجلس هر دو قابل انحلال می‌باشند.

۲) نماینده مجلس منطقه‌ای و نماینده شورای محلی استانی است.

۳) نماینده شوراهای محلی قابل عزل و نماینده مجلس غیر قابل عزل است.
۴) نماینده مجلس مانند نماینده شورای محلی دارای مصونیت پارلمانی است.
* گزینه ۳ صحیح است. بر اساس ماده ۸۵ قانون تشکیلات - وظایف و انتخابات شورای اسلامی کشور نماینده شوراهای محلی قابل عزلند اما نمایندگان مجلس شورای اسلامی حتی با دستور رهبری غیر قابل عزلند. در توجیه رد سایر گزینه‌ها لازم به توضیح است بر طبق اصل یکصد و ششم قانون اساسی شوراهای محلی قابل انحلالند اما مجلس شورای اسلامی غیر قابل انحلال است.

۱۲- شوراهای محلی جزء کدام یک از نهادها محسوب می‌شوند؟

(ارشد سراسری ۸۸)

- ۱) قوه مجریه
۲) قوه مقننه
۳) وزارت کشور
۴) نهادهای خاص در اعمال حاکمیت
- * گزینه ۴ صحیح است.

۱۳- شورای عالی استان‌ها در مورد کدام موضوع حق ارائه طرح به مجلس را دارد؟ طرحی که

(ارشد سراسری ۸۹)

- ...
۱) موضوع آن ایجاد یک سازمان دولتی در زمینه امور مالی و اقتصادی باشد.
۲) تصمیماتی در مورد نحوه مدیریت امور فرهنگی شهرها و روستاها در آن درج شده باشد.
۳) شامل تعیین مجازات‌های عمومی بوده یا با رسیدگی قضایی و امور دادرسی مرتبط باشد.
۴) متضمن کاهش درآمد عمومی حتی بدون پیش‌بینی طریق جبران آن باشد.
- * گزینه ۲ صحیح است.

۱۴- کدام مورد در زمره شرایط قانونی تهیه و پیشنهاد طرح توسط شورای عالی استانها می‌باشد؟

(ارشد سراسری ۹۰)

- ۱) در صورتی که به تقلیل درآمد عمومی بینجامد، باید طریق جبران کاهش درآمد در آن معلوم باشد.
۲) باید مستقیماً یا از طریق دولت به مجلس شورای اسلامی پیشنهاد شود.
۳) فقط باید در حدود وظایف مقرر برای شورای عالی استانها باشد.
۴) همه موارد.
- * گزینه ۴ صحیح است.

۱۵- نظارت بر انتخابات شوراهای اسلامی شهر و روستا بر عهده کدام نهاد است؟

(دکتری سراسری ۹۰)

(۲) مجلس شورای اسلامی

(۴) شورای نگهبان

(۱) وزارت کشور

(۳) استانداری ذریبط

* گزینه ۲ صحیح است.

۱۶- مطابق ماده ۸۲ قانون تشکیلات، وظایف و انتخابات شورای اسلامی کشور و انتخابات شهرداران، اعضاء شوراهای روستا، بخش، شهرک و شهرها در صورت سلب عضویت خود در شوراهای مزبور می توانند به دادگاه صالح شکایت کنند، مقصود از دادگاه صالح چه دادگاهی است؟

(دکتری سراسری ۹۰)

(۱) دیوان عدالت اداری.

(۲) هیأت حل اختلاف مرکزی.

(۳) دادگاه دادگستری محل عضو که از وی سلب عضویت شده است.

(۴) هیأت حل اختلاف استان.

* گزینه ۳ صحیح است.

۱۷- با توجه به اینکه طبق اصل یکصد و پنجم قانون اساسی، تصمیمات شوراها نباید مخالف موازین اسلام و قوانین کشور باشد، در مورد انطباق با موازین اسلام، کدام گزینه صحیح است؟

(ارشد سراسری ۹۱)

(۱) شورای نگهبان مصوبات شوراها را با موازین اسلام انطباق می دهد.

(۲) مردم می توانند درخواست ابطال مصوبات شوراها را از دادگاه عمومی درخواست نمایند.

(۳) مغایرت آن پس از طرح ابطال در هیأت عمومی دیوان عدالت اداری و کسب نظر از فقهای شورای نگهبان احراز می شود.

(۴) فرمانداری و شورای استان مصوبات شورای شهر را با موازین اسلام تطبیق می دهد و در صورت مغایرت به آن اعتراض می کند.

* گزینه ۴ صحیح است.

درسنامه

بند دوم: صدا و سیما

- ۱- در صدا و سیما جمهوری اسلامی ایران آزادی بیان و نشر افکار با رعایت موازین اسلامی و مصالح کشور باید تأمین گردد. خط مشی و ترتیب اداره سازمان و نظارت بر آن را قانون تعیین می‌کند. (اصل ۱۷۵ ق.ا.)
- ۲- عزل و نصب رئیس صدا و سیما جمهوری اسلامی ایران با مقام رهبری است. شورایی مرکب از نمایندگان رئیس جمهور و رئیس قوه قضاییه و مجلس شورای اسلامی هر کدام دو نفر کار نظارت بر سازمان صدا و سیما را برعهده دارند.
- ۳- رئیس سازمان صدا و سیما هم در مقابل رهبری و هم در مقابل قوای سه گانه مسئول است لذا نظارت مضاعف بر سازمان اعمال می‌شود. شورای نظارت بر سازمان با ترکیب شش عضو (از هر قوه دو عضو) برای مدت دو سال از طرف قوای سه گانه انتخاب می‌گردد.

سوالات طبقه بندی شده

بند دوم: صدا و سیما

۱- خط مشی و ترتیب اداره و نظارت بر سازمان صدا و سیما با کیست؟

- (۱) مقام رهبری
(۲) ریاست جمهوری
(۳) شورایی مرکب از قوای سه گانه
(۴) قانون
- * گزینه ۴ صحیح است. (اصل ۱۷۵ ق.ا).

۲- انتصاب رئیس سازمان صدا و سیمای جمهوری اسلامی ایران بر عهده چه مقامی است؟

- (۱) به پیشنهاد وزیر فرهنگ و ارشاد و حکم رئیس جمهور.
(۲) رأساً توسط رئیس جمهور.
(۳) رأساً توسط رهبر.
(۴) شورایی مرکب از نمایندگان قوای سه گانه پیشنهاد می دهند و رهبر حکم صادر می کند.
- * گزینه ۳ صحیح است. (اصل ۱۷۵ ق.ا).

۳- ترکیب شورای ناظر بر صدا و سیمای جمهوری اسلامی ایران کدام است؟

- (۱) نمایندگان رهبر، رئیس جمهور و رئیس قوه قضائیه (هر کدام دو نفر).
(۲) نمایندگان رهبر، رئیس جمهور و مجلس شورای اسلام (هر کدام دو نفر).
(۳) نماینده رهبر (یک نفر)، رئیس جمهور - رئیس مجلس و رئیس قوه قضائیه (هر کدام دو نفر).
(۴) نمایندگان رئیس جمهور - رئیس قوه قضائیه و مجلس شورای اسلامی (هر کدام دو نفر).
- * گزینه ۴ صحیح است. نظارت بر صدا و سیما، هم از سوی رهبر، نظارت مستقیم و سلسله مراتبی صورت می گیرد (نه قیمومی) و هم از سوی شورایی مرکب از: دو نماینده از رئیس جمهور، دو نماینده رئیس قوه قضائیه و دو نماینده مجلس (هر کدام برای دو سال) صورت می پذیرد. نظارت این شورا اطلاعی است.

۴- نصب و عزل رئیس سازمان صدا و سیمای جمهوری اسلامی ایران با مقام رهبری است و ...

(ارشد سراسری ۸۱)

- (۱) تحقیق و تفحص از صدا و سیما بدون اذن مقام رهبری خلاف شرع است.
(۲) قانون گذاری برای این سازمان که زیر نظر مقام رهبری است خلاف شرع می باشد.
(۳) خط مشی و ترتیب اداره سازمان صرفاً بر اساس سیاست گذاری های مقام رهبری است.

۳۸۰ □ درسنامه حقوق اساسی

۴) خط مشی و ترتیب اداری سازمان را قانون معین می‌کند و شورای قوای سه گانه بر این سازمان نظارت دارد.

* گزینه ۴ صحیح است. (اصل ۱۷۵ ق.ا).

۵- مطابق قانون اساسی، آزادی بیان و نشر افکار با رعایت موازین اسلامی و مصالح کشور در

کدام یک از دستگاه‌های زیر باید تأمین گردد؟ (ارشد سراسری ۸۲)

۱) در صدا و سیما

۲) در اتحادیه‌ی روزنامه نگاران

۳) در وزارت ارشاد اسلامی

۴) در مجلس شورای اسلامی

* گزینه ۱ صحیح است.

۶- در صدا و سیمای جمهوری اسلامی ایران:

(ارشد سراسری ۸۴)

۱) خط مشی و ترتیب اداره سازمان و نظارت بر آن را قانون معین می‌کند.

۲) مجلس شورای اسلامی حق تحقیق و تفحص درباره‌ی آن را ندارد.

۳) مقام رهبری تعیین کننده خط مشی صدا و سیما است.

۴) نظارت مقام رهبری بر صدا و سیما جنبه‌ی اطلاعی دارد.

* گزینه ۱ صحیح است. (اصل ۱۷۵ ق.ا).

۷- در صدا و سیمای جمهوری اسلامی ایران.....

(ارشد آزاد ۸۶)

۱) نصب و عزل رئیس سازمان با مقام رهبری و تعیین خط مشی و ترتیب اداره آن به موجب قانون است.

۲) اداره امور آن بر عهده شخصی است که قوای سه گانه آن را نصب و به مقام رهبری معرفی می‌کنند.

۳) تعیین خط مشی و ترتیب اداره سازمان و اداره آن با مقام رهبری است.

۴) نصب و عزل رئیس آن با مقام رهبری و تعیین خط مشی و ترتیب اداره آن با نمایندگان سه قوه است

* گزینه ۱ صحیح است. (اصل ۱۷۵ ق.ا).

درسنامه

بند سوم: شورای عالی امنیت ملی

- ۱- ترکیب شورا عبارتند از:
 - ۱- رؤسای قوای سه گانه.
 - ۲- رئیس ستاد فرماندهی کل نیروهای مسلح.
 - ۳- مسئول امور برنامه و بودجه.
 - ۴- دو نماینده به انتخاب رهبری.
 - ۵- وزراء امور خارجه و کشور و اطلاعات.
 - ۶- حسب مورد وزیر مربوط و عالیترین مقام ارتش سپاه.
- ۲- این شورا به ریاست رئیس جمهور تشکیل می شود.
- ۳- شورای عالی امنیت ملی به تناسب وظایف خود شوراهای فرعی از قبیل شورای دفاع و شورای امنیت کشور تشکیل می دهد که ریاست هر یک از شوراها با رئیس جمهور یا یکی از اعضای شورای عالی است که از طرف رئیس جمهور تعیین می شود. (اصل ۳/۱۷۶ ق.ا).
- ۴- مصوبات شورای عالی امنیت ملی پس از تصویب مقام رهبری قابل اجراست.
- ۵- حدود اختیارات و وظایف شوراهای فرعی را قانون معین می کند.
- ۶- ابتکار تشکیل شوراهای فرعی منحصراً در اختیار شورای عالی امنیت ملی است اما پس از تشکیل تعیین وظایف و اختیارات باید بموجب قانون باشد.

سوالات طبقه‌بندی شده

بند سوم: شورای عالی امنیت ملی

۱- عالی‌ترین مقام سیاسی کشور ایران، در روابط خارجی کیست؟

- (۱) رهبری (۲) رئیس‌جمهور (۳) وزیر امور خارجه (۴) مجلس قوه مقننه
* گزینه ۲ صحیح است.

۲- مصوبات شورای عالی امنیت ملی چه زمانی قابل اجرا است؟

- (۱) پس از تصویب ۳/۴ نمایندگان مجلس شورای اسلامی.
(۲) با تصویب اعضای شورای نگهبان (کلیه حقوق دانان و فقهاء).
(۳) پس از تصویب رئیس‌جمهور.
(۴) پس از تأیید مقام رهبری.
* گزینه ۴ صحیح است. (اصل ۱۷۶ ق.ا).

۳- در شورای عالی امنیت ملی:

- (ارشد آزاد ۷۶ و ۷۹ و ۸۳ و ۸۸ و سراسری ۷۹)
(۱) شورای عالی، شوراهای فرعی را تشکیل می‌دهد و حدود وظایف و اختیارات آنها را تعیین می‌کند.
(۲) تشکیلات شوراهای فرعی به تصویب شورای عالی می‌رسد مصوبات شورای عالی پس از تأیید مقام رهبری قابل اجرا است.
(۳) تشکیل شورای فرعی به موجب قانون و مصوبات آنها پس از تأیید شورای عالی قابل اجرا است.
(۴) مصوبات شورای عالی و شوراهای فرعی پس از تأیید مقام رهبری قابل اجرا است.
* گزینه ۲ صحیح است. (اصل ۱۷۶ ق.ا).

۴- شورای عالی امنیت ملی عهده دار تامین منافع ملی پاسداری از انقلاب اسلامی و تمامیت

- اراضی و حاکمیت ملی است: (ارشد سراسری ۸۰ و آزاد ۷۴)
(۱) با توجه به اهداف مقرر در قانون اساسی این شورا رأساً حق انعقاد قراردادهای نظامی با سایر کشورها را بدون تصویب مجلس دارا است.
(۲) جلسات شورای عالی به دستور رهبری و به ریاست رئیس‌جمهور تشکیل می‌شود.
(۳) حدود اختیارات و وظایف شوراهای فرعی را قانون معین می‌کند اما مصوبات شورای عالی پس از تأیید مقام رهبری قابل اجرا است.

حقوق اساسی جمهوری اسلامی ایران □ ۳۸۳

۴) شورای عالی صرفاً نهاد مشورتی و در اختیار مقام رهبری است.

* گزینه ۳ صحیح است. (اصل ۱۷۶ ق.ا).

۵- سیاست خارجی جمهوری اسلامی براساس نفی سلطه جویی و سلطه پذیری استواراست

بنابراین ...

(ارشد سراسری ۸۱)

۱) دادن امتیاز تشکیل شرکتها به خارجیان ممنوع است مگر با تصویب سه چهارم نمایندگان مجلس.

۲) هر گونه قرارداد بین‌المللی که موجب سلطه بیگانگان بر کشور گردد ممنوع است.

۳) جمهوری اسلامی حق حمایت و همکاری مادی و نظامی با نهضت‌های آزادی بخش را دارد.

۴) گرفتن و دادن وام و استخدام کارشناسان خارجی ممنوع است مگر با تصویب دو سوم نمایندگان.

* گزینه ۲ صحیح است. با توجه به اصول ۱۵۲ و ۱۵۳ قانون اساسی و به موجب قاعده

نفی سبیل که از بنیان محکمی در نظام حکومت اسلامی برخوردار است هر گونه قراردادی که موجب سلطه بیگانگان بر منابع کشور گردد ممنوع است.

۶- باتوجه به اینکه «نفی سلطه گری و سلطه پذیری» مورد توجه و تأکید قانونگذار اساسی

کشور ماست:

(ارشد آزاد ۸۱)

۱) استقرار هرگونه پایگاه نظامی خارجی درکشور ممنوع است مگر به عنوان استفاده صلح‌آمیز.

۲) انعقاد قراردادهای بین‌المللی نظامی از صلاحیتهای انحصاری شورای عالی امنیت ملی است.

۳) استخدام کارشناسان خارجی و قرض و استقراض خارجی مطلقاً ممنوع است.

۴) انعقاد هر گونه قرارداد که موجب سلطه بیگانگان بر منابع کشور گردد ممنوع است.

* گزینه ۴ صحیح است.

(ارشد آزاد ۸۲)

۷- در شورای عالی امنیت ملی:

۱) شورای عالی، شوراهای فرعی را تشکیل می‌دهد و حدود وظایف و اختیارات آنها را تعیین می‌کند.

۲) مصوبات شورای عالی پس از تأیید مقام رهبری قابل اجرا است و وظایف و اختیارات شوراهای فرعی را قانون معین می‌کند.

۳) تشکیل شوراهای فرعی به موجب قانون و مصوبات آنها پس از تأیید شورای عالی قابل اجراء است.

۴) حدود وظایف و اختیارات شوراهای فرعی را شورای عالی تعیین می‌کند و مصوبات آن فرعی پس از تأیید مقام رهبری قابل اجرا است.

* گزینه ۲ صحیح است. (اصل ۱۷۶ ق.ا).

۸ - شورای عالی امنیت ملی (ارشد سراسری ۸۶)

- ۱) حدود و وظایف و اختیارات خود را راسا تعیین می‌کند و به اجرا در می‌آورد.
- ۲) شوراهای فرعی را تشکیل می‌دهد و حدود وظایف و اختیارات آن‌ها را تعیین می‌کند.
- ۳) از جمله نهادهای حکومتی است که مصوبات آن پس از تأیید مقام رهبری قابل اجراست.
- ۴) نهادی وابسته به رهبری است که بخشی از سیاستهای کلی نظام را تصویب می‌کند و مستقیماً به اجرا در می‌آورد.

* گزینه ۳ صحیح است.

قانون اساسی در اصل یکصد و هفتاد و ششم حدود وظایف و اختیارات این شورا را بیان نموده است که مختصراً وظایف و اختیارات آن را چنین می‌توان بیان نمود تعیین سیاستهای دفاعی - امنیتی کشور بهره‌گیری از امکانات کشور برای مقابله با تهدیدات داخلی و خارجی و هماهنگی امور کشور با تدابیر دفاعی امنیتی .

نکته قابل ذکر دیگر اینکه لازم‌الاجرا بودن مصوبات شورای عالی امنیت ملی در صورت تأیید از طرف مقام رهبری بیانگر آن است که این شورا یکی از مراکز تصمیم‌گیری و نهاد حاکمیتی در جمهوری اسلامی ایران می‌باشد و مصوباتش در حکم قانون و قابل اجراست.

درسنامه

بند چهارم: مجمع تشخیص مصلحت نظام

- ۱- نگرانی‌های موجود در مورد مجمع تشخیص مصلحت نظام در زمان شکل‌گیری آن عبارت بود از اینکه مبدا مجمع قدرت قانون‌گذاری پیدا کند و به صورت قدرتی در عرض قوای دیگر درآید.
 - ۲- مجمع تشخیص مصلحت نظام برای تشخیص مصلحت در مواردی که مصوبه‌ی مجلس شورای اسلامی را شورای نگهبان خلاف موازین شرع و یا قانون اساسی بداند و مجلس با در نظر گرفتن مصلحت نظام نظر شورای نگهبان را تأمین نکند و مشاوره در اموری که رهبری به آن ارجاع می‌دهد و سایر وظایفی که در این قانون ذکر شده به دستور رهبری تشکیل می‌شود. (اصل ۱۱۲ ق.ا).
 - ۳- اعضای ثابت و متغیر این مجمع را مقام رهبری تعیین می‌نماید.
 - ۴- شخصیت‌های حقوقی مجمع:
 - ۱- رؤسای قوای سه‌گانه
 - ۲- فقهای شورای نگهبان
 - ۳- وزیر یا رئیس دستگاه مربوط
 - ۵- جلسات مجمع با حضور دو سوم اعضا رسمیت می‌یابد و تصمیمات با اکثریت مطلق اعضای حاضر معتبر خواهد بود.
 - ۶- اعضای مجمع تشخیص مصلحت نظام در شورای بازنگری قانون اساسی عضویت دارند.
- وظایف و اختیارات مجمع:**
- ۱- حل اختلاف مجلس و شورای نگهبان:
 - ۷- ابتکار تشخیص مصلحت صرفاً برعهده مجلس است و شورای نگهبان در تشخیص مصلحت نقشی ندارد.
 - ۸ - علاوه بر مجلس شورای اسلامی رئیس جمهور نیز می‌تواند رسیدگی مصوبه‌ی مورد اختلاف را از مجمع بخواهد.
 - ۹- در هنگام رسیدگی به مسائل مربوط به تشخیص مصلحت و در مواردی که مجمع رأی دادن به موضوع مورد اختلاف را مشروط به اصلاح بخش دیگر از موارد مصوبه نمایند که آن بخش مواجه با مخالفت شورای نگهبان نبوده است، مجمع موضوع را به استحضار مقام

رهبری می‌رساند و در صورت موافقت معظم^{۱۰} له نسبت به بررسی بخش مورد نظر اقدام خواهد کرد.

۱۰- براساس رأی تفسیری شورای نگهبان مجمع تشخیص مصلحت نظام نمی‌تواند مستقلاً در مواد قانونی مصوبه‌ی خود تجدید نظر کند و حتی در مقام توسعه و تضییق مصوبه‌ی خود ... مستقلاً نمی‌تواند اقدام کند.

۱۱- براساس نظر تفسیری شورای نگهبان: مجلس پس از گذشت زمان معتد به که تغییر مصلحت موجه باشد حق طرح و تصویب قانون مغایر را دارد.

۲- حل معضلات نظام:

۱۲- حل معضلات نظام که از طرق عادی (قانون گذاری مجلس) قابل حل نیست از طریق مجمع تشخیص مصلحت نظام رسیدگی می‌شود. تصمیمات مجمع در مقام حل معضلات نظام پس از ابلاغ، قطعی و لازم الاجراست و بنا به نظر تفسیری شورای نگهبان هیچ یک از مراجع قانون گذاری حق رد و ابطال و نقض و فسخ مصوبه‌ی مجمع تشخیص مصلحت نظام را ندارد.

- سایر وظایف و اختیارات

- مشاوره با رهبری:

۱۳- تعیین کننده‌ی اصلی سیاست‌های کلی نظام مقام رهبری است که مجمع تشخیص مصلحت نظام به عنوان هیأت مستشاری عمل می‌کند. مصوبات مجمع در حل معضلات نظام پس از امضای مقام رهبری اعتبار قانونی می‌یابد.

- وظایف اتفاقی:

۱۴- در صورت فوت یا کناره گیری یا عزل رهبر ... شورایی مرکب از رئیس جمهور، رئیس قوه‌ی قضائیه و یکی از فقهای شورای نگهبان به انتخاب مجمع تشخیص مصلحت نظام همه‌ی وظایف رهبری را به طور موقت برعهده می‌گیرد. (اصل ۱۷۷ ق.ا.)

۱۵- این شورا در خصوص وظایف بندهای ۱ و ۳ و ۵ و ۱۰ و قسمت های (د) و (ه) و (و) بند ۷ اصل ۱۱۰ ق.ا. پس از تصویب سه چهارم اعضای مجمع تشخیص مصلحت نظام اقدام می‌کند. (اصل ۱۱۱ ق.ا.)

سوالات طبقه بندی شده

بند چهارم: مجمع تشخیص مصلحت نظام

۱- اعضای متغیر مجمع تشخیص مصلحت نظام توسط چه مقامی انتخاب می‌شوند؟

- (۱) رئیس مجمع تشخیص مصلحت نظام
(۲) رئیس جمهور
(۳) مقام رهبری
(۴) رئیس مجلس شورای اسلامی
- * گزینه ۳ صحیح است.

۲- طرز کار مجمع تشخیص مصلحت نظام متأثر از کدام یک از شیوه‌های تصویب قانون می‌باشد؟

- (۱) شیوه گهواره‌ای
(۲) کمیسیون داخلی
(۳) کمیسیون مشترک
(۴) تصویب یک شوری
- * گزینه ۱ صحیح است.

۳- مجمع تشخیص مصلحت نظام به منزله‌ی قائم مقام رهبری در حل و فصل مسائل خاص نظام می‌باشد. مصوبات مجمع تشخیص مصلحت در امر قانون گذاری:

(ارشد سراسری ۷۳)

- (۱) سطحی پایین‌تر از قانون اساسی و بالاتر از قانون عادی دارد.
(۲) از آن جهت که در مجموعه یک قانون عادی ظاهر می‌شود، نمی‌توان سطحی بالاتر از قانون عادی برای آن قائل شد.
(۳) با قانون عادی مؤخر نمی‌توان مصوبه‌ی مجمع را فسخ کرد.
(۴) مصوبه‌ی مجمع اصولاً قانون نیست که مسأله فسخ آن مطرح باشد.
- * گزینه ۲ صحیح است.

۴- مجمع تشخیص مصلحت نظام به دستور رهبری تشکیل می‌شود:

(ارشد آزاد ۷۴)

- (۱) در صورتی که دستگاه‌ها و سازمان‌های عمومی به طور عادی قادر به حل مسایل و انجام وظایف خود نباشند حل آن را مستقیماً از مجمع تقاضا می‌کنند.
(۲) از زمان تأسیس مجمع تشخیص مصلحت نظام، مقام رهبری می‌تواند پس از کسب نظر مشورتی از این مجمع رئیس جمهور را عزل کند.

- ۳) مصوبات مجمع نسبت به موارد اختلاف مجلس و شورای نگهبان را نمی‌توان با قانون عادی (مصوب مجلس) نسخ کرد.
- ۴) مجمع رأساً حق انشای قانون ندارد.
- * گزینه ۴ صحیح است. (اصل ۱۱۲ ق.ا).

۵- مصوبات مجمع تشخیص مصلحت:

(ارشد آزاد ۷۵)

- ۱) از اعتباری بیش از قوانین عادی و کمتر از قانون اساسی برخوردار است.
- ۲) پس از گذشت زمان مناسب از طریق قانون عادی قابل فسخ می‌باشد.
- ۳) توسط قوانین عادی مؤخر فسخ نمی‌شود.
- ۴) پس از تأیید مقام رهبری قابل اجرا می‌باشد.
- * گزینه ۲ صحیح است.

۶- در صورت بروز اختلاف بین مجلس و شورای نگهبان

(ارشد سراسری ۷۶)

- ۱) در صورت بروز اختلاف بین مجلس و شورای نگهبان مجمع تشخیص مصلحت نظام رأساً اتخاذ تصمیم می‌کند.
- ۲) در صورت عدم تأیید مصوبه‌ی مجلس توسط شورای نگهبان پس از ده روز مصوبه لازم‌الاجرا است و دیگر قابل ارجاع به مجمع تشخیص مصلحت نظام نیست.
- ۳) چنانچه مصوبات مجلس مورد تأیید شورای نگهبان نباشد و مجلس همچنان در جهت مصلحت نظام در موضع خود اصرار ورزد موضوع اختلاف به مجمع تشخیص مصلحت نظام برای اتخاذ تصمیم نهایی ارجاع می‌شود.
- ۴) مجمع تشخیص مصلحت نظام صرفاً نسبت به موارد اختلاف خلاف شرع اتخاذ تصمیم می‌کند.
- * گزینه ۳ صحیح است. (اصل ۱۱۲ ق.ا).

۷- مجمع تشخیص مصلحت نظام مسئولیت تشخیص مصلحت را در صورت تعارض بین

(ارشد آزاد ۷۸)

مصوبه‌ی مجلس و شورای نگهبان بر عهده دارد:

- ۱) مجمع به جز مواد اختلافی قانون حق دخالت و تصرف در هیچ یک از موارد دیگر را نخواهد داشت.
- ۲) چنانچه اصلاح قانون مستلزم اصلاحاتی در ماده یا مواد دیگر باشد، مجمع پس از کسب نظر موافق مقام رهبری این اصلاحات را انجام خواهد داد.
- ۳) چنانچه اصلاح یکی از مواد قانون مستلزم اصلاحاتی در ماده یا مواد دیگر باشد، مجمع پس این اصلاحات را در حد ضرورت انجام خواهد داد.

حقوق اساسی جمهوری اسلامی ایران □ ۳۸۹

۴) مصوبات مربوط به تشخیص مصلحت در موارد اختلاف بین مجلس و شورای نگهبان بدون امضای مقام رهبری قابل اجرا نخواهد بود.

* گزینه ۲ صحیح است.

۸ - مصوبات مجمع تشخیص مصلحت در حل معضلات نظام در ایران:

(ارشد سراسری ۸۲)

۱) با وجود قوانین مجلس، قابلیت اجرا ندارد.

۲) پس از امضای مقام معظم رهبری، اعتبار قانونی می‌یابد.

۳) تنها طریق تغییر، در قانون اساسی به حساب می‌آید.

۴) از نظر سلسله مراتب قواعد حقوقی، مافوق قوانین مجلس شورای اسلامی به حساب می‌آید.

* گزینه ۲ صحیح است.

مصوبات مجمع تشخیص مصلحت نظام در حل معضلات نظام پس از امضای مقام رهبری لازم‌الاجرا می‌گردد.

۹- مقررات مربوط به مجمع تشخیص مصلحت ...

(ارشد سراسری ۸۵)

۱) در مجلس شورای اسلامی تفسیر می‌شود.

۲) توسط خود مجمع تهیه و به تصویب شورای نگهبان می‌رسد.

۳) توسط خود مجمع تهیه و تصویب می‌شود و به تأیید مقام رهبری می‌رسد.

۴) به ابتکار مجمع و تصویب شورای نگهبان می‌باشد.

* گزینه ۳ صحیح است.

۱۰- در باب مجمع تشخیص مصلحت نظام می‌توان گفت

(ارشد سراسری ۸۷)

۱) مصوبات و تصمیمات آن فوق مصوبات مجلس شورای اسلامی است.

۲) مصوبات و تصمیمات آن توسط نهاد مجلس قابل تفسیر اما غیر قابل تغییر است.

۳) مصوبات و تصمیمات آن توسط هیچ نهاد دیگر قانون اساسی به جز مجمع قابل فسخ و تغییر نیست.

۴) مصوبات مربوط به حل اختلاف مجلس و شورای نگهبان آن پس از گذشت زمان معتدبه توسط مجلس قابل تغییر است.

* گزینه ۴ صحیح است.

در بحث اعتبار مصوبات مجمع باید قائل بر آن شد که اگر مدتی پس از اجرای مصوبه مجمع تحول جامعه نیاز دیگری را اقتضاء کند مجلس می‌تواند به وضع قانون جدید یا اصلاح قانون قبلی بپردازد که در این صورت قانون جدید تابع قانون قبلی خواهد بود. همچنین در

صورت بروز مغایرت ضمنی بین مصوبات مجمع و مجلس، ملاک، تاریخ تصویب دو مصوبه است و شورای نگهبان در نظریه تفسیر شماره ۵۳۱۸ - ۷۲/۰۷/۲۴ اعلام میکند در صورتی که مصوبه مجمع تشخیص مصلحت مربوط به اختلاف نظر شورای نگهبان و مجلس شورای اسلامی بوده مجلس پس از گذشت زمان معتدبه که تغییر مصلحت موجه باشد حق طرح و تصویب قانون مغایر را دارد. (حقوق اساسی جمهوری اسلامی ایران، سید محمد، هاشمی، جلد ۲ - ص ۵۳۹ و ۵۵۴)

۱۱- در مقایسه اختیارات شورای نگهبان با مجمع تشخیص مصلحت نظام می توان گفت:

(ارشد ۸۸)

- ۱) حق شورای نگهبان پاسداری از قانون اساسی است ولی برای مجمع تشخیص مصلحت نظام پیروی از قانون اساسی شرط نیست.
 - ۲) حق نظارت شرعی شورای نگهبان بر قانون اساسی اطلاق دارد لیکن این حق برای مجمع تشخیص مصلحت نظام وجود ندارد.
 - ۳) شورای نگهبان و مجمع تشخیص مصلحت نظام هر دو باید قانون اساسی را اعمال کنند.
 - ۴) هر دو نهاد برای پاسداری از قانون اساسی تابع نظر مقام رهبری می باشند.
- * گزینه ۳ صحیح است.

۱۲- مطابق با نظریات تفسیری شورای نگهبان، آیا مجمع تشخیص مصلحت نظام می تواند پس از تصویب و ابلاغ مصوبات خود درباره آنها تجدیدنظر نماید؟

(دکتری سراسری ۹۱)

- ۱) بله، بنا به درخواست مجلس شورای اسلامی، مجمع می تواند در مواد قانونی مصوبه خود تجدیدنظر نماید.
 - ۲) خیر، مجمع نمی تواند مستقلاً در مواد قانونی مصوبه خود تجدیدنظر کند.
 - ۳) بله، مجمع هم مثل مجلس شورای اسلامی اختیار دارد هر موقع صلاح بدانند مواد قانونی را اصلاح کند.
 - ۴) بله، مجمع می تواند مستقلاً در مواد قانونی مصوبه خود تجدیدنظر کند.
- * گزینه ۲ صحیح است.

حقوق اساسی جمهوری اسلامی ایران □ ۳۹۱

فهرست منابع و مآخذ

الف - کتب

۱. قاضی شریعت پناهی، دکتر ابوالفضل، بایسته‌های حقوق اساسی، نشر میزان، ۱۳۸۵.
۲. قاضی شریعت پناهی، دکتر ابوالفضل، حقوق اساسی و نهادهای سیاسی، نشر میزان، ۱۳۸۴.
۳. هاشمی، دکتر سید محمد، حقوق اساسی جمهوری اسلامی ایران، جلد اول، نشر میزان، ۱۳۸۴.
۴. هاشمی، دکتر سید محمد، حقوق اساسی جمهوری اسلامی ایران، جلد دوم، نشر میزان، ۱۳۸۴.
۵. هزاوه ئی، محمد مهدی، قانون اساسی جمهوری اسلامی ایران (به همراه مجموعه نظریات شورای نگهبان)، نشر محسن، بهار ۷۸.
۶. یزدی، محمد، شرح تفسیر قانون اساسی.
۷. مجموعه آزمون‌های حقوق اساسی، دکتر حسن خسروی، انتشارات دانشور.
۸. کلیات حقوق اساسی، نادر میرزاده کوهشاهی، انتشارات جهاد دانشگاهی.
۹. ساده ساز حقوق اساسی، حسن سالار سروی، نشر میزان.
۱۰. مجموعه سؤالات طبقه بندی شده «موضوعی» حقوق اساسی، حسن باباخانی، انتشارات مجد.
۱۱. گزیده نکات و مجموعه سؤالات طبقه بندی شده حقوق اساسی، کانون فرهنگی آموزشی.
۱۲. مجموعه آزمون حقوق اساسی، سعید نیکویی، نشر میزان.
۱۳. مجموعه آزمونهای حقوق اساسی، محمد فرجی، مؤسسه فرهنگی طرح نوین اندیشه.

ب - قوانین و مقررات

۱۴. قانون اساسی جمهوری اسلامی ایران.
۱۵. قانون انتخابات ریاست جمهوری.
۱۶. قانون انتخابات مجلس خبرگان رهبری.
۱۷. قانون انتخابات مجلس شورای اسلامی.
۱۸. قانون تشکیلات، وظایف و انتخابات شوراهای اسلامی کشور و انتخاب شهرداران.

فهرست منابع و مآخذ □ ۳۹۳

۱۹. قانون دیوان عدالت اداری.
۲۰. آئین نامه داخلی مجلس شورای اسلامی.
۲۱. آئین نامه داخلی مجلس خبرگان رهبری.
۲۲. آئین نامه داخلی مجمع تشخیص مصلحت نظام.